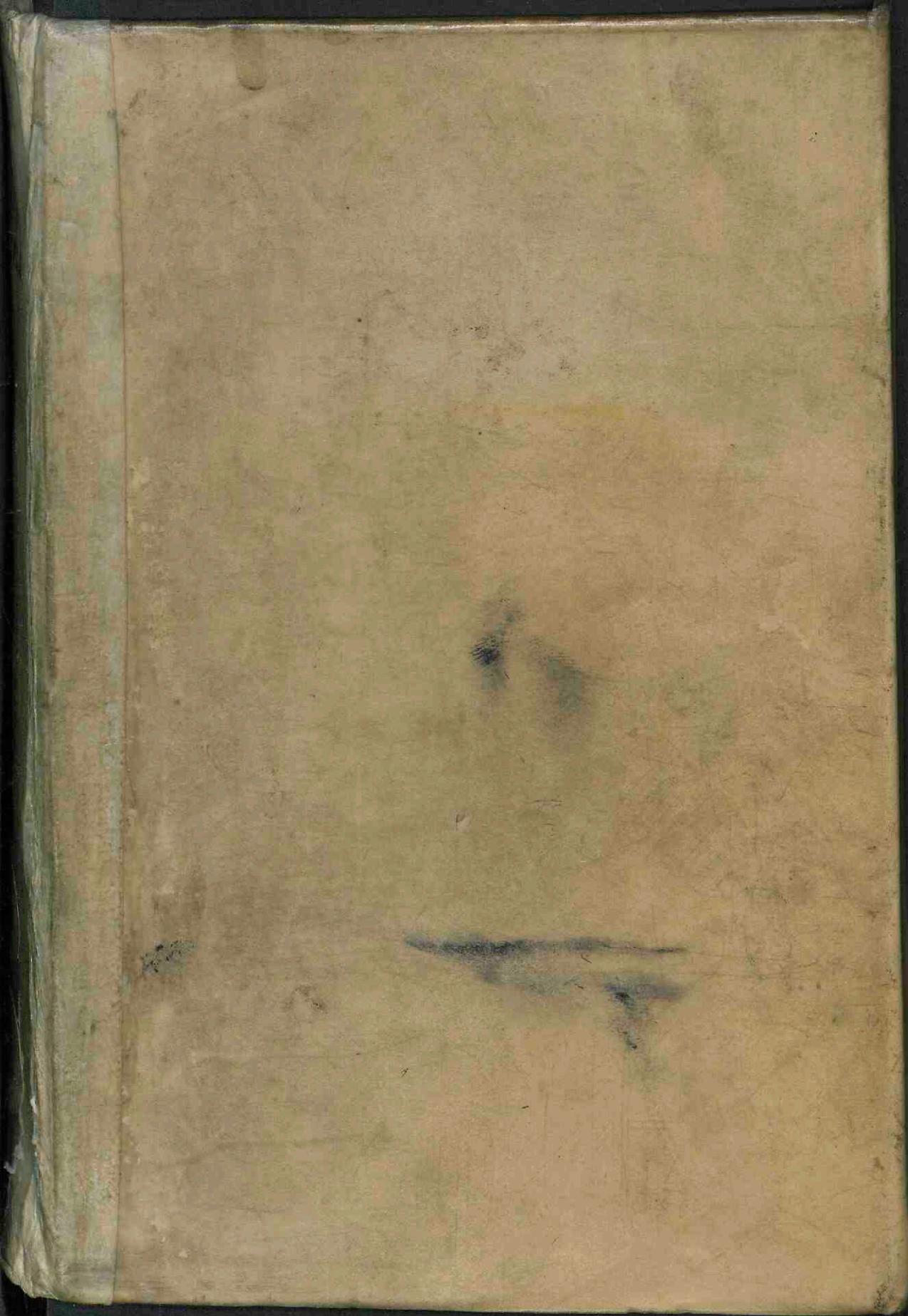

Omelien

<https://hdl.handle.net/1874/311247>

F. oct.
1909

581 — Omelien in duutschen. 1479. 22 April. in-4to vél.

Bcl exemplaire à part une coupure dans la^e marge du 1^r feuillet, de cette rare édition, sortie des presses de Jean Veldener à Utrecht, et décrite p. Holtrop sous le no. 49.

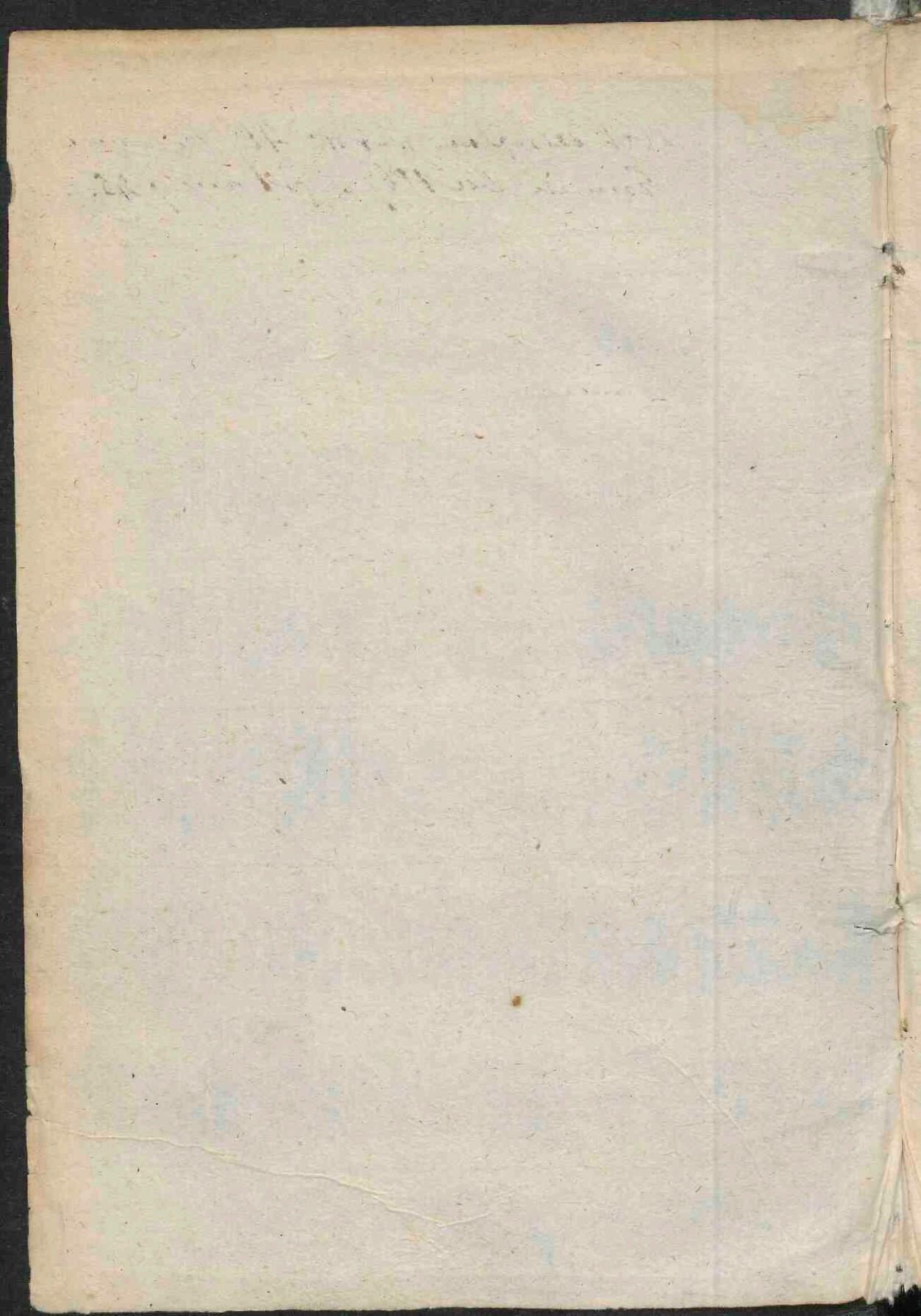
RARIORA.

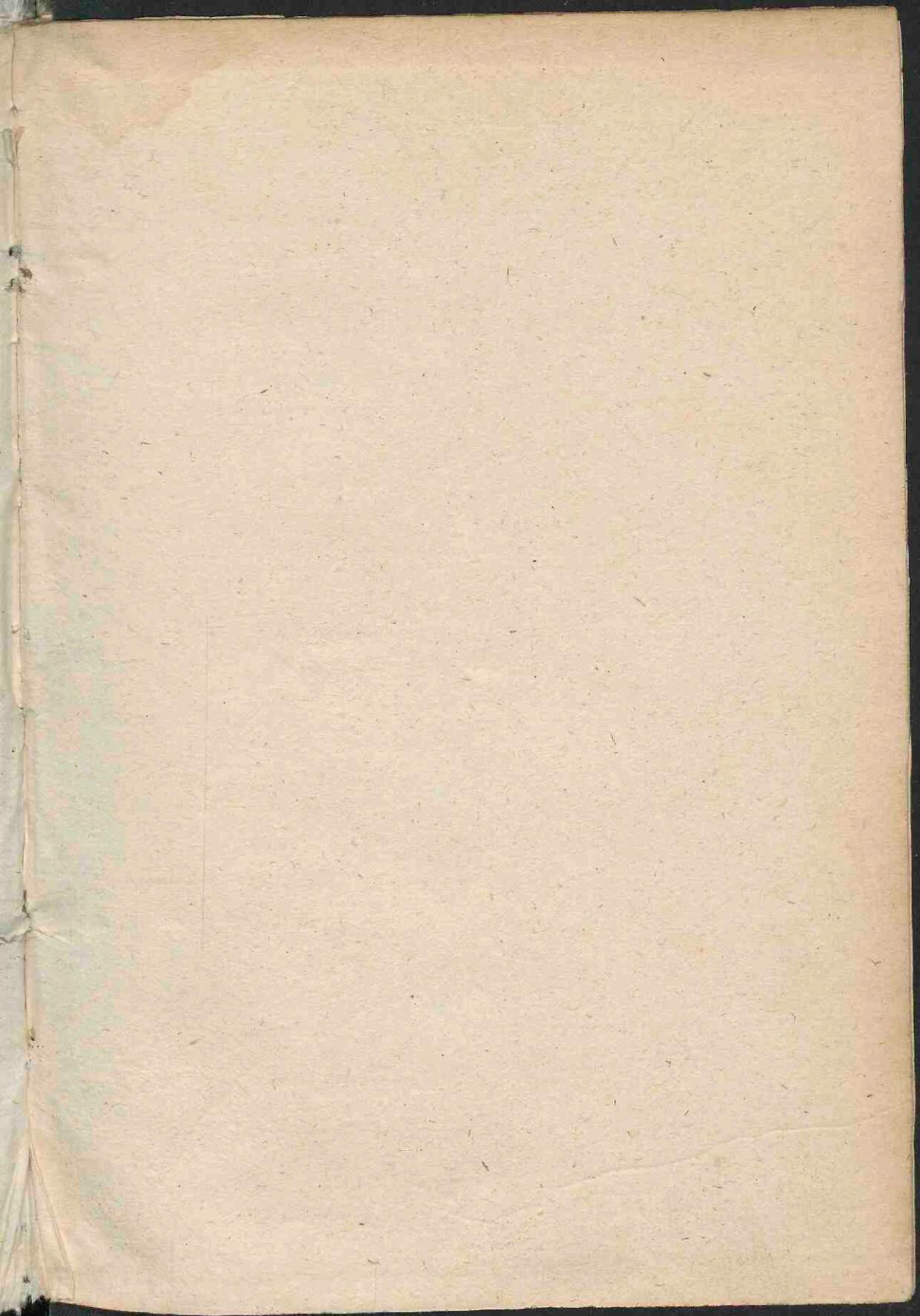
262. **Gregorius I, Homiliae,** [Hollandsch. Utrecht, Joh. Veldener]
22 April 1479. 8o. F. 8o. 1909

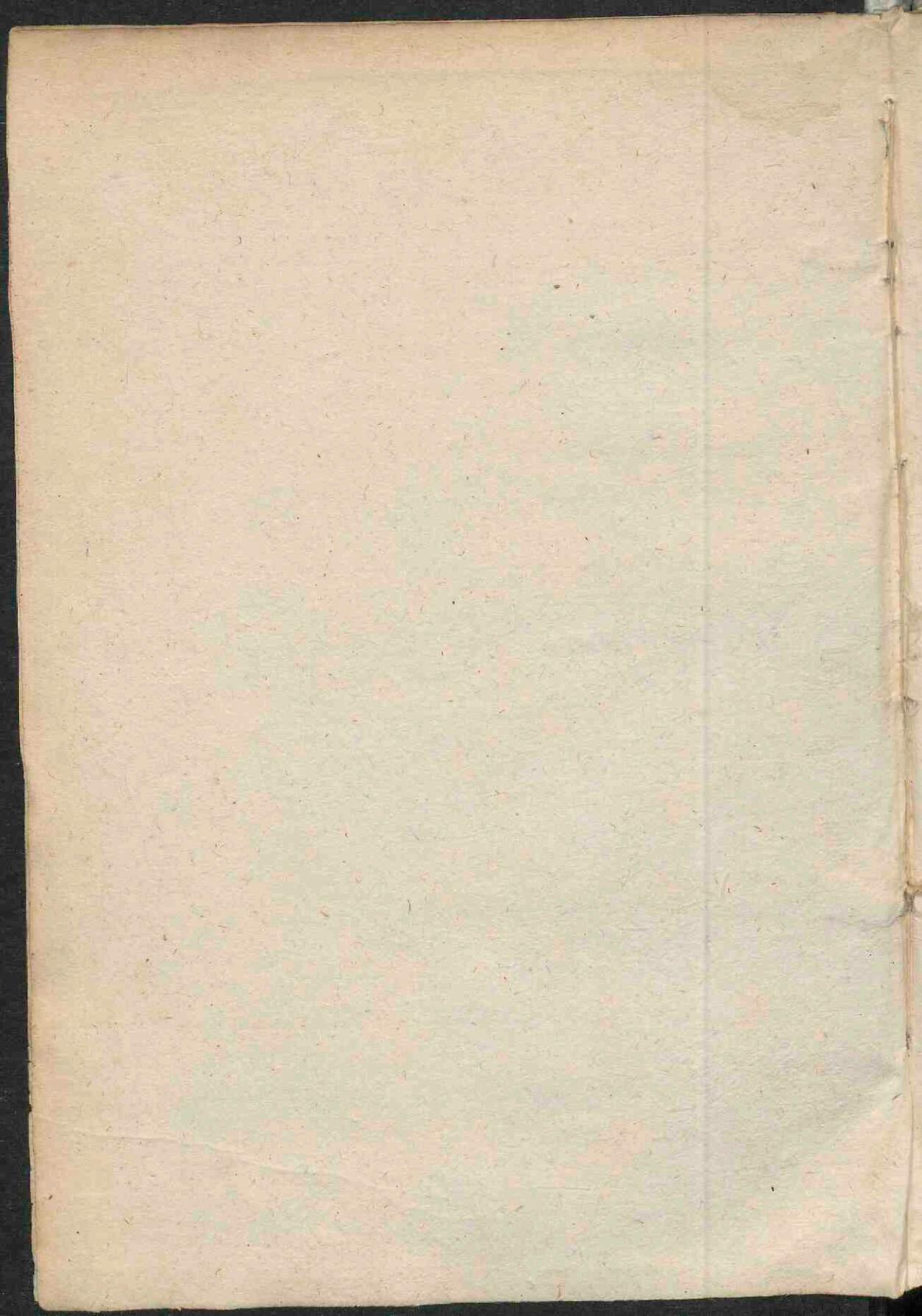
Type 5. — HMT 29 (39) 1. — HC 2954. — CA 854. — MMW II 218. —
Peddie II p. 297. — Pell. 5371. — Pr. 8856.

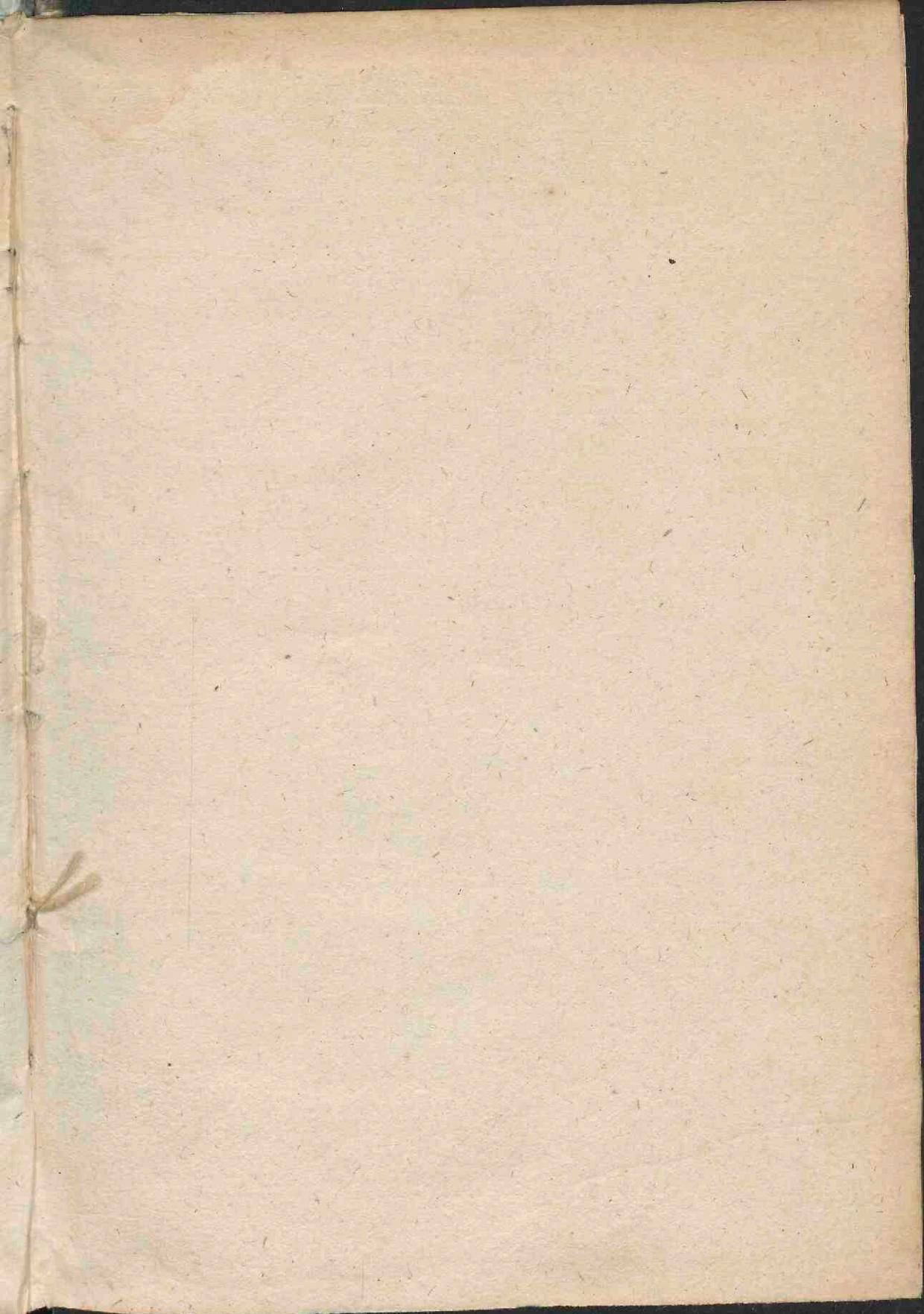
In perkamenten band.

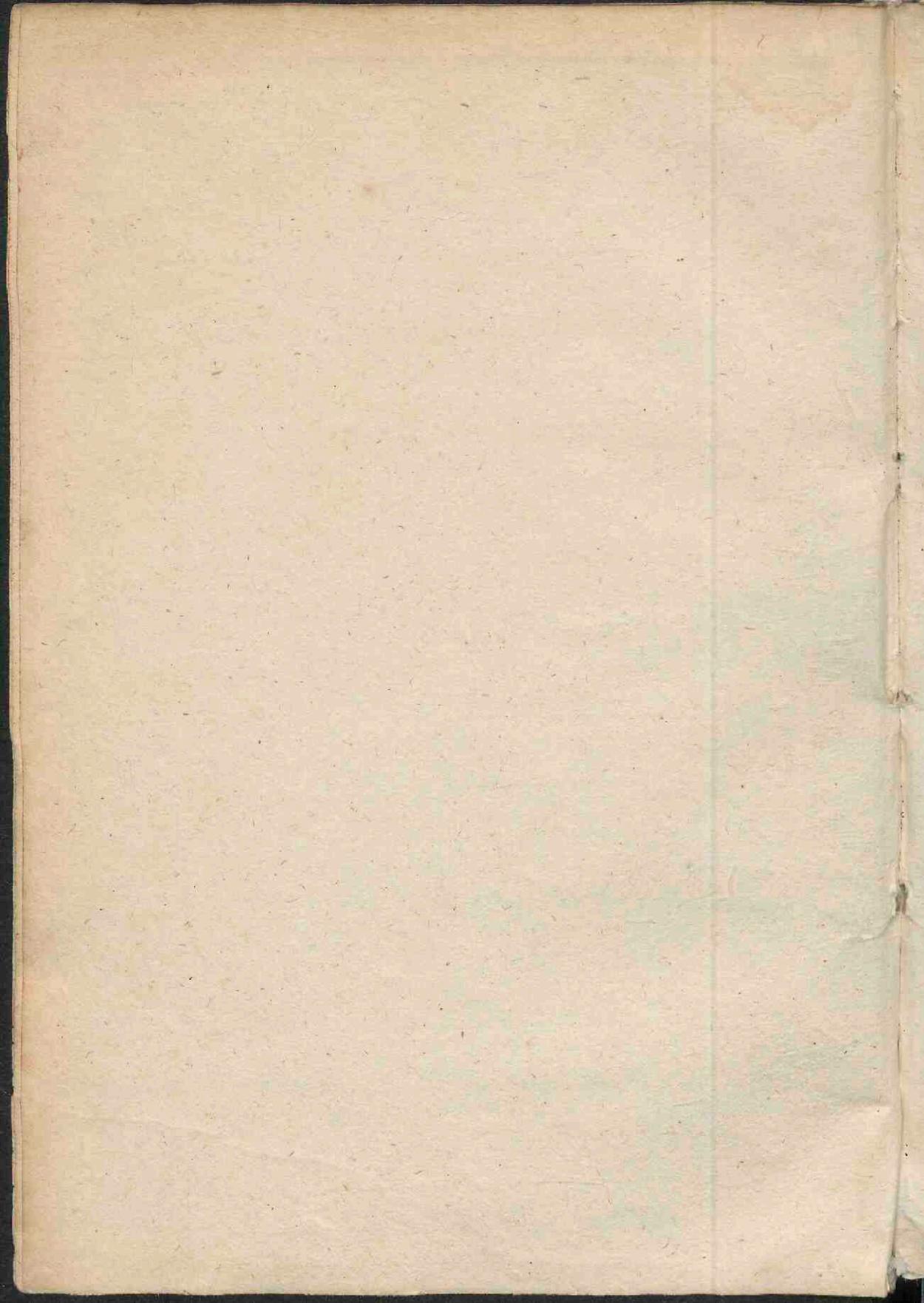
det exemplar nr n° 467 br. andre
Emseur den 1867 : pris daer f 45:-

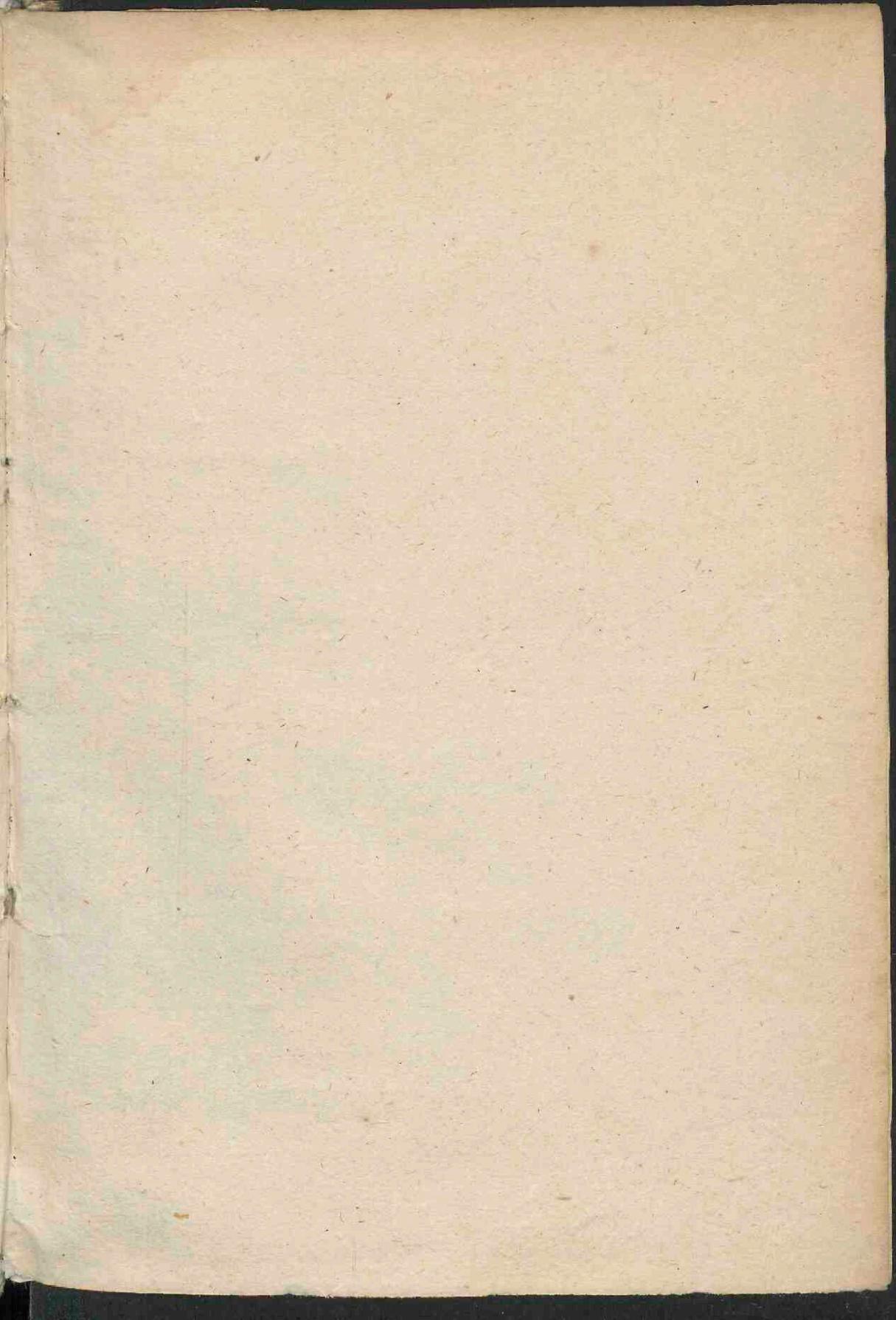

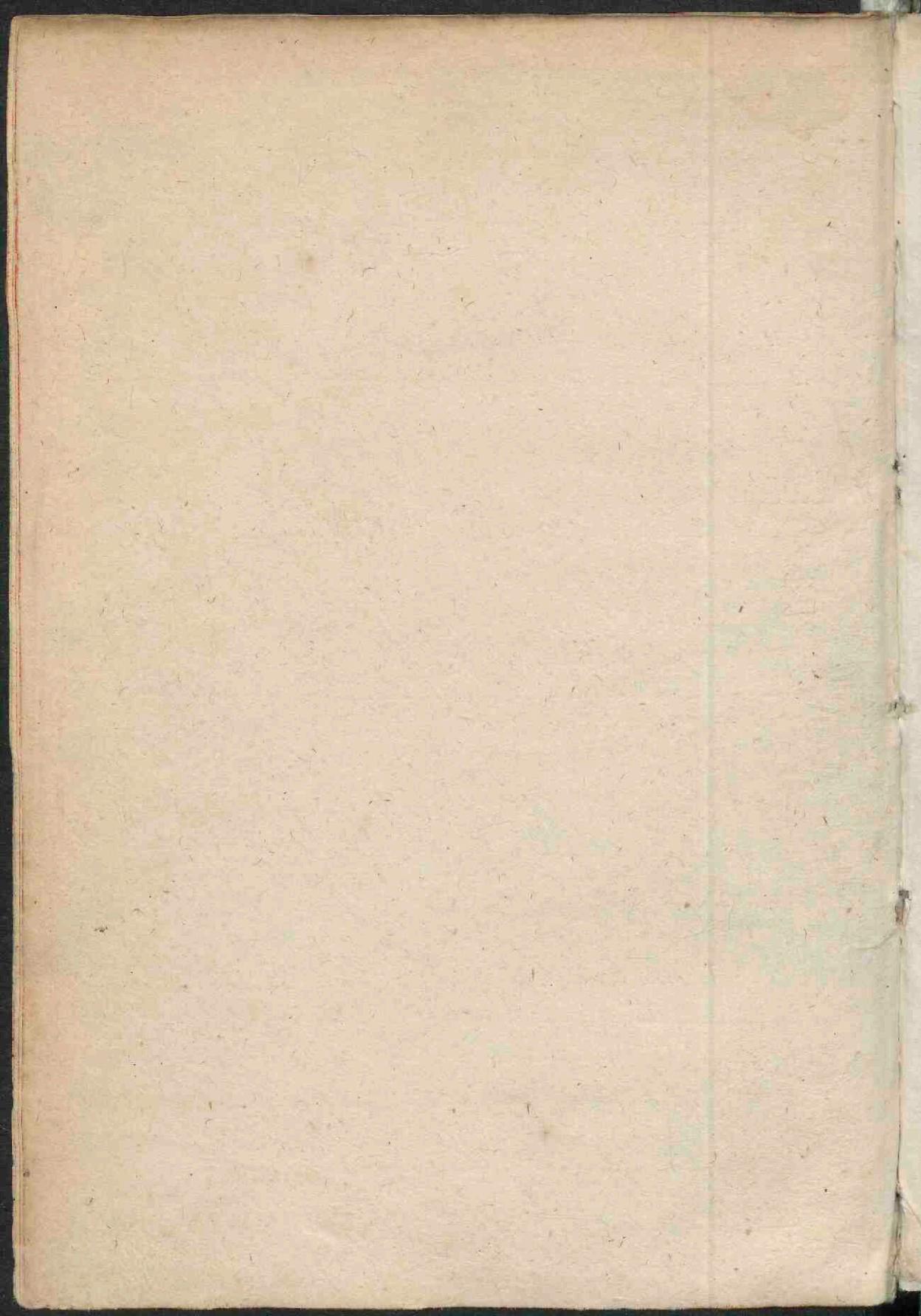

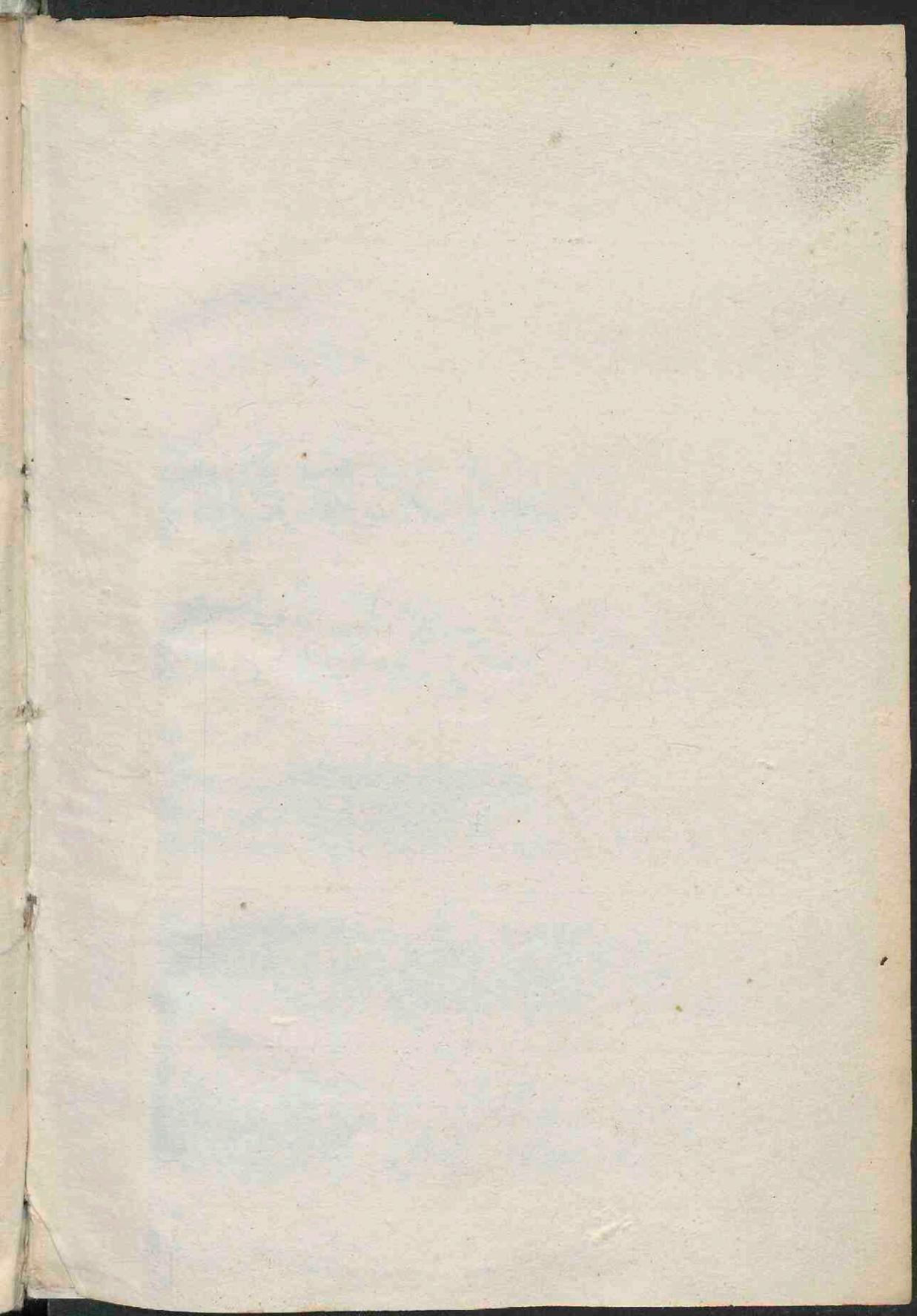

fee

Dit is die prologus of die voersprake in sin
te Gregorius omelie in duutschchen. :

IEn sel weten dat sinte grego-
rius en die ander leeres in bo-
ven woerden spreken vander
gedachten dat is vander sielse
En dit is in tween ghedeelst +
dat is in dat ouerste deel ende
in dat nederste deel. Dat ouste deel d sielen of
der gedachte dat is die geest of die verstandenis
of die reden. En waner d die geestelike dingen
die ghedachte hoer op hoffet d god of d hemelsche
dinge te dencken. So wert inden mēsche dat ouste
deel d sielen dat is die verstandenis of die reden
die bewisen die sin dat men gode altoes soekē en
begeeren sel en die sonden scurwen. Dat nedste
deel d sielen of d gedachten werket inden dingē
die men mit vijf smen beuangē mach inden eert-
schen dingē te bedriue of te beleiden te begeeren.
En dese dingē trecken altoes die sielse in sondē
en te genoechten des vleischē. als mē hē volget
wt desen corten uclarē twit esc mēsche wt dat hē
mach. Wat als sinte Jan seit in sijnre epistolen
dat al die werke geset is of staet i quade. wat al

dat in der werelt is. dat is begeerlichkeit der oghen
ende ghēnēchte des vleisches ende houerdictheit
des leuens. ¶ Onder alle sūēdij creatueren die
god i deser werlt schiep. so maecte hi den mensch
als die edelste creatuerre redelic. o dat hi die prim-
cipiel crachten der zielen. dat is die memorie. die
verstandenis en die wille na der reden reghierē
soude datse van haren scepper niet en dwalen in so-
den. Mer och arme so et schijnt so machmet seg-
gen dat stōmme beesten bet na reden leuen diese
niet en hebben dan die menschen. ¶ Want heer
natuerlike zeden houden sy sonder offeren. mer
veel meer menschen leuen meer beestelic. dan ver-
standelic of redelic. om datse beestelic hoer drie
voerseide crachten teghen reden regieren tot alle
sonden in die verbolgheit gods. daerse hi die
reden mede waren sculdich te bedwinghen haer
vijf sinnen van Buten datse hoerē scepper onderda-
rich waren in goeden werken. ¶ Ende hier om
wil ic in duutsche makē. Sint gregorius omes-
lien die hi in menighen kerlicē zelue den volc pre-
dicte alst te prediken quam. In welken omeliē
ele vinden mach hoe hi i salichiden dit leuen ouk
den sel en hem te gode kerren. En dese emelien en

selic niet scriuen in ordinacie als hy predicte.
mer na die ordinacie vander tijt beginnende
vander aduent ende so voert. En de voer elcke
omelie selic dat ewangeli i duutschke sete daer
se of spreect. ¶ Omelie beduut gode aenspreken
vander saligkx leringe. Voer mynen arbeit bid
ic elke die sijn profhe hier in doen sel dat hi voer
my bide. :.

¶ Opten anderen sonnendach inden aduent.

In dier tijt seide ihesus sine iongheren het
seluen teike wesen in der sonne en in der ma
nen en inde sterren. &c Lucas. int xxij capitell. :
¶ Sinte gregorius omelie op dit selue ewangeli
dat hi pdicte de volc te romē in sinte peters des
apostels kerke. :.

Onse heer en onse ulosser die ons beglycert
bereit te vindē. hi boetscapt ons wat quade vol
gen i die werle. op dat hi ons van hoerre minē be
dwinghe. Hoe grote slage daer voer come sellen
maect hi os kūdich. o dat wi gode inde goeden
sachten niet en wille ontsie. dat wi ontsie sellen
moeten sijn tocomende oerdel. als wi mit slagen
getastet werden. Want voer dese leye des heilige
ewiglijcs. die nu v broederlichkeit gehoere heeft

een luttel daer voer sei de onse he Dat vole sil op
staen tegen dat vole ende een rike tegen dat an-
der rike ende het sellen wesen grote eertbeuynghe
tot veel steden ende starsten ende honger Ende so
mige woerde sette de hy daer tusschen ende seide
daer tusschen enden seide daer toe dat ghi hoert .
Ende het sellen wesen teikenen in der sonden en in
der manen ende inden sterren ende inder eerde be-
dructhie der lude om die confusie des gheluuts
vander zee ende der vloeder. Da al desen waerlic
sie wi thant dat sommige geschiet sijn en die an-
der ontsien wi dat se haestelic aen comen sellen.

Die lude tegē die lude op staē en die bedruct
heide van hem inder werlt geschien sien wi thas
meer in onsen vernogen dan wijs lesen in boekē

Dat die eertbeuynghe ontelike poerten of ste-
den neder werpt . dat ghi weet dat wijt dit wyl
gheshoerte habbe wt anderen landen vander werlt
Stersten ghdoghen wi sonder op houden . Mer
die teikenen inder sonne en inder manen ende den
sterren en sien wi noch openbaerlic niet . mer dat
dese oec niet verre en sijn dat merke wi te hant ou
mids uwadelinge van blucht Al wasset eer yda
gen gesluert was verslagen te werden mitte hui-

denen zweerde. dat wi inden hemel sagē vuerlike
 scarē die dat mēschelike bloet beteikede dat nae
 maels wtgestrikt wert. **E**n die cōfusie vand
 zee en vāden vloeden en sijn noch niet nye op geco
 men. niet o dattier veel van dien die voerseit sijn
 uwlt sijn. so en ist geen twijvel datt' oec na volget
 ee luttel die te geschien sijn. **V**āt dat volwoē o dīn
 gen die voerleden sijn is die sekerheit vāden dīn
 gen die na volgen sellen. **L**ieuwe Broedere dit
 heb wi hier o geseyt. op dat v gedachten ontwa
 ken sellē ter eernstachticheit v te voerhoeden dat
 se niet en vertragen vā sekerheidē. en datse niet
 quellē en sellen vā onwetēheidē. mer datse vresc
 altoes houden sel. eernstachticheit i goeden wer
 ken. en de datse sorchuoudicheit vast makke. dat
 merkēde dat daer onse ulosser na seit. Ende die
 menschen sellē verdorrē oūmids der vresen ende
 des onbeidens die op al die werelt sel comen.
 wat die crachteē o hemelen sellē werden beruert.
Lieuwe Broeders wat heiet onse heer die crachten
 o hemelen anders dan die engelen en archange
 len. die throne. die dominationē. die principaten
 en die protestaten die inder toedenst die stregē
 rechters dan sellen onsen ege hierlic openbareyn.

om dat se dan naue van ons eyshen sellen. dat
onsienlike scepper nu ons vriendelic verdrachte.

Hier om volghet daer na. Ende dan sellen sy
sien des menschen soen comende inden welcke des
hemels. in groter macht en mogentheiden. Als
of men openbaer seide. Si sellen in groter mach-
te en mogentheidē sien. die si niet horen en wou-
den doe hi in oetmodicheiden geset was. op dat
se dan sijn macht also vese te har der geuoelē sou-
den alse nu die necke hoerre herten niet neder en
buig tot sijnre gedoechsaemheit. Mer om dat
dit tegen die quade geset is. so werden thant die
woerde geskeert ter twestinge d' wtūcorenre wat
daer volget na. Ende als dese dingē beginnen te
geschien aensiet ende hefft op v hoeftē. want v
ulossemisse naect. Als of die waerheit hoer wtū-
coren vermaede openbaerlic en seide. Als die pla-
gen der werlt wassen. als die angste des ordels
mitten fernendē crachten uitoent wort. so hefft
op v hoeftē dat is ublyt v herte. Wat als die we-
relte eyndet die ghi niet vriende en sijt. so is bi die
ulossemisse die gi gesoche heb. And heiliger scrif-
ture so neetne die wiil dat heeft voer die gedach-
te wat als vāde hoeftē die and lede vergiet werde

also werdē die gepense mitter gedachte uſadet.
 Aldus is dat op helle vāden hoefden dat wi oſe
 gedachte op hessen totter bliscap vanden hemel
 schen lantscappen. Die dā gode minnen diē gebie
 det men te ubliden ende te veruwoechden vanden
 eynde der werlt. want dan mynden si diē si min-
 nen, als dat en wechlidet daese niet en mynden.
 Want dat en moet niet sijn. dat enich gelouich
 mensch die gode begeeritten siē wene van der we-
 relt slagen die hi weet dat eynden moet mit hore
 slaghen. Want het is ghescreuen. So wie wesen
 wil deser werlt vrient hi wert gods viat. Die
 dā niet en verblidet als der werlt einde naect hy
 orkōdet dat hi der werlt vriet is, en daer mede
 wert hi gheprueft gods viant te wesen. mer dit
 moet verre wesen vand gelouiger herten. en het
 moet ure wesen vā diē die oumits den geloue ee
 and leuen gelouen te wesen en die dat mittē wer-
 ken minnen. Die hoert toe te wenen om d' werlt
 istoringe die die wortelē hoerte herte geplāt heb-
 ben in d' werlt minne die dat tocomende leue niet
 en zuelē. en die niet en wanen dattet si. Mer wi
 die bezenē die ewige bliscap vādē hemelhē san-
 se. xp. wi sell ons daer toe haestē derwirt te varē

ende daer te comen mitten coresten wege. Want
mit wat quaden plage en wort die werlt niet ge-
quellen. wat droefheidēn is ende wedstoet die os
niet en quellen. wat is dit starflikē leuen anders
dan een wech. Ende merct myn broedere hoe gro-
te sotheit dattet is moede te merden in arbeide van
den wege en datmen nochtan niet en wil dat die
wech geindet werde. **T** Datmen die werlt on-
der die voeten toe den sel en uonwearden dat toet
onse verlosser mit eenre voersteninge gelikenis-
se seggende **S**iet den uigedoem en alle die boem.
alle te hant vrucht wt hem voerbrengen. so weet
dat die somer bi is. Also en als gi dese dinghen
selt sien gheschien so sel di weten dattet rike gods
bi is. Also of hi opēbaerlic sei de. wat valso me be-
kent bidē vruchte vanden hōme dat die somer bi
is. also bekent men vand werlt valle dattet rike
gods bi is. Mit desen woerden toent me waerlic
datter werlt vrucht ee val is. wat daer to wasset
se dat se valle seleñ daer toe groeft si. dat so wat
se groeyende voerbrenghet mit tribulacien ende
droefnissen verteren sel. Ende dat rike gods ghe-
lyct men wel den soten somer want dan gaen en
wech die donckerheidēn oser droefheit en iamer

Ende die dage des leuens verclaten mitter clae
heit der ewiger songen. Ende alle dese dingewer
den geuest onder eenre groter sekerheit als die
sentencie nu volget daer me seit. Woerwaer seg
ic v want dit gesslachte en sel niet ouerliden eer
alle dese dingen gheschien sellē. Hemel ende eerde
sellē ouerliden. mer myn woerde en sellē niet
vergaen. Want inder natueren van sicheimlike
dinghen en is niet ghedueriger dan die hemel en
de die eerde. Ende in die nature vanden dinghen
en gaet niet so haestelike en wech als dat wort
want also langhe als die woerde onvolmaect
sijn so en sijnt gheen woerde. mer alse volmaect
sijn so en sijnt alle mit alle niet thāt want me eere
machse niet volmakken si en moeten ouer liden.
Hier o seit hi wat hemel ende eerde sellē ugaen
mer myn woerde en sellē niet vergaen. Als of
hi opēbierlic seide. Al dat mit v gheduerich is
en sond uwardelen tegen die ewicheit en is niet
geduerich. en al dat mit mi schijnt ouerliden. dat
is vast en sond ouerliden. Wat myn woert dae
ouerliden brenget voert die gedurige sentencie so
der uwardelen. Siet myn broedere nu chanc hē
mi dat wi bherden. Die werlt wert daghsig

ghepijnt mit nypen ende stredighen quaden dingē
Ende van onteliken luden siet hce veel uwer
ghesbleuen is. ende nochtant soe quellen ons da-
ghelyc geselinghe. ende haestelic valken v erplette
os ende nyp ende onuerstienlike tribulatiē quell-
len ons. Want als indioecht dat lichaem groet
ende starc is. ende starc ende ghesont die borst
blift. die necke stijf ende die arme vol vleischē
sijn mer inden ouden iaren die lenghede vanden
lichaem crimpet. ende die verdroechde necke
neder wert hanghet. die borst mit staden seuchten
wert ghepijnt. ende die crachte gebreect. die a-
dem breect. die woerde des sprekens. want al
ist datter gheen quellinghe en is ende dicwyl is
den ouden luden hoer ghesontheit quellinghe.
Aldus gweyde die werlt hier voermaels in
lckerre ionchheit. si was starc om lude te winnen.
van menschelike ghesslachte groepen ind gesone
heit der lichaeme. yet in ouulcedicheit van allen
dinghen. Mer nu wertse mit hoerre outheit ned
ghedruet. en si wert mit scadeliken quellingē ghe-
pijnt als totter doot wert die hoer naect. Hier
d lieue broeds en wilt niet minnen die werlt die
gi siet dat niet lange staē en mach **Settet oec i v**

gheachten des apostels geswede daer hi ons niet
 de uimaent seggen. En wilt die werlt niet mis-
 ne noch die dinge die daer i sijn. Wat so wie die
 werlt niet die minne des hemelscē vads en is i
 he niet. Broeders ghi wist eer ghisteren dat mie
 enen haestighen storm oude houe daer neder ghe-
 worpen worden ende huse verstoert ende kerken
 van hoer fondamente om geworpen worden. Hoe
 veel wasser des auonts gesot en gans die waes-
 den datse des morgens yet gedaen souden hebbe.
 ende noch tan wordense binnē der seluer nacht
 gedoet mie haestiger doet begrepen in die striche
 des vals. Mer wi sellen merken dat die onsiert
 like rechter om dat te doe wierde dat blaser eens
 altecleynen wijn des. Hy wierde die vlage eenre
 wolken ende werp die eerde om ende sloech te ga-
 der die fondamente van so veel getimmeres dat
 se valken moesten. Wat sel dese rechter doen als
 hy bi hem seluen comen sel ende sijn grumscap
 onesteken sel in die vorste der sondaren. Of men
 niet verdraghen en mach als hi oec slact niet een
 te tederen wolken. wat mensche sel staende bliuen
 in die teghenwoerdicheit sijne grumscap. Of
 hy ene wijn porrede ende die eerde daer ned wer-

pet ende hi die lucht beruerde ende so veel gheim
mercs vallen de dr. Paulus merkende die stren
icheit des toedemende rechters seide hi. **H**et is
te uſen te vallen in des leuende gods hande. **D**eſe
ſcarpheit vertlaert dauid ſegge de. **G**od ſel open
baer comē onſe god en̄ en̄ ſel niet zwigē. vuer ſel
in ſinen aenſicht bernen, ende al om hem ſel ſijn
grote tempreſt dat is onwerder want vuer ende
onwerder comen mitter ſtengicheit deser groter
gherechticheit. **W**at dat onweder prueuet die geē
dief vuer barnt. **T**Den dat lieue broedere ſetteſt
voer v oghen ende ſo wat nu ſware ſchijnt wert
verlicht teghen dat te reſtenen. **W**ant vanden da
gle is vanden propheet gheſeit die grote dach
des heren is bi. hy is bi ende ſeer ſnellic, die ſtem
me van des heren dage is bitter, daer ſel die ſtar
ke im bedrucke wesen. **E**n̄ dach der gramſcap is
die dach van tribulatiën en̄ de van moeiniffe die
dach van vernoeyende van onſalicheden die
dach van donckerniffe en̄ de der duuſterniffe die
dach des neuels en̄ des ſtorms, die dach ſtafu
nen en̄ van trompe **V**an deſen dage ſeit onſe he
echter bi den ppheet Noch een werue en̄ ic ſel be
meren, niet alleen die eerde mer oec den hemel.

Siet also wi voerseit hebben so ruerde hy die
lucht en die eerde een bleef niet staende. Wie selt
üdragen als hi de hemel beruieren sel Ende wat
sel ic seggen te wesen die angst die wi sien. dan
voerhode d grampscap die daer na volgē sel En
hier bi ist noet dat men merke dat diese tribulacie
also ongelijc sijn tegen die achterste tribulacien
also verlalset sceelt vand mogentheit eens rech
ters die persoen sijns boden. Hier om lieue Broe
dere voer den dach mit al over menynghē.
Getert v leue verwandelt v sedē die quade din
ge die v becoren die uwint wedstaede en dat gy
quades gedaen heft dat pijniget mit screien. wat
ghi selt totter tijt ter toecwinst des ewigen rech
ters also veel te sekere sien als ghi nu sijn stren
icheit ontsie de voer dennt. . .

Opten derden sonnedach inden aduent.

In dier tijt. Doe iohannes inden banden
lach hoerde die werken cristi. sende hi twe
van sien iögeren ende vraechde hem. Bistu die
wetomede biste. of verleiden wi ene anderen. ge
Ginte gregorius omelie die hy predicte den
volc te woren op dit selue ewangeli inder kercke
der martelaren. . .

Lieve broeders ons staet te vragē sinte
Johānes baptista die eē prophēt was
ende meer te dan een prophēt die onsen
hē doe hi ten doepsel quam wiſde ende seide. Siet
dat lam gods. siet die of doet die sonden der we-
rest. die oec merkende sijn oetmoedichit en̄ die
moghentheit der godheit cristi. seide die vander
eerden is hi spreect vand eerde. mer die vanden
hemel ghecomē is hi is bouen alle mēschēn waer
om doe hy inden kerker geleit was sende hy sijn
iongerē en̄ vraechde. Bistu die toecomende biste
of uwacheē wi enen anden. Als of hīs niet en̄
wistē die hi gewischt hadde. En̄ of hi niet en̄ wistē
noch en̄ kende daer hi of ghetoepten had dat hīc
waer prophētierende dōpeē en̄ wiſende. Mer de
se vragē ontbijntmen haestelic ist dat niet merct
die tijt en̄ ordinacie des dinges dat daer geschie-
de. Wat doe iohānes ter riuiieren vand iordanen
was. so seide hi dat ih̄sus die verlosser der werlt
waer. mer doe hi idē kerker geslēt was so vraech-
de hi offe enē anden uwachte. of hīc si die comē-
sel. Niet dat hi twiueldē hi en̄ si een ulosser dōwe-
rest. mer hi vraged op dat hi wetē mach. of ih̄sq
die hi hē zelue i die werlt ghecomē was hi hē sel.

uen soude oec weder comen ten besloten der hellen
Vant dien hi nader gheboerten voerlopende der
 werlt gheboetscapt hadde. voer dien liep hy oec
 oec steruende ter hellen wert. **D**aer om seide hy
 bistu die geen die toecomende s̄js of uwachten
 wi enen anderen. recht of hy openbaerlic seide.
Sich ons also alstu om den mensche gheweerd
 dicht biste gebore te werden. oftu oec also selste
 gheweerdighen om den mensche te steruen. dat
 ic die d̄jnre gheboerten voerlooper heb gheweest
 d̄jnre doot oec een voerganger werde. ende dat
 ic boetsappen moghe ind hellen dattu daer come
 selste. die geboetscpte heb chanc der werlt dattu
 daer ghecomē biste. **E**n doe onse he vā sinte io
 h̄nes iō gerē genracht was vā d̄jnre toecomst
 ende hi hem vertelt hadde die myrakelē s̄jremo
 genheit. **S**o antwoerde hi chanc vāder oetmoe
 dicheit s̄jre doot en seide. die blijnde si ī die cre
 pelen gaen. die melaetschen werden gesuuert. die
 douē hore. die dodē uitsch die armē ewāgeliere
 en salich is hi die niet en sel werden gescaandali
 siere in mi. Niemāt en mochte scādalierte wer
 de. mer uwōderē als hi oec veel teikenē sach en
 grote doechde. mer ongelouige herte of gedach

ten droch swaerre scandij iegen ihesum dese he
sagen steruen nae so veel miracelen. Ende hier o
seit sinte Nauwel Ende dei prediken op'm ghe:
z' aust. dat is den ioden scande ende de heiden fot
sotheit. Want dit dochte den menschen sotheit dat
die maker des leuens om die menschen steruen
soude. Ende daer of man die mensche tegen hem
scande. daer hy hem meer sculdenaer was scul:
dich om te werden want also veel te meer waer
god weerdlike vanden menschen te weerdlike vâ
den menschen te werden gheert so hi meerre on:
weerdicheiden onfaet om die menschen. Wat is
dat te seggen salich is hi die niet gescandalisert
en wert in mi anders dan mit openbaere stemme
te betrekken dat verworpen ende oetmoedicheit
hjnre dooc. Als of hi openbaerlic seide. Ic doe
wôderlike dingc mer ic en veronweerde niet te
kiden versmachtic. Want om dat ic di steruende
di na volghe. so is har de seer den menschen en te
wachten. dat si in mi den dooc niet en veronweer
den die myne teikene eren. Mer doe ihesus sinte
Johannes jongheren had de laten gaen. wat hy
van johanne seit horen wi. Wat ghinc ghi wt in
die woestine te sien een niet waepende vanden

winde. **H**et is te verstaen dat hi dit seide. niet
menede also. mer dat also niet en was. **W**ant te
hāt wāneer die wājt dat niet wert so wilket hi ter
and siden weert. **E**n wat is betekēt sidē riede
and dan een vleischelic gedachte. chant als men
d gedachte geuaect mit smelken of mit quaet te
spreken so wilketse hoer in elker sidē **W**at ist dac
van des mēschē monde blasēt die wājt des smes
kēs. so ublystē en verheffet hoer en buget hoer al
nedwert als ter gracie **M**er ist dat daer we coēt
wijnt der quaetsprekkene. daer die wijnt van pri
se wt quaē chant wilket dan dese gedachte aen die
and side toe der cracht d gramscap. **M**er sinte
iohā en was gry niet waeyende mitten wīnde.
want hem en naete nyemant blide mit prisene
noch nyemans quaet sprekkē en maecte hem oec
weert i gramscap. want voerspoede en mochte
hē niet uhefse. noch mederstoet bedrucken **D**aer
om en was hi geen niet waeyende mitten wīnde
dien geen verwandelinge der dingen en broch;
ten vander gerechticheit s̄jns staets **L**erē wy
dan lieue broedere niet te mesen een niet waeyen;
de mitten wīnde maet wi vast onsen moet die
onder den wīnde der tonghen staet. **D**ie staet os

moets selstaen sonder bughen. ende gheen quael
dat men onsspreect en sel ons bewegen tot grā:
scap. Ende geen smekerie en doe ons nyegen ter
nederheit der onnutter gracie. Ende voerspoet
en verheffe ons niet noch wehest oet en versue:
re ons niet. op dat wi die in vasticheit des gelo:
uen gheuest sijn niet en werden beruert mitter
wandinghe deser vergancklier dinghen. En
noch seide onse here na vā sinte ian te verclareyn.
mer wat gme di wt in die woestine te sien enen
mā mit sachten clederen gheleet. Siet die mit sach
ten clederen gheleet sijn. die sijn inder cominghen
huse. Men scriuet dat sinte iohēs gecleet was
mit harren van hemelen te gader geweuven. Ende
wat ist te segghen. Siet die mit sachten clederen
gheleet werden sijn inder comingē huse anders
dan mit opēbaer te sentencie te liggen dat die geē
die den hemelschen rike niet ende dien en mer den
eertschen. die vlien har de dinghen te lidēn om go
de niet te geuen. hem alleen ten dinghen van Butē
ende soeken die sachheit ende die ghenoechte
van diesen leuen. Hier om en sel niemāt wa:
nē dat i die oultickeit en forchuoudicheit van
duerharen clederen geē son de en is. wat en waer

dat ghen sonde onse herc en hadde i geentewijns
 iohannes geprist vand scarpheit sijns cledes. **E**t
 waer dat heen sonde so en hadde sinte. Peter die
 apostel bi sijnre epistles den vrouwen niet ver-
 boden die beghertē vanden duerbaren clederen
 segghende niet i duerbaren clederen. **M**er ic daer
 om wae misdaet het is dat manne dat beghertē
 souden daer die harde vader kerken sorge of had
 de den vrouwen te verbieden. **N**ist datment
 noch anders verstaē mach te betrekkenē dat niet
 seit dat iohannes mit sachten clederen niet gheleet
 en was. **V**at hi en was mit sachten niet gheleet
 want der sondaren leue en voede hi niet mit sine
 kerien. mer hi berispedet mit scarpēn begripen en
 seide hem **S**langen geslachte wie heeft u gewijst
 te vlaen vander toecomend grascap. **H**ier off seit
 salomō. **D**er wiser lude woerde hij als prekest en
 nagele daer in geslagē. **V**at der wiser lude woer-
 de rekent men tegen nagele te pkeelen die die son-
 den & sondare niet en striske mer pkeelen. **M**er
 wae ginc di ret te sien enen ppheet. **O**et seg ic u
 meer daē eē ppheet. **V**at eēs ppheetē amboche is
 te voer segge dat geschiē sel niet dat oet te wisen
Johes is dus meerre daē een ppheet. **V**ac die hi

gaende ghepredict hadde dien boetsapte hy oec
hem wisede mitte vingert. ¶ Lieue Broedere io:
hannes baptista die me seit dat hi geen riet en is
wacien de mitte wijnde wont hi en is mit sach:
ten clederen niet ghesleet. Ende dien men seit dat
eens propheten naen onghelyc is wi sellē thant
horen wat men hem te rechte heeten mach. Want
onse here seidi daer na. Die is hi daer van ghe:
scruuen staet. Hiet ic sende minen enghel voer di
nen aensichte die dinen wech voer di bereiden sel:
¶ Lat me in grieg een engel heet dat heet men in
duutsche een hode. Te rechte heet men dien een en
ghel die gheseine was om den heechsten rechter
te boetsappen. dat hi die meer dicht behoude in:
den inden name die hi vol doet inden merke. wāc
het is een hege name mer ist dattet leue niet ned:
re en is. Vergaue god lieue broedere dat wijc tot
onser verdoemenisse niet en moeten seggen wat
alle tie onder den priesterlijken naem gherelent
staen weder den engelē geheten. Als die prophet tur:
get daer hi seit. Die priesters lippē heeden die we:
tenheit. ende si onderurighen die witte van sinen
monde. want hi een engel is des hen der sielen.
Mer die hoechheit des vā diesen naē moege di oec

verdienen of ghi wile. Want elc van v luden in
also veel als hi vermach. in also veel als hi ont-
faen heeft die gracie vanden in geuen van bouen
ist dat hi sin en enen menschen vander quaethcit
trechiet ende sorget voer hem om te radē om wel-
te doen. Ist dat hi boetscape den genē die dwaect
dat ewighe leuen. of die ewighe pijn. als hi hem
mede deyset die woerde d' heiliger boetscap. waer
dan is hi een engel. Ende nyemant en mach
segghen ic en vermach niet te vermanē ic en bin
niet goet genoech te radeñ. Also veel als du ver-
moges so doe. datmen inder pinc dat pont niet
en eisels van di dattu ontfacē hebste dattu qualche
gehouden hebste. Wat die en hadde niet meer da-
een pont ontfacen die dat neerstiger was te ber-
gen dan wt te geue. En wi weten dat in den tuker
nakel bi ons hēn gebode niet alleen fyassen gema-
ket en waren. mer oec nappen. Wat bidē fyassen
is ouervloei de leir betrekent ende biden nappen
cleine ende nauwe kunst. Eē mensche is leringe
der waerheit also vol dat hi der geene heitē diet
horen wolt. In dien dat hi seit so reiket hi waer-
heit die fiale. Een and en mach niet verwille dat
hi genoest in d' dat hi boetscape als hi best mach

so heest hi waerlic mitten naape te prueuen ofte
smaken. **G**hi die dan in godes tabernakel dat is
in die heiliche kerke geset sijt ist dat ghi bi wijs-
heit vâ leringhe mit fyalen niet dienen en moet.
in also veel als ghi ver moet bider godlyker mil-
dicheit gheuet uwen euen menschen den nap der
goeder woerde. also veel als ghi waent dat ghy
gheuerdert hebt so trect oec die ander. **G**egeert
sellen te hebben inden weghe gods. **B**roedere of
yemâc vâ v gaet ter merct wert ofte bade wert
dien hi le dich market nodet hi dat hi mit hem co-
me. uwe eertsche werke dat ker v. **E**nde ist dat
gi tot gode wert tîdet. so besorget dat ghi tot hem
alleen niet en coemt. **B**ât hier of is gescreue Die
hoert die selseggen coemt. op dat hi dichtant uit
herte ontfacien heeft die steme der hoger minnen.
Hilgeue oec van bute sine euen mesche die steme
des goeden riers. **E**n machschien en heest hi niet
dat br oet dat hi den armen menschen geue mach
mer het is meerre dat hi geue mach die die tonz
ge heuet. als mit umanighen **B**ant het is meerre
mitter spise des goeden woerdes te umaken die
siels die ewelic leue sel dan dê buuc des vleischs
dat steruen sel te sadē mit eertschen broede. **H**ier

Om lieue broedere en wilt niet ontrecke uwē euē
 menschen die aelmissen des woerts. **I**c ūmane
 v mi in selue sparen wi ons van ydē woerde
 te kerren ende van onnuttelike te spreken in also
 veel als wi ūmogen die tonghe bedurwinghen
 so en ontsulen ons onse woerde niet te uge. **S**o
 dat onse rechter seit. **E**lc ydel woert dat die me
 schen gesproken hebben sellen si reden of gheuen
 in den daghe des oerdels. **D**at dat is ee ydel wo
 ert dat niet en heeft orberlicheit der gerechticheit
 of reden rechter noetsaken. **H**ier om keert die
 ydel woerde tot eersticheit d' stichtinge. merct
 hoe snellike die tiden dijns leuens en wech gaen
 vlyen. eude oerdenet hoe scarpen rechter daer
 comen sel. **S**ettet desen rechter voer die oghen v
 wes herten. ende desen boetschap den gedachten v
 wer euene menschen. op dat ist dat ghi niet en u
 welkelest in also veel als ghi ūmoecht de recht
 te boetsappē dat ghi moecht ūdienen vā hē mit
 iohannes te werden een enghel gheseten. ::

Opten vierden sonnendach in den aduent.
Ndier tijt **D**oe die ioden van iherusalem
 sen deden die papen ende leuite die tot hem

om hem te vraghen wie bissu. Ende hi leedes en
en verfaectes niet. En hi syedes dat hi xps niet
en waer. Et Johannes int eerste capittel.

Sinte gregorius omelie op dit sesue ewangeliie
dat hi predicte de volc te women i sinte petrs kerke

Heden woerde van deser leygen lieue
broedere wert os gepriset iohannes
oetmoedicheit. want om dat hi van
so groet doechden was dat men mocht
te gelouen dat hi xps waer. so coes hi geselic o d
te bliue i he selue. dat hi mitter meschē waninge
niet idel getogē en worde bouē he selue. Nuat hi
leedes en hi en uidechendes niet. en hi leides. wat
ic en bin cristus niet. met o dat hi seide ic en bins
niet so lochende hi clauerlic dat hi niet e was. Mer
hi en lochende niet dat hi was o dat hi die waer:
heit spreket. des sic werden souden. wes name hy
bedriechlic he niet aen en treect. Als hy aldus
cristus name aen hem niet trecken en woude so
wert hy xps sic wat doe hi eerstich was sij crā
heit oetmoedelic te bekennē so udiende hi waer
lic cristus hoechkeit ende maiesteyt oec te vercri:
ghen. Mer als men ons wt. enre ander leygen
ons behouders sentencie inde gedachten brengt

so wort wt den woerden van deser lessien eē hardt
verwaerde vrake voert gebrocht. Want in een
ander stat doe onsen heire ghevraecht wet van si-
nen iongeren vā helias toecomst so antwoerde
hy. **H**eliaas is thant gecomen ende si en beklen-
dens niet. mer si de den tegen hem watse wouden
ende ist dat ghi weten wilt iohannes hi is helias
Ende doe iohanne des ghevracht wart. so seide
hy ic en bin helias niet **W**at is dat lieue broedene
wat dat die waerheit voerwaer seit dat dat die
prophet der waerheit lochent want dat is haer de
seer dat een den anderē contrarie hi ist ende ic en
bin niet. **H**oe is hi dan een prophet der waer-
heit of hi mitter seluer waerheid voerde niet een
drachthich en is. **M**er ist dat men die waerheit
subtilike suelket. dat daer onderlinge contrarie
luidet so vintmen hoet niet contrarie en is. **W**ant
die engel seide tot sacharias van iohanne. **H**y
sel voer hem gaen in helias gheest ende crachte.
Thier om seit men oec dat hi comen sel in helias
gheest ende macht. want also helias oec come sel
voer onsen heire aender toe coemst also quam ioh-
annes voer sijn eerste toecomst. ende also he-
lias sel wesen een voerloper ons rachters; also

Heeft iohannes een voerloper gheweest ons verlossers. **A**ldus was iohannes inden geest helias mer in der personen en was hi helias niet. Daerom dat onse here seit vanden geest dat lochent iohannes vader persone. Want dat was recht dat onse here sinen iongeren die geestelike sesstencie van iohannes seide ende dat die selue iohannes den vleischlijken scaren niet van sinen geest mer van sinen lichaem antwoerde. **A**ldus schijnt der waerheit contrarie te wesen dat iohannes seide mer nochtan en ginc hy niet of vanden wege der waerheit. Ende hi lochent hem oec te wesen een propheet dat is want hi en mochte onsen verlosser niet alleen voersegghen mer oec wisen. Want wie hi si dat openbaert hi thant als hi na seit. **I**c bin een stemme des wevers inder woestinen. **G**hi weet lieue broeders dat die een ghesloten soen gods des vaders woert geheten is. **A**ls iohannes tuget en seit. Inden beginne was dat woert en dat woert was bi gode en god was det woert. **G**hi bekent aen uwē spreke dat eerste die stemme ludet daer om op datmen name als dat woert selhoren moghen. Hier om seit sinne iohannes dat hy een stemme is om dat hy

voer dat woer gaet om dat hi die totcomst des
 heren voer gaet so seit men hem een stemme. wat
 ouermits sinen dienst wert des vaders woert
 vanden menschen gehoert. die oec inder wilde[n]
 se wepet. want der gheslagenre en bedroefde iuda
 dat is den iodesche volc. boetscapte hi dat solaes
 ons verlossers. **E**nde wat hi wepet opebaere
 hi als hi na seit. **B**ereypt den wech des heren als
 ysa yas die propheet seide. **M**en bereypt des heren
 wech ten herten. als me oetmoedelike hoert dat
 woert der waerheit. me bereypt des hen wech ter
 herten. als men totten geboden dat leuen bereypt
Hier of is gescreuen so wie mi mynt sel mijn
 reden houden en mijn vad sel hem minen. en wy
 sellen tot hem come en een woeninge bi hem ma
 ken. **S**o wie dan sijn gedachten in houdie verhef
 fee. so wie aenhanghet de brande der ghiericheit
 so wie hem besmit mit onsinierheidē der onkuis
 schet. die sluit die doer des herte yegē die waer
 heit. **E**nde op dat die heer tot hem niet comen en
 mach so uideemt hi die slotē s̄js moet sitten slo
 ten d sonden. **M**er die geseynt waren vraghe
 noch wat doepstu da esau yps niet en biste noch
 helias noch ppheet. **E**nde wantse dat seide niet

om die waerheit te bekennen. mer om die goedheit des heets diese teghen hem hadde. so betekene dat die ewangelist beymelic die daer na seide Ende die ghesent waren vande pharizeen. welche of hi openbaerlic seide **Die** vragen iohanne van sinen werke die die leringe niet en kunnen mer bemanden. Mer een ygelic heilich mensche als een verkeert gedachte vraghet. en wert niet verwant delt van der eernsticheit sijnre goetheit Hier om antwoerde iohannes den woerden hoers benydens die predication des leue. want hi seide doe thans **Ic** dope inden wat int midden van u stoe dien gi niet en kent. Iohannes en doepte niet inde gheest mer inden water der gheente lichame die hi doepte. mer nochta en droech hy die ghedachten niet mit gratien. wat doepte hy dan die beiden doepsel die sonden niet en vergeeft. anders dan dat hy houde die ordinacie sijns voerlopens Dat hi die nader geboerten cristum voer come was die gheboeren soude werden. ende dat hy oec soude voergaen onsen herre die dopen soude ende die predikende was geworden yps voer looper. dat hi oec dopende sijn voergangher werden soude mit na volge des sacramentes **Die** ond

dese dincghen die v. r. volentheiden ons verlossers
boetscapte. hi seide dat hi int mid del der mesche
sont ende dat niet en wiste. want doe onse
herre inden vleisch openbaerde so was hy sienlic
inden lichaem ende onsienlic inder moghentheit

TVan desen seit hi oec nae. **D**ie na mi gheco:
men is die is voer mi ghemaect. **W**ant dat is al
so veel te seggen voer mi ghemaect. als of men
seide voer mi geset. **N**a mi is hi dan gecome want
hi wert na mi geboren en voer mi gemaect. **W**at
hi is bouē mi geset. **M**er doe hi dit te luttel daer
voer seide so ontsloet hi oec die sakesijns bouen
sittens doe hi seide want hi was eer dan ic als of
hi opēbierlic seide. **D**aer bi is hi die na mi gebo
ren is bouē mi in diē dat he die tiden s̄yre geboor
ten niet en benauwen. want hi die vand mod in
eenre tijt wert geboren. die wert geboren sonder
tijt vāden vader. **E**nde hoe grote meerdicheit en
oelmoedicheit hi dan sculdich was opēbaire hi
daer na ende seit. **V**ies ic niet meerdich en bin
den riem van finen schoete ontbinden. **H**et was
een hier voermaels die seide. dat so wie een wif
niet nemē en woude die he toe behoerde te nemen
dat die gene he sijn scoē onbīden scudē doe tot

ten wille Brudegom werden soude na rechte wer-
den soude na rechte der machscap. **Wat** was cris-
tus onder den menschen anders dan hi he toende
enen Brudegom der Heilige kerken. **Hij** vā hem sei-
de dese iohannes. **Die** ēē Bruut heeft die is die Brude-
gom. mer om dat die menschen waenden dat
iohes yps waer. dat die selue iohannes lochent
doe seide hy te rechte hem onwerdich te wesen te
onthinden den niem van sinen schoe. recht of hy
openbaerlic seide. **Ic** en mach os ulossers voet
niet ondecken. want ic des onwerdich bin so en
trecke ic mi niet aen dē naē eens Brudegos. **Hij**
nochtan mach men die oec anders ustaen. wat
wie en weet niet datmen die schoē maect vā dē
beesten. **Wat** doe onse he quam en mensche wert
so openbaerde hi als gheschoeft. wat hi nam aē
in sijn godheit die starflicheit onser gebreclicheit
Dacē die pfect oec offeit. **Ic** sel my schoē wt tre-
ke int lant vā ydumea. **Wat** bi idumea is betei-
kent die heidenscap. eh biden gescopte die starf-
licheit die yps aen nam. **Hier** offeide yps dat hi
sijn gescoete wt toech in ydumea. **Want** doe hy
ouermits den vleische dē heidenen opēkter wert
so quā die godheit als gescoyet tot os. **Mer** die

verholenheit deser menschheit en vermach niet
 doer te siē dat menschlike oge. wat men en mach
 in gheenre wijs onderuijnden hoe dat woert sic;
 haem wert hoe dat alte hoechste. ende die geest
 die leuende maect leuendich wert binnen sijnre
 moeder lichaem. hoe hy die geen beginne en heest
 gemaect wert en ontfanghen. **A**ldus is die riē
 van sinen schoen dat oēbinden des verholenheit.
Dus en ūmach iohānes baptista niet te ontsijn
 den de reym līns schoens Wat hi en ūmach niet
 te ondergronden die verholenheit sijnre mensche
 heit. die die menschheit bekende ouermits den
 gheest der propheeten. Wat is dan te segghen. **I**c
 en bin niet weerdich te ontsijn den niem sijnre
 schoen sonder openbaerlic en de oetmoedelic sijn
 onwetenheit te belien. **A**ls of hi openbaerlic sei
 de. wat wonder ist of die bouen mi geset is dien
 ic nochtan merke na mi gheborre. want ic en ver
 mach niet die uholenheit sijnre menschheit begripe
Tiet iohānes die vol is des geestes der p̄fētē
 en hi blent mit wonderlicher wetenheit. mer
 nochtan seit hi vā hem seluen dat hi niet en weet
Tnieue broedere in desen dinghen sellē wi niet
 ken ende mic alte aendachte dencken hoe dat die

ten wile Brudegom wer den soude na rechte wer
den soude na rechte der maechscap. **Wat** was cris
tus onder den menschen anders dan hi he toende
enen Brudegom der heilige sterken **En** van hem sei
de dese iohannes **Die** ee bruut heeft die is die Bru
degom, mer om dat die menschen waenden dat
iohes yps waer, dat die selue iohannes lochent
doe seide hy te rechte hem onwerdich te wesen te
ontbinden den riem van sijn schoe, recht of hy
openbaerlic seide. **Ic** en mach os vlossers voet
niet ondecken, want ic des onwerdich bin soen
trekke ic mi niet aen de nae eens Brudegos. **En**
nochtan mach men dit oec anders ustaen, wat
wie en weet niet datmen die schoe maect van dede
beesten. **Wat** doe onse he quam en mensche wert
so openbaerde hi als ghescreypt, wat hi nam aen
in sijn godheit die starficheit onser gebreelicheit
Dae die pxeet oec offeit **Ic** sel myn schoe wt treck
he int lant van ydumea. **Wat** bi idumea is beter
kent die heidenscap, esh biden gescopte die starf
icheit die yps aen nam **Hier** offeide yps dat hi
sijn gescoete wt toech in ydumea. **Want** doe hy
ouermits den vleisch de heidenen openbaer wert
so qua die godheit als gescoet tot os. **Ner** die

verholenheit deser menschheit en vermach niet
 doer te sie dat menschlike oge wat men en mach
 in gheenre wijs onderuijnden hoe dat woert sic
 haem wert hoe dat alre hoechste ende die geest
 die leuende maect leuendich wert binnen sijne
 moeder lichaem. hoe hy die geen beginne en heeft
 gemaect wert en ontfanghen. **A**ldus is die riē
 van sijnen schoen dat oēbinden des verholenheit
Dus en uimach iohānes baptista niet te ontevijnt
 den dē reym sijns schoens wat hi en uimach niet
 te ondergronden die verholenheit sijne mensche
 heit. die die menschheit bekende ouermits den
 gheest der prophetien. **W**at is dan te segghen. **I**c
 en bin niet meer dich te ontevijnden den niem sijne
 schoen sonder openbaerlic en de oetmoedelic sijn
 onwetenheit te belien. **A**ls of hi openbaerlic sei
 de. wat wonder ist of die bouen mi geset is dien
 ic nochtan merke na mi gheboze. wan ic en ver
 mach niet die uholenheit sijne menschheit begripe
Viet iohānes die vol is des geestes der p̄fici
 en hi bleuet mit wonderlijker wetentheit. mer
 nochtan seit hi vā hem seluen dat hi niet en weet
Vlieue broedere in desen dinghen sellē wi mer
 ken ende mit alre aendachte dencken hoe dat die

heilige manne om die doecht der oetmoedicheit
in hem te behouden alse sommighe dinghe woder-
like weten pinen hem dat voer die oghen der ghe-
dachten te legghen dat se niet en weten. op dat als
se aen der eenre side merken hoer cranchheit. van
der siden daer hoer gheschachte volmaect is hoer
moet hem niet verheffen en sel. wat wetenheit is
een seer grote doechde. mer oetmodicheit is oec
ee hoedster der dochden. Hier om behoert daer
toe dat in al dien dat die gheschachte weetsy hoer
vernederd. so wat die doecht der wetenheit ver-
gadert. die wijnt der houerdien niet of en neme
Groedere als ghi dan goede werke doet so bren-
ghet weder altoes in v gheschachte die quade wer-
ke die ghi geschaen heft. op dat als men bekende-
lic die misdaet aensiet dat die gedachte nummer
meer in goeden werken onwyslic hoer en verbli-
de. **G**hi ouersten aensiet v ondertusschen. ende
sonderlinghe denct uwen euen menschen aen die
v oec niet beuolen en sijn. want die ghi oec niet
en siet enighe quade dinghen doen. ghi en wetet
niet wat goets in hem verborghen is. Hier o-
pijnre hem elc groet te wesen. mer nochtan in een
rehande wijs en sel sy hem oec niet weten op dat

hi als hi selue hem houerdelic groetheit aeneemt
 niet en verliese dat goede dat hi heeft en daer toe
 werde verdreuen om die sonde der houerdicheit
 Want hier of is vanden propheet gheseyt of ghe-
 sproken **Bee v** die wijs syc in uwen oghen ende
 voer v seluen voert. **Hier of seit.** **Paulus En**
 wilt voer v seluen niet vroet wesen. **Hier of is**
 gheseyt teghen den houdighen saule **Doe du cleyn**
 waerste in dinen oghen doe wortstu thoest ghe-
 maect inden gessachte van israhel. **Als of me opē**
 baerlic seide. alstu di selue cleine aensaechste so
 maecte ic di groet bouen al den anderien. met om
 datstu di seluan groet aen sieste so wortstu cleyn
 van mi gheacht **Daer en teghen dauid** doe hi die
 moghentheit sijns conincrikens uonwerde ende
 sprane voer ons hen arke doe hi seide **Ic sel spe**
 len ende mynre werden meer dan ic ghedaen heb
 ende ic sel oetmoedich wesen. in mynen oghen.
Wien en soude niet verheffen te breken die mon-
 de der liebaerden ende der beren arme te scoren en
 de ghecooren te werden. daer sijn oufste broedere
 oec versmaet woerden. en dat hy ghesaluet wert
 om dat rike te regieren. ende die coninc saul
 veromweerde. **Ende dat hi mit enen steen goliā**

Wat warp dien alle menschen ont saghen en dat
hy so veel philistijn versloech ende broech te den
comynge een groet getal der offmidinghe die hy
geysct hadde ende dat hi dat riche onfinc van
beloefte ende dat hi daer na aldat volc van i'sra
el besat sonder enich weder segghen ende noch
tan verスマde hi hem seluen in allen dinghen die
relief dat hi oetmoedich is in sinen oghe. Hier o
f die heiliche lude oec alle starke dinghe doē va
hem seluen onnutte dinghe wanen wat sellē wy
tot hoerre onscout segghen die hem verhouerd
ghen sonder werke der doechden. Mer want so
wat goeder werke men heeft en sijn niet ten si dat
mense sout mit oetmoedicheit want een won
derlic were mit heuerdicheit en heeft niet op mer
het u'swaert Wat die sond oetmoedicheit doechde
vergaede hi draget stubbe inde wijnde en daer
hi of schijnt wat te dragen daer of were hi qua
lisker ublijpt. Hier om lieue kroedere in alle dim
ghen die ghi doet houdet die oetmoedicheit dat
een wortel der goeder werke is. Ende en niet niet
gen die gheen daer ghi tehant bouen sijt meer
oec die daer ghi noch onder sijt op dat als ghy
voer v settet der geuer exemplel die beter sijn dan

ghi ouermits oetmiedicheit altoes op elinnen
tot meerre dinghen.:

Des saterdaechs quaterleinper inden aduet
Indē vijftienden jaer des keysers tyburiq
doe pontius pylatus was rechtter van iuda. &c.
Lucas sinte Gregorius omelie op dit selue
ewageli dat hi pdicte den volc te romen in sinte
Johannis baptissen kerc.:

Ot wat tiden ons ulosser voerloper
dat woert der predicatiē otfent is
bateikēt mitte gedancke de s prince
der gemeenre dinge vā romen en bi
den conyngē vā iudeē als men seit. Indē vijftiē
dē jaer des keysers tiburius doe pontius pilatō
was recht vā iudeen en herodes prince van galyp
seen. ende philippus sijn broeder prince van itue
rien. ende lisamias prince van abilien. onder den
princen vanden priesteren anas ende cayphas so
wert ons heren woert gedaen inder moestine op
iohāne zacharias soen. Wat hi quam te prediken
den genen die verlosse sonde somige van iudeen
ende veel vanden heidenen. so sin die tiden van
sinen prediken beteikent biden conyngē der hei
denen en de biden princen vāden ioden. Ende om

datmen dat heidene volc vergaderen soude ende
iudra o m die misdaet der onghelouicheit soude
werden gestwoert. So bewijst dat oec die bescrift
ghe der eertscher moghentelicte. Want men scriuet
dat ouer dat ghemeyn goet van womeyen ee prince
was. ende int rike van iudeen dat in vieren ghe-
deilt was waren veel pryncen. Want ouermodes
ons verlossers stemme is gheseit. Alle rike dat
in hem seluen ghedeilt is selverstroot werde. Al-
dus ist openbaer dat iudea ten einde van horen ri-
ke ghecomen was die ghedeilt onder so veel co-
nynghen lach. ¶ Tamelic bewijst men oec niet
alleen onder wat cominghen mer oec onder wat
priesteren dit gheschiede. ende wat iohannes bap-
tista dien prediken soude die beide priester ende
cominc was so openbaert lucas die ewagelijst die
tide sijnre predicacien bi den rike ende der priester
scap. Ende hi quam in al dat sanctscap der iorda-
nen predikende dat doepsel der penitencien in ver-
late misse der sonden. Hem alleen die lessē is opē-
baer dat iohannes niet alleē dat doepsel der peni-
tencien predicte mer hy gaffet oec somminghen.
mer nochtan en moechte hy oec sijn doepsel niet
ghauen in verlatemisse der sonden. want verlate

nisse der sonden wert ons alleen gheheten in yps
 doepsel. **E**nde mensel merke dat men seit pre
 dictende dat doepsel der penitencien i verlatenis
 se der sonden want dat doepsel dat die sonden of
 doen soude predicte hy om dat hijt niet gheuen
 en mochte. op dat ghelyc als hy gods woere dat
 vleisch ende mensche ghworden was voer ghinc
 mitten woerde der predikinghe. dat hy also dat
 doepsel der penitencien daer die sonden mede of
 ghedaen werden voerlopen soude mit sinen doeps
 sel. daer die sonden niet mede en werden verlate
 moghen want sijn woert ghinc voer die yeghen
 woerdicheit ons behouders. dat sijn doepsel oec
 voer hem gaende werden soude een schijnd waer
 heit. **D**an volghet daer na als ghescreuen is in
 den boec der sentencien des propheeten ysaias.
Die stemme des weopers inder woestinen bereypt
 den wech des heren maect rechte sijn pade des. Doe
 men diesen selue iohanne baptista vraechde wie
 hi waer so antwoerde hy. **I**c bin ee stemme des
 weopers inder woestinen. **W**ane als voerseit is.
 so is hi daer om ee stemme geketen vanden propheet
 o dat hi voert woert gic **E**n wat hi riep seitmen
 als daer na volget **B**ereydet de wech des heren ma

het recht sijn pade. **E**lc dicht recht gelycde en goe
de werke pdict wat doet hi ands da hi de wech
beride onse he comit tot der geentre. herte dicht ho
ren. op dat die cracht der gracie die herten doer
ghe en uulichcse mitte lichte der waerheit. ende dat
hi onsen he rechte pade maake als hi oümidc ser
monie der goeder pdicatië sijn gepense suuer for
myert i sijn gedachte. **A**lle dallest sellē uuulc wer
den en alle berge ende houelen sel uneder; werden
Die sijn in deser stat Biden name des daels betei
kent anders dan die oetmoediken. ende wie Bi
den berghen ende houelen anders dan die houdige
menschen. Want in der tweedenst ons verlossers
werden die dasen uuulc. mer die berghen en die
houelen werden unedert want na sine woerde.
elc die hem verhefft sel vernedert werden. ende
die hem veroetmoedicht sel uheue werden. **W**at
een geuult dal wert ghemeyret. mer die berch
ende die houel die genedert wert. wert ghemeyt
ret. **W**at inden ghelyue des middelaers gods ende
der menschen des menschen ihesu cristi. so onfenc
dat biddenche volc die volheit der gracie ende
dat ioetsche volc ouermits der dwalinghe der
onghelyuen verloest daer hem of verhief. **D**us

sel dan alle dal gheuult werden. want der oetmo
 digher herten sellen urost werden vanden woer-
 den der heiligher keringe. ende ouermids gretien
 der doechden ende der godertierenheit na dat ghe-
 screuen io **D**ie wt sendes die fonteynen inden da-
 len. Ende daer is echter of gheseit. Ende die dale
 sellen ouerloopen vanden coern. Want dat wa-
 ter valt neder vanden berghen. want die kerin-
 ghe der waerheit laet achter die bouerdighe her-
 ten. Mer die fonteynen springhen in die dasen.
 wat der oetmoedigher herten onfaen dat woere
 der predicatiën. **T**hi sien behant wi merken te-
 hant dat die dasen ouerloopen van coerne. want
 der lude monde sijn veruult mitter spisen der wa-
 erheit die sachmoedich ende sympel waren ende
 schenen var deser werelt versmaet. Ende om dat
 dat volc sach iahanes baptista i woderlijker his-
 licheit leuen so waendet dat hi sonderlinghe dese
 hoghe ende vaste berch gheweest hadde van wie
 ghescreuen is. Inden leste vanden dagē sel wese
 bereit die berge des huus os hēn inde toppe alre
 berch. Want die mensē waenden dat iohannes
 baptista xps waer **A**ls die ewangeliſt seit. En
 dat volc waende ende si doechten al in heerde her-

ten van iohanne dat hi mer lichte cristus waer.
Ende daer om vraechde si hem ende seiden bishu
cristus niet mer en hadde die selue iohannes by
hem niet gheweest ee deel hi en hadde niet verwolt
gheworden mitte n geest der gracie. ende om dat
hy bewisen soude dat hi was so seide hy een star
ker nae mi ghecomen dan ic bin. wies niem van
sinen ghescoerte ic oec niet meerdich en bin te
ontbinden. Ende echter seide hi. **D**ie een bruit
heeft hi is die brudegom. ende des brudegoms
vrient staet ende hoert hem. hi verblyft van vro
echden om des brudegoms stemme. want dese
mijn bliscap veruult. die moet wasse en ic moet
verminet werden. **S**iet doe iohannes om die
wonderlike werke der dochden die hi dede al suse
was oec dat men waende dat hi cristus niet en
waer. mer oec dat hi onmerdich was te ontenco
pen ofte te ontbinden den niem van sinen gesco
te dat is te ontbinden die verholenheit sijne
menschheit. **D**ie gesloeden dat die kerke iohannes
bruit waer die waende dat hy yps waer. mer
hi seide die ee bruit heeft hi is ee brudego recht
of hi seide. **I**c en bin die brudego niet. m ic bin

des Brudegomms vrient. Ende hi seide daer hi niet
 om syn stemme mer in des Brudegomms stemme
 verblide. Want daer om en verblide hi inder her
 ten niet dat hi oetmoedelic wert gheschoert vande
 volc als hi hem predicte. mer om dat hi van Bi
 nen hoerde der waerheide stemme op dat hi se bu
 ten sprekens soude Welke bliscap seit hy wel dat
 vermauld is. want so wie van synre stemmen ver
 blidet hi en heeft geē volle bliscap. Ende iohā
 nes seide daer nae. Die moet wassen. en ic moet
 verminnen Ende hier om ist te vraghen waer in
 cristus wes. ende waer in iohannes verminnde
 sonder dat dat volc iohannes abstinenien sach
 ende dat hi hem vere van den menschen hiekt dat
 men waende dat hi cristus waer Ende ypm die
 si saghen mitten publicanē eten en onder den son
 darē wandelen. dat se hem niet ypm mer enen p
 phet waende te wesen. mer doe yps daer na van
 den menschen bekent wert dat hi yps was en iohā
 ne die men waede dat yps waer ee ppket schē
 te wesen. so waert vermauld dat yps voerloper va
 ben hadde wer seit Die moet wassen mer ic moet
 mynre. want in des volcs manyngeso wies
 yps. wat himert bekent wat hi was. En iohā

nes minrede want men hiekt op te seggen dat hy
niet en was. **V**Ende hier om want iohannes
baptista volwas in heilichidē om dat hi in oet
moedicheiden gheduerde. Ende veel isser daer
om ghuaille. want si in hem seluen mit houer di
ghen ghedachten hem verhieuwen. so mach men
mit rechter segghen alle dasen sellen veruult wer
den. ende alle Berghe ende houele sellen vernedert
werden. **V**ant die oetmoedighe ontfacē die ga
ue die die herten der honer digher van hem ver
driue. **V**aer volghet na en die quade sellent
int rechte wesen. en die oneffne in die slechte we
ghe. Die quade werden recht als der quader me
schē herte die oumits onrechtidicheit ghecom
met sijn gerechtet werden nader regelen der recht
verdicheit. Ende die oneffen werden verwant
delt in slechte weghe als die onghenadighe ende
die toernighe herten ouermits in stornghe der
graciē van bouen weder crighen die seueticheit
der sachtmoeidicheit. **V**ant als dat woert der
waerheit niet onfanghe en wert. van enen toer
nighen herte. dat is recht als die oneffenheit des
weghes verdriuet dan den ganc des ghanghers
Mer als een toernich mensche ouermits der

gracie der sachtemoedicheit die hi ontfange
 heeft ontfact dat woert der berispinghe of des ra
 des daer vndet die predikaer den wech slecht.
 daer hi te voren om die oneffenheit vaden wege
 niet en mochte gaen. dat is daer hi niet en mochte
 settien den ganc de predication. **V** Daer na vol
 get ende alle vleisch sel sien gods salicheit. want
 voer alle vleisch neemtmen alle menschen ende
 gods salicheit. dat is cristus dien en moechten
 alle menschen in desen leuen niet sien. **V** Verwert
 keert dan die propheet sijn oghe inder sentencien
 deser propheetien anders dan ten lesten doemsdage
 daer mit openen hemelen mie dienen den engelen
 mitten apostelen die mie hem sitten sellen ende cris
 tus hem tonen sel in den stoel i der maghesteeit en
 inden stoel sijnre mogentheit. daer hem alle wtü
 coren ende die quade te gader sien sellen. op dat
 die recht uerdige sellē ublidē sonder einde vand
 giften hoers loens. ende op dat die quade ewelic
 suchten ende screyven sellen in die wrakte der pine
V Ende om dat dese sentencie dat meent dat xps
 ten lesten oerdel van allen menschen gesie sel niet
 den. so volget daer te wechte nae. **V** En iohannes sei
 de totten scaren die wt quamen om van hem ghe

wept te werden. slangiē gheslachte wie heeft v ge
wiset te vlien oec vander toecomē der granscap
want die toecomende toern is een wrechheit der
lester vrake die die sond dan niet vlygen en mach
die nu niet en loept te scriuen der penitencien.

TEnde het is te merken dat men die quade sijn
der die volghen die quade werken hoerē ouders
heet gheslachte der aderen of der slanghen. want
om datse den goeden beniden ende si die veruol-
ghen dat si sommighe dat quade gheden datse soe
ken horen euen menschen te derven. want in alde
sen volghense hoerē vleischelijker ouders wech.
so sijnse alle ghevenijnde kinder gheboren vā ghe-
veijnde vaders ende oec moeders. Mer om dat
wij elant gesondicht hebben. ende om dat wij ge-
wonden sijn inden werken der quader ghewoen-
te. so segge ons iohannes wat wij doen sellen op
dat wij moghen ontvljen den toecomende toerne
TDaer o volget hier na doet meer dige vrucht
der penitencien. In welken woerden te merken
is dat des broeds vrient ons úmaent te doen niet
alleē vrucht der penitencien. in meer dige vruchte
der penitencien. Want het is en and dinc vrucht
te doen. ende ee ander dic meer dige vrucht ope

nitencie te doen **O**p dat wi sprekken moghen van
 der weerdiger vrucht der penitencie. so ist te we-
 ten dat hi die geen misdaet ghedaen en heeft dat :
 men hem te recht oerloft dat hi ghebruiken mach
 dat gheorloft is. ende dat hi also die welle d' goe-
 dertierenheit doe. op dat nochtan ist dat hij niet
 en wil laten datter werlt oec toe behert. **O**f is
 dat een in die sonden der onsuïheit of dat swaer-
 re is in ouerspul gheuallen is. so is hi sculdich
 so veel te meer van hem te doen dinghen die ghe-
 orloft sijn also veel te meer van hem te doen din-
 ghen die georloft sijn also veel als hy ghedenct
 dat hi ongheorlofde dinghen ghedaen heeft wan-
 die vrucht des goeden werkes en sel niet ghelyc-
 wesen des ghens die myn ende des ghens die
 meer ghesondiche heeft en des ghens die in gee-
 en des geens die in sommige misdaet geuallē is.
Daer of dat mē dan seit doet verdige vrucht d'
 penitencien so bedwingt men elkes consciencie -
 dat hi also veel te meer ghewīne goed werke ou-
 mids penitencie soeken sel. als hi hem seluen in
 swaere scande ghebrocht heeft ouermids sondē
 Over die ioden verbliden hem oec vand edelheit
 hoers geslachtes. en en woude hem daer d' geen

gheschachten ghecomen waren. **E**n de dien seit mi
mit rechtē en de en beginet niet te segghen wi heb
ben abraham tot enen vader wat ic segge v dat
god is machtich van desen stenen te verwecken
abrahams kinder. **V**ant wat waren die stene
anders dan die herten der heidenen die onwoel-
heit totter verstandenis des almachtighen gods
Aldus is oec sommighe vanden ioden gheheit.
Ic sel dat stenen herte van uwen vleische nemen.
Vant niet onbillikers en sijn die heidenen betei-
kent biden name des steens die steen aenbeden.
Hier of is gescreuen si sellen dien ghelyc werde
diese masken ende alle die in hem betrouwē. **V**a
welken stenen abrahams kinderen verwett sijn
want doe die har de herten der heidenen in abra-
hams sae dat is in cristum ghesouede doe w oet
den sy sijn kinderen mit wies sae sy veremicht
worden. **H**ier of is van desen seluen heidenen
gheheit ouermits den groten prediker. **V**ant
ist dat ghi cristo toe behoert so si di abrahams
saet of kinder. **I**st dan dat wi ouermies op ge-
soue behant abrahams kinder sijn. so hebben
die ioden om haerre onghesoue laten te sijn abra-
hams kinder. **M**er dat inden dage des leuenden

der des goede vader ende moeder qua de kinden
 niet en sellen mogē voer deren. dat ghetuiget die
 propheet daer hi seit. **Noe** daniel ende iob ist dat
 se in mid del hem sijn. leue ic seit di heer god wat
 si en sellen sone noch dochteren verlossen. mer sy
 sellen in haerre gherichticheit hoer sielen verlos-
 sen. Ende echter dat gode kinder quade vaderen
 ende moederen niet en vorderen mer dattet meer
 ter misdaet der quader ende boer ouders hels
 die goetheit der kinder. so seit bi heer seluen die
 waerheit den ioden die niet en gheloefden. **Of ic**
 in belsebunc die duuelen wt werpt. uw kinder
 re in wien werpen si die we. hier om sellen sy v
 rechte; s ende ghebieder wesen. **Daer** volghet
 nae. want thant is die bise geset aen die wortel
 des boems. want elc boem die gee goede vrucht
 en brenget selme op bouwen en in dat vuur wer-
 pen. Die boem deser werlt is dat menschelike ge-
 slachte. mer die bise is onse ulosser die gehouwe
 wort mit menscheit als mit enē stele. mer si hou-
 wet mit syre godheit als mit enē yser. Ende dese
 bise is thant geset aen die wortel des boēs. **Wat**
 alist dat hi ouermids lijdzaamheit ukeidet hi seit
 nochtan wat die bise doen sel. **Wat** elc boem die

ghen goede vrucht en maect sel werden op ghe
houde ende in dat vuer ghworpen. **Want** elc u
keert mensche vint so vels te eer bereit den branct
des helschen vuers die hier veronweerdte doe
die vrcht der goeder werken **Ende** het is te wetē
dat hi seit dat die bille niet neuen die telghe ghe-
set en is. mer aen die wortel. want als men der
quader ende bosel sude knider en wech doet wat
doet men of houwt die telghen vādij ondracht
ghen boem. **Mer** als dat gheslachte te gader mit
vader ende mit moeder wert en wech ghenomen
so is die onvruchtbaer boem of ghehouwen bid
wortelen op dat daer te hant niet en bliue daer
dat quade knijt of ghe'lachte of wassen mach.
Ende i desen woerden die iohannes baptista sei
de is openbaer dat der ghenece herten die se hoer-
den vermaect worden als men te hant daer na
seit. **Ende.** die scaren des volckes vraechden io-
hanne ende seiden. **Wat** sellen wi dan doen. want
si die niet vraechden waren geslaghen mit anyte
¶ **Der** volget nae die twe wcke heeft geue den
genē die niet en heeft en die spise heeft hy doe oec
also. **Om** dat die tot tot onser behoeft meer noet
torstich is dan die mantel so behoert hy totter

werdiger vrucht der penitentien. op dat wi niet
 alleen die vterste dinghen en der ons myn noet
 is. mer oec die ons harde noettorschijf sijn deilen
 sellen mit onsen euen menschen. dat is of die spi-
 se daer wi vleischelic bi leuen. of den we daer wog
 ons mede cleden. want om dat inder ewe ghescre-
 uen is. **M**ynne dinen euen menschen ghelyc dy-
 seluen. mer men verwinnet enen dat hi siner eue
 menschen myn mint. die mit hem in sijnre noet
 toest niet en deelt oec die dinghe die hem noet
 toorschijf sijn. **H**ier om dan gheest men dat geboc
 mitten euen menschen te deilen die twe wocke of
 tabberts. **W**ant dat en mochte men van enen
 wocke niet seggen. want deilt men enen eenuou
 dinghen wocke. so en wert daer nyemant mede ge-
 cledet. want in enen haluen tot blijft naect die
 ne ontfaet. ende naect dien gaf. **V**onder desen
 is te weten hoe veel die werke der ontfrember-
 ticheit vermogen. want mense gebiet bouen die
 ander werke totter werdiger vrucht der peni-
 tentien. **H**ier of seit die waerheit oec bi hoer self
 uen. Gheest aelmissie ende alle dinghe sijn v su-
 ver. **H**ier of seit hi echter. Gheest ende v sel ghe-
 heuen werden. **H**ier of is ghescreuen. **D**at wa-

si sijn en wech ghegaen om yps name niet ont
faen de vanden heidenen. Daer om sellen wi dus
damige lude ontsae. dat wi medewerkers mogē
werden der waerheit. **V**ant die den ghelen die
gheestelike gaue hebben tijtlike hulp doet hy is
een mede werker inden gheesteliken gauen **V**at
om datter luttelis die die gheestelike gaue ont
faen. ende veel die dese tijtlike dinghen ouervloē
deliste hebben. nochtan brenghen hem die riken
daer mede in die doechden der armer. dat sy den
heilighen armey mit horen rijcheden te hulpen co
men. **H**ier om doe onse here ihesus cristus ou
mids psaias stemme den ghelatenē heidenen. dat
is der heiliger kerken beloefde die vernienst van
geesteliken doechden. als hi der wildernisse boem
beloefde. so beloefde hy heer mede segghende. **I**c
sel die woestine setten in stande watere die stille
staen. ende dat onbewanderde land in bekennen
van water. **I**c sel inder woestinen gheuen den
der boem ende oec doerne ende gagelerades boem
ende dat olyuen hout. **I**c sel in die woestijn set
ten vuuren boem ende oec mede busbomen heute
te gader. op dat sy sien sellen ende oec meten en
de verstaen te gader **O**nse here settede die woeſti

ne in staende wateren. ende dat onbekende lande i
 bekennen van water. Want dat heidensche volc
 dat te voren ouermids droechheit der ghedachten
 gheen vrucht van goeden werke en brochte die
 gaf hy die ryuieren der heiliger predicatiën of
 sermonen. Ende dat heidensche volc daer gheen
 wech toe en was te vore den predicaren om die
 oneffenheit sijnre dromcheit voleinde hi daer na
 wt ruiieren vâ leringhe. Welke volc wert noch
 beloest van groter giften. Ic selinder woeſtinen
 gheuen den ceder boem ende den doern. Wi ontsaē
 te rechte den edelen cederboem in beloeste. want hi
 ys oec van seer groten goeden wort. ende van na
 tueren en mach hy niet rotten not wulen. Mer
 vanden doerne. den menschen doe hi ghesondieht
 hadde ghebeit wert. Die eer de sel dy doernen en
 de dijstel draghen. wat wonder ist dat men dat
 der heiliger kerken beloest. dat den sondeighen
 menschen voer die pijn gemenichuoudicheit were
 Mer inden name des cedras borms werden os
 beteiken die in horen wrekken teikenen en doech
 den bewisen ende doen. die mitten apostel segghen
 mogeij. wi sijn eē goede wort xpi. Dueker herte
 van enigher minnen so gheueft sijn datse gheen

volheit der eertscheer mynne thāt quetschen mach
Mer bi den doern sijn beteiken die mannen van
geestlicher leringhe die wanneer si spreken van
den sonden ende den doechden inde als nu dreigē
mitten ewighen tormenten als nu dat hemelrīc
belouen daer se mede der geentre herte steken die
horenende aldus hoer ghedachte droefheidē · so
dat wi horen oben neder lopen tranen als
bloet der sielen · Mer die gaghelscrudes boem is
getemperierder cracht so dat die ledē die ghequet
se sijn mit sachthicit weder gheneest · Wie sijn
dus beteiken ostē gheghelyct biden ghaghel cri
de andes dan dan die gene die mede kunnen do
ghen mit horen euē kersten menschen die in do
ghen sijn ende die hoer droefnisse temparieren of
matigen oumidē medeliden nadē woerde dat ge
screue is Gode si danc die ons vertwest in al on
ser droefnisse dat wi oec moghen vertwesten die
geen die in allen druckē sijn · Wanneer dese hoer
euē menschen die i droefheit sijn geue dat woert
sonder twiuel brengē si die weder ten state der
gherechticheit datse niet mit onghordinierde r
droefheit in wanhoep en vallen · Ende wien

nemen wi bidden olyuen boome. anders dan die
 ontfermhertighe. want in grieë hheet me die ont
 fermherticheit elios. want recht als die oly des
 oli boems ons lichtet also lichtet die vrucht der
 ontfermherticheit voer den oghen des almachtig
 ghen gods soen. **E**nde deser heiligher kerken seie
 men noch na in beloften. **I**c sel in die woestine
 setten den vuerenboem die meer biesen ende den
 busboem te gader. **W**ie sijn beteikenit biden vue
 ren oste ghelyct biden boem die wassen de harde
 hoghe wassende in die lucht op wasset. anders
 dan die lude die noch binne der heiliger kerke
 sijn in horen eer eschen lichaeme ende thant die he
 melsche dinghen schouwen. **E**nde al ist dat se na
 ghehoerten vander eerden gecomen sijn. nochtac
 tehant scouwende heeffense op den top hoerre ghe
 gheachten neuen die scerten. **E**nde wat is bide
 meer biesen anders dan der werelsticker lude ghe
 dachte beteikenit. die als si noch dienen den sor
 gen d'werelt. so en drage si geen vrucht der geel
 sticker doechden. **M**er al en heeft die meer biese
 Geen eighen vrucht. nochtan pleget hi te dragen
 d'wijngaerde mit vrucht. **W**at die weerslike lu
 de al ist datse binne d'kerke niet e hebbē die gauē

der gheestelicker dorchden nochtan als si die geestelike lude die vol gheestelicker gauen sijn mit hoerre mildicheit voenden wat doen sy anders dan dat si den wijnngaarden mittē druijen drage
En die Busboem die int hoge niet op en wasset ende al en heeft hi geen vrucht hi krest groenheit
Wat lude be dudet hi anders dan die geen die binnen der heiliger kerke ouermids ionchheit noch niet en vermoeghen goede werke te drage noch tan volgē si naden geloue & gelouiger ouds en houden die geloue der ewiger grontheit. **E**n na al desen volget daer na tamelic op dat si sien ende weten weder dencken en verstaen te ga der
Wat daer toe is die cederhoe in die kerke geset dat so wie van sinen euen kersten goede roke det doechden crect dat hi oec niet ucragen en sel van der genoechten des innwendigen leue s mer dat hy sel onsteken werden totten be geerten der heilicher gauē. Daer toe is daer die doeren geset dat so wie bewuwemisse criget ouermids den woerden ees anders predicatie dat hi oec des gelykes ker die herten die hem volghen mitten woerden der predication te bewuwesse te brenghen. Daer toe is oec galghelcruue gheset dat so wie inden

Brande der droefnisse van sijns euen menschen
monde of hulpe die mit hem doghet ontfacē hest
ē ghesaetheit des troestes dat hi oec leuen sel hoe
hy sinen enen menschen in lidē of in drocke is
voert brenghe die ghesaetheit sijns vertrostes
Daer toe is die oliboem geset dat so wie bekent
dat hem welke der harmherticheit sijn bewijst vā
enen vremden sel hi leuen hoe hy hem ontfermen
sel ouer sinen enen kersten menschen dies te doe
hest. **D**er toe is die vuren boē ghesee. dat so wie
bekent die crache des bescouwens ende der pni
cheit dat hi ontfstellen werde om te bescouwen
die ewigheiten. **D**er toe is die meer biese ghesee
dat soe wie die aensiet die niet hebben en mach
die vrucht der gheesteliker doechden. mer noch
tan voet hi die gheē die seer vol gheestelicker ga
uen sij. dat hi oec dienen sel mit also veel mil die
hiden als hi vermaach totte leue d' heiliger lude
en dat hi drage onthoudende die druue d' hemel
seer gauē die hi van hem niet gevinnen en tan
Daer toe is die busboē geset dat wie merct dat
veel menschen die noch in iocheden hebben die
gwenheit der gewrigter gelouen dat hi hem sca
me ongelo uich te wesen **D**aer o scit n.e als mi

voerscreuen heeft vanden boemen dat sijt sien sel-
len ende weten en de voerdenic sien ende verstaen.
ende daer seit men tamelic na te gader. **T**ac om
dat binne der heiliger kerke der menschen sedē
menigker hante sijn ende van menigken maniere
so ist noet daer alle tegader leren. **O**m dat men
daer in seit ghestelik menschen van menigker
hante maniere ende outhet ende ordenen die me-
te gader volghen selin horen leuen. **N**er siet als
wi zueken die tone die meer biese so sijn wi verre
verdwaest onder veel boemen. **H**ier om sie
ren wi weder tot die daer wi des ppheeten tucht
om voerebrochten. **D**ie een ppheet onfaet inden
naem des ppheeten hi selēs propheetē loē ontfāē
Bante al en heeft die meer biese geen vrucht.
nochtan den wijngaert mit sinen druue drage-
de. so maecte hi dese sijns selfs als hi wel vreemde
vrucht onthoudet ende een onderstant is. **E**nde
om dat os iohannes baptista tot groten werke
umaet seggede. **D**oet hier om meer dige vrucht
der penitencien. **E**nde echter die tere wcke heeft
hi gheue den ghene die geen en heeft. **E**nde die
spise heeft hi doe oec also **A**ldus geeft men thāt
openbaerlic te verstaer wat dat is dat die waet

heit seit. **V**an iohannes baptisten daghen tot nu
so lidet dat ryc der hemelen gewest. ende die ghe-
weldighe grijpen. Ende dese woerde der hogher
sententien staen ons grotelike te ondersoeken.
Vant men mach vraghen hoe dat hemelryc ghe-
welst liden mach. vant wie mach den hemel ouer-
cracht doen. Ende echter so moghen vi vraghen
of die hemel ouercracht liden mach. **V**aer om
dattet die cracht van iohannes baptisten tiden
ende oec niet daer voer ghedaen heeft. **M**er
om dat die ewe seit. **V**ie dit of dat ghedaen heeft
hi sterue des doots. so merdet hem allen openbaer-
digt lesen dat die gheringhe onuerfiede doot als
se sondare sloet mitte pinen hoerre wrechheit.
mer si en brocht se niet weder ten leuen ouermits
penitocie. **M**er als iohannes baptista die graci-
en ons heren des verlossers voerlopende die pem-
tencie predidicte. op dat die sondae die bi sine
misdæt doot was ouermits bekeringhe leuen
mochte. solidet dat hemelryc waerlikken gheveld
van. **I**ohannes baptisten daghen. **M**er wat is
dat ryc der hemelen anders dan die stede der ghe-
rechtigker. want die sonen de hemelschen vaders
landes behoeren allen den rechtuerdighen toe.

dat is dat die oetmoediche ende suueren die oec
sachmoediche ende oec die ontfermhartighe co
men sellen totter ouerster bliscap. Want als ye
mant heemoedich is van houerdien of besmet is
mit sonden des vleisches of onstekken mitten bran
de der granscap. of onghewaardich van wrechhei
den die naden sonden toe penitentien wer coemt
ende dat ewige leuen ontfact. so gaet die sonder i
als in een vreemde stat. **H**wat iohannes baptiste
daghen laet dat hemelrije aldus ghemelte. ende
die gheweldiche ende oec die machtiche gripen
dat. wat die den sonderen penitentie kundiche.
wat dede hi anders. dan hi leerde den hemel ghe
welt doen. **H**ier om lieue broders laet ons
weder ouerdeneken die quade dinghe die wi ge
daen hebben ende laet ons. ons seluen te vriuen
mit stadijken scrupen der ghelychtiger erefuisse
die wi niet gehouden en hebben ouermids goe
den leuen. dat wi die begripen ouermids penite
tien. **D**ie machtiche god wil dusdanē ghemel van
ons laiden. want hemelrije wil begripen werden
mit onsen scrupen ende wenien. dat onsen verdie
ten oec niet toe en behoert. **H**ier om van
der sekerheit en der hopen so en te breke ons niet

menichuoudheit noch groetheit onser sonden .
Want die eersame moerdenaer. gheest ons een
groot beetuwen van ghenaden. niet daer om eer
saem dat hi een moerdenaer was. wat hy was
een moerdenaer van wrekheden ende eersaem
van sinen delien. Denet ghebidde ic v denet hoe
onbegripelic sijn inden almoechtigen gode die bi
nensten der onfermehertelikeit. Dese moerdenaer
die mit bloedighen handen ghetoghen wert van
den aenghesichte des weges hi wert gehanghen
t die galge des cruces. daer bekide hi. daer wert
hy ghesone ghemact daer verdiente hi te horen.
Du solste huden mit mi wesen inden paradijs.
Wat is dat wi mach spreken so grote goetheit
gods. of wie soude dat oec moghen wanen of mer
ken van der pinen der groter misdaet. quam hy
te louen der daghen . Want hier om verhenghe
die almoechtighe god sijn wtuercozen in sommi
ghe sonden te valken dat hi den auderen die in son
den legghen ist datse oec mit alle herten tot hem
weder kerken gheuen sel hope der ghenaden ende
dat hi hem ouermids wenien der bewouwenisse
openen sel den wech der sier goedertierenheit .
Desene wi dan ons seluen in wenien ende scrup-

Laat ons tot doen mit wenē ende mit meer dicer
vruchten der penitentien en se sonden. Die tiden
die ons ghegeuen sijn tot penitentien te doen en
laet ons niet verliesen want wi die sien veel meē
schen te hant ghenezen van horen quaestiden wat
kuden wi anders dan pant der hogher ontferm
herticheit. Die ons moet gheue die mitten vader
leuet ende regnere in enicheit des heiligen geestes
ende god ewelic ende vunnermeer. Amen.

V Opten Kersnacht in die Kersmisse .:.

In dier tijt ghinc wt een ghebet vanden
keiser augusto datmen alle die werlt bescri
uen soude. **E**t Lucas in sien anderen capittel.

Sinte gregorius omelie op dit selue ewange
lium dat hy predicte den volc te romen in sinte
Marien kerck der ionckoren. :.

Omne dat wi hude vader gena
den gods driewerue celebrieten
selē die solemmitete der missen so
en moghen wi niet lange spreken
vander leven des ewāgelijs. mer
die gheboerte ons heren des verlossers dwinget
ons doch yet wat cortelic te seggen. **V**at is
dat men alle die werlt bescriuet als onse heer ge

boren werden soude . anders dan dat openbaersic
bewijst wert . dat die inden vleisch quam die sijn
wtuercoren scriuen woude in die ewicheit . En
de hier teghen is biden propheet vanden quaden
geseit . Men doetse of wt den boet der leuender en
de men en scriutse niet mitten rechener dighen .
Die oec wel int bethleem gheborne waren . Want
bethleem beduut een huus des broets . Want hi
is die seit . **I**c bin dat leuende brueet die vande
hemel gecomen bin neder **D**ie stat daer onsen he
in gheborne waren was te voren dat huus des bro
des gheheten . want het was waerlic toe comen
de dat hy daer ouermits materich des vleisches
openbaren soude die der wtuercoren ghedachten
vermaeten soude mit inwendiger sadinge Ende
hi en wert niet in sijns vaders noch in sijne moe
der huse gheborne . mer inden weghe . om dat hy
waerlic tonen soude dat hi als in vreemtlike ghe
boren wert ouermits der menscheit die hi aen ge
nomest hadde . **I**c en segghe niet dat hi in vreemt
heit gheborre wert nae sijne mogentheit . mer na
der natueren . **V**at van sijne moghentheit is ghe
seit . **H**i quam in sijn eyghen . want in sijne na
tueren was hy voer alle tiden gheborne . mer in

onse natuer quam hy ten tiden. Die dan ewich
ghe duerende is openbaec inden tiden. waerlic
so was vreemde daer hi in neder quam. Ende
want bi den propheet gheseyt is. Alle vleische is
hey doe hi mensche wert doe verwandelde hi on
se hoy in coren die van hem seluen seit. Censi dat
tet weiten coren vallen de in die eerde steruen he
Blyft alleen Hier bi doe hi gheboren was leit me
neder in die cribbe. op dat alle ghelouighen dat is
die ghelouige dier als die menschen mitten coer
ne sijns vleisches voeden soude. datse niet honger
ich blyuen en soude vander spisen der in wendig
verstandenis. Ende wat is dat dat engeli
den wakenden karden openbaerde ende vercon
nie den dat si gods claeheit em scheen. anders
dan dat die voer den anderen verdienen hoghe
dinghen te sic. die oec seer sorchuoudelike kun
nen wesen bouen die geloue kudden. want also
goedtierslike wakken boue haer kudde. so schijne
te mildeker op hem die godlike gracie of gena
de. Ende die engel boetscapte hem de cominc die
gheboren is. ende oec mit sijne gretter stemmen
singen die coren der engelen. ende wie hem ve
blidende wepen si. Glorie si in den heesten gode

ende inder eerden vrede den menschen die die vā
 goeden wille sijn. Want te voren eer onse verlos-
 ser Wert geboren inden vleische so hadden wi on-
 vremde mitten engelen. van welker claeheit en
 de suuerheit wi verre waren om die verdienst d
 eerster sonden ende om onse daghelyke ghebrec
 ende misdaet. Want om dat wi sondigende vree-
 de van goede waden. so hiel den ons die engelen
 gods borgers ende vremde vā haerre gheselscap
 Uter om dat wi onsen coninc bekennen. so bekē
 nen ons oec die engelen hoer borgers. Wat om
 dat die coninc des hemels onse vleisch aen nam
 so en veronweert thant niet die engelsche hoe
 kte onse crancheit. Die engelen s̄i eren tot onsen
 vrede. si setten achterwert die menighc ofte die
 menichuoudicheit der eerster onderdrachtheit
 ende die sic cranc ende veronweert ende uworpe
 te voren hadde. die eren si thant als hoer gesellen
 Want hier om ist dat loch ende iofue die engel-
 sen aenbeden. nochtan en verboet niet hem niet
 aen te beden. Uter sinne ian wonde inden voec s̄i
 te openkaringe die engel aenbeden mer nochtan
 verboet he dese selue engel dat hi hem niet aenbe-
 den soude segghende. Siet dat u dat niet en

doelste. want ic bin dijn mede knecht ende dijn
broeder die ihesus orsi ontschap hebbē. **V**at ist
datmen voer ons verlossers toecomenst die en
ghelen aenbedet vāden menschen. ende dat si daer
na niet aenghebedet en wille wesen. anders dan
dat si onse nature die si te voeren veronwerden
na dien dat si sien dat die bouen hem anfanghen
is. hem onsien die te sien voer hem neder legghen
Ende si en sijn nu niet cone onder hē die natuer
als cranc te ver onwearden die si bouen hem in
den coninghe des hemels even. noch si en ver on
werden hem niet te hebben den mensche tot enen
gheselle die bouen hem aenbeden enen mesche god

Hebben wi sorghe lieue broedere dat ons geē
onsuiterheit en besmette. die in die ewighe voer
wetenheit sijn gods borchtere ende den engelsen
ghelyc. laet ons onse weer dicheit even mit seden
ende geen onsuiterheit en besmette ons geen on
reyn ghedachte en wroghē ons. gheen quaethēt
en knaghe onse ghedachten ende die westlicheit
des haets en verteertse niet. **G**heen houer die en
verbesse ons. gheen begeerte deerden en secre os
ouermies eertschen ghenoechten. **G**heen gram
scap en ver storme ons. want die menschen sijn

gheheten. O mensche bescerme di hier o godes eer
teghen die sonden. want om dinen wille is god
mensche gheworden. :

VOpten dertinen dach. :

Doe ihesus ghebooren was in betleem iu-
de in coninc herodes dagen. Sich die co-
ninghen quamen wt oestlant tot iherit
salem. &c. Matheus int. ij capittel. :

Sinte gregorius omelie op dit selue ewangelijt
dat hi p redicte den volc te romē in sinte Peters
kerk des apostels. :

Als so gi lieue broedere ghehoert heft wt der
leyen des heilige ewāgelijns Doe die coninc
des hemels ghebooren was so wart die conynge der
eerden bedroeft Want het en is geen wonder dat
die eertsche hoechheit confiuist wert als die hemel-
sche hoechheit wert op ghedaen. Mer het is te vra-
ghen wat dat si. dat doe onse verlosser ghebooren
was een engel den haerden in iuda openbaerde.
ende dat om desen aen te beden. niet een enghel
mer een sterre wtē oesten brochten die coniugē.
Want het is te weten dat den ioden als den genē
die veden ghebrukkeden een vedeslic creatuer dat is
een engel was sculdich te prediken. mer die h̄i

den die geen veden en gebruiken die woerden ghe
leit onsen her te bekennen niet mit stemme meer
mit tekenen. Want den ioden sijn gezuech x phe
cien als ghelonigen luden ende niet ongelouigen
den ende den heidenen te kene als ongelouighen
ende niet ghelouigen. Hier om is bi sinte. Van
wel ghescreit want die tongen sijn gelouigen mer
den ongelouigē. Ende het is te weten dat die
apostelen den seluen heidenē predicten onsen ver
losser doe hi thant van volmaecter oucht was.
Ende doe hi noch een klein lichaem delijc was ende
noch niet en sprac biden dienst sijns menscheli
ken lichaems so boetscapte en sterre den heidenē
Want die ordinacie der veden eischet dat dat
doe onse herre sprac dat hem sprekende predicars
ons openbaren souden en als hi noch niet sprac
dat hem die stromme elementen prediken soude
¶ Mer lieue broedere ons is te merken in alle
den teikenen die ghetwent werden doe onse herre
gebore wert of doe hi starf hoe grote harheit was
in somiger ioden herten die desen niet en bekēde
noch bider gauen der propheeten noch bi mira
skuer. Wat alle die elementen truchden dat haer
scupper ghecomen was. Want op dat ic yet van

den elementen sprekē mach nae menscheliken se
 den. **D**ie hemelen bekenden desen god wesen wat
 si senden thant een scerke. **D**ie see bekende hem
 want si gaf haer te treden ouder sijn voete. **D**ie
 eerde bekende bekkede hem want doe hi starf ber
 uedese. **D**ie sonne bekende hem want si verbaech
 die radien van horen licht **D**iestee ende die mu
 ren bekenden hem wat inder tijt sijnre doot scoer
 den se. **D**ie helle bekende hem want si gaf die we
 der die si doot hie te **E**nde nochtan desen dien al
 so die onsielike elementen ged beuolen te wesen
 so en bekennen hem noch niet der onghesouiger
 ioden herten god wesen. **E**nde si sijn har der day
 steen. ende en willen niet scoren tot plementien
 ende si ontsegghen dien te belpen dien die elemē
 ten also wi gheseit hebbēn of mit teikenē of mit
 scoren wepen god te wesen. **D**ie oec te vermeer
 ren voer verdoemisse hem dien nu hier gheho
 ren veronwerden. voer wisten langhe te voren
 dat hi gheboren werden soude. **E**nde niet alleen en
 voer wisten si dat hi gheboren werden soude wer
 den. mer oec waer hi gheboren werde soude. **W**at
 doe s̄ys van herodes gherachte waren so seiden
 sy hem die stat s̄intē ghboerten die sy ghslie

Leert hadde vter scrifstueren ende si brochten te ge
ghe voert dat bewijst is. dat bechlee gheert wer
den soude mitter gheboerten des nyen beleders
op dat hem haer kunst werden soude tot enen tu
ghe der verdoemisse ende ons tot hulpe der ge
louicheit. Ende ysaac doe hi sinen soen Jacob be
nediede. so betekende hi dese wel die mit blijnde
oghen prophetierde ende inder teghenwoerdic
heit sinen soen niet en sach. dien hy nochtan veel
dinghen voer sach daer na. Want dat volc van
den ioden dat vol was vonden geeste der prophe
tien ende blijnt was. hem van wien dat het veel
voerseit hadde tot te comen en bekende dien niet
daer hi teghenwoerdich was. **M**er doe hevo
des des comincs gheboerte bekende so keerde hy
hem toe seckken argumenten op dat hy niet be
woest en worde vanden eerliche rike. **H**i begheert
dat men hem moet scapte waer men dat kijnt vijn
den soude. en hi vensde hem dat hijt aebeden wou
de op dat hijt dode soude als hijt geuoden hadde
Mer hoe groet is die menschelike quaetheit tegé
den rae der godheit. wat het is gescreuen. **G**heen
wijsheit geen vroutscap geen rae en is tegé gode
Wane die sterre die de conigen openbaerde leide

Se totten sijnde. Si vonden den cominc die ghebo
 ren was si offerden hem giften. ende worden ver
 maen: i horen sliep dat si tot herodes niet weder
 keeren en souden. En aldus geuiest dat herodes
 ihesum niet vijnden en mochte dien hi sochte.
 Wie betrekken herodes persone anders dan die
 hypocriten die om dat si gode geueensdelike soekē
 so en kunnen si hem nummermeer gevinden.
 Mer hier of sel men weten dat die ongelouighe
 ketere die men priscilliamistē heet wanē dat elc
 mēsch geborē wert ond vergaderinge der sterre
 en si en nemen i een hulp hoers dolēs dat een me
 sterre wt quam als onse heer inden vleische opē
 de. Ende seide wanē dat die sterre die openbaer
 de sijn buckel of sijn beschermenisse was. Mer we
 ge wi die woerde des ewangelys diese vā deser
 sterren segge. tot dat si comende stont daer bouē
 daer dat kijnt was. als dattet kijnt niet der ster
 ren. mer die sterre liep ten sijnde. Waert dat niet
 seggēn mochte so en was die sterre des sijns des
 buckel niet. mer dat kijnt dat daer openbaerde
 was dat buckel d sterre. Mer dat moet gaen wt
 ter gelouiger menschen herte. dat si segge sou
 den dat buckel yet waer. want die scepter alleij

Die alle dinc sciep hi besleidet der menschen leuey
want die mesch niet om die sterre. mer die ster
ve sijn ghemaecc om die menschen. Ende ist dac
men seit die sterre een bueskel wesen des menschen
so seit men dat die mensche onder hem is die he
dienen. **H**ester doe Jacob wt sijnre moeder liec
haem ghinc ende oec sijn lific broeder die voer
hem quam die voet hielte mitter hane. so en mocht
te die eerst niet volmaectlic wt comen die and
en begonste nae te volghen. **E**n wattan doe die
moeder in eenre tijt ende in een wylsten beide ge
baert. nochtan en was herre beider leuen niet
ghelyc. **V**er hier toe pleghen die meyster van
den sterren te antwoerden. dat die cracht van
den sterren is in eens stekens van enen punte.
Ende wi segghen hem hier teghen dat die merin
ghe der gheboerten lange is. **I**st dan dat in een
teiken eeuus punters der sterren vergaderinghe
verwandelt. so sel noet wesen dat men segghen
moet also veel boekel wesen als der gheenre hu
de sijn die ghedorpen werden. **E**n die meisters
vanden sterren plegen oec te segghen dat so wie
in aquarius teiken ghedorpen wert dat hi oec in
desen leuen dat ambochte van visschen ontfact.

Oter also men seit so en heest ghentilia gheen
visschere. Wie sel dan segghen moeghen dat daer
nyemant in dat teistenen aquarius ghebooren en
wert daer men gheen visschers mit al en heest.

VECHTER segghen die meysters vanden sterren
dat so wie ghebooren werden inden teistene der wa-
ghen dat si wisselaers werden selle ende veel kan
de sijn daer men niet en weet van wisselaren. Hiet
om ist noet dat si belien en ter dat si dat teistene
niet en hebben of dat sterren in gheenre maniere
en hebben soekelic crachte. Endi inden lande van
persen ende van viancricc comen die coninghe
vander coninghen gheslachte. ende als die ghe-
boren werden wie mach ghwanden hoe verl dat
ster inder seluer vren ende een wijlen vanden ti-
den werden ghebooren dienst knechten ende noch
tan der coninghen kinderen die onder em ende
die seluer sterre ghebooren werden gaen voert ine
rike als die dienst knechten die mit hem ghebo-
ren werden steruen in diensticheit. **V**Die heb-
ben wi tottlicke gheseyt van deser sterren dat wy
niet schinen en sellen te ouergaen sonder vercla-
ren der meysteren ende gescreder soekelic die vader
sterre spreken. in die conigre brochten gout mye

roc ende myr re. want gout betaemt enen coninc
ghe. ende den wieroc seit men in gods offerhande
ende mit myrren balsamet men die dode lichaeme
Ende dien die coninghen aldus aenbe den dien
prediken si oec mit gheesteliken ghisten. mitten
goude coninc mitte wieroe god ende mitter myr
ren prediken si hem starflic. **M**er sommighe
hereticat is die letter sijn die desen god gheloue
te wesen. mer si en ghelouen niet dat hy alre we
tige regniert ende de se offeren hem wieroe. mer si
en willen hem oec niet offeren gout. **E**n de som
miche sijn die hem coninc wanen wesen. mer sy
lochenen hem god te wesen. ende dese offeren hem
gout. mer si en willen geen myerwe offeren. **E**n
de sommighe sijn die desen god ende coninc belien.
mer si lochenen dat hi sta rlic ende vergaenlich
vleisch ontfanghen heeft ende dese offeren hem
gout ende wieroe. mer sy en willen hem ghen
myrre offeren der starflicheit die hy ontheint.
Mer laet os den here die geboren is offeren gout
so dat wi belien dat hy alre weghe regniert. offe
ren wi myerwe. so dat wy ghelouen dat hy die
in desen tiden openbare rde god was voer alle tijc.
Offeren wi myrre. so dat wi dien die wi ghelo

uen in sijnre godheit ondewchlic. ghesouen wi dae
 hi in onsen vleische starflic wae. **V**Inden gous
 de wyerwec en de myrre die die coninghen in dese
 daghe ihesum offerden machmen sommiche dim:
 ghe verstaen die die gheen stichten diet horen ist
 dat mense geestelic bedudet. **V**ant biden goude
 is die wijsheit beteikent Als salomon tughet en
 de seit. **E**en begheerlic seat rustet in eens wisen
 menschen monde. **V**Ende biden wyerwec die me
 gode brant is beteikent die doechde der bedinge
 Als dauid orkone en seit. **M**ijn bedinghe moet
 op gaen in dinen aensicht als wyerwec. **E**nde bi
 der myrren is beteikent die starflicheit ons vle
 sches. **H**ier off seit die heiliche kerke van hore luc
 den die om god strieden totter doot. **M**ijn hande
 dropen myrre neder. **D**us offeren wi den conyng
 die gheborre is gout. ist dat wi in sinen aenschou
 wen blenckken mitter claeरheit der hoger wijsheit
Wi offeren wierwec ist dat wi die gbedachten os
 vleisches bi heilicher neersticheit offlitchkeit der
 bedinghe inden outaer ons herte ontstekken. dat
 wi get seurs gode moghen doen rukken cuermids
 heilicher begeerte **E**n wi offeren in myrre ist dat
 wi ons vleisches sonden do den mit absimentien.

Want men doet mitter mirre als wi ghesiet habt;
Ben dat onse dode vleische niet en wotte noch en
veruorse want dat dode vleische te urotten is dat
tot starflike lichaem dient der aullicheit der on-
suerheit. Als biden propheet vanden sommige
ghesiet is. Die beesten sijn gherottet in haren myste.
Want dat is die beesten in haren myste te rotten
dat die vleischelike menschen haer leuen eynden
inden stanc der onsuerheit. Wi offeren dan gode
mirre als wi desen starflichen lichaem behouden
van volheit d' onsuereit ouer mids soutinge der
onsuerheit. End de dese coninge bewisen ons
yet groets in dien dat si bi enen anderen weghe
weder kerren in horen conincrike. end de maiestet
Want in dien dat sijt bi vermaninghe doen. so
bewisen si ons waerlic dat wi doen sellen. want
onse conincrike is dat paradys. end als wi ihe-
sum bekennen. so verbiet men ons derwert we-
der te kerren biden weghe dien wi ghescomen sijn.
van onsen conincrike of lantscap en wech ghe-
gaen. mit houerdicheit desen sienlichen dinghen
volghende. oec onghoersam wesen die verbo-
den spise te smaken. Mer het is noet dat wi der-
wert weder kerren wenende en screide gehversae

ir esende. dese sienslike dingen ver onwerdende
 ende die begeerlichkeit ons ontrekende. By enen
 anderen weghe kerken wi dus weder in onse lanc
 scap. want wi die en wet gegae sijn vander bli
 scap des edelen paradijs bi ghenoechliken dingē
 daer toe werden wi weder gheroepen ouer mids
 ghemeeen ende screyen. **H**ier om ist noet lieue
 broeders dat wi altoes ontfiende sijn ende i vre
 sen. Laet ons settē voer die oghen ons herten
 aen die ander side dat oerdel der lester swengie
 heit denckē wi hoe swenge ende oec hoe scarp onz
 so rechter comen sel die dat oerdel drieget den so
 daer mit veruerlichkeit. ende nochtan so lidē hy
 noch. Ende hier om so verlenget hy haestelic te
 comen. om dat hi te min vijnden mach die ghē
 die hi oerdeken sel. **C**astien wi dan mit ghemeeen
 onse sonden. ende laet ons mit dauids stemme
 onse aensichtē voertomen mit biechten. **H**ier
 ðen bedrieghe ons geē bedriecmisse der genoech
 te ghēn ydel bliscap en uleide ons. want we hter
 is hier bi diese ide **Be v die nu lachet.** want gg
 felt noch screyen ende wenēn. **H**ier offeit salo
 men. Dat lachen sel gemieget werden mit droef
 men.

heit ende dat leste der bliscap becomenert dat ges
ween. **H**ier offeit hi echter. **I**c achte dat lachē
dolinge en de ic legghe der bliscap wat wordē s
tute vergeefs bedroghen. **H**ier offeit hi. **D**er
wiser herte daer is droefheit. ende totten sotie her
te daer is bliscap. **H**ier om laet ons ontsien die
gheskode gods ist dat wi waerlic gods solemnitēit
vieren. **V**ant gode is een bequaē offerhāde droef
heit tegen die sonde. **A**ls dauid tijget die seit. **E**n
bedroevet geest is gode eē offerhande. **O**nse uſe
dene sonden worden ons vergeuē doe wi gedopt
woerden. ende nochtan so hebben wi naden doep
sel veel sonden begaen mer wi en moghen ander
weruen niet ghevasschen werden miten water
des doepsels. om dat wi dus naden doepsel onse
leuen besmet hebben so laet ons onse conscientie
dopen mit tranen. dat mit tot onsen sanctcap wert
wederkeren moghen bi enen anderen weghe die
daer wt ghegaen sijn bi genoechte deser dinghen
dat wi daer weder comen moghen ouermids bit
terheit der quade die wi gedogen. **Q**uer mids on
sen here ihesum cristum die mit gode den vader
ende den heilighen geest leuet ewelic ende vnmee
meer. **A**men. ::.

Opten sonnendach alsmen alleluia seit.

In dier tijt seide ihesus sine iongheren dese
gelycenis dat ryc der hemelen is gelyc enen men
sche enen huuswert die des morghens vroe tot
gine om werclude hueren in sinen wijngaert.
Matheus iiii. xvij capittel.

Sinte gregorius omelie op dit selue ewangeliie
dat hi predicte den volc te women i sinte Lauwer
rens kerck. :

Deze leye des heilige ewangeliie o te verclarē
so eischet se veel die ic wil of mach om die
outheit ouloope op dat niet schine en sel dat v die
wile voergaet en die lange bedudinge uſwaer.
Dat nile o hemelē is gelyc geset enē huuswert
die werclude huerde o sinē wijngaert te oefene.
En wie hout rechteliker des huuswert gelykenis
se sond onse behoud die regiert die hy gemaect
heeft en sijn wt ucorenen also in die werelt besit
tet als een he in sinē huse sinē ondsate. Die enē
wijngaert heeft dat is die heilige kercke die vādē
gerechte Abel totten laetste wt ucore die i dat ein
de der werelt geboren werden sel. also veel heilige
als si voert gebricht heuet. also veel vancken he
uet si gesloten. // Dese huuswert huerde aldus

om sinen wijn gaert te oefenen ofte te begadene
werclude des morghens ter derder. ter sester ter
neghender ende ter elster vren. Want vanden be
ghinne der werlt totten eynde om dat ghesouige
volc te leren en te onderwisen. so en heeft hi niet
achter gheslagen predicaren te vergaderen. Want
die morgenstont der werlt was die volghende
vre van adam tot noep ende die derde vre van noe
tot abraham. en die seeste vre van abraham tot
moyses. ende die negende vre van moyses tot die
toecomenst cristi. ende die elste vre is vander toe
coemst xpi totte ende der werlt. In welker vre
die heilige predicaren die heilige apostelen gesent
woerden. die volloen al quamen si laet ontferen
gen. ¶ Onse he heeft geen tijt gheslagen werclude
de te senden o sijn volc te leren. als een wijn gaert
te oefenen. want ten eersten biden vaders. ende
daer na biden leernes vander wit ende biden pro
pheten. ende ten lesten biden apostelen. Als hi ou
mids desen sijns volcs sedē oefende of bouwede so
arbeide hi als oūmids wercluden sine wijn gaert
te oefenen. nochtan in elker wilen of maten. dat
oec elc mensche mit rechten ghesouue der goeder
werlkē was so was hi eē wereman des wijn gaer-

Des **W**at dat oude ioedelche vole beteikenen were
 manne te wesen des morgheens. i die derde seste
 en de negende ure . dat in sinen wtuercoren van
 bedinghe der werlt . alst hem pijnde mit ghevare
 ghen gheleue gode te oefenen . so en hielt niet op
 als in der oefeninghe des wijngaerts te arbeide
Vant ter elster vren worden die heiden gewepe
 dien me seit . **W**at sta ghi hier alden dach sedich
 want doe die langhe tijt deser werlt ouerleden
 was hadde si verfaunt te arbeiden om dat ewi
 ghe leue . so stonden si alden dach . **M**er mer et
 broedere wat si antwoerden . doe men hem vrach
 te . want ons nyemant ghehuert en heeft **V**ane
 gheen patriarche noch propheet en was tot hem
 ghecomen was . **E**nde wat is te segghen ende
 nyemant en heeft ons ghehuert te arbeiden . an
 ders dan ons en heuet nyemant gheprediet die
 weghe des leuens . **V**ant sellen mi dan die op
 houden van goeden werken te doen seggken toe
 onser onscout . die vol nae wt onser moeder sic
 haem ten gelue ghecomen sijn die die woerde
 des leuens ghehoert hebben vol na vter wiegen
 die vren vorsten der heiliger kerken den dranc
 der ouerster ende oec hechster predicaten

ontfaen mitte mese des vleisches. **V**er wi mo
ghen oec die selue onderscheidenheit der vren
tot elcken menschen leggen bi onderscheit der tijt
vander outhet. Want die morghenstont is die
sijnscheit onser verstandenis. Die derde vre
machmen begrijpen ofte verstaen dat op massen
of die ioecht. want die sonne trekt al te hant in
dat hoechste als die hetten vanden vleische wasset
Die seeste vre is die ioecht. want dan coemt die
sonne in horen hoechsten punt. om dat inder ioe-
cht die volkeit der cracht wort gheuestet. Ende
die neghende vre verstaetmen bider outhet. in
welcker outhet die sonne als van hoerke hoechheit
neder daelt. want die outhet ontbreket vander
hette der ioecht. Ende die elste vre is die outhet
die men heet die grote outhet. **H**ier om hebbē
die van grieken voer ghewoente dat si die harde
oude lude niet en heeten gerontas mer priesters.
om dat si geuen te bestennen dat si meer dan ou-
ders sijn. die si ouergaende ouders heeten. Wat
aldus totte goedē leue een and in sijnre sijnsche-
heit een ander inder ioecht. een ander in sijnre
outhet. een ander inder inder groter outhet wort ghe-
brocht. so werden si als werclude ten wijngaer-

De in meniger hande vre ghwepen. **H**ier om
 lieue Broedere aensiet ure seden. ende besiet of
 ghi tehans gods werclude sijt. **E**c weghe wat
 hy doet. ende merlia of hi in gods wijngae de ar
 beide. **V**ant die ginghe soect die sijn sijn. hi en is
 noch niet ghemomen tot ons heren gods wijngae
 ert. **V**ant die arbeiden onsen here die niet om
 haer gherwinne. mer om gods gherwinne dencke.
 die in suiere minnen der caritatē ende in neer
 sticheit der goedertierenheit vleislic dienē. si sijn
 wacker om die sielen te winnen ende haesten he
 ten leuen te leiden. **V**ant die hem selue leuet die
 gheuoedet wert inden wellust sijns vleisches die
 kerispetmen te recht ledich te wesen. wat hi den
 vruchten des godlyken werkens niet na en vol
 ghet. **N**er die verroesteloset heuet gode te dienē
 totter laster vre ende sonden tot sijnte onthit
 die heeft ledich ghestaen al totter elster vren toe.
Hier om seit men te recht totten ghenen die in
 treecheidē gedueren totter elster vren. wat sta
 ghi hier alden dach ledich. recht of me openbaer
 hic seide. **E**nde al ist dat ghi gode niet louen en
 wout in ure lijnticheit ende in ure ope
 so keert doch voer in ure lijster onthit. ende

coenit doch spade ten wēghe des leuens. als ghy
tehant niet veel aerbeiden en selt. Ende hier om
roepet die huusweert dusdanighe. ende diewijl
worden si eerst gheloent. want si gaen eerst ten ri-
ke. dan die tehant schmen ghywoepen in haerre
kijntschet. En quam die moerdenare ter elster
vren niet. ende al en hadde hi die vre niet bider
oucht. hy hadde dese nochtans spedē bider pīnen
die goede aenden crūus beliede. ende wel na mit-
ter stemme der sentencie gaf hi wt den geest ih̄s
leuens. Ende die huusweere beual te gelden de
penninge vanden achtersten. Want hi riep eer ter
rusten des paradijs den moerdenaer dan sinte.
Peter. // Hoe veel heiliche vaders waren voer
die wit. ende hoe veel onder die wit. ende noch
tans dese die in ons heren wetoemst ghywoepen
worden quam sonder merren ten rike der hemelē
Dus ontsaen den seluen penninge die arbeiden
ter elster vren. dien mit alle begheerten ontkei-
den te hebben die arbeide vanden merghen ter
eerster vre. want si ontfenghen dat selue boē des
ewighen leuens mit dien die vanden beginne
der werlt ghywoepen ende geset was. dese die
inden eynde der werlt tot onsen hē xpm quamen

Hier om dese die voer inden arbeit ghegaen
waren segghen hem beclagende Dese lestehebbēn
een vre gheaeerbeit ende dijn hebste se ons ghelyc
ghemaect die ghedraghen hebbēn den last des da
ghes ende der hetten. Want die last des daghes
ende der hetten droghen die geen vanden bedin
ghe der werlt hier lange gheviel te leuen si mos
ten oec te langer siden den strijt van horen vley
sche. Want dat is elken te gader die laste des do
ghes ende der hetten dat si die tiden des langeren
leuens doer ghepijn wert mitter hetten sijs vley
sche. Hier men mach vratghen hoe men seie
dat si hem beclage doch geroepen werden te hemel
rige want niemant die hem beclaghe en ontfact
dat ewighe leuen niemant diet ontfact en mach
clagen. Hier o dat die oude vads totter tweedest
ons hem hoe rechtidelic dat sy gheleest hadde en
worden totte rige der hemelen niet gheleit eer die
neder clam die die doren des paradijs den men
schen op de de mit sijnre doot so ys dit selue hoer
murmureren en clagn dat si geachtelic leueden
om dat rige te verenighē en de nochtan moesten
si lange ontfenghen want die geen die die stede
der helcken ontfachten nae hoer ic verdiente ende na

hoere gerechticheit die sy gheschaen hadde[n] al en
was daer gheen peijn so wast hem swaerlic dat si
inden winnaert gearbeit hadde[n] ende hem hier
ofbeclaechden. **H**ier om ontfenghen si als nae
horen beklagen na horen penitencie die na vel tide
dat si in die helle ghevrees hadden. ter bliscapen
der rikes quamen. **E**nde wi die ter alster vre comen
sijn wi en beklaghen ons niet na den aerkei-
de ende ontfauen den penitencie. want wi die nadere
toe coemst ons middelaers comen sijn werden ge-
voert te hant als wy wt den lichaem varen ten
rike ende dat ontfae[n] wi sonder beiden. dat die ou-
de vaders verdienien te ontfauen mit langher ont-
beidinge. **H**ier om seit die selue historie. wat
ic wil desen laetsien gheuen als di ende om dat
die ontfantinghe des rikes is die goetheit sijns
willen so seit hi rechte na. **O**f en is mi niet geor-
lof te doen wat ic wil. want het is eens mensche-
hen sotte vraghe hem te beklaghen teghen die goet-
heit gods. want het en is niet te beklaghen. of sy
ghreeft dat hi niet sculdich en is te geuen. mer en
gauwe hi niet dat gheen dat sy sculdich waer.
Hier om seit men daer tamelic na. **O**f is dijn
oghen scalc en oet loesse o dat ic goet bin **E**n me.

manc en verheffe hem vander tijt ende niemant
 mitten werken als die waerheit. mit deser verwo-
 der sentencien daer na wept. Aldus sellen die
 leste die eerste wesen ende die eerste sellē die leste
 wesen. **H**iet ende al ist dat my behant weten.
 wat ende hoe grote goede werken wi ghedaen heb-
 ben. nochtan en weten wi niet mit hoe groter sub-
 tielheit die ouerste rechter die onderuynnen sel.
Vant elken is grotelic te verblicken dat hi inden
 rike godes doch die achterste wesen mach.
Mer dat hier hier na volghet is harde vreselic.
 want veel ysser gewezen en de luttel isser wt ver-
 toren. want veel menschen comen ten gheloue.
 mer luttel wert der gheuoert ten hemelschen rike
Vant siet wi sien veel menschen vergadert ten
 feesten van huden. wy veriuullen die wande der
 kerken. mer nochtan wie mach weten hoe lut-
 telre is die getelt sjs in die cudde der wtuercore
 gods. **H**iet alre menschen steme wept ppm. mer
 haerre alre leue en oec weptes niet. **V**eel isser die
 gode mitten woerde volghen. mer si vlien hem
 mit baren seden. **H**ier of seit iacobus. **D**ie ghelo-
 ue sonder were die is doot. **H**ier of seit onse he-
 re biden psal mista. **I**t boetscapte ende sprac hy

syn ghemengdhuondicheit bouen dat ghetal. wāe
onderwisen comen die oec ten gheloue. die niet
en regieren aen dat getal der wtuerdoren. wāt
sy syn hier ouermis beseen ghemengd mitten ghe-
louighen mer om haer leuen en ver dienen si niet
daer ghetelt te werden onder die gheselscap dea
ghelouigher. **V**ant dese cope ende scaepscop der
heiliger kerken ontfaet die hoekien mitten lam
menen. **M**er als dat ewāgeliūm tuiche dat die
rechter come sel. so scheidet hi die goede vāden
quaden. als een harde scheidet die scapen vanden
hoekien. want die hier dienen den ghenoeghten
haers onvīne vleischs en moghen daer niet wer-
den ghetelt mitten cuide der scap. want die rech-
ter scheidet die daer vand oetmoedig gheselscap
die hem hier inden hoernen der houerdicheit uhef-
sen. **D**ie en moghen dat hemelrijc niet ontfacen
die hier inder hemelscher gheloue staen. en mit al
re begeerten dese eertsche dingē suekien. **E**nde lie-
ue broedere ghi siet daer veel aldus dien binnen
der heiliger kerke. mer nochtan en sellen wi die
niet volgsen. noch vā hem wāhopen. want wat
ē hude is aefien wi mer wat elc merge werde,
sel en retē wi niet. **E**n dicwile geualiet dat die

Nae ons coenre ouermids der snelheit der goeder
 werken ons voergaet. ende nauwe volghen wi
 hem merghen na. die wi huden schinnen voer te
 gaē. **H**eler doe sinte Steuē om die gheloue ster
 uen soude. so hielt sanlus der geenre clēder die hē
 steenden. aldus steende hi mit hērrē alre handen
 diese alle licht maecte dat si hem stenen souden.
 ende nochtan ghinc hi inder heilighcr kerken dē
 seluen stephanum voer in aerbeide dien hi ver-
 uolghen de martelaer maecte. **H**ier om sijn
 twe dinghe die wy forchuoudelic wegen sellen.
 Want veel iſſer gewepey mer luttel iſſer vercore
Dat eerste is dat niemāt van hem seluen en u
 moede. want al ist dat hy thant totten gheloue
 gewepey is. hi en weet niet of hi des ewighen le-
 uens weerdich is. **E**n dat ander is dat nyemāt
 sinen euen mensche dien hi mach schien legghen
 in sonden niet sculdich en is van dien te wanho-
 pen. want hi en weet niet die rīchiden der godli-
 ker ontfermerticheit ende goedertierenheit.
Groedere ic segge eē dinc dat niuwelic gescreft
 is. op dat ist dat ghi mit herten aensiet sondaren
 te wesen. dat gi te meer minen selt die ontferm-
 er ticheit des almächtigen gods. **G**innen dien

iaer in minen cloester dat ghesleghen is newe der
heiliche martelaren Johannes ende. Paulus
kerk quam een Broeder om hem te bekerten. Hy
wert minnentlic onfanghen. mer hi wanderde
innichlicher. **D**esen volchde na in dat cloester ee
sijn Broeder mitten lichaem ende niet mitter herte
want hy verouerde seer da leuen ende dat hy
bijt der bekeringhe ende woende inden cloester in
gastes ghemisse. ende hy vloecht mie sinen seden
der moniken leuen. ende en mochte niet en wech
gaen vander woninghe des cloesters. wat wat
hy doen soude of waer of hi leuen soude en hadde
hy niet. **S**ijn quaetheit was hem alle swaer. mer
si verdroeghense alle goedertierlic om die min
ne sijns Broeders. wat hi was houerdichen on
suuer ende of enich leuen na desen leuen volghen
soude en wiste hi niet. wat hi spotte daer mede als
hem yemant dat leuen pdiken woude. **E**nde al
dus leuen de hy inden cloester mit weerlike habi
te of cledinghe. hi was licht van woerden onge
stadich van seden op ghedronken van moede be
hagel van clederen ende gedeilt i sine werke. **E**n
in die hoey maent die onslanghe gesleden is wart
hi geslegen mitter plagen der sterften die gi wel

wel. ende doe hi tot sinen vtersten ghecomen was
so begonste hi ghepijn te woerden om sijn siele te
geuen, en doe dat nedersterste deel van sinen lich-
aem voer doot was, so was die cracht des leue's
alleen ghebleuen in sijn re borst ende tonghe. Die
brudere waren daer by, ende sy verwae' den sijn
wt vaert mit bedinghe also seer als si mochten
bider gaue godes. Ende doe hi haestelic comē sach
enen draeck die hem verslynden woude so begō
ste hi mit groter stemme te roepen ende seide. Sie
ic bin ghegheuen den drake om mi te verslynden.
mer om dat gi hier sijc so en mach hi mi niet ver-
slynden, wat doe ghi mi merringhen, gheest hem
staet, dat hi mi moghe verslynden. Ende doe hem
die broederen vermaneden dat hi hem mitten teg-
sene des cruce teikenen soude so antwoerde hy
mitter macht dat hi moechte. Ic wil mi teikenē
mer ic en kan of ic en mach want ic werde va-
den drake verdruct, dat scium van des draken
muse beseuert mi mijn aensichte ende oec mede
mijn siele wert van sijne muse bestoppet, siet mit
sinen vinnen werden oec mede mijn aerme ver-
dructet ende hi hreste thant mijn heef: in sijn mu-
se versonden. Ende doe hy bleec werderende beuen

de ende al steruende seide . so begonsten die Broe
dere sterkester te beden en de hem te helpen mit ho
ren ghebede . die verladen was mit des draken
legghuwoerdicheit doe wert hi haestelic verlost.
ende begonste mit groter stemmen te roepen ende
seide . **G**ode sy danc siet hy is en ir ech ghegaen .
siet hi is wt ghegaen . voer v bedinghe is die dra
ke wt ghegaen ende oec en wech ghevolghen die
mi ontsanghen hadde te verslynden . **E**nde thant
beloefde hi goede te dienen ende een momic te wer
den . **E**nde van dier tijt tot nu toe wort hi ghe
pijn mitten rede ende mit droeffheden gemopt .
Aldus is hi der doot ontogen mer noch en is
niet gheheelic den leuen ghegheuen . want om dat
hy mit langhen ende oec gbedurende quaetheidē
ghedruet hadde gheweest . so wert hi mit langer
siecheden ghepijn . ende sijn harde herte wert har
delic verbrant mitten vuer der reyninghe . want
het wert ghedaē mit gods os hēn voersienheit en
de ordinacie . dat sijn langhe sonden die langher
quellinghe verbrant . **V**ie soude oec gheloeft
hebben vimmermeer dat dese behouden werden
soude tot bekeringe . **V**ie mach denckē dus gro
te onsermerticheit gods . **S**iet die quade ion-

Ghelinc sach den drake in sijnre doot dien hi ghe-
 dient hadde in sinen leuen. Ende hi en sach hem
 niet dat hy dat leuen verliesen soude alre male-
 mer dat hint weten soude wie hi ghedient hadde.
 wetende ende oec sinlike weder staen soude. ende
 hem wederstaende verwinnen seude. **Wat** ton
 ghevermach hier om te vertellen die binnensie-
 der ontfermherticheit godes. **Wat** gheset en sel-
 niet verwonderen vanden ryncheiden dus groter
 goedertierenheit. **Die** psalmiste merct die rynhei-
 den der godlyker goedertierenheit doe hy seide.
Mijn hulper ic sel di louen. wanttu god du bis-
 oec mijn here en mijn ontfangher ende mijn god.
 mijn ontfermicheit. **Giet** om dat hy merct in
 wat aerbeide dat menschelike leuen gheset is. so
 heet hy gode hulper. **Ende** om dat hy ons van de-
 sen vernoepe in die ewighe rust ontfaci. so heet
 hy hem ontfanger. **Mer** om dat hy merct dat
 god onse quade werke aensiet ende verdraechtse
 ende onse misdaet ghedoght. ende dat hy ons
 nochtan ouermids penitentie ten hemelschen loe-
 hielc so en woude hy gode niet ontfermhertich
 heeten. mer ontfermicheit segghende mijn god.
 mijn ontfermicheit. **Laet** ons weder brengē

voer onse oghen die quaetseiden die wi gheschen
hebben ende merken wi wt hoe groter goederties
venheiden gods wi gedraghen werden. Merken
wi die binneste sijnre goedertierenheit dat hi niet
alleen die sonden en vergheest mer dat hi oec de
ghenen die penitentie doen van horen sonden dat
hemeliche beslecht. Ende wt alle den binnesten os
herten seggken wi elc ende segge wi alle mij god
mijn onser mocht. . .

Aopten anderē sonnedach voer vastelaouent.

TIdier tijt doe een grote scare vergaderde
ende witten steden quamen tot hem. Ende
hi seide bi geschenisse. Hi gime wt saven diessijn
saet saet ee. Lucas int. viij capittel. . .

Sint gregorius omelie op dit selue ewangeliē
dat hi p̄diate den volc te romē in sinte pet's kerc.

Tneue Broedere die leye des heilighen
ewangelys die gi nu gehoert hebe en
behout geē beoudinge mer umanē
te. wat die die waerheit bi hoer sel;
ue heest bedudet die en ondwijnt hoer die mēsc
heilicher broesscheit niet te ondsuerke. Mer i deser
bedudige os hēn is dat gi neestelic selt mer lie.
wāt waert dat wi v seide dat zaet te betrekke dat

Woert den acker die werelt di vogel die duulē
 die doorn die rjcheden om ons te gesouē. mach
 schien soude v ghedachte ewielen. Hier om ghe
 weer dichec onse here ouermits hem seluen te be
 duden dae hi seide. op dat ghi selt kunnen soeken
 die beteikenisse der dinghen die hi bi hem seluen
 niet en woude verclaren. Hier om in dien dat hi
 bedude dat hi seide gaf hi te bekennē dat hi by
 gelikenis sprac. op dat hy v seker maken soude
 als v dese broefheit onthindē soude sijne woer
 de gelikenis. want wie soude mi vinner meer
 ghelouē. of ic hadde willen beteikenen die rjchede
 den doern te wesen sonderlinge om dat die doo
 ren stekken. en die rjchede genoechte geue. En
 mochtan sijne doern. want si doer wonden die
 gedachten mitten stekken van hore gepense. Ende
 als si se totter sonden trecken so bloeden si als va
 enre wonden die si geestelic habben. En also die
 ander ewangelist orkant in deser selue stede. so
 heet onse here wel die niet rjcheden. mer die be
 driechlike rjchede. wat si sijn bedriechlike die
 niet lange mit ons bliven en moghen. si sijn be
 driechlic. want si niet en verdriven dat ghebrē
 ons herten. want alleē sijn dat gewaer rjchede

die ons ryc maken in doechden. **V**Hier om lie
ue brodere begert ghi dus rike te wesen so mint
die gewarige ryckheden **I**st dat ghi die hoechheit
der gewariget even suet socht te hemelrijc wert
Ist dat ghi myne glorie der verdicheden so hies
tet v dat ghi ghescreuen wert inden ouersten hof
der engelen. gods woerde die ghi mitten oren ver
neemt. onthout in die ghedachte. wat dat woert
gods is der sielen spise. **E**nde ghescherwijs als
men die spise die men ontfangen heeft in een sie
lie maghe werpt weder wt. also ist als me in de
buske der ghedachten niet en onthout dat woert
dat men oec gehoere heeft. mer so wie sijn spise of
sibarie niet en behout. van des menschen leue wa
hopet me. Hier om ontfiet die vrese der ewiger
doot. ist dat ghi die spise des heiligen raets of ver
magine ontfact. ist dat gi die voerde des leues
dat is die spise der gherecticheit in uwer memo
rien niet en bout **S**iet al dat ghi doet lijt ouer en
de gaet en wech. ghi nalet wil ghi of en wil ghi
niet haestelic sonder enich verbeiden ten lesten oer
del wert. **V**uaer om mint men dan dat me latec
waer om verwoekeloest men dat daer men toe co
met. **V**Gedenct dat me seit soe wie oren heeft te

horen die hore. want alle die daer hi waren had :
den oren des lichaems. mer hi die hem allen die o
ren hadde seit. **D**ie ore haet te horen die hoer son
der twiuel suelket hi die oren des herten. **H**ier
om heft sorgh dat dat woert dat ghi onfangē
heft blive inden ore des herten. heft oec sorgh
dat dat saet niet en valle neuen den wech. ende
dat die hore ghreest niet en come ende name daē
woert vter memorien. **H**eht sorgh dat dat steez
achtighe lant : dat saet niet en onfae ende dattet
die vruchten des goeden werkies niet en doe son
der die wortel der volstandicheit. **W**ant veel lu
de belieft dat si horen van ende si sitten op die bez
ghinsle des goeden werkies. mer thant als si be
ginnen ghenoept te werden mit wederstaet of be
coringhe so laten si dat si begonnen hebben. **D**us
en heeft dat stenige lant gee vuchticheit dat dat
saet. dat begante groeiē niet en breget ter vruchte
der volstandicheit. **W**ant veel lude als si horen
dat woert teghē die ghericheit ende vrachheit. so
verorwerden si die vrachheit en prijen dat me alle
dige versmaide. mer thant als die messe liet dat
hy begereyn mach. so liget hi dat hi te vren prisde
VEn veel lisser die als si dat woert tegē die on

suuerheit horen ende die smecte der vleisches die
niet alleen niet en begheren die te doen. mer si sca-
men hem oec van dien dat hy ghegaen hebbē. mer
thant als si die scoenheit des vleischers sien ende
horen oggen openbaere. so wert die gedachte also
ter begeerten ontsteken. als of si huet noch niet
teghen dese begeerten te wedstaen beraden en had-
de. ende hi doet dat te ordelen is die hant seluer
veroerdelst hadde dat hem ghegadchte dat hy ghe-
daen hadde. **W**i werden oec dicwijl bedroeft
teghen die sonden. nochtan kerken wi weder tot-
ten seluen sonden na onsen wenien. **D**us weende
kalaam doe hi sach die tenten des volcs van isra-
el. en hi begeerde dat hi hem gelijc werden mos-
te in sijnre doot ende seide. **M**ijn siele moet striuen
mitter gherichtigher doot. ende mijn laetsie moe-
ten deser lude ghelyc werden. **M**er behante doe die
vre deser droeffheit ouersleden was. so wert hi ker-
nende in die quaethheit der ghiericheiden. want dē
die giften die hem beloest waren so gaf hi oec dē
raet in des volcs doot. ende oec welles volcs
doct hy wonschede dat hy ghylic werden mochtē
ende hy hadde oec vergheeten dat hy beweene had-
de. doe hy niet lesschen en woude dat hy ouermits

8

Ghietichde bernende. **H**et is te weten dat om
se heer bedudende seit. dat die sorglen ende die
rijchiden ende die ghenoechten wt doen dat wo-
ere gods of verworghen. want si verworghent
want mit haren onuerdrachlijken ghepenise ver-
worghen si die sirote der ghedachten ende als sy
die goede begeerte niet en verhenghen datse gaē
in dat herte so doden si den toeganc des adems
daer dat leuen aen staet. **M**ensel oec merken
dat twe dingē sijn die hi toe voegten rychide
dat is sorghoudicheit en genoechte. Wat waer
sic upletten si die gedachte mit sorgen ende mit
ouwloedicheideli masken sise hoer besitters gequel-
let ende onreyne. mer om dat die genoechte niet
vergaderē en mach mitten unoeyen so quellen sy
tot eenre ander tijt ouermits sorge hoers bewa-
rens of huede ende tot eenre ander tijt uwetken
si ouermits ouervloeyender vulre genoechten.
Mer die goede eerde geuet weder ouermits sijd
saemheit haerre vrucht Want het is te weten dat
tet geen dinghen en sijn die wi doen. ist dat wi
oec niet ghedoechsaemlic ons euē mēschen quaet
heit en draghen want also veel als een mensche

Hechsliker voertneemt also veel te meer vint hi
in deser werlt dat hem pijnlicher mert te dragen
Want als die minne ons herten van deser werlt
ghebrecht so wasset ons wederstoet van dieser sel-
uer werlt. **Hier om** ist dat wi veelluide sien goe-
de dinghe doen. ende nochtan sien wi se onder ee-
re swaerre boerdene der droefnisse swetij. want
sy vlien thant die eertsche begheerten ende noch-
tan werden si ghemoeit mit harderen gheselen.
Mer na ons heren woerden so gheuen sy weder-
vrucht omds ghedoechsamheit. wat om dat si
oetmoedelic die geselen ontsaen. so werden si na
die geselinghe hoecliken totter ruste ontsaen. **Als**
dus trecken die wijnduinen miten voeten ende
si smelst in den smaect des wyns. **Alodus** als dat
oly saet mit steten wtgherpset is so latec dat
droes ende wert vet in vuchticheit des olyns **Al-**
odus ouermids dorschene der deelen schiedt men
dat coern vten stoue en stroe ende si comen gewey
nicht ter schuren were. **So wie** da begeert vol-
maectelic die sonden te uwinnē hi pijnē hem oet
moedelic te verdign die geselinge sijnre puergie
rinzhe. dat hi hier naemaelts also veel te sinuerre
come totte rechter. alse nu dat vier sijnt di eest

nisse veget sijn westerheit. **A**nder poerten daer
men doer gaet tot sintec. Clemens kere. was ee
die seruulus herte dien veel van v luden mit my
kenden aer my van goede mer ryc van verdiente
dien lange quellinge onmachtich ghemact had
de want van sijne ioncheie totten emde sijns le-
uens lach hi al lam. **D**at sel ic segghen want hy
en mocht niet staen die niet en vermochte hem
op te rechten te sitten opten bedde. niet en mocht
hy sijn hant tot sijnen monde bringhen. ende niet
en vermochte hi hem aen die ander side te kerre
Om desen te dienen waren bi hem sijn moeder en
de oec sijn broeder. **E**n wat hi va aelmissie moch
te ontfacen dat del de hi den armē. oūmid sijne
moeder ende broeds handen. **E**n hi en kende geē
letter. mer hi had de gecwest boekie vander heilige
scripture. ende hi ontfec alrehande geestelike lude
ter herberge ende dede dese boekien sonder op hou-
den voer hem lesen. **E**nde aldus gheschiede dat hi
volmaectelic die heilige scripture leerde also verre
alst sijne proper mate toe behoerde. want hi also
ic gheseyt heb so en bekennede hi geen letteren. **H**i
vynde hem altoes in sijne pinen gode te dencken
ende hem te gheuen tot gods loue naest ende

dach hem te dancken. **M**er doe het chancijt was
dat sijn grote gedoechsaemheit soude werden ghe
loent so trac die pijn wt sinen vtersten leden tot
sinen binnensten leden daer dat leuen in leit ende
doe hi bekende dat hi chancijt steruen sondre so ver
maende hy vremde geestelike mannen die hy te
herberghe ontfanghen had dat si op staen souden
ende dat si mit hem lesen souden die psalmen on
dat verbeiden sijne wtuaert. **E**nde doe hi mit he
alsteruende las so dede hi haestelic der geente ste
me swigen die daer lasen ende seide hem mit ang
te van groten getoep. swiget en hoer ghi niet hoe
die loue inden hemele luden. ende doe hi totten loue
die hy van binnen hoerde die oren sijne herten
neerstelic gas. so wert die heiliche fiele ontbonden
vanden vleysche. **M**er doe si wt voer so wert
daer also grote soeticheit van volke ghespreyt. dat
all die daer bi ware mit ouertalicker soeticheit
veruist worden. also dat si daer openbaerlic hy
bekenden dat hem die louen inde hemel ontfan
ghen hadde. **E**nde mit desen dingen was on
se monic die tot noch leuen. ende hy pleechte mit
groten gheveen ende scriuen te segghen chancijt tot
dier tijt dat sijn lichaem begrauē was so en ginc

wt horen niesen niet die suete roke. **T**Hiet mit
 wat eynde hi van desen leuen voer. die doe hy in
 desen leuen was goedertierlic ende oetmeedelic
 die gheselinge verdroech. **H**ier om naden woer
 den ons heren so gaf die goede eerde wed vrucht
 By ghedoechsamheit. die ghehouwt wert mitten
 toutere der disciplinen ende quam ten coerne des
 loens. **T**Mer merct lieue broeders wat vrouwe
 van onauscout moghen wi hebben inden strengē
 des almachtighen gods. die verdrietelic ende
 slaperich sijn tot goeden werke. ende hebben ont
 fanghen goet ende hande. of dese arme mensche
 ende sonder hande gods gheboden veruul de **O**nse
 here en moet dan teghen ons niet comen die apost
 telen die die scaren der onghelouigher menschen
 predikende mit hem treckende te rike hy en moet
 die martelaren teghen ons niet brenghen die ten
 hemelschen rike quame hoer bloet stortende. **V**at
 sellen wi dan segghen als wi desen seruulum daē
 wi of ghesproken bebbēn sien sellen. welkes ar
 me die langhe quellnighe onmachtich hielet. mer
 nochtant en baene hem niet van goeden werc
 kelen. **T**Wedere dit ouerdenct bi v seluen ende
 verwret oec by v seluen aldus ter vlisticheit der

goeder werken. op dat als ghi nu die goede mē
schē voer v settet om dien te volgen. dat ghi dā
hoer geselle wesen moecht in hemelrīc.

A Opten sonnendach voer vastelauant. :

In dier tijt nam ihesus die twaelf op ende
sicde hem. Hiel wi clininen op te iherusalē
ende alle dingē sellen veruult werden die gescre
uen sijn vanden propheten vanden sonden des
menschen. Et Lucas int xvij. capittel. :

A Sinte gregorius omelie op dit selue ewange
lie dat hi predicte den volc te romen in sinte Pe
ters kere des heilighen apostels. :

O We verlosser voer siende dat o sijn pas
sie sijnre iongeren herte bedroest werden
soude. so voer siende hi he lange te voren
die pijn der seluer passien en de oec die glorie sijn
re verrisemisse. op dat als si hem sien steruen als
hem voer seit was dat si niet twiuelen en souden
hy en soude oec verrisen. Mer om dat si noch
vleischelic waren. so en mochten hy in geene ma
nier begrijpen of bewanghen. dat woert deser
verholenheit ende dus quamit toe enē myrakel
voer hoer oghen ontfent een blinde dat hicht
op dat si die die woerde s hemelscher beteikenisse

niet en begrepen dat sy oec hemelsche werke ter
ghelouen vast makken soude. Mer die miracelen
des heren ende ons behouders lieue broedere sel
men also ontfacen dat men in der waerheit gheloue
dat si ghedaen sijn ende nochtan dat si by beteiste
nisse ons gets wat bewisen. Want sijn werke to
nen ons bider moghenschheit een ander dinc ende
sy gheesteliker verstand nisse spreken si een anz
der dinc. **T**riet wie diese blinde was nader his
torien en weten wi niet. mer nochtan weten wy
wien hi ouermids gheestelicker verstandenisse be
dudec. Want dat menschlike ghesslaet te is blint
dat in onsen eersten vader verderuen is vanden
bliscapen des paradijs. en en weet niet die clae
rit des ouersten ende hoechsten lichtes. mer het
ghedoghet die donckerheit sijnre verdoemenisse.
mer nochtan wert dat verslicht ouermids tegé
woerdicheit sijns verlossers. dattet chanc ouer
mids begheerte sien mach die bliscap des innen
dighen liegtes ende dattet die ganghe van goe
den werken setten mach inden wege des leues.
TMer het is te weten dat als men seit. dat doe
ihsus iericho genaect die blinde uilicht wert. Wat
iericho bedint die manne. en inder heiligher scrif

tuere setmen die mane voer dat ghebrec des vleis-
sches. want om dat bidden vren der maent die
mane crimpet. so beteikenet si dat ghebrec onser
starficheit. **D**oe also us onse here iericho ghenaec-
te so quam die blijnide weder totten lichte. want
doe die godheit dat gebrec ons vleischs ontfenc.
so ontfenc dat menschelike ghesslachte dat licht
weder dattet verloren hadde. want daer of dae
god menschelike dinghen ghedoechde. daer mede
wert die mensche licheit verheuen totten godlike-
dinghen. **E**nde te rechte bescriuet men dat dese
blijnide biden weghe sat ende aelmissen hadt. +
Want die waerheit seit selue. **I**c bin die wech
Die dan niet en weet die claekeit des ewighen
lichtes hi is blijnt. mer ist dat hi te hant inden u-
losser gheloest. so sittet hi biden weghe. mer ist dat
hi thant gheloest. mer venset hem te bidden dat
hi ontsae mach dat ewige licht. ende hout hi op
van bedinghen so sittet die blijnide biden weghe
mer hi en bidt niet. mer ist dat hy gheloest ende
bidt. so sit die blijnide biden weghe ende biddet.
Ho wie da die donckerheidē sijne blijnichet
bekent. so wie verstaet dat licht der ewicheit.
dat hem ontbreket hi wepet vten morghe sijns

weep vtert morghesijns herten. hy weopt mitter ste
 me sijne gheachten ende segghe ihesum dauids
 soen ontferme di mijns. **M**er wat daer na
 volghc doe die blijnde riep hore wi. **E**n die voer
 ghinghen berispeden hem dat hy swichghen soude.
Bat beteikenē dese die voer gaen als ihesus coe
 mit anders dan die scarē der vleischelikter begher
 ten. ende dat genuchte der sonden die te voren eer
 ihesus tot onser herten coemt. onse gedachte schri
 den mit haerre becoringhe. ende die stemme des
 herten in bedinghen verstuuren. **V**ant dien wylk
 als wi ons te gode lieven willē na onsen sondē
 die wi ghegaen hebben. ende als wi ons pimen te
 beden teghen die selue sonden die wi ghegaen heb:
 ben. so comen in onser herten die beel den der son:
 den die wi ghegaen hebben ende wederstaen die
 scarpheit onser gheachten ende si makē dat her
 te confusus ende bedrucken die stemme ons ghe
 beets. **D**aer om die voer ghinghen berispeden hē
 dat hy swichghen soude. **V**ant eer dat ihesus tot on
 ser herten coemt die quade die wi ghegaen hebbe.
 die mit horen beel de in onse gheachte geualle sh
 si verst oren ons i onser bedige. **M**er wat hier
 toe dese bl. jdē die te verlichten was dede dat laet

ons horen. Daer na volghet. mer Davids soen
ontferme di mijns. **S**iet dien die scaren berispe-
den dat his mghen soude wepet meer ende meer.
Vant so wi meer bedruct werden mit swaren ge-
ruchte der ghdachten. also veel sellen wi te ber-
nentlijker in bedinghen staen. **D**eze scaer weder
seit dat wi niet ropen en sellen. want wi sien die
wile in onser bedinghen die fantasie of die beel-
den onser sonden. mer het is noet dat die stemme
ons herten. so hi har delijker verdrueuen wert dat
si velse te meer neerstiger si dat sy dat gheruchte
van ontaemeliken ghdachten verwinnen. ende
dat se ten goedertieren oren ons herten aen legghe
mit groetheit hoerre moeylicheit. **V**ant also ic
waen so be kent elc in hem seluen dat wi segghen
Vant als wi van deser werlt onsen moet te go-
de wert vernaden. als wi ons herten ten werke
des ghebedes die dinghe die wi te voten mit ghe-
nochten deden. die sien wi namaels in bedinghe
swaerlic ende moeylic. want cume wert die ghe-
dachte daer of vanden oghen onser ghdachten
mitter hant der heiliger begheerten veriaecht.
Cume mach men die beeldyn daer of uwinnen
mit gherueen ende oec mit ghescreij der penitencij.

mer als wi staertelic in bedinghen sijn. so sette in
 ihsum die daer voer gaet. **H**ier om volget
 daer na. Mer ihesus bleef staende ende heete dat
 men den blijnden tot hem brochte. **S**iet hy staet
 die te vozen gheue. want als wi uoch biden in on
 sen ghebede die seuren der beeldien. so voelen wi in
 eenre manieren dat ihesus voer ons gaet. **M**er
 als wi starkelic in bedinghe staen so staet ihesus
 op dat hi dat licht weder gheue. want god werc
 sterkelic in dat herte gheuest op dattet verloren
 licht weder ghemaeect. **N**ochtan in de
 sen dinghen bewiset ons onse heve anders wat
 dat men oer berlicste verstaen mach sijnre mens
 heit ende sijnre godheit. want onse heer die voer
 ghinc hoerde den blijnden roepen. mer hi bleef staen
 ende dede myrakel. hem siende te makken. want
 voer gaen behoert der menschheit toe. ende dat
 staen der godheit. **W**ant nader menschheit hadde
 hy geboren te werden te wassen te steruen ende te
 verrisen. ende ouergaen vader eenre stede totter
 ander. daer om want gheen wanendinghe inder
 godheit en is. ende dat selue uwandelen is ouer
 gaen. so is werlik dese ouergang vanden vley
 schen niet vander godertieren en genadighe

godheit. Want vader godheit behoert hem toe al
toes te staen. want hy is alre wetghen altoes te
ghevoerdich. noch by kerueren en daemt hy
noch bi kerueren en gaet hy niet en wech. Onse
heer voergaende hoert den blijnden wopen. ende
staende maect hi hem sien de. Want niet alleen by
sijnre menscheit onser blijncheit. mer die ghenade store
ons i dat licht ouermits der godlicher moghent
heit. **V**Men sel weten dat hy den wopen de blijn-
den seit. wat wilstu dat ic di doen sel. En wistie
hy niet die den blijnden dat licht gheuen mochte
wat dat hy woude. mer hi wil dat men hem bid-
de dat hi voer weet. dat wi bidden wullen. ende
dat hy verlenen mach. **H**i vermaent ons eenra
delic dat wi bidden sellen ende nochtan seit hi v
vader myn weet wat v noet is eer ghi hem bidt
Daer toe soeket hy dat men hem bidden sel op
dat hy dat herte verwecke tot bediche. **H**ier
om so seit daer die blijnde te hant toe. **H**eer dat
ic sien mach. **S**iet die blijnde en bidt van on-
sen herre geē gout. mer hi eischet dat licht hi mere
tet cleyn bucen den lichte yet te espelen. want al
ist dat die blijnde eyst wat hebben mach sonder

Dat licht hi en mach sonder dat licht niet sien dat
hi heeft. **H**ier om lieue broedere laet ons de
sen blinden volghen dien wi gheswert hebben
dat hy inden lichaem ende oec in der sielen ghesont
ghemaect is. Ende eyfelen wi van onsen here niet
valische rycheden noch eertliche gauen. noch vlie
de eer mer dat licht. ende niet dat licht dat men in
een stede kan oefte besluten mach. of dat dat tot
enre tijt eyndet dat mitten onder gaen der nach
ten. verwandele wert dat wy ghemeenlic mitten
beesten sien. Mer laet ons sucken dat liche dat
wi alleen mitten engelen sien moghen. die ghely
beginen doet oprijen noch eynde en beraumet.
Ende totten licht is die gheloue die wech. Hier
om antwoerde men te recht den blinden die me
siende masken soude. **G**iet dijn gheloue heeft dy
ghesont ghemaect. Mer hier toe seit dat vleysche
lise ghedachte. Hoe mach ic dat geestelike liche
soekken dat ic oec niet sien en mach waer bi bin
ielkes seler of dat liche si dat voerden vleyscheli
ken oghen niet en schinet. Mer her is dat elc me
sche cortelic desen ghedachte antwoorden mach
want dese dinghen die oec onse ghedachten ghe
voest en denctse. oec niet oümits des mesche lich

mer ouermids der sielen. Ende niemand en niet
sijn siele. nochtan en twiuelt hi niet hi en hebe in
siele die hi oec niet en niet. Wat van der onsiensi
ker siele wart dat sienlike lichaem regiert. wat
haelten en wech dat onsiensic is. so valtet we
der neder dat sienlic schreeen te staen. Aldus leest
men in diesen sienleken leuen van enre onsiensi
ker substantien. Ende twiuelt men dan dat een
onsiensic ende oec een onuerhoet leuen is. Mer
laet ons chanc horen wat ghegaen wert wert die
Blyden die daer haet of wat hi de de daer volget
Stephans sach hi ende volghde hem. Hier seit en
de volget. die werket dat goede dat hi weet ende
verstaet mer hy seit ende en volget niet dat die dat
goet verstaet. ende dar ver onweert te doen. Ist
dan liue broedere dat wi die blyntheit onser pel
grimaedsen chanc bekennen. ende ist dat wi ghe
louede in die ghesielike sacrementen ons ulossers
dan siten wi bidden wege. Ist dat wi dagelyk bede
de van onser sepper dat liche bidden. ist dat wy
dat selue liche chanc sien bi verstandenis. so sijn
wi verlichtet van onser blyntheit. so laet ons
ihrusale die wi mitter gheachten sie. mitte wer
ken volgen. laet ons gen sien werwert hy gaet

ende houden wi sijn voestappen hem oec na te volghen. Want die volghet ihesum die sijn werke nau olget. want hier of seit hi volge mi ende laet die doden haer do den grauen. Want dat volghen seit hi sijn werke te volgen. Hier of vermaent hi echter ende seit. So wie mi dient die volge mi laet hier om merken waer hi gaet. op dat wi verdienen moghen hem te volgen. Siet als is hi die heer ende sepper der engelen. doe hy onse natuere ontsaen soude so quam hi in eenre ioncfrouwē lichaem nochtanen woude hi in deser werlt niet gheboren werden ouermids riche den. mer hi verdoes een arme moeder. ende hier om ghebrac haer een lam. dat men voer hem geoffert soude hebbe[n]. si vant jonghe duinen of een paertortelduinen tot eenre offerhinde. ende hi en woude in deser werlt genen voer spoet hebbe[n] en hy verdroch laster ende quese ende bespottinghe en gheselinghe en kinebacslach. die doornē cronē en dat crans gedoechde hi. Ende om dat wi mit tet genoechten de lichaemlijker dinghen geuele sijn vander inwendiger bliscap. mit wat bitter heiden men derwelt coemt toende. hi wat sel dan oec een mensche een menschelichheit seer lidet

voer hem seluen lidien of god om die menschen so
grote dinghengheden te hant ghesouet ende noch na volghet die ghewi
ne der ghierichheit ende verheffet in houerdien der
evene ende ontsteken mitten brande des haets.
ende hem besmitten mit onsuuerheidens onkunis
scheit ende begheert hy die voerspoedicheit die
in die werke sijn ihesum daer hi in ghesouede ver
onweerde hi te volghen want hi wandert i ver
keerden weghe is dat hi bliscap ende ghenoechte
begheert dien sijn leides man ghetoent hest den
wech der bitterheit wepen wi weder voer onse
oghen die sonden die wi ghesdaen merken wi hoe
vreselic onse rechter comen sel die te costien.

Gereiden wi onse herte ten tranen onse leuen sy
tot enen tide in bitterheit der penitencien op dat
tet die ewighe bitterheit oec niet en ghesoue inder
wrake wat biden seyen werden wi tot bliscap
pen gheswoert ende ghebroecht voert als ons
die waerheit beloest ende seit Salic sijn die geen
die wenien want sy sellen ghetroest werden mer
bid bliscappē coētmē totte screiē Als die selue
waerheit oerkōt en seit Wee v die nu lachet wat
gi seit wenē en screiē Iſt da dat wi bliscap van

den soen soeken daer in te comen. so laet ons hou
den die bitterheit der penitencien inden weghe.
Ende aldus genalet dat onse leuen niet allen
in gode en voerdert. mer dat dese onse wanderin
ghe oec die anderen ten loue gods ontsteket. En
de hier om so volget daer na. Ende al dat volc
alst dit sach so gaf god los. :.

Opten grote vastelaouont. :.

Tndier tijt wort ihesus ghelycit inder wort
tinen vanden geest dat hi getemptiert sou
de werden verden vanden viat ec. Matheus int
vierde capittel. :.

Sinte gregorij omelie op dit selue ewageli dat
hi predicte den volc te wemen in sinte constantus
kerk.

Hommige lude plegen te twuelē van wat
geest ihesus in die woestine ghelycit wert
dat na volget. Die duuel na hem in die heilige
stat. en echē hi na hē mit hē in enen hoghe berch.
Mer waerlic sonder alle vrachhenemē tamelic
datmen geslouē sel dat hi vanden heilighen gheest
in die woestine ghelycit wert. op dat hem daer die
duuel vinden soude te becoren. **M**er siet als
men seit dat god ende oec mensche in die heiliche

staet of op enen hoghen leich wert vanden du
uel mit hem ghenomen. so ontuliet dat die ghe
dachte ende die menschelike oren ontfise hem dat
te horen. Als wi nochtan bekennē dat dese dinc
ghe niet ongheloeft en sijn ist dat wi in hem sijn
ander werke merken. **H**eller die duuel is alsoe
quader menschen sijn sijn lede. Ende en was pps
latus des duuels niet. En waren des duuels
lede niet die ioden die cristum veruolgeden. ende
die ridder s die hem cruisten. wat wonder ist
dat hi hem vanden ghenen liet opte hoghen leich
leiden. die oec verdroech dat hem sijn lede crui
stejn. **H**ier om en ist onsen verlosser niet onwert
dat hi oec mede becoert woude wesen ghelyc and
menschen die ghetomen was om ghesdoct te wer
den. Want dat was recht dat hi aldus onse le
coringhe verwinnen soude. **M**er wi sellen weten
dat die becoringhe i drierhande maniere of wege
gheseiit dat is mit in senden mit genoeghte ende
mit content. Ende als wi becoerte werden so val
sen wi diervil in ghenoechte of oec in wille of in
content. Want onj dat wi van des vleisches son
den geboren sijn. so dragen wi in ons selue daer
wi die stide of liden. **M**er god die menschelicheit

ontfent in een vioncsworren lichaem hi quam
in die werlt sonder eny ghe sonde ende hi endorech
niet in hem seluen dat teghen street ende **Hier om**
mochte hy becoert werden bi insendinghe van
ghedachte. mer die ghenoechte der sonden en
quetsten sijn gedachte niet. Ende hier om was
al des duuels becoringe van buten ende niet van
binnen. mer ist dat wi aensien die ordinance sijn
te becoringe. so merken wi niet hoe groter groet
heit wi van becoringe verlost werden. Die oude
viant rechtede hem in drien becoringen tegen on
sen eersten vader. want hi becoerde hem mit ydel
del glorie ende mit ghierichet. Mer hi verman
hem in desen becoringen. want hi dede hem ons
in die dat hi hem consentierde. Hi becoerde hem
toende die spise vanden verbodenen houte. ende
hi lietse hem te eten. Ende hi becoerde hem mit y
delix ende oec mie seer onnuytse glorien doe hi sei
de. **Chi sal wesen alse goede.** Ende hi becoerde
ende tempterde hem mitter begeerte der ghierichet
doe hi seide wetendergoet ende quaet. want ghie
heit en is niet alleen van gelde. mer oec van
vochtinden. Want dat seit men te rechte ghierichet
als men bouen moet. **Ghie**

waert dat die ghiericheit die weder even niet
toe en behoerde so en soude. Sinte pauwels niet
segghen vanden eenghboren soen gods. Hi en
achtet ghenen wef dat hi gode ghelyc war Hier
in toech dan die duuel onsen eerste vader ter ho-
ueerdicheit daer hi hemme verwechte totter gie-
richet der hoechheit. Mer mitter manieren daer
hy den eersten mensche mede neder warp mitten
seluen manieren doe hy den anderen mensche be-
coerde woerte hy van hem onderworpen. Want
hi becoerde hem mit gulficheit als hi seit **H**et ge
dat dese stene broet werden. Van ydely glorien
bezoerde hi hem als hi seit **B**istu gods soen so laet
di neder vallen **H**i becoerde hem van ghiericheit
der hoechheit als hi hem alle die rike der werlt to-
ent ende seit **A**lle dese dinghe sel ic di gheuen ist
dattu neder vallen ende mi aenbedes **M**er mit
ter seluer manieren wert hi vanden anderen me-
sche verwonnen daer hi den eersten menschen ver-
wonnen hadde op dat hy wt onser herten gaen
sel gheuanghen biden seluen toeganghe daer hy
mede in ghecomen was ende hielt ons gheuanghe
Mer lieue broedere een ander dinc is dat wy
sellen merken in desen becoringhen ons liefs herre

Want doe hy vanden duuel becwert wert aue
 woerde hy hem heiliche woerde. Ende hi die mit
 ten woerde dat hi oec seluer was sinen becoerde
 hadde moghen versinckten int afgrone d' helle. hi
 en toende niet die cracht of die macht sijnre mo
 ghenthheit. mer hi seide hem allen boden der heili
 gher scriftueren op dat hi ons exemplsoude ghe
 uen sijnre gedoeegsamheit. dat also dicke als wi
 vanden menschen yet liden. dat wi dan meer ver
 sellen werden ter wrake. Merct hoe groot die
 hedsamheit gods is ende hoe groet onse onhysa
 het is. Ist dat wi mit onrechte of oec mit enigen
 quetsinghe gheporret werden so werden wy mit
 toorne bewuert of wi werken ons selue also veel
 als wi moghen of dat wi oec niet doen en mogen
 drieghen wy. Siet onse here ihesus cristus ver
 droech den wederstoet vanden duuel. ende hy en
 antwoerde hem andes niet dan woerde der sache
 moedicheit. Hy verdroech dien hy hadde mo
 ghen pijnighen in der afgront der hellen dattet te
 hogher in sine losende glorie wassen soude waert
 dat hy sinen viant niet en deslicke mer liden de ver
 wone. also soude oec elc mesche liden de verwinne
Tch het is te merke dat daer na volget wan-

als die duuelen wech ghinc so dienden hem die
enghelen en de wat wert aders ghetoeent in dese
dinghen dan twe naturen eens personen. want
hy is mensche die die duuel becoert ende die sel
ue is god dien die engelen dienen. Hier om
laet ons in hem bekennen onse natuer. want en
hadde die duuel niet ghemerkt dat hy mensche
was hi en hadde hem oec niet becoert als hi dede
Een wi dan hem in sijnre godheit. want en had
de hi niet god gherweest bouen alle dinge die heil
gher enghelen en hadden hem niet ghdient in en
gher manieren. Mer om dat dit ewagelium tot
deser tijt betaent. want wi hebbe[n] daer in ghe
hoert ons verlossers vasten van viertich daghen
want wi die tijt vanden viertich dagē te vasten
le ghinnē so is ons te verclare[n] waer omme dat
men dese vasten heut in ghetal van viertig da
ghen. **Want** om dat moises die ewe onthaensou
de so vastede hi anderwene die viertich daghe.
Elias vastede oee in die woestine viertich da
ghen. **Hi** die sepper der menschen comende totten
menschen in viertich daghe en nam hi mit allen
ghen spise. wi oec in al so veel als wi oec mogē
pintgely wi ons oec elkes jaers tot eenre tijt

van viertich daghen onse vleisch te quellen mit
vasten. **Waer om houtmen dus dat vasten myc**
ghetal van viertich daghen anders dan dat die
doeget vanden tien gheboden verwolt were. **Biden**
vier boekken des heiligen ewangelijs. want als
men tieuwerf vier neemt so weret effe viertich
Want dan vol doen wi die tien ghebode als wy
volmaetelic vol doen die vier boekken des heilige
ewangelijs. **Ende wt desen dinken mach men**
een ander dinc ghehouen. **Want in diesen steerft**
ken ende vergenclichen lichaem sijn wi ghemaa
ket van vier elementen die mitten wellusten des
seluen lichaems gaen wi teghens die ghebode des
heren. want ons heren ghebode sijn beuanghen i
den tien gheboden. **Hier om want wi ouermind s**
den begherten des vleisches versmaet hebben die
ghebode vanden tien gheboden so ist recht dat wy
dat wy dat selue vleisch vierwerue tienwerue
quellen. **Als noch ee do dat me ustaen mach va**
deser tijc ydaghe te vasten. **wat van desen tegen**
wordige dage totte bliscappē d paesschelijker hoec
tijc come ses weke. en dese weke houden. yhn daer
ghe ende als men daer of nemt ses sonnendage
die men niet vastet so en bliuen daer niet meer

dan ses ende dertich daghe diemē vast. Ende als
een iaer loept hefe drie hondert en vijf en tressich
dage so quellē wi ons ses ende dertich daghe ende
gheuen gode rechtē als den tiende van onsen iare
op dat wi die ons seluen gheslecht hebbēn binne[n]
den iaer dat wi ontfange[n] dat wi ons onsen ma-
ster doen sellē hi abstinentien en he daer in tiende
gheuen. **H**ier om lieue broedere gheslyc dat v
beuolen is in die witte te offeren die tiende van
uwēn dinghen. also offert oec den scepper de tien
de vanden daghen. else in also velse als hi vermach
uumagere ende quelle des vleisches begeerte ende
dode die vuse ghenoechten. dat hi na sinete pau-
wels woert een leuendighe offerhande werde.
Want men dode[n] die offerhande. en si leuent als
een mensche vāden leuen niet en ghebreket en dat
hi hem nochtan dode[n] van vleischlischer begheer-
ten. Dat blide vleisch trekt ons totten sonden en
de dat ghequellē moet ons weder leiden totter
ghenaden. Want die werke onser doot om die
werker onser dont om die vruchte des uhdene
houcs brac hi die ghebode des leue[n]. Wi dan die
vander bliscap des paradys gheuallen sijn ouer
mid s der spisen. laet ons totter bliscap weder

in also veel als wi ver moghen. **T**Mer nyemde
 en sel wanen dat hem dit vasten allen ghenoech
 wesen mach om dat onse here ihesus cristus doe
 den propheet seit. **E**n is dit niet daer vasten de te
 ic ver coren hebbē. ende hy seit daer na breket de
 ghene die hongher heeft dijn broet ende die ar
 men ende vreemden leide in dijn huus. alstu enen
 naecten sieste decke hem ende veronwerde dijn
 vleysch niet. **D**es priset god onse here ihesus die
 vasten die voer sine oghen opheffet die hant mie
 ter aelmissen datmen doet mitter mynnen. des
 euen menschen dat mit goedertierenheit doet of
 bereidet. **H**ier om dattu dy seluen onttreckeste
 dat ghifenen anderen. **E**nde daer dijn vleisches
 of ghecastiet wert daer vermaake mede dijns euē
 menschen vleisch dat ghebrecht heeft. **H**ier of seit
 onse here doer den propheet. **A**ls ghi vasteden en
 de weneden doe in vastede ghi mi niet. ende als gi
 etet ende drincket. so etet ghi ende drincket tot
 uves selues behoef. want die etet ende drincket
 tot dijns selues behoef. die die voetsel des lichaēs
 dat ghemene ghisten onses sceppers neemt son
 der den armen daer mede of te delen. **E**nde elc
 vastet tot dijns selue behoef ist dat hi dinghe die

tot eenre tijt ontreet den armen niet en gheuet
mer houdet dat om dat hijt namaels sine binuc
gheuen mach. **H**ier of is doer iohel gheseyt. heil
get die vasten. **V**ant dat is die vasten te heilige
dat men gode tone weerdighé sinuerheit des vley
sches mit anderen goeden werke daer toe ghedaen
Die toorne houdt op ende dat gescheldt werde te
mete. want te verghefs magert me dat vleisch
ist dat men den moet niet en bedwinget van sine
quaden begeerten. **W**ant onse herc seit doer den
prophect. **S**iet inden daghe uimes vastes wert vs
we wille ghehouden. ghi vastet ten strije ende ter
sceldinghe ende gissaet ongenadelic mitter vuest
ende ghi naemt oec alle die geen die v sculdich
sijn. want wee den ghenen die hem sculdich ys
maent om dat hem gheleent heeft hi en doet daer
oec gheen onrecht die hem in penitencien verma
ghert dat hi dat oec onsegghen dat hem mie rech
te doekhoert. **A**ldus ons die ghepijnt werden
ende in penitencien sijn wert van gode verlaten
dat wi onrechtelic ghedaen hebben ist dat wi om
sine mine usaten dat ons gerechtelic toe behoert

Dopten sonnendich voer psalm ihes ewaghe
In dier tijt seide ihesus den scaren der iodē
ende den pricthen der priesteren. Wie van v
sel mi berispen van sonden. of ic v die waerheit
setghe waer om en gheloest ghi mi niet. cc. Jo
annes int vij capittel. :

Sinte gregorius omelie op dit selue ewaghe
lum dat hi predict te wmen in sinte peteris liere
Eccl lieue broeds die sachmoedich
heit gods hi was getome die sondē
te verclaren ende hi seide wie van v
luden sel mi berispen van sonden. Hi
en veronwerde niet bi redene te tonen dat hi ges
sondaer en is. die oec vter criecht der godheit
mochte die sondaren goet masken. Mer het ys
harde vreeselike dat hi na seide. Die van gode is
hi hoert gods woerde daer om en hoert ghi die
niet want ghi van gode niet en sijt want ist dat
ghi gods woerde hoert die van gode is ende oec
dat hy gods niet horen en mach so wie oec van
hem niet en is so vrage oec elc hem seluen of
hy gods woerte ontfact mitten oren sijns herten
en hi verstaen van wien hi si. Die waerheit be

ueelt dat hemelsche vadersant te begheven ende
des vleisches begheerten te versmaeden. der werlt
glorie te vlien ende gheen vreemt goet te begheven
ende dat eyghen goet te gheuen. **H**ier om merc
ele van vlieden in hem seluen of dese gods stem :
me ghcomen is in die oren sijns herten ende hy
sel te hant bekennen of hy van gode is. **E**anc
sommighe sijn die gods ghebede oec niet horen en
willen mitten oren haers lichaems. **E**nde hec sijn
sommighe die gods woert mitten oren haers lic
haems ontsaen. mer si en begripent niet mit eny
gher begheerten des herten. **E**nde sommighe sijn
die gheerne godes woerde horen. also oec dat sy
wenende werden van bewuwenisse. mer nader
cht van haren tranen kerken si weder ter quaet
heit. dese en horen niet orbaerslike gods woerde
want sy veronwearden die te oefenen inden
werke. **H**ier om lieue Broedere brenget u le
uen vloer voghen mit groten merken onseit dat.
dat vten monde der waerheit kint. daer om en
hoert ghi der niet. want ghi en sijc van gode niet
Mer dit dat die waerheit seit vanden quaden
dat comen si van hem seluen mit haren quaden
werke. **D**at daer volget na. **H**ier o antwoerde

hem die iccken ende seiden. En segghen wi niet
 wel. want du bist een samaritaen. ende heues
 den duuel. Ende doe god desen laster ontfan-
 ghen hadde horen wi wat wi antwoerden. Ic en
 hebbe den duuel niet mer ic eere minen vader.
 ende ghi hebbe mi oneer gbedaen. Want om dat
 samaritaen bedudec een hoeder. ende hi waerlic
 een hoeder is daer die scuter of seit. Ten si dat
 die here die stat hoedet si waken te vergheues die
 se hoeden. Ende dien oock bi ysapias ghesiet is.
 Wachter wat is vander nacht. Wachter wat is
 vander nacht. Hier om en woude onse here niet
 antwoerden. Ic en him gheen samaritaen. mer
 ic en hebbe den duuel niet. Want twee dinghen
 worden hem toe ghesiet. dat ene lochende hi. dat
 ander consentierde hi alswigkende. want hi was
 gecomen een hoeder te wesen des menscheliken
 gheslachtes. En seide hi dat hi gheen samaritaen
 en waer soe soude hi lochinen dat hi een hoed was
 re Mer hi swech dat hi bekende. en gedoechsame
 lie weder sprac dat hi hoerde hem valschlic ouer
 segghen. segghende ic en hebbe den duuel niet In
 welcken woerden wat is ands dan dat onse ho-
 uerdie daer in gheschindet wort. want ist dat si

Achtelic bewert wort soe gheest si weder scarper
laster ende scande dan si ontfanghen heest. si doet
die quade die si mach. ende dreigheit dat si niet
doen en kan. Siet god ontfene laster ende hi en
wort niet vertoernt. ende hi en antwoerde ghe-
ne lasterlike woerde want hadde hi den seluen io-
den die alsoe seden willen antwoerden ghi heb-
bet selue den duuel. voerwaer hi soude waer ghe-
heit hebben. want en hadde si niet vol gheweest
vanden duuel si en hadde soe verkeerdlic van
gode niet moghen spreken. Mer als die waerheit
den laster ontfangen hadde. soe en wouden si oec
niet segghen dat daer waer was om dattet niet
schinen en soude dat hi die waerheit gheoit had-
de. mer dat laster weder gheantwoert hadde om
dat hi bewert was. Ende wat wort ons in deseij
dinghen bewijst dan dat wi totter ijt als wi va-
onsen euen menschen valscheit of laster of scande
ghedoghen dat wi dan oech swighen sellen hoer-
waerre quaetheiden. op dat wi den dienst van
gherechten berispen niet keren en sellen in die wa-
rene der toernicheit. Mer soe wie dat quade
hatte ende dat weder sprinctmen doet hem onere.

vanden quaden menschen. Hier om gaf onse here
 exemplel in hem seluen die seide. mer ic ere mi
 nen vader. ende ghi hebbet nu oneer ghedaen.
Mer wat wi tot dusdanighen laster doen sellen
 dat vermaent hi ons noch mit exemplelen als hi
 na seit. want ic en soekie mijn glorie niet hi is die
 se soeken sel ende oerdeken. **D**i weten selerlic dat
 ghescreuen is want die vader heeft al dat oerde
 den sone gheghueyen. ende nochtan doe die selue so
 ne den lachter ontseic soe en sochte hi sijn glorie
 niet. ende die lasteren die hem toegheseit worden
 hiel t hi ten oerdeel sijns vaders. om dat hi ons
 selerlike bewisen soude hoe lydsam wi sculdich
 sijn te wesen die menschen sijn. als hi hem seluen
 noch niet en wil wesen hi die daer oerdekt wat
 als 8 quad menschen verkeerheit wasset soe en
 selmen die predicacie niet minderen mer oec meer
 van. en dat vermaent ons onse here mit sinen ex
 empel. die nae dien dat si hem ghescheit hadden dat
 hi den duuel hadde. soe gaf hi hem te midsels
 ker die welden sijns predikens en seide **N**oer
 waer voerwaer seg ic v so wie mijn woerde hout
 hi en selerwelick den doet niet sien. **M**er gheschickt

dat den goeden noetorste is dat si vanden laste
ren die men hem seit beter worden altoes . alsoe
worden altoes die quaden te quader van welda-
den die men hem doet . Want doe die ioden sijn
predicacie oech onfanghen hadde[n] seiden si ans-
derwerue . Nu bekennen wi dat du den diuel
hebste . Want om dat si aen die ewighe doet hens-
ghen . ende om dat si den doet daer si aen henghen
niet en saghen . als si alleen den doet des vleysches
aensaghen soe worden si verdonckert in woer-
den der waerheit ende seiden . Abraham is doet
ende die propheten . ende du segghes soe wie mi-
ne woerden houdet hi en sel ewelic den doet niet
smaken . Hier om settē si voer die waerheit
dat is ihesus den seluen . Abraham ende die pro-
pheten als dien ere doende . Hier mie openbaert
re reden wort ons ghetoent . dat si die gode niet
en weten valscheit die knechten gods oec eerij.
Ende hee is te mercken dat onse here aensach
dat hi hem niet openbaren aenstreide wederston-
den . ende nochtans en laet hi niet of anderwer-
uen te prediken ende seit . Abraham v vader ver-
blide dat hi minen dach sien soude . hi heeft hem
ghesien ende is verblyjt Want doe sach abraham

Ons heuen dach doe hi in eenre figuren der hoech-
ster drieuoudicheit drie enghelen ter herberghen
ontse[n]ct. ende doe hi se ontfanghen hadde. soe
sprac hi hem drien toe als een alleen. Want al
ist dat inden personen dat ghetal der driehheit is.
nochtans soe is inder natieren die eenheit der
godheit. Mer die vleyscheliken ghedichchen der
ghenre die het hoerden. om dat si die oghen niet
op en hieuwen vanden vleysche. soe mercten si in
hem alleen die onthet sijns vleysches ende seiden
Du en hebste noch gheen vinstich iaer en hebstu
abraham ghesien. **E**n onse scepper verniaense
goedertierlick om op te hessen vanden aensien
sijns vleysches ende hi treccisse opwert om an te
scouwen sijn godheit ende seide. voerwaer voer;
waer seg ic v eer abraham wort bin ic. Eer die
is va voerleden tiden. en bin van teghenwoerdig
gher tijt en om dat die godheit niet en heeft die
gheleden of die toecomende tijt mer datse altoes
heeft wesen soe en seide hi niet eer abraham was
ic. in eer abraham bin ic. Hier om was tot moy
ses ghesiet. Je bin die ic bin. dit selfstu den kinde
ren van ystaabel seggen **D**iet is heeft mi tot v ge

sent. Aldus hadde abrahams wesen voer of na
die aencomen mochte bi sijnre teghenwoerdich
heit ende e wech gaen biden loepre sijns leuens.
Mer die waerheit heeft altoes te wesen. want
gheen dinc en gaet voer hoer bi voerledenre tijt.
noch bi nauolgheender en eyndet si niet. Mer der
onghelycgher herten en mochten niet verdragen
des woerde der ewicheit ende liepen ten stene en
de dien si niet verstaen mochten sochten si te ste
nen. ende wat onse here dede peghen die verwoet
heit der ghelycghen die hem stenen wouden toentmen
als men te hant nae seit. Mer ihesus verbergh
hem ende ghinc vten tempel. Lieue broedere het
is seer te verwonderen waer om dat onse here
hem verbergende sine veruolghers vloech. wat
hadde hi die moghelicheit sijnre godheit willen
besighen mit enen swighenden teykien sijnre ghe
dachte hi hadde die in horen wercken ghebonden.
dat si hem niet aen en hadden moghen weren. of
daer neder ghevorpyn in die pine der haestigher
dwt. mer hi die ghecomen was om te lidien hi en
woude gheen oerdel doen. Seler in die tijt sijn
re passien toende hi wat hi vermochte. ende noch
sijn ghe doeckde hi dat daer hi om ghecomen was

Want doe hi sinen veruolghers die hem sochtien
seide. Ic bint soe sloech hi mit deser steme alleen
over houer dicheit ende dedese alle ter eerdien val-
sen. Die dan tot deser stat mochte sonder hem te
verberghen der gheenre handen ontgaen die hem
stenen willen. Waer om verberch hi hem anders
dan dat hi onse verlosser mensche ghesworden ons
der den menschen. ander dinghe ons spreket niet
ten woerden ende ander dinghen bi exempl. En
de wat spreket hi ons bi desen exempl. anders
dan als wi moghen wederstaen ons oetmoedeli-
ken offeren sellen van houer digher luden toern
Hier om heeft sinte paulus gheseyt. Gheuet den
toerne stede. Die mensche mercke mit hoe groter
oetmoedicheit hi sijns euen menschen toerne is
sculdich te vlien als god hem seluen verberghen:
de hem offerende vand verwoestheit der gheenre
die toernich waren Hier om en sel hem niemant
op rechten peghen die lastere die hem gedaen sijn
niemant en sel laster mit laster weder gheselen.
want gode na te volghen is eerlijker en glorioser
dat onrecht ende laster al swigende te vlien dan
mit antwoerden den anderen bouen te gaen of te
uyvinnen. Mer hier teghen seit onse houdie inden

Barre. **H**et is scande dattu swighen soudes als di
laster ghedaen ware. soe wie aensiet dattu laster
ontsaetste ende swigheste hi en waent niet dattu
hijdsamheit toenste mer dattu di sculdich kennes
te Mer waer of coemt dese stemme in onse barre
teghens die hijdsamheit anders dan dat wi onse
ghexpense nederwert trecken als wi inder eerden
glorie soeken soe en woude wi niet dien te behagen
die ons vanden hemel aensiet. **A**ls wi dus las-
ter ontfange hebben soe laet ons dencken in dien
wercke om gods woere. **I**c en soekte mijn glorie
niet. hi is diese soeken sel ende oerdeelen. **E**nde
dat dat van hem ghescreuen is hi verberghe de hem
machmen oech anders verstaen. want hi hadde
den ioden veel dinghen ghepredict mer si bespot-
ten die woerden sijnre predicacien. ende si worden
daer oec te quader of die daer toe quamen. dat si
hem mit stenen werpen wouden. **E**nde dat betei-
kent onse here hem verberghe de anders dan dat
hem die waerheit uborghen wort. die veronweer-
den sine woerden te volghen. want die waerheit
vliet dat barre dat si niet oetmoedich en vint **E**n-
de hoe veel isser huden die die waerheit der ioden
lasteren dat si die predicacie ons heren niet horen

en wonden. Ende nochtan alsoe daen als si die
iden berispten dat si waren ten ghesloue also daen
sijn si seluer totten werken. Si horen gods ghebo-
de. si bekennen sijn miraculen. niet si veronweer-
den hem te kennis van horen quaetheidien. Siet
onse here wept ons ende wi en willen niet bekne-
ren. siet hi onverbet ons ende wi en mercken niet
sijn liedsamheit. **T**roedere die wile dattet t'c
is soe laet elc sijn quaetheit ende ontvuchte go-
des liedsamheit op dat hi die niet die hi nu ver-
onweert om dat hi sachtmoeidich is in enigher
manieren hier na ontgaen moghen als hi grau-
ende toernich wesen sel. ;;

V Opten heilighen pacchdach. Marcus ewans
geliuim .:.

In dien tiden Maria magdalena en
de maria iacops moeder ende salome
Costen crude dat si comen souden ihe
sum saluen. Ende voert dat ander.

VSinte gregorius ommelie op dit selue ewan
geliuim dat hi predicte den volck te woenen in der
heiligher maght marien kercke .:.

DJeue broeders ic heb gheploghen v te spre
ken in velen lessen bi dichter. Hier want
ic om die crancheit mijne maghen niet en mach
lesen dat ic ghedicht had. Hier om sie ic die som
mighe van v luden dict te noder horen Ende hier
om wil ic teghen mijn ghewoenten van mi selue
eyfchen. dat ic binnen den dienste der heiligher
missen die lessz des ewangeliums niet dichtende
mer mit v spreken verclareyn sel. Ende men
neemt alsoe als wi dat spreken. Want die stem
me des toesprekens verwecket meer vertrouech
de harten. dan een sermoen van lesen. ende stoet
si aen als mitter hant der sorchuoudicheit dat si
ontwaeken sellen. Ende al sie ic dat dat ic tot de
sen wercke niet en vermach ghenoch te wesen.

Mer nochtans die crachten die mi ontbreken
Bi ongheseerheit. die gheuet die mine. Want ic
weet wie hi is die seide. Doe op dinen mont. en
de ic sellen veruullen Hier om sel ons dat goede
werc inden wille sijn. ende dat voldoen sel wesen
vand godlyker hulpen. Coenheit te spreken ghe:
uet ons oec die grote feeste van ons heren verrisse
nisse. wat dat waer alste onbillig. dat in dien da:
ge swige soude die tonge des vleysches van behoer:
like loue. in welcke daghe verrees ons sceppers
vleysche. Lieue Broeds ghi hebt ghehoert dat die
Heiliche wiue die onsen here ghevolghet ware mit
saluen ten graue quamen. en dat hi hem dien si le:
uendich ghemint hadde. oec dienden toe doe hi
doet was mit eersticheit & menschelicheit. Mer
dat dinc dat doe ghedaen wort. betrekent yet dat
men inder heyligher wercken doen soude. Want
het is noet dat wi assoe horen dat daer gheschiet
is. dat wi oec pensen sellen wat wi doen sellen.
horen wercken na te volghen Hier om lieue Broe:
ders wie in hem die doet was ghesouende sijn.
Ist dat wi mit veruullen roke der doechden onsen
here soeken mit menigke der goeder werken. soe
comen wi waerlick tot sinen graue mit saluen.

Ende die wiken saghen die enghelen. die mit saluen quamē. wat die herte sien an die ouerste botghers. die mit woe der wechden doer heiliche begherden tot gode wert tiden. **E**n ons is te mercen wat die si datmen den enghel ander rechtersiden sitten siet. wat wat is beteikenet bider luster siden dan die teghenwoerdighe leuen. **E**n wat bider rechter siden dan dat ewighe leuen. Hier of is ghescreuen. **S**ijn lusterkant is onder myn hoeft ende sijn rechterkant sel mi ombelsen. **W**ant om dat onse verlosser te hant ouer ledē was die ghebreelheit van desen leuen. so sat te rechte in die rechte side die enghel die ghccomen was om dae ewighe leuen te boetscappēn. **D**ie mit eenre blincender stolē onder deet openbaerde. want hi boetscapten die bliscappēn van onser feesten. **W**ant blincinge des eledes. boetscapte die clauerheit van onser feesten. **S**ellen wi segghen onser feesten of denghelen feeste. **M**er op dat wijc te waerlijker belien mogen. soe sellen wi seggen hore feeste en d' onser. want die vertusenisse ons verlossers was onse feest. om dat si des wed brocht tott ontsterflicheit. en si was dengelen feest. wat in dien dae si ons weder ten hemelrhc riep. soe vermisseden si

dat ghetal der enghelen **D**ie enghel openbaerde in
 sijnre feeste en in8 onser in witten clederen. wat
 als wi bider verrisse ons heten wed worden
 ten hemelrijc ghebrocht. soe worden wed maket
 die scaden ons hemelschen vads lande **M**er wac
 die enghel spreect tot die wiuen die daer quamen
 laet ons horen. **E**n wilt niet ontsien. **A**ls of hi
 openbaerlic seide. **O**ntsien hem die. die niet en
 minnen die tocoemst der enghelen van bouen.
Ontsien hem die. die bedriet sijn van vley scheli;
 ke begheerten ende wanhopen. dat si ter enghelen
 geselscap niet en sellen moghen comen **M**er ghi
 waer om ontfiedi. die nu v mede bortghers niet.
Hier bi doe matheus bescreef dat die enghel open
 baerde. seide. **E**nde sijn aenschijn was als die
 blijgem. en sijn cleder bleuekede als die snee. wat
 in8 blijgem is veruerisse des auptes. en inder
 snee sachheit der witheit **E**n om dat die almach
 tige god auptelic is den sondaren. ende sache den
 goeden. soe wort te recht die tuuch sijnre verrise
 nisse die enghel vertoghet i blijgem sijns aensich
 tes. ende in die witheit des habtes **O**p dat hi mie
 sijnre ghegaenten verueren soude die quade. ende
 smelken mitten goeden. **H**ier om soe ginc te rech-

te voer dat volc van ysrael in der wildernisse des
nachtes een calumpne vuers. en des daghes die
calumpne eenre wolkē. wat inden vuere is an
te. en inder wolkē een sachte soeticheit van sien.
wat men neemt hier den dach voer eens gherel
tighen menschen leuen. ende den nacht voer eens
sondaers leuen. En hier bi seit sinte paulus den
bekeerden sondaren. Chi waert voerhets duis
ternisse. mer nu sidi ee licht inden heer. Hier om
wort des daghes die calumpne in eenre wolkē
ghetoghet. en des nachts biden vuere. Want die
almachtige god sel sachtmoeidich dey goeden o
penkuren. ende den quādē verueerlic wesen. Als
hi ten oerdel come sel. so sel hi die goede bi sach
moeidicheit der goedertierenheit sacht wesen. en
de die quaden sel hi verueeren. bider scrupheit der
gherechticheit. Daer volghet nae. Chi soect ihe
sum van nazareth. Ihesus beduut in duische. sa
chheit. of behouder. Mer doe ter tijt mochten
veel menschen ihesus hieten. Niet nochtans we
selic. mer die alsoe ghenoemt waren. Hier om
seitmen die stat na. op dattet openbaer si vā welc
ken ihesus het ghesiet is. als van nazareth. En
de thant seit hi die saec na. als den gheremisten.

Ende hi seit daer toe **H**i is verrezen. hi en is hier
 niet **H**i en is hier niet seitmen in de tegemoerdic
 heit sijns vleysches. die ner ghent en ghebrecht bid
 tegemoerdicheit sijne moghentheit. **M**er gaet
 ende segghet sinen iongheten ende peter. want hi
 sel voer v gaen in galileen. **O**ns is te vrighen
 als hi die iongheren ghenoemt hadde. waer om
 hi peter bi sinen naem noemede. **M**er en hadde
 hem die engel bi sinen naem niet ghenoemt.
 hi die sijns meysters ghelochent hadde. hi en sou
 de niet dorren comen onder die iongheren. **H**ier
 om nomet hi hem bidden name. op dat hi niet wa
 hopen en soude van sinen locheneen. **I**n desen din
 ghen is ons te merken waer om dat die almach
 tighe god hem die hi schickede bouen alle sine ker
 ke te settet. liet ontsien eenre deernien stemme. en
 liet hem locheneen. **D**it bekennen wi dat ghesdaen
 is vter ghenade van groter goedertierenheit dat
 hi die worden soude harde d' heiligher kerckten. in
 sijne misdaet leuen soude hoe hi den anderen sou
 de sculdich sijn te ontfermen. **W**ant eerst toen
 de hi hem seluen. ende daer na sette hi hem bouen
 den anderen. **O**p dat hi mit sijne cranchet be
 kennen soude hoe ontfermbartelike hi vreemde

crancht draghen soude. Ende men seit wel van
onsen verlosser. **H**i sel v voergaen in galileen.
daer sel ghi hem sien. **V**ant galilea beduut ouer
gane gheschaen. **V**ant onse verlosser was te hanc
ouerghegaen van sijnre passien ter verrisenisse.
vander doet ten leuen. vander pimen ter glorien.
vander ghebreelheit tot onghebreelheit. **E**nde
hi wort eerst in galilea van sinen iongheren ghe-
sien nae sijnre verrisenisse. **V**ant wi sellen die
glorie sijnre verrisenisse hier nae blidelick sien.
ist dat wi nu vanden sonden ouerghaen totter
hoechheit der doechden. **H**ier om die inden gracie
ghehoetscape wort. die wort ghetoeent inden ouer-
ghanc. **V**ant hi die bekent wort inder dodinghe
sijns vleysches. die oek wort ghesien in dat o;
uerghaen des harten. **L**ieve broeders. om die
gwete hoechheit van desen heilighen daghe. hebben
wi dit overlopen vander bedudinghe des heyls
ghen ewangelijns. **M**er het betaemt wel dat wi
van deser seluer hoechheit yet subtiliter spreken.
Vant het waren twe leuen. van welcken wi dat
een bekennen. en dat ander en bekennen wi niet.
Dat een is fierflic. en dat and is onfierflic. **D**at
een is ghebreelic. en dat and onghebreelic. **D**at

een is der doet. dat ander is der verrisemisse **M**er
die middelaer godes en der menschen. die mensche
christus ihesus quam en ontseinc een leuen. en dat
ander toende hi. Dat een toechde hi steruende.
dat ander toende hi verrisende. **H**ier om had hi
ons die dit steruende leuen wisten behouet die u
senisse vanden vleysche. en en had hi dat niet ghe
toent sienlike. wie soude sijnre belostien ghelouet
hebben. **D**us openbaerde hi inden vleysche doe hi
mensche gherworden was. ende gherewerdichde te
steruen bi sinen wille. ende hi verrees bi sijnre
moghenheit. ende hi toende in exemplar dat hi
ons behouede inden loue. **M**er machschien ye:
mant seit te rechtte verrees hi. **W**ant om dat hi
god was soe en mocht hem die doet niet houden.
Mer om te leren onse onwetenheit. om te steruen
ken onse crancheit. soe en woude hi niet dat ons
ghenoech sijn soude dat exemplar sijnre uisenisse.
hi sterft alleen in dien tiden. mer hi en urees niet
alleen. **W**at het is ghescreuen. **D**eel lichame d hei
lighen die ghesslapen hadden. stonden op. **A**ldus
worden of ghedaen alle argumenten der onghe:
louen. **W**ant om dat niemand dan segghen en sel
Die mensche en sel niet van hem hopen dat god

ende mensche in sijn vleysche wende. **H**iet wi te
kennen dat menschen mit gode verrezen sijn ende
die wi niet en twiuelen het en waren menschen.
Ist dat wi ons verlossers lede sijn. soe laet ons
hopen dat van ons dat openbaerlic is gheschijct
in onsen hofde. ist dat wi ons seer verwerpen.
soe sellen wi hopen in ons die die achterste leden
sijn. dat wi horen van sinen leden die voer ghe-
weest hebben. **H**iet ons coemt in ghedenckenis
dat doe die godes soen ghecaust was. die icden
hem verwitende sciden. **I**st dat hi coninc van p-
rahel is. hi come neder vanden cruce. en wi gheho-
uen hem. **H**adde hi doe vanden cruce ned ghecom-
men en den ghenen diet hem verweten ghereweken
soe en hadde hi ons niet ghetoent die doechde der
ghedoechsamheit. **N**er hi onekeide een luttelken
hi udroech die lasteren. hi gheuochde die bespot-
tinghe. hi behielte die gheodoechsamheit. ende ver-
lenghede dat verwonderen. **E**nde hi die vanden
cruce niet neder clommen en woude. die stont op
we den graue. **V**ant het was meerre wt den gra-
ue te verrisen. dan vanden cruce neder te comen.
Het was meerre dien doet te verstoren ursende.
dan dat sijf te behouden vaden cruce nedclommen

de. **M**er als die ioden saghen dat hi om hoer ver-
witen niet neder en quam vanden cruce. en doe si
hem sterren saghen. soe waenden si datse hem ver-
wonnen hadden. **E**n si waren verblyf dat hi sine
name te niet ghemaket hadden. **M**er siet sine na-
me is vand doet al die werelt doer gewassen. **G**i
welcker doet dese onghelycche scuren waenden.
desen te niet te maken. **E**n si die verblyf waren
dat si hem ghedode hadden. sijn dweuich dat hi
doet is. want si bekennen dat hi bider pimen toe
sijne glorien ghecomen is. **I**nden boec der rechte-
ren. betrekken wel dit sampsons werken. **D**ie
doe hi in gasam een vanden philisteen steden ghe-
comen was. die philisteen wisten chant dat hi s
in ghecomē was. **E**n omleiden haestelic die stat
mē besettinghe van volcke. en setten daer wach-
ters toe en si waren verblyf dat si chant den ster-
ken sampson geuangen hadden. **M**er wat samp-
son dede dat weten wi **T**er middē nacht dwech hi
die poerten vand stat e wech. en elam opten top
vanden berghe. **M**ijn lieffste broeders. in deser
daet betrekken die sampson sonder onse verlosser
Wat betrekken die stede gaza. sonder die helle.
wat koenmen biden philisteen. sonder die onghē

kwicheit der ioden. doe die onsen her doet saghen
en sijn lichaem int graf gheleit. soe settent si daer
thant wachters bi. Ende hem die gheopenbaere
was maker des leuens. dat hi ghesouden was
kinnen den sloten der hellen. Hoe waren si ver
blijt als of si sampson in gaza gheuanghen had
den. Mer sampson en ginc niet alleen te midders
nacht wt. mer hi dwoech oec die poerten ewech.
ende ghinc opten top vanden berghe. Want onse
verlosser op verrisende voerden daghe. en ghinc
niet alleen vri wt der hellen. Mer hi verstoerde
oec die sloten der hellen. ende dwoech die poerten ewech.
ende ghinc opten top des berghes. Want
doe hi op verrees. soe dwoech hi oec ewech die slo
te vander hellen. opuavende doer ghinc hi die ri
ken der hemelen. Hier om sieue broeders dese
glorien sijne veruisenissen die te voren bewiset
was mit te yskenen. ende daer nae gheopenbaere
is inden daet. Laet ons minnen mit alre harten
ende steruen wi om sijne minne. Pietinder ver
uisenisse ons makers. hebben wi bekent sijn dien
tes die engelen onse medeborgers. Hier om
laet ons haesten tot dier stadtigher feesten wert
van desen enghelen. en wi die noch niet mit dien

Gheuechte en moghen worden inden scourwē. Laet ons hem toe worden gheuecht mit begeerten en mit harten. **G**ae wi ouer vāden sonden ten doech; den. op dat wi moghen verdienen onsen verlosser te sien in galileen. **D**ie almächtighe god moet onse begheerten helpen ten leue. die om onsen wil sinen enighen soen inden doet gaf. **O**nzen heer ihesum cristum die mit hem leuet ende regnert god in eenheit des heilighen gheestts ewelic ende vmermeer. **Amen.**

TDes manendaghes na paeschken Lucas.

In dien tiden twe vā ihesus iongheren gingen op dien dach in een casteele dat verre was t'hestich stadien van iherusalem dat emaus hiete. Ende si spraken onderlinghe van al dien dinghen die ghescreet waren. **E**t reliqua. **S**int gregorius omelie op dit selue ewangelie dat hi den volc predice te romen in sinte peters kercke apostel.

Imder daghescher hoechheit daer wi in arbeiden soe selmen v luttel spreken. Ende machschien dat sel oerbuerlijker profijt doen. **V**ant dicwil ghevaltet datmen die spise diemen te luttel he-

met te ghierlikker nemet. **H**ier om hebbe ic voer
ghenomen den sijn vander lessien des ewangelijns
in enen sinne. ende niet bi elcken woerde te ont
vijnden. op dat die langhe reden der beduidinghe
uite minne niet en beswaert. **S**iet lieue Broe
ders ghi hebt ghehoert dat twee iongheren gaen
de in enen weghe. die niet en ghesoueden in on
sen heer. dat hi hem openbaerde doe si van hem spra
ken. **M**er hi en toende hem gheen ghedaente die si
bekennen souden. **A**ldus dede onse heer van bu
ten inden oghen des liestaems. dat mit die van hem
niet ghedaen wort inden oghen des harten. wat si
bi hem seluen van binne minden en twiuelden. **E**n
onse heer was oec van buren hem tegenwoerdich
en hi en toende niet wie hi was. **D**us gaf hi sijn
teghenwoerdicheit den ghenen die van hem spra
ken. en hi verberch die gedaeente sijns bekennens
den ghenen die van hem twiuelden. **H**i sprac oec
woerde mit hem. en berispede die herteit hoerre
verstandenis. en hi opende hem die uholenheit
der heiliger scripturen die van hem waren. **E**nde
nochtans ond dat hi in horen harte noch vreem
de was vanden ghesoue. soe versde hi hem voer
der te gaen. **V**ant singieren. seggieren wi maken

Hier om heten wi die pot eerde masken fangiers.
Aldus en dede die eenuoudicheit waerheit niet
 bi tveuoudicheden. **M**er hi vertoende hem dien
 alsoedaen inden lichaem. alsoedaen hi mit hem
 was inder harten. want men most se proeven of
 si hem dien si noch niet en minnenden als god.
 of si hem doch mochten minnen als enen pelgrim.
Mer want die niet wesen en mochten buten den
 caritatien mit welcken die waerheit ghinc. soe
 noden si en ter herberghen als een pelgrim. waer
 om segghen wi noden. als daer ghescreuen is. en
 de si droonghen hem. **E**nde wt desen egenypel
 merctmen datmen die pelgrimen ende die vreem-
 den niet alleen ter herberghen noden en sel. mer
 oec trecken. si settent die tafel. si brenghen die spi-
 se. ende hem die si inder bedudinge der heylig-
 gher scripturen niet en bekenden. die bekennen si
 inden breken des brodes. **D**oe si gods gheboden
 hoerden en worden si niet verlicht. mer dat doen
 de worden si verlicht. wat het is ghescreuen niet
 die die wette horen en sijn rechuer dich voer go-
 de. mer die die wet doen sellen worden gherichte-
 tude. soe wie dan dat wil astaen dat hi hoert hi
 haeste he mitten wercken te voldoen dat selue dat

hi thant verstaet. **H**iet onse heer en wort niet be-
kent doe hi sprac. en hi ghemeeerdichde bekent te
worden doe hi wort ghemendet. **H**ier om lieue broe-
ds minnet die herberginge. en minnet die were-
ken der caritatien. **H**ier of is bi sinte paulus ghe-
seit. Die broederlike caritate blive in v luden. en
en wilt niet vergheeten die herberginge. **D**ane
hier bi behaechde gode die sommighe. en ontfur-
ghen die enghelen in hoer herberghe. **H**ier of seit
sinte ppter Herbergende onderlinghe sond mur-
muracion. **H**ier of seit die waerheit selue. **I**c
was gast ende ghi ontfenghet mi. **E**xempel.

Een dinc dat seer vermaert is en wi hebbeue
ghehoert van onsen ouds diet ons uvelden. **E**en
huisheer was die mit al sinen huse mit groten
eernste hem gaf om die armen te herberghen. en
als hi dagheley tot sijnre tafel pelgrimen ontfenc
soe qua op enien dach ond den anderen ee pelgrim
en men brochte hem ter tafelen. En doe die huus-
heer nader gherwoente sijnre oetmoedicheit wa-
ter op sijn handen ghieteren woude. soe keerde hi
hem om en nam dat hanvat. **M**er altehant en
want hi dien niet op wies hande hi dat wat stor-
ten soude. En doe hi hem in desen wercken umon-

derde. soe seide hem onse heer binne der seluer
nachte bi enen visioen. **O**p die ander daghe hebste
mi ontfanghen in minen ledēn. mer ghisteren one
fenestu mi in mi seluen. **S**iet als hi ten oerdel co
men sel. soe sel hi segghen. **D**at ghi een van mine
minsten għedien hebe. dat hebdi mi għedien. **S**iet
voerden oerdel alsmen hem in sien ledēn ontfact
soe versoect hi oec bi hem seluen sijn ontfangers.
Ende nochtan sijn wi traech totter gracie d'her
berghinghe. Broeders merct hoe groet die doech
de der berghinghe is. **O**ntfaet cristum tot uwer
tafelēn. dat ghi ontfac̄t moghet worden in die
ewighe werscap. **H**ier om gheuet nu cristus den
pelgrim berberghe dat hi v in den oerdel niet als
vreemde en kenne. mer v ontfact in dat riske. als
sijn eyghen vrienden .:.

Vdes woensdaghes na paeschen Johannes .:
In dien tiden vertoende hem efter ihesus si
nen iongheren ter zee vā tyberiaden. **E**c ve
liqua. **S**inte gregorius omelie op dit seluer
ewāgeli dat hi predicte den volc te iomē in sinte
laurencius kercke martelaer .:.

De lesse des heiligen ewangelijns die nu in
onzen oren għelejen is mijn broeds bewere

dat ghemoeide miē eelre vraghen . mer miē horen
weren bewijst si ons die cracht vander onder
scheydenheit . want men mach vraghen waer om
dat peter die voer sijn bekeringhe een visscher
was . nae sijnre bekeringhe weder keerde ter vis
scherien . Daer die waerkeis seit . Niemant die
die hant aen die ploech slaat . ende achterwere
siet . en is bequaem ten rike godes . Waer omme
nam hi weder aen . dat hi ghelaten hadde . **N**ee
ist datmen aensiet die doeghet des onderschepes .
soe sietmen te hant . Want dat were of neringshe
dat voer sijn bekeringhe sonder sondē gheweestis
had . dat weder aen te gaen nae sijnre bekeringhe
en was gheen sonde . Want wi weten dat peter
een visscher was . ende matheus een tollenaer .
Ende na sijnre bekeringhe keerde peter weder ter
visscherien . mer matheus en sat niet weder ter
neringshe vander tollen . Want een ander dinck
ist die hystoche te winnen mit visschen . ende een
ander dinck dat ghelyk te gaderen mitten ghwinni
ne des tolles . Want daer sijn veel neringshe die
men naeuwe ofte ghens sins doen en mach son
der sonde . Die neringshe die dan ten souden were
trecken . dat is noet dat nae die bekeringhe die

ghemoede daer niet wed toe en keert. **A**ls en mach
oeck vraghen. waer om die iongheren inder zee
arbeiden. onse heer nae sijnre verrisenisse op den
oeuer stont. die voer sijnre verrisenisse voer si-
nen iongheren op dat water vander zee wandel-
de. **D**ie reden van dese dinghen bekentmen te
hant. ist datmen merklet die saec die doe daer in
was. wat wat beteykent die zee anders dan dese
werelt die hoer mit gheruchte van menighen sa-
ken. ende mitten wateren des ghebrecken leuens
verscudden. **W**at is beteikent bider vastheit des
oeuers. anders dan die ewicheit der ewigher rust
ten. **H**ier om want die iongheren noch waren in
den vloeden des sterflichen leuens. soe arbeiden si
ind zee. **N**er want onse verlosser thant ouleden
was die ghebrechelijcitet des sterflichen leuens. soe
stont hi nae sijnre verrisenisse int oeuer. **A**ls of
hi sinen iongeren die beteikenisse sijnre urenisse
bidien dingen sprac en seide hem. **I**c en openbaer
vnu niet in die zee. want ic en bin niet in
den vloeden der onrusticheit. **H**ier bi ist dat hi na
sijnre verrisenisse in een and stat dien seluen ion
gheten seit. **D**it sijn die woerde die ic tot v sprac
doe ic noch niet v was. wat hi was doe mit hem

dien hi teghenwoerdich mit sinen lichaem open
baerden Mer nochtan seit hi dat hi thant mit he
niet en was . van welcken sterflikken lichaem hi
verre was . mitter onsterflicheit sijns vlepsches .
Dat hi daer seit dat hi mit hem niet en was daer
hi bi hem stont . **D**at bewijst hi hier oech mitten
staen sijns lichaems . als hi sinen iongheren die
inden scepe waren hem toecheden wesende opten
oeuer . **E**nde den iongheren wort groten arbeyt
in horen visschen . op dat si als hoer meester qua
me een grote hoechtinge des mirakels sien souden .
Ende hi seide hem al te hanen . werpet dat nette
in die rechter side des scexes . ende ghi selft vijnden
Men leest tewerfuen in die heiliche ewangeliie
dat onse here beual datmen die netten werpen sou
de om te visschen . **D**at was voer sijn passie . ende
na sijnre verrisenisse . **M**er eer onse verlosser ghe
passijnt wort en verrees . beual hi dat nette te wer
pen om te visschen . mer hi en beual niet . of men
werpen soude in die rechter side . of in die luster
side **M**er doe hi na sijnre uirisenisse sine iongeren
openbaerde . doe beual hi dat nette in die rechter
side te werpen . **I**nder visschinghe voer sijnre pas
sien . soe worden oech veel visschen gheu anghen

dat die netten schoerden. **M**ter in deser visschin: ghe worden oec veel groter visschen gheuanghen ende nochtan en schoerden die netten niet. **E**nde wie en weet niet dat die goeden bider rechter si: den. ende die quader bider lustier siden beteykent sijn. **H**ier om die visschinghe daer men sonderlin ghe niet en beueelt in wat side men dat nette wer: ren sel. beteykent dese kerck die te gad goede en quade vergadert. **E**nde si en kiest niet wt die si: trecken sel. wat si en weet niet welcken si wilke: sen mach. mer in deser visschinghe die na ons he: ren uissenisse gedachten wort. soe wort dat nette al: leen in die rechterside ghevorpene. **H**at om te sien die glorie sijnre claeheit. soe coemt daer alleen die kercke der wtuercorenre. die niet hebben en sel vanden lustieren wercken. **I**n deser visschin: ghe voer sijnre passien om die menichte vanden visschen wort dat nette gheschoert. **V**ant nu co: men in mitten wtuercoren totten belpen des ghe: boues soe veel quader menschen dat die oech die kercken schoeren mit horen onghedouighen here: sien. **M**ter in deser visschinghe worden veel gro: ter visschen gheuanghen. ende dat nette en wort niet gheschoert. **V**ant die heilige kerck d wtuerco:

rente die in stadtighen vrede hoers makkers ristet
de is. en wort mit ghenen twiste gheschoert. En
de doe dus veel groter vijschen gheuaen waren.
soe gme spynon peter op ende treect dat nette op
tlant. **I**c waen dat nu v broederlichkeit mereket
wae dat is dat peter dat net op tlant treect. wae
hem is die heiliche kerche keuolen. **H**em is son
derkinghe gheseyt. Spynon iohans soen minste mi
voede myn scapen. **V**ant dat hier na openbaere
wort inden woerden. dat is nu beteykent inden
werelken. wae om dat die predicker vander kerke
ken ons offcheidet vanden vloeden deser werelde
soe ist noet dat peter dat nette vol vijschen te lan
de treect. **V**ant hi treect die vijschen ter vastheyt
wert des oevers. die mitter stemmen d' heilicher
predicacien den ghesouigken toende die ghedoueric
heit des ewigen vads lande **D**it dede hi mit woer
den ende mit epistolen. ende dit doet hi dagheleys
mit teissen d' mirakelen. **A**lsoe dicwil als wi
hi hem beskeert worden ter minnen d' ewicher rui
ten. **E**nde alsoe menichwetue als wi verscheiden
worden vaden gerufte deser eer tscher dingen wat
ist anders dan dat wi ghecomen sijn vijschende
himmen dat nette des ghesoues. ende ten oeuer

Wert worden ghetoghen. **M**er alsmen dat dat niet
te vol was van groten visschen, soe seitmen daer
nae hoe veel datter daer was. Dat is honderd en
de drie ende vijftich. **D**it ghetul en is niet te
dich van groter gheestelick betrekkenissen, mer
die diepkept deser groter betrekkenissen onbekent
v dat ghi soe gheenrich sijt. **V**ant die ewangelist
en had soe eerstelick die somme hoe vele was
niet ghesiet, en hadde hi niet gheordelt dat si vol
bekende gheestelickit hadde gheweest. **W**at ghi
weet dat inden ouden testament alle werken ghe-
boden is onder den gheboden der tien gheboden.
Mer inden nuwen testament soe gheuetmen die
cracht vanden seluen werken bider seuenou-
dighe gracie des heiligen gheests den ghelou-
ghen die gemenichuoudicht sijn, welcken gheest
die propheet boetsapt en seit. **D**ie gheest des wijs-
heit en der verstandenis. die gheest des raets en
der stercheit. die gheest des wetinheit en der goed-
tierenheit, en veruulde die gheest van ons heren
vrouwe. **M**er die ontfact dat werken i desen geest
die tgheloue des drieuoudicheit bekent, op dat hi ge-
houe den vader en den soen en den seluen heiligen
gheest van eenre cracht, en belyc dien te wesen van

eenre substantien. Want om dat die seuen die
wi voerseit hebben te wider gheghuen worde bi
den nuwen testament. en de die tien gheboden bi
den ouden testament. Hoe mach al onse duechde
en were volmaectelic beuaen worden bi tien en
seuen Legghe wi dan te gad driewerue tien en se
uen. soe comen daer of een en vijftich En dit ghe
tal en is niet ydel van groter betrekkenisse. wat wi
lesen inden ouden testament datmen dat vijftich
ste iaer gheboet te heten iubileus. Het is te weten
dat in dien iaer al dat volck rusten soude van al
sen wercken. Hier die ghewarighe rust is in die
eenheit. wat men mach een niet depelen. En waer
schoeringhe van depelen is. daer en is gheen ghe
warighe ruste. Legghen wi dan driewerue een en
de vijftich te gader dat worden hondert ende drie
ende vijftich. Want om dat al onse were dat ghe
daen wort inden gheloue der drieuoudicheit ter
rusten wert erect. soe legghen wi te gad daerwer
ue seuen en tien. op dat wi comen moghen tot ee
en vijftich. En dan is onse ghewarighe ruste als
wi bekennen die claekeit d' drieuoudicheit. die
wi seler bekennen te wesen in die eenheit d' god
heit. Hier om legghen wi te gader driewerue een

ende vijftich. ende soe houden wi die somme van
den wtueroren inden ouersten vaders lande als
ond dat ghetal van hondt en drie en vijftich vis-
sche. Wel te recht was dat na die uisenisse ons
heren dat nette dit ghemorpen was soe veel vis-
schen venc. dat si alleen beteikenen souden die wt-
ueroren boighers des ouersten vads lant. Mer
ond desen soe vermaent die heiliche lessie des ewa
gelijs va ghisteren en van huden. dat mi neerste
lic an sien seken. waer om datmen leest dat onse
heer en verlosser na sijnre verrisenisse at va enen
ghebradenen vissche. Want dat en is niet te ver-
gheefs van gheesteliker beteikenisse. datmen an-
derwerue doet in der daet. Want in de ser lessien at
hi broet en enen ghebraden vissche. Ende in die
lessie die ghisteren ghelesen wort. soe at hi mit ghe-
braden visschen oec konich seem. wat wanen wi
dat die ghebraden vissche beteiken sond den mid-
delaer gods en der menschen ghepassijt. wat hi die
hem verweerdichde verborghen te sijn inden wa-
teren des menscheliken gheslachtes woude gheua-
ghen worden mit den stricke onser doet. Ende
in dien tiden sijnre passien soe wort hi ghebraden
als mit droefenis. Mer hi die gheweerdichde

151

te worden een ghebraden vissche in sijnre passien.
Die was ons een honich seem in sijnre veruisenisse.
En die woude dat inden ghebraden vissche die
dwoesnisse sijnre passien betekent worde. woude
in dat honich seem beteykenen beide natueren
sijns persoens. **W**ant dat honich seem inden was-
se. **E**nde dat honich inden wasse. is die godheit in
die menscheit. **E**nde die en scheelt oech niet van
deser lesschen. want hi at hier vissche ende broet.
Want die ghebraden mochte worden als een vis-
sche na sijnre meschheit. die voedet ons mit den Bro-
de na sijnre godheit. **D**ies seit. **I**c bin dat leuenende
broet die vanden hemel neder ghetomen bin.
Hier om at hi ghebraden vissche ende broet. om
dat hi mit sijnre spisen ons tonen soude. dat hi
sijn passie van onser menscheit hadde aen ghemo-
men. **E**nde dat hi verwerf onse voedinge wt sijn
te godheit. **E**nde ist dat wi dit wackerlic ansehen
soe sien wi oec hoe ons dit betaemt na te volgen
Want onse verlosser bewiset ons alsoe sijn wer-
ken. op dat hi ons be ride sijn wech hem nae te
volghen. **S**iet onse heer woude in sijnre spisen
mit ghebraden vissche honich seem toevoeghen.
want hi onfaet die in sinen lichaem ter ewigher.

tosten . die als si hier gheuoelen drut om godes
willen . niet of en gaen vander minnen d' inwen;
digher soeticheit . **M**en neemt mitten ghebraden
vissche sonich seem . **V**ant die hier om die waer-
heit moeynisse ontfien . si worden inden hemel
van gherwaertigher soeticheit ghesadet . **E**nde men
sel mercken dat onse heer sijn leste werfcap alsoe
men schijft mit seuen iongheren had . wantmen
vertellet dat daer in waren . peter ende thomas .
nathanael ende zebadeus sonen . ende twee ander
van sinen iongheren . waer om hout hi sijn after
ste werfcap mit seuen iongeren ands dan dat hi
daer mede gheest te verstaen . dat die mit hem al
leen in die ewighe warfcap comē sel . die vol sijn
d' seuenoudigher gracie des heilighen gheest . al
le die tijt wort ongheseert bi seuen daghen . **E**n
diewil wort biden ghetal van seuen die volma-
ectheit beteikent . **H**ier om soe werfappen die in
der achterster warfcap vanden teghemwoerdich-
heit der waerheit . die nu arbeiden de om die vol-
maectheit bouen desen eertsche dinghen climmen
die die minne deser werelt niet en bindet . **E**n al
ist dat die werlt dese mit decoringhe anuechtende
is . nochtij en verplomt si niet her begheerten

die si begonnen hebben Van deser lester werscap
pen is anders waer van iohannes gheseit. **H**a-
lich sijn die gheen die totten auontmael der bru-
loften des lams gherewepen sijn. **V**ant hier om
seit hi. dat si ten auontmael der Bruuloften des
lams gherewepen sijn. ende niet ter maestijt ghe-
noodet en waren. **V**ant die werscap diemen int
eynde vanden daghe doet. is een auontmael. **D**ie
dan aldus die tijt van desen seuen gheeyndet is
comen ten werscap des hoghen bescouwens. **D**ie
en worden niet gherewepen tot des lams maestijt.
niet ten auontmael. **E**nde dit auontmael wort
betrekken mit deser lester werscap daermey ver-
maent dat seuen iongheren in waren. wat als wi-
gheseit hebben. soe voedet hi die in die merste of
ewighe voedinghe. die nu vol sijn der seuemou-
digher gracie. hanghende ander minnen des hei-
lighen gheests **G**roeders dese dinghen doet mit v-
seluen. en begheert veruulset te worden mitter te-
ghenwoerdicheit des gheests. **V**at v nauolghen
mach ind toecomend tijt. dat merket i ter tegen
woerdicheit. **W**eghet in uwer harten of ghi vol
sijt van desen gheest. En ghi self bekennen of ghi
tot deser werscap self moghen comen. wat soe wie

hi is die dese gheest nu niet en vermaect of voedet
waerlic die is nuchteren vaden vermaeten der e;
wigher wer scap **O**uer denct wat paulus van dien
seluen gheest seit . **S**oe wie cristus gheest niet en
heuet die en is sijn niet . want dese gheest dat min
nen is een titel der godlyker besittinghe . **D**ie men
sche en heeft niet christus gheest . wes ghedachte
verswoegen die hate . **D**ie die homode opbla
sen . dien die gramscap verstoert tot den verscyp
den sijne ghedachten . **E**nde dien ghierichheit pi
nicht . en dien onsuuerheit verteert **M**eret wese
christus gheest is . waerlic hi is die die vriende en
viande doet minnen . ende eeresche dinghen veron
wearden . en om die hemelssche bliscapen verheiten
Dat vleysche om die sonden onder te doen . ende
doet die ghedachten bedwinghen van alte vuulre
ghenoechten **W**ild dan bekennen dat rechte van
godes besittinghe . soe meret den persoen uwes bez
itters . want siet dit dat wi ghesiet hebben dat
wept paulus mit gherwachter stemmen . **S**oe
wie cristus gheest niet en heuet . die en is sijn niet
Als of hi openbaerlick seide . **D**ie nu van gode
die in hem woende niet en gheregiert en wort . hi
en sal namels niet verblijden vander ghedaen

en der godslike claekeit. **A**ller ist nochtan dae
wi tot desen dinghen die wi gheset hebben cranc
sijn. ende wi die noch niet wryken die hoechste
der volmaechteit. **S**oe laet ons dagheleys inden
weghe gods setten die voert ganghe der heyligher
begheerten. **D**ie waerheit vertrost ons. die bi da
and inden souter seit. **D**ijn oghen hebben myn on
volmaechteit ghesien. **E**nde alle sellense inden
voete ghescreue worden. want onse onvolmaech
teit en sel ons alte mael niet deven. ist dat wi in
den weghe gods staende niet weder om en sien ten
dinghen die ouerleden sijn. **E**n haestie wi ons ou
te tiden tot dieh dat ons ontbrekt. wat hi die die
begheerten d' onvolmaecter gherewerdicht te ont
steken die selue stercke ondwilen tot d' volmaech
teit. **H**i ihesum cristum onsen heer. die mit hem le
uet en regniert in die eenheit des heilighen gheest
ewelic en vunnermeer. **Amen.** ++

Des donedaghes na prieschen **J**ohannes. ++
In dien tiden stont maria buten den graue wenē
de. **D**oe si dus weende. so neigede si hoer nedwerte
en sach in dat graf. et reliqua. **S**inte gregorij
omelie op dit selue ewangeli dat hi den volcke te

romen prediche in sint ians baptisten kercke die
men heet constantinus kercke . . .

Maria magdalena die in d' stat had geweest
een sonder sche In dien dat si die waerheit
minnede . soe dwoech si of mit horen cranen die
smelten d' sonden En die stemme d' waerheit wort
uuslet daer hi mede seit. Hoer sijn veel sonden
uulaten. wat si minnede seer Want si die te voren
fondighende die couc ghebleuen was. d' nae mit
nende bernde si sterclic. wat nae dat si ten graue
ghecomen was. en si daer ons heren lichaem niet
en vane . soe waende si dattet e wech ghedraghen
waer. Ende si koetscapte den iongheren. ende si
quamen ende saghent en gheselde dent alsoe te wez
sen als dat wijs ghesiet had. Ende van hem is te
hant ghescreue. en die iongheren ginghen e wech
tot hem seluen. En dan seitmen daer na. En maria
stont buten den graue wenende In desen din
ghen selmen merckten hoe grote crachte d' minnen
des wijs harte ontsteken had . die van ons heren
grauwe niet en gine. al wast oec dat die iongheren
e wech ghanghen. Si sochten dien si niet gheuons
den en had. si weende soekende. en si die was one
stekke mitte vuer d' minne. dien si waende e wech

gedraghen te wesen. Bernde in des gheens begeer-
ten. **H**ier bi gheuelt dat si en doe alleen sach. die
ghoblauen was dat si en soekken soude. want son-
der twiel die doechde van goeden wercken is ghe-
duericht. **E**n mitter waerheit stemme is ghescreve-
want die stantachtich bluet totten eynde die sel-
behouden blauen. **E**nde inder oud wet ghebietmen-
den stert der offerhande te offeren inder sacrificien
want in die stert is dat eynde des lichaems. **E**n
die offert wel die die offerhande des goeden wer-
kes brenghet totten eynde des behoveriken wercs.
Hier om scrijftmen dat ioseph ond sine anderen
broederen had enen toe totten enckel. wat die toe
totten enckel is dat goede were totten einde. mer
maria doe si weende huichde si hoer nederwert.
en sach int graf. **H**etler thant had si dat graf le-
dich ghesien. **T**hant had si gheboetscapt dat die
heer e wech waer ghedraghen. **W**at ist dat si hoer
weder nederwert neighet. wat ist dat si dat graf
andwerue begeert te sien. mer den ghenē die min-
net en ist niet ghenoech dat si eenwerue ghesien he-
uet. want die cracht der minnen doet vermenich
soudighen die meninge des soekens. **D**us soch-
te si en te vorē. en si en vantes niet. si volherden te

soeken ende hier bi gheuielt dat si en vant. Ende
het gheschiede dat die begheerten mit usenghen wie-
sen. ende wassende vercreghen si dat si en vonden
hier bi ist dat die aert van desen seluen brudegom
inden boec d' minne seit. In minne beddeke sochte
ickien des nachts die mijn siele mint. ic sochten.
en ic en vants niet. It sel opstaen en die stat om-
gaen doer die stetge en strate sel ic soekte die mijn
siele minnet. En si uhaelt dat ghebrec vanden vun-
den en seit. Ic sochten en ic en vants niet. Mer
dattet vinden niet langhe en usenget ist dattet soe-
ken niet op en bout. soe seit si d' toe. die wachters
vonden mi die die stat wachten. En hebdi dien
niet gesien die mijn siel mint. Doe ic die een lut-
sel voer bi ghegaen was. doe vant ic die mijn siel
mint. wat wi soeken i onsen bedde onsen ghemit-
den. als wi i enige risten des leuens usuchten om
die begheerten ons ulossers. Des nachts soeken
wi en al ist dat onse herte in hem waect. nochtan
is dat ogh noch verdonckert. Mer die sine ghe-
minden niet en vint. die beswest dat hi opstaen en
die stat ommegae. dat is dat hi mitten ghedach-
ten en ondersoekinghe die heiliche vergaderinghe
der wtuercoren doer lope. En soekte inden weghe-

ende inden straten Dat is dat hi gien sie die gheen
die gaen doer nauwe en wide straten. en hi ond:
soekte of hi enighe voetstappen sijns gheminden in
dien vinden mach. want sommighe sijn oec van
weerlikken luden die yet van doechelikken wercken
hebben dat men na volghen mach. En als wi en
soeken soe vinden ons die wachters die die staet
wachten. wat die heiliche vads die den staet der
kerken hoeden come onsen goeden eersticcheden
te genoete om ons te leren mit horen woerden of
scrifte. en als wi die een luttel verbi gaen soe vind
den wi die wi minne. wat onse verlosser al was
hi ind oetmoedicheit een mensche onder den mens
schen nochtan was hi inder godheit boue den me
schen. Alsmen dus die wachters ouerliet. soe
vintmen den gheminden. Want als wi sien die
propheten ende die apostelen beneden hem te we
sen. soe mercken wi dien die van naturen god is
te wesen bouen den menschen. Hier om soectmen
eerst eermen hem vint. op datmen te vastel hou
den sel als hi gheuonden is. want alsoe wi voer
seit hebbken. soe wassen die heiliche begheerten bi
verlenghen. Ende ist dat si bi verlenghen min
ren. soe en waren gheen begheerten. Mit deser

minnen hebben ghekernt al die gheen die ye ghes
wachten totter waerheit Hier of seit dauid Mijn
dorstet tot gode d' leuender fonteynen. wanneer
sel ic comen ende openbaren voer godes aensichte
Hier bi vermaent hi ons en seit. Soect him aen
sicht altoes. Hier bi seit ysayas die prophet.
Mijn siel begheert di ind nachte. en mijn gheest
inden inrusten mijns harten. van des morghins
sel ic tot di waken. Hier of seit ester die kercke
Je bin gherwont van minnen. want dat is recht
dat si vanden sien des meisters come ter ghesonez
hie. die bider harten sijne begheerten draghet
die wonde der minnen in hoerre harten. Hier
of seit hi ester. Mijn siel is ghesmouten doe mijn
gheminde sprac. Want eens menschen ghedach
te dat niet en soect sijns sceppers ghedaente. is
qualike verhart. want si blijft in hoerre seluen
couc. Mer ist dat si van begheerten beginnen te
kernen om te volghen dien si minnet soe loeft si
smelstende vaden vuer d' minne. si wort angstvou
dich van begheerte. en alle dingē die hoer genoch
den in die werelt uonweert si. niet en is dat hoer
lust buten horen scepper. Ende die dingē die ho
ren ghedachten te voren genoetdēn. die worden

daer na herde swaer. Niet en verdwoest hoer dwes
heit alsoe langhe alsmen niet an en siet dien si be-
ghert. **D**at hart is bedruet. die lucht is hoer
een verdriet. **E**nde mit aldus danigen vuer wort
verbrant die roesticheit der sonden. **E**nde dat ghe-
dachte onestelen wort anderwerue vernuwt.
als gout ouermits den brande verclaert. want
si bidden ghebrulien hoer ghehaente vrloszen had.
Deze maria die dus minnet. die hoer weder ned
neyghet ten graue dat si ghesien hadde. **L**aet ons
besien mit wat vrucht die cracht der minnen in
hoer anderweruen vernuwt dat werelt des soe-
kens. **D**aer na volghet. **S**i sach twee enghelen
in witte clederen sittende. die een ten hoeften. en
de den anderen sat ten voeten daer ihesus lichrem
gheleyt was. **V**at ist datmen in dier stat daer
onsen heer gheleyt was twee enghelen siet. die
een ten hoeften sittende ende die ander ten voeten
siet. **H**onder datmen in duitscher tonghen den en
ghel enen hode bedruut. ende men soude die sijn
passie boetsappen die god is voer die werelt.
ende mensche int eynde der werelt. **D**ie enghel
sittet als ten hoeften. als die apostelen prediken.
Inden beghinne was dat woert. en dat woert

Was si gode. ende god was dat woert. Ende als
ten voeten sittet die enghel alsmen seit dat woere
is vleysch ghemordan ende woende in ons. wi mo-
ghen oec biden twee enghelen bekennen die twe
testamente. dat een voer en dat ander na. Ende
dese enghelen ouermits der stat van onsen heren
sichxem worden si te gader onderlinghe gheue-
ghet. wat als beide die testamente mit ghelyken
consente boetsappen onsen here dat hi mensche is
ghemordan ende ghestoruen ende verrezen. soe sit-
tet als dat eerste testament ten hoefden. ende dat
aftersie testament ten voeten. Hier om die twee
cherubinne die dat propiciatorium bedecten an-
saghen die een den anderen onderlinghe mitten
aensichten gescreert in propiciatoriën wert. wat
cherubin beduut volheit van consten. Ende wat
is biden tween cherubinnen sonder die twe testa-
menten betrekent. Ende wat is betrekent bider
propiciatoriën ands dan dat onse heer mensche
ghewordyn is. Hier of seit sinte iohan. Want hi
is die versoeninghe voer onse sonden. Ende als
dat oude testament boetsapt dat die ghescien
soude. dae dat nuwe testament oecly wepet van
onsen here gheschiet. soe sien oec dese twe cheru-

minnen onderlinghe als den een den anderen aen
als si hoer aensichte ten propiciatorien wert ke-
ren. want als si sien onsen here mensche ghewor-
den ghesleyt tuschen hem. soe en schelen si niet van
horen aensien die die verholenheit sijns mensche-
lijken leuens eendrachtelie vertellen. Ende die
enghelen vraechden marien en seiden. **Wijf** wat
weenstu. Ende si seide hem. **Want** si hebben mi-
nen here e wech ghedraghen. ende ic en weet niet
waer si hem hebben ghesleyt. **Want** die heylighē
woerden die in ons die tranen der minnen ver-
wecken. si vertrostten die selue tranē. als si ons
belouen die ghescreente ons verlossers. mer het is
te mercken nad historien. dat dit wijf niet en sei-
de. si hebben mijns heren lichaem e wech gheda-
ghen. mer si hebben minen here e wech gheda-
ghen. **Want** dit is die ghewoente der heylighē
scripturen. dat si sulcken tijt bi enen deel een dinc
al. en sulcken tijt bi al een deel van enen dingh
si beteykent. **Want** si beteykent bi een deel een
dinc al. als van iacob's kinder ghescreuen staet.
dat iacob neder voer in egypten mie eeuentich
sielden. **Want** diz sielden en voeren oec niet in egypten
sonder die lichaemen. **Mer** bider sielden alseen

Gevvij

is ald die mensche beteykent . wane biden een
deel beteykent men den mensche al . Ende ons he-
ren sic haem hadde alleen inden graue ghesleghen .
ende maria en socht oec ons heren sicheuen niet .
mer horen heer die si waende dat e wech ghedra-
ghen was . **V** Daer is bi al beteykent een deel .
Doe si dit gheselit hadde . soe keerden si hoer ach-
terwaerts . ende sach ihesum staende . ende si en-
wistes niet dattet ihesus was . **H**ier is te merke-
ken dat maria die noch twiuelen vanden verri-
semissen ons heren hoer omme keerden om dat si
ihesum sien soude . want bider seluer twiuelen-
ghe hadde si als horen rugghe ghescheert tot ons he-
ren aensicht . die niet en gheloefde dat hi verrezen
was . **N**ter om dat si hem minneden ende twiuel-
den . soe sach si hem ende si en bekendes niet . Die
minne toenden hoer . mer hoerre twiuelinghe
bedecten hem . Ende hoer onwetentheit wort ghe-
mercket in dien datter nae staet . Ende si en wi-
tet niet dattet ihesus was . **E**n hi seide hoer . Wijf
wat weenstu . wien soekstu . **M**en vrughet hoer
die saec hoers rouwen . om datmen die begheerte
meerren sel . op dat als si noeme soude die si soch-
te dat si dan te hester bernē soude in synde minnen

Ende want si waende dat hi een hofman wae^t
soe seide si hem. **H**eer hebstu hem e wech ghedra^g
ghen. soe segt mi waerstu en ghelyc^ht hebste. en ic
sell^e halen. **S**onderlinghe ende wel te rechte soe
en heuet dit wijs niet schinen te dolen die ihesum
waende te wesen een hofman. en was hi hoer niet
wel een hofman. die in hoerre harten ouet mits
den sade sijnre minnen plantte die bloeynde wech
den. **M**er wat ist doe si hem sach dien si enen hof
man waende te wesen. dien si noch niet gheseyt en
had wien si sochte. dat si seide. **H**ere offstu hem e
wech ghedraghen hebste. als of hi dan gheseyt
had. om wes begheerte dat si weende. soe seit hi
hem dien si niet gheseyt en hadde. want dat pleget
der minnen cracht te doen inden ghemoede. dat
den ghenen daer si altoes om dencket. want si
dattet alle menschen weten. of dattet hem kundich
is. **T**e rechte en seit dit wijs niet wien si sochte.
ende nochtan seit si. **H**ebstu en e wech ghedra^g
ghen. want si en waent niet een and en weet dien
daer si om weent mit eenpaersken begheertij.
Ihesus seide hoer. **M**aria. **N**a dien dat hi se niet
ten ghelyc^hen name hoers kunnen noemde. dat
is wijs en si hem niet en bekende. soe noemde hi

se mit horen naem als of hi opelic seide. **B**ekent
 ne hem van wien du bekent biste. **E**nde den volc
 comen als moyses wort gheseyt. **I**c heb di bekent
 bi dinen naem. wat mensche is alre menschen ghe
 meen naem. mer moyses is een eyghen name.
 dien te rechte gheseyt wort dat hi vanden naem
 bekent wort. **A**ls of hem onse heer openbaerlic
 seide. **I**c en ken di niet ghemeenlic als die an
 der menschen. mer ic kenne di sonder singhe. **D**oe
 maria aldus bi horen naem ghenoemt was. soe
 bekende si horen heer. ende te hant heten si en rab
 boni. dat is meyster. **V**ant hi was diemen soch
 te van buten. ende hi wast oech die van binnen
 leerde dat si en soelken soude. **E**nde nu leiter die
 ewangelist niet na wat dit wijf dede. mer daer bi
 is te verstaen dat si hoerde. **E**nde hoer wort ghes
 eyt. en wile mi niet aenwoeren. want ic en bin
 noch niet op ghescommen tot minen vader. wat
 in desen woerden wort ons bewiset dat maria
 sijn voete om hessen woude doe si en bekende. mer
 die meyster seit hoer. en wile mi niet aenwoeren.
 Niet dat onse heer nae sijnre verrisemisse veron
 weerde datten die wiue aenwoeren soude. **A**ls va
 den tween wiuen die tot sine graue ginghen ghe

scriven is. si quamē toe en hielen sijn voete. mer
waer om datmen niet aenwoeren sel. is die reden
daer toe ghedaen als men nae seit. want noch en
bin ic niet op gheuaren tot minen vader Albus
castet waerachtelick ihesum die ghelouet dat die
soen euen ewich is mitten vader In des apostels
hartte was ihesus op gheuaren totten vader als
hi seide. Die doe hi was inder formen godes. en
rekkende hys niet enich wef te wesen dat hi gode
ghelyc was. Hier om tastede oec sinte iohan on-
sen verlosser mitter hant des gheloues. doe hi sei-
de. Inden beginne was dat woert. ende twoert
was bi gode. en god was twoert. en alle dinghe
sijn oūmits hem ghemaket. Albus castet of aen
wert hi onse heer dien ghelouet te wesen ghelyck
den vad in substantien d ewicheit. Mer mach-
schien wort yemant bestoten mit swighende ghe-
pense. als hoe die soen mach wesen ghelyck den
vader. In welcken dinghen dat die menscheli-
ken natuer verwonderende niet en mach begri-
pen. soe behoert hter te wetten dat gheloefelick
te wesen wt eenre ander verwondernis. want
hi heuet wat si dien ghepense cortelic mach ant-
woerden. wat wi weten dat hi sijn moeder sciep.

in wies maechdeliken lichaem hi ghescrepen soude
worden nader menschheit. wat wonder ist dan dat
den vader ghelyc is die voer sijnre moeder was
Si lesen oec mit sinte paulus ghetuighe ypristum
te wesen die cracht gods ende wijsheit gods. Die
dan den soen minre rekenent dan den vader. hi doet
sonderlinghe onneer den vader. wies wij heye
hi seit hem onghelyc te wesen. Want wat mach
tighe man soude dat oek vredeliken verdraghen
of hem yemant seide. **Du** biste oek groet. mer
dijn wijsheit is minre dan du. wat onse heer seit
selue. **Ic** ende die vader sijn een. Mer hi seit an
derswaer. Die vader is meer ic. Van welc
ken dat oec ghescreuen is. Dat hi was onderda
nich sinen vader ende sijnre moeder. wat mond
ist dan al seit hi dat hi nader menschheit minre is
dan sijn vader die inden hemel is. In welcker
menschheit hi onderdanich was den vader en sijn
re moeder in die werelt. Ende vander menscheit
seitmen nu tot marien. **Ga**ne tot minre broederen
ende sege hem. **Ic** vaer op tot minen vader ende
tot uwen vader. ende tot minen gode ende uwen
gode. **A**ls hi seit minre en uwen. waer om en seit
men niet gemeensc onsen. mer ondsceidelic spre

57
Kende bewiset hi . dat hi den seluen vader ende
god onseheidelicker heuet dan wi . Ic vaer op seit
hi tot minen vader . **D**at is nader natueren . en
de uwen vader nad gracie . **T**ot minen god . om
dat ic neder comen bin . tot uwen god want ghi
vaert op tot hem . **V**ant om dat ic mensche bin .
soe is hi myn god . ende om dat ghi van der dwa-
linghe verlost sijn . soe is hi v god . **O**nderscheyde-
lic is hi myn vader ende myn god . **V**ant die mi-
voer die werelt god haerde . hi sciep mi mensche
mit v int eynde der werelt . **M**aria magdalena
quam ende boetscapten den iongheren . **V**ant ic
heb den heer ghesien . ende dit seide hi mi . **G**iet
die sonde des menscheliken gheslachtes wort ouz
mits dien verdreuen . bi welcken si eerst gheco-
men was . **V**ant om dat inden paradise dat wijf
den man den doet schichte . see boetscapte vander
gauen een wijf den man dat leuen . **E**nde si ver-
seldyn die woer den des geens diese leuende maec-
te . die eerst vertelt hadde die doetlyken woerden
des serpents . **A**ls onsen here den menscheliken
geslachte niet mitten woerden . mer mitten were-
ken seide . **V**an dier hant daer v mede toe ghe-
brocht was die dranck des dodes . **V**an dier

hant ontfanghet den dranc des leuens. **D**it hebb
 Ben wi cortelic ouerlopen vander bedudenisse der
 lessien vander ewangelien. **M**er nu mitter hal-
 pen van dien seluen here daer wi of spreken. soe
 laet ons mercken die glorie sijnre verrisemissen.
 ende die mildicheit sijnre goedertierenheit. want
 hi woude te haesteliker vander doet verrisen. op
 dat onse siele niet langhe bluten en souden in die
 doet der onghelouicheit. **H**ier bi is wel vanden
 propheet gheseyt. **H**i sel inden weghe vaden riui-
 ren drinckien. daer om heeft hi sijn hoeft op ver-
 huuen. want vanden beghinne der werelt hadde
 inden menscheliken gheslachte die riuierten d doet
 gheuloget. **M**er van dese riuiere dranc onse here
 inden weghe. want in sinen ouerlijden soe smaecte
 te hi die doet. **E**nde hier om verhief hi sijn hoeft
 op. want dat hi steruende lach inden graue. ver-
 risende verhief hi dat bouch den enghelen. **E**nde
 daer mede sloech hi den ouden viant in ewicheit.
 daer hi si liet d gheens hande dien persequierden.
 hoer felheit teghen hem doen. **E**n dit seit onse her-
 ve opelisten daer hi spreect totten heiligen iob spre-
 kende. **G**esstu leuiachan vanghen mit eenre an-
 ghel. **V**ant hi leuiachan daer hoer wedoen bi be-

dint is. is beteykent die blijnde verschynider des
menscheliken ghescachtes Doe hi die den mensche
besouede die godicheit toe te gheuen. soe bedroef
de hi hem van ontsterficheit. Die oec doe hi die
scout der ouertredinghe die hi den eersten mensche
sche schencte. wanmeer hi den nauolghers ouer
mits quaden rade die umenichsoudicheit. soe ver
hopet hi hem die pinen sonder ophouden Ende in
den anghel toentmen dat aes. ende die scerphicit
bedectmen Aldus venc god die vader desen. als
mit enen anghel. wat hi senden sinen enighen ghe
borenien soen inden vleysche om te lidien den doet.
in welcken men bekennen mochte dat lideliche
vleysche. ende daer men nochtans niet en soude
sien die onlidelike godheit. Ende doe dit serpente
in desen soen bide handen d' gheenre die psequier
den dat aes sijns lichaems beet. soe wortet doer
sickien mit scerphicit d' godheit. wat hi hadde te
voren inden miraculen bekent god te wesen. mer
va sinen bekennē viel hi in een twiuellinghe. doe
hi sach dat hi lidelic was. Aldus hiekt hi als ee
anghel die kinnebacken des verschynids. doe in he
openbaerde dat aes des vleysches dat den ussijn
begripen soude. Ende ind tijt d' passien was ver

borghen die godheit die en doeden soude. **M**odus
wort leuiathan gheuanghen inden anghel der me-
schelicheit gods. want doe hi daer in begrepe dat
aes des lichaems. soe wort hi doersteken mitten
oerde d godheit. wat daer was die menscheit in.
die den verslinder tot hoer brenghen soude. ende
daer was oec die godheit dien doerboren soude.
Daer was die openbaer cranchet dien beweren
soude. en daer was die verborgen cracht die des
verslinds sinnebacken doerboren soude. **M**odus
wort hi als in een anghel gheuanghen. want hi
verders daer mede dat hi beet. ende die hi te rech-
te hielte sterflic. dien verloes hi. wat in dien daer
hi gheen wecht in en had ende sterflic was. onder
want hi hem ter doet te brenghen. **H**ier bi ist oec
dat dese selue maria daer wi of spreken leuet.
Want hi die der doet oek niet sculdich en was.
Sterf om dat menscheliken gheslachte. **D**aer om
ist dat wi alle daghe na onsen sonden wederkeren
tot leuen. want onse scepter quam neder tot on-
ser pinen sonder sonde. **S**iet nu huert oec die ou-
de viant die roue verloren die hi vanden mensche-
liken gheslachte wel eer gheuanghen hadde. **H**i
huert verloren die victorie sijnre vertredinghe.

Dagheslics kerken die sondaren weder ten leuen.
Dagheslics worden si hem oümits den hâden ons
verlossers vten kinnebacken ghetoghen Hier vâ
seit onsen here noch wel totten heilighen iob. Of
selstu mit eenre armillen sijn wanghen doerbozen
Glosa. Daermen een armille seit. die dwinghet
al omme en omme gaende. wat is dan betrekene
hider armillen. dan die godlike bernharticheit
ons omme gaende. En si doerboert des leuiachans
wanghen. als si ons nae dat wi ghedaen hebben
dat hi verbiet. noch toent die boete des penitencien
Onse here doerboert leuiachans wanghen. wan
mitter onusienlijker mogheit sijnre onferm
harticheit gaet hi alsoe teghens die quaestheit des
ouden viants. dat hi oec somtje die ghene uilieft
die hi gheuanghen hadde. Ende si vallen als wt
sinen monde. die na die sonden die si ghedaen heb
ben weder kerken tot onnoselheit. Want wie sou
de die eens in sinen monde begrepen waer sijn
re wanghen moghen ontgaen. Of si niet doer
boert en waren. En hieft hi sancte peter oech niet
in sinen monde doe hi godes lochende. Ende hieft
hi oec dauid niet inden mont doe hi hem versanc
in soe groter diepheit der onciusheit. Mer doe

Si beide wederkeerende waren totten leuen ouer ;
 mits penitencien. soe verloes leuiachan dese i een
 re manieren . als doert gat sijnre wanghen . die
 na soe groter quaetheit die si oec ghedaen hadden
 ouermits groter penitencien weder keerden . wat
 mensche ist die des leuiachans monde ontgaen
 mach . assoe dat hi oec gheen sonde en doet . **Hier**
Hier bi moghen wi oec bekennen hoe veel wi scul-
 dich sijn den verlosser des menscheliken ghesslach-
 tes . die ons niet alleen verboden en heuet te gaen
 in des leuiachans monde . mer hi heuet ons oek
 mede verleent wed daer oec wt te kerken . die den
 sondaren den hope oec niet of ghemomen en heuet .
Want hi heuet leuiachans wanghen doerboert .
Om dat hi hem enen wech gheuen soude . daer oec
 wt te ontgaen . **Dat** hi doch naden beten vlyen
 mochte die ombehoedelicken te voren hem niet
 wachten en wouden dat hi niet ghebeten en wor-
 de . **Aldus** coemt die medicine van bouen ons
 alre weghen te ghemoete . want hi heuet den mens-
 sche gheboden ghegheuen dat hi niet en sondighe-
 en nochtan heeft hi den gheneen die sondiche ghes-
 gheuen boete dat hi niet en wanhope . **Hier** om sel-
 men harde seer voer hoeden . dat niemant ouer ;

mits ghenoechten der sonden . in des leuiachans
monde begrepen en worde . Ende nochtans al is
hi daer van begrepen . hi en sel niet wanhopen . wat
isset dat hi die sonden volmaectelic beweent . hi
vint noch een gat in sijn wanghen . bi welsken
hi ontraen mach . Hier toe is ghetrouw vander
godlicher onfermharticheit dese selue maria daer
wi of spreken . Van welsken die phariseus seide
doe hi die fonteyne der godlicher goedertierenheit
verstoppen woude . waer dese een propheet . soe
soude hi oech weten wie ende wat wijs dit waer
dien woert . wat si is een sondsche Mer si dwoech
mit hoeren traenen die smetten hoers harten ende
hoers lichaems . en cusseden hoers verlossers voe
ten die hoer quade weghe liet . Si sat tot ihesus
voeten ende hoerden dat woert van sinen monde
Si hielt hoer aen hem doe hi leefde . si sochten doet
Si vanten leuende . dien si doet sochte . Si vante
soe groten scaet d gracie voer hem . dat si he oec si
nen apostelen . dat is sinen boden boetscapte . wat
sellent wi dan in desen dinghen aensien ands dan
die onghemeten bernharticheit ons scappers . die
ons dese als in enen traken gheset heeft tot enen
exempel d penitencien . die hi ouermits d penitenc

tien naden val leuen de de. want ic mercke petrus
ic aensie den moerdenaer. ic aensie sachem. ic an
sie marien. ende in desen en sie ic anders niet dan
voer onsen oghen gheset exemplē der hopen ende
der penitencien. **H**i auenturen is yemant vanden
gheloue gheuallen. hi aensie petrum bitterlic we-
nende. dat hi van vrese ghesloten had. **E**n and
heest ontstekken gheweest teghens sinen euen kers-
ten in felheit der quaetheit. hi aensie den moerde-
naer. die oecht in die vrese sijnre doet totten gheslo-
ue quam ouermits sinen kerou. **N**en hanghet een
ander den brant der ghiericheit. roeuende voren
goet. hi aensie sachus. die hadde hi yemant yet
ghenomen dat keerde hi vieruout weder. **E**n an-
der ontstekken mitter onciuscheit. heuet sijn siner
heit verloren. hi aensie marien. die in hoer seluen
die minne des vleysches verbrande mitten vuur
der godlisker minnen. **S**iet die almachtighe god
leit ons ouer al voer dat wi nauolghen sellen. en
de ouer al exemplēn sijnre bermharticheit. **H**ier
om laet ons oecht doch nu leet wesen. dat quade
der sonden dat wi ghesdaen hebben. want die al-
machtighe god vergheuet gheerne dat wi misdaen
hebben. **H**i is bereit onse penitencien te rekkenen

ter onno selheit. Ende wi die beulect sijn naden
water der salicheit. Laet ons weder ghebooren wort
den bi onsen cristen. En aldus als kind die nu
ghebooren sijn begheert die melcke. als petrus die
apostel tugscht Hier om ghi cleyn kind keert we
der tot uwer moeds scoet d' heilicher wijsheit. soe
het die milde borsten d' godlicher goedertierenheit
Geweent datter voerleden is. scuwet datter aen
comit. Onse verlosser sel onse sorte gheween ver
troesten mit hemelsche bliscap. Die leuet ende reg
niet mitten vader en mitten heilichen gheest ewe
lic en vimmermeer Amen . . .

Des saterdaghes na paeschken Johannes . . .
In dien daghen in een vanden saterdaghen
quam maria magdalena doet noch donc
herbeden waren totten graue. ende sach den steen
vanden graue of gheedaen. Et reliqua . . . **S**inte
gregorius ommelie op dit selue ewangeli dat hi
predicte den volcke van romen in sinte iohannes
baptisten kerk die men heet constantinus kerk . . .
Ol dat myn maghe mit langher siecten te
brocken is. soe heeft se mi lange uchodien v te
spreken van d' beduidenisse d' heilicher ewangeli.

Vant die stemme is onder ghescreuen van dien
crachte des wegens. Ende om dat ic van veel
menschen niet ghehoert worden en mach. soe lyt
ic dat ic mi scame onder veel lude te spreken. mer
desse scaemte die in mi is berispe ic selue. **V**ant
wat ist. Ende of ic veel menschen niet vorderen
en mach. en sel ic dan d' luttelen gheen acht slae
Ende of ic vanden acker niet en mach wech dra
ghen veel schoue. sel ic daer om ydel weder kerren
ter seueren. **V**ant al en mach icker niet ghedra;
ghen alsoe veel als ic sculdich bin. sicker ic selder
wech een luttel. sicker ic selle doch twe. ia of een
draghen. want die meninghe der crancheit heuet
die selerheit hoers loens. want onse ouerste rech
ter al ist dat hi die last meret inden loen. nochtun
meret hi oecck die crachte inden last. **G**roeds die
lesse d' heiliger ewangeliën die ghi nu ghehoere
hebt. si is harde openbaer int vterste d' historien.
mer die verholen beduidinghe d' van. daer staet
ons corte weden of te soeken. **M**aria magdalena
quam te graue doe noch donckerheden waren **N**a
d' historien teikenmen die vre. mer na die geeste
like verstandenis beteikenet die verstandenis
des gheens dier ondsoect. wat maria sochte inden

grauie den scepter alre dinghen. dien si inden vley-
sche doet ghesien had. Ende om dat si hem niet en
vante. soe waende si dat hi ghestolen waer. Hier
om waren noch die donckerheden doe si totte gra-
ue qua. En si liep haestelic en boetscapte den ion-
gheren. mer die liepen voer die and. die bouē die
and minden. dat waren petrus en iohannes. en si
twe liepen te gad. mer iohannes liep haestelicker
dan petrus. hi qua eerst totte grauie. mer hi en on-
dwane hem d niet eerst in te gaen. en petrus qua-
na en gime daer in. Broeds wat beteikent dit lo-
pen. seuen ghesouen dat dit subtyl bescriuen d
ewangelisten ydel is van gheestelicker verstandenis
se. Neen men niet. wat iohannes en soude niet seg-
ghen dat hi voer gime en dat hi nochtan niet i en
gime. en had hi niet gewaent dat in sijnre huarin
ghe niet gheweest en had gheesteliche bedudinghe.
wat is bi iohannes dan d ioden synagoge. en wat
is bi petrus. dan die kercke beteikent. Ende ten
schijnt niet wondlic. dat biden ionghe die synago-
ge. en biden ouesten die kercke beteikent is. wat
al was die synagoge eer totter oefeninghe gods
dan die kercke d heiden. nochtan tott oefeninge
der werlt was eer die menichte d heiden dan die

synagogen der ioden. Als paulus orcondet ende
 seit. want erste en is niet dat gheestelic is. mer
 dat heestelic is. **M**odus wort biden outsten als
 petrus beteikene die kerke d' heiden. mer bi iohā
 nes den ionysten die synagoge d' ioden. si liepen
 heide te gad. wat vāden beginne hoers tijts totte
 eynde. liep die heidenscap mitter synagogen in e
 nen ghelycken en gemene wech. al en liepen si niet
 mit ghelycker en ghemeente meninghe. **D**ie syna
 goge quam eerst ten graue. mer si en ghinc daer
 niet in. wat si ontfene die gheboden d' wet. si hoer
 de die prophetien vand menschheit ons heren. en
 van shire passien. mer si en woude inden doden
 niet gheslouen. **W**ant iohannes sach die kinden
 laken ghelycit. nochtans en ghinc hi daer niet in.
Want al bekende die synagoge die verholenheit
 d' schriftueren. nochtan vertoech sijt in te gaen ten
 ghesloue d' passien ons heren. dien si langhe en ver
 te voren prophetierden. dien sagen si tegewoer
 dich en veronwearden hem. **S**i uonwearden hem
 mensche te wesen. ende en woude niet gheslouen
 dat god sterfliken gheworden was inden vleysche
 Wat is dit anders dan dat hi haestelike liep. en
 nochtan stont hi ydel voer dat graf. En symon

53

petrus quam hem volghende. ende ghemate int graf
Want die kercke d' heiden die leest volghde bellen
de den mid delaer gods en der menschen ypm ihc
sijn inden vleysche doet te wesen. mer si geloefden
te wesen leuende god. **H**i sach die linnen laken
ghleit ende die sweet doec die op sijn hoesf was.
niet geleit mitten linnen laken. mer uischeiden ge
leit in een stede. **B**roeders wat waendi te wesen
datmen inden graue niet en want die sweet doec
die op ons heren hoesf lach mitten linnen laken.
Dan dat paulus ghetuiget dat god thoest ypi is
en dat die onbegrijpelicke sacramenten d' godheit
verschede sijn vand kennisse onser crancheit. en
dat sijn moghentheit gaet bouen die natuer d' cre
aturen. Ende tis te mercken datmen niet alleen
en seit dat die doec al verschede gewonden was
mer oec te gader ghwonden. want een linnen
sleit datmen te gader windet daer en sietmen dat
begin noch dat eynde. hier om te rechte want me
den sweet doec van ons heren hoesde te gader ghw
onden. **W**ant die hoechheit der godheit si en be
gon nye noch en sel eynden. **W**ant si beginne en
wore si niet ghebooren. noch si en wort niet benau
met hinnen enighen terminen. Ende men doeter

Wel toe in een stede want in die ghedeyshet des
 ghemordes en is god niet mer god is in die een s-
 hit. Ende die verdienen te hebben sijn gracie die
 hem van een niet en scheyden ouermits confusen
 des verscheyden ghelyques. Hier om datmen niet a-
 ven sweet doet pleecht of te veghen d'ghenre sweet
 die arkeyden soe machmen oec bidden sweet doet
 beduden die arkeyt cristi. Want hi die altoes in
 hem seluen vistelic ende onuerwandelic gedurende
 noch tan ghetughet hi dat hi arkeyt als hi daer
 ghet die harde boessheit der menschen. Hier om soe
 seit hi voer den propheet iheremias. Ick habba
 ghearkeyt lidende. Want god die inden vleysche
 openkuerde hi arkeyde wt onser crancheit welsc
 he arkeyt sijne passien doe hem die onghelouinghe
 ieden saghen en wonden sijs niet even wat dien si
 saghen sterflic naden vleysche si uonwearden die
 te ghelyken wessende onsterflic na sijne godheit.
 Hier of seit oec iheremias. Du selste hem hoer
 loen gheuen naden wercken heerre henden du sel-
 ste hem gheuen een schilt des harten dinen arbeit
 Want om dat die strael heerre predicacien voer
 die harten niet gaen en soude als si verwonders
 den den arkeyt sijne passien soe hielden si oec den

seluen arbeit als voer enen schilt of ouerdecel
dat si niet doer dat decsel of schilt en souden laken
doer gaen sijn woerde daer si hem mede saghen ar
beiden totter doet. Ende wat sijn wi anders dan
lede ons hoeftes. dat is ons heren. wat binden bin
nen laken vanden lichaem sijn betrekken die han
de vanden arbeide. die nu al die wtuercoren dat
sijn lede sijn binden. Hier om vintmen die sweet
doec die op sijn hoeft gheweest had besiden. wan
ons verlossers passie is ghescreuen verre van on
ser passien ofte binden. wat hi ghedoechde sond mis
daet dat wi ghedoghen om onsen sonden Hi wou
de hem mit sinen wille onder den doet gheuen. als
daer wi ons ondanes toe comen. Daer volghet
dat oec in ghinc die ander iongher die eerst tot
ten graue ghetcomen was. Nae dien dat petrus
daer in ghegaen was. soe ghinc daer iohannes
oec in. Die eerste ghetcomen was. ghinc daer les
te in. Broeder dat is kensic dat inden eynde d
werlt die ioden oec vergaet sellen worden totten
gheloue ons verlossers. als paulus tighet seg
ghende. Tot dat die volheit der heiden in comen
soude. en dat alsoe al ystrael behouden worde. en
hi sach en ghehoefdes Broeds wat selmen wan

dat hi ghesloede, en ghesloede hi niet dat onse her
 te verrezen was dien hi sochte. **N**een hi niet, wat
 noch waren donckerheden totten graue. **E**n die
 woerden oec die d na volghen wedsprekene als
 d gheselit wort, wat noch en wisten si die scriftus
 te niet dat he behoerde vand doet op te staen, wat
 sach hi dan, en wat ghesloede hi. **H**i sach die luit
 nen laken gheselit, ende hi ghesloede dat magdale
 na gheselit had. **A**ls dat onse here vten que wech
 ghedringhen was. **I**n desen dinghen is te merken
 die groetheit der godlyker dispensacien. **D**at hi
 die harten sijnre iongheren ontstect om dat si hem
 soeken souden, en nochtan vertrect dat sijns niet
 en vindhen, om dat die cracht hoers gemoedes ge
 pinicht mit dwesseden te suuere ende te quamer
 worden souden he te vinden, en si he alsoe veel te
 vromeliker houden souden nadē vinden, als si he
 spaed konden vinden dien si sochten. **L**iene Broe
 ds dit heb wi cortelic oulopen vand lessien d heil
 gher ewagelen, mer nu beffere ons wat te spre
 ken vand edelheit des groot hoechheit. **L**iene Broe
 ders ic mach te rechte leggen dese edelheit deser
 hoechheit, wat si gaet voer die and feesten. **V**ane
 assomen in d heiliger scriften leest sancta sanctorum

dat is heilich der heilighen . of sancte der sancten
om hoer groetheit . alsoe machmen te rechtē seg-
ghen vā deser feesten . hoechheitē d' hoechtidē . wāt
van deser hoechheitē is ons ghelykeuen exemplē d'
uitsemisse . en̄ gelyndiget die hope des hemelsschen
lantscaps . en̄ totter glorien des ousten rjcs mo-
ghen wi nu vrolic hopen . Bi deser feesten worden
die wtūcozen die behouden waren binnenden slo-
ten d' hellen . al wast in een stede sond pijn wed ge-
brocht tott riuumheit des paradys . Dat onse heer
voer sijn passie seide . dat uulde hi in sijn verrise-
nisce . Al ist dat ic uheuen worde vand eerden . so
sel ic alle dinge tot mi trekken . wāt hi wech alle
dinge die niemāt van sijn wtūcozen en̄ liet in die
helle . wāt alle dinge nam hi . Iae die wtūcozen wa-
ren . want die onghedouinghe en̄ die om̄ die groet-
heit hoerre misdaden gherijst waren ten ewigen
tormenten . Diz en̄ wedmakede onse heer niet ter
genade doe hi urees . mer hi rouede die vleij voer
borch d' hellen die hi bekēde sijn te wesen om̄ hoer
gehoue en̄ goede werke . hier vā is te rechtē geset
hiden ppheet ozeas Je sel dijn doet wesen o doct
en̄ helle ic sel dijn bete wesen . want dat wi doden
dat doen wi daer om̄ dattet niet mit allen wesen

en sel. Mer van dien dat wi biten daer trecken
 wi een deel of. en wi latens een deel. wat om dat
 onse here i sine wtuccoren den doet te male dode. so
 was hi ee doet d doet. mer om dat hi d vter hellen
 een deel e wech leide. en een deel d liet. soe en dede
 hi die helle niet altemael. mer hi be et se. Hier om
 seit ozeas. **D**oet ic sel dijn doet wesen. Als of
 hi openbaerlic seide **O**m dat ic di in minē wtucco
 ren altemale uderue. soe sel ic dijn doet wesen **I**c
 sel oec dijn bete wesen o helle. wat als ic mijnen wt
 uccoren wech doe va di. soe doersteet ic di in enen
 deel. **V**at hoech tide is dan dit. die gedestruweert
 heeft die sloten der hellen. en ons op ghedaen heuet
 die sloten des hemelschen rjcs. **N**en ondsoekie sub
 tillier boren naem. **L**atec ons vraghen den voer
 barighen predikaer en besien wat hi daer of seit
 en gheuoelt. **H**i spreket. Cristus is geoffere toe
 onsen paeschen. **I**s aldus cristus onse paeschen.
 soe sel wi mercken wat die wet vaden paecklam
 seit. om dat wi subtilier sellen moge ondsoeken
 oft schijnt dat die dinghen van cristo ghesiet sijn
 Want moyses seit si sellen menich van des lamms
 blode ende strikent ouer beide posten en aenden
 ouer dorpel vaden huse daer sijt in sellen eten. En

in dier nacht sellen si eten vleysche ghebraden an
dat vuer ende ongheghest broet mit wilder lactu-
wen. ghi en seler niet rau of eten noch ghesoden
in wat. mer alleen ghebraden an vuer. ghi selt
sijn hoeft mitten voeten mit sinen inghedaemte
swelghen. ende daer en sel niet of ouerblieuen tot
des morghens. **E**n ist datter yet of ouerbliefe. sel
di int vuer übernen. en voert seitmen aldus sel
dint eten. ghi selt v lenden op scorten. scoen seldi
hebben an ure voeten. en stocken in ure hande
en haestede seldint eten. **A**lle dese dinghen beruide
ons grote stichtinge. ist datmen mit geesteliker
beduidinghe onthint. **V**ant welc des lamis bloet
si. dat heb wi nu gheleert. niet mit horen mer mit
drincken. Ende dit bluet seitmen op beide die
stilen of posten. alsmenig niet alleen en drincket
mitten monde des lichaems mer oech des hartens
wat in elcken styl is dat bloet vaden lam ghesic
wanneermen dat sacrament sijne passien en on
ser verlossinghe alsoe ontfanghet mitten monde.
datmen dat mit eerstighe ghegedachten pense en
de voer neem nae te volghen. **V**ant die alsoe dat
bluet sijns verlossers ontfanghet dat hi noch sijn
passie niet nae en wil volghen. die heuet dat bloet

alleen gheskeit op enen sijl of post. Oec selmen
 legghen in oudorpel vanden huse. Wat nemen wi
 gheskele biden huse dan onse gedachten d wi bi
 den ghepense in wonē. Van desen huse is die ouz
 dorpel die meminghe die bouen dat were gheset is
 Hier om wie die meminghe sijns ghepenses be
 leit na te volghen die passie ons heren. hi leit dat
 bloet des lamis inden oudorpel des huses. Of onz
 se huse sijn onse lichaem daer wi in wonen also
 langhe als wi leuen Inden oudorpel van desen hu
 se legghen wi des lamis bloet. wanneer wi dragen
 i onse voerhoefde dat cruce sijnre passien. van wel
 kien lam men noch daer na seit. En si sellen dat
 vleysche eten binne dier nacht gebrade ant vuer
 ende ongheghest broet mit wilder lactuwen. wat
 binnen dier nacht eten wi dat lam. die nu inden
 sacrament ons heren lichaem ontfanghen. als
 wi noch malckanders conscientien niet en sien.
 Nochtan selmen dat vleysche mitten vuer brade
 wante water maectet vleysche weec datmenre
 mede siedet. mer dattet vuer bradet sonder water
 dat maectet stuer. Aldous briet dat vuer ons
 lammes vleysches. want die cracht sijnre passien
 maectet te vromer tot sinen uisen en stinchden

tot onghelyckeden. want hi die vander doet
ghenas. als vanden vuer wort sijn vleysche te sti-
uer. **H**ier of seit hi oec bide ppheet. myn cracht
is verdorret als een test. want wat is een test of
scerf eert ghebacken wort biden vuer. dan weec
slje. **N**ier biden vuer ontfantet stuicheit. **A**ls
dus ukerde die cracht sijne meschelicheit als ee-
test. wat vaden vuer sijne passien wies hi totter
cracht d' ghebrelicheit. **N**ier datmen ontfanghet
die sacrameten ons ullossers. dat en is alleen niet
genoech totter waerichtiger hoechheit des harte-
ten si dat wi d' mede oec beweghet worden en ver-
maent tot goede wercken. wat wat helptet dat-
men sijn lichaem en sijn bloet ontfant mitte mo-
de. en men hem te ghemoete gaet mit verkeerden
seden. **H**ier om sietmen daer wel na **D**atmet sel-
eten mit ongheghesten brode en mit wilder lactu-
wen. wat hi et dat broet sond ghest die goede wer-
ken doet sond vlecke d' ydelee glorien. en die wer-
ken d' ontfermharticheit doet sond wemenghen d'
sonden **D**ie niet ukeerlic en rouet dat hi om gode
deydt. wat dese ghest of heffe d' sonden hadde die in
horen goede wercken ghemenghet. dien onse here
al berispe de seit doer des propheeten steme **C**omic

tot bechel en doet onghenadelic. Ende een luttel
 daer nae seit hi en offert los van datter gheoffert
 is. wat hi offert los van gheoffertcheden. die goe
 de offerhande bereypt van vrouen. Des lamis vley-
 seke selmen oec eten mit wilder lacturwe. die wel-
 ke harde bitter is. Dat is als wi ons verlossers
 lichaem ontfanghen. dat wi ons dan voer onsen
 sonden sellen primighen mit wenighe Om dat die
 bitterheit des vrouwes sel ofdwaen vander ma-
 ghen des ghemoedes. die onreynicheit des ver-
 beerden leuenes. Hier om volchter na Ghien sel-
 ter niet of eten dat rau is noch ghesoden in wa-
 ter. Siet nu trecken ons die woerden der histo-
 rien vander historialsker verstandenis. Nieuue
 broeds plach dat volc van ystrukel doet in egypten
 was een rau lam te eten dat hem die wet nu seit.
 Ghien seler niet of eten dat rau is. Ende men
 seit daer toe noch ghesoden in water. Mer wat
 betrekken dat water dan die menschelike kunsie
 na dat woert dat bi salomen ond8 ongelouiger
 stemme ghesoit is Die dieflike watere sijn soetste
 wat is dat rau vleysche vanden lamme. dan dat
 niet ontfanghe sond ammerclinghe en weerdij
 ghe gheachten van sijnre menschelicheit. wat al

dat wi sustlicke pensen. dat sieden wi als mit onsen
gedachten. mer men sel des lambs vleysch niet
rau eten noch oec ghesoden in water. wat men sel
onser verlosser niet wanē te wesen een puer mensche.
noch men en sel niet pensen bi menscheliken
kunsten. hoe hi mensche worden mocht. want elc
die waent dat onse heer een puer mensche was.
wat doet hi anders. dan dat hi des lambs vleysche
rau et. dat hi niet braden en woude ouermits ver-
standenissem gloriën sijnre godheit. en elc die hem
pijn te onderzoeken die verborgheit des menscheliken
christi nae menscheliker wijsheit. hi wil dat
vleysch des lambs sieden mit water. Dat is. hi
wil gewonderen bi ongkemaniere der conste die ver-
holenheit sijnre dispensaciën. Hoe wie dan be-
ghert te vieren die hoechheit des bliscap van paes-
schen. hi en siede dat lam mitten water niet. noch
hi en etet rau. als dat hi hem niet en pijn te groen-
deren mit vleyscheliker wijsheit. die diephheit sijnre
mensheit. Noch en gheloue oek niet in hem
als in enen puren mensche. Mer etet ghebra-
den bi den vuere. soe dat hi al die dinghen besey-
den can ouermits der erachte des heilighen gheest-
tes. Ende van desen lamme seitmen noch te rech-

te na. **O**hi selc dat hoeft mitten voeten en mitten
 binnesten verswelghen. want om dat onse ulos-
 ser is alpha ende o. dat is god voer alle die wer-
 lert. en menschē int eynde d werlt. Ende broeds
 als wi thant voer seit hebben. alsoe als sinte pau-
 lus oecoudet. soe hebben wi gheleert dat god dat
 hoeft xpi is. wat om des lamis hoeft te ufwelgen
 is datmen sijn godheit begripe mitten gheloue. en
 de des lamis voeten te verswelghen is. datmen on-
 dersoekte die ganghe ende weghe sijne menschheit
 die te minnen en na te volghen. Ende wat is dat
 binnestie. dan die verborghen en gheestelike ghe-
 hode sijne leinghe. **D**ie wi dan verswelghen als
 wi mit ghericheden ontfanghen die woerde des
 leuens. En wat machmen ands ustaen in desen
 woerden des ufwelghens. dan dat daer bi berispt
 wort onse laetheit en traechheit. en bi ons seluen
 niet en soeken sijn woerde. en sijn bedudinge. en
 diese oec node van anderen luden horen segghen.
 niet en sel varden lam bliuen tot des morghens
 Want men sel sijn woerde ondersoeken mit groe-
 te sorchfoudicheit en beduden. om datmen inder
 nacht des leuens alle sijn ghehode verstaende en
 doende. die alsoe doergwonderen sel eer openbae-

ten sel die dach der verrisenissen. Hier om dattet
harde pijnlic is alle die heiliche scristuer te vasten
en alle hter geestelike verstandenis doer te groen
deren soe volchter te wichte na. Ende isset datter
yet of ouer bluet. dat selmen inden vuer verber
ny. Datter vanden lammie ouer bluet uernen
wi dan mitten vuer. als wi dat. dat wi vand ver
borghenheit sijne menschelicheit niet en moghen
verstaen en gronde van dat oetmoedelic te houden
en toescriuen d macht des heilichen gheests. Op
dat hem niemant en onderwijnde soe wat hi niet
en verstaet. dat houerdelic te veronwearden of te
vertellen. mer hi leuert dat dan vuer. als hijt den
heilichen gheest toehoudet. En om dat wi aldus
bekent hebben hoemen dat paeschlam eten sel soe
laet ons nu voert bekennen van wien dattet ghe
gheten sel worden. wat daer volghet. En aldus
sel dijt eten Chi selt v lenden gordet of opscorte
wat is beteikent inden lenden dan die genechte
des vleysches. hier om sat die propheet seggende
Berne mijnen lenden en mijnen harte. wat en had hi
niet geweten dat inden lenden ende inden mieren
ghesleghen waer die ghenoechten ende begheerten
des vleysches. hi en hadde niet ghebeden datmen.

se kerken soude. Hier om dat die machte des du-
uels te bouen bleef inden menscheliken gheslachte
sonderlinghe in der onsuuerheit. soe seide onse he-
re totten heiligen iob van hem. **S**ijn macht is
in sinen lenden. Soe wie dan dit paesch kan weer
desle wil begaen hi sel sijn lenden opscorten op
dat hi doende die hoichthe d verrisemisse ende on-
ghescreckelicheden. nu gheerne ghescreckelicheit d
sonden ond en leggehe. **H**i bedwinge sijn genoech
te ende behede nauwe sijn vleyfche vander onsu-
uerheit. wat hi en heeft niet bekent wat die hoech
tijt der onghescreckelicheit is. die noch bi sinen
vinden begheerten en leuen leit onder die onxy-
niciteit. **D**eze dingen sijn sommighe luden hare en
swaer. mer die poete is engher en nauwe die tot-
ten leuen leidet. **E**nde wi hebben nu veel exemplar
vanden ghenen die in suuerheden leuen. Hier onz
voleht wel na. **O**hi selt schoen hebben an die voe-
te. wat sijn onse voete. dan onse werken. en wat
sijn die schoene. dan vellen d doder beesten. wan
die schoen bedekken die voeten. Wat sijn die dode
beesten van welcker velle onse voete bedect wor-
den. dan die oude vads die ons voer gegaeen sijn
ten ewighen leuen. **E**n als wi soer exemplar aens

sien. soe bedecken wi die voete vā onsen werken.
Aldus die scoen te hebben anden voeten is ante
sien die exemplelen d' heiliger vads die ghestorue
sijn en onse ganghe te hoeden vanden wonden d'
sonden. Houdende stocken in uwen handen. wat
bewijst die wel bidden stocken dan die bewarin
ghe vanden harden. Mer het is te mercken dat
me eerst beueelt die lenden op te scorten. en daer
na stocken te houden inden handen. Want die sel
sen eens harden sorghe ontfanghen. die thant in
horen liekhen kunnen bedwinghen die vuulkeic
der luxurien en onreinicheeden. op dat si die den
anderen stercke dinghen prediken. niet en vallen
onbedwonghen onder die saticheit hoerte weelde
Ende men seit hier wel nae. Ghi seltert haesten
de eten. Merct broeders merct dattet oec ghesiet
wore haestende. Die godlike ghelycke die ghesete
licheit ons verlossers. ende die bliscappes van he
meliere. merct mit haest ende weest besorgheit. dat
ghi die ghelycke des leuens oec haesteliken vol
brenghet. Want wi weten dat wi noch huden
vol doen moeghen. Mer of wijt morghen vermo
gen selken dat en weten wi niet. Hier om eten
desen pareschen haestende. Dat is eluct mit he

gheerten aen die hoechheit des hemelschen lants
scaps. Niemant en verlape inden weghe deses le
vens. op dat hi in dat lantscap sijn seide niet en
verliese. Niemant en ueraghe in verlanghen om
te crighen goeden vliet totter doecht. Mer hi vol
krienghe dat hi begonnen heeft. op dat hi umach
te vol doen dat hi beginet. Ist dat wi totter minne
godes niet traech en sijn. soe helpt hi ons ihesus
eps onse heer. die leeft en regniert mitten vader
en mitten heilighen gheest in ewicheden Amen. ::.
Op den eersten sonnendach nae paeschchen Jo:
annes. ::.

In dien tiden doet spade was des auonts
in dien in even vanden saterdaghen en die
doren ghesloten waren daer die iongheren verga:
der waren om angte d' iden. Soe qua ihesus en
stone int midden en seide hem. Vrede si v. et rebiq
Sinte gregorius omelie op die selue ewage:
sium dat hi den volc predicte te romen in sint ian
baptisten kercke. ::.

De eerste lesse der ewangelien aenschoot on
se harte mit eenre vraghe. als hoe dat nad
uitsemisse dat sichtaen o's heren waerachtich was
dattet mochte beslotene doren igaen tot sine ion

gheten **M**er wi sellen weten dat die godlike weet
kunige ist dat si mit reden begrepen worden. soe en
sijn si niet wonderlic. **E**nde dat ghehoue en heuet
gheen verdiente. welcker die menschelicker reden
een onderwindinge of bewisinghe of gheest. met
dese ons lossoers werken dienen wt hem selue
niet begripen en mach. men machse nochtan we
sinen anderen werken merken. **O**p dat wonderli-
ke dinghen gheloue moghen gheuen sijn werken
die noch wonderlicer sijn. wat ons heren lichaem
ginc toe in toe sinen iongheren bessotenre doeren.
die den menscheliken ghesichte ouermits sijns
gheboerten ghetoent wort. ende voert quam der
maght lichaem bessoten bluende. **D**at wonder
wast dan of hi bessotenre doeren nae sijne verri-
senisse in quam. te hant een ewich verwinre die
doe hi om te steruen voertquam behoudelick den
ioncfrouweliken sloten sijne moeder. **M**er om
dat tot dien lichaem dienen sien mochte d' gheest
re ghehoue die hem sagen in twiel was. soe toen
de hi hem sijn handen ende sijn side. **H**i gaf hem
sijn vleysche te tasten. dat hi bessotenre doeren doe
in brochte. **I**n desen dinghen toen den hi oec twe
wonderen. ende die nae menschelicker reden onde-

Anghe conterarie sijn. Doe hi nae sijnre verrisenis
 se sinen lichaem toende onghebreckelic. en nocht
 tan tastelic. Want dat is noet dat dat dinc ghe
 Breckelic is dat tastelic is. En men en mach niet
 tasten dat niet ghebreckelic en is. Mer in wond
 liker en ondenckelik natueren toende onse ver
 losser sinen lichaem nae sijnre verrisenisse onghe
 Breckelic. en nochtan datmen tasten mochte. Om
 dat hi hem toende onghebreckelic wesenide. soe
 noede hi ons ten sone. Ende hi gaffen ons te tas
 ten. ons vast te maken inden ghehoue. Ende hier
 om toende hi hem onghebreckelic en nochtan tas
 telic. Om dat hi waerlic teuenen soude nae sijnre
 verrisenisse dat sijn lichaem was vander seluer
 naturen. en van andere glorien Hi seide hem vre
 de si mit v. Alsoe mi die vader ghesent heest. en
 ic sende u oek alsoe. Dat is alsoe mi die vader
 god ghesent heuet. alsoe sende ic mensche u men
 schen oek. Die vader seide die sone dien hi sette
 mensche te worden om der verlossinghe des men
 schelijken ghesslaechtes. Ende hi woude dat hi in
 die werelt quame ter passien. Mer nochtan min
 rede hi sinen soen. dien hi ter passien sende. En
 de onse heer die apostolen die hi ghetoren hadde.

sende hi. **N**iet ten bliscappē, mer als hi ghesene
was ter passien in die werlt. wāt aldus al wast
dat die soen ghemint is vāden vād. nochtan sen-
de hi hem ter passien in die werlt. **A**ldus sijn die
iongheren oec gheminet vā onsen here. die noch
tan ter passien ghesent worden. **E**n daer om seit:
men te rechte. **A**lsoe mi die vād ghesent heest. en
ic sende v oec alsoe. **D**at is. ic minne v mitter sel-
uer caritatēn om dat ic v sende ond den hāden d
veruolghers. mit welcker caritatēn mi die vāder
minnet. die hi heeft doen comen om te udraghen
die passie. **A**l ist dat men dit sende ustaen mach-
na die natuer d godheit. wāt daer mede seitmen
dat die soen vanden vāder ghesent wort. Bi welc-
ken hi vten vāder gheborzen is. **W**ant die heilige
gheest die den vāder en den soen ghelyc is. noch-
tan en wort hi niet mensche. **D**eſe ſelue ſoen ghe-
tughe dat hi dien ſendet. ende seit. **A**ls die heilige
gheest come ſel die ic v ſenden ſel vanden vā-
der. want ſoudemē dat ſenden alleen verſtaen vā-
dat die ſoen gods mensche wort. ſonder twuel
men en ſoude oec in gheenre manierē ſegghen dat
die heilige gheest ghesent wort. want hi en wort
dit niet mensche. **M**er dat ſenden des heiligen

gheestes is dat voert comen daer hi mede coeme
 vāden vāder en den soen. **A**ldus dan alsoe men
 seit dat die heilighe gheest ghesent wort. om dat
 hi alsoe voort coemt. **A**lsoe seitmen oec tamē sic
 dat die soen ghesent wort. of dat hi vanden vadē
 ghwonne of ghelaert wort. Doe hi dit ghesiet
 had. blies hi in hem en seide. **O**ntfanghee den hei
 lighen gheest. **O**ns is te vrage wat dat si dat ons
 se heer eens den heilighen gheest gaf sinen ionghe
 ren doe hi noch i die werlt was. en oec eens doe
 hi op geuaren was ten hemel. wat men en toent
 niet dat in een ander staet die heiliche gheest open
 baerlic ghegeuen wort. dan nu doe hem die ionghe
 geren bi ihesus inblasen ontfinghen. **E**n daer na
 doe hi vāden hemel ned quam en wort ghetoeent
 in vuerighen tonghen. waer om gafmen dan den
 iongeren eerst in de eerden. en senden hem d na vā
 den hemel. Dan dat twe ghebode d caritatē sijn
 Dat is die minne god s en des euen meschen. **I**n
 de eerden gafmen den heilighen gheest om te min
 nen den euen kersten. en die heiliche gheest wort
 ghegeuen vanden hemel. om dat god minnen sel
 vane ghelykerwys dattet is een caritate ende
 twe ghebode. alsoe ist een gheest en twe gauen.

Eerst wort hi van onser her gheghuen doe hi
in eertrike was ende daer nae doe hi sat bouen in
den hemel. wat men leert inder minnen des euen
kirstens hoe datmen comen sel totter minnen go
des. **H**ier of spreect iohannes inder epistelen **D**ie
sinen broed niet en minnet dien hi siet. hoe mach
hi gode minnen dien hi niet en siet. **E**nde daer te
voeren was oek die heiliche gheest inden harten
der iongheren ouermits den ghelooue. **N**ochtan
en wort hi hem niet gheghuen ouermits open
baerre ghiften. dan nader verrisenisse ons heren.
Hier of is ghescreuen. noch en was die gheest
niet gheghuen. want ihesus en was noch niet
gheglorificeert. **H**ier of is oek ouermits moy
sen gheseit. **S**i soeken homich wt den steen. ende
olye wt den alten hartsten steen. **M**er van dus
danighen dinghen en leestmen nergheit gheschiet
nader historien. **A**lt ouer laesmen die scriptuere
vanden ouden testament. **W**ant nergheit en soe
het volc homich noch olye wt den steen. **M**er na
den woerden sinte paulus. soe was christus die
steen. **M**er si soeken homich wt den steen. die ons
verlossers wercken en miraculen saghen. **E**nde si
soeken olye vten alte hartsten steen die udienden

ghesaluet te worden na cristus vernisemisse ouer
 mits wtstortinghe des heiligen gheestis **H**ier om
 soe wort hem als vā enen crancken steen somich
 ghelyeuken. doe onse her noch sterflic was. en si
 ne iongeren toende die soeticheit sijnre miraculen
 mer die alre harste steen storte olyc wt. wat doe.
 onse heer ghevorden was nae sijnre verrisenisse
 onslidelic. soe wtstortede hi ouermits v blassinghe
 sijns gheestis die ghifte der heiligher saluenghe.
Wan desen olyc is bide prophet gheseyt **D**at iue
 sel wotten vanden anficht der olygen. wat wi mos
 den ghehouden onder dat iue des duuels heerscap
 pie. **H**ier wi sijn ghesaluet mitter olygen des heil
 ghen gheestis. **E**nde om dat hi ons mitter gracie
 der vrucht ghesaluet heeft. soe is dat iue ghevriet
 vand heerscapie des duuels **A**lsoe sunte paulus
 ghetighet daer hi seit. **D**aer die gheest des heren
 is. daer is vrucht. mer men sel weten dat si eerst
 den heiligen gheest ontfenge. om dat si onnozelic
 leuen souden. ende dat si predikinghe den sommi
 ghen souden vordeven. **H**ier daer om ontfenghen
 si nu den heiligen gheest openbaerlic nae ons he
 ren verrisenissen. om dat si niet luttel menschen.
 mer hoerte veel oecht souden moghen vordeven.

Daer om seitmen in die selue geuen vāden gheest
te. **W**ien ghi hoer sonden vergheuet. si sellen hem
vergheue sijn. Ende dien ghi op hout. si worden
hem opghelouden. **O**ns hoert aen te sien. die ion
gherewpen waren. tot hoe groter glorien si ghesleit
worden. **S**iet si en sijn niet seker van hem seluen.
Nochtan ontfanghen si oec die macht vāden an.
deren te binden en te ontribinden. **S**i ontfacen die
heerlicheden vāden hoechsten oerdel. als dat si vā
gods wegken die sommighe hoer sonden ophoude
moghen. en die sommighe ughuen. **H**et was be
hoerlic dat si van gode aldus verkuuen worden.
die em gods wil soe ster uetmoedicht wouden
worden. siet die dat strenghe oerdel gods ontfien
si worden oerdelers d sielen. en si ueroedelen of
verslossen die and die hem ontsaghen dat si selue
ueroedelt mochten worden. **D**ie stād of stede dese
ionghere houden nu in kercken die bisscoppen. si
ontfaen die machte des bindens en des entbin
dens. die den graet des regiments uerghen. **T**is
groot eer. **N**ller die last van deser even. is harde
swaer. want het is hart. dat hi die niet houden
en can die ordinance sijns eygeln leuene. dat hi

een bewerdeker wort van eens anders leuenis.
 en die wil gheualtet dat hi hout die stede des oer
 dels, wies leuen niet en ou'draghet mit dien staet.
En die wil ghesietet dat hi die onseuldigher ver
 oerdele, of dat hi die and ontbindt, die selue ghe
 konden is, wat die wil volcht hidat bewere hys
 willen in binden ende ontbinden. Mer niet naede
 verdienten saken. **E**n hier bi gheualtet dat hi
 hem bewuet vander macht des bindens en ones
 bindens. Die dese macht besicht na sinen willen
 ende niet na verdienten sijnre ondersaten. Oecke
 gheualtet dicke dat die harde teghens yemant
 va sinen euen kersten bewerte wort mit harten of
 mit gunsten, mer die en moghen niet meer delie
 oerdeelen va horen ondsaten, die ind geene saken
 die ond hem sijn boere harten of gunste volghen.
Hier bi is te rechte ghesiet biden propheet, si do
 den die sielen die niet en storue, en si deden die sie
 len leuen die niet en leueden, wat die dode den ghe
 uē die niet en steruet die den gerechtige uerdele
En hi pijn hē leuenide te maken die niet leue en
 sel, die hem pijn die misdadighen vander pmen
 te ontbinden. Hier om selue die saken mercken
 ende daer nae dan ghebrukken die macht des him

dens ende ontbijnens. **M**ensel oec sien wat die
misdaet is. en hoedanighe en wat penitentie of be-
wu na die misdaet gheuolghet is. **O**p dat den ghe-
nen dien die almachtighe god visitiert oümits d'
gratien des bewuwes. dat dien die sententie des
herden ontbijnde en absoluier. wat dan is waer-
achtich die absolute des herden. wanmeer hi vol-
gheert den wil des ousten rechters. en dit betekent
wel dat uwecken des ghelyns die vier daghe doet
gheweest had. welcke uweckinghe toent dat onse
herre eerst den doden voert niep vten gheue en maect
ten lewendich seggende **L**azarus coenit wi. En
daer na hi die lewendich mit den graue ghecomen
was wort vaden iongheren onthonden. alsoe ghe-
screuen is. en doe hi voert ghecomen was die ghe-
bonden was mit banden. doe seide hi sinen ionghe-
ren. ontbijnt en laten heen gaen. **G**ich die ion-
gheren onthonden hem thant doe hi leefde die heer
meester uwecket had doe hi doet was. wat waere
dat die iongeren lazatum doet onthonden hadden
soe souden si meer getoet habbe stanc dan doecht
Bet desen ghemerke selmen sien dat wi die gheen
seulich sijn te ontbinden onser pastoerlijker ma-
cht. die wi bekennen dat onse herre lewendich maect

ouermits der gracie daer hise mede verwiet.
Hij dit leue de makten wort thant betekent vand
 biechte d' sonden eer si doen wercken d' doechden
 hier om en seit me desen doden lazare niet. worde
 wed leuen dich mer com wt. wat else sond als hi
 sijn misdaet binne sijnre consciëcien deet. soe is hi
 binne uborgen i sijnre binnewesten. in die dode comt
 wt als die sond willichlic sijn quaethit besydet.

Hier om seitmen. lazare com wt. Als ofmen el
 ker die in sonden doet waren openbaerlic seide.
 waer om verberghstu dijn misdaet binne dinre
 consciëcie. Com wt thant oumits besyngte die
 in di seluen binnen uborghen biste oumits dinen
 loeghenen. Aldus coemt die dode wt. dat is die
 sond en biechte sijn sonden. mer hem die wt come
 ontbinden die iongheren. om dat die herde der
 kercken hem sellen ofnemen die pijn die hi uidien
 de. die hem niet en scaemde te biechten dat hi ghe
 daen had. **D**it heb ic cortelic ouerloopen ende ghe
 seit vander ordinacie des ontbindens. **O**n dat
 die herder der kercken ons eenre groter matich
 heit vlijich sellen sijn te binden en te onthinden
 Mer weder die herden mit recht of mit onrecht
 binden. nochta is die sentencie des herde d' n vol

Re te ontfien. **O**p dat hi die een ondersact is. als
hi machschien mit onrechte ghebonden wort. niet
en verdien wt enigher ander seout die sentencie
sijns bandes. **H**ier om sel die harde ontfien on
bescheydelikken te binden of te onthinden. **E**nde
hi die ond des harden hant is. ontsie hem oec ghe
bonden te worden mit onrecht. en hi en sel dat oer
des hijns harden niet umentelic berispen. al waert
dat hi mit onrecht ghebonden waer. op dat die ho
uerdie d' hoechdraghend berispinge niet en makke
misdact die te voren niet en was. mer om dat wi
dat cortelic gheselit hebben oumits enen ougganc.
soe laet ons nu wed kerken totter ordinacien d' be
dudinge. **M**er thomas een vaden twaleue die
men didimus hiet hi en was niet mit hem doe ihe
sus qua. dese ionger gebrac d. en doe hi wed qua
hoerde hi dat d' ghedaen was. en hi uonweerde te
ghelouen dat hi hoerde. **O**nse heer qua wed en den
vingher des gheens die niet en ghelouede gaf hi
in sijn side te stellen. en wende hem sijn bande. **E**n
doe hi he ghetoent hadde die litteplien sijne wonde
doe genas hi daer mede die wonderen sijne ongho
louicheit. **L**ieve broeds wat marct di i desen din
gen. waendi dat dat bi geualle gedraen wort. dat

die w̄tueroten iongher doe vā daer was en̄ daer
 na als hi wed quā dit hoerde en̄ doe als hijt hoer
 de twiuelde en̄ twiuelende tastie en̄ tastende gheho
 uede. wat dit en̄ wort niet ghehaen̄ bi geualle. in̄
 mitter godlischer voersienicheit. Die ouerste goed
 tierenheit dede ī wondlischer manieren dat die ion
 gher die twiuelde. als hi in̄ sinen meister tastede
 die wōden sijns vleyschs. dat hi in̄ ons gheneſen̄
 soude die wonde onser ongelouicheit wat ons lu
 den vorderde meer totten ghehoue d' ongelouicheit
 van sinte thomas. dan tgheloue d' iongheren die
 rechtvoert ghehoueden̄. wat doe hi weder totten
 ghehoue ghebrocht was mit sine tasten. doe wort
 onse harte verseltet in̄ den ghehoue. en̄ settede al̄
 se ongelouicheit after. Aldous liet hi sine ionger
 na sijnre ūisenisse in̄ twiuelinghe valen̄. mer hi
 en̄ liets daer niet in̄ bliuen̄. Recht also hi woude
 dat maria sijn moeder voer sijnre gheboerten een̄
 man getrouwet soude wesen̄. die hoer nochta tot
 hoerre echtschap niet en̄ volquam. Want aldous
 wort die iongher twiuelende en̄ tastende een̄ ghe
 tughe d' waerachtigher ūisenisse. also sijnre moe
 der brudegom hadde gheweest wachter en̄ behoed̄
 hoers ghehelen̄ maghe doemis. Ende thomas al̄

dus tastende riep hi en seide. **M**ijn heer en mijn god **I**hesus seide hem. Wāt du mi ghesien hebste. soe ghesouestu. **O**m dat paulus die apostel seit. wāt egheleone is een substancie d' dinghen diemen hopen sel. ende een teiken der dinghen die niet en openbaren. want die dinghen die openbaren die en hebben dan gheen ghesouue. mer si hebben bekkenen. **A**ldus dan thomas sach doe hijt tastede. Waer om staet daer wantu mi ghesien hebste. soe ghesouestu **N**iet hi sach een ende hi ghesouede een ander. wāt van enen sterfliken mensche en mocht te die godheit niet ghesien worden. **A**ldus sach hi den mensche. ende belyeden god te wesen. segghende. **M**ijn heer ende mijn god. **A**ldus ghelouede hi siende dien hi mercte te wesen een waer achtich mensche. ende hi riep dat hi god was. dien hi niet sien en mochte. **D**at daer na volghee verblijt ons seer. **S**alich sijnse die mi niet ghesien en hebben. ende ghesouet hebben. **I**n deser sententien sijn wi sonderlinghe bewijst. die hem die wi in den vleysche nye en saghen. in onsen ghemoeede behouden. **W**i sijn daer bi beteykent. ist dat wi mit onsen wercke onse ghesouue bewisen. wāt die ghesoest waerachtich die dat inden wercke oefenc

dat hi ghesouet **H**ier si seit sinte paulus teghens
 die gheen die alleen dat ghesouue houden inden na
 me. **S**i belyen dat si gode kennen. nier si versc
 ken mitten wercken **H**ier of seit sinte iacop **D**at
 ghesouue sonder werck is doet. **V**an desen spreect
 oec onsen heer totten heilighen iob. **V**an den ou
 den viant des menscheliken geslachtes. hi sel ver
 slinden die riuer ende hi en sels niet verwonde
 ren. ende hi huet betrouwen dat die iordanen in si
 nen mont vloegen sel. **B**at is beteikent bidden ri
 ueren. dan die vloeyinghe des menscheliken ghe
 slachtes. wantet van sijnre ghescoerten totten eyn
 de nederwerts vlopet. en gheslyc dactet water so
 pet. soe lopt nederwerts vander vuchticheit des
 vleysches tot enen behoerlijken termijn. **B**at is
 bidden iordanen beteikent. dan die forme d gheen
 re die ghesoept sijn. want om dat in die riuer d
 iordanen die heer onsen verlosser hem gheweer
 dichde ghesoepte te worden. soe wort te rechte si
 den name d iordanen die menichste dier menschen
 beteikent die behouden sellen worden binnen den
 sacrament des doepsels. **A**ldus verslynt die ou
 de viant des menscheliken gheslachtes die riuer
 want vanden beginne der werelt. totter wecomst

ons verlossers. so woch hi alsoe dat menschelike
gheschachte inden huic sijnre quaetheit. datt nau
we kuttel yemant ontginc. Daer om seitmen te
rechte van hem. Hi sel verslynden die riuer. en
hi en sel niet verwonderen. Want hi en acht dat
niet groet te wesen dat hi die onghelouighe begri
pet. mer tis seer swaer datter nauolghet. Ende
hi heeft bewuwen dat die iordanen in sine mone
sel vloeyen. Want nae dien dat hi vanden begin
ne der waret alle die onghelouighe begrepen he
uet. soe waent hi dat hi noch ontfanghen sel die
ghelouighe. want hi verslyntse daghelic's inden
mont. oümits sijnre quader insendinghe inden
menschen welcker quade leuen schelende is vand
belijnghe des ghelyders. hier om lieue broeds. Et
siet dit mit alre meninghe. en voer penstet i v sel
uen mit eerstighen ghdachten. Hiet wi begaen
die preschlike feeste. mer laet ons alsoe pinen te
leue. dat wi u dienen moge te come tott ewiger
feesten. Alle dingen siden ou diemē tijelic in scel
like hoechtden begaet. Besorghe ghi die d sijt
in dese hoechheit. dat ghi niet verseinden en wort
vand ewigher hoechheit. Dat vordert datmen is
ind mēschen hoechtden. ist dattet ghescreit datmen

niet wesen en mach inder engelen hoechheit. De
 se hoechheit of feeste is een beschenen en betrekli-
 ghe der ewigher hoechheit die hier na toecomen-
 de is. En daer om doen wi dese hoechheit alle iaer
 op dat wi tot dier hoechheit moghen comen die
 niet iaelijc mer ewich duerende is. Al men dese
 hoechheit ten besetten tiden begaet. Soe wort onse
 Ghemoede beweghet en ontfont totter begheertē
 dier ouster ewigher hoechheit. Hier om liet dan
 onse gedachten en begheerten verwermē en ont-
 steken worden totter ewigher bliscappen mit oese
 nijghe d' tijlcker bliscappen. Op dattet dat ghe-
 bruke inden vaders lande wt waerachticheit d'
 bliscap. dattet denet inden weghe vander scheme
 der bliscap. Hier om broeders beset v leuen en
 v seden en voer siet hoe scerp en strenghe hi come
 sel totten oerdel. die sachemoedich vander doet
 verrees. Welker hi sel inden daghe sijns verreest
 ken onder soekens openbaren mitten engelen en
 archangelen. mitten thronen en dominacien mit
 ten principaten en palestater; als die hemel ende
 die eerde kerken sellen. En oec alle die esemēten
 inden ampte van sinen dienst uueert sellen wordē.
 Hier om settet voer v oghen dat oerdel van dus

grooter verreerlicheit. ende onsiel sijn toecomenst.
Op dat ghi hem als hi comen sel. niet mit vreſen
mer mit selerbeden sien moghet. **H**ier om selme
nu ontsien. op datmen dan niet ontsien en ders.
Sijn angte sel ons oefenen totter ghewoenten
des welsdoens. ende sijn vrese bedwinghe onſe le-
uen van quaden wercken. **G**helycets mi broeds
wat wi sellen dan alsoe veel te selerre wesen va-
sijre teghemwoerdicheit. als wi ons nu pinen
meer beureest te wesen voer die sonden. **S**eler
waert datme yemant va v luden morghen mit si-
nen wedersake in sijn oerdel sijn sake te segghen
voer mi brenghen soude. hi soude machschien al-
le dien nachte waken. ende soude mit besorchtet-
den ende beureesden moede in hem voerpensende
watmen hem segghen mochte. ende wat hi daer
teghens mochte antwoerden. **E**nde hi en soude
hem niet luttel ontsien dat hi mi wreke vñden
mochte. en vresen hem misdadich voer mi te open
karen. **E**nde wie bin ic. ende wat bin ic. **D**at is
niet langhe hier nae. soe sel ic naden mensche een
worm wordē. ende nadē worm ghemulke of stub-
be. **O**fmen dan mit alsoe groter sorghen onsiel
dat oerdel vanden stubbe. mit hoe groter aer.

dichter selmen dan pensen. ende mit wat vresen.
 voersien dat oerdel van soe groter moghentheit.
Mer om dat sommighe mēschken sijn die en s̄ker
 sijn vander verisemisse des vleysches. soe behoert
 ons nu een luttel te spreken vāden ghesloue & ver-
 risemisse. wat s̄keren wi te rechte. ist dat wi oec den
 hemelike vraghen uwer harten antwoerden. wat
 veel kude alsoe wi oec voerhets ghemeest hebben
 die soe wāneer si inden graue sien dat vleysch ver-
 tot en tghēente te stūbbe geworden. **D**ie niet en
 ghesouen dat ket vleysche en tghēente vanden ghe-
 stūbbe weder ghemact moghen worden. **E**n seg
 ghen aldus in hem seluen als beklagende. Wan-
 ner brenghetmen den mensche med vten stūbbe.
 welc t̄t gheschietet dattet gheslubbe weder leue
 de wort. **D**esen antwoerden wi cortelic. dat gos-
 de veel minre is te weder maken dat gheweest he-
 uet dan te sceppen dat nie en was. **O**f wat won-
 der ist dat hi den mensche wedermaet vāden ghe-
 stūbbe die alle dinc te gader van niete ghescepen
 heuet. **B**anc het is wonderlijker dat hi hemel en
 de eerde vā niete sciep. dan dat hi den mensche we-
 deraette vād eerden. mer men anfiet dat stūbbe
 ende men wanhopet dattet weder in vleysche co-

men mach ende men wil als bi redenen ondersoe
ken die cracht d' godsliker werken. Welcke men
sehe d' om dese dinghen segghen i horen gedachten.
wat hem wt ghewoenligheden die dagheslycche mi
raculen gods in de sijn gherelijc. wat siet in een
corle van herten cleynen saide. is verborghen alle
die groetheit van enen boem die daer wt wassen
sel. Want ist dat wi voer onsen oghen setten die
wondlike groetheit enichs boems. en pensen wi
waer of hi begonde te wassen. die tot sulcker
groetheit wassende ghetomen is. Bi vinden son
der twiuel dat sijn beghinsel was een harde clep
nen saet. of corle Laet ons nu mercken waer om
ind corle van dien cleynen saide verborgen is die
stercheit va dien houte. die riuchteit des basts. die
groetheit des volkes en des smakels. Die drachtic
heit vand vruchten. en die groenheit vanden bla
dern. Want alsmen handelt die corle vaden saide
so en ist niet harc. waen is die hardicheit des bo
ems dan wt ghetomen. Ten is niet enich. waer of
is dan wt ghetomen die riuchteit vanden baste.
Ende ten is niet smakelick. waer of coemt dan
die smakke inder vruchten. Alsmen riuct. soe en
riuct niet. waer of coemt dan die volke inder

vruchten. Oec en toentet gheen groenheit in hem
seluen. waer wt is dan gecomjen die groenheit in
den bladen. **A**ldus sijn alle dese dinghe te gad in
den sade verborghen. nochtan dat die niet te gad
uten sade wt en comen. want uten sade coemt die
wortel. ende vter wortel quam een poeltijn. en
uten poeltijn wasset die vruchte. en in die vruch
ten coemt oec dat saet. **D**oe wi dan d toe dattel
saet uborghen is inden sade. wat wonder ist dan
dat hi wed doet comen uten ghemulle die keente
die zenen. en dat vleysche. en dat huer. die daghes
lics vermaect wt enen cleynen sade in een groet
swaerheit des houts. die vrucht en die blade. als
dan een tuiuelende harde reden soet vand mach
te d verassenisse. soe sel hi die vrachten d dinghen
brenghen in sijn ghedachten. die sond ophouden
geschien. ende nochtan en machmense mitter re
den niet begripen. op dat als hi niet en umach bi
den oensien des dinghes doergonden dat hi siet.
soe dat hi ghesouue dat hi hoert vander heilste der
godslike machte. **H**ier om lieue broeds voerpen
set in v seluen die belosten die ghedueren. Ende
nonweert die dinghen die mitter ijt ouerleden.
als of ghise te hant ghelaeten had. **E**n haest v mis

alre meninghe ter glorien deser verrisenissen die
die waerheit in hoer seluen uitoent heeft. **V**liet de
se eertsche begheerten die v vā onsen heire uschey-
den. wat alsoe veel te hoger trect di opten bescou-
wen des almachtigen gods. soe ghi meer minnet
den middelaer gods en d menschen. **D**ie leuet en
regniert mitte vad in die eenheit des heilige geest
een god ewelic en vimmermeer **Amen.** ::.

Op den ander den sonnendach na paeschken **Zo**
Bannies ::.

In dien tiden sprac ihesus den discipulen
toe en seide **I**c bin ee goet herde **E**en goet
herde set sijn siel voer sijn scape. et reliqua **S**in
te gregorius omelie op dit selue ewangelie dat
hi den volc te rome predice in sinte peter des hei-
lighen apostels kercke ::.

Leue broeders ghi heft ghehoert wt der
lesSEN des ewangeliuns. uwe leringhe en
de onse vrese. Want siet hi die van toeuallender
gauen. mer wt sien wesen goet is. **H**iseit **I**c
bin een goet harder. ende hi doet oec daer toe die
forme der seluer godheit die wi oec nae volghen
seluen ende seid. **E**en goet harder set sijn siel voer
sijn scape **H**i dede dat hi uimaende te doen. hi toen

de dat hi beual. **D**ie goede harde sette sijn siel
voer sijn scapen. soe dat hi in onsen sacramenten
sijn liebaem en sijn bloet verwandelde. en dat hi
die scapen die hi verlossen had mitte voetsel sijns
vlyssches fade. **O**ns is getoene vaden versmaide
des doets een wech die wi volghen sellen **O**ns is
een forme voer gheleit daer wi ons in printen sel
len **E**n eersten behoert ons toe dat wi onse goet
van buten bi ontsermharticheit onse scapen dey
len sellen. **E**n ten lesten oec oet noet waer. soe sel
len wi oec voer die selue scape onsen doet gheuen
wat vaden eersten minste comtmen ten laste mees
ten. mer om dat onghelyc veel beter is die siel d
wi bi leuen. dan dat eertsche goet. dat wi van bu
ten besitten **D**ie dan niet en geuet voer sijn scape
sijn goet. wanneer sel hi voer hem gheuen sijn siel
Ende sommighe sijn die om dat si meer minnen
die eertsche goet dan voer scapen. soe verliesen si
billies den naem des harden. **E**n van dien seitme
te hant na. **E**n een huerline die die harde niet en
is. dies die scapen niet eyghen en sijn. hi siet den
wels comedie en hi laet die scapen en vliet. die en
wore niet een hard gheseten mer een huerline die
niet om die innighe minne die scape des heren. m

om chtlic soen voedet. wat dat is een huerlic die
die stat van enen harde houe. mer die ghewinne
der sielen niet en soect. **H**i staet nae eertschey ghe-
winne en verblijt hem vand even dat hi presaet
is. **H**i wort gheuoet mit chtlyken ghewinne. hi u-
blijt hem vand weerdichheit die he die lude doen.
wat dit sijn die lone van enen huerlic. dat hi om
dat hi arbeit inden regimenter hier vinden machte
dat hi soect. **E**nde dat hi hier namaels vremde
bliven sel van sijns cudden erfnisse. **M**er weder
hi een herde si of een huerline en machte niet ge-
waerlic bekennen. ist dat die toeval d noetdor-
ticiteit onthrect. want inder tijt des vreden ghe-
ualtet dicwil dat ghelyc enen warighen harde al
soe oec een huerline staet. mer die wolf die comt
toent mit wat gheachte elc stont bouen dat be-
hoeden sijne scapen. want dan comt die wolf op
die scapen als enich ongherechtich mensche of ro-
uer. enighe goeden of oetmoedighen menschen be-
driet. **M**er hi die harde scheij te wesen ende niet
en was. hi laet die scape en vallet. want als hi sel-
ue enighe vrese van dien onrechtdigken often ro-
ueren ontsiet. soe en onderwint hi hem niet dies
ghenus ongherechtichit weder te staen. **E**nde hi

vliet niet sijn staet te verwandelen. mer want hi
 sijn hulpe ontrect. **H**i vliet want hi sach die onz
 rechtueerdicheit en zweech. **H**i vliet. wat hi ver
 berghet hem als wighende. **E**nde desen is wel ghe
 seit biden propheet. **G**hi en ghinghet niet van te
 ghen op. noch en settede gheden muere tegen voer
 dat huus van ysrakel op dat ghi gheschaen hadde
 inden stide des daghes ons heren. **V**ant van te
 ghen op te gaen is. datmen allen machtighen die
 quaet doen teghen gae mit eenre vrier stemmen
 d' reden. **E**nde in ons heren daghe staen wi inden
 stide voer dat huus van ysrakel en sette daer een
 muer teghens. als wi die gheslouighe onno sel te
 ghen der verkeerden menschen onghe rechticheit
 wachten. ooms der macht der gherewchticheit **E**n
 om dat die huerlinek die niet en doet als hi den
 wolf siet comen soe vliet hi **M**er het is een ander
 wolf die sonder ophouden daghelic niet den si
 chaem. in die sielse schoere. dat is die quade gheest
 die ontrent der gheslouigher coepen lopt hi ver
 rademisse. ende hi soect den doet der sielen. **V**an
 welcken wouue men haue daer na seit **E**nde die
 wolf grijet ende schiet die scape. Die wolf comt
 en die huerline vliet. wat die quade gheest dor

wont der goeder menschen herte in d' be coringhe.
Ende hi die die staet des harden hout. hi en heuet
gheen sorghoudicheit des eernstes d' teghen Die
sielen worden urozen en hi verblift hem van desen
eertschē gewinne Die wolf grijpt en scheit die
scapen. als hi den enen totter oncuusshie trect en
den and ter ghieticheit onsteect. en een and in ho
udicheit verkeft. en een and deykt mit granscap
Desen prekielt hi mit hate. ende dien hout hi mit
valscheden Aldous scheidet die wolf dat cudde.
als die duuel dat ghekuighe volec dodec eūmits
dus veel be coringe. mer hier teghen en wort die
huerslinc mit gheen wern onesleke. en hi en wort
mit bewert mit enigher hetten der minnen. want
als hi alleen dat ghewin van huten soect. soe ghe
doghet hi wekeldes den binnesten scade sijns cu
des Hier bi volghet daer chant na. En die huers
linc vliest. want hi is een huerslinc. En hem en be
hoert niet toe vaden scapen. Dus is alleen die sa
ke dat die huerslinc vliest. om dat hi een huerslinc
is. als of me openbaer seinde Die en mach n̄ staet
in d' scapen vrese. die in dien dat hi bouen dat sca
pe is dat scape niet en minnet. in hi soect dat eer
sche ghewin. want als hi ommiuauet die eer als

hi verblijt vanden eertschen ghemwin. soe ontfiet
 hi hem te selten teghen die vrese. op dat hi niet en
 uilieze dat hi minnet. **N**er om dat onse ulosser he
 uet gegeue te istaen eens gheuensden harden mis
 daden. **S**oe toent hi oec een forme daer wi ons
 in printen sellen en seit. **I**c bin een goet hard. en
 seit daer na. **E**n ic bekenne mijn scapen. en mijn
 scapen kennen mi. **E**n ic kenne mijn scapen. dat
 is ic minnese. en mijn scapen kennen mi. als of hi
 openbaerkelc seide. dat is minnende sijn si mi ond
 daen. wat die niet en minnet. hi en bekent noch
 die waerheit niet. **G**roeds om dat ghi dus onse
 vrese gehoert hebe. so merct oec i ons heren woer
 de v vrese. of gi sijn scape sijt. **B**efiet of ghi he kent
 net. **B**efiet of ghi dat licht d waerheit kennet. of
 ghi dat kennet segghe ic. niet bid gheleuen. mer
 bid minnen. of ghi dat kent segghe ic. niet oec al
 seen bid ghesouue. mer bide wercken. wat dese sel
 ue iohannes ewagelist die dit sprac. hi overcone
 ende seit. **D**ie seit dat hi gode kent ende sijn ghe
 bode niet en houdet. hi is logenachtich. en hier bi
 seit onse heer in deser stat te hant nae. **A**lsoe mi
 die vader bekent. **A**lsoe bekenne ic oec die vad
 Ende ie sette mijn siele voer mijn scapen. **A**ls of

hi openbaarslic seide. **H**ier in ist openbaer dat ic
den vader bekentenē. en̄ dat ic vanden vad̄ bekent
worde. wat ic sette mijn siel voer mijn scape. dat
is bid caritatēn d̄ ic mede voer mijn scape sterue
soe toen ic hoe scer ic den vad̄ minne. **E**n̄ wat hi
ghecomen was niet alleen om die ioden. mer oec
om die heiden te verlossen. soe seit hi s̄ na. **E**n̄ ic
hebbe ander scape die van deser coyen niet en̄ sijn
ende ic moet die hier toe brenghen. ende si sellen
mijn stemme horen. **E**n̄ het sel worden een scaeps
coye. en̄ een harde. **O**nse heer ansach onse ulossing
ghe die ghecomē sijn vāden heidenen volcken. doe
hi seide dat hi ons̄ scape toe brengen soude. **P**roē
ders dat sie di alle daghe gheschien. en̄ ghi liet hu
den dat dit ghesdaen is inden kekerden heidenen.
Hi maect als van tweeij cudden een scaeps coye
die dat volc d̄ ioden en̄ der heiden te god voeghet
in een gheloue. als sinte paulus ghetughet en̄ seit
Hi is onse vrede. die beide een maect. **V**ant als
hi wt beiden gheslachten die simpel ten ewighen
leuen verkliest. soe brenghet hi die scapen tot sijn
re properre coyen. Ende van deser scapen seit hi
noch. **M**ijn scape horen mijn stemme. ende ic be
kense ende si volghen mi. en̄ ic gheue hem dat ewi

ghe leuen Ende van desen scapen seit hi een luttel
 daer voer inder ewagelen. Soe wie hi mi ingaet
 hi sel behouden worden. ende sel ingaen ende wt
 gaen. ende hi sel weyden vinden. Want hi sel in
 gaen ten gheloue. enee hi sel weggaen vander ghe
 louen totter ghedienten. vanden gheloue tot dien
 bescouweliken leuen. En hi sel weyden vinden in
 die ewiche werscap. Aldus sellen sijn scape wey
 de vinden. wat soe wie onsen here volget mit sun
 pelre harten. hi wort gheuoet mitter spisen d'ewi
 gher groenheit. Want welc sijn die weyden deser
 scapen. sonder die inwendiche bliscappen der ewi
 gher groenheit des paradijs. Want die weyden
 der wtuerdrenre. sijn dat teghemwoerdiche aen
 sicht godes. Die alsmen hem aensiet sonder ghe
 bree. soe wort die siel ghenodet sonder eynde mit
 ter spisen des leuens. Die sijn i deser weyden bli
 de vand ewigher sadichit die astehant ontgaen
 sijn den stricke der tijcklike ghenoechlichkeit. Daer
 sijn die choren der enghelen. gode mit ymmerten
 louende. Daer is dat gheselscap der ouerster bor
 ghers. Daer is soete feste der sielen die weder
 comen vanden dwenigken arbeide deser pelgri
 maedsen. Daer sijn die voersieniche chore d'pro

pheten. Daer is dat ghetul der twaelf apostelen.
Daer is dat uwinnende heer d' ontevliker marie
laren die daer also veel te blid sijn. als si hier hre
delicker ghequeldet worden. Daer is dat volstaen
d' confessoren. uerwest mitten loue die si ontfange
hebben. Daer sijn die ghetrouwde mannen die die
onreine ghenoechte deser werelt niet en mochten
beweken vand sterckeit hoerre manscheyt Daer
sijn die heiliche wiuen die hoer vleysche mitter we
relt verwonnen hebben. Daer sijn die kinderen
dit mit hoeren seden bouen hoeren iaren ghinghen
Daer sijn die ouden. die hoer outhet hier cranc
maecte ende die doecht des wercs en lieten si niet
Nieuue broeders laet ons hier om dese weyde soe
ken. daer wi in verbilden moghen mitter feesten
van soe veel heilicher borgheren. Die feesten des
ghemeine die daer verbilden die noden ons Selver
waert dattet volck ergheint iaer merct hadde. of
vergaderde totter wijnighe enigher kercken die
ghesoocht waren. wi souden ons alle gader
haesten datmen ons daer vonde. ende elck sou
de hem pinen daer te sijn. elck soude wanen dat hi
waren seade hadde. waert dat hi die feeste van
der ghemeenre blyscap niet en saghe. Siet men

Heuet inden hemel die Blyscap der wtuer corenre
 Vorghers. Ende alle sijn si onderlinghe blide van
 hem seluen in hoerre vergaderinghe. Ende noch:
 tan sijn wi traech vand minnen d' ewicheit. ende
 en bernien mie gheenre begheerten. Ende wi en soe
 liet niet te sijn in soe groter feesten. Wi worden be-
 rouet van blyscapp'en. en wi sijn blide. Broeders
 laet ons ontstecken onse moet. dat gheloue ver-
 werme in dien dastet ghelouet. Onse begheerten
 moeten van binnen verwermen totten hemel-
 schen blyscapp'en. En aldus te minnen is te hane
 derwert te gaen. Ende gheen wedstoet en trecke
 ons vander blyscap d' inwendigher feesten. wæc.
 see wie begheert te gaen totter stat die hi meent.
 gheen hercheit des weghes en verwandelt sijn be-
 gheerte. Hier om soe en verleide ons gheen si en
 kende voerspoet. want dat is een sot wandeclaer
 die in sinen weghe lusteliken mersen aensiet. en
 verghe derwert dat hi gaet. Hier om sel'c mit
 alre begheerten anhangen totten ouersten vadlan
 de. Niet en begheer hi in deser werlt dat openbaer
 is dat hijt haestelic laten moet. op dat ist dat wi
 waerlikken des hemelschen harders scapen sijn. om
 dat wi inder ghenoeghen niet staende en bliuey.

soe sellen wi worden ghesadet als wi daer comen
vander ewigher weyden .:.

Op ons liefs heren hemelvaertes dach Mar;
aus ewangelist .:.

In dien tiden Daer die ell iongheren teij
eten saten . soe openbaerde hem ihesus ende
verweet hem hoer onghelouicheit . ende die hart i
heit hoers harten . want dien die hem ghesien had
den dat hi verrezen was en gheloefden si niet . En
de voert dat ander . **S**inte gregorius om me
sie op dit selue ewangelium dat hi den volck te
women predicte in sinte peters kerk den heilighen
apostel .:.

Dat die iongheren ons heren verrisemisse
spade gheloefden dat en was niet alleen ho
re crancheit . mer oec alsoe te segghen onse vas
ticheit . Want die verrisemisse om dat si daer of
twiuelden . wort si ghetwoent bi veel proeuinghe .
Ende als wi die proeuinghe lesende bekennen .
wat ist ands dan dat wi van hoer va twielinghe

versekert worden. Want maria magdalena gaf
mi mij die haestelick ghelyoefde. dan thomas die
langhe twijelde. Want thomas twijelden. soe
taste hi die littepkelen vanden wonderen. ende hi
nam van onser harten die wonde d' twijelinghe
Men sel mercken om te bewisen die waerheit vā
ons heren uisenisse wat lucas spreect en seit. etē;
de keual hi hem dat si vā iherusalem niet gaen en
souden. en daer na een luttel seit hi. Daer sijt an
saghen wort hi opgheheuen. ende een wolkē ont
fene hem van horen oghen. Merct die woerden.
en tristent die gheestelic uholenheit. etende wort
hi op gheheuen. hi at en voer op. op dat hi d' daet
des etens die waerheit d's vley sches openlaren
soude. en maercus seit. dat onse heer eer hi optey
hemel voer sine iongerē berispede vand hertheit
hoers harten en hoer ongheleueheit. En wae sel
men mercken in dese dinghen. dan dat onse heer
hier om doe sijn iongeren berispede als hise licha
melike liet. op dat die woerde die hi he seide doe
hi ewech voer. in d' gheente harten diese hoerde te
vaster geprint blieue souden. En doe hi hoer hert
heit berispet had. soe laet ons hore wat hi uinaem
de en seide Gact i alle die werlt. predict dat ewā

geliijk allen creatueren. **M**ijn broeds was men
dat ewangeli niet sculdich te preken den onredeli-
ken creaturen. of den beesten. om datmen den ion
gheren daer of seit. predict dat ewangeli allen crea-
turen **M**er bi den naem van allen creature is die
mensche beteiket. wat het sijn stene mer si en leue
niet noch en gheuoelen niet. **H**et sijn crude ende
boome die leuen. mer si en gheuoelen niet. **S**i leue
seg ic. niet bi eenre sielen mer bi gropen en groen
heit. **B**ant sante paulus seit. Onwise dattu sage
ste en wort niet leuede ten si dat eerst sterue **D**us
leuet datter steruet. om dattet leuende worden ses
Oec sijn stene mer si en leue niet. **E**n het sijn boei
me ende crude mer si en gheuoelen niet. **E**nde het
sijn stomme beesten. si leuen si gheuoelen. mer si
en onder scheiden niet. **E**nde het sijn enghelen. si le-
uen gheuoelen en ondscheiden. wat dan van elcker
creatuer die mensche yet heeft. wat hi heeft dat we
sen mitten stenen dat leuen mitten boemen gheuo-
len mitten beesten istanc mitten enghelen. **I**si dat
die mensche dus yet ghemeens heuet mit elcker
creatuer. soe is die mensche in eenre manier elc
creatuer. **A**ldous predictmen alle creatueren dat
ewangeli alsmen den mensche alleen predict. **W**at

C ve

men leert dien om wes wil alle dinghen die in der
werelt sijn ghescepen sijn. ende van welcke men
sche alle dinghen bi eenre ghelykemisse niet vreem-
de en sijn. Men mach oec miten naem van allen
creaturen betrekken alle ghelyckten d' heidenen
want te voeren was hem gheseit. en gaet niet e-
vech in d' heiden weghe. Mer nu seitmen hem pre-
dict dat ewangeli allen creaturen. Het is te we-
ten dat die eerst die predicationen d' apostelen vanden
ioden usmaet wort. dat si ons dan in hulpe wer-
den souden als die houerdinge ioden dese predica-
tie vā hem verdreuen in een tuchte hoerre udoeme-
nis. Mer als die waerheit hoer iongheren om
te prediken sendet. wat doet si anders in die we-
relt dan si stroeyet coerne des saets. en hi werpel
hittel coerne des saets op dat hi vrucht van veel
destes ontfacien sel wt onse geloue. wat in alle die
werlt en soude alsoe groet oest d' ghelycker niet
ghedomen wesen en hadde vā ons heren hant niet
gheuallen die wt ghescreven coerne der predicationen
op dat redeliste lant. dat is op den mēschēn. daer
volgt nae. Die ghelyeft ende gheswoep woer. hi
sel behouden wesen. Mer die niet en ghesuet. hi
sel verdoemt worden. Nachscien geniet mochtē

alle daghe ghestelic. dat si doe sienlic dede bidden
apostelen. wat hoer priesteren als si bi die gracie
des beswerens op die ghelouighe hoer handen leg
ghen en si wed seggen die quade ghestet dat si in
hoer harten niet blauw en moghen. wat doen si an
ds. dan dat si die duuelen u'driue. En al die ghe
louighe menschen die die weerslike woerden hoers
ouden leue laten. en heiliche u'holen beteekenisse
spreken. en die loue en mogetheit hoers sceppers
wat doen si ands. dan dat si mit nuwe tonghen
spreken. die als si mit horen goeden raide of nemet
die boessheit van anderen menschen harten. so doen si
die serpenten ewech. En als si quade ingevinge
horen mer nochtan niet ghetoghen en worden ten
quade werke. dat is dat doetlic dat si drincke n
sen sel he niet scade. en die also dicwil als si hore
euere menschen sien u'trage in goede wercken. als si
he mit alte macht te hulpe come en sterken hoer
leue mit exemplel van hore wercke. die i hoer selfs
wercke onghastadich ware. wat doen die ands.
dan dat si op die siele hoer handen legge om dat
sijt wel hebbē sellen. en dese miraculen sijn so veel
te meer als si geestelic sijn. soe veel sijn si te meer
als si bi dese miraculen uz die lichaem in die siele

C xvij

verwecket worden. Lieue broeders dese teikenen
doet gi aldous mitter hulpen gods of gi wilt wat
Biden teikenen van buten en mach dat ewige leue
niet behoudē worden. vāden genē diese doen wat
die lichamelike mirakelen die toenē ondwilen bri
licheit. mer si en makēse niet. mer dese geestelike
mirakelen diemē doet in8 sielen. si en toenien die
doechde vā deser leue niet. mer si makēse. want
die quade mogēn die wtwendige mirakelen oec
doen. mer dese gheestelike mirakelen en mach nie
mant ghebruiken sond die goede alleen. Hier of
seit die waerheit vā sommige mēschēn. Neel mē
selēn sellēn mi seggen in dien daghe **Heer heer.** en
prophetierden wi niet in dinē naem en verdreue
wi niet in dinē naem die diuuelen wt. en deden
wi niet veel doechden in dinē name. en dan sel ic
hem seggen **Ic** en kien v niet. gaet vā mi alle die
quaet doen **Hier om lieue broeds en wilt niet mi**
nēn die teikenē diemē gemeen hebben mach mit
ten quaden. mer minet die mirakelen v goet die
renheit en der caritate n die wi nu ghesiet hebben
Die alsoe veel te sekerre sijn soe si meer uborgen
sijn. en van dien wort dat soen soe veel te meerre
voer gode. soe die glori voer die mēschē te mireis

Daer volghet na. Ende onse here ihesus na dien
dat hi die gesproken had. soe wort hi op genomen
inden hemel en sit ter rechterhant gods. wi bekennen
nen inden ouden testament dat helyas op geuoert
wort inden hemel. Mer het is een and dinck die
luchtinghe hemel. en die sterrende hemel. wae die
luchtinghe hemel is naest d eerden. En hier bi seg
gen wi die vogelen des hemels. om dat wise sien
vlieghen ind luchte Dus was helyas opgenomen
inden luchtinghen hemel. om datmen hem haestelic
voren soude in een heymelic lantschap vā eerderne.
daer hi i grote ruste des vleysches en des gheslestes
leuen soude. tot dat hi wed comen sel inden eynde
d werlt. en dat hi dan betrouwelt die scout des dodes
wat hi heeft die doet verlenget. mer hi en is hoer
niet ontgaen Mer onse verlosser wat hi die doet
niet en uilenghede. so swan hise en maectse te niet
doe hi urees. en hi openbaerde die glorie sijnre u/
ri senisse doe hi ten hemel opvoer. men sel oec niet
ken dat me leset dat helyas in enē magē opvoer
op dat me opebaer tonē soude dat ee puer mēsche
behoeft vremd helpe. wat die hulpen wordē ghe
daen en getoent biden enghelen. wat hi en had hi
hem selue niet moghen opuaeren totten luchteghen

C xvij

hemel. dien verswaerde die crancheit d' naturen.
mer men en leest niet dat onse ulosser opgeuoert
wore i enen wagon. of oümits den engelen. wâc
hi die alle dincs ghemact heeft. hi wort bi sijnre
opghenre cracht bouen alle dinc ghetragten. wâc
hi keerde derwerte weder daen hi ghetrouwien was
en hi keerde wed van daen d' hi bleef. wâc doe hi
bi sijnre mëschheit opwoer iden hemel. soe onthoue
hi bi sijnre godheit te gad hemel en eerde. En als
dus betrekende ioseph die vâ sine broederen ucoft
wore dat ucopen ons ulossers. En enoch die ou
gheuoert wore. en helyas die opgheuoert wore
tot die luchtinghen hemel. betrekent ons here op
uaert. Dus had ons here voerboden en ghetugte
sijnre opuaert. den enen voerden wet. en den ande
ren ons den wet. om te bewisen dat treue tijt co
mē soude die waerlic die hemelen vergaen soude
hier bi wort die ordinacie iden opheue dē tweer
ondschiden bi eenrehande bewassen. wâc enoch
wore ougheuoert. en helyas totten hemel opghe
uoert alsmen seit. om te uclaren dat namaels ee
comē soude die noch ougheuoert noch opgeuoert
n̄z alleen totte luchtinge hemel in mit sijnre cracht
opuaert soude totten ghestrewden hemel. Die ons

luden die in hem gesouen oec touenen soude die ve
nichet des vleisches. en hoe dat ond he bi toewas
sens des tijts die doechde d suukheit wassen soude
In dier tweer ouuoeringhe die als knechte os
heren opuaert beteistende. en onse heer oec in he
seluen heeft vertoent die ten hemel opuoer. wat
enoch had ee wijs en kind. mer men leest niet dat
hesyas wijs of kind hadde. **H**ier om mercket hoe
bi hem als biden toewassen d tiden oec die suuer
heit d heiligen gewassen is **D**at openbaerlic ver
toent wort bidē knechte die ougheuert wordē
en bi os herē persone die optē hemel voer. enoch
wort ougheuert die bi ghenoechte ghemonne
en bi ghenoechten kinderen wan. **H**esyas wort
opghenomē die bi ghenoechten ghemonne was.
mer bi ghenoechte en wan hi niet **O**nse heer wort
opgheuert. die noch bi ghenoechten ghemonne
en was. noch bi ghenoechten en wan. **M**er wi
sellen mercken wat dat is dat marcus seit. **H**i
sittet ter rechterhant gods. ende sinte steuen seit.
Ic sie die hemel op ghedaen. ende des mensches
soen staen ter rechterhant gods. wat ist dat mar
cus tughet. dat hi ter rechterhant gods sittet. en
dat hem sinte steuen siet staendt. **M**er broeders

ghi weet dat een rechter toe behoert te sitten. ende
 een vechter of die helpt behoert te staen. wat on
 se ulosser die dus opghenomē is inden hemel. en
 nu alle dingen rechtet. en ten lesten come sel een
 oerdeelaerre alle menschen. **D**esen bescriuet mar-
 cus na sijnre opuaert dat hi sittet. wat nader glo-
 rien sijnre opuaert soe selmen hem oerdeelaer sien
 inden eynde der werelt. **M**er sinte steuen die inde
 stide sijns arbeits was sach he staede die hi tot
 een hulper had. wat op dat sinte steue inden lan-
 de des veruolgheers die onghelouicheit uwinnē sou-
 de. soe vocht voer hem ihesus gracie vāden hemel.
Daer volghet na. en si ginghen e wech en predic-
 ten alre weghen. onse here mit hem werckende en
 hoer reden vastmakende mit nauolgende teikenē
 wat is in desen woerden te merke. wat selmen des
 of i die memorie leggen. ands dan dat na dat ge-
 hot die ghehoersanheit en na die ghehoersanheit
 die teikenē volgedē. **M**er om dat wi bid gracie
 des heren cortelic exponerēde of bedudēde die lesse
 des ewāgelys oulopen hebbē. soe hoert des oec toe
 dat wi yet seggen en mercken vāden feeste alsoe
 groot hoechheit. wat dit behoert ons eerstewenē te
 vrage watac si doe god ons here gebore wort die

enghelen openbaerden. en nochtans en leestmen
niet dat si mit witten cledere openbaerden. in doe on
se here opvoer te hemel so leestmen dat die engelen
die gesent ware mit witten cledere openbaerde.
wat het is aldus gescreue. d' snt sage wort hi op
gehuue. en ee wolleke ontfene he van hore oghen
en doe si he sage inde hemel gaen. siet soe stonden
twe manne neuue he in witten cledere. wat inden
witten cledere merctmen die bliscap en die feest des
hert. **Wat** ist dan dat si doe onse here geboren was
mit i witten cledere. in doe onse here opvoer dat si
doe i witten cledere openbaerde ands dan dat den
enghelen doe een groet feest wort doe god en men
sche opvoer iden hemel. wat doe onse here geboren
wort. so schen die godheit uiedt. en doe onse here
opvoer so wort die meschheit uheue. wat witten cle
dere betame bet d' uisessinghe. dan d' uideringhe
Hier om ware die engelen i sijnre opuaert scul
dich top baren i witten cledere. wat die i sijnre ge
borne ee oetmoedige god. i sijnre opuaert wort hi
getwent te wesen ee hoge mesch. in lieue broeds
dat staet os i deser feesten grotelic te merke. wat
opten dach va huden wort of gedaen die hantues
te onse udomenis en die senteie onse gebrechheit

verwādelt. wāt die natuer die geseit was du bis
te eerde en du selle i die eerde gaen. die gint hū-
den inden hemel. wāt om dese opūheffinge o's vlei-
sches so hiet die heilige iob o'se hēre eē vogel. wāt
om dat hi sach dat die iōdē niet ustaen en souden
dat sacramēt vā sijnre opuaert. so seide hi bescri-
uende die sentētie hōerre onghēluicheit en seide.
Hi en wisten den pat des voge's niet. wāt te rech-
te is onse hēre gescreē een vogel. wāt hi vlech op
mit sine vleischelike lichāē tē hemel. wes vogels
pat hi niet en wist die nz en geloefde dat hi ten he-
mel opuoer. **V**a deser feesten is geseit voer den p-
phet. **D**ijn groetheit is opgeheue bouē den hemel-
le n. **H**ier of seit hi noch. **G**od voer op i vroliche
den. en onse hēre int geluut o basinē. hier of seit
noch. opuarēde iden hōge so leit hi geuangen die
geuāgemisse. hi gaf gauē den mēschēn. wāt opua-
rēde iden hōge so leide hi geuāngē die geuāgenis-
se. wāt mit cracht sijnre o'gebreclichkeit heeft hi
uullen onse gebreclichkeit. en hi gaf den mēschēn
gauē. wāt doe hi vā bouen den heiligen gheest ghe-
sent had. so gaf hi den enē die reden o wijsheit. den
anderen gracie o doechden. den anderen menigher
hande manier van tonghen. den andren bedude;

nisse des woerdes. den anderden gracie des ghesonten
makkēs. dus gaf hi den mē schen gauē als bi sijn
re graciē hōer dwechden wiesen in d' werelt. vā de
ser gloriē sijnre opuaert seit oec abbacuc. die son
ne wort opuerheue. en̄ die mane stont in hoerre
ordinacie. wat wie is bidden naem d' sonne beter.
Hēt ands dan onse here. en̄ wie bidden name d' ma
ne ands dan die kerke. wat voer die tijt dat on
se here opuoer tē hemel soe otsach die harde sijnre
heiliger kerke seer die wedstoet deser werlt. niet
na dien dat si gesterct was na sijnre opuaert so
predicte si openbaerlic dat si heimelic gesouet had
Dus is dan die sonne opuerheuen. en̄ die mane
stont in hoerre ordinacie. wat doe onse here ten he
mel voer. soe wies sijn heilige kerke i machte vā
prediken **H**ier of seit salomon i dier seluer kerke
kē stēne. siet dese comit springēde inden berge ou
springende die hoeuelen. wat hi merctē die groet
heit vā so grote werke en̄ seide. siet dese comit sprī
gēde inden berge. wat doe hi quā tot onser ulosse
nisse. soe gaf hi als ic seggē mach eērehante sprō
gle. **L**iene broeds wi di sijn sprongē bekennen
Hi quā vāden hemel in sijn moed lichaem. tot ho
ren lichaem quam hi in die crißte. vānd crißden

quam hi int cruce. vāden cruce quam hi int graue
vāden graue keerde hi wed inden hemel. Siet om
dat hi ons na hē soude doen lopē. so gaf die waer
heit die d openbaerden iden vleysche om onse wil
eēnehande spronghe Die oec ublike als eē ruse d
te lopen den wech op dat wi tot hē mit onsh bartē
segghen souden Trecke mi na di. op dat wi lopen
inden roke dijnre saluē Hier om lieue broeds so
moeten wi volghen Swert mitter harten daer wi
gheldue dat hi op gheuaren is mittē lichaem. laet
ons vlien die eerseke be gheertē niet en gheue os
ghnoechten in desen nederste stede. die onse deel
hebbē inden hemel. en dat be hoert ons grotelic te
mercken. wat hi die goedtierlic op gheuaren is.
hi sel vreselic wed comē en al dat hi os mit sache
moedicheit gebodē heeft dat sel hi strengelic vā os
eischen. hier om en sel niemāt uonwearden die tis
den die gegeue sijn tot penitēcien. niemāt en uroe
kelose die sorge sijns selfs als hijt doē mach wat
onse ulosser sel dan alsoe veel te meer scerper co
mē ten oerdel. so hi os meer uleent heeft voer sijn
oerdel sijn grote gedoechsamheit. broeds dese dīn
ge doet mit v selue en uerect dese dīnige mit stadi
ghen ghepense in uwer ghedachten. Want al ist

dat dese gheachte noch drijft in der verstoernisse
deser dinghen. nochtant maket se al te hant den
ancker uwer hopen vast in dat ewiche lantscap
Ende maect oec vast die meninghe uwer gedachten
inden ghevarighen lichte. **S**iet wi hebbe n ghe
hoert dat onse here ten hemel op geuaren is. hier
om laet ons houden in onse ghepense dat wi ghe
souen. **E**nde al ist dat noch hier ghehouden wor
den mitter crancheit des lichaems. nochtan laet
ons hem volghen mitten screden va minnen. wat
hi en laet onse begheerte niet diese gheuet ihesus
christus onse here die leuet en regniert mitten va
der in die eenheit des heiligen gheestes. een god
ewelic sonder eynde **Amen.**

V Opten heilighen pynpter dach Johannes .::.

In dien tiden seide ihsus sine iongeren
soe wie mi minnet hi sel myn reden bou-
den. en myn vad sel hem minnen Ende
wi sellen tot hem comen. en een woninghe bi hem
macken et reliqua. **T**Sinte gregorius omeslie op
die selue ewangeliun dat hi preditte den volc
ke te woren in sinte peters kercke .::.

Ons betreent lieue broeders die woerden
lesken des heilighen ewangeliuns cortelick
ouer te lopen. om dat wi te lanigher daer nae sel-
ken moghen dueren in der contemplacien te ouer-
pensen van dus groter hoechheit. wat huden qua-
mit enen haestigen gelude die heiliche gheest boue
die iongeren. en hi uwandelde heer ghemoeede in
shyne minne. en daer va buten openbaerden vre-
ughe tongen. soe worden die harten va binnē ber-
uende. wat als si gode ontsingen inden ghesichte
des vuers. so berinden si soetlike va minne. wat
die heiliche gheest is die minne. Hier bi seit sint
ian. God is die minne. Soe wie dan dat mit ghe-
heelice harte god begheert. waerlikken hi heuet oec
te hant dien hi minnet. want niemant en soude
godde dan oech moghen minnen. en hadde hi niet

den ghenen die hi minnet. **M**er siet ist sake dat ye
mane vā v luden wort gevraght of hi gode min-
net. hi antwoorden mit allen betrouwen en sezel-
re gbedachteēn. **I**c min hem. ghi hebt ghehoert in
den beginne der lessen dat die waerheit seit. **H**oe
wie mi minnet hi sel myn woert houden. alsoe is
die proeuinge d' minne. die bewisinge des wercs.
Hier of seit die selue iohannes in sijn epistolen.
Die seit ic min gode en hout sijn gebode niet hi is
loghenachtich. wat wi minne hem gewaerlic. ist
dat wi sijn ghebode houden en ons bedwingen vā
onseren vuulen begheerten. wat die noch oūmits
vuulen begeertē afterwerts vliest. waerlic hi en
minet gode niet. wat in sine vuulen begeertē we
d seit hi gode. en myn vad sel he minne. en wi sel-
len tot hem comē en woninghe bi he doen. **L**ieue
broeds merct hoe ghet dese feest is te habbe god's
toecomst in d' herberghe des harte. waerlic waere
dat in v huus een ryc en een machtich vrient co-
mē soude. miē soude mit alre haeste dat huus suue-
ren dat niet machschien d' in sijn en soude. dat des
vriends oghen ubelgen mochte die d' in comē sou-
de. hier om so moet hi of wegen sijn smetinge des
quade wercs. soe wie gode bereide wil dat huus.

C xviii

shins harten. Mer besiet wat die waerheit seit. en
wi sellen tot he come en woninge mit h3 maken
wat hi come in sommiger m3schen harten. mer hi
en maect d3 geen woninge. wat bi betrouwenisse
ontsaen si gods aensien. mer ind tijt d3 becoringe
vergete si dat selue d3 si bewouwenisse of hadde
en aldus leuen si wed omme die sonden te doen als
of si die niet beweent en hadde. soe wie dan gode
waerlic minnet en sijn gebot hout in shinte herte
comit onse here en maect d3 een woninge. wat die
minne d3 godheit vergaat he alsoe. dat hi vander
minne ind tijt d3 becoringhe niet of en gaet. Dus
minnet die waerlic gode wies gedacht niet ver
wonne en wort bi consent in quad ghenoechten
wat elc mensche wort alsoe veel te vorder vand
hoechster minne gesceide als hi in desen nedsten
dinge ghenoechte heeft. Hier bi seitmen d3 na. Die
mi niet en minnet hi en hout myn woerden niet.
Lieue Broeds leert v inwerts tot v selue en on
dsoect of gi gode waerlic minnet. Nochtan en sel
niemant he selue gheloue. soe wat he sijn gemoede
antwoert sond oerconscap d3 wercke. Mer ond
draghe die tonge die gedachte en dat leue vand
minne des scappers. Nimmermeer en is gods mi

ne ledich. wāt si werct grote dingen ist dat si is.
m̄ ihsmaet si te werkē. so en ist geen mīne. en̄ dat
woert dat hi gehoert heeft en̄ is mijnenz. mer sijn
die mi ghesent heeft des vads. **L**ieuwe broeds ghi
weet dat hi die dat sprect die eēgeboreē soen is des
vads woert **E**n̄ hier om dat woert dat die soen
sprect en̄ is des soens nz. m̄ des vads. wāt hi die
soen is des vads woert **D**it heb ic v gesprokē bi
v wesenre. wāneer en̄ soude hi bi hē nz wesen die
doe hi opuarē soude iden hemel hē beloest en̄ seit
siet ic him mit v alle dage tot die werlt eyndē sel
mer dat woert dat mēsche geworden is. **H**et blijft
hier en̄ vaert e wech. **T**het vaert e wech mitten li
chaem. m̄ het blijft hier bid godheit **H**ier om seit
hi. dat doe hi bi hē bliue de was. wāt hi die bi on
sienlike macht altoes bouen hem was. hi ghinc
doe e wech van horen lichamelike aensien. **M**er
die troester die heiliche gheest dien die vad in mi
nen naem senden sel. hi sel v alle dingen leren. en̄
hi sel v raden alle dinge die ic v seggen sel. **V**eel
vā v luden mijn broeds wetē datmē in gryper
talen den heiligen geest heet aduocat of utwester
En̄ hier om seitmē hem een voerspreker. wāt hi
voer des vads gherichtheit bidt voer die dolm̄

ghe der gheenre die misdoen En hi die mitten vad
en mitte soen is van eere substadien. men seit dat hi
voer den gheen bit die misdoen. wat die gheen die
hi uult. die maect hi biddende. Hier of seit pau
bus. wat hi die geest eyfchet voer ons mit omtal
like suchee. wat die eyfchet is minne dan die dme
of eyfchet. hoe seitmen dan dat die heilige geest eyf
chet die n̄ minne en is. in hi die geest eyfchet. wat
die hi uult doet hi kerne om te eyfchen. En den
seluen geest heetmen oec uwestier. wat als hi den
ghenen die kerouwe hebben van hore misdaet. be
reidet hope der ghenaden. soe heeft hi op die ghes
dachten vaden unooye hoerre droefheit. Van welc
ke troester besouetmen te rechte. Hi sel v alle din
ge leuen. wat het en si dat dese geest si i des geens
kerte diet horre. soe sel des leers redich sijn.
Weldus en sel niemant toe gheuen den leeren dat
hi wt sinen monde verstaet. want het en si dat hi
binnen si die leert. soe pijn te verghefs des lees
res tonghe van buten Siet ghi hoert allegad een
stemme die spreket. nochtan en begrijpt ghi niet
te gader den sin d stemme die ghi hoert. Als dan
die stemme niet onghelyc en is. waer om is in v
horre die verstaenisse d stemmen onghelyc. sond

om dat hi dien dat des geens stemme die spreket
gemeenslic uimaent ee meester van binne is. die die
sommighe sondinge leert vader ustandenisse der
stemmen ongelijc. Van deser saluinge des geests is
ester hi sint ian gheseyt. Alsoe sijn saluinge ons
leert van allen dingē. aldus en wort me bid stem
me niet geleert. als die gedachte bide gheest niet
en wort gesaluet. mer waer om spreke wi dit van
d' kringhe d' menschen. als oec die scepter niet en
sprekt tott leringe des mēschēn. ist dat hi dien sel
ue mēschē niet en sprekt bid saluinge sijns geests.
Hekker eer caym Abel sine broed doetsloech. hoer
de hi du hebste ghesondiche staet of. Mer om sijn
sonde diet udienden wort hi umanet bid stemmen
en niet bid saluinge. En daer om mocht hi gods
woert hore. mer hi uonweerdē te houdē. Mer
des staet te vrage waer hi datme van de sen seluen
geest seit. hi sel van alle dinghe raden. als raden ple
get toe te hore enē die minre is. in om dat wi sulc
ke tijt raden hetē datme hemelske dient. soe seit
me dat die geest niet dat hi ons die const van
ondere in brenget. mer vader verborgenheit. Ic
laet van minen vrede. minen vrede gheue ic van. Hier
laet iccken van in hemelsche gheue iccken van. Die mi

C vee

volghen die staet icken . en die daer comen ghue
icken . siet lieue broeds bid hulpen ons heren heb
be wi nu cortelic die woerden d' heiligen ewageli
en uclaert **N**u staet os onse gedachte ouerdrije
in die oupensinge deser groot hoechheit . **M**er om
dat ons mitter lessen des ewageli oec gelezen is
die lessē vter apostelen wercke . soe sellen wi d' yet
wt treckē inden orber onser contēplaciēn wāt gi
hebt gehvert dat die heilige geest bouē den ionghe
wē opēbaerde i vuerige tongē . en gaf die kūnst
vā allen tongē . wat beteikent hi mit desen mira
kel ands dan die heilige kere . **M**it desen seluen
gheest uuslet sprekē souden mit stēmen vā allen
luden . wāt die hem pijnē teghen gode enē toers
ne te stichtē . si verslore die gemeenscap eentre ton
gen . en in die gene die gode oetmoedelic ontsage
wordē alle tongē een . aldus udiende hier die oet
moedicheit die doechde . en die houē die udiende d'
laſter en scaemte **M**er os staet te vragē waer bi
dat die heilige gheest die mitten vad en den soen
een is inden vuer openbaerde en waer bi hi te ga
dinden vuer en inden tongē openbaerde en waer
bi hi fulcken tijt in een duue en fulcken tijt inden
vuer vertoghet wort ende waer om hi bouen den

gods soen openbaerde in d' geslukkenisse eente diue.
en bouē den iongerē inden vuer. also dat hi bouē
onsen here niet en qua inden vuer. noch bouē den
iongherē en wort niet utoent in eente diue. **N**o,
laet ons wed sterren dese vier die wi voergesettet
hebbē te ontbindē. wat die geest die mitten vad
en den soen euē ewich is wort utoget inden vuer
wat god is onlichamelic en onwetsprekelic en ee
onsienlic vuer. **A**lloe paulus getuget. Onse god
is een utegende vuer. God is ee vuer geseit. wat
hi hem wort die westicheit d' sonden uteert. vā de
sen vuer seit die waerheit. ic bin gecomen ee vuer
te senden in d' eerden. en wat wil ic dan dattet ber
ne. wat die eertsche harten sijn eerde ghesheten. die
als si in hem uigaderen dese nederste ghepense. soe
worden si vāden quaden gheesten uteeden. **M**er
onse here werpt dat vuer in die eerde. als hi bi
den weblasen des heilighen gheest. d' vleyschelijker
menschen harten doet bernen. **E**n die eerde kernt
als dat vleyschelijke harte dat te voren dour was
in sine ghenoeghte. laet die vuulc be gheertē deser
werlt. en wort onstekken ter minnen gods. **H**ier
d' opelaerde die heilige geest wel inde vuer. wat
vā elcke harte die hi vuulc so uiaget hi die traec.

C vevi

heit d' coude, en ontfestet dat in die begeerte sijn
ewicheit. En hi wort uutoget in vuerige tonge
wāc die selue geest is mede ewich mitte soen, en
die tonge heest her de grote maechscap mitte woert
de, wāc die soen is des vads woert. En om dat
ēē substācie of wesen des gheests en des woerdes
is, so was dese geest sculdich uutoget te worden in
d tongen. Of seker om dat bid tongē dat woert
wt come, soe opēbaerde die geest in d tongē, wāt
soe wie vāden heilige geest uvert wort hi belyet
gods woert, dat is den enē gelyke soen gods, en
hi en mach gods woert niet onsegge, wāt hi he
uet te hant die tonge des heiligen gheests Of se
ker d' om openbaerde die heilige gheest in vueri
ghen tonghen, want die hi veruuliet die maect hi
alle gader bernende ende sprekende. Die leeres
hebbēn bernende tongen, wāt als si gode minne
de prediken, soe doen si bernen der gheenre harter
dicht horen, wāt een leeres reden is ledich, ist dat
si niet gheuen en mach den brant d minnen. De
se branc der kerkinghe hadde si ontfesten vanden
monde der waerheit die seiden En was onse her
te niet bernende in ons van ihesu doe hi ons in
de weghe sprac, ende ons ontfante die scrifuren.

want dat herte wort bernende vander reden die
si hoerden, en die coude der traechte gaet e wech
dat gedachte wort angstvoudich in hoger begeer
ten, en vreemde va eerteschen genoechte, wat die
minne die dat herte uiule heeft pijnigetse mit ghe
weie, in als si mit dusdanige hette gepijnt wort
soe wort si geuoet va die seluer pine, hoer genoe
get te hore gods gebode, en mit alsoe veel geboden
als si gesleert wort, soe wort si bernende als mit
also veel brande, en si die te vorre traech was bi
hore begeerte, si bernit d na bidde woerde, hier of
is wel bi moyses geseyt In sijnre rechterhant is
die vuerige wette, wat bid luste side sijn gehete
Die quade dieme t luste side settē sel, en bid rech
terhant die wtucoren Hier om is i gods rechter
hant ee vuerige wette, wat die wtucoren en hore
die hemelsche ghebode niet mit couder harten mer
si worden daer toe bernende mitten brande der e
nigher minne Die reden brenghtmen te oren en
si is gram op hoer seluen en wort verbrandt van
der seluer vlammen d ymigher sueticheit en die
heiliche gheest wort vertoget i een duue en inden
vuer want alle die gheen die hi veruullen maect
hi simpel ende bernende in minnen Simpel in su

uerheit. bernende in minnen. wat gode en genoez
 ghet niet die simpelheit sond gerechticheit noch
 die gerechticheit sond simpelheit **Hier** of seit die
 waerheit self. wesen simpel als die duue en wijs
 als die serpente. en in de sen dinge is te mercken
 dat dese here sine iongen niet en woude vermanen
 vand duue sond die serpente. noch vand serpen-
 te sond die duue. op dat die cloeckheit d serpen-
 te onsteket soude d duue simpelheit. en op datt du-
 ue simpelheit bedwinge soude die scaleheit d ser-
 pente. hier of seit paulus **En** wilt geē kind wordē
 in uwē sinne. siet hier hebbē wi gehoert die scale-
 heit d slangē nu wordē wi uimaent vand duue
 simpelheit. mi wesen kind sond quaethit. hier bi
 is vāden heilige iob geseyt. hi was ee simpel man
 en gewecht. wat wat is gerechticheit sond simpel-
 heit. of simpelheit sond gerechticheit. wat om dat
 dese heilige geest gerechticheit leert en simpelheit
 soe was hi sculdich getoget te wordē inden vuer
 en inden duue. om dat elc harde dat gewert wort
 mit sijnre gracie bernede worden sel vriendelic i
 sachmoedicheit d goedtierenheit. en in begeerte
 der gerechticheit **En** te lesten is te vratghen waer
 om dese geest in onser verlosser en den middelaer

gods en des menschen openbaerde si eenre diue.
en inden iongeren bidene vuere. waerlic die ee geslo
ven soen god is die recht des menschelike geslach
tes. in wie soude sijn gerechticheit moge drage of
hi eer onsen sonden had willen proeuē bi seer phis
d gerechticheit. dan hi ons bi goedtierelicit uita
dt had. Hier om hi die om d mēschē wil mēschē
gewordē was. hi bewijstē hē sachmoedich den
mēschēn. hi en woude den sondarē n̄ slaen mer is
gaderē. Hi woudē eerst goedtierelic vergaderē
op dat hi hebbē soude die hi namaels inde oerdel
behoudē soude. Hier om was die gheest sculdich
houē hem te openbare in eenre diue. die n̄ geco
mē en was om dat hi die sondē chant bi gerechtic
hedē slaen soude. in om dat hise noch bi sachmoe
dicheden udragē soude. in hier tegē was die heilic
ge geest sculdich te wordē uwoent houē die ionge
ren inde vuere. om dat si die slechte mēschēn wa
ren en d om sondarē tegēs hē selue ee geestelike
heitē onsteltē soude. en die sondē die god bi sach
moedicheden spaerden. die soude si in hem seluen
oumits penitēcien castien. wat si oec die hē hiel
den aen die hemelsche mysterie. en mochten sond
sonde niet wesen. als sint ian ghetuiget die seit.

Ift dat wi seggen dat wi gheen sondē en hebben
 so bedriegē wi ons selue. en die waerheit en is i
 ons kudē niet. Hier om qua hi in de mēschen in
 den vuer. en in ee diue opēkterde hi i onsen heve
 wāt onse sondē die onse heve goedtiersc oūmits
 sachmoedicheit udraget. die sellen wi altoes an
 sien bi scerpbedē d gerechticheit. en übernē mit
 hette d penitēcien. als dus wort dese geest bi eenre
 diue i onse ulosser getoent. en bidē vuer inden
 mēsch. wāt also veel als ons die strēgicheit d s
 ulossers safter is gewordē. alsoe veel te meer sel
 onse cranchieit tegēs ons worden onsteken. Om
 dat wi dus voldaen hebben die reden vāden vier
 questien. so laet ons voertgaen te anschien die gif
 ten des selue geests. wāt vā desen geest is geset.
Hijn gheest vertierde die hemelen. wāt die vertie
 ringe d hemelen sijn doechden d predicarē. en dese
 uiteringe ulest paulus en seit. ee anderē wort bi
 den geest gegeue die reden d wijsheit. ene anderen
 reden d konsticheden nādē selue geest. ee anderen
 dat gelyck in den selue gheest. een anderen die gra
 tie d gesonicheden in enen geest. een and die werc
 ken d doechden. een and die propheetien. een and
 dat ondschepden d gheesten. en die manieren van

3

tongen. een ander dat beduiden der reden. want al
se dese werelt ee en die selue geest deyldende elcs
alsoe hi wil. hier om alsoe veel als die predicarē
goede werkē sijn. alsoo veel sijn die vercleringe d
hemelen. hier of is gescreueⁿ **H**i ons herē woerde
sijn die hemelen vast gemaect. en bide geest sijns
mones al hoer cracht. wat os herē woert is des
vads soen. mer om datmē totghen sel dat alle die
dieuoudicheit die selue hemelen dat sijn die apos-
telen gemaect heeft. so seitmē d te hant toe vāden
grootheit des heilighen gheest. en biden gheest sijns
mones is alle hoer crachte. **A**ldous is d hemelen
crachte genomē vāden heilige geest. wat die apos-
telen en soudē hē niet hebbe dorre settē tegēs die
mache deser werlt. en had se die stercheit des heil-
ige geest niet gesteret. wat wi wetē hoe die leues d
heiliger kerke waren eer hē dese geest toequā. en
wi sien hoe sterē dat si worden d na dat dese geest
tot hē ghecomē was. waerklic dese selue herde der
kercken bi wes heilige lichaem dat wi sitten. hoe
etanc ende hoe vreesachtich hi was voer die toe
comst van desen gheest. men vrygkes der deernen
die die doer machte en si segghet. wat doe hi mie-
ter stemmen eens myfs aenghestoten was. om

dat hi ontfach te sterue: soe lochende hi dat leuen
 en doe lochende peter in de eerden allen die moerde
 naer belieden in den crute. **H**iet dese man die van
 soe grote vrees was hoe daen dat hi was na die
 toecomst des geests laet os hore **M**en maskede ee
 uigaderinge d meester scap en der ouds. men one
 boet den apostelen en seide he dat si i ihesus naem
 mit sprekē en souden. petrus antwoerde mit groot
 cracht. men moet gode meer ghehoersam sijn dan
 den meschen. en efter seide hi. ist in ons heren een
 scourwe gerecht vmeer te hore dan gode. wat wi
 en mogē dat wi gehoert en gesien habbe n̄t loches
 ne. en si gingē oec ubliden de vāden aensichte des
 rades. om dat si weerdich ware gehadt om op
 naem laster te doen. **H**iet peter verblyt in den sla
 gen die te hore in den woerden ontfach. en die te
 hore eenre deerne woerden die hem vragēde ont
 sach. na die toecomst des heilige geests doe hi ge
 slage wort. uonveerde hi d princen machte. **H**et
 betrouw ons die oghen des ghesoues op te heffen
 in die cracht des werkēs. en mit onderscheide te
 mercken die vāders des numen en des ouden tes
 taments. **H**iet mit openen oghen des seluen ghe
 soues. aensie ic dauid. amos. daniel. petrum. paul

Kum, matheum, en ic wil merken. hoedanige mei
ster dese heilige geest is. in ic gehreec i deser mer-
kinge. wat hi uuulc eē lant dat op d herpen spe-
let. en maectet enē sout makker. hi uuulde eē lant
dat spaerlic vā spise leefde. en maectet enē recht
ou die ouds. hi uuulde enē herde des vees die dor-
te moerboem rode. en maecte eē ppheet. hi veruul-
de eē visscher. en maecte eē predicaer. hi veruulde
eē veruolger. en maecte eē leerrer d heide. hi ver-
uuulde eē publicaen. en maecte ewāgeliſt. **O** hoe
danighe meiſter is dese heilige gheest. **D**aer en is
geen merringe te lever. d die heilige geest is. **D**at
geualt i al dat hi wil chout als hi dat harte wert.
soe leert hi. en dat is lever dat hise alleen wert.
Want alsoe haestelic als hi dat mēschelike gemoe-
de verlicht. soe verwandelt hise. wat si gaet des
haestelic of dat si was. en bewisee haestelic dat si
niet en was. **M**erken wi onsen heilighen predica-
ren hoedanich hise op desen dach vant. en hoedae
dat hise maecte. waerlic si die i een beslotē huis-
saten om die vrese der ioden. elck konde sijn ton-
ghe dier hi in ghebornen was. nochtant en dorsten
si mitter tongen die si konsten openbaerlic opm-
ijet prediken. **D**ie heilige gheest quam en leet

dese inden monde mit meniger hande tonghen. en
int herte gestercke hiſe mitte cracht. Si begonden
i vreemd sprakke op my te prediken. die he te voeren
onsage te spreken van he in hoer eygē sprake. wat
hoer ontfengede harte uonweerde die to meten
des lichaems die si te voerē hadde ontfien. want
die minne gods verwach die cracht d mēscheliker
vresen. en si die te voerē ond hoer wedſaken lage
van vresen. si waren nu bouen hem van machten.
Diese dus inden ouersten alsoe groot hoechheit op
hief. wat sel ic ands seggen dan dat hi die harte
d eertſcher menschen hemelen maect. Merct lieue
broeds hoe groet die hoechtheit van huden is. van
der wecomit des heiligen gheestes. na dat die een
ghekoren soen mensche ghemorden is. want alsoe
die kersdach te even is. alsoe is oec deſe dach te
even. wat in dien dach god in hem seluen bluende
sciep he seluen mensche. en in deſen dach ontfien
gen die menschen god van bouē nedcomende. In
dien dach wort god natuerlic mēſche. en in deſen
dach wordē die mēſchen gode bi wtuerkiesinghe
Iſt dan dat wi ind sterflichkeit n̄ bluē en willen
so laet ons broeds minne dese leuedige manēde
gheest. Mer om dat dat vleysche den gheest n̄ en

5
kent. soe mach ghescreien yemant in hem seluen bi
vleyschelike gevense seggen **H**oe mach ic minne
die ic uij en wete **D**it gelyen wi oec. wat dat haer
te dat i desen sienlike dinghen veronsediget is. en
mach die onsienlike dingē niet sien. wat het pen
set niet sond die sienlike dingē. en als si die sien
like dingē niet en doet so trect si die beelde dō of i
en als si dus leit i desen lichamelic beelde. soe en
mach si uij geraisen ten onlighamelike dingē. hier
bi genualter dat si soe veel te qualicker den scepper
niet en kent. soe si i hore gevense te minicker dra
giet die lichamelike creature. in wat wi gode niet
sien en moghen soe hebben wi yet dat wi doen mo
ghen d̄ bi dat eē wech worden mach. mit welcke
dat oghe onse uestandemisse tot hem comen mach
waerlic die wi nu i he selue in geentewij̄s en mo
ge sien. die moge wi nu sien in sine knechte. als
wi die sien wondelike dingē doen. soe worden wi
des seller dat god i hore harce woent. en van licha
melike dingē mogen wi onse oefeninge tot onsl
ichamelike dinghen trecken. want niemand van
ons en mach claeरlike sien in die wontheit d̄ son
nen starende als si claeरlic opgaet. want die o
ghen die d̄ in staren werden in horen radien ver

donckert **N**er wi sien die Bergē an die vander
 sonnē claeरheit beschenē sijn. en d an sien wi dat
 die son thant opgegaen is. wāt wi dan die son d
 gerechticheit i hoer selue n̄ sien en mogē. so laet
 ons an sien die Bergē die vā hoerre claeरheit ver
 licht sijn. **D**at sijn die heiliche apostelen die van
 doechden claeरlic schinen en mit miraculen scoen
 sijn. die bestort heeft die claeरheit d sonnē die op
 gegaen is. **E**n al is hi in hē onsienlic. nochē hē
 uet hi ons hem sienlic ghetgheue biden apostelen
 alse bi beschenē bergen. wāt die cracht d godheit
 is in hoer selue als die son inden hemel. ende die
 cracht der godheit inden menschen is als die son
 ind eerden. **H**ier om laet ons an sien die son der
 gherechticheit ind eerden die wi niet sien en mo
 ghen inden hemel. op dat als wi bi deser sonnen
 sond stoten des voets onser wercken ind eerden
 wāderen. dat wi om die te sien inden hemel onse
 oghen tot eniger tijt opheffen mogē. **E**n onghe
 stotens voets doen wi onsen wech ind eerde. ist
 dat wi gode en onsen euen mensche mit ghekeele
 kerte minne. wāt men minnet gode niet gewaer
 lie sond den euen mēschē. noch den eue mēschē
 sonder gode. **H**ier bi ist dat wi in enen anderē

Sermoen ghefeit hebben. datmen leest dat de se sel
ue gheest andwerue gheghue wort den apostelen
Eerstwerf vā onsen here hier in dē eerde wesen de
en d na doe onse here bouē inde hemel sat. wāt hi
gassen in d eerden o datmē den euē mēschen min
nē sel. en vāden hemel o datmē gode minnē sel.
in waer om geestmē eerst in d eerde. en d na vā
den hemel. ands dan datmē geeft opēbaerlic te u
staen. wāt na sine ians woert. die sine broed iz
en minet die hi siet. hoe mach hi gode minnē die
hi niet en siet. **H**ier om broeders laet ons onsen
euē mensche minnen die bi ons is. op dat wi co
men moghen tot des gheens minne die bouē ons
is. **D**ie ghdachte voerpense in horen euen meit
sche dat si gode bewisen sel. **D**at si volmaectelic
mach verdienen te verbliden in gode mitten euen
kersten mensche **D**an sellen wi comen ter bliscap
des ouerste vergaderinghe. daer wi nu of hebben
ontsaen dat part des heilighen ghrestes. **M**it al
re minnen laet ons tiden tot desen eynde. daer wi
sonder eynde verbliden sellen. **D**aer is dat heil
iche gheselscap der hemelscher borgbers. **D**aer is
die ghewarighe feest. **D**aer is sekere ruste. **D**aer
is die ghewarighe vrede die ons nu niet en wort

C regen

ghelaten. mer wort gheghueuen bi onsen herc ihu;
sum cristum die leest ende regnert Almen. :.

¶ Die eerste sondedach na die octauie van pijn
tertij lucas. :.

In dien tiden seide ihesus tot sine iongeren
desse ghelykenisse Het was een ryc man en
was mit purpur geclæet en mit witten siden cle-
deren. ende hi werscapte daghelycs hoechlycken. en
een arm mensche was. wes naem lazarus was.
¶ Et reliqua. ¶ Sinte gregorius omelie op dit
selue ewagelium dat hi predicte te romē in sinte
laurens kere den volc. :.

Die heiliche scrifuer die godlike inghespro-
ken is. die en gedenet n̄t alleen die werke
d̄ goed menschen om na te volghen. m̄ si spreect
oec vander pijn der boser menschen. op dat die
ghen die vanden exemplelen d̄ goed menschen n̄t
en worden uwecket om wel te leuen. dat si doch
vernieert worden als si die pijn d̄ quad menschen
horen. ¶ In dese twe worden beide bewijst in desen
ewangeliie wanmeer niet alleen lazarus ruste en
wort gedachte. mer oec die pijn des houerdinghe
viken wort wed totter memorien ghebrochte. op
dat inden enen die arme hebben sellen dat si na

volghen sellen. en inden anderien die rike hebben
dat si ontsfruchtē mogē. Inden woerden d' hīliger
scripturē selmē eerst houde die waerheit vā
d' historien. en d' na selmē ondsoekē die verstaede
nisse vā d' geesteliker beduidinge. wat dan gaet
men die vrucht d' geesteliker verstaedenisse soete
lic als si eerst gesterct wort bid historien d' waer
heit. hi om dat die geestelike beduidenisse sulcken
tijt die geloue stichtet. en die historie die sober
heit. wi die mitter helpen gods nu den gelouigen
mēschen toespreken. soe en wanē wi niet onrecht
wesen ist dat wi dese ordinacie vā spreken affer
setten. Dat ghi die dat gewarige geloue nu ster
kelic hout. dat ghi eerst yet cortelic horen selt vā
d' geestelicker beduidenisse. en dat vād soberheit
der historien noetdorstich is. dat selmen in d' ordi
nacien onser beduidenisse totten lesten houden.
wat men plach dicwil best te gedenckē die dim
gen diemē lest hoert. Daer om oulkopen wi cortes
lic den sin d' geestelicker verstandenisse. op dat wi
te lichtelicker sellen moghen comē totter breedheit
vād soberheit. Het was een r̄icke man en hi
wore ghecleet mit witten siden cledeven en hi wer
scapte dagelijc hoechlic. wien lieue broeds. wien

C xvij

Beteikent dese rike man die gesleet wort mit pur
pur en mit siden clederen en verscapte daghelyc
hechlic. ands dan dat volc d' iden. dat die oefe
minge des leues va bute hadde. dat otsaen had.
de die weelden vand wet. en dier gebruytē ten
schijn. en nz ter orberlicheit. En wie beteikent bi
geliemisse dese lazarus die vol sweren was. an
ds dan dat heidensche volc. dat doe te gode wert
beteikent wort he nz en scaemde sijn sondē te syen.
soe was he dat swere in d' huit. so wort getogen
dat venijnt vten binneste en bresket va bute we
wāt wat is dit blypen d' sondē of dat biechten.
ands dan ee wt brekinghe d' mondē. wāt dat ve
nijne d' sondē wort salichlic geopent in d' biecht
dat forchlic uborgē was in d' herte. wāt die won
den des huuts treckē opwert die vochticheit des
eters. En als wi onse sonden biechte. wat doen
wi ands dan dat wi dat quade opdoen dat i ons
verborghen was. Mer lazarus die gewont was
hi begeerde gesadet te worden vāden crumen die
va des rike mans tafel vielen. en niemāt en gaf
se hem. wāt dat houerdighe volc vāden iden u/
onweerde dat heidensche volc te ontsaen tott ke
nisce vander wette. Ende als dat ioedsche volc

leringhe vand wette niet en hadde tot caritatien
in ter houdien. soe u hief he als vand rijchheit diet
oefangen had. En om dat he die woerde s con-
ste wtuloyde, so vielen die woerde als crumē vā
s tafelen. En hier tegē so lichtē die hondē lazarg
wondē die voer s dore lach. mē plach sulke tijt
ind heilige scripture bide hondē die predicarē te
verstaen. wāt als s hondē tonge eē wondē licht so
geneset sise. wāt als die heilige leres ind biechtes
vā onse sondē ons leren. so tastē si als mitt ton-
ge die wondē ons herte. en o dat si spreke de os
ulossen vāden sondē. so doen si als si onse wondē.
tastē die wed genesen. wāt om dat bide naem s
hondē s predicaer tonge beteiltēt is. so is bide
prophet dauid tot onsen here gesiet. Die tonghe
dijntre hondē vten viandē vā he. wāt vten onge-
louige idē wordē die heilige predicarē weicōre
die inden versekeren ter waerheit quamē teghen
die dieuen en moedenaren. ende gauen teghen
he als ic segge mach voer onse here grote gebloe-
ke. en hier teghen seitmē vand misdaet somighe
predicaren. Het sijn stome hondē en en konnē n
bloeken. want om dat dir heilige predicaren al-
dus die sonden udoemen. ni si prisen dat biechten

der sonden en seggcken. Biecht die een den ande
 ren v sonde. en bit die ee voer den anderē op dz
 gi mocht behoude wordē. Dus licken die honde
 Lazarus swere. wat die heilige leeres als si d heil-
 den biecht otfaren. so brengē si die wonde d har-
 te wed ter gesonchheit. Hier bi bedunt wel laza-
 rus geholpe. wat die leeres helpe die ter ulossinge
 die si sijn wonde bi berispe d tonge genesen. Bi-
 den liche d hondē machmē oec beteikenē die bre-
 de tonge d smekers. wat dat liche d die smekers
 onse wonde mede liche. is dat si oec dicwil ple-
 ge die quaethedē die wi in ons selue drispe mit
 ondadij gonsste te prijen. En het geschiede dat st.
 beilde storue. die rikemā die gecleet wort mit pur-
 pur en mit wittē sidē claderē wort begrauē in d
 helle. in lazarg wōt genoert vāden enghel i abrahā
 hās scoet. wat bedunt abrahās scoet ands dan
 die hemelic ruste des vāds. hier off seit die waer-
 heit. veel sellene comē vā oesten en westē. en sel-
 len wer scappē mit abrahā ysaac en iacob idē
 lice d hemelen. en die kind des rikes sellen wordē
 wtgeworzen i die vterste duusterisse. wat die
 mē seit dat hi mit purpur gecleet was. te rechte
 hantmen hem sijnt des rikes. Die van verre om-

Lazarus te sien sijn oghen opheffet. want als die
ongelouige bid pijnē hore uidoenisse benedē sijn
so sien si voer den leste domsdage sonmige geslui
ge bouē hē ind ruste. welcke bliscap si d na niet
en mogē sien. wat et is verre datmē seit. om dat
si d oūmits ūdience n̄ comē en mogē. mer men
toget dat hi meest ind tongē ūbernde als hi sei
de. **H**ende lazarus dat hi dat eynde vā sijn ving
nette i wat en mijn tonge vercoel. wat ic worde
gepijn̄t in deser vlamme. Dat ongelouige volc
hielt die woerde d wette inde monde diet veron
weerde te houdē inden werke. Daer om selt d te
meer bernē. d toent dattet weet n̄ doen en mou
de **H**ier bi is geseyt doer salomon vāden gesleer
den en diet ūwelkelen. **A**ls eens menschen ar
beit is i sijn monde. m̄ sijn siel en sel n̄ vrucht
worden. wat so wie daer toe alleen arbeit dat hi
komme dat hi sprekken moge. soe vast hi mit ydel
re herte h vāden voetsel sijne konsten. hi begeert
getast te wordē mitten eynde vāden vinger. wat
die totte ewigē pijn gegeue is. hi begeert deelach
tich te wesen doch inden lesten van d goed men
schen wercken. En̄ men atwoert hē. dat hi i de
se leuen goede dinghe ontfene. wat hi hielt voet

alle sijn bliscap dese vergaenlike salicheit. wane
die goede mogen hier goet hebbē. en nochta dat
n̄z ontfauen voer hoer boen. wat si een beter goet
dat is dat ewige goet begeren. soe wort alle dat
goet dat si vā butē besitten i hore vonnisce als si
mit heilige begeertē bernē voer n̄z gerekēt. hier
om die pphret dauid die gesterct was mitte r̄hc
bedē s̄jns r̄jcs. en mit veel dienstes. en al wast
dat hi dit ansach ter noetdorſte wesen. nochtan
berende hi om ee goet alleen alte begeerlic en sei
de. wat mi is goet an gode te hangē. en ond dese
dingē is te merke datmē seit den r̄ske man. **O**he
denct soen wat siet abraham hiet hē soen. dien hi
nochtā vāden pīne n̄z en uſlost. wat die gelouige
vads die voer dit onghelouighe volsc ware. om
dat si merke datter veel vā hore ghelouue ghehoest
sijn. so en uſlossen sise n̄z mit emigē medelien hoer
te pīnen diese nochtan bekennen hoer kinder te
wesen nāden vleysche. **E**n die r̄ske man die in d
pīnen was seit dat hi vijs broeds heeft. wat dit
selue houerdiſche ioedsche volsc dat in een groten
deel altehant verdoemt is. weet dat alle sijn nae
volgkers die si op eertrijs geslagen hebbēn. hē ge
geue hebbēn moyses vijs boekē vleyschelic te ver

staen, of den vijf sinnen des lichaems. Hier om
noemt hi sijn broeds die hi geschatte had bide tael
vā viue. wat d̄ hi in d̄ hellen is siche hi. dat hi ter
ghestelikter ustandenisse n̄ en is op geresen. Hi
bit dat mē tot h̄ Lazarus sende. En mē seit h̄ d̄
si moyses en die pphete hebben. en hi seide. wat
si en gelouē n̄ ten si dat yemāt vānd doet uresen
is. en men aetwoerde h̄ Ist dat si moyses en die
pphete n̄ en hore soe en sellen si h̄ n̄ gelouē. al
ist datter yemāt vānd doet verrijst. waerlic die
waerheit seit vā moyses. waert dat ghi moyses
gheloeft ghi sout licht mi oec ghelouē. wat hi he
uet vā mi gescreue. Aldus wort uiuile dat bi a
brahanis aetwoerde geset is wat onse here is vā
d̄ doet uresen. m̄ om dattet ioedsche volc moyses
niet gelouē en woude. so uonweerdet oec in h̄ te
gelouē die vānd doet uresen is En als dat volc
uonweerde moyses woert geestelic te ustaen. so
en quam tot dien niet d̄ moyses of sprac Pieue
broeds het si ghenoech dat wi cortelic ouerlopen
hebben om te ondsoeken die bedudinge d̄ gheestelik
alter ustandenisse Nu lopt onse gedachte voerē
wider om te besien die seckauerheit des dinghes
dat gedaen wort. Het was ee rijcmā die geckes

Was mit purpur en witten siden klederen . en hi
verscapte dagelijc hoechlic . en ee arm man was
wes naem lazarus was die voer des rikemaa des
welach vol swere . somige meschen wanen dat die
gekede des ouden testaments sware sijn dan des
nuwe . in dese wordē waerlic bedrogen mit onur
sienlike merkinge . wat iden ouden testamēt en
oerdeleit me niet dat vaste houde des goets . in dat
wue . men oerdeleit iden ouden testamēt dat me die
dingē diemen ongerechtelic genome heeft vier
uout wedkeren sel . wat dese rike man en is hier
niet berispet dat hi vreemt goet ghenomen had .
in dat hi sijn eyghen goet niet ghegheuen en had .
noch me seit hr dat hi yemāt mit machte udrue
ke . mer dat hi hem selue verhief inden goedē die
hi ontfange hadde . Hier bi selme grote like mer
ken mit wat pinen men uerdelesen sel die vreemt
goet weest als hi ghesslagen is mit verdoemenisse
der hellen die sijn goet niet en gheest . Hier om en
sel niemāt hem seluen seker achten en segge . siet
ic en vroue gheen vreemt goet . mer ic ghebruse ta
melic des goets dat ic ontfangen heb . wat dese rike
man en wort oec daer om niet ghepijn dat hi ye
niats goet nam . in inden dinghen die hi ontfan-

gen had. liet hi hem seluen qualic . **D**it was oec
dat he i die helle leuerde. wat hi en was n̄ vrees
achtich i sijnre salicheit. wat die giftē die hi oec
faen had keerde hi ter gebruikinge d houdicheit.
wat hi en had geen bekene vā goedtireheit wat
hi en woude sijn sonden mit goede niet lossen . al
wast dattet ouuloyende was. **H**ommige mēſche
sijn die wanē dat die uiteringe vā duerbaer clederē
geen sonde si. en en waer dat geen sonde. soe
en soude gods redē also opēbaerlic n̄ segge. dat
die rike man die in hellen gepijnt wort gecluet
had geweest mit witten siden clederē en mit pur
pur. wat niemāt en soect voerbaighe clederē an
ders dan om ydel glorie. dat is dat hi eertlicker
schinnen sel dan die ander. want datmen alleen
om ydel glorie dat duerbaer cleet soect dat is hier
hi openbaer . **W**ant niemant en wil duerbaer
cleder andoen daer hi van anderen luden niet ghe
sien en wort. welcke misdaet wi bet moghen be
kennen vā menigher hande exemplē. wat waert
dat die verworpenheit des snoden cledes gheen
doecht en waer. so en soude die ewāgelist so open
baerlic niet segghen vā sōt ian baptist. **H**i was
gecluet mit haer van camelen. **M**er wi sellen gro

telic mercken in der waerheit monde. vanden ho
veerdige rike man. en vaden maten oetmoedige
lazarus hedaen die ordinacie daer d woerde is
wat siet men seit **H**et was ee ryc man. en thant
seitme d na. en **H**et was een arm mensche wes na
me was lazarus waerlic men plach bet ond den
vole te weten d riker lude naem dan d armer me
schen. wat is dan dat onse here spret vaden rike
man en vaden armen mensche des maten mensche
naem seit. en des rike mans naem niet en seit.
ands dan dat god die houerlige n̄ en kennet.
in die oetmoedige kēnet hi en priset. **H**ier bi sel
hi segge int eynde d werlt sommige die he verho
veerdige vand doeget d miraculen **I**c en weet v
n̄ waen gi sijt. gaet vā mi alle die quaet doet. en
hier teghen seitmen moyses. **I**c kēn di bi dinen
naem. **H**ier om seide hi vaden riken ee man. en
hi seide vaden armen maten mensche. wes naem
lazarus was. **A**ls of hi openbaerlic seide. **I**c
weet den oetmoedighe arme mensche. in den houdi
gen rike en kēn ic niet. **D**en heb ic in kennisse bi
sinen pris. en dese en kēn ic niet bidden oerdel des
uſniédens. **O**ec staet ons te merken mit hoe gro
ter proeuinge onse scepper alle dinc besaret. wat

een dinc en doetmen dickle n̄z om een dinc . wāt
siet dese mate lazarus lach vol swerē voer des n̄
lazarius doer . en̄ vā dese enen dingē so volstrede on
se here twe oerdele . wāt machschien die rikeman
soude enige onscout ghehadt hebbē . en̄ had de die
arme lazarus volsweren voer sijn doer niet gese
gē . had hi verre gheweest en̄ en̄ had sijn armoede
den oghen n̄z opēkter gheweest . efter had die rik
man oec ure geweest vā des armē lazarus oghen
die vol swerē was . so soude die arme lazarus te
mūre becoringe i sijne herte ghehad hebbē . m̄ doe
hi desen armē mēsche die vol swerē was leide vo
re des rikemās doer die ouuloyede vā weeldiche
den . In dese selue enē dingē en̄ bidē ansien des
arme brochte god optē rikemā die sijns n̄z en̄ oē
fermd te mere udomisse . en̄ est bidē ansien des
rikemās so proefde hi desen armē die dagelyc dz
bedoert wort . wāt hoe grote becoringe waendidz
dese arme mēsche en̄ vol sweren in sijnen gepense
leet doe hē broet gebrac . en̄ hi oec gheen ghesont
heit en̄ hadde en̄ hi voer hē sach deser rikemā ge
sontheit en̄ welicheit hebben mit ghenoechte . en̄
dat hi gepijnt wort mit siechdē en̄ nit coude en̄
hi die sach ubliden en̄ gheleet wesen mit witten

C xliii

ſtich elederen en mit purpur. en hem seluen ghe-
pijn mit swere. en die ouuloyen van goet dat hi
had. en dat hi gebrec had. en dat he die rike uz ge-
ue en woude. Pieue Broeds hoe grote genufte van
teptacie of becoinge waendi dat i des armē mē
ſche herte was. wat waerlic hem had moghen ghe-
noech ſijn ter pīne ſijn armoede al had hi gesont
geweest. eftir had genoech geweest ſijn quellinge
al had hi hulp of goet d toe gehat. in om dat deſe
arme mēſche te bet gevoert ſoude wordē ſo quel
de he oec die armoede en die ſiechedē te gad. En
oec hier en bouē ſach hi den rikeman voert gaen
mit groet ſcaren die he dienden en dat hi in ſijnre
ſiechheit en in ſinen ghebreken van niemant geuant
en wort. wat dat niemant bi hem en was om te
viſiteren. dat ghetughen die honde die lieſſic ſijn
wonde lichten. Alouds dede die almachtighe god
tot enē dinghe twe voniſſe. als hi den armē la-
zarus liet leggen voer des rikens doer d dat die
ongenadige rikema tot ſijnre behoefte ſoude doen
wassen die wraec ſijnre verdoeniſſe. ende dat
die becoerde arme mensche wassen ſoude tot ſi-
nen loen. Die rike man aensach daghelyc den ar-
men mensche den hi niet ontfermē woude. en deſe

armen mensche sach daer hi bi gheproeuet wort
den soude. **T**we herte ware hier benedē in ee aen
siente was vā bouen die dese Lazarus oūmits be
coringe oefende ter glorie en̄ die den rike mā ver
droech en̄ ontbeide sijne pine wat d volget na
en̄ het geuiel dat Lazarus sterf en̄ hi wort vāden
engelen geuoert i abrahās scoet. en̄ die rike mā
is oec ghestorue en̄ is begrauē in d hellen. en̄ dese
rike mā die hi i desen leue n̄ ontferme en̄ wou
de doe hi i sijne pine was. doe sochte hi hē tot ee
hesper. wat siet men seit d na. **D**ie sijn oghen op
wert heffende was als hi in d pine was. so sach
hi abrahā vā verre en̄ Lazarus i sine scoet. en̄ hi
riep en̄ seide. **N**ad abraham ontferme mijns en̄
sende Lazarus dat hi nette dat einde sijne vinḡ i
wat en̄ ucolel myn tonge. wat ic word gepijnt i
dēs vlamme **O** hoe groet is die subchylbeit vā go
des vōnis **O** hoe nauwe geldetmē dat loen vāden
goedē wercken en̄ vāden quādē waerlic voer is
geseit dat Lazarus i desen leue bat die crumē van
des rijcmans tafel en̄ memāt en̄ gafse hē. en̄ no
seitmen vā des rijcmās pine dat hi begeerde dat
Lazarus mitten eynde vāden vingher drupen sou
de wat inden mont. Broeds hier bi m̄stet hoe gro

C gth

te die seerpheit d rechtuerdichen god is. wāt
desse rike man die desen armē gewondē mēschē n̄
en woude geue die minste dingē sijnre tafelen. doe
hi in d hellen was. so was hi d toe geconie. dat hi
die minste lauenisse eyschede. wāt hi eyschede eē
dropel wats die die crumē vāden brude n̄ geue
en woude. Mer dat is seer te merke dat dese rike
man d hi inden vuer was. bat datmē sijn tonge
uodesen soude. wāt dat is die sedr d heiliger scrif-
furē. dat si sulckē tyc eē dinc seit. m̄ wt dien sel-
ue enē dinge gheest si eē and dinc te ustaen. wāt
onse here en had te voren n̄ geset dat dese houer-
dige rike man hē veronledicht had mit clappē. m̄
dat hi oūtaffic werscapte wāt hi en uelde n̄ vā
clappinge. m̄ dat hi gesondicht had i houerdie en̄
vrachheit en̄ gulſicheit. Mer om dat in werscap-
pinge die clappaed se plach groet en̄ ouuloyende
te wesen. dese dienen seit dat hier qualke wer-
scapte. men seit dat hi swaerlic in d hellen übernt
i sijnre tonge. wāt den ghene die qualic te gader
wer scappe. pleget eerst die sonde vāden clappen te
dien. en̄ na die clappinge see volget oec na līc
ticheit vā spele. Ende dat na die gulſicheit spul
volget dat tughet die heilige scriftuer dieseit.

Dat volc sat ten eten en ten drinckien en si stonden
op te spelen. in eer dat lichaem bewert wort
te spelen. so wot die to ge bewert te scampe en tot
ydeley woerde. wat ist dan dat niē meent dz die
rikemā doe hi ind pīne was bit datmē sijn to ge
ucolelen soude. sond dat die werscappē de meest ge
sondicht had mit clappē. dat hi bid gerechticheit
vā sinē loen hertelike bernde ind tongē. in het is
mit her dē grotē anxyte te merke dz hē geset wot
Bi abrahās aetwoerde. sone ghedenet dattu goede
dinge i dinē leue otfengeste. en lazarus oec qua
de. in nu wot dese getwost en du wortste gepijnt
Lieuve Broeds dese sentēcie behoeft bet anxyte dan
bedudinge. wat is yemāt vā v luden die i de ser
werlt heeft otfangen enich goet vā butē. so seit di
die giften also ic segge mach vā butē otfien. dz
tet v n̄z uleent en si in loen voer enige welsdaden
die gi hebt dat die rechter die dit butēste goet u
leent v n̄z en uftote vāden loen des goets vā bin
nē. dat hier die eer of die rycheden n̄z en sijn hul
pe d' doecht. nier dat si sijn moegen dat loen ure
arbeits. wat siet alsmē seit. **D**u defensie goede
dinge i dinē leue. so bewijst mē dat dese rikemā
pet goedes bid d' of dat hi dat goet te leen otfenc

in desen leuen. En efter alsmen seit van lazarus
 wat hi ontfene quade dingē. so toghetme waer:
 sic dat lazarus yet quaets had dat geueghet wes
 sen moste. in lazarus quade purgierde dat vuer
 der armoede. en des rikemās goede wercke wor
 den gheloent mitter salicheit des vergaerliken les
 uens. wat die armoede queldē lazarus en sinne
 de hem. en die ouerloheydicheit loenden den rike
 man en verstiet he. so wie van v liden diet in de
 ser werke wel gaet als ghi ouerdenct dat ghi yet
 goets gedaen heft. so dchiet v scer daer of dat die
 voerspoet dat v verleent is niet en si v loen van
 dien goede wercken. En als ghi enich arme mē
 sche siet enighe dinghen doen die te berispe sijn. en
 wilt daer of niet wanhopen. wat machschien die
 die oūtallicheit d cleyne misdaet behmet die pur
 giert die ouen der armoeden. Onsiet van v sel
 uen altemael. wat somige quade wercke volget
 oec somwyl na een gelucklich leuen. met vā dien
 arme mēsche merct neerstelic. dat hōer leuen die
 meistersche die armoede pijn tot dat sise brenget
 ter rechticheit van leuen. Daer volghet nae. En
 in allen desen is vaste gemaect cē grote uſciedenis
 se tuschen v en ons dat si die vā hier tot v ouer

comen willen n̄z en moghen. noch van daen hiet
wed comē. en̄ in desen dingē is seer te vrage hoe
mē seit dat si die willen tot v oūcomē n̄z en̄ mo-
gē. wat dat die geen die in d̄ hellen sijn begerē oū
te varen ter saliger geselscap des en̄ is geen twi-
uel. m̄ die chant ontfac̄en sijn ī dat geselscap d̄ sa-
ligē. si wat redē seitmē dat si willen oūgaen tot
dien die in d̄ hellen gepijnct wordē. m̄ als die ver-
doemde begerē oū te varē ten wtūcōrē. dat is te
oūliden die pijn vā hore tormēten. also is dat oū
varē d̄ gerechtiger den genē die in d̄ pinē sijn die
an̄ te gaen mit gedachte oūmits ontfermhartic
hēdē en̄ sise geerne willen ūlossen. m̄ die oūuarē
willen vā dat rechtueerdig geselscap ten gemoy-
den en̄ die in pinē sijn si en̄ mogēs niet doen. wat
d̄ heiliger sielen al ist dat si in d̄ goetheit hore na-
turen hebben ontfermharticheit. si sijn dan so val-
te gheuoeghet mit hoers godes gherechticheit en̄
mit soe groter rechtheit daer in ghebonden. dat si
niet bewert worden en̄ moghen mit enighe mede-
siden op die verdoemden. oec al wouden si hoerre
ontfermē si en̄ mogens niet doen. wat si sijn een̄
mitten rechter aen wiens si hangen. alsoe dat si op
die geen die si n̄z ūlossen en̄ mogē geen ontferm-

missen en hebben. wat si sellen dan die van hem also
veel te vreemd sien wesen als sise meer sien uide
ue van hore maker die si minne. aldus en varer die
quade nz ou ten salighe sielen tot hore geselschap.
wat si sijn ukondē mit ewig verdomenis. noch
die gerechtige mogē oec nz ouwaren ten udomdē
wat si sijn thant so op gerecht bid gherewchticheit
des rechtes. dat si dier mit genē medeli dē ontfer
men en mogē. en na dien dat den rike bernēde ma
ne van he sijn hulpe ghenomē is. soe keerde hi sijn
gedachte tot sine naesten die hi gelate had. wat
d' uidoemē pijn leert si sulke tijt onorbaerlic ter
caritatē dat si dan hore naestē oec geestelic min
ne. die hier doe si die sondē minden he selue oec
nz en minden. Hier of seitmen d' na. **I**c bidde di
vad dattu ee sendeste i mijns vads huus wat ic
heb vijs broeds. dat hi dien getuge dat si oec nz
en comē in deser stat d' pine. mi in de sen dinge is
te merken hoe grote dinge dese bernēde rike man
wassen tot sine pine. wat he wort gehouden toe
sijnre pine dat bekennē en dat voer dencke wat
hi bekent lazarg die hi uonweerde en hi dene sijn
broederē die hi gelate had. wat he en hadde niet
gheweest volmaecte waec vaden arme lazarus

en had hi hem n̄ bekent in sijn lōne. en en had hi
n̄ geweest volmaette pijn iden vuer. en had hi
sine broederē n̄ otsien dat hi gedoechde. Om dz
dus die sondare iden tormēten te meer sellē woz
den gepijnt. so sien si d̄ geenre gloriën die si uon
weerde en si wordē oec gepijnt vand geenre tor
mēten die si onuttelic midden. wat mē sel gesouē
dat die udomde voer den loen des leste oerdels so
mige heilige sien iden ruste. op dat als sise sien in
d̄ bliscap d̄ gloriē n̄ alleen voer hore pīnē in oec
vand gloriē d̄ rechtuerdig gepijnt wordē sellē
in die gerechtige sien altoes die quade i hore tor
mēten. o dat d̄ of hoer bliscap wassen sel. o dat si
dat quaet anſien dat si bider ontfermharticheit
gods oetgaen sijn. en o dat si also veel te meer ho
ren ulosser danc geue sellē. als si sien iden ande
ren wat si hadde moetē dogē of si vā gode gelate
hadde geweest. en dat anſien vand udomd pīnē
en mīret n̄ in d̄ gedachte d̄ heilige die clae hert
vā so groot saliciteit. wat d̄ en is geen medelidē d̄
onsaliciteit. om en sel dat anſien sond twuel
n̄ umogen te minē d̄ heiligen bliscap. En wat
wond ist als die heiligen d̄ udomd pīnē sien dat
hē dat gescreet in dienste d̄ bliscappē. alsmē inden

C ylviij

masen onder seit swarte verwe. om datmen die
witte of die rode uwe te claeerlijker sien. want als
hier geset is so sellen den goede also veel te meer
hoer bliscap wassen als d' udomd pime voer hoer
oghen legge die si ontgaen sijn. En al ist dat he
hoer bliscap volmaectelic genoech sijn o te ghe
bruken. nochta sond twiuel anfien si altoes d' u:
domd quade. wat die hoers sceppers claeerheit siē
me doet n̄ iden creature si en moghent sien. En
die rikemā die eyfchede datmen lazarus senden
soude. te hant wort gheantwoert vā abraham. si
hebbē moyses en die pphete. si hore die. mier die
gods woert uomweert had. hi waende dat die n̄
en sellen moghen horen sijn nauolghers. Hier bi
woerde die rike man. Neen vad myn. mier ist
dat yemant vā doden tot hem gaet si sellen ghebo
uen. En men seit he te hant mit gewariger sente
cie. Ist dat si moyses en die propheten niet en ho
ren. waert dat yemāt vanden doden verreſe. si en
sellē he oec n̄ gelouē wat die die woerde d' wet
uonwearden. ons verlossers ghebode die vander
doet verreſen is. so si subchylre sijn. soe veel te nod
inullen sise. wat so wat bid wet geset is. dat is
mire dan dat is dat ose here beueelt. wat die wet

Reuele die tiende te geuen. mer onse verlosser be-
ueelt dien die volmaectheit volgē dat si alle din-
ge late sellen. die wet snidet of die sondē des vlei-
schē. m̄ onse ulosser uoerdelet oec die onnuttē ghe-
pense **I**st dan dat si moysen en die ppheetē n̄ en
hore. so en sellen si oec niet ghelouē ist dat yemāc
vāden doden urijst. wāt dese die die miste gebode
d̄ wet uwoekelen te voldoen. wāneer sellen si soe
volcomē sijn dat si geloersam sellen sijn òse ulos-
sers hoechste gebode. en oec ist opēlaer. wāt des
woerde dat si uonweerde te voldoen dien uisma-
den si sond twiuel te gelouē **H**ier of hebbē wi ge-
noech geseyt vāden anmerkē des dinges dat ge-
daen was. m̄ lieue broeds gi die lazarg ruste en
des r̄ijcmās pijn bekēt doet nerstelic. soect en bit
die gheen die voer v̄ misdade biddē. en besorgēt
dat gi die armē mēschen ucriget tot hulpers tot
uwer behoest iden domsdage wāt gi hebt nu veel
lazarē. si legge voer v̄ dorē en si hoeue des dat al
le dage vā v̄ tafel valt als gi gesact sijc. die woer-
den vāder heiliger lessen ons lere om te vol-
doen die gebode d̄ goedtierēheit. wi vinden lazari-
rus alle dage ist dat wi hē soeken. en wi sien alle
daghe lazarus al en soeken wijs niet. **S**iet die

C xlviij

armen menschen comē moylic toe ons si bidden
ons. die dan comē sellen bidds voer ons. waer
lic wi souden selue altemael bidden. en̄ nochtan
wordē wi gebedē. siet of wi onseggē sellen dat;
mē ðs bit. als si die biddē hulpers sijn. hier om̄
en̄ wilt n̄ uſiesen die werke dōfermhertichedē
en̄ en̄ wilt n̄ uwekelosen die boete die gi ðſfaen̄
hebt voer die pīne. denct om̄ die pīne als gi som̄
mige siet die i deser werlt verſtōtē sijn. al iſt oec̄
dattet ſcijnt dat si an̄ hebbē enich dīc die te ūgrā
pē sijn. en̄ wilte n̄ verſmādē. wat machſchien̄
die die crācheit vā hōrē ſeden̄ wōdet die gheneefſ
die medicijn̄ hōrē armoedē. en̄ hebbē dusdanige
lude alſulecke dīngē an̄ hē. diemē mit rechte ſcul̄
dich is te berispe. die trect an̄ v of gi wilt ter beſ̄
hoefſtē vā uwe ſoen̄ dat vā dien̄ hōrē miſdade toe
uwer behoef wassen mogē die ſone vā goedtierē
heit. so dat gi hē te gađ geest broet en̄ dat woert
dat is broet d'voedinghe mitten woerde des beris̄
pēs. en̄ si ðſfaen̄ vā v .ij. voet ſelen̄ die eē alleen̄
badē. als si vā huicē vā v geuoet wordē mit ſpis̄
ſe en̄ ſimē gesaet mit uwe woerden. alſmē dus̄
ſiet eē arm̄ mēſche dat hi te berispe is ſo ſelme hē
vermanen̄ en̄ niet verſmādē. mer en̄ heeft hi niet

dat te berispe is. so soudemē hē harde seer minne
en̄ even. als eē die voer v̄ bidde sel. m̄ siet wi siē
re veel en̄ en̄ wetē n̄ v̄ wat ūdiente iemāt hier
is. hier ō selmēse al even. en̄ also veel ist te mere
noet dattu di selste voer hē allen ūoetmoedige al
stu myn weetste welc xps is. exemplē Broeds ic
seg v̄ eē dinc dz speciosus myn Broed en̄ mit mi
priest die hier is wel weet. tot dien tīdē dz ic mi
int cloest dede ōtsaen. so was eē out wīf i religi
ose habite nōne die redēpta hete. en̄ woende i de
ser stat neuē ō maget marien kert. Dese had d
en̄dimmē leerlīnt geweest die in grote doechden
bloeden. en̄ een of gesceiden leue leide op die pre
nestimē berge. Dese had bi hoer iden selue habite
twe vrouwē tot discipulen die eē heet romula en̄
die noch leeft dieken ic v̄a aensicht in hoer naē
en̄ weet ic n̄. Dese drie woende i eē woninge te
gad die vol rīcheden was v̄a goeden seden. met
nochtā leide si eē arm leue v̄a goede En̄ dese ro
mula die ic voer seit heb gine voer die and disci
pule die ic geseit heb hoer gesellinne i grote ver
diente v̄a leue. wat si was v̄a wōdlike gedoch
samkeit. v̄a groot ghehoersamkeit. behoester hoers
monde te swigē. en̄ herde neerstich ter gewoente

C xlviij

van städiger bedinge. **M**er dicwil geualtet dat
die gheen die die mēschēn voer volmaect houden
noch yet hebbē i des hogē gōds oghen vā onuol-
maectheit. also dicwil sien wi ò geleerde mēschēn
gegroeide segelē n̄ al volmaect. en̄ die priſen wi
als of si volmaect warē. die die wereman noch
merct en̄ vñlſe. hi hoertſe te hant priſen nochta
en̄ laet hise n̄ te vilen en̄ te ſlaen ò dat hise ūbetē
ven ſel. **E**n̄ deſe vrouula die wi voerſeit hebbē n̄.
wort geſlāge mit̄ ſiectē ò gicheē. dat is kambheit
En̄ ſi lach menich iaer op hoer bedde volnae al-
temael beweft vā dienſte hore ledēn. nochtan en̄
brochte deſe geſellinie hoer gemoede n̄ tot enig
ongedoechſamheit. wāt deſe cranchheit hore ledēn
wort hoer tot wassinghe ò doecheden. wāt ſi was
alſoe veel te meer gewassen ter gewoenten vā be-
dinge. ſoe ſi mij vā anderē dingen doen mochtē
Dus gheueſt op eenre nachte dat die redempta
die ic voerſeit heb die beide deſe hoer diſcipulen
voerde in̄ ſtat der dochteren dat is oft hoer doch-
teren geweest hadden. ſi riep en̄ ſeide. **M**oed com
moed com en̄ ſi ſtont thant op mitt and diſcipu-
la die vrouula geſellin was also ſi beide ſeide. en̄
ands veel lude die dit ſelue dinc openbuerde. en̄

also ic oec bekende ter sekuer tijc. en doe si te mid-
dachte stondē neuē hoer bed d si lach. soe wort
haestelic vte hemel ee licht ned gesent en veruul-
de dat wide vā hore camierkijn. en d lichtede dat
schijn vā so grotē clauerheit dattet bedwāt hoer her-
ten d si stondē mit duertallike grotē anyte. also
dat hoer lichame verstijft wordē in hē. en mē be-
gonde d te horē ee geluut als vā eenre grote me-
nichete die daer in quamen. Ende die dore vāden
camierkijn wort gehoert als of die seare d gheen
re die daer in quame gedwongē hadde die clauer-
heit des groten lichts wedssloech hoer oghen also
dat si schene toe gedumet. en chant volschde nae
die licht ee volle als vā vēmatey soet specien. al-
so dat die soetheit vā die volle hoer gemoede ster-
te en wedmaecte die dat grote licht üueert hadde
si wat si die cracht vā dien lichte n̄ verdragen
en mochtē. so begoste dese romula redemta die ee
meistersche was vā horē seden. en die al beuende
bi hoer stont te ewestē en seide. moed en wilt n̄
ontsien. ic en sterue nu niet. En doe si dit dicwil
seide. soe wort allenken dat licht dat d gecomen
was verminet. mer die soetheit d volken d nae
volgende bleef daer. En aldus leet ouer die art

der en̄ die dde nacht. dat die crachtige volke dier
 soeter luchte d bleef. En̄ optē vierdē nacht riep;
 si wed dese selue hoer maestersche. en̄ doe si quā so
 eschede si en̄ ontfent dat lichaem des herē. Mer
 eer noch dese redēta en̄ hoer and discipula wech
 gegaen ware vā hore bedde d si lach so stondē i
 die strate voer die doer des camers twee chorē d
 heilige gode louēde en̄ singēde dē sanct d psalmo
 dien. en̄ si seidē dat si die personē ondscheide en̄
 kende bid stemē. die sanct d psalmodiē seidē die
 manē. en̄ die vrouwe antwoerdē. En̄ als si aldq
 dedē voer die celle die hemelſce wtuaert so wort
 die heilige siel otkondē vāden vleysche en̄ geuoe
 ret vā hē luden iden hemel. en̄ mit dat si hoḡ voe
 ren hoerde si mindē sanct en̄ tgeeuue d psalmodiē
 en̄ badden oec myn die soeticheit des volke. en̄ ten
 leste verlore sise mit allen. Dese wonuila also lan
 ge als si leuede iden lichaem wie soude i erē heb
 ben gehad Si scheen allen menschen onweerdich
 en̄ usmaet vā hē allen. en̄ wie soude hē geweerdii
 ge tot hoer te gaen en̄ hoer te sien. si in die messe
 was verborgen god̄s peerle en̄ margariet. Broe
 ds ic heet messe die gebreclicheit des lichaems Ic
 nome messen die uworpenheit d armoede. aldq

is genomen die peerle en margariet die ind mes-
sen lach. en geset i die uaceringe des hemelsche co-
mincs Si blent thant ond die ouste borgers en
sicht ond die vuerige stene d ewiger dyadenen
O gi allen die i deser werlt waent ryc wesen of
sijt. restet of gi moget v valsche rychede tegē die
gewarige ryckdom des romulen. wat gi besittet in
de wege des werlt dz gi uiliesen. selt. m si en soch
te nz iden wege. en si vant alle dinc d si qua. Si
leit ee blide leue. en gi otsiet die dweuige doet. si
uudwoech dit dweuige leue. en qua ter blid doet.
gi soect tot eere tijt den dienst d meschen. en si die
usmaet was vaden meschen si vant hoer gesellen
die chorē d engkelen. mijn broeds leert alle thcli-
ke dinc te usmaet. leert dese ouliden de eer te u-
onweerde en die ewige glorie te minne. eert die
geen die gi arm siet. en die gi siet dz vand werlt
va huts usmaet sijn die achter va binne te wese
vriende gods. deilt mit desen dz gi hebt. op dat si
tot enig tijt geweerdige mit v te deisen dz si heb-
be. merct wat sinte paulus die leue d heidenē seit
in des tijt sel v ouulbedicheit dier mesche gebre-
ke uuijke op dz hoer ouulbedicheit si ee uuijke u-
wer gebreke. met wat die waerheit bi hoer selue

seit. so wat gi enen gedaen heft vā minē minste
broederen. dat heb gi mi gedaen. waer o sidi dan
traech te geue. als gi dat gi den genē geeft die i
der eerden is. geeft hē die d̄ sit inden hemel. Mer
die almächtige god die bi mi dese dingē spreect
in uwen ozen. hi moet bi hē selue spreken i uwer
herten. Die leeft en regniert ec. Amen .:.

I Opten anderen sommendach lucas .:.
In dien tiden seide ihesus sūne iongē dese gelike
nisse. eē mēschē maect eē groet auōtmael. en noe
de d̄ toe veel mēschēn. en hi sende sijn knechte in
die ure des maelks te seggen den genē die genoet
ware d̄ si quamē. wāt thāt al dinc bereit is. et
veliq. **S.** gregorij omesie op dit ewāgeli dat
hi predicte in sinte philips en iacobs kerc .:.

I Jeue broeders dit pleecht te scelen tus
schen die spise des lichaems ende der sie
len. dat die lichaemlike spise alsmense
niet en heuet. een swaer ende een grote begheerte
inden mēschē onesteket. mer alsmense heeft en eet
soe kerken si staphants den ghēnen die si eet. ouer
mits satheit in ūdriet. Mer hier tegē die gheeste
like spise alsmense niet en heeft. so sijn si in ūdriete
mer alsmense heeft soe sijn si in begherte. en sce

Wongert den genē dieſe eet alſo veel te meer dan
als hiſe meer eet. Inden lichamelijke spise is die
begeerlicheit danē bequaem dat eten do of wort
umoeyslic. Indē geestelike spise is die begeerlīc
heit suide en dat nutte do of genoeget meer. In
den lichamelijke spise soe maect die begeerlicheit
satheit en die satheit uđriete en i deſe geestelike
spise bereit die begeerlicheit satheit en die satheit
ee begeerlicheit. wat die geestelike spise doet die
Begeerte wassen ind herten als si sat maect. wat
ſome meer horē smaect ontfaut. ſome meer bekēt
datmē gierlic minnē sel. en hier o alſmēſe n̄ en
heeft. so en machmēſe n̄ minnē wātne horē sma
ke n̄ en weet wat wie mach minnē dat hi n̄ en
weet. Hier o ūmaent oſ die ppheet iden ſouē en
ſcit. ſmaect en ſiet dat die herte ſoet is. als of hi o
pēbaer ſeide. ſijn ſoeticheit en kiendi n̄ iſt dat gi
ſe n̄ geſmaket en heft. mer taſtet die ſpise des le
uēſ mittē monde des hertē dat gi hoer ſoeticheit
proeuēde minnē moecht wat deſe weeldeichde of
ſpise uſdes doe die mēſche doe hi ſondichde inden
paradife. Hi ginc do wt doe hi ſinē mont ſloet vā
do ſpisen do ewig ſoeticheit. Hier bi wi oec die ge
hoeren ſijn ind ellendicheit deser pelgrimaedſe wi

Sijn oec hier toe gecomen thant vol verdriets wi
en wetē n̄ wat wi begerē sellen. En also veel te
meer uhopet oec die sanct̄ os ūdriets. so hoer on
se gedachte te meer bewert vand soeticheit des ez
tens. en hier bi en begeere si thant n̄ die inwedi
ge welluste. om dat si lange en ure ongewoensic
heest geweest die te ete. dus smelte wi i onse ver
driet. en wordē gemopet mit langer qualen des
gebrecs. en d̄ dat wi vā binnē n̄ sinatē en wil
len die bereide soeticiteit. so minē wi onsalige vā
bute d̄ se hong. in die hoge goedtierēheit gods en
laet os n̄ al late wise. wat die weesdichdē die
wi versmaet hebbē brengt se ons wed voer ons
oghen onser gedachte. en seſe ons voer i geloef
ten. si scuddet of onse traechheit. en nodet ons dat
wi vā onse ūdriet ūdruue sellen. wat ihesus seide
En mēſche maecte ee groet auontmael. en node
veel lude. wie is dese mēſche ands dan daer bidē
prophēt of gescht is. En mensche is gebore. en
wie kent hem. Die een grote auontmael maecte
wat hi heeft ons beret sadicheit vā inwediſcher
soeticiteit. Die veel lude nodet. ende lustel comter
wat ondwisen si die hem ondgedaen. sijn oūmits
dē geloue. si wedsegge sijn ewige werſcap. i die

dat si qualic leuen **E**n hi sende sijn knapen in die
vre vre sijns auotmaels te segge die genoet wa-
ren dat si quamē. wat is die vre des auotmaels
andē dan dat eynde d' werlt. **E**n in dien eynde
sijn wi als **S.** paulus getuget en seit. wi sijn die
geen d' dac eynde d' werlt i gecomē sijn. **E**n wat
nu thant die vre des auotmaels gecomē is. als
wi geroepe wordē. also veel te mi sellen wi d's d'
sculdige vā gods wercap. so wi sien dat te hant
genaect is dat eynde d' werlt. wat i diē dz wi in
kē dat n̄ en is dat d's oublift. d' om sellen wi ōt
sien dat die t̄t d' ḡtien die d's bereit is n̄ uiloren
en worde. wat d' om wort dese wercap gods n̄
ēē maelijc. mer een auotmael ghehetē. wat nad
maelijc blift dat auontmael. m̄ na dat auont
mael en blift geen wercap. en om dz die ewige
wercap gods ons bereit sel wordē int eynde. so
wast recht datniē dit n̄ en het eē maelijc. m̄ eē
auotmael. m̄ wie is bidē knape die die huus h̄
re sent om te nodē beteikēt. dan die oer de vā die
predicarē. vā wilker oer de wi sijn. al sijn wijs d'
weerdich. en al sijn wi ukladē mitte bordē vā on
se sondē. nochē sijn wijs i desen dage. en als ic
v̄ gel spreke vā uwer stichtinge dat is dat ic we-

Ic bin die alre hoechste huusberen knaep. als ic
 v̄maē die werlt te ūsmādē. so doem ic o v̄ te no-
 den tē auotmael gods. Niemāc en sel mi i deser
 stat o minē wil ūsmādē. en al ist dat ic n̄z meer-
 dich en schijn o te nodē. nochta sijn die wellustē
 groet die ic beloue. mijn broeds h̄t plach dien wil
 te geuallen dz eē machtich persoen heeft eē ūsmā-
 dē oweerdige knaep. en als hi machscien bi die
 knaep sijn lude of anderen lude enige atwoerde
 ocbiet. so uonweert n̄z die persoen des ūsmādes
 knaeps. wātmen houdet in herten die weerdicheit
 heit des herē die hē sendet. en si en wegē n̄z diet
 horē bi wie sijt horē. in wat en vā wes wegen sijt
 horē. Aldus Broeds doet oec. en al ist machscien
 dat gi te rechtē o s uonweert. nochtan houdet in
 iwer herten die weerdicheit des geens die v̄ no-
 det. **S**ijt geern gehoersam werscappers te wordē
 des alre hoechste huusberē. ondsoect v̄ herte en ū-
 drije o wt dat sterflike ūdriet. wāt om onse ū-
 drie te verdrue. soe sijn thant alle dingē bewic
 m̄ ist dat gi vleyfchelic sijt so eyfchet di machscien
 vleyfchelike spise. niet dese vleyfchelike spisen sijn
 v̄ iuwandelt i geestelike voetsel. wāt om dat ver-
 driet iwpes herten te ūdriuen so is o s inden auot

mael god's dat sondinge lam gedodec . mer wat
doe wi die noch dat d na volget vā veel ludē sic
gescien. en si begoste hē allegad te ontsuldige.
Onse here biet datmē vā hē sculdich waer te bid
den. **H**i wil dat geue ongesebedē datmē came had
mogē hope dat hi dat soude hebben geweerdiget
te geue dies hē gebedē had. en die genē diet uon
weerde dē othiet hi dat bereit sijn die weelde d ewi
ger werfcap. en nochtā ontsulde si hē alle gad
sette wi voer die oghen d s herte die miste dingē
die wi merke mogē die messte dingē waert dat
enich machtich man sende. o enige arme mēschē
te nodē. ic bid v broeds ic bid v . wat soude die
arme mēschē doē dan seer ublidēn vāden nodē. hi
soude oetmoedelic atwoerde. sijn cleet uwādelen
en soude hē haestē d te gaen. op dat ee and nz eer
dan hi tot des rīcmās werfcap en quaē. dus no
det ee rīcmā. en die arm mēschē haest hē dwert
te gaē. en wi wordē tot gods werfcap genoet en
wi otsuldige d s. n̄ siet binne desen dingē mach
ic pesen wat v herte hē selue d op atwoerde mar
ch. et mach scien si segge i hē selue mit heimelike
gepēse wi en willen d s nz otsuldige. wat wi ba
geren tot dier werfcap vāden hogen quontmale

Gendet te worden en te come. ure gedachte die
 v dustanige dinge toe sprekē. si segge waer ist
 dat si dese eertsche dingen n̄ meer en minne dan
 die hemelsche. Ist dat si n̄ meer veronseleicht en
 wordē mit hore lichaemelike dinge dan mit gress-
 telike dinge. Hier bi so seitmē hier na d geēre ge-
 dachtē die hē ontsuldige. alsmē thant hier na
 seit. Die eerste seide. **I**c heb ee dorp getoſe en ic
 heb noetsake wt te gaen en dat te leſien. ic bid di
 ontsuldicht mi. wat is bldē dorpe te uſtaē ands
 dan dat eertsche goet. Hier om gaet hi wt d sijn
 dorp te leſien die alleen dese vterste dinge p̄ſet
 en om dat goet. **D**ie and seide. **I**c heb vijs iuc os-
 sen getoſe. en ic gaese proeuē. ic bid di heb mi d̄
 sculdich. wat nemē wi bldē vijs iuelle ossen an-
 ds dan vijs sumē des lichaems. **E**n de die sijn te
 rechte geheten vijs iuc ossen. wat si wordē getwi-
 uoudicheit beide in manen en in wiuē. welcke li-
 chamelike sumē om dat si inwendige dinge niet
 leuaen en konnen. mer alleen dese inwendicheit
 dinge kennen. en laten after hoer inwendicheit.
 so tasten si die dinge die van buten sijn. **E**n hier
 om is te rechte biden sumē. seale ondsoeken be-
 weſent. **E**n als dat seale ondsoeken eens an-

3.
vers leuen hem pijn te ondervinden om dattet sijn
inwoedicheit n̄ en can oefene so ist altoes neers-
tich dese Butenste dingē te pensen. wāt het is een
smaer quaet scalc ondsoekē als hi pemāts herte
wthaelt ò te ondervindē sijns euē mēschen leue. so
überche hē altoes sijn inwoedicheit. wāt ò dattet
vreemde dingē wetet. so en cant of en macht hē
selue n̄ wetē. En wāt een scalc ondsoekers ghe-
dachte so si meer is geleert vā vreemd quad ver-
dientē. also veel ist mī hem selue wetende. wāt
hier ò seitnē vā desen selue vīf iuc offen. ic gae
proenē. ic bid di h̄b mī oſeul dich. wāt die moet
de des geens die hē onſeuldiget. en feelen n̄ vā
8 beteikenisse sijne quaethheit. als hi seit. ic gaese
proenē. wāt die proenē plach fulcken t̄te toe te
hore den scalcke ondsoekē. m̄ het is te merke dat
des die ò sijn dorp. en dese die ò die proeumge v
vīf iuc offen hē oſeulde vā hoers nōds auō tma-
le oetmoedige woerdē 8 toe nēget seggēde. **I**c
bid di h̄b mī oſeul dich. wāt als si seggen ic bid
di. en uonwearden nochtā te come. soe luit oet-
moedicheit in8 stēmē. m̄ houdicheit is idē dact.
en siet dit uordelk elc quaet mēsche diet hoert. en
nochtā dat hi uoerdelk en laet hi n̄ te doen. wāt

als wi ypmāt die usterdelic doet segge. **B**ekeer
 di volget god. laet die werlt waer nodē mi dese
 ands dan te auōtmael des herē. m̄ als hi aemore
 bid voer mi wat ic bin eē sond. dz en mach ic n̄
 dē. wat doet hi ands dan dz hi hē oſculdicheit en̄
 bit. wat seggēde ic bin eē sond bewijst hi oetmoe
 dicheit. en̄ d̄ hi na seit. ic en̄ mach mi n̄ bekerē.
 so toent hi sijn hōdicheit. **H**ier d̄ biddēde oſcul
 dich hi hem. die d̄ brenget oec oetmoedicheit in d̄
 stemme. mer hi oefent hōdicheit in den wercken
En̄ die derde seide. **I**c heb eē wijs genomē. en̄ d̄
 om̄ en̄ mach ic n̄ comē. wat meentme bide wi:
 ue ands dan die onciusheit des vleysche. māt al̄
 ist dat hīlic goet is. en̄ mit godes voersienicheit
 geordineert is om̄ kind te winnē. nochtā sijn so
 mige die d̄ n̄ mede en̄ soeken die dracht d̄ kind.
 mer die begeert d̄ onciusheit **E**n̄ hier om̄ mach
 bi enen rechtē dinge tamelic betrekēt worden eē
 onrechtuerdich dinc. **N**us nodet v die hoechste
 hūskeet ten auōtmael d̄ ewiger werfcap. m̄ als
 hē die eē gegeue hrest ter ghiericheit. en̄ die and
 ter onciusheit sijns vleyschs. en̄ eē andten scalke
 ondsoeken. so oſculdige hē alle die quade te gad
 als die eerfche sorghe dese becommert. en̄ dien u

stoert tot scascken gepinse vā and lude werken
en oec eēs ands gedachte die ðciuusheit des vley
sche besmet. en̄ elc die dus vol ūdriets is en̄ haest
hē n̄ te spisen wert des ewige leueſ. Daer vol
get na **D**ie knaep keerde wed en̄ boetscapte dese
dinge sine here **D**oe wort die huusheer grān en̄
seide sine knaep. gāc wt haestelic i die strate en̄
i die wege vād stat. en̄ die armē en̄ die crancle
die blīndē en̄ die crepelen brent hier in. siet die
hē meer dan recht is leget an̄ dit eertsche goet. u
smādet te comē tot ðs herē auōtmael. en̄ die hē
uonledicht iden̄ arbeit des scascke ondsoekens
hē ūdrietē die keride spise des ewige leueſ. en̄ hi
die ðciuusheit des vleyschē dient. hi uonweert
die spise ð geesteliker werscap. wat ð dat die ho
ūdige hē dus uonweert te comē. so wordē die
arme ð toe ūcorē. waer ð is dz. wat na sinte pau
lus woert ūcoes god die crācke dingē dē werke
op dz hi die sterke scendē soude. m̄ wi sellē mīlē
hoemē besrijf die geen̄ die ten̄ auōtmael genoet
wordē. en̄ hee die arme en̄ crancle comē ð. Die
wordē crāc gehetē die bi hvers selfs vōniſſe vo
m̄ hē selue crāc sijn wat dz sijn arme en̄ als ster
hē die ūarmoedē sijn en̄ ūhoudige hē. en̄ dz sijn

Blinde die geen licht s behendicheit en hebbē, en
 dat sijn crepelen die i hore werc n̄ en helpe rech
 te gange. m̄ alsmē s seden quaetheit in d' crachteit
 s blindē beteiket. so ist waerlic opēbaer dat also
 die lude sondare ware die als si genoet ware n̄
 comē en woudē also sijn oec dese sondare die ge
 noet wordē en comē. m̄ die hōdige sondare ver
 smaetmē op datmē die oetmoedige sondare ver
 kiesen sel. wāt god ukiest die geen die die werlt
 usmaet. wāt dicwil so brent dusdanich usmaet
 den mēsche tot hē selue. wāt dē soen die sijn vad
 gelatē had en dat deel vā sijnē goede dz hi oefoen
 had d' redelic uiteerde na diē dat hē b̄ jōste te hont
 gēn. so keerde hi wed tot hē selue en seide. Hoe
 veel huersinge oūuloyen vā brode i mijns vads
 huis. wāt hi was ure vā hē selue gegaen doe hi
 sondichde en hat hi geen hong gehat. hien hat tot
 hē selue n̄ wed gecomē. wāt na diē dat hi deser
 eerseker dingē gebrect had. so begonde hi te pen
 sen wat hi vā geestelike goet ulore hat. **N**us wor
 dē die arme en crachte die blinde en die crepelen
 gerdepen en comen. wāt alle crachte en die in de
 ser werlt usmaet sijn hore dicwil also veel te eer
 dat woert gods. als si te mij hebbē i deser werlt

daer si genoechte in hebben mogē. En dit betei
kēt die knaep wel vāden amalachitē die eē kīne
was vā egyptē. Die doe die vā amalachitē wēf
den en liepē e wech sīec after bleef iden wege en
ūdwēchdē vā hōng en dorste. die dauid vant en
gas hē eten en drinckē. en hi genas thāt en wōt
dauids leitsmā. hi vant die amalachitē wersep
pēde. en die geen die hē crāc after gelatē had dē
ūssloech hi mit groē macht Amalachitē dat is eē
man vā amalech geborē en beduut also veel als
lapēde volc. en wat is bidē lapēde volc beteiken
ands dan d' weerliker luden herte. Die alle dese
eertſche dingē omegaren. recht of si lichtē als si al
seen i desen tijelike dingē genoechte hebbē. wat
het doet wēf als lichtende volc. als si dese eertſche
dingē minne de hoer gewin vā vreemde scāde u/
gadere. mer dit kīnt vā egyptē laetmē sīec iden
wege. wat elk sond als hi beginc crāc te wordē
vāden staet deser werlt. so toent hi thāt den weer
lichtē herte i ūsmādissen. nochta viint dauid de
se en gift hē eten en drinckē. wat die hōre mitter
sterclier hant en ūsmaet n̄ die ūworpē dingē de
ser werlt. en diwil bekeert hi tott gracie sijnre
minne die geē die n̄ en ūmogē die werlt te vol

Hey als si inden wege after blauen. en hi geeft he
 die spise en den dranc sijns woerts. en uylpestse
 als belids iden wege als hise oec sijn predicaers
 maect wat als hi ypm ind sondare herte breget
 so leide si dauid als op die vianden. en si uyluen
 die amalsachiten die werscappen als mit dauids
 swerde. wat die heudige die si ind werle uymaz
 den slaen si mit os herre cracht d ned. en dit kint
 van egypte dz dus iden wege after bleef slaet die
 van amalsach doet. wat dic wil uwinnē die mit p;
 dikkē d meerliker lude gemoede die te vorē mitte
 meerliker lude in deser werlt nz lopē en mochte
 m als die arme lude gebrocht ware ten auotma
 le. laet ons hore wat die knape d na seide. Hier
 het is ghesdaen alstu beuolen hebste. en noch ijer
 stede. Aldus tamige lude sijn veel wt iudeen tiga
 dert tot ons heren auotmael. m die menichē des
 volcs van ystrael die gesloeden. en uiuulde niet die
 stat vand ouste werscap. Daer is in getome een
 ghet deel vaden idē. m noch is ee stat ydel iden
 rike daermē defaen sel die menichē vaden heide
 nē. Hier bi seitme den seluen knape. Gae wt in
 den wege en die tunē en dwom getse i te conē op
 dat myn huus uiuulc worde. Als onse herre somi

ge mēschen noet tē auōtmael vāden wegē en vā
dē stege. so betrikkēt hi twolc dat die wet houden
cōde ond eersamige wāderinge. en als hi leueleit
datmē sijn verseaps ludē ūgadēn sel vtē wegē
en dē tunē so soect hi twilde volc te ūgadēn. dat
is dz hadēsche volc vā wes volcs betrekkenisse is
voer dē ppket gescht. **D**an sel ūblidē alle hout d
boschēn voer òs hēn aensicht wāt hi comt. wāt
die hīdē sijn gesctē houtē des bosces. wāt si wa
rē altes i horē ðgeloue crōn en sond vrucht te
drage. hier ò die vānd wild gewoentē gelieert
sijn tot òs hēn auōtmael. si sijn gecomē als vten
tunē. n̄ mē sel merke datmē i deser ðde nodinge
nz en seit noelße. n̄ dwincse i te comē. sommige
weptmē en si ūonweerde te comē. die and wep
mē en si comē. vāden ðden en seitmē nz dz si ger
pē wordē. n̄ mē dwincse i te gaē. die wordē ge
wepē en ūonweerde i te comē. die die gaue d ver
stādenis ðfæē. n̄ si volgē die ūstādenis nz mitte
were. die wordē gewopē en comē die die gae d ū
stādenis die si ðfæē hebbē voldē mitte were. n̄
sommige wordē also gewopē datmēse oec dwinget
wāt sommige sijn die verstaē dat goet datmē doen
soude. mer si lateñ dat te doen. **G**i sijn wat si scul

C viij

dich sijn te doen. mer dat en volgen si niet mit be
geerte. also wi te vorē geseit hebbē. so geualt de
sen dienwil dat se die wedstoet deser werlt staet i
horē vleyfchelike begeerte. si pimē hē te gripen de
se tħellike glorie. m̄ si en konnē. en als si denckē
te varē over die hoechheit d̄ zee. als tot mere sorgē
des werlt te comē. so wordē si altoes mit contrā
rien windē of gestoetē ten oeuer d̄ inederinge. en
als si merkē dat si mittē wedstoetē des werlt wor
de gebrokkē in horē begeerte. so oudenckē si wat
si vā hē selue horē scepper sculdich sijn. also dat si
mit scaemē tot hē wedkerē. die hē oūmits hou
diē d̄ d̄ werlt minne lietē. wat dienwil geualt d̄
somige die uheue worden willen tot des tħeliker
glorie. dat si quellē mit lanḡ suuctē. of si valle d
ianed gepjnt mit onrechte dat hē gesciet. of si
worden gemoyet mit sware scaden. en si sien iñ
werlt droefnisse dat si n̄ betrouwe en soudē heb
be vā hore genoechte. en si berispē hē selue in ho
rē begeerte. en kerē hoer herte te gode wert. wat
vā dese seit d̄s hē bidē ppheet. sich ic sel dijn we
ge betunē mit doerne. en ic sellē otunē mie eenre
muere. en si en sel hoer pade niet vinden. en si sel
hoer minners volghen en en sellē n̄ criggen me.

gen. si selle soeken en en selle niet vinden, en si sel
segge ic sel gaet en kerre wed tot minne eerste man
wat mi was doe veel bet dan nu. Elcker getrou
wer helen ma is god. wat si was he toegevoegh
oumits de geloue. in die siel die god toegevoegh
was si volget hore miners als dz meschelike her
te dz thate bidde geloue geloest heeft. hoer noch dz
d die dreyne geestre werpt mit hore werke. si soe
het d werke glorie. si moet gevoet mit vlaikeliike
genoechte. en mit costeliike spise leeft si. in die al
machttige god ansiet die wil alfullike siel bi dfer
mherlicheit. en meget bitterheit mit hore weeldē
Hier bi seit hi. **Sich** ic sel dijn wege betune mit
doerne. wat dse wege wordē da betune mit doer
ne. als wi i dien dat wi qualic begerē vindē pre
kellinge van droefhedē. en ic selle betune mie eere
muere. en si en sel hoer pade nz vindē. dan wordē
dse wege mie eere muere betuunt. als deh werke
herde tegeworp wedstaen dse begeerte. en wi dse
pade nz vinden en mogē. wat dat wi qualic soe
heid moet ds uoden te erige. en si sel hoer minare
volge. en si en selle nz uerigē. si selle soekē. en si
en selle niet vinden. wat die quade geest die hoer
die siel i hore dgeordineerde begeerte ons gedre

heest. die en selle n̄ ten wercken vā horen begeer
 ten ucrige. m̄ hoe grote orbaerlichkeit vā desen sali
 ge wedstoet comt dat seit hi d̄ toe als d̄ na vol-
 get. en̄ si sel segge. jc sel gaen en̄ hierē wed tot mi
 nē eerste mā. wāt mi was doe veel bet dā nu. na
 diē d̄ si dus hoer wege vint betunet mit doerne
 na dien dat si hoer miners n̄ erige en̄ mach. soe
 keert si wed ter minnē vā hōrē eerste man. wāt
 dic wil na diē d̄ wi i deser werlt n̄ en̄ mogē be-
 houdē dat wi willen. en̄ na diē d̄ wi i deser eert
 scher begeertē moede wordē. om̄ dat wise n̄ vol-
 brenge en̄ mogē. dan brenge wi gode wed i oſen
 gedachte. dā begit hi te genoegē die n̄ en̄ genoe-
 gede. en̄ hi. wes gehode d̄s bitt ware begin hael
 telic soete te wordē in d̄ gedachte. en̄ die sondige
 siel die hoer pijnde ouſpeelster te wesen. nochta
 d̄ sijt i opēbaer werke n̄ doē en̄ mocht. si meēc
 te wordē ee getrouwe wiſ **D**ie dan aldus mitte
 wedstoet deser werlt. te brokē sijn en̄ wed kerken
 ter minnē gods en̄ uigadē wordē vāden begeertē
 des tegewoerdige leueſ. lieue broeds wat doet;
 mē desen ands dan datmēſe dwingel dat si inco-
 mē sellen. mer die sentētie diemē daer na seit is
 herde seer te ontſien. **M**ijn broeds en̄ mijn huren

verstaet dit mit neerstige oren uwes harten In
dien dat gi sondare sijt so sidi mijn Broeds. en i
diē dat gi gerechtich sijt so sidi mijn herē. ustaet
dese sentēcie mit neerstige ore. dat gise alsoe veel
te nu geuoelen moet iden oer del als gise nu in
den predikē hoert mit meer re vresen. wat hi seit
wat ic seg v dat niemāt vā dien manne die ghe
nōdet ware smakē en sellen mijn aūdtauel. hi
hi nōdet hē selue. hi nōdet bide enghelen. hi noet
bide apostelen. hi noet bide herde. hi noet v oec
hi os. hi noet dicwil bi geesselinge. hi noet sal
kē tijt bi miraculen. hi noet somtijt bi voerspoet
dē werlt. hi noet somtijt bi wedstoet niemāt en
uonweerdige noch en oseuldige hē als hi geno
det wort. op dat hi nz en mach comē in als hi d
comē soude. hoert wat die wijsheit bi salomō seit
Dan sellen si mi antwoepē en ic en selle nz horē. si
sellē vroe opstaē en si en sellen nz vindē. hier bi
ist dat die sotte maechdē die spāde quamē wepē
hē hē doet os op die doer. in die doe den īganc ey
schē dē den seitmē. uwaer seg ic v. ic en kien v nz
nieue Broeds wat sellē wi ons dese dingē doē son
d alle dingē laet die sorge d werlt aſtwert settē
en houde os alleen an die ewie begeerte. in dit is

Luttel menschen ghegheiten. **I**c wil u vermanen
dat ghi alle dinghe laet. mer ic en uimoede niet iss
dan dat ghi alle dinghe d' werelt niet laten en mo
ghet. soe houdet alsoe dit dese werlt toe hoert dat
ghi ouermits dien inder werlt niet ghesouden en
wort. soe datmen dat eertsche goet besitte. en dat
dat niet en besitte. op dattet onder der heerscappis
en uwes harten si dat ghi hebt. soe dat ure ghes
dachten niet en worden ghesnoept in die minne
deser eertscher dingen. dat si sellen meer van ho
ven dinghen beseten worden. **A**ldus selmen die
tijclike dinc hebbien inder behoeften. ende dat ewi
ghe inder begheerten **D**it tijclike dinc si inden we
ghe te vererighen. **E**nde men aensie als van besi
den toe. wat datmen in deser werelt doet. want
voer ons sellen gaen die oghen ons harten. als
si mit alter meninghe dat aensien dat ewich is.
daer wi comen moeten. **M**en rode die sonden we
van gronde. op dat niet alleen inder daet des wer
les. mer men wiedese oec vten ghepenise des har
ten. **D**ie onciuheit des vleysches of die neerstic
heit. des scaschen ondwindens of die begheerten
der even en moeten ons niet beletten van ons he
ren auontmael. **M**er oec die eersamighe dingen

Die wi inder werelt doen die sellen wi ghenaken.
als vā eenre side ons herten. op dat alle eertſche
dinghen soe onſe lichaem dienen dat si onſe herte
niet weder en staen. **Hier** om broeders en doz
ren wi v niet seggen dat ghi alle dinghe laet. mer
nochtan ist dat ghi wilt soe laet ghi alle dinghe.
die nochtans behouden. ist dat ghi die eertſche
dinghe oec alſoe leſeindet dat ghi nochtans mit
alre ghedachten ten ewighen goeden wert trekt.
want hier of seit ſinte paulus die apostel. **Die**
tijt is core dat daer ouerblift. ist dat si die wiue
hebberij. sellen ſijn als of si ghen wiue en hadde
Ende die wenien als of si niet en weenden. en die
verbliden als of si uⁿ en verbliden. en die copen.
als of si niet beſittende en waren. ende die deſe we
relt oefenen als of ſiſe niet en oefenen. wat die
figuer deſer werlt lijt ouer **Die** heeft een wijf en
is of hiſe niet en had. die alſoe tan die ſcout des
vleſchhs betaken dat hi nochtan d bi mit al ſijn
re gedachte uⁿ en morde gedwongē an die werlt
te haughen. wat als die ſelue voerkarige predica
re eſter seit. **Die** een wijf heeft die penſet dat deſ
werlt toe behoert hoe hi ſijn wijf behaghen mach.
Hoe is die een wijf heeft als of hiſe niet en had.

C hō

de. die hem pijn al soe sijn wijs te besighen dat hi
nochtan sien scepter niet en missaghet. **D**ie wes-
net oec ende is als of hi niet en weenden. die al-
soe mit desen thcliken scaden gemoeyet wort dat
hi nochtan sien ghdachten uerwest mitten ewig-
ghen gheminne. **E**n de die verblijt. mer is hi als
of hi niet en verblide. die alsoe verblijt van desen
thcliken goede. dat hi nochtans al soe merci die
ewighe pijn. en in dien dat sijn ghdachte hoer op
heft in bliscappen die thant wed nider duwe mit
den laste vand voersienigher vesen. **E**n de die cos-
pee en is of hi niet en besate. die die eertsche dingen
ghe toe sijne behoest bereit. ende nochtan niet be-
hendiche ghepense voer seit dat hise haestelick la-
ten sel. **E**n die oefent oec die werlt mer hi is of
hi niet en oefende. die alle noetdorstige dingen
van buten ons doet den dienste sijns leuens. en
nochtan en laet hi dese dinge geen heerscappie heb-
ben bouen sijn ghdachte. so dat die dinge van bu-
ten ons hem sijn en dienen hem. en dat si nimmer
meer die andachte sijns gemoydes die operecke
de is en besette. soe wie dan dus daniche sijn waer-
lic alle die eertsche goet is niet tot horen begheer-
ten. mer tot hoerre behoeften. want si besighen

die noetkorstighe dinghen. mer si begherense niet
te hebben mit sonden Ende van dien dinghen die
si hebben vererighen si daghelic's dat ewighe leuen
Ende si verbliden meer inden goeden wercken.
dan inden besittinghe des goedes Ende op dat de
se dinghen niemant swaer duncken en sellen. soe
sel ic v een dinc segghen van enen persoen dien
veel van v luden kenden. Ende dit dinc hoerde
ic ouer drie iaer hier te voren van goeden ghelo-
uigken personen doe ic was inder stat centumcel-
lensi. Exempel. Want onlanghe ist dat te
ophanius die graue was inder stat die een man
was die hem gaf ten wercken van onfermbar-
ticheden ende neerstich in goeden wercken Ende
had sonderlinghe neersticheit om te herbergken.
ende was nochtan veronsedicht inden wercken
sijnre graeffscap. Hi dede dese tijcklike certische dim-
ghen. mer alſt d nae inden eynde openbaer wort
hi dedet meer van scoude dan van menighe. mat
als die tijc sijnre doet naecte ende een alte grote
onweer aenstont datmen hem niet en soude mo-
ghen hebben voren om te begrauen. ende hem sijn
wif mit iamerlike gherewen vrachde ende seide.
Wat sel ic doen hoe sel ic di wtgheroeren on te

Begrauen die van groten onweer niet en mach
gaen vter doren van de sen huse Doe antwoerde
hi wijs en wilt niet wenen - want te hant als ic
verscheden bin . soe sel die claeke des weders
weder comen . Ende na sijn woert volckde thant
sijn doet . ende na sinen doet dat claeke weer . **Hij**
hante ende sijn voete die gheswollen waren van
der vochticheit des voetoeuels . si waren wt ghe
brokken mit gaten en stoncken vanden etter dae
daer we liep . mer doe sijn lichaem alst gheroent
sic is ondect was om te dwaen soe vantmen sijn
handen ende sijn voeten alsoe gans als of si nye
erich gat gheslacht en hadde . Dus voerden men
hem en groessen . Ende vier daghe daer na dochte
sijn wiue goet datmen den mermersteen die op
hem lach soude verwandelen . Ende doe dese mer
mersteen die bouen sijn lichaem lach ofghedaen
was . soe quam soe soeten viske wt sinen lichaem
als oft wt sijn stinckende vleysche voer die wor
men soete cruden gherosten hadde . Hier om heb
ic die gheselit om dae ie bi dit openbaer exemplel
tonen wil . dat die sommighe weerlikken habijten
draggen moghen en niet en hebben weerlike her
ten . wat die aldustanighe noetsake in die werle

Bindet dat si van allen siden der werlt niet verscinden en mogen wesen. die sellen so houden die dinghen die die werlt toe behoren dat si vnochtan niet ond en valken oümits ghebreke hore gedich te. Hier om penst dit. en als ghi alle dinghe die der werlt toe horen niet laten en moghe. soe doet die dinghen van buiten wel meer van binner haestet v bernenelic ten ewighen dinghen. Niet en si dat ucragheth die begheerte uwes herten. en v en becommer niet in deser weele die ghenoechte v enighen dinghen. Ist datmen dat goede minnen. soe sel die gbedachte ghenoechte hebben inden herten goede. dat is inden hemelschen goede. Ist datmen dat quaet ontfiet. soe selmen in die gbedachte legghen die ewighe quade. op dat assmen der wert niet wesen datmen meer minnen mach. en datmen meer ontfien mach. dat een mensche al temael niet en hanghe hier een desen eertse tinge. Tot desen dinghen te doen hebben wi onsen hulper den middelaer gods ende der menschen ouermits wien wi alle dinghen haesteliken sellen vertrighen ist dat wi tot hem wert mit gherwari gher minnen bernen. die leeft en regniert nu en altoes Amen ..

VOpten der den sonnendachs lucas . . .

In dien tiden quamien tot ihesum die pub
licanen ende die sondaers op dat si hem ho
ren souden. mer die scriben en die phariseen nur
mureerden ende seiden. want dese ontfanget die
sondaren ende et mit hem. **E**t reliqua . **S**inte
gregorius omeslie op dit selue ewangelium dat
hi den volcke predice te woenen inden martelare
kercke Johannes ende paulus . . .

Dese herte tijt die harde seer minen lichaem
contrarie is. heeft mi langhe tijt u beiden te
spreken vander exposicien des ewangelijc. Ende
al wast dat myn tonghe siveech. myn caritate en
hielt niet op te leren. want ic segghe dat dat elct
van v luden bekent d' wil die caritate die mit e
nigerhande onledicheit belet is kerret g'xlhc int
harte. nochtan en toent mense niet inden werken
want die sonne als si mit woscken bedect wort
so en siet mense niet ind eerden en nochtan kerret
se inden hemel. **A**ldous pleghet te wesen die uon
ledicheit caritate die van himmen doet die crachte
vore hette. mer si en toent niet va buten die vlam
me ind wercken. in om dat die tijt te spreken nu

weder ghecomen is. so ontsteken mi v neerstiche
den dat mi alsoe veel te meer behore mach te spre
ken. als v harten mit meerre begheerten dat one
beiden Mijn Broeds ghi hebt ghehoert in de lessen
des ewangelijns dat die publicanen ende die son
des quamen tot onsen verlosser. Ende si en wort
den alleen niet ontfaen om mit hem te spreken. m
oec om mit hem te eten Doe dat die phariseen sa
ghen. hadde hyc onweert. En wt desen dinghen
crectmen dat die ghewarighe gherechticheit mede
heden heuet . ende die valsche gherechticheit heuet
onweerdicheit. Al ist dat die goede pleghen ver
onweert te worden op die sonden. Mer het ic
een ander dinc datmen doet in meninghe der ho
neerdien en een ander dinc datmen doet om die
min der disciplinen. wat si worden veronweert.
mer si en uonwearden niet. Si worden wankopen
de. en si en wanhopen niet. si porren uuolginge
mer si minnen. wat al ist dat si van buten die ke
rispinghe oümits disciplinen meerren. nochtan
houden si vā binnē soeticheit oümits caritatēn.
wat die wil sette si voer hē selue die i hore harte
die si corrigeren. en si denckense beter dan si sel
ue hyc die gheene die si oerdesen. m hier tegen die

C houij

Gheen die hem mit vasscher gherechticheit plegen
te verhouer dighen. si veronmeerden alle die an-
der. en si en hebben op die crancken ghene mede-
liden oümits ontfermbarticheit. En in dien dat
si waren dat si gheen sondaren en sijn. daer mede
soe worden si te meerre sonds. En die phariseen
waren vanden ghetal der gheenre die onsen herre
verderdelden dat hi die sondaren ontfenc. en mit
verdoelde harten bespede si die fonteyn d' ont-
fermbarticheit. Iler want si siet waren en niet
en wisten dat si siet waren om dat si bekennē sou-
den dat si waren. soe ghenesetse die hemelsche mei-
ster mit safter medianē. en werp he voer ee goe-
dtieren gheslikemisse. en udruct in hore harten dat
swellen vand wonden. wat hi seide wat man is
van v liden die hondt scape had. en is dat hi een
va dien ulozen heeft. en laet hi niet die .xciij. in d'
wilderisse. en gaet tot dien scape dat hi verlore
hadde. Siet die waerheit gaf mit wondsketen dis-
persien een gheslikemisse d' goedertierenheit. die
een mensche in hem seluen bekennen soude Ende
nochtan dat si sonderlinghe toebehoren hem die
een maker der menschen is. wat om dat dat ghes-
tal van houderden een volmaet ghetal is. soe

hadde hi hondert scapen doe hi sciep die substantie
tien der enghelen en der menschen. Mer doe wort
det een scaep verloren doe die menschen sondighen
de liet die weyde des leuens Ende hi liet die vijf
scapen inder wildernissen. want hi liet die hoech-
ste choren der enghelen inden hemelen. Daer bi
hectmen den hemel wildernissen. anders dan wil-
dernissen alsoe veel bediut als gheslagen. want
doe liet die mensche den hemel doe hi sondicheit. en
te inder wildernissen waren ghebleuen vijf scape
doe onse here een scape socht in eertrike. wat tijde
tal der creaturen die reden hebben. dat is der en-
ghelen ende der menschen. dat gheschapen was om
gode te sien wort ghemintet doe die mensche ver-
loren wort. Ende op dat die volmaecte somme 3
scapen weder gheheel worden soude. soe sochmen
die verloren mensche inder eerden. want dat hier
die ewangelist seit die wildernissen. dat seit die
and ewangelist inden bergen. op dat hi beteke-
nen sel in den hoechsten. wat die scapen die niet u-
loren en waren si stonden inden hoechsten. Ende
als hi dat scaep gheuonden heeft. soe seit hijt op
sijn scouderen verblidende. Hi leide dat scaep op
sijn scouderen. wat hi ontfinc menschelike nature

te. ende droech selue onse sonden. Ende als hi te
 huus comt. soe wept hi sijn vrienden te samen.
 ende sijn ghebueren. ende seit hem. Sijt blide mit
 mi. wat ic heb dat scaep gheuonden dat verloren
 was. Als hi dat scaep gheuonden hest soe comt
 hi weder thuis. want onse here doe hi den men-
 schen weder ghemact had. soe keerde hi weder ten
 hemelrijc. Daer vant hi sijn vriende ende ghebue-
 re. dat is die chore der engelien. die sijn vrienden
 sijn. want si behoeden sinen wil altoes in hore ge-
 stadicheit. Si sijn oec sijn ghebueren. want si ghe-
 bruiken staedelic die claeरheit sijns aensiens. En
 de het is te merken dat hi niet en seit verblyt mit
 ten scape dat gheuonden is. nier mit mi. wat sijn
 Bliscap is onse leuen. Ende a' snen ons weder
 ten hemel leit. soe veriuullen wi die feesten sijne
 Bliscap. Ic segghe v dat alsoe grote Bliscap sel-
 wesen inden hemel op enen sondaer die penitentie
 doet. als op xciij gherichtiger die ghelyen peni-
 tencie en behoeuen. Mijn Broeds ons is te mer-
 ken waer om dat onse here seit vanden besteerd
 sond meer dan van staende gherichtighe in den he-
 mel Bliscap wesen soude. ands dan dat wi mit da
 ghelyen proeven va aensien wesen. wat diemil

die gheen die weten dat si mit gheenre borden vā
grotē son den verladen en sijn. si staen in den we
ghe der ghērechticheit. si en doen gheen gheoerlof
de dinghen. met nochtan en cleue si niet neerste
sic aen dat hemelsche vaders lant. ende si gheuen
hem seluen soe veel te meer te ghebruiken gheoer
lofde dinghen. soe si het bekennen dat si gheen on
gheoerlofde dinghen ghedaen hebben. ende diewil
bluuen si traech om goede voerbarighe wercken
te doen. want si sijn in hem selue herde selver wāt
si gheen swaer quāde ghedaen en hebben. En hier
teghen gheualtet somtēt dat die gheen die ouer
denckē dat si enighe ontameleke dinghe ghedaen
hebben. dat si wt horen rōwre bedroeft worden.
ende worden bernende inder minnen gods. ende
si oefenen hem seluen in groten doechden. alle swa
erheden des heilighen strids begheven si. si laten
alle dinghe der werelt. si vlien die eer. si verblī
den hem alsmen hem laster doet. si bernen in bez
gherten. si voeghen hem ten hemelschen lant
scap wert. Ende om dat si mercken dat si vā go
de gedwaelt sijn. so verhalen si horen verleden sea
de mitten gheveen dat si na doen. Hier om wort
inden hemel meerre bliscap van enen bekeerdēn

sondaer. dan van enen stantachtighen rechtuerdighe
mense. want een hertoghe in enen stride
minnet meer dien ridder die na sijn vlien weder
keert ende die vian den vrouwelic verwinnet. dan
die nye en vloech. en nye niet beroemelics en de
de. **A**ldus minnet oecck die ackerman dat lant
meer dat nae die dorue veel vruchte brenghet.
dan dat lant dat nye dorue en droech ende nim
mer meer drachtich oest en brenghet. **E**nde ond
die selmen weten dat sommighe gherichtiche me
schien sijn in welcker leuen so grote bliscap is dat
men hem gheensins voerlegghen en mach enighe
penitencie van sonden. want veel isser die niet en
weten of si enich quaet aen hem hebben. en noch
tan oefnen si hem in quelnisse van so groter het
ten. als of si verladen waren mit allen sonden. si
veronwearden veel dinghen die gheoverloft sijn. si
verbinden hem hoechlic die were t te versmaeden
si en willen niet dat hem gheoverloft si. alle dat he
betaempt. si ontrecken hem seluen dat goet dat
hem verleent is. si versmaeden dese sienlike din
ghen. si worden ontstekken om die onsienlike din
ghen. si verbilden in ghewezen. In allen uoetmoe
dighen si hem seluen **E**nde alsoe ander ludey die

sonden van horen wercken beweren. also doen de
se die sonden vē horen ghepense. wat sel ic seggen
dat dese sijn. sonder gherechte menschen ende peni-
tencie doende. **D**ie hem seluen oec vanden sonden
der ghepense in penitencien verwetmoedighen. en
si ghedueren altoes gherechte in horen wercken.
Hier om selmen hier wt mercken hoe grote bli-
scap gode dat maket als een gherechtich mensche
oetmoedelick weent. als dat inden hemel bliiscap
maect wanneer die quade mensche dat veroer-
dest ouermits penitencien dat hi qualic heeft ghe-
daen. **D**aer volghet nae. **O**f wat wijs is die tien
penninghen heeft. ist dat si der een verliest en ont-
steket si niet een lanteerne ende onmoekeert dat
huus ende si soecten oec neerstelicken also lange
tot dat si den penninghijnt die si verloren hadde.
Hi die beteiken is biden herde. hi is oech beter
Bent biden wiue. want hi is god ende hi is die
wijsheit gods. **E**n om dat inden penning een beel
de ghemuntert is. so verloes dat wijs den penning
doe die mensche die naden beelde gods ghescepen
was sondichden e wech ghinc vander geladenis-
se sijns sceppers. **N**er dat wijs onstac een lanter-
ne. doe die wijsheit gods in menscheliker natuer

C h vij

openbaerde. want een lanterne is een licht in ee
scerue. ende dat licht in den scerue is die godheit in
den vleysche. Ende dese wijsheit seit vanden seer-
ue sijns lichaems. **M**ijn cracht is udroecht als
een teste. want om dat een scerf in den vuer ghe-
heel en hert wort. see verdwechde sijn cracht als
een scaerte. **D**ie dat vleysche dat hi ontsaen hadde
stijf makende ouermits den vernoy sijne passi-
en tot glorien sijne verrisinghe. Ende als si die
lanterne ontfestelen hadde. soe keerde si dat huus
om. want te hant als sijn godheit openbaerde. so
beschuldight hoer alle onse conscientie. Want
men keert dat huus ommie. als die menschelike
conscientie bedroeft wort. mitten anmercken van
horen sonden. Ende dese reden van ommekeren en
keert daer of niet dat men in enen anderen boeck
leest si suuerde dat huus. Want een quaet harte
ist dattet eerst niet en wort si vresen omghelkeert
soe en wortet niet ghesuert van sinen ghewoen-
liken sonden. **A**ls dat huus dus omghelkeert is
soe vindmen den penitie. want als eens men-
selijc conscientie bedroeft wort. soe wort inden
mensche wed ghemaeect sijns scappers geslikkenisse

Ende als si den penninge gheuonden heeft. soe ved
gadert si hoer vriendinnen ende ghebuerinnen
ende seit. **H**ijt blide mit mi want ic heb den pen-
ninge gheuonden die ic verloren had. wie sijn die
vriendinnen of die ghebuerinnen dan die potes-
taten die thant voerghebeit sijn. **D**ie soe veel te
naerre sijn der ouerster wijsheit. als si hoerre na-
re ghenaken ouermits gracie van stadtigen an-
sien. **N**er onder dit en sellen wi niet welkodes
after laten waer om datmen seit dat dit wijs d'
die wijsheit gods bi beteikent is tien penninghen
had daer si enen of verloes die si vant doe si en
sochte. **M**anden enghelen. **O**nse here sciep
die natuer der enghelen en der menschen om dat
hi woude dat dese natuer eweliken soude dueren
Ende om dat si hem kennen souden. soe sciep hi se
sonder triuel tot sijnre gheslakkenisse. want dat
wijs had tien penninghen. wanter sijn neghen or-
dine of choren der enghelen. **N**er om datter mi-
uercoren ghetal veruulset worden soude. soe was
die mensche die tiende ghescapen die van sinen sciep
per na sijn sonden niet verloren en bleef. wat die
ewighe wijsheit oümits den vleysche blicte in mi-
raculen. soe vermaecte hi die als vten lichtte des

C xvij

scerfs. wi hebben gheseyt dat neghen choren of or-
dine der enghelen sijn. want als die heiliche scrif-
tuere ghetuighet weten wi datter sijn enghelen. ar-
changelien of grote enghelen. virtuten. potestaten
principaten. dominationen. thronen. cherubim. en
seraphim. Want dattet enghelen of archangelien
sijn. dat oer conden veel na alle boekken der heili-
ger scripturen. Cherubim ende seraphim alsoem men
weet spreken dien wil van der propheten boeken.
Ende paulus die apostel in der epistles tot dier
van ephesien telt die namen vanden vier ordine
segghende. Bouen allen potestaten ende principa-
ten ende virtuten ende dominationen. Ende ester
daer hi schryft tot den van colocensen seit hi. Of
thronen of dominationen of principaten of potes-
taten. want die dominationen ende die principa-
ten en die potestaten had hi thant bescreuen seg-
ghende tot den van ephesien. Doe hi se oec segghen
soude tot den van colocensen soe sette hi die throne
voer daer hi noch niet of tot den van ephesien en
had gesproken. Alsmen dan tot den vieren die
hi tot den van ephesien seide. dat is den principa-
ten. den potestaten. den virtuten. ende den domina-
tionen. Die thronen toe settede so sijn vijf ordine

diemen sonderlinghe seit. Ende alsmen tot dien
doet die enghelen ende die grote enghelen . chera-
bin en seraphin . soe vijntmen sonder twiel dat
neghen choren der enghelen sijn . Hier bi is ouer
mits den propheet dien enghel die eerst ghesce-
pen wort gheselit. Nu die een teiken der ghelykenis-
se vol wijscheden ende vol scoencheden waerste in
die weelden van gods paradijs . Ende het is te
mercken datmen seit dat hi niet ter ghelykenisse
gods ghemact en was . mer een teiken der ghely-
kenisse . want om dat in hem die natuer subtili-
ter was datmen daer mede bewijst dat in hem go-
des beelde ghelycke openbaerde Ende thant vol
ghet in die staet daer nae . Alle duerbaer stenen
waren dijn ouer des sel . sardus . thopasius . en ias-
pis . crisolitus . omix . en berillus . saphirus . car-
unculus . en smaragdus . Sich hi seide neghen
namen van stenen . want waerlic het sijn negen
choren der enghelen . ende die eerste enghel was
mit desen ordinen vertiert ende gheleet . want
om dat hi bouen al die scaren der enghelen geset
was . soe was hi claeerre gherelent teghen die an-
der . Mer waer bi hebben wi desen choren der en-
ghelen vergaderende uittellet . ist dat wi hoer am-

C hiph

Wocht subtilic niet en verclaren. wat in gryper
valen heetmē enghelen boden, en die archangelen
hoechste boden. **N**en sel oec weten dat die naem
des enghels is een naem des dienstes. ende niet
der naturen. want die heiliche gheest des hemels
schen vads lant si sijn altoes ghesten. mer men
michse altoes niet enghelen heter. want dan al
leen sijne engelen. alsmē ouermits hem enighe
dinghen boetschap. **H**ier om is oūmits den pro
phet geseyt. **D**ie sijn geesten enghelen maect. als
of hi openluer seide. wat die die hi altoes gheef
te heet die maect hi oec enghelen als hi wil wāe
die gheen die die minste dinghen boetsappēn heet
nien enghelen. en die die meeste dingen boetsap
pen heetmen archangelen. **H**ier bi ist dat der ma
ghet marien niet een peghelic enghel. mer gabri
el die archangel ghesent wort. wat et was wel
besserlic dat tot dien dienste die hoechste enghel
quam. die den hoechsten alte dinghen boetsapte
Hier om noeme men se oec mit sonderlinghe na
men. op datmen biden name beteikenen sel wat
si oec vermoghen inden wercken. wat in dier hei
licher stat die van dien aensien des almachtig
ghen gods mit volcomenre consten volmaect is

en oncsaen daer om gheen proper name. om dat
men hoer personen niet weten en mach sond na-
me **M**er als si tot ons comen om enighe dienste
te doen soe trecken si oec vā ons name des diens-
tes die si doen. wāt michael is ghesiet. wie is als
god. **E**nde gabriel gods stercheit. **E**nde raphael
die medichijn gods. **E**nde assoe dicwil alsmen yet
doet van wonderlike cracht. soe seitmen dat mi-
chael ghesent wort. op dat men bi dien wercken
ende biden naem gheue te verstaen dat niemant
doen en mach. dat god vermaht te doen. **H**ier bi
die oude viant die ouermits houerdien begheer-
de god ghelyc te wesen segghende. ic sel opuaren
inden hemel. ic sel myn thoeden setten bouen die
sterren des hemels. ic sel sitten inden berghe des
testaments. inden siden des noerden. ic sel varen
bouen die hoechheit der wolcken. ic sel ghelyc den
hoechsten wesen. alsmen dien inden eynde der we-
relt in sijnre cracht sel laten ghepijnt te worden
mitter vterste pinen. soe seitmen dat hi vechten
sel mit michael den archanghel als ouermits sint
ian ghesiet is. **H**et is een strijt ghemaeect mit mi-
chael den archanghel. op dat hi die hem houerde.
ic verhief totter ghelykenisse gods. als hi ouer-

C lye

mits michael verwommen is leuen sel dat menat
ouermits bouerdichit tot gods ghelykenisse co
men mach **T**ot marien wort oec gabriel ghesene
diemen gods stercheit heet. **W**ant hi quam om
dien te boetsappen die gheveerdichde oetmoez
dich te openkaren. om te verwinnen die potestaten
van vander lucht. van welcken die propheet seie
Ghi princen doet e wech v poerten. ende ghi ewi
ghen poerten wort op ghelyken. ende die coninc
der glorien sel daer in gaen. **W**ie is dese coninc
der glorien. die stercke ende machtighe here inden
stride. **E**nde ester. Die here der crachten. hi is coz
ninc der glorien **H**ier om quam hi ouermits go
des stercheit te boetsappen die een here der crachten
was en machtich inden stride. ende quam te
striden teghen die potestaten der lucht. **A**lso wi
gheseit hebben soe bediuit oec raphael die medi
ijn gods. want doe hi ouermits den dienste van
ghenesen tobyas oghen tastede. soe veghede hi of
die donckterheden sijne blanchit. die dan aldus
gesent wort om gesont te makē. et is betamelic
datmen den die medijjn gods heet. in om dat wi
der enghelen name beduidende oughegaen hebben
nu behoert ons dat wi die name van horen diens

wordelic verholghen. want die gheesten heetmen
virtuten. ouermits welken dicste teiken ende mi
rakel ghedaen wort. **D**ie heetmen oec potestaten
die dat machtelijker dan die ander in hore oerden
ontsaen hebben. so dat onder hore macht die ver
keerde virtuten geworpen sijn. ende die mit hore
machte alsoe bedwonghen worden dat si den me
schien niet en vermoeghen te becoren alsoe veel als
si willen. **D**ie heetmen oec principaten. die oec bo
uen die goede enghelen geset sijn. die den anderen
enghelen die onder hem sijn alser yet te doen is or
dineren dat te doen. ende si sijn alsoe princten bo
uen hem om gods dienste te voldoen. **E**nde die
heetmen dominationen die bouen die macht der
principaten mit hogher onghelyckheit bouen gaen
want princelicheit te hebben. is onder die ander
en sijn die eerste. **N**er heerscapie te hebben is
daemen alle die ander die onder sijn besit. **H**ier
om die scaren der enghelen die mit wonderlike
machte bouen sijn. om dat hem die ander om te
sijn ghehoersam onderghedaen sijn. soe heetmen
se dominationen. **E**nde die scaren sijn oec chro
nen gheheten. daer onse here altoes bouen sit om
sijn oerdel te doen. want om dat wi thronen in

Duitscher tongham heten setelen. soe sijn dese thronen gheheten die mit soe groeter gracie der godheit veruulset sijn dat onse heve in hem sittet. ende dat ouermits bi hem sijn vonnisse gheuet. Hier si is oec doer den propheet gheseyt. **D**u siest op enen throne die die ghorechticheit oerdeste. **C**herubim seitmen oec volheit van consten. ende die hechste scaren sijn hier om cherubim gheheten want si sijn veruulset mit soe groeter volmaectheit der consten. soe si naerre gods claeheit aen scouwen. soe dat si nader manieren des creaturen alsoe veel te volmaectelijker alle dinghen weten. als si bider verdienten hoerte weer dicheyt ghenaken hoerre scepters aensien. **O**ec sij heet men die scaren der heiligher gheesten seraphim die vand sonderlinghe naecht dat si naest horen sceper sijn bernen mit onbegrijpelijker minnen. wat seraphim heetmen bernende of onstessende **E**nde om dat si gode so na toe gheuoecht sijn. so dat tussen gode en hem gheen and gheesten en sijn. hier om bernē si also veel te meer. als si gode te naere sijn. en hoer vlamme is die minne. wat so subtilliter die claeheit sijnre godheit aensie. so si sterker bernen in sijnre minnen. **M**er wat helpt ons

dat wi vanden enghelschen gheschen dese dingen
vertellen. ist dat wi dit oec ons niet en pine mit
tameitken merken tot onser orber te lieren. wat
om dat die ouerste stat ghemaect is van enghelen
en van mēschēn. en wi wanen dat dō opuaren sel
vāden mēscheliken ghesslachten alsoe veel mēschēn
als daer weicorenre enghelen bleuen. als ghescre
uen is. hi settede dō lude termijn na dat ghetal dō
enghelen gods. hier om sellen wi yet vten onder
scheidinge der hoechster borgkers trecken totten
ghebruiken onser wāderinghe. en onis seluen ont
steken mit goeden neersticheden ten toewassen
van duchden. wat om datmen ghelouet dat daer
alsoe grote meniche van menschen opuaren sel
als daer die meniche van enghelen bleef. soe ist
behoerlic dat die menschen die ten hemelschen va
dō sanc wederskeren. dat si derwert wederskeren.
de vanden scaren yet nauolghende leuen. want
die onderscheiden wanderinghe der menschen ghe
likken dō ordinen van elcker scaren. en si worden in
hoer geselscap gheacht nad gheskenisse hore wā
deringhe. wat somighe sijn die cleyne dingen ont
faen. in nochtan en lateyn si n̄ of dese selue cleyne
dingen te boetscappē goedtierlic horen broedere

C heyn

en dese lopen int ghetal der enghelen. Ende som
mighe sijn die ghesaet sijn mitter ghisten d' godli
ker milt heit. en vermoeghen te begrijpen die hoghe
dinghen d' hemelscher verholenheit. en die te boet
scappen. waer achtmen die anders dan onder dat
ghetal vanden archangelen. En die and sijn die
wonderlike dinghen doen moghentlike teikenen
waer betamen dese anders dan ten gheselscap en
ten ghetale vanden hoghen virtuten. En somighe
sijn die die quade geesten vten besetenen lichame
verdriuen. en werpense wt mitter macht hore be
dinghe. en mitter machte d' cracht die si ontfacien
hebben. waer hebben dese hoer verdiente. anders
dan onder dat ghetal vanden hemelschen potesta
ten. Ende somighe sijn die mitten doechden die si
ontfacien hebben bouen der vertorenre menschen ic
dienten gaen. en als si bouen goeden meschen be
ter sijn. soe hebben si oec princelicheit bouen horen
vertoren Broederen. waer hebben si hoer deel ont
faen anders dan onder dat ghetal vaden principa
ten. En sommich sijn die in hem seluen alsoe heer
scappie hebben bouen alle sonden en alle begheertē
datmense mit rechte om hoer suuerheit onder die
meschen goden heet. Hier bi wort tot moy ses ghe

daer ic nu dit om spreke. gaet in v seluen en ons
dersoect die verdienten en die ghepenste van uwer
hemelicheit. besiet of ghi nu yet goets mit v van
binnen doet. ende besiet of ghi dat deel uwes wel-
pens vint inden ghetal van desen scaren. die wi nu
voerseit hebben corpelic werende. Ende wee der
sielen die niet in hoer en bekennet van desen goe-
den dinghen die wi vertellet hebben. Ende dier
sielen coemt noch een quad wee aen. die verstaet
dat si van desen ghiften beweft is. en niet en ver-
sucht. **M**ijn broeders soe wie dustanich is. op
dien selme seer versuchten. om dat hi dat niet en
versuchte. Hier om laet ons weghen die ghiften
der wtuercorenre. en voeghen wi ons mit alleer
ericht dat wi moghen comen ter minne dus gro-
ten gheselscaps **D**ie in hem uz en bekent die gra-
cie van ghiften hi versuchte **E**n die in hem die min-
ste ghifte bekent. hi en bemide niet die ander die
meerre ghiften hebben. wat die hoghe ondsceidin-
ghe vaden hoghen gheesten sijn alsoe ghescepen dat
die een boue den anderen is gheset. **M**en seit dat
dyonisius de ariopagita ee ouc en een eersam va-
der seit dat vaden meesten scaren van engelen wor-
den wtghesene sienlic of onsiensic om den dienst

te voldoen. Dat is dat die engelen of archange-
len comen totten selues der menschen. want die
seuen ouerste scaten en gaen nimmermeer of va-
den yngeste ghebrusken. want die scaten die bouē
sijn. en hebben niet onder handen die dienste van
buten. Dese dinghen schijnt contrarie te wesen dae
Isayas seit. En vanden seraphinnen volcht
tot mi ende in sijnre hant was een coel die hi mit
eenre tanghen ghenomen had vanden outaer. en
hi taste minen mont. Mer in deser sententie des
prophets wil hi datmen verstaet dat die gheestē
diemen sendet dier gheesten name ontfanghen.
welcker diensten dat si doen. wat om dat hi ont-
steken soude die sonde des sprekens. soe brenget
die enghel een coel vanden outaer. En daer om
heetmense seraphim. datmen bediut bernende.
Ende mic desen sinne schijnt tamelic te ouer dra-
ghen dat bi daniel gheseyt is. Dusentich dusent
dienende hem. ende tien werf hondert dusent ston-
den bi hem. En ander dinc is te dienen. en een
and dinc is bi te staen. Die gode dienen sijn die
die tot ons wtcomen om te boetkappen. En die
staen bi die soe hore yngisher contemplaciē ge-
brusken datmēse niet wt en sendet om die werke

van buten te doen. **M**er om dat wi in sommiche
steden der heiligher scripturen gheseit hebben. dat
sommiche dinghen bi cherubim en sommiche bi seraphim
ghedaen worden. **O**f si bi hem selue dese dingen
ghen doen of dat si ghedaen worden bidden enghelen
die onder hem sijn. die also men seit dat si van
den meer enghelen comen. soe ontsaen si d' mee
ren enghelen naem. dit en wil wi niet voerwaer
seggen dat wi mit waren oerconscap niet en pro
uen. Nochtans weten wi dat alte festelijc. dat
om dien dienst te voldoen van bouen sommiche
ghheesten die ander senden. als zacharias die pro
phet ghetuigheit ende seit. **H**iet die enghel die in
mi sprac ghinc wt. ende een ander enghel ghinc
wt hem te ghemoete. ende hi seide tot hem. loepet
ende spreect tot desen kind ende segt hem. **S**on
der muer selmen in iherusalem woenen. wat als
die enghel totten anteven spreect loep ende segt. so
en ist gheen twiel die een en sendet den anderen
mer dat sijn die minste diemen sendet. ende die
meere diese senden. **E**nde wi houden dit oec voer
waer vanden seuren diemen seit. was als si tot
ons comen soe doen si den dienst van buten. alsoe
dat si nochtan minneer en gebreken van horen

C h y p

inwendighen scouwen. **E**n aldus worden si ghe
sent en staen bi. want al is die engelische gheest
begripelic. nochtan die hoechste gheest die god is
en is niet begripelic. **A**ldus sijn die engelen ghe
sent en oec voer hem. want waermense sent soe
comense lopen binne hem. **M**en sel oec weten dat
somiche orden vanden heiligen gheesten ontfauen
die namen der gheesten die hem naest sijn. want
wi hebben ghesiet dat die thronen sijn die setelen
gods een sonderlingheerde te wesen der heiliger
gheesten. Ende nochtan is ghesiet biden prophe
te. **D**ie op cherubim sicste. uopenbaer di. wat on
dat in die ordine van dien scaren cherubim neuen
den thronen ghuoecht sijn. soe seit men dat onse
herre oec sit op cherubim. om die ghelycheit der sca
ren die neuen hem sijn. wat alsoe sijn in die hoech
ste stat somicke sonderlinghe namen der gheesten
elic oec sonderlinghe dat si nochtan ghemeen hore
alre sijn. en elc in hem seluen heeft in een deel dat
hi in een ander oerdinen dat al besit. **M**er hier
om en noemt men alle ghemeensc niet mit een
gheliken naem. op dat men die oerdinen noemt
sel mit enen sonderlinghen naem. enigher din
ghen diese volcomelike ontfauen heuet in ghisten

want wi hebben seraphim bernende gheuoemt.
en nochtan bernen si alle te gader in die minne
hoers scepers. Cherubim sien gode in volheit der
consten. en nochtan wie ist die daer niet en weet
daer si alle gader gode sien die fonteyn d' consten
Die searen daer onse here bouen in sittet heetmen
threnen. mer wie mach salich sijn ten si dat sijn
scepper bouē sijn ghemoeede si. dat si alle aldus in
een deel hebben. dat is dien tot enen sonderlinghe
name gheghue. die dat volmaecteliker ontfan
ghen hebben in ghisten. Want al ist dat dier em
gēt yet hebben soe dattet die ander niet en hebben
ghelyc als die principaten ende dominacionē mic
sonderlinghenamē gheheten worden. alle dinghe
sijn daer elcs sonderlinghe. want ouermits der
caritatē des gheestes soe verdienden si daer ghe
hat vanden enen inden anderen. wtgang van
den enghelen. Mter sich als wi der hemelsche
borghers hemelicheit ondersoekē. soe sijn wi ver
re of gheskeert vander ordinacien onser exposi
cien. u suchten wi hier om tot dien wert van dien
dat wi spreken Mter kerken wi weder tot ons sel
uen. wat wi sellen voerdencken dat wi vleyſche
sijn. Laet ons nu swighen vanden hemelicheit.

C huyvi

des hemels. mer wegghen wi of voer ons scepperd
oghen mitter hant der penitentien die smetten on
ses ghemulles. **H**iet die godlike ontfermhartic
heit besouet en seit **G**liscap selwesen inden hemel
op enen sondaer die penitentien doet. en nochtan
seit onse here bidē propheet ezechiel. wāt in wat
daghe die ghrechtinge sondigheit. sellen alle sijn
ghrechtingheden vergheten worden voer mi. **L**aet
ons wegghen of wi moghen dat besleiden d' hogher
goedertierenheit. **D**en ghenen die staen ist dat si
vallen dreigheit hi die pijn. en die gheuallen sijn
om dat si sellen leuen weder op te staen. besouet
hi ontfermharticheit. **H**i verueert die staen. op
dat si hem niet verwante en sellen inden wercken
Hi smelcket mitten ghenen die gheuallen sijn. om
dat si niet wādopen en sellen inden sonden. ist dat
si hem ghehelic besleuen wille. **B**istu ghrechte. so
ontsie die granscap. op dattu niet en valleste. bis
tu een sondaer. soe hope vand bermharticheit dat
tu weder opstaen moghste. **H**iet wi sijn te hant
gheuallen. wi en mochten niet staen. wi legghen
in onsen quaden begheerten. mer hi die ons goet
sciep hi ontbeit ons en hi verporret ons dat wi
opstaen. **H**i ondaet den scoet sijnre goedertierenheit.

ende hi soect ons te ontfacen tot hem ouermits
penitencien, mer wi en moghen niet weerdelic pa-
nitencie doen, ten si dat wi bekennen die manier
vander seluer penitencie, want dat is peniten-
cie te doen, die quade sonden diemen gheschaen he-
uet te bewenen, ende nimmermeer te doen dat
men bewenen moet. Want die alsoe sijn sonden
beweent, dat hi nochtans ander sonden doet, hi
en can noch gheen penitencie doen, of hi verset-
se te doen, want wat helpt dat een beweent die
sonden der onciussheit, dat hi hem nochtans ha-
det aen die ketten der ghiericheit. Of wat helpt
dat hi oock die sonden der gramscap beweent,
ende dat hi nochtans veriusset is in die ketten
des haets. Mer het is veel meerre dat alsoe wi
segghen, dat hi dir die sonden beweent nimmer
meer oock en doet dat te bewenen is. Ende die
die sonden beweent dat hi hem ontfac die sonden
meer te doen, want men sel mit grote neerste pen-
sen, dat hi die ouerdenct dat hi oec ongheoerlos-
de dinghen gheschaen heuet, hem oec pijn van eni-
ghe ghehoerlosde te houden, op dat hi daer mede si-
ne scepper sel doen gheioech, dat hi die verboden
dingen gedaen heeft, hem selue oec ontrecken sel

C lappij

dat gheoorloft is. ende dat hi hem seluen berispe
inden minsten dinghen. die ouerdenet dat hi mis
daen heuet inden meesten sonden. **D**at ic spreec
is alre groet ist dat ics niet en proeue mitter eer
conscap der heiligher scrifturen. want die wet des
ouden testamēts verbiet ons eens ands mans
wījf te begheren. mer si en scuwet niet ofte ver-
biet mit pinen. dat die cominc finen ridders ster-
ke dinghen beuelen sel. ofte water begheren. ende
mi weten al dat dauid die doerwonder was mie-
ten swerde der quāde begheertij. eens anders
wījf begheerde ende nam se hem. mer sijnre sonden
volghede weerdighe ghesselinghe. en dat quāde
dat hi gedaen hadde beterde hi ouermits wenin
ghe & penitencie. die ouerkanghe tijt daer na doe
hi lach teghen die scaren sijnre vianden drincken
woude van begheerten water vter cisternen vā
beleghem. en sijn wtuercozen ridders braken mid
den doer die scaren & vianden. en brochten den co-
mine onghequetset dat water dat hi begheert hadde
in dese man die mit castijnghe geleert was. hi be-
rispede rechtewoert he selue dat hi dat wat niet
ver ridders vrese begheert hadde. ende hi storste dat
wt om onse here tot eenre offerhande als daer

ghescreuen is. **H**i scentet den heren want dat wa-
ter dat wtghestort was. wort ghekeert inder of-
ferhande ons heren. want hi dode die misdaet sijn
re begheerte ouermits der penitencien sijnre beris-
pinghe. **W**ant hi die wel eer hem niet en ontsach
eens anders mans wijs te begheren. hi ontsach
hem daer na dat hi dat water begheert had. wat
hi die ghedochte dat hi ontameiske dinghen ghe-
daen had. hi was nu teghen hem seluen wreet ghe-
worden. en derfde oec ghoerlof de dinghen. **L**aet
ons aldus penitencie doen. en beweren volcomme
like dat wi misdaen hebben. laet ons merken hoe
groot die ouerulbedicheden der godlyker bermis-
ticheit sijn op ons. hi sach ons sondighen en ver-
droecht en hi die ons verboet te sondighen. hi ey
laet niet of ons te ontkeden ter ghenade naden
sonden. **H**iet hi die wi veronweerdē wept ons.
wi sijn van hem of ghekeert. nochtan en keert hi
hem niet van ons **H**ier of is wel bi ysayam ghe-
seit. **D**ijn oghen sellen dijn meyster sien. en dijn
oren sellen horen die stem des gheens die di ver-
maent als in sinen aensichte. doe hi totter gerech-
ticheit ghescepen was. en die ghebode der gerech-
ticheit ontfenc. mer doe hi dese selue ghebode vert.

C xvijij

ontweerde. soe gaf hi sine scepper den rugghe sijn
ghemoedes. als in sijn aensicht. Mer siet hi vol
ghede na after den rugge en vermaent ons. wae
al is hi nu te hant van ons uonweert. nochtan
en hout hi niet op ons te wepen. wi hebben hem
als onse rugghe ghelykeert in sijn aensichte. wes
woerden wi veronwearden. wes gheboden wi ver-
treden. Mer staende after onse rugghe wept hi
ons weder die van hem ghelykeert sijn. die oec siet
det hi veronweert is en nochtan ouermits sinen
ghevoerde wept hi ons en verwacht ons ouermits
ghedoechsamheit. Lieue broeders hier om merc
waert dat yemant van v liden sinen knecht aen
spraec. en die knecht dat vermaade en hi he die
rugghe toekeerde en soude die here die aldus ver-
onweert wort die houdie des knaeps niet slae[n]
en ghelyken hem wonden van scerper wachten. Siet
sondighende soe hebben wi onsen scepper den rug-
ghe wegghelykeert en nochtan udraghet hi. en ons
die houdelic van hem ghelykeert sijn wept hi goed
tierlee wed. en hi die ons slae[n] mocht doe wi van
he ghelykeert ware. hi behoeft ons gau[n] op dat wi
wed heren sellen Hier om dese grote ontfermher
licheit ons sceppers sel hillyg uimorwe die her die

heit onser sonden. En den menschen diemen mit
slachten had moghen tonen dat quade dat hi ghe-
daen had. hi scaem hem doch dat hi soe goedertier-
lic ontkeit is. exemplē Broeds ic sel v segghen
een dinc dat ic bekent heb vanden eerbaren man
maximianus die doe priester en vader was van
mine cloester. mer nu is hi bisscop vand stat a/
racusana. En ist dat ghijt neersteliken hoert. ic
waen dattet uwer caritatē niet luttel en sel hel-
pen. Nu in onsen tiden was ee man gheheten vic-
torijn. diemen oec mit enen anderen naem heet e/
milianus. Niet van cleynen goede nader matey
sijns staets. mer om dat somtijt die sonden des
vleysches regniert in ouwelodichheit va goede. soe
viel hi in een grote sonde. va welcken hi he bille
seer soude hebben ontsien. en gheureest hebben die
anxte d doet Hier on wort hi ten lesten oumits
aenmerckinghe sijne doet be anxte. ende seer be-
dwoest va sijne misdaet. En hi rechtte hem op te-
gens he seluen en liet alle dat in werlt was en
ginc in een cloester d hi in was in soe groter oet-
moedicheit en hem seluen so hert en strenge was
dat alle die broeds die in dat cloester waren wor-
den ghedwonghen hoer leuen te veronweerdyn.

C xvij

en wiesen daer of inder minnen gods. als si aen
laghen des mans penitencie en voertganc inder
woecht. want hi was vlietich nae alder machte
sijns gemoedes. sijn vleyfche te castien en te quel-
len. sijn eyghen wil te breken. heimelike tijt des
glebedes te soeken. en hem daer te dwaen mit dat
ghelyken cranen. en begheert verfniade te wesen
en ontsach hem van die weerdicheit die hem die
broeds bewijden. Dese plach voer die wakintge
der broeds des nachts op te staen. wat die berch
daert cloester op ghelycht was. gint opwerte van
der eenre siden in een heimelic stede. ende daer om
had hi gewoente voer die nachtwake wt te gaen
op dat hi hem daer daghelyken als hi heimelyste
mochte te vrisker soude moghen quellen in we-
ringhe & penitencie. En wat hi mercte die strenz
licheit sijns rechtes die toecomende was. so was
hi te hant mitten rechter eens. en castiede die mis-
daet sijne sonden mit bitteren cranen. Het ghetiel
op eente nacht dat die abt vanden cloester waet
te dat hi desen al heimeliken wt sach gaen ende
hi volghede hem al stillike na. Ende doe hi en leg-
ghen sach in die heimeliste stede des berghes in
luer ghebede. soe woude hi bepden thent hi op

staen soude om dat hi weten woude die langhe ic
borghentheit sijnre ghebedinghe. En siet haestelic
wort op hem die d bedende sach ned ghesent een
licht vāde n hemel. en een grote clierheit uſchate
die stede. alsoe dat al dat deel des lantscaps van
dien selue lichte verclaert wort. En doe die abt
dit sach soe beuede hi en vleech vā daer. En doe
na een langhe tijt dese Broed wed ghecomē was
inden cloester. om dat die abt weten woude of hi
bekende dat soe groten licht op hē ghestort was
soe vrechde hi hē waer hi gheweest had. En die
gheen om dat hi waende dattet uborzen soude mo
ghen bliuen. soe antwoerde hi slechtelic dat hi in
den cloester gheweest had. En wat hys nerghent
en ghelyde of yet sondlinghe scheen te witen. soe
wort die abt ghedronghen te segghen wat hi ghe
sien had. Doe dese Broeder sach dat hi daer ghe
uanghen was. so openbaerde hi hem oec dat daer
die abt niet of en wiste ende seide. Alstu op mi
saechste soe groten licht ned comen vāde n hemel.
soe quā oec een stem daer mede die seide. dijn son
de is di ughuen. Lieue Broeds die almachighe
god mochte wel swighende hem sijn sonde ugleue
mer sprekende mitter stemmen en schinende mit

C Reg

ten lichtte see woude hi onse herte bewerende ver
manen tot penitencien oūmits den exemplē sijn :
wontfermharticheit **H**iet broeds wi uwonderē
dat onse here saulum sijn uuolghester vanden he :
wel ned sibech totter eerden. en hem vāden hemel
aensprac. in siet oec in onsen tiden soe hoerde oec
die sond die penitencie dede een stem vāden hemel
Saulus wort toe ghesiet. wat uuolghestu mi. en
dese verdiente te horen. dijn soude is di verlaten
en nochtan dese sond die penitencie dede is veel
legher in verdiente dan paulus **M**er om dat wi
noch in dese dinghen van saul sprekken. die daer
om arbeide die heilighen gods mit wrechden te
doden. soe moghen wi boudelic seggen dat saulus
om sijn houerdie een stem der berispinghe. en dese
om sijn oetmoedicheit een stem der vertroestinge
hoerde. wat om dat die oetmoedicheit dese ter eer
den valken dede. soe hieffen die godlike goedertie
venheit op. wat die houer die saulum opuerheue
had. soe verwetmoedichden die godlike rechtueer
dicheit. **B**roders hier om heft betrouwien van
der bermherticheit ons scapperts. penset wat gi doet
en oupenset wat gi gedaen heft. **N**ief die mil
dicheit der godlike goedtierenheit. en comt mit

tranen totten onfermertigen rechter al die wi-
le dat hi nocht uwer ontbeit. wat enmerckende
dat hi gherichtich is. so en wilt v sonden niet ver-
westelosen. en mercke dat hi goedtieren is. soe en
wilt niet wakopen. wat god en mēsche gheest den
mēsche betrouwien voer gode. en hi is ons die pe-
nitentie doen gheuende een gret betrouwien. wat
hi is onse aduocat ghemact die onse rechter is.
die leeft en regniert ee. Amen .:.

Op den tienden sonnendach lucas .:.

In dien tiden als ihesus naecte iherusalem
siende die stat soe weende hi daer op segge
de. waert dattu bekent badste du soueste oec scryg
en Et reliqua. **S**int gregorius omisse die hi
predicte den volck te wamen in sanct ian baptisten
kerk die constantinus kerk heet .:.

De corte lesse d' hēiligher ewāgeliē wil ic
aliso verre als ic umach mit cortē woerde
oulopen op dat den mēsche d' in gheghēue sel woz
den langher eernsticheit die wt luttel dingē veel
kunne pensen Dat doe die hērt scryde die omse
rige vā iherusalem bescreue wōc welc die gesiet
is vā vespasiano en titus den princeen vā wamen
Ten is niemāc die dat niet en weet die die hēsto

C loppi

die dier omkeringhe leest. wantmen voer seit die
princen vā rōmē in dien datter gheset wort wat
in di sellen daghe comen dat di dījn viande om-
legghen sellen mit bolyerc. ende sellen di ouer al
quellen. ende neder werpen totter eerden. ende di
ne kinder die in di sijn. **D**it oec datmen seit. **H**i
en sellen in di niet laten den enen steen op den an-
deren. **D**at ghetughet nu oec wel die ouſettinghe
dier seluer stat. wat si nu ghetimmert is in dier
stede daer die hore buten d poerten gecruist was.
Hoe is dat eerste iherusalem alsmen seit te gron
de omghelskeert. **E**n om wat sonden die pijn hore
destructie hoer ghedaen wort seitmen thanc. **O**m
dattu nz en hebste bekent die tijt dīnre vādinge
of ūsoekinghe. wat die scepter alre creature hi ge-
weerdiche se te vanden ouermits den sacrament
sijnre menschelicheit. mer si en weder dochter niet
sijnre vresen of sijnre minnen. **T**ier om worden
oech bidden propheet in een berispinghe des men-
scheliken harten die voghelen oec voert gebroche
tot oerconde daer hi seit. **D**ie vrouwe inden hemel
bekenden hoer tijt. ende die tortelduue ende die
swaluue. ende die oude uaderen machten die tijt
hoerde toevoemst. mer myn volc en heeft niet bes.

Kent dat vādenisse des heren. Mer eerst is te vā-
ghen wat dat is datmē seit. Mer siende die stat
soe weende hi d op en seide. hadstu bekent want
die goedtieren ulosser beweenden den val der oit
ghelouigher stat. die welt si niet en bekende dat
hoer toeconiende was. En hoer wort te rechte ge-
seit vā onsen here wenende hadstu bekent. Hoer
daer na volgende. Du souste oec wenien die nu
blide biste om dattu n̄ en weetste wat di nasten
de is. Hier om volghet hier na. In desen dinen
daghen die di te vreden is wāt als si heer gaf te
ghenoechten des vleypsches. en si die quāde dingē
niet en voersach. soe hadde si in horen daghen die
dinghen die heer hadden moghen wesen tot vre-
den. Mer waer om dat si dese teghēnwoerdighe-
goede ten vrede hadden. opēbiertmē na i dien dz
mē seit. in nu sijn si uborzen vā dinē oghen. wat
en waren die quāde dingē die hē toeconiē soude
niet verborghen vāden oghen hore harte. si en had-
den hē niet moghen ubliden vāden dinghen deser
werlt. En thant worter hoer pime toe gheseit die
hem aenconiē soude vāden wemſchen prinzen. als
ic voer seit heb. en als die bescreue was so volch-
ter nae wat ons here dede als dat si ghinc inden

C heppen

tempel en begoste daer in wt te werpen. alle die
daer in costen en vercosten. en seide hem. **H**et is
ghescreuen **M**ijn huus is een huus des ghebedes
mer ghi hebster of ghemaect een hol der moerderna
ren. wat hi die vertelde die quade die toeconen
souden. en vluchten mede inden tempel ginc. om
daer wt te werpen die daer in costen en vercoste
daer in gaf hi waerachtelic te kennē dat die val
en dat lidēn en den drucken volc sondlinghe toe
quan om die misdaet der priesteren. wat in dien
dat hi die destructie voerseide. ende dat hi die co
pers en vercopers verdreef vten tempel. so toent
de hi in die bewisinghe sijnte wercken wach die
wortel des verlies wt quan. wat alsoe wi ouer
mits den ghetughe d' anderen ewagelisten weten.
soe vercosten in den tempel duuen. **D**at is te u
staen biden duuen dan die gauen des heilighen
gheests. **M**er hi werpt wt die copers ende verco
pers. wat hi die gheen verwerdelde die om ghiste
gheuen dat oplegghen der hande. of die gheen die
hem pinen te copen die gauē des heilighen gheest.
En van dien tempel seitmen d' nae. **M**ijn huus
is een huus des ghebedes. mer ghi hebster of ghes
maect een hol der moerdenaers. want die daer

saten inden tempel tot gauen te ontfanghen ses
kerlic datse hore sommige die daer niet en gauen
sochten quetsinghe te doen. des en was gheen twi
uel. Alous was te huus des ghebeets een hol
der moerdenaren. want si bekenden daer om in
den tempel te wesen. op dat si anter hem pijnelyc
lichameliken oek te veruolghen die hem gheen
ghiffen en gauen. of gheesteliken die gheen te do
den diese hem gauen. Mer om dat onse verlosser
die woerde sijnre predicacien den onweerdighen
ende den ondansamighe niet en onrecht. na dien
dat hi olymits scripheden der disciplinen die v're
keerde wtiaaghende vernedt had. so toende hi die
ghisten sijnre gracie. wat daer na volghet. En
de hi was dagelyc lerende inden tempel. Dese dim
ghen hebben wi cortelic ouerlopen sprekende nae
die historie. mer want wi weten dat die stat nu
daer neder ghevoren is. ende si mit horen neder
werpen inden besten verwoedelt is. ende wi oec
weten dat die moerdenaren vten tempel u'dreue
sijn. en den tempel auerrecht ghevoren is en ghe
destruct. so sellen wi vaden dingen van buten i
wert somighe ghelyckemisse trecken. en vaden om
heninghe des stats sellen wi ontsien den val van

C hooxij

onzen seden. want siende die stat siende weende
onse here daer op ende seide. **H**adstu bekent du
soudeste oec wenien. **D**it dede hi tot eenre tijt doe
hi voer siende dat die stat te niet worden soude. in
onse behouder en ophoudet niet dat noch daghe;
lyc te doen bi sinen wtuercoren. als hi merct dat
die sommighe van horen goeden leuen comen tot
quaden seden. want hi beweent die die niet en
bekennen. waer om dat menste beweent die als
salomon seit hem verbliden als si qualiken ghe:
daen hebbey. ende veruwechden inden dinghen
die alre quaestie sijn waert dat dese hoer verdoe
menisse die hem toecomende is bekenden. si sout:
den hem seluen beweenen mitten traenen der wt:
uercorenre menschen. **E**nde wel betuert die na:
uolgende sentencie den verloren sielen. want nu
in desen dinen daghen die di te vreden is. sijn die
dinghen verborghen voer dinen oghen. **D**ie ver:
keerde sel heeft al hier horen dach die verblijt in
desen voerbi lidende tijt. dier nochtans die din:
gen die hier sijn te vreden sijn. want als si u blijt
vā desen tijtliken dinghen als si hoer gheest ter ge:
noechten des vleysches. als si mitten even verho:
udiche. en als si niet uueert en wort mit ghenen

anxte der toecomend pinen. **H**oe heest si vreden
in desen daghe. die grote scande hoerre verdoeme-
nisce sel hebben in vreemden daghen. want si sel d'
ghequeslet worden daer die gouden sellen verbli-
den. en alle dinghe die hoer nu ten vreden sijn. sel-
len hoer dan ghelykeert worden in bitterheden van
gheselde. wat si begint dan mit hoer seluen te seel-
den waer om si niet en ontsach die verdoemenisse
die si dan lidet. ende waer om dat si toesslot die
oghen hoers ghemoedes. ende niet te tide en voer
sach die toecomende quade. **H**ier om worter va
hoer ghescht. **N**er nu sijn die dinghen verborgen
van dimen oghen. wat die verkeerde siel die hoer
ghegheuen heeft ter ghenoechten der teghemwoer-
digher dinghen. si verberghet va hoer seluen die
nauolghende quade. want si scuwet te voersien
datter toecomende is en dat dese ydel bliscap ver-
storen mochten. **E**n wanneer si hoer seluen dus
houdet in die ghenoechte des leuens wat doet si
and's dan si mit ghelokken oghen gaet totten vuer
Hier of is wel ghescreuen. **I**nder daghe der goe-
der en wes niet ondachtich der quader dinghen
va welcken paulus oec seit **D**ie hem verbliden si
sellien wesen of si nz blide en ware. wat al ist dat

C xvijij

men somwijc^e selscap heeft i desen tiden die selme
nochtan a. soe ordinerē dat nimmermeer en gae
vand memorien die bitterheit des nauolghe[n]de[n]
oerdeles. op dat alsi gemoede doerstelē wort mi-
ter vresen der lester wraken. dattet alsoe seer als
in desen teghenwoerdighen Bliscap ghemach
wort. dat alsoe veel namaels die u[er]volgken wer-
re gemaich worden mach. wat hier of is gescre-
uen. Salich is die mesche die altoes vresende is
in die vand harden harten is. hi sel valken i qua-
de. wat die strengicheit des toecomende oerdeles
se men alsoe veel te seer pelsker gheuolen. alsmē
in inden sonden min ontfende is. Hier na vol-
ghet. wat die daghe sellen come in di. dat di dhy
viande al om beleggen sellen mit bōlwerc of mit
hore. wie sijn meerre vianden der menscheliker sie-
len. dan die quade gheesten diese omsetten als si
vten lichaem varen. en voedense mit bedriechli-
ken genoechten also langhe als si inden lichaem
is. wat si brenghen hoer voer die oghen hoers ge-
moedes hoer quaetheit. mit welke sise als mit e-
nen heer onleggen en betingelt trecke sise totten
ghefeliccap hore uidoemenisse. en begripense thant
inden eynde hoers leuens. op dat si sien mach va-

Wat viande si omlegghen is . van welcken si ghe-
nen toeganc en mach vinden te ontgaen . want
hoer en is dan niet verleent enighe tijc tot welda-
den . want sijt vermaiden te doen doe sijt wel ver-
mocht . Ende van desen seitmen bequamelic oec
als hier na volghet . Si sellen di omlegghen en-
de quellen van allen siden . want die quade ghes-
ten quellen die siel van allen siden als si hoer ver-
sell'en hoer sonden en hoer quaetheden . niet alleen
hore wercken . mer oec hore woerde . ende hier en
houen hore ghepense . dat si hoer die te voren doer
veel dinghen brede inden sonden . dat si ten vter-
sten gheuest sel worden in horen loey . Daer na
volghet Ende si sellen di neder totter eerden wer-
pen . ende dijn kinder die in di sijn **Dan** wort die
siel ouermics kennisse hoerre misdaet neder ter
eerden gheworpen . als dat vleysche dat si waen-
de te wesen hoer leuen ghedwonghen wort weder
te leuen ten ghestubbe . **Dan** vallen hoer kinder
inder doet . als die ontameliske ghepense die nu
rot hoer comen . inder lester wrake van hoer wort
den gheschepden als ghescreuen is . In dien da-
ghen sellen vergaen al hoer ghedachten . Ende de-
se herde ghepense machmen oec verstaen bider se

C heggoo

dudinge der stenen als daer na volghet. Ende
si en sellen in di den enen steen niet laten op den
anderen. wat dat verkeerde gemoede als op sijn
verkeerde ghepense noch verkeerdeliker toe doet
wat doet dan het den enen steen leit opten
anderen. Mer in die ghedestruweerde stat en laet
men den enen steen niet opten anderen. wet als
die siel vaert tot horen udienden loen. soe wort
van hoer ghescheiden al die timmeringhe van hore
ghepense. Ende waer om si dat lidet wort gesiet
Als om dattu niet en hebste bekent den tijt drijt
te vandinghe. Die almachtighe god heeft gheplo-
ghen die quade siel te vanden in menigher manie-
ren. wat daghelyc vande hi mit ghebode. en soms
sijt mit castijnghe. somtijt mit miraculen dat si
die waerheit horen sel die si nij en wist. En noch
tan die noch versnijdet en verhouerdicht heeft
weder comen mach berou hebbende oümits droef-
heit des herten. of verwonnen mit welsaden ende
alsoe sel hoer scamen vanden quaden dat si ghe-
daen heeft. Mer om dat si dese tijt hoerre visfitie-
ringhe niet en bekent. soe wort si inden lesten oer
de den viant ougheleuert. Mit welcken si inden
ewighen oerdel ind gheselsscap d ewigher uddenis.

se mit hem gekonden wort als ghescreuen is. wat
neer du mit dinen wedsaec gaestte inden weghe
totten prince. gift daer vlieticheit toe van hem u
lost te worden. op dat hi di machscien nij en treke
totten rechter. en die rechter di ouerleuer den
stocker die di legghe inden kercker. want onse
wedsaec in desen weghe is dat godlike woert en
sijn reden die in desen leuen concratie sijn onsen
vleyfchelijken begheerten. Mer van dien wort hi
verlost die oetmoedelic sinen gheboden onderda
nich is. ands leuert die vredersaet dien den rech
ter en die rechter den stocker of den pijnre. wat
uten vermaeden der woerden ons heten so sel die
sondaer misdadich ghehouden worden inden oer
del des rechters. en die rechter sellen leuern den
pijnre. want hi sel desen saten ouer leuern den
quaden ghesten der wraken. dat hi die siel be
dwonghen haet ute lichaem totter pinen. die hem
hoers dans ghe dien heeft inden sonden. Die
pijnre werpse in enen kercker. want si ouer
mits den quaden ghesten ghetoghen wort totter
hellen ter tijt dat die doensdach comen sel daer
dat lichaem dan mitter sielen te samen gepimiche
sel worden inden vuer der hellen. Als aldus

C h y p o r i

voer seit was dat verlies vander stat die wi ghe
togen hebben totter ghelykemisse d sielen die ver
loren wort. soe volchter chant na. Ende hi ginc
inden tempel ende begoste wt te werpen die daer
costen ende vercosten. Alsoe die tempel godes is
inder stat. alsoe is dat leuen der religioen onder
dat ghelyuighe volc. Ende dic wil ontfanghen se
dat habijt d religien. ende als si ontfanghen den
staet d heiligher oerden. soe trecken si dien dienst
der religien in comenscap of nerdinghe. want die
gheen sijn vercopende inden tempel. die dat dat e
nighe personen van rechte behoerlic is om loen of
om ghelyc gheuen. want dat is die rechtuerdich
heit te verlopen. die te houden om loen daer of te
ontfanghen. Ende die gheen sijn copende inden
tempel. die als si horen euen kersten niet en wil
ken ghelden of doen dat gerecht is. ende als si ver
onveerdien die dinghen te doen dienen va rechte
seusdich is te doen. ende als si horen predaten of
ouerste loen gheuen. soe copen si die sonden. En
de dien seitmen wel **H**ijn huus is een huus des
gheledes. mer ghi hebber of ghemaeect een hof der
moerde naten. want als somtijt sommighe ver
leer de menschen houden den staet der religien. soe

doden si daer mitten swerde hore quaetheit hoer
euen kersten sielen. daer sise lewendich soude ghe-
maect hebben mitter hulpen hoers ghebeets. **D**er
goeder menschen ghemoede en consciencie is oec
een tempel ende een huus gods. mer ist dat si eni-
tige tijc quade ghepense tot senden om te deren of
te hindren hoers euen kerstens. soe sitten si als
moerdenaers in een hol. ende si doden die ghen
die simpelic wanderen. als si die swerde hoerre
quettinghe stekken in die gheen die nergent in mis-
dadich en sijn. want dan en is dat ghemoede der
ghelouigher gheen huus des ghebeets mer een hel-
der moerdenaren. wanneer het lach die onnozel-
heit ende die simpelheit der onderlicheit. ende pi-
net hem dat te doen dat hi siney euen kersten oec
mach deren. **M**er want wi teghen al dese versle-
recheden mit ons verlossers woerden in die hei-
lige schriftuere een paerlick ghescreft worden. soe
warter nu toe ghedien datmen leest datter oec
toe ghescreft was daermen seit. **E**nde hi was das
ghelicx lerende inden tempel. want als god der
goeder menschen ghemoeden subtiliken leert te
scuren die sonden en ghebreke. so leert die waer-
heit alden dach inden tempel. **W**ier wi sellen we-

C h y p r o n

ten dat wi waerlic waerachtelic ghescreert worden
mitten woerden der waerheit. ist dat wi onse leste
besoekelic ende eenpaerlick aensien naden woer-
de des wise mans. In allen dinen mercken soe
wederdenct dijns lesten. ende du en selste ny son-
dighen inder ewicheit. want wi sellen alle daghe
mercken dat wi gheschoert hebben wt den monde
des seluen onses verlossers daer hi seit. **D**ane
in dese dinen daghen sijn di oecck die dinghen
wt vrede. Mer nu sijn si verborghen van dinen
oghen. want als die strenghe rechter verwachte.
ende hi sijn hant noch niet en besiet inden slaghen
ende het eenre hante sekkerheit schijnt te wesen van
der betalinghe der lester wrake. soe sellen wi mer-
ken dat quade datter nauolghet. ende dat merc-
hende versuchten. ende versuchende dat seuen
Ende wi sellen sonder ofslaten aensien dat quade
dat wi ghedaen hebben. en dat aensiende bewene
en bewenende of wasschen. **G**heen bliscap deser li-
dender voerspoedicheit en onstel ons. en dese we-
tbe vliende dingē en moetē ny besluten die oghen
os herten dat si os ny blint en leide totte ewigen
vuur. want ist dat men nauwe mercken wil hoe
swaer die last is van dien laster. dat sellen men

uten monde der waerheit. **A**llmen den versumē
den craghen en̄ die niet en̄ voersien datter toco-
mende is seit. wat in deſen dinē dageſ ſijn di die
dinghen tot vreden. niet nu ſijn ſi verloren vā di-
nen oghen. **M**en is ſculdich ſeer te penſen hoe vō
ſelic ons wesen ſel die vre onſer verschuldighe-
wat angst dan wesen ſel d' herten en̄ hoe grote me-
denckien dan wesen ſel vā allen ſonden en̄ quaet
beden. en̄ wat vergheftelijcken d' ſalicheden die ver-
bi geleden is. en̄ wat angste en̄ ondſoekinge dan
wesen ſel vāden rechter. wat ſel ons dan vāndij
dinghen derer werlt moghen wesen ter ghenoch-
ten. als alle dinghe te gad ouerliden ſellen. **Q**uer
dat dat alleen niet en̄ ſel moghen ouerliden dat
ons toccome als dat altemael ſel eynden dat mē
ghemine heeft. en̄ dat ſijn beginnemē ſel dat nim-
mermeer geeyne en̄ mach worden. dan ſellen die
quaide ghēften in dier ſieLEN die wtuaende is vā
deſen leuen eyſchen hoer quaide wercken. en̄ dan
vertellen ſi die ſonden ende quaecheden die ſi hoer
tieden. om dat ſiſe tot eenre gesellinnē ſellen tre-
ken totten tormenten. **N**er waer om ſegghen wi-
dit vand sondighet ſieLEN. als die quaide ghēſte
gec come totten wtucoren als ſi verscheiden uſen.

C xvijij

Kichaem . ende soesten daer in yet des hoers alsoe
veel als si vermoeghen . mer alleen wasser een on
der den menschen die voer sijnre passien mit onse
commer der stemme sprac **Ic** en sel cstant niet ve
le mit v spreken . want die prince der werelt co
met ende in mi en heeft niet . want om dat die vis
ant sach dat dese was een sterflic mensche . soe
waende die prince der werlt yet vanden sinen in
hem te vinden . **M**er hi ginc sond alle sonden wt
vander ghebrechelicheit deser werlt die sonder son
de daer in is ghtcomen **M**er dit en dorste petrus
die prince ende harde der heiligher kercke vā hem
seluen niet segghen die verdient hadde te horen .
Goe wat du binde ste op der eerden . dat sel ghe
bonden wesen inden hemel ende soe wat du ont
binde ste op der eerden . dat sel onthonden wesen in
den hemel . **D**it en dorste oec paulus niet segghen
die nochtan eer hi sterf qua totter verborghant :
heit des dden hemels . **D**it en dorste oec iohannes
die wtuer coren discipel niet segghen . die vā sond
singhe minnen en wittendon wedaghe inden auone
mael lach opter borst sijns ulossers . als dat die
prince deser werelt niet in hem en had . want om
dat als die propheet seit . wāt het ic bin i sonden

ontfanghen en in sonden soe baerde mi mijn moe
der, soe en mochte die in deser werelt niet sonder
sonde wesen, die i die werlt mit sonden qua. hier
van seit oec die prophet **G**heen leuende mensche
en sel gherechtuerdicht worden in dijn aenscou-
wen, van welcken oec salomon seit. **G**heen mensche
en is in die werlt gherechtich die nz en sondiche
Daer oec iohannes of seit **I**st dat wi segge dat
wi gheen sonde en hebben, wi bedriegē ons seluen
en in ons en is die waerheit niet. **E**n van deser
seit noch iacobus. **I**n veel dinghen misdoen wi
alle waer bi het openbaer is dat alle die ghewon-
nen sijn inder ghenoechten des vleysches, dat die
prince deser werlt ymmier yet vanden sinen heest
in hem het si in woerden in wercklen of in ghepen-
se. **M**er hier om en mochte hi dien daer na niet
gripen of daer te voren houden, want hi verloste
die van horen scoudren, die om onse wil sond scouen
betaelde die scout der doet, om dat ons hier om
onse scoudren niet en sellen moghen houden onder
des viants recht, om dat die middelaer gods en
mensche ihesus christus om onsen wil mit vrien-
wil betaelde die doet des vleysches die hi niet scou-
dich en was, en verloste ons vanden dode der sie-

C hapeye

sen die wi sculdich waren. **Hier** om seit hi wane
die prince der werelt coemt ende in mi en heeft hi
niet. **Hier** om staet ons te sorghen. ende alle da
ghe mit groter ghemeyen te ouer pensen. hoe wreest
ende angelyck die prince deser werelt comen sel
tot ons inden daghe onser versteidinge. ende soe
ken sijn werc in ons. want hi oock quam tot go
de die inden vlijfsche sterf. ende sochte daer wat in
hem. in welcke hi niet vinden en mochte vanden
sinen. wat sellen wi onsaligen dan segghen. wat
sellen dan doen die ontaflike veel quaetheden en
de sonden hebben gedaen. wat sellen wi antwoer
den onse viant die ons vrachten sel. ende veel va
den sinen in ons sel vinden. sonder dat alleen dat
ons die hope alleen een sekere toeulucht is. dat
wi een sijn ghemorden mit dien. in welcken die
prince deser werelt yet des sijns sochte. mer niet
daer in en mochte vinden. om dat hi alleen vry
is onder die doden. **Ende** wi worden te hant ont
honden vanden diensi der sonden mit waerachtig
gher vrucht. wat wi mit hem vereenighet worden
die waerachtelic vri is. want het is openbaer en
wi en moghens niet sochenen. in wi belient waer
achtelic dat die prince deser werelt veel in ons

Heuet. nochtan in die eijt onser doet en mach hi
ons niet gripen tot sijnre besoe, wat wi sijn lede
gheworden. des gheens in welcke hi niet en hadde
Mer wat helpt ons dat wi mit onse verlester is
enicht worden oümits den geloue. en wi van hem
verschiden worden oümits den seden ons leue s
wat hi seic. **E**le die mi toeseit. here here en sel my
gaen int rike d'hemelen. in die daer doet den wil
mijns vads die inden hemel is. **H**ier om selmen
pinne te doen gherechtighe doechdelike werke mit
ten waerachtighe ghehoue. en oswaen mit daghe
lyker weninghe onse sonden en ghebreken die wi
nusdoen. en die rechtidiche wercken die d'verv
sen vter minne gods en des euens kersten die noe
ten verwinnen onse voerleden quaetheden. en en
laet ons ghen goede werken wedseggen die wi
onzen broederen doen moghen. wat ands en wor
den wi niet lede onse verlossers. dan in dien dat
wi ons aen gode houden. en medeliden hebben
mit onzen naesten. **E**xempel. **M**er om dat dicwil
die herte des hoers meer iuwest worden tott min
ne gods en des euens meschen mit exemplalen dan
mit woerden. soe wil ic uwer caritataten segghen
een exemplel of mittsel. dat dese epyphamius

die hier bi is minen soen dyaken. die gheboren
is vter prouincien ysauria pleghet te vertellen.
dat gheueil biden landen van lychaomien. want
hi seide dat in dat lant was een monie van seer
eersamighen leuen die martirus hiet. **D**ie wt si-
nen cloester ghinc tot een and cloester om te ver-
soeken den abt die ee heilich man was. **E**nde doe
hi derwert ghinc vant hi in sinen weghe enen ma-
laetschen man die dat stinckede euel mit diccken
gaten ouer al sijn leden onreyn ende veruerlick
hadde gemaect an te sien die tot sinen huse wert
gaen woude. mer hi en vermochtes niet te doen.
Ende hi seide dat hi in dien weghe sijn herberghe
had daer hem dese martirus haeste te gaen. **E**n:
de dese goede man hadde bernherticheit op die
moetheit des armen malaetschen mans. en werp
rechteuoert sinen mantel daer hi mede ghecluet
was op die eerde ende spraden wt ende seide den
malaetschen man daer op ende bewanten al om
mit sinen mantel. ende hi hieffen op sinen scou:
deren. ende droechen mit hem alsoen wech die hi
ghinc. **E**nde doe hi te hant der poerten des cloes:
ter ghegaecten. soe begoste die heyligher vader
ende abt des cloester te wepen mit groter siemne

Loeft en doet haestelic op die doer des cloesters
want broeder martinius coemt en brenghet daa
ghende onsen here ihesum cristum. Ende te hant
doe martinius totter poerten ghecomen was. soe
spranc die van sinen halse die hi waende malaet
sche te wesen. Ende hi openbaerde hem in dier ghe
daenten daer hem die menschen in pleghen te be
kennen dat hi si die verlosser des menschelijc
ghessachtes god ende mensche cristus ihesus. En
de hi voer op ten hemel daert martinius ansach
ende opuarnde seide hi hem. Martini du en heb
ste di mijne niet ghescaemt opter eerden. ende ic
en selv mijne niet scamen inden hemel. Ende te
hant als dese heylige man inden cloester gheto
men was soe seide hem die abt. Broeder marti
ni waer is hi dien du brochste ghedraghen. En
de hi antwoerde hem ende seide. Had ic ghewe
ten wie hi gheweest had. ic souden biden voeten
gheshouden hebben. Ende martinius seide voort.
dat doe hi en dwech en gevoelde hi niet dat hi yet
woech. Ende dat en was gheen wonder. wat hoe
soude hi enighe last moghen voelen die den ghe
nen dwech die hem dwech. In desen dinghen is
ons te mercken hoe veel dat broedersche medell

Den vermach. en hoe seer wi ons vereenighen mit
ten almachttige god die grote vlieticheden d' hem
harticheden. want daer bi ghenaken wi hem te
meer die bouen alle dinghen is. hoe wi ons mere
onder ons seluen doen ouermits medeliden ons
euen kerstens. In desen tijckiken dinghen en ge
naket niemant hoghe dinghen. die niet eerst van
den laghen opgherecht en wort. Mer in ghewe:
siken dinghen ist waer als hoe wi meer ouermits
medeliden ons naesten aen worden ghetoghen.
hoe wi waerachtelicker gode naerre ghenaken.
want siet den verlosser des menschelike ghesslach:
tes en is niet ghenoech tot onser stichtinghe dat
hi seit. dat hi inden lesten oerdel segghen sel. also
die als ghijt enen va desen minen minsten broe:
deren ghedaen heft. soe hebdijt mi ghedaen. Mer
voer den oerdel toent hijt oec in hem seluen dat
hi gheseit had. dat was dat hi tonen woude. dat
so wi nu den armen en den behoestige goede wer:
ken doet d' caritatien en der minnen. dat hys son:
dinghe doet den ghenen om wes minne hys doet
Ende alsoe veel te meerre loen ontfact elc in hem
seluen als hi my scuwet of versmadet dien die
meestie versmaadelic schijnt. want wat is hogher

inden menscheliken vleysche. dan dat vleysche cris-
ti dat verheuen is bouen allen enghelen. En wat
is inden menschelike vleysche meer te veronweer-
den dan een malaetsche mensche. en alſtukken ey-
selike mensche mit gheswohlen gaten ghesloeft en
veruert mit onreyniciteit des stancs daer wt co-
mende. Mer siet hi openbaerde in die ghedaente
eens malaetschen menschen. en hi die bouen allen
dinghen is te even en ontfien. hi en veronweerde
niet ghesien te worden vermaet onder allen din-
ghen. waer om dede hi dit. dan dat hi ons die
traech van sinnen sijn vermanen soude dat so wie
hem hrest bi te staen den ghenen die inden hem niet
is. dat hi oec u scuwen en sel oetmoedich te we-
sen inder eerden. en hebben medekiden op sijn ver-
worpen en u'made broederen. Ic had gheswaene
uwer caritatien mit corter reden te hebben gespro-
ken mer om dat inden mensche sijn wech niet en
is. soe en machmen die lopende reden niet weder
houden die hi beslet en stuert. Van wien wi spre-
ken ihsus cristus onse here die leuet en regniert
Amen. ::.

Opten ge sonnendach Mattheus ::

Cech

In dien tiden sprac ihesus den prínceh der
priesteren en den phariseen toe i parabolēn
en seide hem. Dat ryc d hemelen is gheſijs enen
mensche enen coninc die brulſt maecte ſine ſoey
En hi ſende ſijn knechte n om te wepen die geno
det waren totter brulſt. et reliqua. **S**inte ge
gorius omelie die hi predicte den volc te woenen i
ſinte clemens kerc die heilige martelaer .:.

IDeue broeds ic wil alſoe verre als ic ver
mach den teyt d leſſen des heiligeſ ewageſ
Gomis artelic ouerlopen op dat ic int eynde che
mach hebbēn milde like d of te ſpreken. Mer ten
eerften is te vraghen of dit in mattheu ſ ewagelle
die ſelue leſſe ſi die lucas beſrijt ond den naem
vā enen auontmael. En oec ſijn ſomighe dingen
daer in die malcander contrarie ſchmen. wat al
hier wortet gheheten een maelſtijt. en al daer een
auontmael. En die gheen die hier in ghecomen
was mit onweerdighen clederen wort wt gewor
pen En al daer en wort niet gheſeit dat yemane
die d in ghecomen was wt gheſloten wort. en we
den dingen wort te rechte ghetogfen dat al hier
bi deser brulſt die kerc en al daer bi den auone
mael die ewighe werſcap beteſtient is. wat i deſe

Kerkē comen die somighē die daer wt gaen sellen
Mer soe wie tot desen auontmael eens in coemt
hi en sel daer nimmermeer weder wt gaen Ende
ist machscien dattet yemant kiuende houden wil
dattet die selue lesse is. Ic waent beter is behou
desleter der ghelouen eens anders verstandenis
te ghelouen dan d' ewidrachticheit te dienen. wat
men macht oec bequamelijker verstaen. Als van
dien die wt ghemorpen wort die mit ghenen hul
loft clede en quam dat lucas sreech dat dat ma
ttheus heest gheseyt. Ende dat dese wercap van lu
cas een auontmael en van mattheus een maelstijl
ghenoemt wort. dat en is teghens onse vstante
misse niet. wat om dat die oude vads ter negend
vren vaden dighe alle daghe hoer maelstijl deden
soe wort die maelstijl oec een auontmael gheseten
wat mi gheseyt dat ic bi vilen geseit heb datme
sonijt inden heilighen ewagelie dat rike d' hemel
sen hertmen dese teghenwoerdighe kerc. wat die
vergaderinghe der gherectighei menschen wort
gheseten dat ryc der hemelen. Ende onse heer seit
hiden propheet. Die hemele is mi een stoel. En
de salomon seit. Eens gherectighei menschen sie
ki is een setel der wijsheit. Paulus seit oec. Dat

christus ihesus die cracht ende wijsheit gods is.
Al dus sellen wi claeerlijken vergaderen. wat is
god die wijsheit. en is die siel des gherechtighen
een siel der wijsheit. Alsoe men den hemel een se-
tel of een stoel gods heet te wesen. soe is dan die
siel eens gherechtighen menschen een hemel. Hier
van is ouermits den propheet geseyt. vader hi-
lichen predicaren. Die hemelen vertellen die glo-
rie gods. Hier om is dat ryc der hemelen die ver-
gaderinghe ende die stere der gherechtigher men-
schen. Want mancier huer harten niet en leghes-
ven van desen eerclschen dinghen ouermits dat si
al oewerts sijn tiden de ende versuchende mitter
begheerten soe regneert onse here te haue in hem
als inden hemel. Alsmen dan oec seit dat rycle
der hemelen is ghelyck te wesen enen mensche e-
nen coninc die brulocht maecten sien soen.
Thans verstaet v caritate wie dese coninc is die
een vader is des conincs sijns soens. wat hi is
waerlic die. van welcken inden psalm staet god
gif den coninc dijn ordel. en dijn gerechticheit den
soen des conincs. die d heeft bruloft gemaect sine
soen. wat doe maecte god die vader bruloft gode
sien soen doe hi hem inden lichaem der maghet.

marien toe voeghede ende verenichde mitter men
scheliker nature. als doe hi woude dat hi die god
was ver alle werelden mensche worden soude int
eynde d' werlt. in om dat dese vergaderinghe ple
ghet te gheschien vā twen personē soe moetet ver
re wesen vā onse verstandenis dat wi gheslouen
souden dat die personē god s en des mēschē ons
verlosser ihesu cristi vergaadt of verenich souden
wesen vā twen personen. wat wi seggēn dat hi
is gheboren vā tweeën en van tweeën natueren. in
wi scūren te gheslouen als een dinc dat quaet is
dat hi vā tweeën personen gewonne of ghemact
is. Hier om machmen bequamelic en waertach
telic seggen. dat in desen die vad den coninc sine
soen bruloste maecte doe hi mit hem vergadde die
heiliche kerc oūmits den sacrament sijnre men
schelicheit. wat die huic d' heilicher maghet mas
tien was die sael des brudegom. Hier vā is in
den psalm ghescht. Sime tabernakel heeft hi in
sonnen gheset en als een brudegom is hi voer ge
comen wt sijnre slaepcamer. want hi die god en
mēsche was qua als een brudegom wt sijnre ca
mer om mit hem te vergaderen die heiliche kert
doe hi voert qua pten lichaem d' onkeuleter mas

get marien **H**i sende sine knechten om die vrien-
den tot deser bruloft te noden ende dat dede hi een
werf en anderwerf. wat hi maecte ten eersten va-
der menscheit ons heren predicaers als die prophe-
ten en d na die apostelen. aldq sende hi tweewerf
sijn knechten om te noden. wat die menscheit si-
nen eengebooren soens voerseide god oümits den
propheten toecomende te wesen. en oümits den a-
postelen hoetscapte hise veruullet te wesen. **M**er
om dat die ghene die eerst ghenoeet waren niet co-
men en wouden ter werscap deser bruloft. soe sei-
de hi te haue nader ander nodinghe. **S**iet ic heb
mijn maestje bereit mijn stieren en mijn ghemest-
te voghelen sijn ghedodet en alle dinc is bereidet.
Lieve broeders wat verstaen wi biden stieren.
ende biden ghemesten voghelen anders dan die
vaders des nuwen ende des ouden testament.
Want om dat ic ghemeenlic spreke totter scaren
des volcs. soe ist mi oec noet die woerden der less-
sen des heilighen ewangelioms oec te verclareyn
wane ghemeste voghelen segghen wi te wesen die
men wet maect. want men heetse soe om dat mens-
se voedet ende om dat in die wet ghescreuen is.
Du seist miuen dinen vrien ende haten dinen

viant. soe hadde die gherechtighe menschen oock
loft dat si den vianden gods en die hoer he moch-
ten ond doen mit alre macht die si mochten. en si
se uisslaen mochten mitten sweerde. Mer dit wort
sond twiuel in den nuwen testamēt verboden als
die waerheit oumits hoer seluen predict en seit.
Mint v vianden en doet wel den ghene die di ha-
ten. wat is biden stieren ands dan die vads des
ouden testamēts betrekēt. wat on dat hyc bi on-
hengemisse hadde dtsaen hoer viaden te uolgē
en te staen oumits uigeldinghe d hatien. wat ma-
ren si also te segge ands dan stiere die hoer vian-
den mittē hoerne hoer selfs lichaem al doersteken
de crachtelic uislogē. in wat is betrekent bide ghe-
mesten vogelen ands dan die vads des nuwe tes-
tamēts. die als si die ḡcie d inniger vetticheit d
sange he houdēde sijn an die begeerte d ewicheit
so worden si op uheuen totten ousten dingēn mit-
ten vogelen hore contemplaciē. wat mitten gepe-
se ned te leggē. wat is dat ands dan ee uidechte
des ghemoeedes. **M**er die in d verstandenis der
hemelscher dingēn te hant ouermits heilige be-
gheerten d ouerste salicheit ghehoet worden mit
ter spise der inwendigher ghemoechten die wort.

C xv

den vel als mit wilder voetsel. Mit deser vettich
heit begheerde die propheet vel te worden doe hi
seide. **A**ls mit smeer en mit vetticheit moet myn
sielse veruerslet worden. want om dat die predica
ren die gesent worden te boetscappen die mēscheit
godes ghedochden veruolgheinghe vanden onghes
louighen. **T**e eersten die propheten en dier nae
die apostelen. **S**oe seitmen den ghenen diemē no
det. **M**ijn stieren en mijn ghemeste voghelen sijn
ghedoeet. en alle dinc is bereit. **R**echt of men open
baerlike seide. **A**ensiet dat leuen der vaders die
voer gheweest hebben. en penst om die beteringhe
van uwen leuen. **N**er het is te mercken dat men
int eerste noden niet en seit vanden stieren. ende
vanden ghemesten voghelen. **N**er ander anderde
nodinghe wort te hant ghesiet. dat die stieren. en
de die ghemeste voghelen ghdooet sijn. want die
almachtighe god als wi sijn woerden niet horen
en willen. soe toe doet hi ons exempelen daer toe.
Om dat alle dinghen die wi wanen ons onmo
gheten te sijn. alsoe veel te lichter van ons te
hopen sel wesen als wi horen dattet van enen anz
der volbrocht is. Daer nae volghet. **N**er si ver
suindent ende gheinghen e wech. **S**omich in sijn

dorp somich ander tot sijn neringhe. Inden dorpe
te gaen is dat hem die menschen onniamerlic en
onredelic gheest totten arbeit ende pinen om dese
etelike dinghen. Inden neringhe te gaen is dat
men te seer mit minnen ende mit begheerten han
ghet aenden ghewin deser wereltkaster dinghen.
Want om dat die een te vlistich is in desen eert
schen arbeyt. ende hem die ander te seer ghaect
totten wereken deser werelt. soe wensen si hem te
mercken dat sacrament der menschheit ons heren
ende daer nae te leuen. als of si ten dorpe of te ne
ringhe ghinghen ende en willen niet comen totter
hulst des conincs. Ende dic wil ghehalst dat
smaerre is dat sommighe niet alleen en veron
wearden die gracie des gheens diese nodet. mer
si veruolghense oec. Hier om volchter na. Dat
die ander hielden sijn knechten ende deden hem
laster. en daer na doden sise. Mer doe die coninc
dit bestende sende hi wt sijn heer ende verderf die
manslachtighe. als die ghene die sijn boden ver
uolgcheden. Hi verbernde hoer stat. hi verderf de
die manslachtighe. als die ghene die sinen boden
veruolchden ende verbernden hoerrie stat mitten
vuer. want niet alleen hoer siel. mer oech hoer

C xci

vleysche daer si in woenden worden ghetorment
mitter vlamme des helischen vuers. **H**i heet sijn
scaren of sijn heer te senden en doden alle die man
slachtinghen. want alle dat oerdel inden menschen
wort ghewenen biden enghelen. want wat is dat
heer der enghelen dan dat heer ons conincs **H**ier
om is dese coninc seluer gheheten een heer der he-
ren dat is der groter scaren. **D**aer om wort dat
heer ghesent om sijn vianden te verderuen. want
onse heer doet sijn wreck biden enghelen. **E**nde
die macht sijne wraken wort doe van onsen va-
ders gheschoert. mer si wort nu ghesien van ons.
Vant waer sijn nu die houerdiche veruolghers
der martelaren. **W**aer sijn nu die teghen horen
scupper op gheschouen hadden die necken hoerens
harten. **E**nde die hem verbieuen vander valscher
glorie deser werelde. **T**iet den doet der martelaren
bloeyet nu inden ghesloue der leuender. **S**i die te-
ghen hem verbliden van hoeere wrechtheit. si en
comen niet in onser ghehoechnisse of oech onder
tghestal d' doden. **A**bus bekennē wi inden dingen
dat wi gheschoert hebben inden parabolē. in hi die
3 seit dat si die hi noet hem uonweerden. hi en sel-
nochē die brulst des conincs sijns soes n̄ ydes.

hebben. hi sendet den anderen bode. want al isset
dat dat woert gods onder somighe luden arbeyc
nochtan selt tot enigher eijt stede vinden de ruis
ten sel. Hier om wort hier na gheselit. dat hi si
nen knechten seide. want die brulosten sijn be
reyt. mer die genoet waren en waren niet meer
dich. Hier om gaet ten eynden der weghen. ende
soe wie ghi vindet wepse ter brulost. Om dat wi
in die heylighc scriptuer nemen onse wercken vo
re die weghe. soe verstaen wi bi den eynden der
weghen die ghebreken van onsen wercken. wat
die cominc dicwil lichtelicken tot gode die in de
sen eertschen wercken gheen voerspoedigk dim
ghen en volghen. **D**aer na volghet. Ende sijn
knechten ghinghen wt inden weghen. ende ver
gaderden al die si vonden goede ende quade. En
de die brulosten sijn veau. Let vanden ghinen die
sat en ten eten. **H**iet al te hant wort openbaers
ken ghetoeht in dier manieren der gheente die
daer werscapten. dat bi der brulost des comincs
beteikent is dese teghenwoerdich kere. daer mit
ten goeden die quaden oec vergaderen. wat si is
ondmenget mit ongelisten kinderen wat si brei
getse alle also ten gelouue dat sise nochtan oumito

Wren sonden niet alle en ghesleidet totter vrucht d
 gheestelicker gracie biden nauolgen hoers leues
 wat also langhe als wi hier leuen so ist noet dat
 wi ondzinghe gemenget dat leue deser werlt na
 vol eynden. in als wi te lande come dan worden
 wi ondscheiden. wat alleen die goede en sijn nee
 gent dan inden hemel. en alleen die quade en sijn
 herghent dan ind hellen. want dit leuen alsoe int
 middel gheset is tusschen den hemel en hellen. al
 soe ontstaet ghemeeenlic borgher s vā beide par-
 tieen. nochtan ontfanget die heiliche kere die nu
 sond ondscheiden. in hier na als wi wt dit leuen
 varen. soe ondscheid sise. Hier om ist dat gi goet
 sijt. soe verdraghet goedertierlik den quaden.
 alsoe langhe als ghi sijt in dit leuen. wat soe wie
 die quade niet en verdraget. **H**i is hem selue een
 ghetrouw oūmits sijn onūduldichett dat hi niet
 goet en is. hi heeft uismaet abel te wesen. dien car-
 yms quaetheit niet en ontfenc. **A**ldus wort inz
 der schuere dat coerne onder den stroe verdruct.
 Aldus wassen die bloeme ond die doernen. en
 die welrukende rosen wassen ond den prekelen d
 doernen. wat die eerste mensche had twee sonen.
 die een vā dien was vertoren. en die andē was

pen. **D**ie arche had binnen drie noes sonen, mer
daer wasser twe of vertoren en die derde verwor-
pen. **A**braham had twe sonen die een was ued-
ren die and verworpen. **J**acob had twalet sonen
mer van die een oümits die doechte sijnre onnozel-
heit vercoest, mer die and waren oümits quaethe-
den vercopars hoers broeds. **H**et waren yn apostelen
vercoren, mer dat was een ond ghemenghet
die die elue proeven soude, en die gheproest sou-
den worden. **V**andyn apostelen waren seuen dyna-
ken geordineert dat die seesse of bleuen volftadith
inden rechten kersten geloue, in die seuende was
een werker dat dwalinghe. **H**ier om en motten in
deser kerken die goede n̄z wesen sond die quade
noch die quade sonder die goede. **D**aer om lieue
broeds wed brenget in uwen gedachten die voer-
leden tiden, en sterct v seluen om die quade te ver-
draghen, wat ist dat wi kinder sijn der wtuerco-
venre menschen, soe behoert ons toe van goede hoer-
eyemper na te volghen, wat hi en was niet groot
die ontseit heeft die quaden te udragen. **H**ier van
sprect oec job van hem seluen en seit **I**c was ei-
broed dat draken, en een gheselle dat struissen. **H**ier
van is oec doer salomon gheseyt, mit des huude,

C xvij

Goms stemme totter heilicher kercken. Also die
kelyc is ons den doernē. also is myn vriendinne
onder den dochteren. Van desen seit oec onse here
doer ezechiel Menschen soen mitti sijn ongelouige
en die verkeerres. en du woensste mitten scorpio
nen. Hier bi prijsde sinte peter dat leuen loch seg
gende aldus in epistelen. en den gerechtige loch
die bedwongē of bedruet was vand ongerechtē
gle wādertinge dien verlostē hi. wat inden gesich
te en inden horen was hi gherechtich. en woende
ons die ghene die vā daghe te daghe die sielen des
gherechtighen te miēten mit quādē werken & om
prijs oec sinte paulus dat leue sijnre iongheren
segghende Chi selt wesen als lichtē lichtende in
& werlt int middel des quādē en verkeerden tē
sachtes behoudēde die woerden des leues. Hier
vā ghetuget oec sint ian in apocalipſi & kercken
van pergam en seit. Ic weet waer du woensste
& des viants setel is. en du heues gehoudē minē
naem ende niet gheslochten myn ghesloue. Hiet lie
ue Broeders bi nae alle die sciftuer doerslopen
de. soe bekennen wi dat hi niet goet en heuet
ghevrees. dien die wercker der quaetheyt niet
en heuet gheproest. want dat yser daer onser

sielen als ic seggen mach en machmen niet brenghen tot die subthilheit der scerpicheit. ten si daē
die vijs der vreemder quaetheit daer of vijs wat
v en sel niet veruaeren datter veel quader men-
schen sijn inder kercke ende luttel goeder. want
die archa inden water der diluuien bewijste in
hoer die beduidinghe deser kercken. want si was
onder of beneden wijs ende bouen enghe. Die bo-
uen wt wies ter maten van enen cubitus. want
onder had si die vier voette beesten ende crupen
de dieren. Mer bouen had si die menschen en die
vochsen. Si was daer wijs d si die beesten had.
en enghe daer si die menschen in hiele. wat die he-
ilighe kere is wijs ende ruim inden vleyscheliken
menschen. en enghe inden gheesteliken. wat daer
si udraghet die seden d werelsticker menschen daer
ondoeft si horen scoet widen. Mer daer si die he-
uet die beset sijn mit gheesteliken doecheliken se-
den d wort si geleit ten hoechsten. in nochtan ons
dat dier luttel is. soe wort si daer enghe. wat die
wech is wijs die totter doetwert gaet. en veel is
ser die gaey. en enghe en nauwe is die wech die
d leidet totten leuen. en luttel isser dien vindyn.
wat die archa was enge en nauwe d si gebochte

wort int hoechste ja tott maten een cubitus. wāc
hoe si heiligher sijn die daer sijn inder kerken hoe
datter mij is. welke archa inden ouersten totten
ghenen ghebrocht wort die daer alleen een men-
sche onder die menschen sonder ghelyc yemants
heilich gheborē is. **D**ie nadē woerden des psalmis
is als een enighe mussche inden ghetimmerd. hier
om selmen die quaden soe te meer verdraghen.
als si meer ouerloedich sijn. wāc inden dorſchen
vanden scueren is weynich coerns datmen hout
op te legghen. **M**er die hoep des stweys is groet
diemen verbrant inden vuer. **M**er bider hulpen
ons heren soe si di thant ghecomen inden huuse de
ser bruloft. dat is inder heiligher kercken. **D**aer
om Broeders verhoettet neernsteliken dat die co-
mune als hi daer in comen sal niet en berispet e-
nich dinck vanden habije uwes harten dat hem
misbagheleiken is. want mit grote vreſe is te mer-
ken dat vluchts hier nae ghescrit wort. **E**nde die
comune is in gegaaen om te sien die gheten die daer
satzen ten eten. **E**nde hi sach daer sitten enen men-
sche die niet ghecleet en was mitten Brulofts clede
Lieue Broeders. wat waendi is te verstaen bi
diesen Brulofts clede. want is dat wi segghen dat

doepsel of dat gheloue dat bruloft cleet te wesen.
wie is sonder doepsel of gheloue in deser brulofte
ghetcomen. want daer mede is yemant daer bu-
ten in dien dat hi noch niet en gheloue. wat sel-
sen wi dan verstaen bi den bruloft clede. dan die
caritate. want die mensche coemt inder brulochte
mer niet mitter brulochts clede. die binnen d' hei-
licher kercken dat gheloue heeft. mer die caritaet
niet en heuet. want te rechtte heetmen die carita-
te een brulofsts cleet. **D**eze caritaet had onse seep-
per in hem doe hi tot deser brulocht quam om die
heiliche kerck mit hem te verenighen. want dat
was ghedaen alleen mitter minnen gods. dat sijn
eenghebozen soen an hem verenighen soude die ker-
ken d' vercorente menschen. **H**ier vā seit sinc ian
Olsoe heeft god dese werelt ghemint. dat hi sinen
enighen soen voer ons gas. die dan oūmits d' ca-
ritaet quā totte mēseen hi gas te kēne dz die self
caritaet is dat brulofsts cleet. elc vā v ludē die
d' kerke is geset en i gode loeft hi is thone i geco-
mē i die bruloft. m hi en is noch nz getomē mit
ee brulofsts clede. is dz hi nz behoet en heeft die g
tie d' caritaet. en waerlic lief broeds wart dz ye-
mat ghenoeit wort tott wewendiger brulofte. hi

soude sijn clederen verwandelen. en soude comen
 mitter scoenheit sijns habijts dat hi mitten brude
 gom en mitter bruit ublide. en hi soude hem sca-
 men te openbaren mit onweerdighen clederen on-
 der den ghenen die verbliden en feest hadde[n]. **N**i
 sijn ghecomen totter bruost godes en wi vensen
 ons te verwandelen dat cleet ons herten. **D**ie en
 ghelen verbliden als die wtuercoren op genome[n]
 worden ten hemel. **M**it wat ghemoeide anien wi-
 dan dese gheestelike feeste. die dat gheestelike bru-
 osts cleet. dat is die caritate niet te hebben die
 ons alleen scoen maect. **H**et is te weten ghehelyck
 almen in twee houten dat is int ouerste en me[n]
 onderste een cleet weuet. **A**lsoe heeftmen i twee[n]
 gheboden die caritaet. dat is die minne god s en
 des euen kerstens. want het is ghescreuen. **D**u
 selste minnen dinen here dinen god. van al dijn[
] herten van al dijnre ghdachten van al dijnre
 sielen. ende dinen euen kersten als di seluen. **I**n
 desen dinghen is te mercken datmen ind minnen
 des euen kerstens settet een mate der minnen als
 ter ghebeit wort. **D**u selste minnen dinen euen
 kersten mensche als di seluen. **M**er die minne
 god s en begrijptmen niet in gheende maten. in

dien datter gheseyt wort **D**u selste minnen dienen
bete dienen god. van al dijnre herten. ende van al
dijnre sielen. en van al dijnre crachten. wat daer
en wort niet beuolen hoe veel men minnen sel. mi
van hoe vcel. wat daer wort gheseyt van al. wat
die minnet gode waerachtelic. die hem seluen va
hem seluen niet en laet. hier om ist noet dat hi de
se twee gheboden der caritatē houde. soe wie in de
ser bruloft dat brulofts cleet begheert te hebbe.
want hier bi ist datmen in ezechiel den propheet
van dier poerten van dier stat die opten berch
stone. ende was dat voer poertael van twēn a
bitus en seit te wesen. wat dat opuaren d' hemel
scher stat en wort ons niet gheopenbaert. ist dat
men in deser kercken dienen dat voerpoertael
heet om dat si noch buten is uz en hout die min
ne gods. noch des euē kersten **H**ier om wast oec
dat onse heve inden gordinen dies tabernakels
keual te weuen gheel anderwerf gheuerwet. **G**hi
sijt broeds. ghi sijt die gordinen vāden taberna
kel. die oūmits den gheloue in uwer herten die
hemelsche heimelicheden bedect. **M**er inden gordi
nen des tabernakels sel wesen gheel twewerf ge
uerwet. wat gheel heuet die ghedaente des vuers.

Wat is die caritate anders dan vuer. Mer dese
caritate sel wesen ewerue gheuerwet. Dat is
gheuerwet vander minnen gods ende sijns euen
kerstens. want die alsoe gode minnet dat hi ou
mits sijnre contemplacien uwekelest sinen euen
kersten. hi is ghely. mer hi en is mer eens geuer
wet Ende noch die alsoe sinen euen kersten min
net. dat hi ou mits d minnen usumet die godlike
scouwinghe. hi is ghely. mer oec niet ewerue ge
uerwet. Op dat dan v caritate mach sijn ghely
ewerue gheuerwet. soe laet se vuerlic ontstelen
worden inder minnen gods. en inder minnen des
euen kerstens. Alsoe dat si ou mits den medeli
den hoers euen kerstens niet astet en late die god
like contemplacie. Dat is een puerlic om gode te
dencken. Ende dat si niet meer an en hanghe dan
si soude der godlike contemplacien. op dat si ou
mits dien niet of en werpt dat medeliden hoers
euen kerstens. Want elck mensche die oec onder
den menschen leuet. hi sel soe tot gode tiden dien
hi begheert. dat hi oec nochtans niet en late die
menschen mit welcken hi oec leuet. Ende hi sal
desen oec alsoe hu'pe doen. dat hi van dien niet
en vertraghe tot dien hi haest toe te comen. Het

is oec te weten. dat die minne des euen kerstens
oec in ewen dingē wort ghedeylt. als een wijs
man seit. **N**l dattu haeste di ghehaen te worden.
sich dattu dat enen anderen doetste. **E**n die waer
heit leert ons ouermits hoer seluen segghende:
wat ghi wilt dat v die menschen doen. dat selue
doet hem oec. want ist dat wi dat enen anderen
doen. dat wi willen dat hi ons doet. en soe wat
wi willen dat me ons niet en doe. dat wi dat oec
scuren enen anderen te doen. soe houden wi dat
rechte der caritatē onghequetset. **M**er die men
selve als hi yemant minnet. nochtan en sel hi te
hant niet wanen dat hi die caritate heeft. ten si
dat hi te voren die crachte sijne minne proeue
en bewise mitten wercken. want ist dat hi yemae
minne die hi niet en minnet om gode. soe en heeft
hi die caritate niet. mer hi waense te hebben. wat
waerachtighe caritact is alsmen den vrient min
net in gode. ende den viant om gode. Die minnet
om gode dat hi minnet. die die gheen minet daer
hi of weet datse hem niet en minnen. Want die
caritate pleechtmen alleen te proeuen. bi weder
stoet van hatpee. **H**ier om spreect die waerheit
selue. **M**innet v vianden en doet hem goet die v

haten. want die minnet sekkerlike die den ghenen
 minnet om gode van wien hi verstaet das hi hem
 niet en minnet. **D**it sijn grote ende boghe dinghen
 ende veel menschen seer pijnlic te doen. mer noch
 tan is dit dat Brulofes cleet. **E**nde soe wie in die
 Brulofte teneten sitten. ende dit cleet niet an er he-
 uet. hi ontfie hem mit sorghen datmen wt werpe
 sal als die coninc in coemt. **W**ant siet hier wort
 gheheit dat die coninc inghinc inder Brulofte. om
 dat hi sien soude die daer aten. **E**nde hi sach daer
 enen mensche die niet ghecleet en was mitt in bru-
 lofts clede. **P**ieuve broeders wi shint die te h eten
 sitten in die Brulofte des soens. die te h mits dat
 gheloue inder kercken hebben. die gheuoet woz
 den mitter spise der heiligher scriptueren. ende die
 hem verbliden dat die kerck mit gode gheuechis
 is. **I**e bld v dat ghi merct of ghi tot deser Bru-
 loft ghecomen sijc mit enen Brulofst clede. **O**nder
 soect v ghepense mit eernstighen ondersoeken en
 examineert v harte van elcken dinghen of ghi te
 haue teghen yemant ontfleect mit enighen bran-
 de der hatzen van eins anders salicheit. ende of
 ghi v yet pijnct ouermits heimelicker quaestheit ye
 manc te deren. **H**iet die coninc coemt inder Bru-
 loft

loft. ende hi merct dat habijt van onser harten.
Ende dien hi niet en vint gheleet mit caritatien.
Seit hi al te hant mit gramscap. Vrient hoe bistu
hier in ghecomen niet hebbende een brulofts cleet
Lieue broeders. het is seer te verwonderen. dat
hi desen vrient heet ende verwerpten. Als of hi
openbaerlic seide. Vriend en niet vrient. Vriend
ouermits den gheloue. mer niet vrient ouermits
den werckien. Ende hi swiech. want dat men son
der versuchten niet seggen en mach In die nau
wicheit of enghicheit d' lester berispinghe. op hout
alle bewisinghe d' ontscout. want hi berispet va
buten die een ghetuigheit is der consciencien van
binnen. ende tharte wroeghet van binnen. Mer
onder desen selmen weten of yemant is die dit
cleet der doechden heeft Al ist dat hijt niet al vol
maectelic en heeft hi en sel niet wahopen van ghe
naden totter incoemst des goedertieren conincs.
wat hi gheest ons biden propheet hoep seggende
Dijn oghen hebbien ghesien myn oniuolmaectheit
en alle menschen sellen ghescreue worden in dme
boele Mer om dat wi dese luttel dinghen ghesiet
hebbien tot tweest des gheens die dit cleet hebbien.
en noch cranc is. so laet os die woerdē nu kerjen

tot dien die dit eset niet met allen en heeft. daer
 volche dat die cominc seide den dienre. **G**hynde
 hem handen ende voeten. ende werpten i die vter
 ste duisternisse. Daer sel wesen weninghe. ende
 knersinghe der tanden. **D**an worden handen en
 voeten ghebonden ouermits nauwicheit des oer
 dels. die nu niet en willen ghebonden worden va
 quadren wercken oümits beterre verwandelinge
 hoers leuens. **O**f waerlic dan bint die gheen die
 pijn die die sonden nu bint va goeden wercken.
 wat die voeten die uwelklossen die siecken te va
 den. en die handen die den armē niet en geue die
 sijn nu oümits vrien wille ghebonden va goeden
 wercken. **H**ier om die leden die nu hoers dancs
 ghebonden worden iden sonden. die sellen dan tot
 hoers ondances ghebonden worden iden tornēten
Olen seit mel dat mi werpe i die vterste duisternis
 se. wat wi heten dat die inwendighe of intreſte
 duisternisse te wesen die blijntheit des harten.
Oer die vterste duisternisse heten wi die ewi
 ghe nacht der udomenissen. **A**ldus wort dan elc
 die udoemt is ghevorpē niet in die intreſte duis
 ternisse. m in die vterste. wat hi wort daer sijns
 dancs wt ghevorpē in die nacht der verdoeme

nisse. die hier sijns danes viel in die blintheit si
nes harten. **O**ec is daer weninge der oghen en
knerssinghe der tanden. want daer sellen die tan
den knerssen die hier verbliden van gussicheden.
Daer sellen die oghen wenien die hem hier verbl
den in vuulre ghenoechten. om dat si mit elcken
leden onder sonderlinghe tormenten sellen wesen
die hier laghen onder alrehande sonden die si ghe
dient hebben. **M**er als die een wt ghesworpen
was. in welcken men verstaet als lichaem & qua
der. soe volchter chant na die ghemeen sententie
daer ghesiet wort. want veel isser ghwopen mer
luttel isser vercore. lieue broeders tis seer te on
sien dat wi ghesoert hebben. **S**iet wi sijn al ghe
wopen ouermits den gheloue ende sijn ghescomen
totter bruloft des hemelschen comens. wi ghelo
uen ende besien dat sacrament sijne menschelic
heit. als wi nemen die spise des godlikken woer
des. **M**er inden daghe des oerdels soe sal die co
mune in comen. **D**at wi gheswoepen sijn dat weten
wi. **M**er wi en weten niet of wi vercoren sijn.
Hier om ist alsoe veel te meer noet dat hem een
yeghele van ons te meer vernedert in etmoe
dicheden. als hi mij weet of hi vercoren is. wat

sommighe sijn die gheen goede wercken en beghinnen, ende die sommighe en volkerden niet in den begonnen wercken. **M**en siet den enen bina al sijn leuen leiden in quaestheden, mer bi den eyn de sijns leuens wort hi bekeert ouermits weininghe der scerper penitentien. **E**n ander schijnt een heylisch leuen te leyden. **M**er het gheualt dat hi omtrent dat eynde sijns leuens hem keert tot der dwalinghe der quaestheit. **E**n ander beghint een goet leuen wel, ende eyndet bet. **E**n ander werpt hem seluen van sijnre ionchiet in quaden wercken, ende in dien seluen wercken wort hi als doel quader chent hi steruet. **H**ier om sel etc mit meerre sorghen hem ontsien, soe hi mij weet wae hem bluet, want dit is dat wi dicwil segghen ende sonder vergheten sellen onthouden, als datt veel sijn gheroepen en luttel vercoren. **E**xempel. **M**er om dat dicwil die exempel der ghelouigen meer dan die woerden d' leeres bekeert die herte d' hoerres. **H**ier soe wil ic v wat segghen vanden alre naesten dat v harten alsoe veel te besorchede sicker sellen horen als hen dit van naechden kuert, want wi en segghen niet dinghen die langhe voerseden sijn. **M**er die dinghen daer ghetutghen

of sijn. die segghen dat si daer bi waren. **H**ijna va-
der had drie susteren. die alle drie heiliche maech-
den waren. Van welcken die een heet tercilla. en
de die ander gordiana. die derde emiliana. **D**eze
worden alle drie bekeert in geliker vuericheit. en
de worden tot eenre tijt gheviet in armoeden le-
uende onder een strenghe reghel. ende woenden en
de leefden te gader in hoer eyghen huus. **E**n als
si langhe in dien leuen waren. soe begonsten ter-
cilla en emiliana mit daghelic schen toewassinghe
voertganc te hebben in d minnen hoers sceppers
En al waren si hier mitte lichaem nochtan voe-
ren si dagelics ou mitter herten totten ewige goe-
de. in hier teghen begonste gordiana ghemoeede te
utraghen vand vuericheit hoerre innigher minne
oumits daghelic sche ofnemen. en allencken wed-
te kerren totter minnen deser werlt. **E**nde tercilla
plach dicwil te segghen mit groten suchten tot e-
milianen hoerre suster **I**c sie dat gordiana onse
suster van onsen ghelschap niet en is. wat ic mer
sce dat si hoer wewert keere. en si hoer harte niet
en bewaert tot dien dat si belouet heuet. **E**nde si
plaghense daghelic mit sachter berispinghe te
corrigeren ende te vermanen. ende weder te bren-

ghen vander lichticheit hoerre seden totter swaer
 heit hoers habnts. Ende si ontfinc dan haesten
 weder een aensicht van ghestadiciteit onder die
 woerden der berispinghe. Mer als die vreder be
 rispinghe ouer ghelen den was. soe verghinc hoer
 oek haesteliken die swaerheit der eer samheit die
 si ontfacien hadde. ende si lieerden hoer al te hant
 weder tot lichtneerdighen woerden. Si verblide
 hoer inden ghescap der wereltlyker vrouwen.
 en enighe person die niet ghelykeert en waren tot
 deser werelt die waren hoer swaer te sien. Mer
 op eenre nacht soe gheuielt. dat doe dese terallen
 myn moege was in horen ghebeden. Si die onder
 horen susteren mitter doecht des eenpaerlikens ghe
 bedes. ende in eernsticheden der castijnghe in son
 derlin ker abstinentien. ende in swaerheit van eer
 samigken leuen gewassen was in hoechedeli der
 heilicheden ende der even. dat tot hoer quam felix
 myns oude vaders broeder die Bisscop plach te
 wesen van deser kerken van romen. Alsoe teralle
 voerseit plach te segge. en hi toende hoer die wo
 ringe d ewig claeheit en seide Com op dz ic di
 ontfac in die woeninghe des lichtes. En si wort
 thant siet vand zaghe. en qua tot horen lesten da

gen. ende tot hoer waren veel menschen vergaſſe
alſt pleecht totten edelen luden daer si steruen om
hoer naersten te cresten. **E**n si stonden ter seluer
waren om hoer bedde. **O**nd welcken oec was myn
moeder. Ende als tercilla hrestelic op sach. soe
sach si ihſum onſen here. ende begonde te roepen
totten ghenen die bi hoer stonden. **G**aet e wech.
gaet e wech ihſus comt. **E**nde doe si in hem staer
de dien si sach. soe wort die heiliche siel ontbon
den vanden vleysche. **E**nde daer wort hrestelic so
uter maten soeten roec vernomen dat die soetic
heit hem allen toende dat daer gecomen was die
maker der soetichit. **E**nde doe hoer lichaem on
deet was om te dwaen naden sed n vander do
den. **H**oe vantmen dat in horen kmen ende elien
hoghen ghewassen was een verherde huit als ee
cameels vel is. van ghewoenten des langhen le
dens. ende soe wat hoer ghest plach te doen in ho
ren leuen. dat bewisde hoer dode lichaem. **E**n dit
ghestiede voer den dach der ghelyckerten des hreys.
En als die dach verbi was. soe openkuerde dese
tercille hoerre fuster emilianen ouermits enen vi
sioen in nachte. en si ide. **C**om. **V**ant om dat ic
den dach d geboerte ons heren in mitti gehouden

en s.s. Dat ic thant mitti mach houden die feest
 der heiligher openbaringhe ons heren diemē heet
 dertiendaach. Ende si antwoerde hoer thant. ende
 wae besochte om die salicheit. gordianen hoerre
 fuster. Ende of ic akene come. wien laet ic gor-
 dianen onser fuster. Mer als si dit seide. so ant-
 woerden si hoer weder mit enen bedroefden aen-
 siche. Com. Want gordiana onse fuster is ghe-
 acht onder die leste riuen. Ende nae desen visi-
 oen wort si thant siec. Ende naden woerden ho-
 re fuster soe meerrede hoer siechheit. Ende si sterf
 op den dach voerder openbaringhe ons heren ghe-
 heten dertiendaach. Ende rechtewoert doe gordia-
 na sach dat si akene ghebleuen was. soe wies ho-
 re quaetheit. Ende dat te voren verborghen was
 in die begheerte hoer ghepenses. dat dede si nama-
 les in quaden wercken als inder daet. Want si
 vergat der vresen ons heren. ende der weerdich-
 heyt hoerre sunerheyt ende hoers wyens. Ende
 nam daer nae tot enen man die bouman van ho-
 ren lande. Siet alle dese drie bekeerden eerst in
 eenre vuericheyt. Mer si en duerden niet in een-
 re ende ghelyker vuericheyt. Want nae den moer-
 den ons heren. soe isser veel gheroejen ende luttel

vercoren. **D**it heb ic daer om ghesiet. op dat niemand die nu in goeden wercken staet hem selue toe legghen sel die doecht der goeder wercken. Noch dat niemand betrouwien en sal van sijnre eyghenre dieret. want al weet hi te hant hoedenich hi huden is. hi en weet noch niet wat hi moet ghen worden sal. **H**ier en sel hem niemand mit sekerheit verblieden van sijnre wercken. die noch tans niet en weet wat eynde hem besluten sel in onsekerheit des leuens. **M**er om dat ick ghesiet heb een dinc dat v vander godlyker strengicheit. of scarpicheit verueert heuet. soe wil ic noch segghen een ander dat hier bi gheschiet is. dat unverueerde harten mach vertroesten vander godlyker bernharticheit. Nochtans soe wederdene ic dat ick in enen anderen sermoen ghesiet heb. mer ghi en waert daer niet. **E**xempel. **V**oer twee iaren quam enen broeder in minen cloester dat ghesicht is neuens der martelaren kere Johannes ende paulus om daer in te ontfacen te wesen. Ende men vertoech hem langhe nae ghemoechten der regulen. **T**en lesten wort hi ontfanghen. ende een sijn broeder volghde hem int cloester. niet om hem te bekeren. niet om vleyschlyker minnen.

Ende dese eerste die ghecomen was om hem te bekeren hi ghenoechde seer wel den broederen. mer daer en teghen sijn ander broeder. hi sceelde verre van sinen seden ende van sien leuen. Ende als dus leuede hi inden cloester meer van node dan van wille. Ende als hi van al sinen werken verkeert was. soe verdweghen hem nochtan al die broeds om sijns broeders wil. wat hi was licht uerdich van woerden. quaet van wercken. weerlic en bouerlich van clederen. en ongherechtich van seden. Oec en mocht hi niet liden dat hem yemant seide vand waderinghe van heiliger religien. sijn leuen was hem alleen swaer te sien. nochtan soe ic gheseit heb verdroghen si hem alle om die minne sijns broeders. Hi was oek seer onweerdich als hem yemant yet seide. dat hi sijn quaetkepte beteren soude. Hi en woude niet alleen gheen goeden. mer hi en mocht es oek niet horen. Hi ghetugdet diuwil mit sweren. mit granscap. ende mit spottinghe. dat hi nimmermeer daer toe comen en soude. dat hi ontfinghe dat habijt des heiligen leuens. Mer in deser stersten die tot een groot deel volcs van deser stat ghedodet haet. soe wort hi gheslaghen in sijn liefsche ende quam

ter doet Ende doe hi in sinen vtersten gheest lach
soe vergaderden hi hem die Broeders. **O**p dat
si sijn rotuaert souden bescremen mit horen ghebe-
den. wane sijn lichaem was inden vtersten leden
thant doet. **N**er alleen was die adem der leuen-
der harten noch in sijnre borsten. Ende alle die
Broeders begonsten alsoe te vlieteliker voer hem
te bidden. als si saghen dat hi thant meer cranc-
her was. Ende hi begonste te haesteliken dien sel-
ue Broederen die bi hem stonden toe te wepen mit
alder macht die hi vermochte. ende hoer ghebet
te storen seggende. **G**aet e wech. gaet e wech. seit
ic bin den draeck gheghuen te verslinden ende hi
en machts niet doen. om dat ghi hier sijt. hi he-
uet te hant myn hoeft verswolghen in sinen mu-
se. **G**heuet hem stat op dat hi mi nu niet meer en
tormente. **N**er laet hem doen dat hi den sel als
dat ic hem gheghuen bin te verslinden. waer
om sijde ic om unen wil dat vertrecken. **D**oe sei-
den hem die Broeds. **B**roeder wat segstu. seggen
di mitten teghen des heylighen cruces. **H**i ant-
woerde als hi best mochte ende seide. **I**c wil mi
kruisen mer ic en mach. wat ic worde verdruct

vanden drafte. Doe dat die broeders hoerden
vielen si op die eerde. ende begonden sterckelike
te bidden om sijn verlossinghe. Ende siet haesteli-
ke begonde dese siecke verbeteret te worden als hi
best mocht ende verblidende te segghen. God si
danc siet die draeck die mi onsaen hadde te ver-
sinden. die is wt ghestoten. Ende en mocht niet
staen voer ure bedinghe. Nu bidt voer minen
sonden. want ic bereypt him mi te beteren. ende dat
werelklike leuen al te laten. Dese man die aldus
als wi ghesiet habben beneden inden lichaem doet
was. hi wort gehouden ten leuen. ende wort mit
al sijnre harren tot gode ghescheert. Aldus wort
hi mit langher eenpaerlijker ghresselinghe ghes-
cheert inder siecken. want doe die siect in hem was
soe is hi onlanghe daer nae ghestoruen. Mer
doe als hi sterf en sach hi den drieck niet. want
hi verwant hem ouermits die bekeringhe sijns
harren. Siet lieue broeders gordiana daer ick
eerst of seide. viel ter pimen van eenre heilicher
nonnen habite. Ende dese broeder daer ic dit of
gheseyt habbe. Hi keerde weder van sijnre doet
ten ewighen leuen. Hier omme en weet niemand
wat van hem gheschenen wort inden heymelijken

oerdel gods. want veel isser ghewepen mer luttel
vercoren. want om dat des niemant seler en is
of hi vercoren is. soe ist noet dat hem alle men-
schen ontsiet ende vresen van horen wercken. En
de si alle verbalden in die godlike bernharticheit.
ende hem niemant en verwaen van sinen crach-
ten. **H**i ist die onsen betrouwen voldoen mach
die onse natuer in hem seluen gheweerdichde an-
te nemen. Die leeft en regniert een god va ewen
tot ewen Amen .:.

HOpten xxi sonnendach Jochannes .:.

In dien tiden was een coninckken wies soen
sieck lach tot capernaum. Dese doe hi
hoerde dat ihesus comen soude van iudeen in ga-
lileen. soe ghinc hi tot hem ende bat hem dat hi ne-
der daelde ende maecte sinen soen ghesont. want
hi begonde te steruen. Et reliqua . **H**inte gre-
gorius ommelie op dit seluer ewangelium dat
hi predicte den volcke te woenen in **H**inte neereus
ende achilleus kerke op den dach hoerre gheboer-
ten .:.

Broeders die lesse der heiligher ewangelien
 die ghi nu ghehoert hebt. en behoeft gheken-
 ne expositien. Mer om dat wi niet schinen en sel-
 len dat wise al swigende ouersliden. soe willen
 wi wat daer in sprekken bet radende dan expone-
 rende. Mer ic sie dat ons dit a kleinen staet te vre-
 ghen vander expositien. Waer om dat hi die ghe-
 comen was om salicheit te bidden hoerde. Ten si
 dat ghi teyken ende wonder siet. ghi en ghesouet
 niet. want die sinen soen ghesontheit hadt. son-
 der ewiuel hi ghesouede. wat hi en soude van dien
 gheen salicheit eyschen. dien hi niet ghesouede te
 wesen een ghesontmaker. Waer om seicmen dan
 Ten si dat ghi teyken ende wonder siet. ghi en
 ghesouet niet. Die eer ghesoueden dan hi teyken
 sach. Mer merct wat hi eyschede. ende ghi selt o-
 penbaerlic bekennen. dat hi inden ghesouue twi-
 uelde. wat hi eyschede die lichamelike tegenwoer-
 dicheit ons heren die nerghent en ghebrac ouer-
 mics den gheest. want hi ghesouede te min in hem
 die waende dat hi die ghesontheyt niet en soude
 moghen gheuen hi en waer oec daer teghenoeder
 dich inden lichaem. want hadde hi volmaectelic
 ghesoest. sond ewiuel hi soude gereten habben dat

ghen stat en waer daer god niet en waer. aldus
ewiuelden hi inden gheloue in een groet deel. wat
hi en gas der moghencheyte gheen eer. mer der te
ghenwoerdicheyten sijns liebaems. Ende aldus
bat hi sinen soen die ghesonheit. ende nochtans
twiuelde hi inden gheloue. want dien daer hi toe
ghecomen was ghesloefde hi machtich d' ghenesin
gle. mer hi en waendes daer niet te wesen gheest
lic daer sijn soen sterf. Oer onse heer diemien hic
dat hi daer toe gae. hi bewijst dat hi nergent en
ghebreect daermen hem begheert. wat hi gaf die
ghesonheit alleen mit sinen wille ende hi sciep al
le dinc mit sinen wille. In desen dinghen sellen
wi eerstelic mercken also wi wetē dat een and
ewangelist betuiget. soe quam tot onsen heer eij
centurio en sprac tot oßen heere Heer mijne knechte
kint uigchte inden huuse en wort qualic gequellat
En ihesus aetwoerde hem thant Ic sel comen en
misse gesont. wat ist dat dit comickijn hic dat hi
tot sinē soen wil comē en hi nochtā inden lichaē
niet gaen en wilde. mer d'hi niet genoet en wort
als witten knecht centurioens dat hi nochtā keld
uet daer lichaemelic te comen. Hi en gheweerdich
de he niet lichaemelic te gaen tot des conincs soen

mer hi veronweerde niet te gaen tot centurioens
knecht. wat is dit anders dan dat onse houer:
Die daer in berispt wort die inden menschen niet
en eert die natuer. hi welcken si gescepen sijn toe
ten beelde gods. mer si eert die righeden. en ewyn
der werelt. Ende als wi even ende mercken dat
ontrent den mensche is. soe en voersien wi waer:
lic niet dat investe. En als wi die dinghyn merc
ken die inden lichaem versmaadelic sijn. soe versu
men wi te mercken hoer edelheit van binnien. mer
om dat onse ulosser bewisen woude. dat soe wat
biden mēsche hoghe is dat die heiligen dat veron
weerden sellen. en dat versmaet is biden mēschen
dat si dat sellen uonweerden. soe en woude hi toe
des conincs soen n̄ gaen. in hi was bereit te gaen
tot centurioens knecht. aldus wort onse houer die
berispt die die mēsche n̄ en can even of mercken
d̄ den mēschen. in alsoe wi gesecit hebben. so merct
si alkeen datt̄ ontrent den mēsche is. Si en siet die
natuer n̄ an. noch si en bekent die eer gods iden
mēsche n̄. Siet die soen gods en wil n̄ gaen tot
des conincs soen. mer hi was bereit te comen tot
ter gesontheit eens knechts. waer lic waert dat
ons gemāts knecht hadde dat wi tot hē come sou

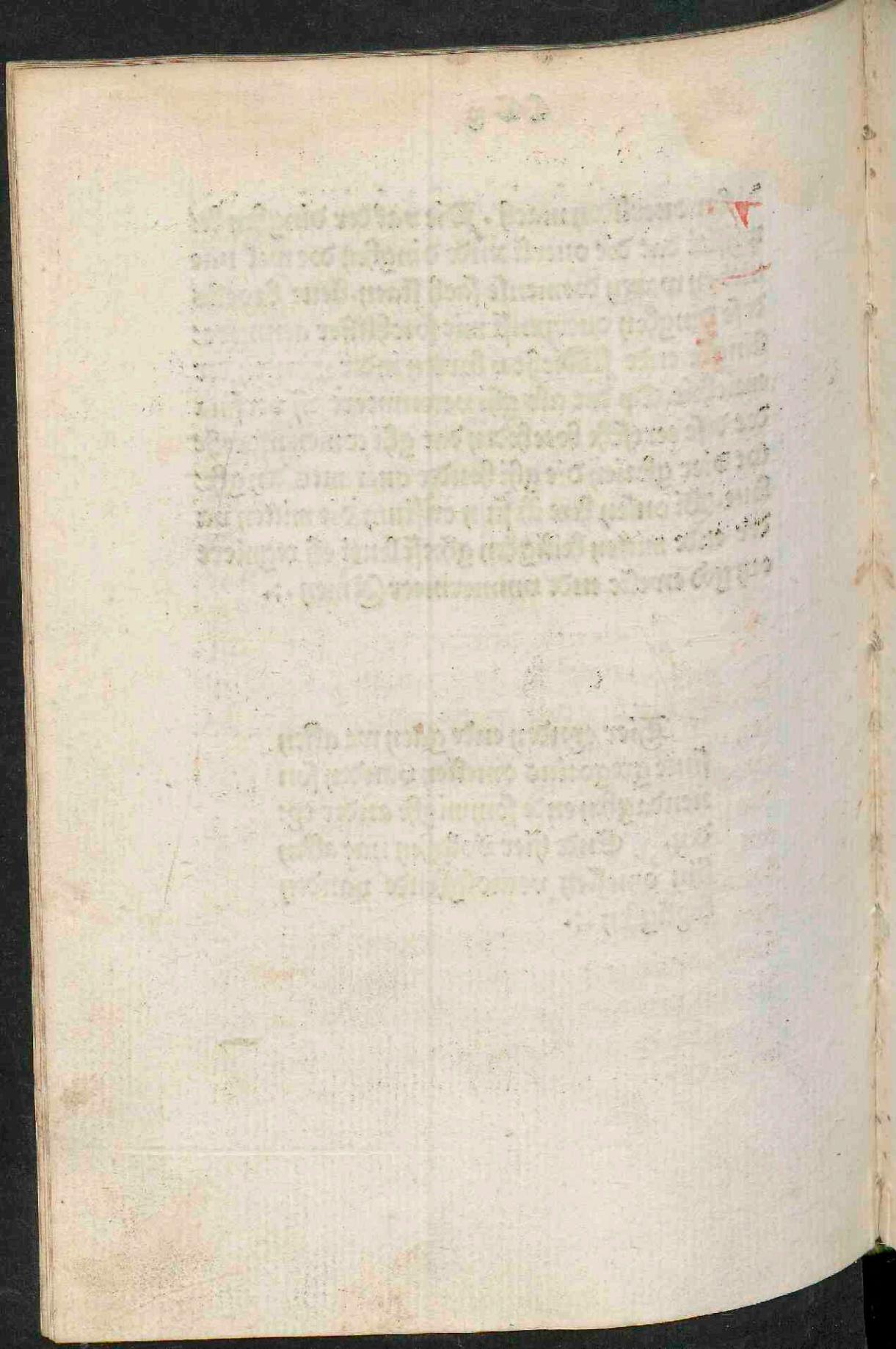
den. rechtewoert soude ons onse houer die in hei
meliſſe gepeſene atwoerden en ſegghen. En gane
daet niet. wat du unederſte di. Men uonweert
dijn eer. dijn staet wort te ergher. ſiet hi qua va-
den hemel die niet en veronweerde in d' eerden te
gaen totten knechten. Ende nochtan verſmaeden
wi uoetmoedicht te worden in eertrijc die d' ſijn
vand eerden. want wat is vuulſte voer gode of
wat mach meer wesen te uonweerde dan die eer
te houdē voer den mēſchen en iz te ontſien die o-
gen des ireste ghetuighes. Hier vā ſeit onſe herre
totte phariseen iden heilige ewāgeliō. Chi ſijt die
vſeluē rechtueerdich maect voer den mēſchen. M
god kent v herten. wat dat hoghe is voer die mē-
ſchen dat is te uonweerde voer gode. merct broe-
ds merct watet is dattē geſeit wort. datter hoge
is voer den mēſchen. dat is te uonweerde voer
gode. waer om tghēpeneſe ons herten alſo veel ne-
derre is. als si den mēſchen ſijn int hoghe. En die
oetmoedicheit d's herten is alſo veel meer int ho-
ge voer gode. als si voer den mēſchen lag is. hier
om laet ons uonwearden en voer niet achten of
wi ons yet goets bekennen ghedaen te hebbēn.
Ende gheen onſer mercken en verheffen oec ons

Die ouerwoldicheit oech der rijedenmen of dee
 reyen en verhoghe ons niet. want ist dat wi ons
 van binnen verheffen. van enigher goede dat ons
 toe wasset. soe sijn wi veronweerde voer gode.
Hier en teghen seit die propheet vanden oetmoe
 dighen. **D**ie here besoet die cleyne. **E**nde om dat
 hi die oetmoedighen cleyn heet. **N**ae dien dat hi
 die sentencie gheseyt hadde. soe seide hi sinen riet
 nae. want als of wi vrachden. wat hi hier toe
 doen soude. soe seide hi daer toe. **I**c bin veroet
 moedicht. ende hi heeft mi verlost. **G**roeders pen
 set dit aldus. ende merctet mit alre aendacht.
Ende en wilt oec uwen euen kersten gheen meer
 dieheit doen om dat goet deser werelt. **M**er dat
 eere inden menschen ons gods willen. die ghi oec
 nochtan niet bewolen en sijt. dat si ghemaect sijn
 totten beelde godes. **D**at doe di dan waerlikken
 uwen euen kersten. isset dat ghi te voren v seluen
 in uwer harten niet en verhest. want die hem sel
 uen noch lidende dinghen verheft. hi en can oech
 in sinen euen menschen oech niet even dat ewich
 durende is. **E**nde en wilt dan doch in v seluen
 niet rekkenen of groet achten dat ghi heft. mer
 dat ghi sijt. **S**iet die werelt diemen minnet si

vliet. **D**eze heilighen tot welcken tomben wi sit-
ten. si utradēn die bloeyende werlt mit vermaet
heden hoers harten. **D**at leuen plach lanc te we-
sen. ende die gheschicht was ghesiadich. **D**ie tijc
like rycheden oueruldeyden. en grote vruchtbaer-
heit was in wiminge der kinderen. **E**nde stil-
heit in langhen vrede. **E**nde nochtan doe die we-
relt aldus bloeyde in hoer seluen. soe was si te
hant verdorret inder harten deser heilighen. **S**iet
die werelt is thant verdorret in hoer seluen. en
de si blakeyet noch in onsen harten. **A**lre wegghij
is die doet ouer al is weninghe ouer al d'wechheit
Ouer al worden wi gheslaghen ende verlust mit
bitterheden. **E**nde nochtan mit blinden ghemoe-
de ouermits d'vleyscheliker ghenoechten see min-
nen wi hoer bitterheit. wi volghen hoer die vliet
ende wi houden ons an hoer die vallet. **E**nde on
dat wi die werelt die vallet niet houden en mogen
so vallen wi mit hoer die wi houden als si vallet
Woermaels wech ons die werelt van gode. mer
nu si alsoe vol bitterheden is soe nodet si ons oec
tot gode te tiden. **M**erct dan hoe dat die dinghen
niet en sijn die tijclic ouerliden. **D**at eynde deser
tijclicer dinghen toent hoe dattet al niet en is

datter ouerliden mach. **D**ie val der dinghen bes
wijst dat die ouerliden de dinghen doe wel nae
niet en waren doemense sach staen. **S**teue Broeds
dese dinghen ouer penst mit forchlicher aermerc-
singhe ende stadticht v karten inder minnen der
ewicheit. **O**p dat als ghi veronweert en versma-
det dese eertsche hoecheden dat ghi comen moecht
tot dier glorien die ghi houdet ouer mits den ghe-
koue. **G**i onsen here ihesum cristum die mitten va-
der ende mitten heilighen gheest leuet en regniere
een god ewelic ende vimmermeer **A**men .:.

Hier eynden ende gaen wt allen
sinte gregorius omelien vanden son-
nendaghen ende sommighe ander ty-
den. **E**nde hier volghen nae allen
sijn omelien verholghende vanden
heylighen .:.

VOp sinte andries dach des apostels mattheus
ewangelium .:.

In dien tiden wandeerde ihsus neuender
zee vā galileeaer sach hi twe broeds
symon die ghelyken is peter en andreas
sinen broed wtwerpende hoer netten in die zee.
wāt si waren vijschers. Et reliqua. **V**Sinte gre
gorius omelie die hi predicte den volc te romen
in sinte andries kerc op sinen dach .:.

Ghi hebt ghehoert lieue broeders dat
peter ende andreas ten woerden vā
enen keuelen hoer netten lieten. ende
volschden horen verlosser. Si en had
den hem niet sien doen enighe miracule. Si en had
den van hem oec niet ghehoert vanden lone des
ewighen leuens. ende nochtans tot enen ghebo:
de ons heren soe vergaten si dat si schenken te besit
ten. Hoe veel sien wi van sinen miraculen. mit
hoe veel ghresselen worden wi ghepijnt. mit hoe
veel scarpheyden van dreyghen worden wi ver
neert. ende nochtan verworrederen wi te volgen
die ons wept. Hi sic chant inden hemel die ons
vermaent dat wi bekieren sellen. Hi heeft te hante
der heydenen hals oec ghedaen onder dat iuc der

ghelouen. **H**i heeft te hant die glorie van deser we-
relt daer neder ghworpen. **H**i boetcapte thant
mitten groten eenpierlike valken deser werlt dat
die dach sijns nauwen oerdeles naect. ende noch-
tans en wil onse houerdighe herte hoers danck
niet laten dat si daghelycs hoers ondankes ver-
liest. want lieue broeders wat sellen wi seggen
in sijn oerdele die vander minnen deser werlt
noch mit gheboden en worden ghetoghen noch
mit slaghen ghebetert. **M**er machschien yemant
mach hem seluen mit swighende ghepen se seggen
Vat of hoe veel liet elck van desen visschers ons
ons hren woert die vol nae niet en hadde. mer
lieue broeders in desen dinghe soe sellen wi meer
mercken ende weggen die begheerlicheit dan dat
goet. die liet veel die niet tot sijne behoefte en hie
leer. **D**ie liet veel die elke dinck hoe luttels was
al liet. waerlick wi besitten mit minnen dat wi
hebben. ende dat wi niet en hebben soeken wi mit
begheerten. **H**ier on siet peter ende andries veel
als elck liet oeck die begheerten van hebben. **H**i
liet veel die oeck mitten goede dat hi hadde of
ghime sijne vulre begheerten. **V**ant vanden ghe-
nen die onse here volchden wort alsoe vese ghela-

ten als die ghene die hem niet en volghden noch
ten begheven. Hier om en sel oek niemand als
hi siet dat enighe luden veel gheslagen hebben segt
ghende hi hem seluen. **I**c wil na volsghen den ghe-
nen die dese werelt uismaden. mer ic en hebbe niet
dat ic after laten mach. Broeders ghi laet veel
ist dat ghi ofgaet den begheerten uwes vleysches
Want v goet van Buten hoe cleyn dattet oek is
dat is ghenoech onsen heire. want hi aensiet dat
herte ende niet dat goet. noch hi en mercket niet
hoe veel datmen tot sijnre offerhande brenghet.
mer mit hoe groter deuotien datment doet. wat
ist dat wi dat goet aensien van Buten. soe siet on
se heiliche comanne dat si costen dat ewighe leuen
der enghelen. om dat si lieten hoer netten ende
hoer scip. **V**lieue Broeders hemelrijck en heuet
ghene mickien van copen. nochtans ist alsoe ve-
lue weert als du heues. Want het was sachaus
weert half sijn goet. die ander heilste hieft hi om
weder te gheuen vieruout dat hi onrechtesiken
ghecreghen hadde. Het was peter ende andreas
weert dat si hoer netten ende scip lieten. Het was
8 weduwien weert ij coperen penninghen. Het was
enen anderen wiue weert een heile coups wateres

Hier om alsoe wi gheseyt hebben soe is hemelijc
alsoe veel weert als du heues. Hier om broede-
re merclet wat onduerle is alsmet dopt ende
wat weerder is alsmet besittet. Mer machscien
men en heeft niet enen couden kelck waters dat
men gheuen mach enen dies te doen heeft. Dan
oeck soe behouet ons gods moert sekerlic. want
doe onse verlosser gheboren wort. doe waren die
borghers des hemels vertoent die riepen. Glorie
si inden hoechsten gode ende ind eerden vrede den
menschen van goeden wille. wat voer den oghen
gods en is die hant nimmermeer ydel van ghif-
ten. ist dat dat screen des harten veruullet is mit
goeden wille. Hier of seit die psalm. In mi sijn
god dijnre begheerten die ic weder geuen sel di te
louen. Als of hi opelic seide En al en heb ic niet
vā buten ghiften te offeren nochtan vnde ic bin
nen mi seluen dat ic legghe opt outaer dñns lo-
ues. want du die niet onsen ghenen niet gheue-
det en wordes du wordes bet te vreden ghemaect
mitter offerhande onser harten. want niet en of-
fertmen gode dat rikter is dan die goede wille.
Lieue broeders dat is een goet wille. dat wi soe
ontsien den wederstoet die enen anderen gheschi-

en mochte als ons seluen ende also te verbliden
 van eens anders voerspoede . als van ons sel-
 uen dat wi wanen souden . dat ander lude scade
 die onse si . en ander lude ghewinne die onse ach-
 ten . **D**at wi onsen vrient niet om die werlt mer
 om gode minnen sellen . ende onsen viant minne
 de verdraghen . dattu niemant doen en sellen dat ;
 tu di niet en ic ills hebben ghehaen . ende dattu nie-
 manc onsetghen en sellste of weygheven dattu ge-
 rechtelic begheves datmen di doe . ende niet alleen
 te helpen dijns euens kerstens noet nae dijnre
 macht . mer dattu hem oec sellen willen vordeven
 bouen dijnre macht . **W**at dinghe is riker dan de-
 se offerhande . dat die siele ouermits dien dat si
 gode aldus offert hoer seluen inden outaer des
 harten doet . **M**er dese offerhande des goeden
 willen en volghet niet nimmermeer volmaecte-
 lieken si datmen volmaectelic latende begheerlic-
 heit deser werelt . want anders wat wi inder we-
 relt aensien sonder twijel dat beniden wi onsen
 euens kersten . wat het schijnt dat ons dat ghebre-
 ket dat een ander vererigket **E**n om dat die haet
 altoes schelende is vanden goeden wille . te haet
 als dat herte den haet ontfaet . soe gaet die goede

wille oech a wech. Hier om dat die heiliche pres-
dicaren souden moghen horen euen mensche oech
volmaecteliken minnen. soe pijnden si hem in de-
ser werlt niet te minnen. noch niet te gheerighen
noch oec niet mie begheerten te besitten. Dit aen
sach psayas oec wel doe hi seide. Wie sijn dese die
als wolkken vlieghen ende als duuen tot horen
veynsteren. want hi sach dat si dese eertse dinc-
ghen vermaeden. ende mit harten den hemelschen
dinghen naecten. Dat se mit woerden reghenden
ende mit miraculen lichter. ende die van den eert-
se smetten hoghe predicationen ende hoghe leuen
dus verwonnen hadden. dese heet hi vlieghende
duuen ende oech wolkken. want die veynsteren
sijn onse oghen om dat die siest daer dor siet dat
si begheert. en die duue is een simpel dier of beel-
te. ende en herft gheen galte der quaethheit Alouds
sijn die als duuen tot horen veynsteren die niet
ind werlt en begheerten. want si aensien alle dinc-
simpelc. ende inden dinghen die si sien en worden
si niet ghetoghen mit begheerten der ghiericheden
Mer hier teghen is die wurre ende niet die duue
tot horen vensteren. hi die die dingē die hi mitte
oghen siet daer aen hangt hi mit begheerten van

wie of van ghiericheden. Hier om lieue broede ;
 ve. want wi sinte andries des apostels gheboerte
 vieren. soe sellen wi na volghen dat wi oefenen
 die freest onser verwandeler ghedachten. tonet
 den dienst onser deuocien. Laet ons veronweer-
 dighen dese eertsche dinghen. Laet ons dese tijt;
 like dinghen laten. en die ewighe dinghen copen.
Ende ist dat wi noch niet onse eygen goet laten
 en moghen. en laet ons doch gheen vreemte goet
 begheven. ist dat onse harte noch niet ontstekken
 en wort mitten vuere der caritatien. soe hebben si
 doch in huerre ouertalicheyt den breidel des ang-
 tes ende der vresen. dat si doch soe beweghet wor-
 den inden screden hoers voertganghes als si be-
 dwonghen wort van begheerten van vreinden
 goede tot enigher tijt. ghebrocht worde hoer pro-
 per goet te veronwearden .:.

VOp sinte matheus dach des apostels .:.

In dien tiden seide ihsus sine ion:eren en
 beual hem ende seide. En gaet niet e wech
 inder heidenen weghe. En gaet niet inder sama-
 ritanen steden. mer gaet lieuer totten scapen des
 huus van ystrael die verloren sijn zc. Matheus
 p.ca. **V**Sinte gregorij omelie op dit selue ewa

gelijm dat hi predicte den volc te wonen in sine
steuens kere . . .

On dat allen menschen openbaer is lieue
broeders dat onse here onse verlosser in die
werelt quam om der heydenen verlossenisse als
wi dighelics sien . dat die samaritanen ten ghe-
lone gheroejen worden . wat is dat dat hi sijn ion-
gheren te prediken sent ende seit . En gaet niet e-
wech in der heydenen weghe . ende en gaet niet in
der samaritanen steden . Mer gaet lieuer totten
scapen des huijs van ystrukel die verloren sijn an-
ders dan dat wi wt den eynden der daet trecken
dat hi woude datmen eerst allen in iudea ende
daer nae allen den heydenen prediken soude . Op
dat als men dat ioedsche volck riep . ende si dat
veronweerd dat dan die heylige predicaren bi
ordinantien comen souden om die heidenen te vo-
pen . op dat als ons verlossers predicatie van on-
sen eyghenen volcke veronweerdet worde . dat
men dan soeken soude dat heydensche volck . als
vreemt volc . Ende dat wort den ioedschen volc
ke in oerconseap hore verdomenisce dat den hey-
denen wesen soude een toewassen van gracie . En
hoe waren oec somighe vaden ioedschen lande die

te wepen waren. ende somighe vanden heydenen
die niet te wepen en waren. Want wi lesen in der
apostelen wercke. doe petrus predicte dat eerst:
werf vanden ioden drie dusent. en daer nae vijf
dusent ghesloefden. Ende doe si in aspen prediken
wouden. soe seitmen dattet hem biden gheest ver-
loeden wort. nochtan die selue gheest die eerst die
predicacie uwoet. soe storste hi daer na die predica-
cie in dier van aspen harte. wat het is lanc dat al
die van aspen ghesloeft hebben. wat hier om so ver-
woet hi eerst werf dat hi namaels dede. want doe
waren in dat lanc enighe die niet te behouden en
waren. ende doe waren sommighe daer in die niet
verdienien en souden ten leuen vermaect te wor-
den. mer nochtan wort hem profitelic die dienst
der predicatien onttoghij. op dat si niet swaerli-
ker verdomt en souden worden van d predicacie
dat sise veronweerdē. Hier om wort somtijc mit
subtilen en verholen vonnissem van somigher lus-
de oren die heiliche predicacie ontogen. wat si en
verdienien niet uwect te worden oūmits d graci-
eij. Lieue broeders altoes ist noet dat wi in alle
dat wi doen altoes ontfien op os gods uborghen
rade op dat als onse ghegdachte wt wort ghestort

ende hoer seluen niet en weder wept van horen
ghenoechten dat dan die rechter binnen peghen
hoer seluen vreselic niet en bereiden wederstoet.
Die psalmiste die dit wel aen sach seit. **C**oemt
ende siet die wercke gods hoe verueerlic hi is in
den raden opter menschen kinderen. wat hi sach
dat die een ouermits gheroepeyn wort en een ander
hi gherichtcheden die dat eyfchet verdreuen.
Ende om dat onse here ander dinghen spaert en
ander dinghen van toerne ordineert. soe vreesde
hem dauid dat hij niet en umochte te gronde. en
dien hi sach dat hi was niet allene onuergronde
lic. mer oec in sommigen sinen oerdeelen ongheso
ghelike. soe seide hi dat hi was vreselic in rade.
Horen wi nu datmen den predicaren diemē seit
dat beueelt. **G**ae ende predict en segghet dattet he
melijs ghescrevene is **L**ieve broeders al waert
dat dat ewangeli sweghe. die werelt wept. wat
hoer valle sijn hoer stemmen. wat si die oütreden
is mit soe veel veruolginge ende gheuallen van
hoerte glorien. soe toent si thant als va enen vijf
rijc dat na hoer volghet. wat si is oec bitter die
hoer minnen. **H**oers selues valle prediken dat
mense niet minnen en sel. want waert dat ye

mans huus besloten wort dattet valken wou :
 de. so wie dat daer in woende hy soudet vlien die
 het staende ghemynnet hadde. h. soude hem haeste
 lie haesten daer of te vlien alst viel. **I**st dan dat
 die werlt valt ende wisse minnende ombessen so
 wullen wi lieuer verplet werden dan daer in wo-
 nen want ghelycken redene en scheidet ons van harre
 valle die die minne blyndet in haerre passie **H**ier
 om ist ons nu liche onse gheledachte te trecke va
 haerre minnen als wi alle dinghe ghestuert sien
Mer dit was inder tijt alte pynlic te doen doet
 gheeme worden om dat onsienslike heimelijc te
 prediken. doe si verre ende wide saghen bleuen al
 die risken va eerlike. **H**ier om waren oec die
 heiliche predicaren mede ghetgheuen myraculen
 te doen op dat die cracht die men tonen soude.
 soude gheuen dat gheloue den woerden ende datse
 nywe dinghen doen souden ende die oec nywe
 dinghen predicte also men oec inder seluer leyen
 naeseit. **G**heneget die sielen verwet die doden
 verdriest oec die duuelen wt. **D**oe die werlt blo
 gheede doe dat menschelike ghislachte wies doe
 dat vleisch inden leuen gheuerde doe alle dinghe
 ouerloeiende waren. ende oec alle diet ker :

die sonden ghesouuen een ander sellen te wesen.
wie soude die onsienlike dinghe prisen bouē die
onsienlike dinghe **M**er als die sielen ghesesen
ende die doden weder verrisen. ende die lazareuse
weder ontfanghen die suuerheit haerts vleisches
ende die gene die besete waren vanden duuelen
daer of verlost woerden. **W**ie en soude niet ghe-
souuen dat hi vanden onsienlichen dinghen hoer-
de. want daer toe lichtten die miraculen die men
siet om dat si daer gheenre herten diest sien tre-
ken sellen ten ghesouue der onsienlicher dinghe op
dat bi dien datmen w onderliken van buten doet
dat dinc dat daer binnen wonderliker gheuoelt
werden sel. **M**er nu als die ouervloedicheit
gewasse is so sijnt oec veel in det heiliger kerke
die den wech d'oechden houden nochtan en heb-
ben si die teiken vanden oechden niet. **V**ant te
verghess tonet men van buten die miraculen
ist dat daer ghebreket dat binnen werkeet. **V**ant
nae den heilige sinte pauwels woert. **D**ie tonge
sijn in teikenen. niet den ghesouigen mer den on-
ghesouighen **H**ier omdoit diese selue voerbarige
predicier quam te militere. en hi wiste dat alle
dat eylant was vol onghesouigher menschen.

So ghenas hi mit beden publius vander die ghe
 quellat was vande n hunc euel ende vaden rede .
Mer thimotheum den geselle sijnre pelgrimaed
 sen en den hulper sijnre predicatiē die ghequellat
 was mitter siechheit sijnre maghen en ghenas hy
 niet mitten woerden mer hi pijnden hem mit cun
 ten van medicinen te ghenezen daer hi seit **B**est
 ghe oec een luttel. myns o dijn maghe ende dijn
 stadicke siecheden die dus enen onghelouigen
 siecken mit eenre bedinghe gheneest waer om en
 sterct hi niet sinen quellende gheselle . wane die
 was buten bi miraculen seuldich ghenezen te sy
 die binnen niet leuen de en was op dat dan dien
 dat die macht van buten toneede den mannen se
 keren soude ten leuen mer den quellen den ghelo
 uigken gheselle en waren van buten gheen te i
 kiene te doen want hi leuede binne **M**er als ghe
 oerlost was die macht van predikē ende die mi
 raculen van doechden gegeueen waren laet ons
 hore wat onse verlosser daer na seit . Te verghe
 ues heb d'jt onfangken gheestec te vergheefs .
Vant hi wiste te horen dat sommighe dese selue
 ghiffen ofte gauuen des onsienskien geestes dis
 si ontfacien souden dat si die gauen kerren souden

in ghewochten vā comen scappen en dat si die tei
sene van myraculen of kerken souden ten dienste
van gheicheiden . Hier om ist symon die korte
laer sach dat men die myraculen dede oūmids op
legge d' hande dat hi dese gaue des ghestes wou-
de crigen om gelt dat is dat hi qualicker vercope
soude dat hi clyken gecof hadde . **Hier** d' drieſ
onse verloffer mit eenre ghesselse vā cordikē ghe-
maect die scaren vte tempel en keerde d' gheenre
setel om die duuen vercoftē . wat dat is duuen
te uopen dat mē geuet die oplegghinge d' hande
daer men den heilighē geest mede ontfact niet ter
ūdienten vā leuen mer om loen . Mer sommighe
sijn die niet dat loen der pēninghe ontfacē van ha-
ten wiene of ordinen en nochtan geuen si die
heilighē ordine om vrientscap der menschen en vā
der seluer milchheit suelen si allene dat los des pri-
ses . waerlic dese en geuen niet te vergheues dat
si te verghefs ontfanghen hebben **Wat** vā diēſt
der heiliger kerke diese ontfange hebben vāden
diēſt een and gifte eisen si dē penninc d' gunstē
Hier d' doe die ppkete dē gerechtigē mā bescreef
so seide hi wel die sijn hāde seudet vā alle gifte
Want hi en seide niet die sine hande seudet van

Ghisten mer hi dede daer toe vā alre ghisten wāt
 ee and gheiste is vāden dienst ee ander gifte vā
 d' hant een and gifte vād' tongē. wāt dat is die
 gifte vā diēste onderhōchheit die mē vā onrech
 te. doet **D**ie ghiste vāder hant is dat gelyt **D**ie gif
 te vāder tongē is die gūste. Hier om die die hei
 lighe oirdene gheest hi scuddet dan die hande vā
 alre ghisten als hy inden gheesteliken dinghen
 niet alleen en suert gheelt. mer oec niet en sueler
 menscheliken danc. **M**er ghi lieue broeders die
 int werelde habijc sijc als ghi bekennet dat os
 oec toebehoert so keert die oghen uwer ghedach
 ten tot uwen dinghen. **A**lle dinghe doet onderlin
 ghe te verglyefs ende en wilt dat loen uwer wer
 kens in deser werlt niet suertē die ghi siet dat mic
 so groter haesticheit Breket. **T**wachten v wel
 dat ghi in ghrenre manieren quaet ofte oec goet
 en doet om tijelic loen. seect dien tot enen oercon
 de van uwen werken dien ghi rechter ontkeit.
Hi seide mi hemelike onse goede daer dat hy se
 openbaerslike tone in der tijc sijns loens. Also gi
 alle daghe uwe vleischē spise geuet op dattet niet
 crēncken offielkē en sel. Also sijn die goede wer
 ke die daghelijsche voet sel onser sielen. **M**en

voet dat lichaem mit spisen. niet voedet den geest
mit goden werken. Dat ghi gheuet den vleische
dat steruen sel dat en onsegt niet den doechden
der sielen die ewelic leuen sel. **N**est dat tot eng
gher tijt een haestich vuur een woeminghe ver
Brant so wie daer of besitter was hy neemt dat
hy mach ende vliest. hi rekentet ghemwin ist dat hi
yet vten vuur mit hem draghen mach. Siet die
vlamme van vernoie verbrant die werlt ende
alle dat daer schone in scheen dat woeft chant dat
ende dat bi is als vuur. Hier om lieue broedere
hout voer alte grote ghemwin ist dat ghi daer mit
yeit mit v neemt. ist dat ghi vliende iet en wech
draghet ist dat ghi verloren werden mochte ble
eft uwe. behout dat gheuende tot uwer behoef te
ewighen lone. want alle dese eerseke dinghe ver
liesen wi houden wise. mer gheue wise. Die tide
vlien mit haesticheden om te sien onse rechtene
wae wi daer toe gestoten werden mit groter on
standicheit so ghereden wi ons tot sijnre behoef
mit haesten in goeden werken. :

Op sinte Felicitas dach machetus ewangelist

In dier tijt doe onse he ihesus yps spc totten sca
ren siet so slodē daer buten sijn moeder en sijn broe
der en sochtern he te spreke. Et Matheus yn. cap
V Sinte gregorius omelie op dit selue ewāgeli
dat hi predicte te romen i sinte felicitas kere . . .

Ons is lieue broedere een sorte
lesse des heilighen ewangelijs
gheslesen mer si is swaer van
grooten laste ghesielijker uſtāde
misse. wat ihesus onse scepper
en verlosser hi veist he te ken
nen sijn moeder ende wie sijn moeder is. ende wie
oec sijn naestē sijn. niet nader maechscap vande
vleischē in biden toevoegē des geestes beteket hi
seggede. Welc is mijn moed en wi sijn mijn broe
ders Wat so wie doet mijns vads wille die i dē he
mel is hi is mij moed en sust en mij broed. En
wat bewijst hi ōs anders i dese woerde dā dat
hi der vels veragdert uten heidenē die gehoersae
sijn sine gebode. en dat hi die iodē vanden welle
hi ghebornen is naden vleischē niet en bekēt Hier
ō seit mē dat sijn moed daer buten stont als mē
se niet en bekent. want die sinagoge vādē iodē
en wert hier om van haren scepper niet bekent

want si die wit hielt in den werke en verloes die
geestelike istadenisse en si hielt haer vast vā bittē
ten nad leteren. **M**er als mē seit dat soe wie
sjs vaders ville doet dat hi ons hēn fūst en Broe
der is so en is dat ghēwonder o beide dat mach
sel vā manē en dē wiue die ten ghesouē uigadert
werden. **M**er het is seer te verwōderē hoe mēse
oec sijn moeder seit wāc sijn ghetrouwē iongerē
gheweerdicheit hi sijn Broederen te heten daer hi seit
Gaet boetsappēn. mynē Broederen **D**ie dan alsoq
ons hēn Broeder werden mach mit dat hi ten ge
souē coemt so is te vragen hoe hi oec sijn moeder
werden mach. **M**er men selst weten wie ghesouē
de yps Broeder is en suster hy wort sijn moeder
pre dikende want die is of hi onsen hē gebuerde
die die het hoert onsen hē instortet in dat herte
mit predikē. en hi wert sijn mineder ist dat ouer
mids sinen woerden onsen hēre minne rīset ende
ghebozen wert in sijns euē mēschēn herten. **E**n
om dese dinge ons vast te makē ende te prueuen
so is hier die heilige felicitas wies gheboert dat
wi vieren die ghesouēnde cristus maget. ende pre
dikende wert si yps moeder **A**lso mē lesēt in ha
ren corrigerden werke. so ontsach si dat haer

Seuen sodden nae haer sonden laten leuende. also
 vleischelike vader en de moeder plegen te ontstaen
 dat haer kinder voer hem steruen sellen wāt doe
 si in pinen d' uolgheinghe gevangē was so ge-
 staretē si haer resonen herten mit prediken in die
 mine des ouersten vaderlandes en si ghebaerde
 inde gheestie gods die si inde vleische geslaert had
 de der werlt. ¶ **N**ieuwe Broedere merct in des wi-
 ues lichaem een manlic herte. Si stont ter doot
 oniveruerd. si ontsach dat si in haren sonē uilie-
 sen mochte dat liche d' waerheit en badse niet be-
 west geweest. En selic niet mogē seggē dat dit
 wijs markeiaerst was. Baerlic doe onse heire va-
 finde iohan sprac seide hi **Wat ghinc di wt inder**
woestinen te sien enen propheet. ic segghe v oec hy
is meer dan een propheet. En doe me iohannes vra-
 gede so antwoerde hi en de seide. **Ic en bin gheen**
propheet want hi die hem seluen wistē wesen nie-
erre dan een propheet hy seit dat hy gheen propheet
en was. Hier d' seitmen he meer dan ee propheet
 want ee's propheten dienst is dat hi voerseit dat
 geschien sel niet dat hi oec dat tonen sel. wāt io-
 hannes was meer dan een propheet. want dien
 hi mitte woerde voerseide dien wijsde hi oec mit

ken vinger. Hier den segghe ic dit wijn niet mar
telaer mer meer da martelaer doe si die haer se-
uen sonen voer haer te hemelrijc semde. also me-
michwerue starf si als sy haer kinder voer haer
sach steruen nochtan en quam si die eerste niet
totter pine .mer si qua die achtere Dese moe-
der aensach die gepijnt was onuerlic haer
sonen torneten ende haren doot ende die bliscap
des hopen settlen si teghen der naturen vrouwe. Si
ontsach haer van hem doe si leefde. ende si verble-
de haer oec seer in gode doe si storuen. Si begeer-
de dat si ghenen sonden acterlaten en soude . om
dat si dien die nae haer mochte leue de blieue niet
en mochte hebben tot enen gheselle ontsach sy.
Hier om lieue Broedere en waen niemant van
vrouwen dat so si haer kinder oec voer haer sterue-
sach die vleischelike minne noch gunst en bestiet
se. want si en mochte sonder vrouwe niet si ster-
uen haer sonen die sy wistte dat haer vleischelike
kinder waren. Mer het was binnien haer eerst
cracht van minnen die verwanden vrouwe des
vleisekes. Hier om seide onse here tot sinte peter
die ghepassint werden soude. Als du out wordē
biste so felstu dñ hadde wtsteken en ee ander sel di

Gorden en leiden di daer du niet en wistte. wanck
en hadde pterus niet ghewilt hi en hadde o yps
willen niet mogē gepasshe werden. mer die mar
telie die hi na cracht s̄js vleisches niet en wou
de die minne hi nader cracht s̄js geestes. En doe
hi hē nadē vleische vresede vander pinnē so ver
blidde hi hem nadē geeste ter glorie wert. ende
aldus geschiedet dat hi die tormente o martelie
s̄jis onwillen wilde. Also wi oec doen als wy
soeken die bliscap onser gesontheit so nemē wy
euen bitteren drant die ons purgieren sel. wat
die bitterheit is oec ongenoechlic in den dracke.
mer die ghesontheit genoeghet die ouermis der
bitterheit wert ghegeuen. Aldus mynde felici
tas haer sonen nadē vleische mer om die minne
des hemelschen lantschap s̄y dat sy oec
voer haer storuen die si mynede ontfene haer
wonden mer si verblide ende veruwochde in hē
die voer haer ten rike quamē Hier o segge ic te
rechte dat dit wijf meerre dan een matelaer was
die also dicwijl in haren sonen ghedoot was en
de doe si die menigherhande martelie behiele so
verwanse oec den seghe van martelen. Men
seit dattet hier voermaels oec mitten ouders

een sedē was dat soe wie scēpen were dat hy nad
oerdinancien der tijt houden soude die stede der
eren ende wast dat yemant daer na quame te see
pendome ende hi scēpē wort niet eenwerur niet
tweuerue maehschien of drie wersdat die oec
in prisē ende in eren bouen die ander gaen soude
die niet meer dan eens scēpen gheweest en hadde
Also għinc die heiliche felicitas bouen die mar
telaren die doe si sach so veel haerre sonden voer
haer steruen doe sterf si to elke om cristus wille
want om sijn minne en was niet għen oech haer
doct. // Broedere merken wi dus dit wijs ende
merken wi ons seluen die in des lichuems ledēj
manni sħejn tegħen haer te resten. Want mach
meni ons wanen wesen want dicwile opsetten
wy enighe goede dinghe te doen. mer iſt dat eis
alte cleynen woert Breett wt yemant die ons
bespot so merden wi oec teħant te brokx vader
meinghe ons wercs ende vā scamemisse kien
wi ons daer of. Siet woerde kien ons dicwi
se van goeden werken. mer die tormenten en
moechten felicitate niet għekkeren van haerre hęg
liger menige. wi stocx ons i woerden vā vloek
mer felicitas għinc oec wt qumits yeser ċe nikkie

gods ende si hieltet al voer niet dat haer tegens
 was. **W**ie en willen wi om dat gebot ons heren
 niet geuen om onse salicheit dat ons ouerlopet.
Dese en gaf gode niet alleē haer goet. mer si gaf
 om sinen wil haer pper vleisch. **W**i als wi bidde
 wille gods onse kindere uiesen so wenien wi son
 der uertweste. **D**ese soude oec haer sondē bewonen
 hebben als doden en hadde sise niet gheoffert. als
 die scarpe wechter comen sel totten vreseliken ghe
 wechte. wat selle wi manē wese als wi dies wijs
 glorie selle sien. want onscout sel dan ons man
 nē wesen vander crancheit os herte als mē dit
 wijs tone sel die mitte werlt haer kūne verwant
Hier om sieue broedere latt ons volghen den en
 gen en den scerpē wech ons verlossers wat ouer
 mids ghewoente der dogeden is die wech te hant
 so effene geworden dat daer den wiue geliefst doer
 te gaen. Laet ons veronweerdigen alle dese te
 ghenwoerdige dinghe want die dinghe die ou
 lidēn mogē sijn voer niet te rekene. **H**et es laster
 lic dat te mynnē datmē weet. Die minē deser eer
 scher verganckiser dinghen en besmette ons niet
 Houerdicheit en verheffe ons niet. **D**it twerne
 en uistorme ons niet. **D**ie onsuuerheit en besmet

te ons niet. hat ey vertere ons niet. Lieue Broe
dere o die minne vā ons starf onse ulosser o dat
wi o sijn minne leuen ons seluen verwinnen Ist
dat wi die volmaectelic doen so ontgaē wi niet
alleen die pīne die toecomien sellen. mer wi wer-
den oec mitter martelaaren glorie gheloet. wat al
ist dat ons dat gheual d veruolg hinghe ghebre
ket. nochtan heest onse vrede sijn martelie. wat
al en doē wi die halfe des vleisches ons die sweet
de niet nochtan doen wi mittē gheesteliken swer-
de in onsen herten die vleischelike begheerten .:.

TOp sinte marien magdalene dach lucas ewā
ghelijm. .:

In dier tijt bat ee phariseus ihesum dat hi
mit hem eten soude. ende hi ghemc i des pha-
riseus huus en sat te ete. zē Lucas int viij. cap
TSinte gregorius omelie opdit selue ewangelye
die dat hi predicte den volc te woenen in sinte Cle-
mens des mertelaers dach.

Als ic om mariē berouwenisse denc
ke en penitentie pense so betaemt mi
ket te wenien dan yet te segghen. wie
mach also versteenden herte hebben
dat niet en bemoer wet te eyempel vā penitencien

dersen want si mercte wat si ghedaen hadde ende
en woudse niet matighen wat si noch doen soude.
Si quam hem op die ghene die saten en aten
si quam ongheten onder den spisen gaf si tranen

Trexet mit wat vrouwe si bernt die haer niet en
scaemt te wenē onder den spisen Ende dese die luctas
hiete een sondich wijs die noemt iohannes
maria Ende wi ghelouē dattet die maria is daer
marcus of orcondt daer die seuen duuelen wtū
druuen waren. Ende wat is bi die seuen duuelen
beteikent anders dan alle sonden. Dus hadde
maria seuen duuelen want si was vol van allen
sonden Mer siet om dat si sach die smetten haerre
vuglheit so liep si totter fonteinē d' ontfermicheit
om ghetwonghen te werden **S**i en scaemde hoer
niet hoer sonden te belie onder den genen die te
gader aten. want om dat si van binnen haer sel
uen swaerlike scaemde so waensē niet wesen dat
si van Buten haer scamen soude. Hier om Broe
dere wat hest ons wonder of maria die comet
of onse herte diese ontfact sel ic segghen ontfacen
of dat hise trect. wy moghen bet segghen dat hy
trect ende ontfent. Want seler hi trecketse van
kinne ouermids grote ontfermerticheiden die si

ouermids sachenoedit hict vā buten ontf̄iget
Mer laet ons den teyt des heilighen ewangelijſ
ouerlopen ende beſie wi die manier daer si mede
quam om gheuen te werden. **Sy** brochte mit
haer een busse saluen ende si stont achter neuch
ihsus voete ende begonste mit haer tranen sijn
voeten te netten ende si drogetose mitten haer vā
haer hoeſde ende si custe sine voeten ende saluede
ſe mit salue. **T**weide dit is openbaer dat die
vijf haer te voren gegeuen hadde ten quaden wer
ken ende datſe saluen oſte ſpetien aen haer vlei
ſch ghebeſicht hadde om dat si wel rukken ſoude.
Ende datſe lasterlic toe haerre behoef ghebeſicht
hadde dat offerde si nu louelic gode **Si** hadde mit
ten oghen dese eertſce dintghe begeert mer die cas
tiet si na wenende ouermids bewouweniſſe. **Sy**
hadde haer haer gheleit ter behagelhict haers aen
ſigtes. mer nu drogede si haer tranē mitten haer
Si hadde mittē monde heueerdige woerden ge
ſproken mer ons heren voeten cussen de ſo vefet
ſi dat in ons verloſſers voeten **T**hier om also
men ghe gheuechte als si in haer hadde also veel
offerhande vant ſi in haer ſcluer. ſi keerden ten
wechden dat ghevald ſondē det al dē t gode dienē

soude in penitencien so wat dat si wt haer seluen
Gode veronwert hadde in sonden. Mer die pha-
riseus die dit sach veronweert ende niet alleē
en berispede hi dat besondichde vijf die daer qua-
mer oec onsen herre dese ontfene ende seide in he
seluen. waer dese een propheete so soude hi oec we-
ten wie ende hoe daen dit wijswoer die hem wuz
de wane het is een grote sonderse. **T**hiet dese
phariseus die waerlic houerdich was in hem
seluen ende valscheric gherect. hi berispet die sie-
ke ende crachte wijs van haerre siechheit ende den
meester van sijnre hulpe die selue oec vander wo-
den der houerdicheit quellede ende en wistes niet
Die medecijn meester was hier tusschen twee sie-
ken. mer die een sieke behield sinen sin gheheel in
der sieke hadde inden reden sijns vleisches verlore
den syn sijns herten wane die wijs bewenede en
de bescreide dat si ghedaen hadde met die pharise
us die van valscher gherichticheit verhouerde hy
vermeererde die cracht ende macht sijnc siechheit
Aldus hadde hy in sijnc siechheit den verquist
ende verloren die dat niet en wiste dat hy verre
was van sijnc ghesonheit ende starcheit. Mer on
dese dinge dwinget os onse uſuechten te aenſie en

mijn voeten gewasschen ende mit baren bare ghe-
droeget. du en gaues mi geen cuffinghe mer die
wijf vader tijt dat si hier in getome is so en heeft
sy niet of gheslagen myne voete tussen. Du en sal-
uedes mijn houet niet mit olie. mer dit wijf heeft
mit salue myne voete ghesaluet. ende na dit ver-
stellen vanden goeden so setmen die sentencie nael.
Om die segghen die haer werden veel sonden ver-
gheuen want si mynden vese. **I**nbroedere wat
wanen wi die mynne wesen anders dan vuer-
ende wat die sonden anders dan westerheit **H**ier
of seit men nu haer werden veel sonden verlate[n]
want si mynde vese als of me openbaerlic seide
Si verberne gheslyc der sondē westerheit die see-
kernet oūmids den vuere der minnen. want soe
wel mer wert die westerheit der sonden uerteert see
een sondaers herte meer wort ubrant mittē vus-
te der mynnen. **S**iet dit wijf die ten meester ghe-
comen was siet si wort gheuezen mer die ander
sijn noch siet van haerre ghesochheit. want die daer
te gader ten eten saten behaghen in hem seluen en
seiden wie is dese die oec die sondē verlaet. **M**er
die hemelsche mester en aensiet die siechte niet die
hy siet dat si vander medecinen quader werden

¶ End die wijf die hi genese hadde die uſeker
de hi ouermits der sentencien ſijnre goedertieren
heit ende ſeide. Mine ghehoune heeft di behouden ge
maect ganz in vreden. Die ghehoune malet ſe be
houden. want ſi en twiuelt niet ſi en ſoude mogē
vererighen dat ſi eyschede. mer die ſekkerheit des
hopen hadde ſi doe van hem onfanghen van dien
daerſe van der hopen baerre ſalicheit eyschede. En
me beueelt ſe in vreden te gaen dat ſi voert meer
niet en ſtere vādē wegge der waerheit inde weghē
der ſcanden. Hier om is doer ſachariam gheſeit.
Om te beleiden onſe voete inden wech des vredē
want dan beleiden wi onſe gange inde wech des
vredes als wi doer den wech van werken gaen
daer in dat wi vā onſ ſcppers gracie niet en ſee
len. ¶ Lieue brōedere dit heſſen wi dus ouerlo
pen te beduden die historie. nu iſt dattet ghenoe
ghet laet ons die dinghen die gheſeit ſijn i geeste
liker verſtandemisse verclareyn. Want wie betei
kent deſe pharizeus die he ūmoede van valscher
gherechticheit anders dan dat ioedsche volk. ende
wien die sondighe wijſir comende tot ons herē
voeten en wenēde ands dan die bekeerde hiden
En ſi quam mit eenre kussen sy ſtorte diesalue

ſijnre menschheit so wert tameſic bi ſinen hooſte
die godheit beteket. Hier om ſeit ſinte paulus
xps hooft is god want dat ioedsche voelt ſeide
dattet in gode ghehouede en niet in hem als in enē
mensche. Mer den pharizeus ſeitmen. du en be-
ſaluedes myn hooft niet mit oſie wat die mogēt
heit der godheit daer. daer dat ioedsche volc ſeide
dattet aengghelouede dien vertuelckedes dat volc
te prediken mit weerdighen loue. Mer dit wijs
heeft mit ſaluuen myn voeten beſaluet. want doe
dat heidensche volc ghehouede in dat weerdighet
lighe sacrament ſijnre menschheit ſo predicte god
nederſte werken mitte alten hoochſten loue. Mer
onſe verloſſer beſloet ende eind te hant die goede
werke die hi vertellet hadde doe hi bi ſijnre ſen-
tentien na ſeide om dit ſeg ic dy. Haer werden
weel ſonden verlaeten want ſi mynden veel. Als
of hi opſic ſeide. Ende al iſt harde hart datmen
hact nochtan ouervloet dat vuer der mynnen
daer die harde dinghe oec mede temt ete werden.
Het betamet onder deſen dinghe aen te ſien dat
merkende aldus oec groter goedertierenheit mit
wat ghissinghe die waerheit bi haer houſdes be-
ſondichden wijsſe werke die oec bereweniffe

hadde haren wundersake verteltet onder so grote
 nauheit. onse here sat te eten tot des pharizeus
 maelene. mer bi desen vrouwige wiue hadde hy
 wellust inden spisen haerre gedachten. **D**ie waer
 heit wert van hure geuoedet vanden phariseus mi
 si wert da binne geuoedet vanden besondichden
 wiue. mer si wret bekeert. **H**ier om seit die heilige
 kerke inden boele der minnen. dien die si sue:
 ket onder der ghedaente eenre bindre der herce du
 dien myn siele mint. wisc mi waer du voedes en:
 de waer du rustes inden middaghe. **M**en heet onse
 sen hre der herren bindre want naden vleische dat
 hy ontfene was hi der ouder vader kijnt. **E**n de
 inden middaghe soe beruet die herte hetelijker ende
 die hynde suect een vuurighe stede die die hetten
 mitten vuere niet en stect. **H**ier om rust onse here
 ihesus cristus inden herren die niet ontsteken en
 sijn mitter minzen deser werlt die die legheerte
 des vleisches niet en verbernen. die ontsteken sijn
 in haren armen ende oec inder ghenoechten deser
 werlt niet en verdroggen. **H**ier om seit men
 wiuen maghet marijen. **D**ie heiliche geest sel van
 bouen in di comen ende des alte hoechsten crachte
 sel di omschinnen. **H**ier om suect te middaghe

ist dat wi eerstelic minen die wi ouermits onser
milchheit behouden dat os eue menschen noettorste
ons niet swaer en si dat sijn ghebret daer wi hem
in noden ons niet lastich en si ende als die hant
die noettorste gheeft dat die ghedachte niet en
vertraghe vander mynnen. ¶ Men mach oec
biden voeten verstaen dat sacrament van ons
heren menscheit daer die godheit mede ghenaect
der eerden onser sterfchheit daer hi die eerde mes-
de ontfenc · want dat woert wort vleisch ende
wanderde onder ons. ¶ Iudas aussen wi ons ver-
lossers voeten als wi dat sacrament sijne mens-
heit we al onser heren minnen. ¶ Vi beslauen die
voeten als wi die moghentheit sijne menscheit
prediken mit goeden vermaninghen van seer
heilighen woerden. ¶ Mer die seit die phariseus en
kenidet. Want als dat ioedsche volc siet dat die
heiden goede prediken so versmelten si in hem sel-
uen van haerre quaetheit. ¶ Mer onse verlosser ver-
telt des wiues daerde als der heiden goede wer-
ke op dat dat ioedsche volc bekennen sel in wat
quade dattet leget. Want die pharizeus wert al-
dus wederstoten om dat hi hem also wi voer-
seit hebben dat onghelouighe ioedsche volc ghe-

wonet werden soude. **I**c bin ghecomen in dijn
 huus en du en gaueste ghē water minē voeten
 mer dit wijs heest myne voete ghewasschen mit
 tranen wāt dat wat is butē ons mer die vuch-
 ticheit d' tranē is bīnen d's wāt dat gheloue ioed
 selke volc en woude nye om onsen hē gheuen dat
 buten hem was. mer die bekerde heidenē si en ga-
 uen om gode niet alleen haer goet mer oec stor-
 ten si om sinen wille haer bliket. **D**u en gaues mi
 gheen cussinghe. mer dit wijs aryn dier eijt dat sy
 hier in ghecomē is so en liet si niet myne voete te-
 le cussen. Cussen is een teiken van mynnien ende
 dat onghelouige volc en gaf god gheen cussinghe
 want het en woude niet mynnien wt caritate
 dien ic van vresen diende. **E**n die gewepē heyde-
 nien en lieten niet of. haers verlossers voeten te
 cussen want si en lieten niet of stadtighe minne te
 versuchten. hier om is inden boelte der mynnien
 ghefeit onder der bruit stemme. **H**i cisse mi mie-
 ten cussen sijns mōdes. die begheert te recht sijns
 oppersten sceppers cussinghe die hem bereit sinen
 scepper te sijn onder danich by minnen. **D**u en be-
 saluedes myn hoofd oec mit olie. **I**st dat wi bi d's
 heren ihesu gebenedide votē nemē dat sacramēt

we si stont achē neuē ons herē voeten. si wiesch
die voete mit tranen en droegedese mitten haren
en. die voete die si mitte tranen wiesche en droge
de. die selue voete en liet si niet of te cussen. Broe
dere dit wijf lete ikent ons daer wi na onsen son
den mit al onser herten tot onsen herē wederlike
ren. ist dat wi nae volghen dat ghemeeē haerre be
roumeniniss. Wat sedudec men mit salue an
ders dan goeden volke der menighe. Hier of seit
sinte pauwel. Wi sijn crissus goede volke gode in
elster stat. Si dan dat wi gherechte werke doen
daer wi mede die sterke stroeien mitten volke van
goeder menighe. wat stortey wi in ons heren
lichaem anders dan salue. mer dit wijf stont ne
uen die voeten. want wi stondē neuē ons heren
ihesu xpī voeten doe wi in sonden waren ende sta
ken ons oec teghen sine weghe. mer dat wi oec
tot ghemarigher penitentiē naden sonden bekert
werden so staen wi dan achter neuen den voeten
want wi volgē sijn voetstappen daer wi ons te
gens settē. Dit wijf maect nat die voete mit
heren tranen. Ende dat doen wi oec waerlic ist
dat wi mit sinen heilighen lidēn in haren vernoie
ist dat wi onse missaer ende droefheit voer ons

CCxxxvij

Houden ist dat wi tot elken leden ons heren ons
neder ligghen ouermids begeerte van medelidē
Dit wijf droech die voete mit hare hare die sy
nat ghemaect hadde. want dat haer is den lichaē
ouertallic. ende wat houdet dat ouervloedighe
eertseche goet anders dan die ghedaete des haers
dat alst ouervloet ter behoeften van nootorstte
oec alst ofghesneden wert en ghevoelmens niet.
Aldus droeghen wi ons heren voeten mit onse
haer als wi sijn heilighen daer wi ouermids cari
tate medeliden ophebben ontfermenisse doen van
dien dat ons oec ouervloet. op dat also dat hir
te ouermis medelidē droefheit hebben sel dat oec
die middel hant tone die begheerlichkeit des wu
wen. Want die maect nat ons heren ihesu cristi
voete. in hi en droget se niet mit sine hare dir en
gher wijs medeliden huet op sijnre menschen
droefheit. mer nochtans haers niet en ontfer
met van dien dat hem ouervloet. **H**i wenet en
de droeghet niet die woerde van droefnisze geest
mer in dien dat hi hem niet en gheest des hem ge
brellet so en mynret hy hem niet die crachte der
droefnisse. **D**it wijf cussede die voete die sy
drogede of droech maecte dat wi volcōlic doen

Die heidene beschemde steden om te werden. want
in alfuller herten wert onse heer ghuoet die ghe
tempert sijn biden aensien der gracie. ende niet
verbernt en werden vanden lichaemlike begeer
ten. **H**ier d so voedet dit wijs die penitencie dede
meer onse here bidden dan die phariseus voedet
van buten. want onse verlosser vloech tot harē
gedachten als ee hinde vā der herten der vleische
lachheit welc wijs nae dat vuer der sonden tempe
nier de den sceem der penitencien. **M**erken wi hoe
grote goeder tierheit dattet was dot onse he niet
allene die besondichde wijs ontfenc mer dat hy
haer oec gaf shvoete te tasten. **L**aet ons merken
die gracie des ontfermertighen gods ende ver
oerden wi die groethit onser sonden. **S**iet hy
siet die sondarende ende ontfietse. hi uigadert dat si
hem wederstaen. ende nochtan wept hise goeder
tierlic alle dage biden ewangeli. **H**i meret onse
hecht die we reynre herten gheschaen wert. hy
verlaet alle dat wi misdaē hebben. **N**odus heeft
getempert die scarpehit vander wie die ontf
erheit ons verlossers. wane in die wie is ghe
screuen. so wie dit of dat doet men in erpe hem
dot mit stenen. **O**nse scepper ende onse verlosser

oxenbaerde inden vleische en den biechre sfondē
 en be doest hi niet die pine mer dat leuen. **H**i ont-
 fene die wijf die haer sonden beliede ende hi lietse
 alle genesen. **A**ldus heeft hi die hertheit der wit
 gedoeit ter onfermicheit die die gene die die wit
 mit rechte verordelt ouermis onfermicheiden
 verlost. **H**ier om is in die wit oec wel ghescreue
 dat moyses hande swaer waren daer om name
 si een stee en leiden onder hem daer hi op sat en
 de aaron en hur hielde sine hande opwerte mac
 moyses sat opten steen doe die wit rustede in die
 kerke. mer dese selue wit had de swaer hadde wat
 al di sondichde e j udroech si niet bi bermher
 ticheiden. mer si sicc hsi ouermids felce scarpheit
Aaron bedudet ee berch der scarpheit en hur ee
 vuer wien beteikent dese berch der scarpheit an
 ders dan onsen verlosser van wie is doer de pphe
 te ghesiet. **I**nde lesien dage sel wesen bereit die
 kerch des huus ons heten inden tope der zerge.
 en wie is beteiket bide vuer da die heilige geest
 en daer of seit onse verlosser **I**c bin gecome een
 vuer i die werlt te seinden. **A**ldus houden aard
 en hur moyses swere handen op ende die houden
 da masken sicc te lichter. wat die middlaer gods

en der menschen comedē mitten vuer des heiligen
geestes. die swaer gebode vander wit die doe me
se vleischelike hiekt so en mochte mēse niet gedra
ghen. ende die toghede hy lichteliker te draghen
bider gheesteliker verstandenis. wat hy malet
moises hande licht die den last der ghebode van
wit onmekeerde ter dochden of ter cracht van
der biecht ende hi bewiset ons die gheloesten der
ontfermicheit die daer nae volget als hi doet
den prophet seit. **I**c en wil des sondaers doot
niet meer dat hi bebeert werde ende. **H**ier om
scitmen onder die gedande des i oedselken volcs
tot der hoser sielen. **I**st dat een man sijn wijnslact
ende gaet si en wech ende nemet enē anderen man
en sel hi voert meer niet tot haer kerken en sel dat
wijn niet besmet ende onsuuer sijn. mer du huies
ouerspel gedaen mit veel mynres nochtan keer
weder tot mi seit onse here **H**iet hi gaf ee gheselike
nisce eens vuuls wiues togende dat mense niet
wed ontfaen en mach nae haerre vulheit. **O**let
dese geskenisse die hi voert brochte verwynnet
hy mit ontfermicheiden als hi seit datmen gheen
wyn die ouerspel gedaen heeft weder sel mogē te
faengen. in noc ontbeit hi die onrem sielse dat he

Se ontfare sel. **V** Broedere weget die laste d' groot
 Goedertierenheit die hy seit dattet gheschen en
 mach en hi tonet dat hi dat teghen die seden doē
 mach. **S**iet hi wept oec die hi seit dat besmet
 sij hi suetse oec om te helsen daer hi hem of becla
 get dat si hem gheslagen hebben. **H**ier om en verli
 se nyemant die tijt van dus groter onfermic
 heit. Nyemant en werpe van hem die boeten der
 godlicher goedertierenheit die mi hem bist. **S**iet
 dit ouerste goedertiereheit wept ons weder die
 ons van hem gheskeert hebben. ende hi beweit ons
 die tot hem weder keren den scoet der goedertie
 renheit. **H**ier om weghe elc mit wat schulde hy
 gebonden is als he god ontboet. **E**n als is hi u
 onweerde niet. **H**ier om die hem bi gode niet
 houden en woude hi kere weder. **D**ie veronweer
 dichde te staen hi staet doch op naden valle. **O**n
 se scepper tonet ons mit hoe groter mynnē hi os
 onkeit als hi doer sinen propheete seit. **I**c mer
 kede oec ende toeluster en niemant en sprac dat
 goet is. niemant en is diet ouerdencket in sijnre
 herten en seit wat hebbe ic ghedaen. **W**aerlic wyp
 en warē nummermeer sculdbich quaet te dencke
 mer d' dac wi rechte dingen niet dencken of pise

en wouden siet so ontbint hi noch dat myt voer
dencken sellen. **H**efiet den scoet van dus groter
oneherinherticheit merct dat v die scoet der onf-
fermharticheit ontdaen is. **D**ie hi bi haeren qua-
den ghepen sen verloren heuet die scoet hy datse
wel verpenschen sellen. **T**ot v seluen wert lieue
broedere tot v schue wert keert die oge uwer herte
ten en settet v oer v dit sondige wif die penitēcie
de de in ee exemplaer na te volge. **E**nde somat
dat gi denct dat gi gesondicht hebblec i uwer ioc-
heit en oec i uwer outhet bewoumet. en veget of
die smette van uwen sedē ende vā uwē werken
Alaet ons nu minnē os ulossers voere die wi-
uonwerdet hebbē mit onsen sonden. **S**iet also
ic gheseit hebbē so odoetmen ons den scoet d' gro-
ter goedertierenheit om ons te ontfacē. en men
verdōweerde niet onse besmette leuen. in die dat
wi onse besmetheit vrese so merde wijs eēs mit
ter inwendiger suuerheit als wi weder lierē soe
omhelsset ons onse he goedertierlic. wat der son-
daer leuen en mach hem dan niet onweert wesen
dat mi gewene gedwogen wort in xpō ihū on-
sen heve. **D**ie leuel ende regniert in die eenheit des
heilichen gheest god en vimmermeer. **A**men.

Des saterdaghes in die quatertemper.

In dier tijt seide ihesus den scaren dese ghelykenisse. Een man hadde een vigeboem gheplantet in sinen wijngaerde en hi quam en socht te vruchte i den some en hi en vanc daer niet. *z.c.* Lucas int xij. capittel.

Sinte gregorius omelie op dit selue ewangelie dat hi pdicte den volc te romē i sinte laumerēs.

Onse here ende onse verlosser oūmids sinen ewāgeliesspreect si somtijt mit woerden ende somtijc mit dīnghen ende somentij spreect hi mittē woerdē dat hi mittē dīge meet. **B**roedere gi heft twe dīnge ghehoert in dē ewāgeli dat is enē ondrach tīge vigeboē en ee crom wīj. En beide dese dīge dede mē goedertierlic. want hi seide dat hy gelikke nisse ende hy dede dat bidē werke. Mer dat betekēt die ondrachtige vigeboē dattet crōme wīf betekēt. en dat betekēt die vigeboē diē men heilt staende dattet wīf die opgerechtet was. Die hi vādē wīngaert qua der demerue tē vigeboē en en vant daer gheen vrucht aen. en dat wīf die op gerecht was si hadde achtien jaer crom geroeest. want hy desen ghetale vā achtien jaren werden

teiskent dat men seit dat die here des vingaerts
der dwerf gecomen was te hondrachtige vigeboe
Hier om want wi dus voergheseit hebben
in eenre sommen so hebben wi al die menige der
heiligher leren daer in bewanghen. **N**u laet ons
van elken sonderlinge vertellen een man hadde
enen vigeboem geplante in sijn wijngaerde
ende hi quam ende sochte die vrucht inden bome
ende hi en vanter niet. **D**at betekent die vige
boem anders dan die vleischelike natuer **D**at be
teiskent dat crône wijf die ned wert geboghet is
dan die selue natuer ende seit dat die crône is mit
last der sonden. **E**nde die natuer is wel gheplâet
als een vigeboem ende wel opgherecht als een
wijf. **O**ler om dat si geuallen is in haer proper
sonden al willens so en hout se niet die vrucht d
goeder werke noch die staet. want om dat si wi
karen wille ter sonden gheuallen is om dat si niet
draghen en woude die vrucht van ghehoersaem
heid so ildes se den staet van gerechticheidē **D**ie
doe site gods gelikenisse gescepen was so en vol
stot si niet i haerre weer dickeit en dat si geplâet
of gescepen was dat veronweerde te behouden.
Die he vaden wijngaerde quam der dwerfue tel

vigeboem .want hi sochte weder die natuer des
menscheliken geslachter voer die wit onder die
wit onder die wit onder die gracie. **D**ie oncket
dende vermaende en totter wijngaerts manne .
Sich het sijn drie iaren dat ic gecome bin en zue
ke vrucht in desen vigeboem en ic en vant daer
niet **H**i quam voer der wit wat hi gaf verstaen
bi der natuerlike verstandenis wat elc mit ey :
empelen hem seluen ende wat hi sculdich was te
doen aen sinen eue mensche. **H**i quam in die wit
want beuelende leerde hi . **H**i quam nader wit
ouermids gracie .want hi tonede ende dede die
tegenwoerdicheit sijnre goedertierenheit . **M**er
nochtan beklaget hi hem dat hi binnen drien ja :
ren gheene vrucht en vant wat die in gheuinghe
natuerlike wit en betert mit sommiger quad me :
schen ghedachten noch die gebode en lerense niet
noch die miraculen sijnre menschheit en bestere sy
niet. **M**er wat bedu det men mitten wijngaerts
manne anders dan die oerdene der prelaten die
als si bouen die kerke sijn so dragen si waerlike
die sorghe van ons heren wijngaerde. **D**ie eerste
wijngaerts man van diesen was sinte . **P**eter
die apostel desen volghen wi nae als sijn wi des

omwerdich. also veel al wi arbeiden om v te lere
leende bidden de berespender. Mer nu is mit gro
ter vrees te hoeren dat men den wijngaerts man
nen seit vanden ondrachtighen boeme. bouwen
of. wat becomert hi oec die eerde. Elc mensche
nae sijnre manieren i also veel als hi die stat hou
det. in desen leuen ist dat hi niet en gheuet vrucht
van goeden werken so becomert hy die eerde
als een ondrachtich boem. want in dese stat daer
hy in is so ontseit hy den anderen oersake te wer
ken Aldus elc machtich mensche in deser werlt
ist dat hy niet en huet vrucht van goeden wer
ken so gheeft hi oec becomeren den vnderen. wat
die onder hem sijn weder mitten exemplar sijne
quaetheit also bedriuet rechte alle mitte sceme sijn
re verkeertheit. Die onvruchtbaer boem staet
bouen ende die ondrachtiche eerde leit daer ond
Die sceme des ondrachtighen boems woert van
bouen ghedect en en laet de schem vander sceme
niet neder comen ter eerden Want als die onder
satij siel die verkeerde exemplaren vaden ukeer
den prelaten so bluen si oec ondrachtich en wer
den bereft vade lichte der waerheit. en si werden
waerheit si werden bedriuet mitte scheme en en ot

hetten der sonden. want van dien bliuen si van
gode cout van den datse in deser werlt qualic of
bedect sijn. mer van alle desen verkieerden maeht-
tighen so en is te hant god wel nae gheen weder
soekinge. want nae dien dat hi hem seluen ulore
heeft so is alleen te vrage waer om dat hi oec de
anderen bedruct. **H**ier om seit wel die here des
seluen wijngaers wat becomert hi oec die eerde
die die stat die hi houdet niet en oefent in goeden
werken. die becommert die eerde dien vreemde
ghedachten besweren mer nochtan hoert ons toe
voer dusdane lude te bidden. **V**ant wat die wij
gaert man se ic laet ons horen. **H**ere laet den oec
staen dit iaer also lage dat ic he d begraue wat
is dit omtrint den vighesboem te grauen sond
onvruchbaer ghedachten te berispen. want elke
graft gaet neder wert. ende waerlic als dat beris-
pen eenre ghedachten haer seluen tonet so veroet
moedicht sise. want also dicwile als wi wi ye-
mæc van sine sonden berispen so graue omtrint
den onvruecht baren boem. als van schulde der
defenyng. en wat hi nader omgrauige seit laet
ons hore dat ic daer legge ene corsmestes. **W**at
is die corsmestes ands da dat oude ncke d sode

Want die sonden des vleisches heet men mist ende
vuulchheit. Hier om is door den ppste ghescht.
Die beestē sijn veruult i haaren miste want dat is
dat beestē i haerre meeste vulen dat enige vleisceli
ke menschen haer leuen eiden iden stanckē der on
sauerheit. Ende wi also dicwile als wi enige
vleischelike ghedachten van haaren sonden berispe
also menichwerue bringē wi weder tot ouderen
ken die sonden die sy te voren ghedaen hebbe[n] +
als of wi omtrent enen onuruchtaren boem e
nen corf mestes leiden om dat si ouerdencē sel
die quade sonden die si ghedaen heeft ende dat se
vadē slachte yet werden sel ter gracie d' berouwe
misse. Hier om werpt men omtrent die mortel
des boems enē corf mestes wanneer dat oec mit
ouerdencien des ghepenses die concientie getast
wert van haerre quaethheit ende als haer die ghe
dachte ouermids berouwenisse ten ghwene re
welt ende si haer vermaect ter gracie van goedē
werkē, dan keven die woertelen des herten wed
als biden genaekē van meiste ter drachtheit vā
werkē. Si bewenet dat dat si denct dat si ghedaē
hauet haer missaghet dat si bekennet hoe diez dat
si gheweest heeft. Si rechtet op haer meninghe te

Ghen haer. en ontsleect haer herte ten beteren werken. al dus wert die somme vanden stanc weder groeyende ter vrucht. Want vanden merke der sonden se verneet dat herte hem seluen te gorden merke. ende veel isser die berispinghe horen ende nochtan veromeerde weder tot penitencie te keren en si bliuen gode sonder vrucht mer in deser werlt staen si al groen. Hier laet ons horen wat die wercmā des wījgaer. s doer toe seit ist dat hi dan vrucht maect. Ende en maect hi der niet dā so selstu he of houwē. want waerlike die hier niet en wil bi berispen wet weder ter veuchtbierheit hi sel darr of valle daer hi niet weder op staen en mach bi penitencien ende hier na selmen hem of bouden alschint hi oec hier groen staende sonder vrucht ende hi was lervende inden saterdaghe in baren synagoghen. Ende sich daer was een wijs die hadde den geest der siecheden achtien ier.

En luttel hier te vorē hebbe wite hant ghesiet. dat die he qua drie wene ten ondrachtigen vigeboem. beteiket dit selue getal van achtien waren tot dese crōmē wiue. wat opten festē daer wert die mēsche gemaect en oec inden selue festē daghe waren al ons hēn warkē volmaect. en als

men dat getal vā sessē driewerue neemt so maect
tet aechtien. **S**ant om dat die mensche die in dē
seste dage volmaect was niet en woude volmec
te werke hebben. mer dat hi voer die wit onder
die wit en int begis sel der gracie fiet was. so was
dit wijs achtiē iaer crom neder wert gehoget en
en mochte al mit al niet opwert niet sien. **E**n
die dese eertesche dinhen penst ende die hemelsche be
dinghe niet en soect hi en mach niet op wert sien
wat als hi dese nederste begeerte volget so wort
hy ghetrouwmet van der gheredicheit sijnre ghe
dachten ende hi siet dat altoes dat hi sonder op
houden denet **P**roeds keert wed tot uwer herte
en besiet wat gi tot alle vre òmekkeert iuwē ghe
dachte **D**ie ee penset vā erē die and vā gelde en
een and ò te vergaderē crue **A**lle dese sijn int ou
ste. en als haer die ghedachte in aldusdanen din
ge ionledicht so wert si ned gecromet vādē sta
et haerre gerecheticheit **E**nde om dat si niet op en
rijet ter hemelscher begheerte soe en machse niet
opwert gesie. als dit wijs die ned wert gecromet
was **D**aer na volget. doe ihūs dit wijs sach doe
riep hise tot hē en seide haer. wijs du biste ghesla
ten van dijnre siechheit ende hi leide sijn hant op

haer ende rechtewoere rechtē si haer op. **H**i liepse
 en rechtē op want hi verlicht en hulp haer **H**y
 wept mer hy en rechtet niet op als wi by sijnre
 gracie verlicht werden. mer oūmids onsen son
 den diet besletten en ūdiendē wi niet geholpen te
 werden. want ditwile sien wi datmē doen soude
 mer dat en voldoen wi niet mitten werke. wi pi
 nens ons ende werden cranc. **D**at vonnisse der
 gedachten aēsiet die gerechticheit. mer die sterc
 hiet vāden werken valt ond tot d' rechticheit wāt
 waerlic is dit thant vād sōdē pine datmē vā
 gauē tgoet aēsien mach. m̄ nochtan datmē van
 diē datmē siet bie ūdiētē ūstotē wert **B**āt sōmi
 ge gewoenslike sonde ūbīndet die gedachte dat si
 niet op genē en mach t' gerechticheit si pijn haē
 en valt. **B**āt daž si lāge gesla heeft daer valt sy
 oec bi bedwāge als s̄js niet en wil. **W**el is van
 deser ðser crōheit bidē beteissenē des mēschiken
 geslachtes geseit idē psalm **I**c bi gecrōmet en
 ūoetme dicht rechtewoert. **B**āt doe hi ſcouwede
 en mercte dat die mēſche gemaect ws ð het hogē
 licht te ſcouwe. m̄ dat hi ð sijnre sondē daer bu
 ten gedreue was en dat hi dragheit ſyne gedach
 ten doncker hiden en die hoechste dīge niet en be

geert mer die eertsche dinghe altoes in sijne her
ren omkert so riep hi in hem seluen ende seide **I**c
bin gecromt en uoetmoedicht van alle siden. Wat
waert dat die mensche verloren die geestelike be
scouwinge der hemelscher dingē en hi alleē doch
te om die noottorftichiden des vleischē so soude
hi wesen gecromt ver oetmoedicht en ver nedert
niet nochē niet tot alle siden. Hier om so wien
niet alleē die noottorftichide en treit vāden ghe
dachten van bouē. mer dat he oec ongeoorlofde ge
noechten daer ned werpe. hi en is niet alleē ghe
cromt in hi is tot alle siden gecromt. Hier o seie
ēe and ppheet vāden onsuuerē geestē die dñre
sielē seide werde ghecromt dat wyp ouer dy gaen
moghen. want die sielē staet recht als si die he
melschedinghe begeert ende si en crommet hier
niet ter nederheit wert. Mer als die quade geest
die sielē in haire rechtheit siē staen so en mogēse
ouer haer niet ouerliden is dat si der sielen onsuū
begeerten swoeyen. Hier segge si werde gecromt
niet dat wi ouer di gaē moghen. wat ist dat die
sielē haer seluen niet neder en werpt om dese eert
schē vergaecht dinghe te begheven so en heeft haer
verlierthit tegen die sielē gee macht en si en mo

Gen ouer die niet siden die se ontſien die teghen
 hem selis. en ſtrange ond aedachte van bouē **Hier**
 en my lieue broedere wi geue den quaden geest enē
 wech in ons als wi die eertſche dinghe begheven
 als wi neder ghecommet werde om dese tijclike
 dinghe te begeren. **Scame wi ons hier o dese eert**
 ſche dinghe te begeren en onser gheſachte rugge
 te geuen den viandē die op ons comē. die crōn
 is hi aensiet altoes die eerde. en hi die dese neder
 dinghe ſuet hi en aedenct niet mit wat lone hi we
 der gewest is **Hier om is bi moyses gheſeit dat hi**
 die den hœuel heeft en gheenre wijs tot priester
 ſcap verheuē en sel werden. **Ende wi alle die mit**
 Jēsus bloede verloft ſh wi werden des hoghen pries
 ters ſide **Hier om is ons bi sinte peter gheſeit.**
Bat giſte ee wtcorē gheſlac te conincklike pries
 terſcap. **Mer die den hœuel heuet hi seit altoes**
 ned were **Hier o verdrift me hē vand priester**
 ſcap wyt ſo wie hem alleen ten eertſchen dinghen
 Geest hi is ſhs ſelues oerkonde dat hi des hoechſtē
 ſte prieſters ſit niet en is **Hier bi echē die viſſche**
 die geē vīnē en hebbē verbiet me de volle teten
 want die viſſchen die vederſken aen die vinnen
 hebſken ſi pleghen oec te ſpringhen bouen oec wat

Vaer ic ons beteiken biden geuynden visschen anders dan wtücoren sielen. welke sielen waerlic allen verwandelen inden lichaem der hemelscher kerken die nu verlaert of onderset sijn mit vynnen vederen der doechden ende kunnen sprongē gheue der hemelscher begheerten dat si die broechste dinghe begeren te crighen ouernids bescouwen al ist datse weder i hem seluen valsen in haer sterflike lichaem. **I**st dan dat wi te hant bekennen dat goet vanden hemelschen lande lieue broedere so si ons leet dat wi crom sijn. **M**e sette voer oge dit crommie wijs ende den ondrachtighen viche boem. **O**uerdencken wi die quade dinghe die wi ghedaen hebben legghen wi ter wortelen onse herten den corf mestes dat onse herte dan in vrucht vanden loue vet werde. dat ons hiet ouernids der penitentien stanc gas. **E**nde al ist dat wi die hechste dinghe der doechde niet en moghen doen onse here god verbrijt hem in onsen ghwene. **V**ullen hem ghenueghen biden beginne der ghrech tichheit die die onghewechtheiden die wi ghe daen hebben castien. **G**heen ghedueren en selwesen in desen ghwene. want die bliscapen die ewelike gedurenen. sellen wegen hasteliken of dese

CC xxxvij

Duerlidende crane by onsen he ihum ypm die le
uet en regniert mitten vader i die eenheit des hei-
lighen geests god ewelic en vmmemeer Amen.

Op sinte lucas des ewangelisten dach.::.

In dier tijt teikende die herc ihus zweent
seuentich ander iongeren en sendese twe
en twe te gader voer sijn aensichte in allen stede
daer hi wocomende was. ec. Lucas int. v. capi.
Sinte gregorius omelie op dit selue ewangheli
dat hi predicte den priesteren ter fonteinē tot sinte
iohan ter latranen.::.

Onse he en onse behouder ihesus yps lieue
broedere umaent ons somtijt mit werken.
Wat sine werke dat sijn gebode wat als hi yet al
swigēde doet so geuet hi te kēne wat ni doē sellē
Siet hi sent. iij. iōgerē te gader o te pdiken wat
het sijn twe gebode der caritatēn. dat is die minne
gods en des euē mēschēn. En mē en mach d cari-
taten niet myn hebben dan tuſſchen he twee. wat
mē en seit niet dat yemāt tot hem selue caritate
hebbē mach proprieitē mer mit minen trecket hy
in enē anderē op dattet caritate sel moge wesen.
Onse herc sende twe iōgerē te gad o te pdiken op
dat hi os swigēde bewise sel wat hi die gere cari-

lute te enen anderen wert en heeft dat hi geēs syn
nes ontsaen en sel dē dienst van predicatie **E**n
mē seit wel dat hise voer s̄n aensichtē seinde in el
ke poorte en stat daer hi comen soude. **W**āt onse
herre volget sinen predikaren. wāt die prediket
gaet voer. en dan coemt onse herre ter woeninge
onser sielen. wāneer die woerde der heiliger pre-
dicacie voerlope en oūmids den woerde woerte
die waerheit int herte ontfange. **H**ier o seit psa-
pas totten seluen predikaren. Bereid den wech
des hēn en maket rechte die padē oōs gods. **H**ier
o seit die psalm **M**aect hē wech die op geuaren
is bouē d sonne ond ganc wāt onse herre voer op
bouē d sonne ond ganc die oūmids dat hi i s̄hre
passie sterf meerre glorie daer o vertwende doe hi
vand doot verrees **H**i voer op bouē d sonne on-
derganc. wāt den doot diē hi dogede ouertrat hi
doe hi urees **A**ldus makē wi den euē mēsch die
opgeuarē is bouē d sonne ond ganc als wi sine
glorie prediken uwen gedachten dat hi naconiē
die gedachten verlichtē sel mitter tegewoerdig-
heit s̄hre minne. **M**er wat hi seit den predikaren
die hi sent laet oōs hore **W**āt veel oestes is in der
werclude s̄n luttel hier o bidt den herre des destes

dat hi werclude senden in sinē oest tot veel oestes
 sij luttel werclude in gods oestes. wāt en volgē
 niet dat werc des dienstes dat hi werclude sende
 in sinē oest. **H**idt ghi lude dat voer ons dat òse
 tonge niet en útrage vāden p̄dikē tonge bedwo-
 gen ò haerre quartheit **G**od seit dē sondaer waer
 ò vertellestu mij gerechteheit **E**n echē ò der on-
 dersaten sondē wort d̄ predicarē stēme verloeden
Als onse heire ihesus yps sprch tot ezechiel die
 propheet. **I**c sel̄ dijn tonge doen vesten bouen aē
 dinden gatzel ende du selte wesen stom ende niet
 als een berispende mā want hē is ee veronweez-
 den de huus. **A**ls of hi opelic seide. **H**ier om ne-
 me ic dit dat woere des predikkens. wāt als mi
 dat volc in sinen werke veronwert so en ist niet
 weerdich dat men hem die waerheit predike.
Hier om. om welkes sonde ende misdaet men
 ontrect dat woert der predicacien dat en bekene
 men niet lichtelic. **E**nde dat eens her den swighen
 somcht hem seluen mer alijt sinen ondersaten
 ende dienres deert dat weet men sekere. **M**er ga-
 ue god al ist dat wi niet goet ghenoech en sij ter-
 doget der predicacien dat wi houden moeten.

den dienst onser stat i onnoselheit vā leue. wā
daer volghet nae. **H**iet ic sende v als lammereyn
ond wolue. **W**ant ve al prelaten als si daer recht
des regimens onthaen so verwermen se om haer
onder horinge te scoren si tone hem die vrese haer
ve macht. ende dien si vordeten soudē die scaden
si. **E**n de om datse suethit der caritatē niet en heb
ben so willen si hem schinen. ende en be kenne niet
dat si vaderen sijn. **D**ie stat d oetmoedicheit ver
wanden den si in houerdicheit van heer scappie ende
ist dat si tot eniger tijt vā bute sachte sijn sy sijn
binnenwert. **V**an desen seit die waerheit tot ee
re ander stede **S**i comen tot v in scapē clederē in
bynnē sijn si ghierihe wolue. **T**egen alle dese
dinge is ons te merken dat wi ghesent werden
als lammere onder die wolue dat is wi sellen be
houden den syn van onnoselheidē. ende niet heb
ben den bete der quaetheit wat wie die stat des
predikens onthaet hi en sel niemant quaet doen
mer dat quade udragē op dat hi mit synre sach
moedicheit gesachten sel der felice lude graciecap
dat hi gewont mit vernoye inde n anderen ghe
nesen sel die wonde der sonden. **E**n ist dat he tot
enigher tijt die to or d gerechticheit drijft dat

Hy op sijn ondsaen sel wesen moet so sel die grā
scap of die toorn sij vā minnen en niet vā wrēt
heit also dat hi die rechte des castiēs vā butē doe
en dat hi vā binnē mie vaderlike goedertieren :
heit mynne die hi vā butē als uvolgēde castiet
Dat doet dan wel een prelaet als hy hem seluen
bi scinderlinger mynnich niet en kan mynne vla
hy gene dīge die der werlt toebeheren en begeert
als hi den hals sijne għedachten niet en leget on
der die last deser eertscher begeerlieheit **H**ier om
volghet daer na. **H**ier om en wilt niet draghen
sackelkijn noch scarpe noch scoē ende gruet nie
mant inden weghe. want ee predicker sel so groet
betrouwen in goede hebben dat hy dat voerwaer
wece sel al ist dat hi hem niet voer en siet die hīf
tocht des leuens dat hem nochtan niet gebreken
en sel al waert dat sine għedachte veronse dicht
waren vā desen tħiġiġen dīng ē dat hi des te myn
mechthe voersien den anderen vanden ewigē din
gen. **E**n mē oerloft hem dat hi oec nyemāt indē
wege en gruite op datmen tonen sel hoe haestelic
dat mē den wech der predicatiē ouerlopen sel.
En ist dat yemāt die woerde bi geestelik ver
stādennisse wil ustaē so is i dat sackelkijn dat gels

besslotē en dat bessloten gelt is die wijsheit die ver
borghen is. **D**ie dus dat woert der wijsheit heeft
verwokeldest dat sine eue mensche voert te geuen
hi hout alſt gele i enē sackellijn gebendē **H**ier
van is gescreuen. Verborghen wijsheit en heime
lic ſcat wat profit is beiden. **W**at is bid ſcar
pe beteiken anders dan die last der werlt **E**nde
wat is beteiken in deser stat Biden ſcone ands
dan die exemplē van dooden werltē. **D**ie dan den
dienſt van predikten ontfact het is onrecht dat
hy draghen ſel'den last der meerliker lude comen
ſcap. dat waert dat die ſinen hals neder duwede
dat hi hem niet oprechten en mochte o hemelsche
dinge te predikten. noch hi en ſel niet aensien va
ſotten werltē dat hi niet en wane dat hi ſine wer
ltē moge verſekeren als vāden dooden vellen. wat
veel iſſer die harr quaethit mit and lude quaet
heit beſchermen. om dat ſe merltē dat ander lude
fullē werltē gedaen hebbēn ſo wanen ſi dat ſi oec
alſulē werltē tamelike doē moge. **W**at doē deſe
anders dan dat ſe hem pīnen haer voete bedecken
van der doder beesten vellen. **V**ant ele die gruet
inden wegen hi gruet o die oerdinacie des weges
niet om eerſticheit dat hi die grote toe wiſſe

wille. Hier o so wie niet om die minne vā hemel
rike. mer om die ouertalicheit van loue. tot saē
den ghenen diet horen haer salicheit predict die
griet als inden weghe want wt saken ende niet
wt menynghē so wuenschet hi diet salicheit aine.
Daer volget In so wat huse ghi comē sellet seg
get eerst. Vrede si dē huse ende is daer een lījn
des vreden so sel op dat huus die vre rustē. en en
ist niet so sel hi weder tot v leuen. Die vrede die
men van des predicaren monde ontfact of hi rus
tet in dat huus is daer een lījn des vreden. of hi
keert weder totten seluen predicare. want oft
niemant sel weten voer niet ten leuen see dat hy
den hemelschen woerde volget dat hi hoer. of ist
dattet niemant horen en wil hi die predikacē en
selsonder vrucht niet wesen. want die vrede sel
weder tot hem wert leuen. want hem sel voer on
sen here sijn loen ghetueuen werden voer den ar
beit sijns werkes wat siet hi die dat saekellijn
en die scarpe verboet te drage. Hier oerloft die
tere en die noett orste te nemē vander seluer pdi
caciē wat daer volget En i dat selue huus bli
uet etende en drintēde die biden lude sijn want
ē wercmā is sjs loens wert die biden luden sij

dat wi van hem eertsche lijftoche onfaen ende wi
brengen die lone des hemelschen vaders. Hier
om ontfent sinte pauwel dese dinge cleyn daer
hi seit **O**f wi v geestelike dinge gescreuen ist groet
dat wi v vleischelike dinge maeyen. en de het is
te merken dat daer na volget een weezman is
weerdich hys loens. want die voetsel daer me
bi leuet sijn te hant vanden lone des wercs om
dat hier dat loen vander predication aerbeide sel
begynnen die inden hemelrike volmaect wort
vanden aensien der waerheit. **E**nde in desen
dinghe is te merken datmen onsen enen werke
is schuldich twe lone. den enen inden weghe den
anderen in onsen vader lade. dat ene loen is dat
ons inden arbeide voet dat ander dat ons inder
vertisenisse weder lonet. **E**nde dat loe dat men al
dus in desen leuen onfaet dat selin ons dat
doen datmen te vromeliker oec ten ander leue
wert tiden sel. Hier om een ghemarich predicker
en sel daer om niet prediken dat hi in desen tiden
sijn loen onfaen sel. mer daer om sel dat loe ont
faen dat hi sel umoghen te prediken. **W**at so wie
daer om pdicte op dat hi hier onfae den loe des
prijses of d'gister sond twiuel hi beroeft he selue

des ewighen leens. Ende so wie dat soect dat die
dinge die hi seit den mēschen gen oeghen selle, op
dat alſt ghenoeghet dat men seit dat di om die
woerde niet gemynt en werde mer onſe here. Of
dat daer ò inder predicacie ſijn eertſchē liſtſtocht
beiaget dat hi om ghebrekes wille niet amach
tich en werde te prediken. ſonder twiel deſe en be
let niet in dat ewighe leuen den loen te ontfāe dat
hy ſine liſtſtocht ontfent in den weghe. Mer
wat doen wi dat ic ſonder droeffheit niet ſeggē en
mach. wat doen wi herden die den loen ontfauen n̄t
nochtan en ſijn wi geē werclude. Wat wi nemēn
alle daghe tot onſer liſtſtocht die vrucht der heili
ger kerke. Laet ons wege hoe grote udomeniffe
dattet is dat men hier ontfact den loen des arbeit
des sond den arbeit te doen. Hiet wi leuen vand
ghelouiger lude offerhande mer wat arbeide wi ò
der ghelouiger sielen. Bi nemē dat tot onſer be
hoefte dat ghelouige lude gheoffert habben, om
haer sonden te verlossen nochtan en arbeiden wy
mit teghen die ſelue sonden alſt recht is mit eers
ticheit d bedinge of d p̄dicatiē cumē berispe wy
gemanit om ſijn sonden openbaerlic en dat noch
swaer te is. ist dat ſo thijt eeē pſoe in d werlt mach

tich is so prijst men machschien sinen misdaden o
dat waert dat hi bi gramscap vertoent woerde
hi soude ontrecke die giften die hi te geue plach
Ende wi sellen sonder vergeten gedencke dat vā
sommigen ozeas die ppheet seit . **S**i eten mijns
volcs sondē en waer o seit men dat si des volcs
sonden eten anders dan om dat si die sonden der
misdadiger prisen om dat se dese tijeslike dinghe
niet verliesen en sellē . **N**er wi die vander goed
kude offerhande leue die si voer haer sonden geof
fert hebbē of wi se eten en swigen so eten wi son
der truiwel haer sonden . **L**aet ons merke hoe gro
te misdaet dattet voer gode is den loē vādē sondē
te eten ende niet ouermis predike teghen die son
den te doē . **L**aet ons hore wat die heilige iob seit
Ist dat mijn lant teghen mi wept . en daer mede
sine oren wenien of ic haer vrucht heb gegheten
sonder gele . **V**ant dat lant of die eerde wept te
ghen haren here als die kerke mit rechte tegen ha
ren herden murmeret ende haer vore wenien oec
ist dat die herden der geene die se horen die vā ha
ren voernader s ouermids der stemē der predica
tien ende scarp berispinghe gebouwt sijn yet van
des herden leue siē dat si bewene . **E**n die vrucht

deser eerden en et die goede besitter niet sonder
gelt. want ee bescheiden herde geuet wi dat pont
vaden voerden op dat hi toe sijnre verdomenisze
niet nemen en sel sijn linstocht vaden goede ker-
ken. Want dan eten wi mit gelde die vrucht van
onser lande als wi ontfacē dat gelt d'kerkē ende
wi arbeiden in p'disse wāt wi sijn die voerwoepers
ons rechters die toecomē sel wie sel dan boetscap-
pen den toecomēden rechter offijn wed woepers scri-
get. Hier ois ons te merke dat elc in also vese
als hi vermach hē pine d'kerken die hi ontfan-
ghen heeft te prediken den anxt des toecomēden
rechters ende die suelheit des hemelrijcs. En om
dattet niet genoech en is mit eenre en gerkier ste-
men van predikken alle menschen te gader te ver-
manē. so sel die herde elke alzo verre als hi mach-
leren. en mit sonderlinghen spreken elken bi hem
stichten ende mit synpelte vermanige die vruchte
suecken in sijnre kinder herten. Want wi sellen al-
wes wegghen dat men totten apostelen seide. ende
biden apostolen ons. Ghi sijt dat sout der werle
Ist dan dat wi dat sout sijn. so sijn wi schuldich
der goeder lude herten te souten. Hier om ghi die
herden sijt merket dat ghi gods vie voedet.

Van diesen biesten is ghebeit in den psalm dijn
beeste sellenre inwone. en wi sien diuwile dat me
stomme beesten en e steen soutes werpet o dat sp
den steen lichtken sellen ende daer of ghebetert wer
den. **A**ldus sel een priester wesen en steen souts
onder die stomme beesten. **V**ant het is den pries
ter nooc dat hi besorghe wat hi elke segge sel hoe
hi elcken vermanen sel. dat so wie aen enen priest
vergadert dat hi van hem gesouten werde in den
smalle des ewige leue als bi genakē vā soule
Vant wi en sijn der werlt of der eerden souet niet
ist dat wi der geene herte die ons horen niet en
souten. ende waerlic geuet die priester sine euen
mēsche dat sout die he niet en ontrect dat woert
des predikens. mer dan predike wi waerlic de
anderen is dat wi mit exēmple tonen dat wi pre
diken ist dat wi seluer mit godlicker mynnen be
ruert werden. en wi mit tranen dwaende die da
ghelicksche smietten vā desen lichaemlijken leue dat
niet ouerlijden en mach sonder sonde. want dan
werde wi waerlic van ons selue in penitēcie be
drueuet ist dat wi eernstelic der voerledente rade
van werke mīrken dat Bidē aensie haerre glorie
voer desen oge òsc leuen welschinnen sel dā wer

den wi waerlic in penitentie bedroeft i die minne
ds hēn ihū ypi als wi eerstelic doo: huelē gods
gebode en wi ons pinnen inder gebode onse profijt
te doen daer wi bi bekennen datse die wi even
haer profijt daden. Hier o is dat vā mōyses ghe
screuen is. Hi sette een metalen wateruat daer a:
an on ende sijn sone in soudē werdē gedwae. als
si in scā scātorz gaen souden. en dat maecte hi vā
der wiue spiegkel die lange en waecten inder do
ren des tabernakels. Want mōyses setter een eer
den water vat daer hem die priesters in dwaen
souden ende in scā sanctoz gaē. Scā scātorz heet:
men dat binenste deel des tabernakels daer die
arkie i stot en het beduut heilich der heilige. wat
die wit gods beuelet dat wi eerst gedwogē sellē
werden oūmids droefnisse van berouwenisse. op
dat onse onsuuerheit niet onweerdich wesen
en sel te vertragen die suūheit d heimelicheit gods
En hi seit wel dat dit wat uat gemaect was vā
der wiue spiegelen die altoes lagen ter dorē des
tabernakels. Want der wiue spiegelsijn die ge:
bo de gods daer he die heilige sielen altoes i besie
ende daer werden sy ghewaer of in hem sijn enige
smetten vā vuelliden Ende si beteren die sonden

van horen gedachten en als aensicht die weder
verblicken die vercierense als van dat hem haer
beelde wed gegeuen is. **W**at als si neerstelic mer
ke in die gebode os herē so bekennē si daer i son:
der twiel wat den hemelschen brudego wel beha
ghet of qualike sielen also lange als si in desen le
uen sijn so en moghen si in die ewige tabernaci:
le niet in comen. **T**er dese wiue leggen ter doren
des tabernakels. wat die heilige sielen die noch
van des vleisches cranchet verswert sijn si wach
ten ende houden nochtan mit stadtiger minē dat
ingaen des ewighen inganges. **A**ldus maecte
moises den priesteren wateruat vand wiue spie
gel. wat die wit gods heeft een wassen der be
droefheidē vā penitencie dē smetē onser sondē
daer i of te dwæ als si ons geest die dingē daē
die heilige sielen den hemelschen brudegom bi ghe
noechden te aensien inden hemelschen gheode. **E**n
de ist dat wi eernstelic in die gebode merken so sic
wy die smetten van onsen bynnensten beeldēn
ende als wi die smetten sien so werden wi bewe:
gen in droefheit der bewouwenissen. **E**nde in dese
wateruate werden wi ghedwonghen als inden
water vate vander wiue spiegelen. want het is

CC xlvi

noettorfäkeit als wi ghepint werde om ons selues bedroefnisse dat wi oec onser onderhoriger leuen minnen en besorgē sellē wāt die bitterheit deser droefheit sel ons also dwinghen daese ons niet of en kex van ons euens menschen hoede .

Wat vordert dat wi ons seluen minnen en onsen euens menschen late of wat vordert echter ist dat wi onsen euens menschen minne besorghen ende ons seluen laten . want in die bekragelheit vande tabernakel beual mē gheel twewerue geuerwet te offeren . op dat voer den oghen gods onse caritate gheuerwet wesen sel mitter mynnē gods en des euens menschen . want die myt hem seluen waertachtelic die sinen scepper puerlic myt . wāt dan verwet men dat gheelt twewerue als die gedachte ontstecken wert tot haer seluen ende tot haren euens menschen witter mynnē der waerheit

TMer onder dit is te weten datmē also houdē sel die scarpheet der gerechticheit iegens os enen mēsche quaetheit so datmē i die hette d scarpheet in geente manier acht en laet die doget der sache moedicheit . wāt eens priesters gramscap en sel niet wesen te haestich en verstormet . ni si sel meer wesen sache de vter swaerheit vā sine rade Hier

om sellen wi oec drachten die wi corrigeren en
corrigeren die wi dragen ende waert dat van
beiden die een ontske dattet of in sachtmoedic
heden niet en werde eens priesters daet. Want
hier bi ist dat inden dienste des tempels inden sta-
pelen des wateruaerts ghegroeuet waren libaerde
en ossen en cherubinen. Want cherubim beduidet
volheit der kunsten. Welter wat ist dat men inden
stapelen die liebaerde niet sonder die ossen noch
die ossen sonder die liebaerde niet en maect want
wat beteiken anders die stapelen inden tempel
dan die priestere in kerken die als si die sorge
van regieren dragen so dragen si gelijc stapelen
den last die men daer op settet in desen stapelen sijn
cherubim ghemaket want het betaemt wel dat d
priesteren herte veruult sijn mitter volheit van
kunsten. want biden liebaerde is beteiken die
vrese d wretheit en bide ossen ghedochsamheit
va sachtmoeidicheit Ende aldus en ware inden
stapelen noch die libaerde sonder ossen noch die
osse sond libaerde gemaect want altoes selmen
ees priesters herte hueden mitter vrese d wretheit
die doechde der sachtmoeidicheit so dat die sache
moeidich ic de toorn scuite en die selue sachtmoe

Dicheit om dache niet onghemaniert werden en
 sel die woorn der strencheit vermermen sel. **M**er
 waer o segge wi dese dinghe als wi noch somige
 sien die verschwert sijn mit veel wreden werken. **D**e
 priestere seg ic al wenende dat wie ghehoert heb:
 Ben dat sommighe van v liden die heilige ordine
 en wijnghe geue om gelt en dat ghi die geesteli-
 ke gracie verdoept. en dat gi vaader lide gaet
 heit mitter seade van sondē dese tijcklike gewinne
 hoper. Waer om en comet in v memorie niet dat
 ons h̄i steme beuelende seit. **G**i hebt te ughoefs
 ontfange gheft te ugeefs **W**aer o en brenget gy
 oec niet voer die ogen uwer ghedachten dat doe
 onse verlosser inde tempel come was dat hi om
 kerde die setele der gheente die duue ucoftē en
 der wisselare gheft omstortede. **W**at wie sijn die
 die liden i gods tempel die duue vercope ands
 dan die die inder kerken gelt nemen vanden op
 legghen haerre handen. **W**ant bi diesen opleggē
 der hande wert die heiliche gheest vanden hemele
 ghegheuen. **A**ldus ucoeft men die duuen. wat
 dat opleggē o hande daer men den heilige gheest
 mede ontfact geuet men o gelt. **M**er onse ulosser
 keerde om o geente setelen die die duuen ucoftē

Wat si aldus daniger cumenscap wert die prijs
like staet gedestruert **H**ier om ist dat die heilige
mit rechtē die quaetheit der symone verdoemen
en si beuelen dat men die van priesterscap beroue
die soen suessen vanden mynghe ende den oerde-
nen diese gheuen. **A**ldus keertmen omme die
setel der ghenechte die duuen vertopen als die ghe-
esteliste gracie vertopen of voer die menschen of
voer gode beroeft werden vand priesterscap **E**n
noch sijn veel ander quader werken prelaten die
nu voer der menschen oge verborgen sijn. **E**nde
veel isser die hem heiliche herden voer der mēschē
oghen tone. en si en scame hem niet voer den oge
des synnensten rechters in horen heimelicheiden
selic werden ghesien. **V**oerwaer die dach sel co-
men. comen sel hy. ende hi en is niet verte daer
herden herde hem in opēbaren sel. en elcs werc sel
hy int openbaer voert brenghen. **E**nde die nu d
ondersaten misdade ouermids de prelate quade
werke bi hem selue wredeliste oer desen. **H**ier om
doe hi inden tempel comen was doe makte hy als
by hem seluen een gheselcken van cordikens
ende hy verdreef oec wt gods tempel die quade
ende valsche comas ende heerde omme der geen:

re sete die duuen vercoeten. wat der ondersalten
misdaden staet hy bi den hierde . mer der prelaten
sonden staet hi bi hem seluen. **N**iet men mach u
den menschen missaken. dat men hemeliste doet in
waerlic die rechter sel comen voer welken hem
nyemant swigende en selmoghen verberghen
dien hi niet en mach bedrieghen mit sinen misse-
kene. **T**roedere een ander dinc is dat mi ang
teliste moet vander herden leuen . mer om dat
dit machschien nyemast en selt oec duncken ont
recht dat yc segghe so wroeghe ic miseluen oec
daer mede. al ist dat ic van node den angst der on
wittigher die men barbaren heet seer onwillens
daer in legghe. **V**ant wi sijn neder geuallen ten
orbaer van buten ende wi hebben een ander dinc
van eren ontfanghen ende wi volden een ander
dinc inden dieste van onsen werke. **N**i laten ach
ter den dienst des predikens ende tot onser py-
ne so ic sie merde wi bis scope geheten ende houde
den namen der eren niet der doghet. **D**ie ons be-
uolen sijn laten wi gode ende wi swigen. si legge
in quaden werken ende wi en doen daer niet toe
die hant des castiens. si werden dagelics verlore
By veel quaethei den. wi sien tuerlofelic toe dat

se ter hellen varen wert. **N**er wanner selle wy
vreemt leuen corrigeren moghen die ons selues
leuen verruikelosen wâr ô dat wi veronlediche
sijn van werkeliker sorghen en des werden wi bû
nen so veel ongenoeghlicher so ri meer eernstig
schinen totten dinghen die van Buten sij. **V**ane
ouermits der gewoenten der eerscher sorghen so
wort ense gheachte verhaert ter hemelscher bei
gheerte by deser werlt werke so en mach si niet
vermowret werden totte werken die tot gods
caritate behoren. **H**ier om seit die heiliche kerke
wel van haren leden die cranc sij. **S**i setteden mi
wachtere inden wîngaerde. **I**c en wachte minne
wîngaert niet. **V**ant die wîngaerde sij onse
werke die wi oefenen mitter gewoenten des da
gelijcē leuens. **N**er wi die wachtere inden wîn
gaerde sij wi en wachten onsen wîngaerde niet
want als wi i vreemdē werke u onledicht wer
den so verruikelosen wi den dienst ons werkes
Elieue broedere ic wane dat god ghe meerre on
recht en gedoget dē vā priesteren. **A**ls hi seit dat
die gene die hi geset hest om die ander menscē
te beteren en te corrigeren se van hem seluen ghe
u. **Y**or. x. dec quart hic als wi sondighen di

CC xvij

schuldich sijn die sonden te bedwingen. En die
wile geualste dat swaerre is dat die priestern
die haer goet ware schuldich den armē te geuen
oec selue ander lude ontweuen. Ende dae si dic:
wile als si sien enighe oetmoedelic ende sinuerlic
leuen dat sise bespotte. Hier bi merct wat van
den crudde gheschiet als die herde wouue werden.
Want dese ontfacen die die hude vanden crudde.
die hem niet en ontfien ons heren crudde te uradē
die schuldich ware gods crudde te behued iegēs
die hem quaet doē souden. wi en suelien gheen ge-
win der sielen. wi sijn alle daghe veroldiche toe
ons selfs behoeften wi begeren dese eertsc̄he din:
ghe wi ontfacen mit eerstiger herten dese mensc̄
helike glorie. Ende want wi bouen den anderen
gheset sij so hebben wi te meer oerloft te doden dat
wi willen. Ende den dienst der benedixien dien
wei ontfangen hebben. verkiern wi in ee proeven
van hoeveerdicheiden. wi laten gods satiken ach:
ter ende geuen ons ter eertscher comenscap. wy
ontfaen die stat der heilicheiden ende bewynden
ons in eertschen werke. Waerlic is in ons uwelc
dat ghescreuen is. Ende het selwesen ghelyc den
volkē also die priesters. Want die priesters en

schelst vanden volke niet. als hi mit ghenre ver-
diente des leuens bouen des volcs doē en gaet.
Laet ons aenwoepē **J**heremias crānē. merke on-
sen drot ende lewesen en segge **H**oe is dat gout
verdonckert. hoe is die bestē iwe verwādelt. hoe
sijn die stene der sanctuarien gestwoeiet int hooft
vā alle straten. waerlic dat gout is verdonckert.
want der priester leue dat hier voermaels clae
was oūmids glorien der doechden dat tonet men
nu zeer te lasteren bidden nederen werken die si
doē. **D**ie bestē iwe is uwādelt wat dat habtē vā
heilichiden is comē ten last dē versmaetheidē. **B**i ha-
ven eertschen en otineren werke. **M**en plach die
stene vand sanctuarien bynē te houden. noch
die hoge priester en namē voer sij borst niet an-
ders dā als hi gaen soude in scā sanctoru en daē
openbaren sonde i die heimelicheit sjs lieue Broe-
dere wi sijn die stene der sanctuarien die altoes
openbaren sellē in die heimelicheit gods en het is
noet datmē ons daer nūmermer buiten en sie
dat is datmē ons nūmermeer sie en sel eertsche-
dinghe doen. mer die stene vand sanctuarien sij
gestwoeiet int hooft van allen straten. want si die
biden leuen ende bedinge altoes bynien waren

Schul dich te wesen sy gheuen hem wt wert ouer
 mids quaden leuen. **S**iet het en is nu welna geē
 doen der werlt dat die priesteren niet en volghen
 ende doen **V**ant als si die in gheestelike habite sijn
 doen die dinghe vā buten so legghen die stene der
 sanctuarien als buten. **V**ant in grizescher tale
 heet me die strate vāder wijsheit so legge die ste-
 ne vander sanctuarien inder strate als enige reli-
 giose lude volghen den widen wetheit der werlt. **E**n
 si en sijn niet alleē gestrooit inden straten mer oec
 int hout vāden straten, wāt si doen bi begheertē
 dit werke deser werlt ende nochtan fuelkē si die
 heilicheit d' even vā haren religiose habite. **G**ldus
 sijn sy ghestrooit int hout vāden straten, wāc sy
 leggen ouermids den dienste des wercs, ende sy
 willen gheert wesen vāden beelde der heilicheit
Vhi aensiet mit hoe swaren sweerde die werlt
 geslage wert **B**aer d' woit dit ghedaen ands da
 sonderlinge om onser wille. **S**iet hoe veel steden
 sijn verstoort borgē om geworpen en de kerke en
 closteren gheestrueert ende sijn ghemaect slecht
 werl, mer wi sijn den volke dat verderft mer liers
 der doct die wi seuldich hadde gheweest behids
 te sijn ten leuen wert, wāt wt onse sonden is die

scare vā den volke verslagēn. Want d' onse vreke
kesheit en worden se niet gheleert ten leue. Want
wat selick des mēschen siels segge te wese ands
dan die spise ons hēn die daer daer toe gescepen
sijn dat sijn sijl lichaem uwandeLEN sellē. Dat is
dat si tide sellē int wasse der heiliger kerke. Mer
wi ware sculdich te sijn dat sout vā deser spisen
want also wi gheseit hebben een luttel hier te vo-
ren so seit men den predikaren die men sendet.
Chi sijt dat sout der werlt. Ift dan dattet volc
gods spise is so souden die priesteren dat sout vā
der spisen sijn. Mer wat als wi ophouden ende
cessieren vander oefeninghe der bedinghe ende hei-
licher predikinghe so is dat sout verlust of ver-
dwaest gewordē ende en mach goede spise niet
souten. ende hier om en wert die spise van haren
sceper niet onfanghen want ouermids eischin-
ge onser uzuchtē en wert se niet gesoute. Hier
om laet ons merke wie si sijn die bi onser tongē
bekert werden. ende wie van onsen berispele vā-
ren verkeerden werken ghebetert sijn ende pe-
nitencie gedaen hebben. Wie sine onsuuerheit ghe-
laten heeft bi onser lere. en wie hem van hoeueer-
dicheit ende ghiericheit of gheleert heeft. Wegen

wi wat ghetwijn wi gode ghedaen hebbe die van
hem ontfanghen hebben een talent en gheseint
sijn omenescap te doe **Wat** hi seit Doet come
scap toe dat ic come. **Giet** hi is tehant ghescomen
hy eischt van onser comenscap dat ghewin. hoe
daē gewin vā sielen sellē wi in brenhe voer sij aē
kōmen vanden werne onser predication. **Atten**
wi voer onsen ogen den dach vā so groter scerp-
hie daer onse rechte in comen selende rekeninghe
dien mitte knechte die hi sijn talent geleut heeft
Giet men selhe sien in tisliker moghschit ond
die chore der engelen en der archangelen. **Indē**
grooten ondersoeken selmen voertbrengen die
menichtē vā alde muercore ende vāden quaden
Ende men seldaer tonē wat elc gewracht heeft
Daer sel sinte peter opēbaren mit iuda die hi be-
keerde ende die hi nae hem crecte. daer sel sinte.
pauwels also ic segge mach leiden alle die wele
bekerte. **Daer** sel indē aēschine des rechtens **An**
dreas leiden bekerte achaim. **En** tomas indē
Daer sellen die rāme vā ons heren aū de opēba-
ren die mitte heiligher predication nae hon crec-
ken baer aū de onder den goede. **Hier** om als al
Dus veel herden haren aū de comen sellen voer

des ewighen herden oghen. wat sellen wi on sali ;
ghe segge die tot onsen here na onser comenscap
ydelcomen die die name van heiden hebben ende
wi gheen scape en hebben die wi sellen moghen to
nen van onsen voetsel wesen. **W**i sijn hier herden
gebeten ende en leide daer gheen cudde. **M**er al ist
dat wi se vreuelozen sel die almachtige god sij
scape laten neen hi niet. **W**ant also hi bi den pro
phete ghelouet heuet so noet hi se Bi hem seluen en
alle die hi voermielket heeft te leuen die leert hy
mit pdiskinghe van gheesslinghe en mitten geest
van bewouwenisse. **W**ant bi ons liden come die
ghelouighen ten heiligen doepsel si werden gele
nedijt mit onsen bedinghen ende biden op leggen
der handen ontfacen sise van gode den heiligen
ghest. ende si comen daer mede te hemelicte ende
wy trecken nedwert by onser vreueloosheit die
wtuercoren valen in dat hemelsche lantschap ghe
suert mitten handen der priesteren. ende oec die
priestere haesten hem ter tormentente wert ter
hellen ouermids karen quaden leuen. wat dinge
hier om selie seggen dat die priester ghelyc sij
anders dan waert water van doepseldat der ge
de sonden die ghevopt werden of dwigt ende

sendet se ten hemelrike wert ende dat water sine
 laet daer nae in die vule eerde. **V** Broedere laet
 ons dit ontfien onse dieste bedwinge onse wer
 kie. Laet ons alle dage dencken dat ons onse so
 den moghen werden vergeue. dat onse leuen niet
 en blive ghebonden mit sonden bi den almacha
 ghen gode die ander dagheleys onthint Dencke
 wi sonder ophouden wat wi sh. merken wi onse
 dienst. wege wi den last die wi ontfange hebbē
 Doen wi mit ons seluen dagelyce die rekeninge
 die wi mit onsen rechtē hebben te doē En wi sel
 len aldus ons selues sorghe doen dat wi niet en
 verreukelosen die sorge ons euē menschen. dat so
 wie hem toe ons voget dat hy gheuten werde.
 mitten soute onser tonge. **V** Als wi yemant sic
 die he tot onsuuerheit gheuēt die selmen verma
 nen dat hi hem pine mit hyslic sh quaethheit te bedi
 gen ende dat hi bi dien dat gheorloft is lere ver
 wynnen dat ongeorloft is. Als wi enige man
 sien die in echte sit dien selmen vermanen dat hi
 also oefenen sel die sorghe der werlt dat hi gods
 minne niet achter en sette. ende hi sel also ghenoe
 ghen shns wijs wille dat hy oec niet missaghe
 shns sceppers wille. Als wi enien clerc sien dien

selmē vermanen dat hi also leue dat hi den weet
keli kude eyēpel sijns leuens geue Dat is waer
yt dat men in hem te rechte berispede dat wt sijre
misdact die goede geruchte onser vlien daer niet
oefeswert en werden Als men enen monic siet
so selmen hem vermanen dat hi bltves voersien
sel te houden die waerheit sijns habijts in sine wer
ke in sprekken ende in sinen ghe dachte ende dat hi
volmaectelic late datt werlt toebehoert ende dat
hy in sioen habite tonet den ogen van buten. dat
hy dat besede voer den oghen gos in sinen seden
Dese die te hant is heilich mē vermane hem dat
hi wasse. Die ander die noch is misdadich men
vermāe hem dat hi hem better. dat so wie hem aē
eren oriester voeget dat hi van hem gesoutē we
de mitten souē van sinen woerden Broeder dese
dinhe dencket neerstelic mit v seluen. dese dighe
doet v euen mēschē en bereit v selue den almach
tighē gode vrucht te geuen vanden oerbaer dien
gbi onfangē hebt. Mer dese dingē die wi segge
sellē wi ket onder ons behoudē bedende dā spre
kende. Bidden wi god die woude dat wi herden
gheheten werde sondē i den volke uſeen nos bid
den wi dat wi voer dinē ogen mogen wesen dat

wp mitter menschen mo de gheheten sijn. Bi onse
heilichem ypm dñe sone d' e mitti leuet en regnere
in die eenheit des heiligen geestes een god ewelic
ende vimmermeer. Amen.::

~~V~~anden apostelenne ghemeeen.:

In dier tijt seide ihus sine iögeren. Dat is
mijn geset dat gi ondrlinge mynt also ic
v gemyne hebbe. etcetera. Johannes int. xv ca.
Sinte gregorius omelie op dit selue ewangelie
dat hi predicte te romē i sinte pancras kerk.::

Als alle die heiliche scrifuerē vol
sijn vāden geboden ons herewat ist
dat onse here seit vander mijne. als
van enē sonderkoghen ghebode. dat
is mijn geset dat ghi onderlinge mynt anders
dan dat alle gedat is vander mīnen allene ende
dat si alle een gebot sijn. Want so wat men gebie
det wort gheuestet allene in die caritate. wat als
veel telgen eens boems wt eenre wortelen comē
also wassē vele dochtērē wt eenre caritatēn en ee
sellich des goeden werts en heeft niet groens en
bluet hi mit inder wortel der caritatēn. Al dus
sijn ons heren gebode veel en ee veel isser bi meni
gerhande werke. en een in die wortelen d' caritatē

VEnde homē dese minne houden sel bewiset on
se herte in veel sentecien van sijnre scriftueren hi se
ueelt die vriende in hem te minnen. ende den via-
de om hem te minnen. **W**āt die heest waerlic die
minne die sinen vrient mynt in gode ende sinen
viant om gode. **W**āt sommige sijn die haer naes-
ten mynnen. mer dat is bi begeerlichkeit d' maech
scap en haers vleisches nochtan en weder seggen
in deser mynnen niet den menschen die heiliche
woerde. mer heet is oec ee ander dinc dat men al
willens der naturen doet. ende een ander dat men
schuldich is te doene ons heren geboden wt myn-
nen der ghehoersaemheit. **W**āt dese mynnen haer
naeste nochtan en leiajen si niet die beghe lone
vander mynnen. want si bestae haer minnen vlei-
schelic en niet gheestelic. **V**Hier om doe onse he-
seide dat is mijn gebot dat onderlinge mint so sei
de hi daer scaphants toe also ic v ghemynt heb-
be. als of hy opelic seide. Daer toe mynnet tot
dien dat ic v ghemynt hebbe. **N**ieuwe broedere
in deser dinghen is eerstelic te besien dat die ou-
de viant als hi onse herte trect ter mynnen deser
eijclicker dingē. hi wecket op en verperret onsen
crackē euē mē schen tegēs os die ons p̄nt os te

nemen die dinghe die wi minnen. ende die oude
 viante die dit doet hi en mit niet die eertiche dinghe
 te nemen. mer dat hy die caritate dat is die
 mynne in ons luden slaej sel. **Want** dan verwernē
 wi haestelic in hate. ende als wi buten begere on
 uerwonne te sij so werden wi binnē swaerlic ge
 slaghen als wi cleynē dinghe vā buten bescherē
 so verliesen wi vā binnē die alre meeste dinghe.
Want als wi dese tijlische dinghe mynne so uilieſe
 wi die gewarige dinghe. wat else die ons dat os
 neemt hi is viant. mer ist dat wi onse viat begi
 nen te haten so ist binnē dat wi verliesen. **Hier**
 als wi yet van onsen euē mēſchen ghedoghen vā
 buten so sellen wi teghen den verborghenen rouer
 van binnien waken die nummermeer het ver
 wonnen en wert dan als mē den rouer vā butē
 mynt. **Want** het is een die hoechste prueuinghe
 der caritaten ist datmen dien mynt die viant is
Hier si ist dat die waerheit selue ghedoget die
 galghe des crutes ende nochtan bewiset hi den
 ghenen die hem cruisten die begeerlichkeit vanmē
 nen als hi seit. **Want** verghif hem want si en
 weten niet wat si doen. **Want** wonder ist dan dat
 die jongere haer viande mynien als si leue als

daer meistert dan sine viande mynt als men hem
dodec. Ende die grottheit deser minne verclaere
hi dan als hi naescit. Niemant en heest meerre
mynne dan dese is dat iemant sijn siele sette voer
sijn vriende. onse here was oec ghecomen o voer
sine viande te steruen. ende nochtan seide hi dat
hi sijn siele allene settet soude voer sijn vriende.
op dat hi ons waerje tone soude dat als wi ge
wyn doe moghen van onsen viande die te myn-
nen so sijn die oec vriende die ons veruolghe
doen. Mer fiet nyemant en veruolghen ons
totter doot. Daer bi moghen wi dan prueuen of
wi onse via inde minne. Mer het is dat me selde
inder kerken vrede daer openbaert mede wort of
wi sellen mogen steruen om die mynne inde tide
der veruolghinghe. Daerlic dese selue iohannes
scit. Die dat goet deser werke heeft ende fiet dat
des sijn broeder noet heest ende sluit hy sijn her-
te van dien hoe ghe duert die caritate gods in he
Hier offeit oec iohannes baptista. Die twe woc-
ke heeft hy gheue den enen die ghene en heest.
Die dan inder tijc des vredes om goede niet en ge-
uet sine wc. wanneer soude hi inder vernolghen
ghe gheuen sijn siele. Hier om op dat my oec

die cracht der minnen onuerwonneen blive inde
 vernoey so selmen se oümid's onfermerticheit;
 den voeden inder tijc des vreden. so dat si eerst leue
 den almachtighen gode haer goet te delen en daer
 na hem seluen. Daer volget. **G**hi sijn myn vrien-
 de. **O** hoe groet is mijns sceppers onfermicheit
 wi en ware niet weerdicheit knechte ende wi wer-
 den vriende gheheten **O** hoe grote weerdicheit is d'
 menschen dat se gods vriende sijn. Mer ghi hebe
 ghehoere die glorie d' weerdicheit nu hoert oec
 den aerbeit vanden stide. **I**st dat ghi doet dat ic
 v beuele. als hi openbaerlic seide. **G**hi verblit van
 der hoechheit. mer liet mit wat aerbeide dat me ter
 hoechheit comet. **H**ester doe zebedeus sone mit haer
 ve moeder beden versochten dat die ene tot gods
 rechtheit hant sitten sonde ende dat die ander ter
 luste hant. **D**o hoerden si moghet ghi drinckien
 den kielc die ic drincke sel. **G**hi sochten tehant die
 stat d' hoechheit. en die waerheit wepse weder ten
 wege der oetmoedicheit daer si mede ter hoechheit
 come souden. als of men seide **D**genoegte te hat
 die stat d' hoechheit. mer dat bereide eerst die weh
 des aerbeides. Quermits den kielc comet me tott
 mogeheit. **I**st dat v herte beglycert dat usotet. so

drincket eerst dat bieter is. Aldus coemt men
oumids den bitteren drackie die me maect ter blis-
scap van salicheiden That en sel ic v niet knechte
gescreve en weet niet wat sy he doet. wat ic hebbe v
mij vriede gescreven. wat alle dinge die ic van mij
nen vader gehoert hebbe die hebbe ic v sondet ge-
daen. Welc sijn alle die dinge die hi van sine va-
der hoerde. die hi woude dat sinen knechten kun-
dich worden om dat se makken soude sijn vriende
ands dan die bliscap vander innwendiger cari-
ten ende die hoechteden des ouerste vaderlandes
die dagheslakkes in onsen herte druct ouermids in
senden der mynnien. Want als wi horen die ko-
uenste bliscapen ende wi die hemelsche bliscapen
mynnien so bekennē wi se chant. want die mine
is bekennet. Aldus bidde hi he alle dige kudich
gedaen die vand eertscher begeerten uwandelt
ware en berneden mitte vuere der hoger mynē
TDie propheet sach aen dese vriede gods doe hy
seide. God van mi sijn zeer gheert dine vriende.
Een vrient heet also veel als een hueder des ghe-
dachteren. Want die psalmiste aldus gods wtuer
coren ende oec witteruelde verscheiden sach van-
der minē en lieften der werlt en dat si gods wille

wachter in den hemelschen geboden. verwonderde
 hem van gods vrien de ende seide God mi sijn zeer
 geert dme vriede. Ende als of wi vā hem vrage
 den thant datmen ons legghen soude die sake vā
 dus groter even so seide si daer thāt toe. haer pri-
 celielheit is zeer gheslachtet. Siet die rotuer coren
 gods castie haer vleisch. Si geslachte haer geest
 si ghebieden den duuelen si blenchiē van doechde
 si veronwerden dese tegemoerdighe dingē en si
 prediken dat ewighe vadlant mit stemmen ende
 mit seden. Dat vadlant mynē si steruēde daer
 om en si tiden daer toe oūmids tormenten. Men
 machse doden mer men en machse niet daer of lie-
 ren. Hier om is haer princelicheit zeer gheslachtet.
 In deser seluer passien daer si mede vielen inden
 doot des vleischs. beſiet hoe ghet was die hoechheit
 haer te gheachtē. Baer bi qua dit toe. ands daē
 dat haer princelicheit zeer gheslachtet was. Mer al
 ist machschie datter groter luttel sijn daer o seide
 hi daer toe Je ſelle outele ende ſi ſelle gemenich
 uoudiche werden bouē dat ſaint Broedere aefriet
 die helle werlt is vol martelaren. thant volnae
 en is onser also veel niet dieſe ſien mogē als wi
 veel orkoden hebbe & waerheit Hier o die goede

syjn die sy d's gemenichuoudicht bouē daer sanc
wāt si en mögen rā ons luden niet werden beuā
ghē hoe u eel hoerre is **M**er so wie tot deser weer
dicheit gecome is dat men hē gods vriēt heet . hi
aen sie hem in hem seluen ende die ghauen die hy
bouen hē ontfanghen heeft . des en ghue hi niet
toe sinē verdienten op dat hy niet tot onvriene
scap wt en breke **H**ier o volget daer na **G**hi en
hebt mi niet ucore . mer ic hebbē v vercoren ende ic
hebbē v gheset dat gi gaen sellet en vucht bregē
sellet . **I**c hebbē v gheset ter gracie . ic hebbē v
gheplante dat gi gaen sellet willende en vruchte
brenghen werkende . **I**c hebbē gheset dat ghy
gaen sellet willen de **W**at dat men iet doē wil . dat
is te hanc mitter ghdachten te gane . **E**nde hoe
daen vrucht si bringhen sellen sietmen **E**nde dat
urwe vrucht ghduren sel . **A**ldat wi aer beiden
na deser werlt is ons cumē genoech tot der doē
want die doot die ons daer tuschencomet cortet
of die vruchte ons aer beides . **M**er datmen om
dat ewighe leuen doet dat houtmē oec nader doot
ende dan begint dat te openbaren als men begin
net niet te siene die vruchte des vleischelikē aer
heits wāt als dus begint daer dat loen . daer dese

arbeit endet hier. **H**ier om so wie chant die ewi
 ge dingē bekennet dese chelike vruchten werde
 sonde in sinen herten. laet ons alsoelike vruchte
 werden die als die doot alle dingē breken sel-
 dat nemen. **M**ant dat gods vrucht beginnet vā
 der doot dat orkondet die propheete die seit als
 hi sinen ghemyneden den slaep geest so is dit des
 heren eerfnisse. **C**lc die inder doot slaept hy ver-
 liest sijn eerfnisse. mer als onse here sinen wtuer-
 coren slaep geuet so is dit des heren eerfnisse wat
 als gods wtuercoren comen sijnter doot dan vīm-
 den si die erfnisse **V**aer volget **D**at so wat gi de
 vader bidden selt in mynē name dat hijt v geue
Siet hier seit hi so wat ghi den vader biddē selt
 in mynē name dat hijt v geue. **E**nde hi seit echē
 biddē seluen ewangeliste. so wat gi biddē selt in
 minnen name hi selt v gheuen tot nu toe en hebdi
 i minē naem niet gebedē. **N**it dat al dat wi i des
 soes naē biddē ons die vad geuet. wat is dat
 sinte pauwel onsen he drieruerue bat en en ver-
 diēde niet gehoert te werde. **M**er he wert ghesci-
 di is ghenoch mijn gracie want die do get were
 volmaect inder cracht. **E**n hat hi niet die also
 voerhaeringhen predikher was inden name des

soens ende waer om en ontfene hi niet dat hi bat
hoe is dan waer dat so wat wi eyfchen sellen i des
soens naem dat ons dat die vader geuet **O**f die
apostel sinte paupel hadt dat van hem genomen
werden soude die enghel sathanas ende nochtan
niet en ontfene dat hi bat. **N**er des soens name
is ihesus. ende ihesus bedudet behouder der salic-
heit. **D**at bidt gherariclic in ons behouders na-
me die dat hic dat der gherariclicher salicheit tee-
behert. **B**ant ist dat men bidt dat niet oerbaer
sic en is so en biddet men den vader niet in ihesus
name. **E**nde hier om seide onse here desen seluen
apostelen doe si noch cranc ende siet waren. toe
nu en hebdi niet ghebeden in minen name als of
men openbaerlic seide ghi en hebt niet ghebeden
in des behouders name want gi en hebt niet cum
nen suecken die eweghe salicheit. **H**ier om ist dat
paulus niet ghehoert en wert wat hadde hi ver-
lost gherwurden vander becoringhe so en soudet
hem niet hebben ghewoerdert ter salicheit.

T Siet oec myn alre vtuerwelste broedere my-
sien hoe veel uwer hier ghecomen is tot des mar-
celaren feest ghi knypte. ouer uwen knypen. ghy
slukt voer uwe borste. ghi laet wt gaen woerde

van bedinghe ende van belien. **G**hi maket u aen
siche mit cranen nac. mer ic bidde dat ghi u be-
dinghe merct besiet of gi i ihesus name bide dat
dat is of ghi eyschet die bliscat der ewigher salic
heit want in ihesus huse en suelket gi ihesus niet
ist dat ghi i den tempel der ewicheit ongesateleke
bidt om tijtlike dinge. **S**iet die ene eyschet i sij
re bedinge ee wijn. die and eischet ee dorp. die oede
eyschet een chet. ende die vierde bide dat me hem
gheue teten. **W**el is waer als dese dinghe ghebre-
ken so selmense bidden vaden almachtighen goe-
de. mer wi sellen altoes ouerdenken dat wi ont-
fanghen hebben wt des selfs ons behouders ghe-
boden. suect eerst dat rike gods en sine gerechtig-
heit ende sine gerechticheit ende alle dese dinghe
sellent u toeghewoerpen werden. **E**nde daemen de-
se dinghe aldus van onsen here eischet dat en is
gheen dolen op dat mensche niet alte vele en eyschet
mer noch dat swaere is een ander eyschet sinen
viant doot. ende hem die hi mitte swaerde niet
veruolghen en mach die veruolget hi mit bedin-
gen. ende hi leest noch dien me vloect. ende noch
tan dese die he vluect is thāt misdadich vāsint
doct gehou dē god bewelt datum dē vijt mie noch

can bift mē gode, dat hi den viant dode. So wie
dat alsoes bidt in sine bedingen hi vecht ieghe
den scepter. Hier bi is onder iudas ghescreven
gheseit, sine bedinge selwerden in sonde. Die be-
dinge is in sonde als mē bit dat hi verbiet dien
men bidt. // Hier offert die waerheit Als ghi
staet te beden ugeuet ist dat gi iet hebt i uwē her-
ten. // Ende dese doechde van geuen tone wi cla-
erlic, eerst dat wi een oerconschap voert brengē
ute ouden testament. Baerlic doe die van iudea
haer scepters gerechticheit mit haaren sonden verhol-
gen had den so verhoet onse here sine propheete va-
bede ende seide. En nem niet aen prijs noch bedi-
ge voer hem. Ist dat moyses ende samuel voer
mi staen so en is mijn sielse tot desen volc wert niet
wat ist dat mē so veel vads achterlaet en dat mē
alleen moyses ende samuel voert bregget. // ne to-
net die wonderlike doct van desen tween om te
vererigen als men scit dat se oec niet en moghen
bidden. Als of onse here openbaerlic seide noch
die en hore ic oec niet die ic om die grote verdiē
te haerre bede niet en veronwerde. Baer ist dat
moyses ende samuel voer die ander vaders ghe-
set sijn inder hedinge ands nergent omme dan

dat men leset dat dese twe alseen in alle den oude
testament oec voer haer viande bidden. dat vole
woude den enen van desen twee stenen nochtan
hadt hi onsen here voer den gheue die hem stene
wouden. Den anderen worpen si van sijnre heer-
licheit ende maesteeit ende nochtan doe men he
bidden soude so keliede hy ende seide. Die sonde
moet van misijn inden here dat ic des te myn sou-
de voer v bidden. Ist dat moyses ende samuel
voer mistaen myn sielse en is tot desen vole niet.
Als of hi opeonbaerlic seide. Die en hoer ic nu
niet voer haer vriende die in verdiente van groe
doget weten bidden voer haer viande. Alous is
die doget van ghewarigher bedinge die hoech-
heit van caritatien. Ende dan beiaget esc dat hy
oec ghrechtelic bidt als sijnre gheachte in sijnre
innentlicher bedinge niet verdonckert en weet
mit hant sijns vians. Mer dicwil uwinnen wyp
onse gheachte die teghe ons strije als wi oec
dese viande bidden. Die moet doet voer den viant
bedinge. mer gau e god dattet herte hiel de sijn mi-
ne. Want wi doe dicwile bedinge voer onse vian-
de mer dat doe wi meer wt gods gebot dan van
caritatien. Want vi bidden onser viande leue. en

nochtan ontfien wi dat wi ghehoert werden mo-
gen. met onse rechter mercē meer onse herten dā
onse woerde. hier om en eysehet hi niet voer sine
viant die vā caricaten niet voer hem bidt. Mer
siet onse viant heuet swaerlic tegen ons misdaē
hi heeft ons seade gedaen. die helpen heeft hi ghe-
deert. die hem mynden heuet hi veruolget. Dese
dinghe soude men moghen houden en waren ons
gheen sonden ten verlateyn. Want onse aduocat
heeft ons een ghebot in onse sake ghemaect ende
hi is vād sake rechter die oec aduocat is wāt
in die bedīge die hi makede so settede hi een voer
waerde seggēde. Verlate ons onse schulden als
wi onsen schuldenaren verlateyn Hier o want hi
comēt rechter die voerspreker was so verhort hi
die bedīge die ly maect. Hier o wi seggē sond
dat te doen verlaet ons onse sculden als wi on-
sen schuldenare verlateyn en dit seggende verbl-
den wi ons te meer. Ofte machschien laten wi de
se voerwaerde in dē bedīghe achter en onse aduo-
caet en beſtent dan niet die bedīge die hi maecte
ende thant seit hi bi hem selue. Ic wet dat ic ver-
maende dit en is die bedīghe niet die ic maecte
A Broeders wat staet ons dan te doen ands dā

dat wi ghewarige begeerlicheit van minen onse
 broederen doen en gheen quaestheit en blive i onse
 herten. Die almachtige god merct die caritate
 die wi tot onsen euen mensche hebben op dat hy
 sine goedertierenheit onsen quaestheiden tonen sel
 Oudenct dat me ons uimaent. Verlatec en v sel
 werden verlaten. Siet me is ons schuldich. Hier
 o laet os verlaten dat me ons uolatec werde dat
 wy sculdich sh. in noch so aerbeit dat herte hier
 tegē en nochtan wilt doē dattet hoert en nochtan
 worstelt daer teghen. Bi sijn hier bi des martela
 ren tombe en mit wpt doē hi te hemelrike gecom
 is wetē wi Ist dat wi o xps wille osen lichaem
 niet en sette. Laet ons doch onse gedachte uwinen
 God wert mitter offerhande ghesachtmoeidicht.
 Hi prijst die vromisse shre goeder tierenheit in
 verwinge des vredes. Hi aen siet de strijt onser
 herten en die hier nae loet die geue die verwinen
 hy helpet he nu te strijd. Bi ihsu xpm onsen he
 die ere en macht is ewelic en uimermeer. Amen

Van veel martelaren int gemeen.:.

In dier tijt seide ihesus sinen iongeren wa
 nneer ghi horen sele strijd ende twisten en
 wilt.:.

v niet ontfien. Lucas int. xxi capittel. :

Sint gregorius omelie op dit selue ew angeliie
dat hi pdicte dē volc te romē i Site mēnen kerc

On dat wi verre vander stat ghegaen sijn
en oec dāc ons die t̄ht niet te cort en wer
de weder te kerken so is noet dat ic op die bedudi
ge des heiligen ewāgelijs een cort sermoen oulo
pe. **D**ie here en onse verlosser die quade dingē
die voer comē sellē eer die werlt einden sel voer
seit hi op datse ons des te mij̄n berouuen sellē in
als si comen als men se voer weet wat die scut
ten quetsen myn die men voersiet. en wi onfaen
verd rachsliker die quade dingē deser werlt ist
dat wi daer teghen bedect werden mitten schilde
der voerwetinghe. **V**ant siet hi seit als ghi hore
selst stride ende twist en wile v niet ontfien. **D**ese
dingē moeten oec eerst gheschiē. mer noch en ist
thant niet eynde. **D**ese woerde ons verlossers
selmen merken daer hi ons mede voerscget dat
dat wi ander dingē vā binnē en ander dingē vā
buten gedoghen sellen. **V**ant die kime heren den
vianden toe ende die twist den borghers. **E**nde
om dat hi bewisen wil dat wi van binnen ende
van buiten gestoort werden sellen so seit hy : dat

wi ander dingē vanden vianden ende ander dī
 ghe van onsen broederen ghedoghen sellen. Ende
 als dese quade dingē te vorē gheschiet sijn. datter
 niet thant dat eynde nae uolgen en selso seit hy
 daer toe. **D**ie lude sellē op staen tegen die lude en
 dat een rike tegen den anderen rike in velen stede
 sellē wesen grote eert beuinge ende sterfēn ende
 honger. ende anxt vande hemel ende tempeste en
 daer seitmen of en grote teistene sellen sijn. **V**ele
 vernoye comen eer die leste tribulatie comen sel
 en biden stadijē quade dingē die voer geschie
 werde ons bewijst die ewige dingē die daer na
 comen. ende hier na dat geuecht ende den twiste
 en is thant dat emde niet want veel quade dingē
 sellen voercomen boetscapen dat quade dat sond
 ende wesen. **M**er als dus veel teiken van ver
 noye voerseit sijn so moetē wi cortelic dat merke
 van elken dinghe daer of ouersc pen. want het
 is noet dat wi gedogē moeten somige unoei vā
 die hemele ende ander vand eerden en ander den
 elementē. ende ander vāden quade menschen wāc
 hy seit **L**ude sellen op staen teghē die lude. **S**iet
 hier dat verstoren vāde menschen ende creaturē
In veel steden sellen sijn grote eertbeuinge .

Siet hier dat aensien der granscap van bouen .
Het selle stersten wesen siet hier die ongelijcheit
de der lichame. **H**onger selwess siet hier die on:
vruchthaerheit der eerden ende angst vanden he:
mese en onwerder siet hier die ogelijchheit d' luchte
wat d' dat alle dingē einden selle so werden si alle
verstomt eer s' eynden. **E**n wi die in alle dingē
misdaen hebben wi werden in allen dinghen ghe:
slaghen op dat veruult werden sel dat men seit .
Die wontheit der werlt sel voer he vechten tegē
die sotten. Want alle dingē die wi ontfanghen
hebben totter behoesten ons leues hebben wi ver
wandelt ter gewoenten van sonden . Mer alle
dinghe die wi ghekeert hebben ter gewoenten der
quaetheit die werden ons ghekeert ter gewoen:
te der vrake want di rustee des menschelikē vre:
des hebben wi ghekeert ter ghewoenten van ydel
resekheit. **D**ie vreemtheit of pylgrimaedse deser
eerden hebben wi ghempt voer die woeninghe
ons vaderlants. **D**ie ghesontheit ons lichaems
hebben wi gh:ghuen in ghewoente n der sonden.
Die ouervloedicheit vander vruchthaerheit der
eerden en hebben wi oec niet ghekeere ter noetsa:
ken ons vleisches. mer verkeerteiden van weel

dicheden. Die clare vriendelicheit der luchte hebben wi ghe dwonghen ons te dienen ter mynnē deser eertscher ghenoechten. Hier ist om recht dat alle dese dinghe te gader ons slaeen die al te gader qualite van ons ondergedaen worden ende die den onsen sonden. dat also veel als wi te voeren in die werlt bi ghesontheidē bliscaep hebben gehad dat wi hier nae sellen werden ghe dwonghen also veel tormenten te doeghen vander werlt. En men sel merken dat men seit ende angst vanden hemele ende onwerder. Als dat onwerde des winters pleget te comen wt der oerdinancien der tijt waer om seitmen dan in deser stat dat onwerder comen sellen in teikene der verstoeringhe anders dan dat onse here voer seit dat die onwedere comen sellen die die ordinacie der tijt niet en houden want die dinghe die bi ordinacie come en sijn geen teikene mer die onwedere sijn in teikene die die oerdinacie vaden tijden breken. En dit hebben wi oec niewinge geprueft want alle die tijt vanden somere saghen wi verwandelt in winterlyken reghen. Ende want alle dese dinghe niet en gheschien van des gheens ongerechticheit of onrecht die slact mer vader werlt verdieten

dit gedoget so seit men daer te voeren der quader
menschen werke als men seit. Mer voer alle de-
se dingē sellē si haer hande aen v slae[n] en veruol-
ge v ende si sellen v leuenen inden sinagogē en v
leiden voer die coninge en voer die rechtē om
mynen name. als of hy openbaerlic seide. Eerst
merue sellē der menschē herte verstoort werden
ende daer na die elementen. op dat alle die oer-
dimancie der dingē verwandelt werden men to-
nen sel te hant wt wat gehalden het coemt. Want
al ist dattet eyde der werlt na haerre oerdinacie
daer aē hangē nochā om datse veel verkeerde
menschen vint dat se te recht in haren valle ver-
plet werden tonet onse here als hi nae seit. Lidē
den de v voer coningen ende rechtērs om minen
name. Ende dese dingē sellen v gheschien in oer-
conscap. Dat is te wetē i welker lude oercōscap
anders dan der geentē die die goede veruolge-
de doden of als si se sien haer leuen niet volghen.
Want der gerechtiger doot is der goede mēschē
een hulpe ende den quaden in oerconscap op dat
die verkeerde sonder onschuldīnghe daer of ver-
loren werden sellen daer die goeden exemplē of
nemen sellen ende leuen. Mer der crancster men-

schen herten moechte werden verueert doe si dus
 veel vresen hoerden ende hier om doetmen daer
 daer een vertwoesten toe als men nae seit. Hier
 om legget in uwe herte niet te ouer pensen hoe gy
 antwoerden sellet want ic sel v geuen enen moet
 ende wijsheit die niet en sellen moghen wederstaen
 ende weder segghen al uwe viande. Als of hy
 openbaerlic sinen crancken leden seide. En wilt
 niet vresen ghi gaet ten stride wert niet ic vecht
 te. ghi segget die woerde mer ic bin diese spreect
 Daer volget na. Ende ghi sellet gheseuert
 werden van vader ende van moeder ende van
 ende van neuen ende van vrienden. Ende si sel-
 len sommige van v luden dode ny die verdriete bre-
 ghen myne vrouwe in die van vremden luden aen
 Brocht werden want die tormenten sijn meer fel
 in ons die wi ghe do ghen vanden luden van wel
 ker trouwe wi ons umoede ons Wat mitte scade
 ons lichaes pinigen oec ons die quaetheiden va-
 der minnen die men verloren heef. Hier om ist
 dat onse here bidden psalm seit van iudas die hem
 oec verrriet. Want al hadde mi oec myn viant ge-
 uldeci ic soudet hebben verdraghen. ende hadde
 hy die mi oec haette grote dinghe op mi ghespeoleke

so soude ic mi oec van hem mi verborghen hebben.
mer du eenmoedige mensche die biste mijn leich
man ende mijn bekende. die te gader mit mi nam
een suete spise. wi wanderden mit eindrachtich
heiden in gods huse die man mijns vreden daer
ic in hopende hi bereide teghen mi verradenisse. als
of hi van sinen vertrader mit openbaerre stemme
seide die ouerdaet verdroech ic also veel te swaer
litter dat ic die ghedoghde van enen die schreij
mijn te wesen. **A**lle die vtuercoren om dat sy se
den sijn des hoechsten houedes so volghen si haer
hoofd inden passien. ende si gheuoelen i haer doot
die haer viande te wesen van welker leuen sy he
verhieuwen. op dat hem oec also veel te meer was
sen sel dat loen van haren werken also hem meer
vordert dat gheminder doecht van vreemder ca
ritaten. **M**er om dat hart sijn die pinen die men
voerseit vander vernoeye der doot so seitmen
daer staphants na den twest vader bliscap & ver
risenisse als me seit **E**n haer va uwē hoeftde en sel
niet verlore bliu. **G**roedere wi ree dat et vleisch
alst gesnede of gequetsee is sere doet mer dat haer
dat me snidet en doet niet sere. hier o seit onse he
sinen marcelaren een haer van uwen hoeftde en sel

niet verloren bliuen. als of hy openbaerlic seide.
Vaer o ontsiet di v dat verlore bliue mach dat
 seer doet alst gesnedē is dat i v niet verlore bliue
 en mach dat niet zeer en doet alst gesnedē is Daē
 nae volget **N**u uwe gedoechsaemheit selvi uwe
 sielē besittē. **H**ier o seitmē dat besitten der sielen
 in die doeht der għedoechsaemheit. want die ge
 doechsaemheit isēē wortel ende behuedersche vā al
 len doecheden. **W**ant ouermids għedoechsaemheit
 besitten wi onse sielē. **V**āt als wi leren heerscapie
 habben ouer ons seluen so begħinnen wi dat sel
 ue te besitten dat wi sñi. mer dat is gedoechsaem
 heit datmen vremder lude quaethit goedertier
 like verdraghe. en datmē tegħi die die ons quaet
 doet għixx knage van hate en hħble. **W**ant die
 also sijns euē menschen quaethit verdraget dat
 hi nochtan al swigende verbolgengscap houde
 en dat hi suet tħix dat hije weder geldeñ mach.
 hi en heeft die gedoechsaemheit. niet. mer hi tone
 se. **V**āt het is għixeru. die caritete is għedoech
 saemit en si is goedertieren. want si is għedoech
 saem. o da se vremde quaethit verdracht. ende
 si is goedertieren om dat se die se verdrachte oec
 mynt. **V**āt hier o seit die waerheit bi haer selue

Mynt v viande doet wel den genen die v haten
bidt voer die gene die v veruoltē en de vernoy
dewen. want het is doechde voer die menschen die
viande te verdragen. mer het is meerre doechde
voer gode datmense minne. want god ontfact
allene die offerhande die voer sinen ogen inden
outaer des goeden werkies die vlamme der cari-
taten ontfstect. **N**er men sel weten dat wi dit
wyl daer om doechsaem schinen om dat wi die
quaetheid niet weder gelden en mogē **N**er die
hier om die quaetheit niet weder en ghelyt om dat
hīs niet gedoen en kan sond twiuel alſo ic voer
seit hebbē soe en is hi niet gedoechsam. want me
en suet die ghe doechsaemheit niet intonen mer
inden herte. want ouermids den laster der onge-
doechsaemheit so wert die vroetster der doechden
dat is die leringe verstoert of gescheiden **B**āt het
is ghescreuen. **C**ens mans leringhe wert bider
gedoechsaemheit bekent. **A**lſo vele wert ee ghe-
toent myn geleert so men prueft dat hi myn ge-
doechsaem is is. **W**ant hi en mach niet volkerli-
goede dingē doen mit leren ist dat hi in sinen leue
niet en kan goedertierlic ander lude quaethiden
verdragen **W**ant hoe hoge die doecht der verdruk-

Dicheit verheuen is dat bewijst ons echter salo;
mon die seit. **B**eter is een gedoechsaē man een
sterc man. ende die macht heuet bouen sinē moet
dan eē die stede verwinnet. **D**us ist mynre victo-
rie dat men stede of poorten wynniet. **V**ant die
dinge sijn van buten die men verwinnet en dat
is meer te dat mē bi gedoechsaemheit verwinnet
want die noet wert dan vā hē selue verwonden
en hi werp hem seluen onder hem seluen als hem
die gedoechsaamheit daer ned werp in oetmoedich-
heit des udraghens. **M**er mē sel weten dat dic-
wile dē ghedoechsaē ludē pleget te gheschiē dat
se indē tiden haren onwille dogē of lastelike woer-
de horen niet bestoten en werden mit eniger droef-
heit dat si also die gedoechsaamheit doeē en houden
om te behouden oec die onnoselheit haer te herten
mer na alluttel eijts als si weder ouer dencken
watse verdraghen hebben so werden si ghestoect
mittien vuer van angtelicker droefheit. **S**i sueke
oec een salke der wraken. ende die sachtmoeidich-
ghet die si hadde in diē dat si verdroeghen die
verliesen si in haren voerpensen hem seluen laste-
ren de dat sijt verdroeghen. **V**ant die scalke vi-
ant weget strijt tusschen hē tweē dat hi onsiect

Den enen in die dat hi eerst den anderen last doet
de. hi verporre den ander dat hi weder laster doe
van dien dat hem gedaen is. **M**er om dat hi die
te hant verwonnen heeft dien hi verporre heeft
dat hi eerst den anderen laster doet so heuet hi sene
per droefheit teghen den genen dien hi niet ver
porren en mochte o weder te gelden dat hem mis
daen is ende om dat hi dien niet mochte verpor
ren in die stote die men hem dede als hi dus van
den openbaren strije en wech gaet so sueet hy in
hemelike ghepenise tijt van bedriegene. **E**nde hy
die den openbaren strije verlore heuet hi wert bez
neede om hemelike bedrieghenisse te doen ende te
hant ind rusteliker eijt so coemt hi weder tot des
ghens gedachte die verman ende brenget hem
weder in die ghedachte of scade van sinen dinge
of die gheschulte sijns onrechtes ende meerret en
hoeptet haestelic al dat hem gedaen is. ende toen
hem daese ondichlic ware. ende hi verstormet
des ghedachte die i ruste is mit so groten woerne
dat die wile ghevallet dat die ghewechsaem ma
hem scaemt na die victorie dat hi also goedertier
siken verdroch ende wort gheuanghen ende is
dreyich dat hi niet weder laster en dede en dat hi

niet quader laster weder te doē ist dat hi sakte en
 gen staet. Wat lude sijn desen ghehyc anders dan
 die ghene die bi crachten opt velse uerwonden
 hebbē. en die namaels bi haert uuelichesheit bi
 nen den slotē der stat gheuagen werden. wat lude
 sijn dese ghehyc dan den genen die een swaer sic-
 heit aentdemet ende daer of ghenesen. mer datter
 nae coemt een sachte veruallen eens reden ende
 dodet se. Hier om hout die ghemaelike gedoch
 saemheit die tot eenre tijt sonder droefheit ander
 lude quaestheit verdraget En als hi die voerpen
 set dat hi verblint dat hijt verdroch datmen dat
 goet der gheuechsaemheit niet en verliese datmen
 behuet heest i die toermisse. Mer lieue broedere o
 dat wi huden vieren die geboerte des martelare
 so en selfe wi niet wanen wi en sijn delachthie aē
 die dochte sijre gedoechsaemheit. wat ist dat wi bid
 hulpe ons herē oē pine te houdē die hoocht oē ge-
 doechsaemheit so lieue wi oec inden vrede der sterke
 en nochtan houden wi de sege oē martelen. Wat
 het sij ewe manieren vā marteliē. Die eē is i die
 gheachte en die ander in die gheachte ende in
 dir daet. Ende aldus mogen wi martelaren sij
 al ist oec dat wi mit ghenen pferen dat ons sliet

gedoet en wende. Want dat men sterue van enen
die ons veruolget dat is martelie in openbaern
werken, mer dat me last verdraget ende dat me
dien myc die ons hate dat is martelie inden u
borgene gepense. Wat dat twe manieren van mar
telien sijn die een in hemelike werke en die and
int olenbaer dat oercont die waerheit die zelv;
deus hñder vraechde. **I**nogedi drincke de helle
die ic drincke sel. En doe si hem staphants ant
woerde ia wi so antwoerde he onse here en seide
Ghi self oec myne helle drincke. Wat wat nemē
wi bide helle anders dan die pijn d passie. Ende
daer seit hi op ee ander stede of **H**ad oft geschien
mach so gae desen helle van mi En zebedeus sonen
dat is iacobus en iohannes en storuen beide by
martelien niet en nochtan hoerdē si beide dat elc
den helle drincke soude. Want sinte iohaones en
einde sijn leuen niet by martelien nochtan was
hy martelaer, wat die passie die gi iden lichaem
niet en ontfenc die hielst hi indes ghedachte En
de bi desen exempl moghen wi oec maertelaren
werden sonder yser ist dat wy gewarichlic die
gedrechsaemheit in onsen herten behueden. **T**ie
ue bozedere ic en wante niet van desen dinghen te

swigen ist dat ic sprek tot uwer stichticheit een
exempel die gedoechsaemheit te houden. **H**ier
was in onsen tiden een man die steue hiete vader
des cloesters dat staet neuē die poorte van xatinē
muere. en haer de heilich man en sonderlinge ghet
in die doecht der gedoechsaemheit. en noch leue
veel lude diene kennien en si vertillede sijn leuen
ende sijn verscheiden van dieser werlt. Des mans
tonge was ruut mer sijn leue was ghaleere. Dese
man hadde om die minne des hemelschen vader
landes alle dinge verstaet en hi vloech yet i des
ser werlt te besitten. en hi was ernstich en sta-
dich i langer bedinge nochte was die doecht d
hedsaemheit al seer i he gewassen so dat hi die me-
sch voer sijn vrient hielst die hem yets u'driete
deed en hi dancke van laster als men se hem dede
Ende alsmen in sijne armoede enighen scade de;
de so mette hijt voer alte groet ghemwin alle sine
wederfaete en achtede hi ands niet dan sine hul-
pers. **D**oe diese man die dach sijne doot dwanc
dat hi velen licheime uscheiden soude so ware daer
velen lude vergadert op datse deser heiliger sielen
die vander werlt verscheide haerre sielen beuelen
souden. En doe die gene die daer ugadert ware

al omtrint sijn bedde stoden somige saghen mit
haren vleischeliken oge die engelen daer in comē
mer in gheenre manieren en mochten sijt seggen
Anderen waren daer die niet alle mit allen en sa
ghen. **M**et alle die gene die daer waren worden
mit so crachteliker vresen bestoten datter niemāt
en mochte bluē staende doe die heiliche siele ver
scheiden. **D**us die gene diet ghesien hadde[n]. ende
oec die anderen diet niet ghesien en hadde[n] si wor
den alle te gader mit eenre vresen bestoten ende
vloeghen vā vresen ende daer en mochte niemāt
By staende bluuen doe hi starf. **T**ieue Broedere
hier om merct hoe die almächtighe god vermarē
sel als hi een scarp rechter comē sel als hi aldus
verneerde die ghene die daer bi stonden doe hy
qua sijns dancs o m te lounen diē die hem gediet
hadde. **O**f hoe selnen hem moghen ontsien als mē
hem sel moghen sien of hi der gheenre gheachtien
die vergaert waren sonder sloech als men hē
niet sien en mochte **S**iet tieue Broedere hoe die ge
dorchsaēkeit die oet dese ḡede mā hiele a's die
kerke in vreden stont toe wat spechide van lone
dat st hem brachten **W**at gaf desen sijn scepper vā
binnen vanden weiden ons oet openbaer is hoe

grote glorie hi hem dede vā buten inden daghe s̄hs
verscheidens mit wien wanen wi dat dese heilige
man gheueghet is anders dan mitten heilighen
marteelaren die also twolc oerkone diet mit harē
lichaemlichen oghen saghen hi ontfanghen wert
vanden heilighen enghelen. **H**i sterf niet mit eni-
ghe swerde gheslagen te sijn ende nochtan die cro-
ne der ghedoechsaemheit die hi in sijn herte hiele
ontfenc hi doe hi verscheide. **D**i prueue dat gelics
dat dat dit waer is dat voer ons ghebeit is. dat
die heiliche kerke die vol is van blomen der wt-
uercoren heeft inden vrede seluen ende inden stride
rozen. **H**ier en bouen seluen weten dat men in
driey manieren pleget te oefene die doget der ge-
doechsaemheit. Want het s̄h ander dinghe die wi
van gode ander dingē die wi onsen eue mēschē
ende ander dat wi vā den ouden viāde doge **V**āt
wi ghedoghen van onsen euen mensche veruolgt
ghe scade ende laster en vanden ouden viāde beco-
ringe ende van gode geesselinghe. **M**er in alle de
sen driey manieren sel die gedachte haer seluen o-
fien mit wachteren oghen dat si teghen haers eue
menschen quaetheit niet ghtughen en werde om
mit quaetheit dat te gesden. **E**nde dat si bi des ou-

den vians becorringe niet verleit en werde ter ge
noechte of ten conseinte der sondē. Ende datse te
ge gods ghesselinge niet en valle ter misdaet vā
murmuraciēn. want volmaectelic verwynnet
men den viant als onse herte onder sine becorn
ghe niet en wert ghetogē ter genoechte of ten co
seinte der sonden en als mense behout ieden laster
van enen mensche voer haet. ende als mense be
dwinget onder gods geesslinge sonder beklagen
Ende als wi dit doen so en sellen wi niet suelken
dattet ons vergouden werdē sel mitten goede de
ser werelt. Wāt voer dē arbeit dē gedoechsaemheit
selmē hopen dat goet des toecomende leuens dat
dan dat loē ons aerbeits beginne als thant alle
arbeit te mael of gaet. Hier vā is bi dē psalm
geseyt. Int einde en sel niet wesen die ugetemisse
des aermey die līdsaeheit des armē en sel niet
ūgaen int einde. wāt als offer armer menschen
gedoechsaemheit verlore ware schijntet als mē dē
oetmoedigē in desen leue niet daer voer en doo
mer der armer gedoechsaemheit en sel int eynde
niet verlore bliue. want dan ontfaet men daer of
die glorie als alle pijnlike dingē te gader eyndē
Groedere hier om hout in uwen ghedachten

ghedochsaemheit ende oefenēsse in den werke als
 te doen is lasterlike woerde en sellen nyemāt vā
 v luden bewegen te hanē. uves enē mēschē noch
 gheen scade van desen verganckeliken dingē en
 store v wāt ist dat gi mit vastē gedachte ontfiet
 die quade pīne die comē sellē so en seldi niet swer
 wanen wesen den scade der dinghe die ouerliden
Ist dat ghi dat ewige loen aensiet so en seldi niet
 droeuich sijn van desen tijc līkē onrechte. Hier
 om verdraget uwe weder salte mer die gi udra-
 get mīse als v Broedere. soect dat ewige loē voer
 dē tijclīkē scade. en niemāt vā v ludē ē betrūwt
 dat hi diese gedoechsaemheit mit sijnre cracht vol-
 doen mach mer behouder mit bedingē dat hy die
 dese gedoechsaemheit beueelt v die verlēne **E**n wi-
 ten dat hi die gene die hē bidden geern horen sel-
 als mē hē dat bit te geue dat hi beuecht te houdē
Als men stadeslic clopt in bedingē so helpt hi haes-
 telic inder becoringe. **G**i onsen here ihūm op'm.
Die leuet en regniert god ewelic en ūmer **A**me

Van enen martelaer int gemeen. :.
Ndier tijc scide ihesus sinen iō geren. **S**o
Wien nae mi comē wil hi ulcechene sīs silfs
 ende hi draghe dageli:s sijnre cruce ende volge mi

Lucas int ix. capipittel. :.

Sinte gregorius omelie op dit selue ewâge;
Sie dat hi p̄dicte den volc in sinte processus herc
des martelaers. :.

On dat onse here en onse verlosser ee
niwe mensche quam in die werlt so
gaf hi der werlt niwe ghebode. wan
ons oude leuen dat i sonden geuoet
is settet hi iegē die contrarieit s̄yre nyheit. **V**at
wat wiste die oude en die vleischelike mēsche an
ders dan dat sine te behouden ende vreemt goet
te rouen op dat hy mochte. of dat te begheren op
dat hijt niet rouē en mochte. **M**er die hemelsche
medicijntre hi sette tegē elke sonde tegē s̄y. **V**at
gelyc det mē mit cunst der medicinē gene set die
scheekeidē mit couden dīgē en die conde sicc
heidē mit het dīgē. also brochte onse he yeghen
die sonde contrarie predicatie. so dat hi beual den
onsuuereē suuerheit te houden. dē vrakē milt heit
Den toernighen sachtmoeidheit. en den bouer
dighen oetmoeidheit. **V**aerlikie doe hi den ghe
nen die hem volchde nyre gebode voersettede so
seide hi. **T**en si dat een achterlate al dat hy besit
te hy en maeh myn ionger niet u sen. als of hy

openbaerlic seide. die si uwē ouden leuen vreemt
goet begeert deilt v goet bider eerstelheit van
uwēn myven leuen. Ende wat hi in dese leye seit
laet ons horen. so wie na mi comen wil hi verloch
ne hem seluen. Daer seit men dat wi ons godes
of gaen sellen. ende hier seit men dat wi ons sel
ues oec verlochtenen sellen. Ende machschie. het
en is enen menschen niet pijnlic dat hy sijn goet
late mer het is harde pijnlic enen hem seluen te la
ten. Want het is enen mynre of te gaen dat hy
heft. niet het is harde swaer enen of te gaen dat
hy is. Want onse here beweest ons die tot hem co
men dat wi ons goets of gaen. want wi alle die
ten straide des ghelouen comen. wi nemen aen een
worstellen teghen den quaden gheest mer die qua
de gheesten besitten mit propers i deser werlt hier
om sellen wi oec naect mitten naecten woerstelen
want is dat een ghecleet mensche woerstelen mit
enē naectē hy wert eerst ter eerden gheworpen.
wat hi heeft daer mē hē mede houden mach. wat
sij allē dese eerteliche dinge anders dan een vande
cledinge des lichaems. Die dan teghen den diuel
te straide oec hi tipe of sine cles dat hi inden straide
niet ē valle hi besitte niet mit minē i deser werlt

sielke ghelycghen ghenoechte i diesen verganckelijc
dingen dat hi mitten dingen daer hi te sine wille
mede bedect is niet ghehoudenen werde te valle.
Nochtan en ist niet ghenoech dat wi onse goet
laten ten si dat wi ons seluen oec laten. **Wat** is
dit dat wi seggen dat wi oec ons seluen laten sel-
len. want ist dat wi ons seluen laten waer sellen
wy buten ons seluen gaen. of wie is die gaet
ist dat hi hem seluen laet **Ner** wi sijn in een and
dinc gheuallen bide sondē. een ander dinc gesce-
pen bid natueren. **Een** and dinc is dat wi gedre
hebbēn een ander dinc dat wi gemaect sijn. **La-**
tēn wi ons seluen also doē als wi ons ghemaect
hebbēn sondigēdē en bliue wischue also daē als
wi bider gracie geworden sijn. **Want** siet ee die
houerdich was ist dat hi tot cristum bekeert en
hi oetmoedich ghemordēn is sonder twiuel hi he-
uet hem selue geslaten. **Ist** dat enich onsuere
mensche sijn leuen verwandelt heeft te zu uere le-
uen hi heeft oec ulochgent sijns selues en dat hy
was. **Ist** dat enich ghierich mensche oslaet goet
te uigaderē. en hi ghesleert heeft sijn goet te deisen
die vreemt goet westde sonder twiuel die heeft
hem selue geslaten wat hi ist niet bider quaetheit

Hy en ist niet bider quaetheit **Hier** of is gescreueⁿ
Keert o die quade en si en sellē niet sijn. **Want** die
quade omghetseert en sellē niet sijn **Niet** datse niet
sijn en sellen in harē wese. mer si en sellen niet sijn
inder misdaet o quaetheit **Hier** o laten wi dā o seluen.
Ende dan verlochene wi ons seluen als
wi scurwen dat wi bi onse ouden leuen waren. en
wi ons daer toe pine daer wi toeghewepen sijn Bi
den nywen leue **Merkē** wi hoe sere paulus sijns
selues verlochene had de die seide. **Want** te hane
en leue ic niet **Want** hy die een wreet veruolger
was ghedodet ende hi begonde te leuen een goed
tieren predikter want waer hy dat hi te vorē oec
was waerlic so en soude hi niet goedertiere wese
Mer hi die lochēt dat hi heeft hi segge o waer
bi dattet is dat die heilige kerste bider leringhe o
waerheit wept. chant seit hi na. mer xps leuet
in mi. **Als** of hi opēbaerlic seide. wat ic bin van
mi seluen ghedodet want ic en leue niet vleisclic.
mer nochtan en bin ic niet in desen wesen doot
want ic leue in xpo geestelic. **Segghe** hier om
die waerheit segge **So** wie nae mi comē wil hy
verlochene hem seluen **Want** het en si dat een vā
hē seluen gebreke of ofneme hi en naect diē niet

Die bouen hem is . ist dat hi niet doden en can dat
hy is. Aldus versetmen die planten des coels
om dat se beteren sellen en dat ic also segge mach
si werde ontwortelt op datse wasse sellē. Aldus
verrotten inder eerden die saden van allen dinge
en int uinalden haerre manieren wassē se vruchte
haerlic. Want van dien dat schijnt dat se verloren
hebben dat si waren daer of begheven si te open
haren datse niet en waren. Mer die he chant u
scheene vanden sonden hem staen te suekē doech:
den daer hi in wasse. wat also geset is. so wie na
mi comen wil hi verloechene sijns selues so seit mi
re staphants toe. Ende hi draget sijn cruce dage:
lics ende hy volghe mi. Want in treinen manieren
draghet men dat cruce dat is als men bi apostelen
tien dat lichaem castiet of als mit medesidene os
euen leers een menschen onse moet ghepijnt wert
Laet ons weghen hoe paulus in beiden desen ma
nieren sijn cruce droech die seide. Ic castie minē
lichaem en ic doe dat onder i dienste dat ic mach
schien die den anderen predike niet en werde ver
smaet. Siet inden castien sijns lichaems hebben
wy ghehoert dat crucus sijns vleisches. Laet ons
nu heren i sijns eue menschen medesidene dat cruce

CC xvij

ſijnre gheſdachten. want hy ſeit. Wie iſt ſiec en ie
en bin niet ſiec. Wie wert ſcandalizeert en ieſter
niet o bedroeuert en bin want deſe volmaecte pre
diker om dat exemplē gheuen ſoude van raften
ende van abſtinenſie ſo droch hi dat cruce i ſine
ſich haem. Ende om dat hi in hem ſeluen toeſt die
ſcande vremder cranchet ſo droech hijt cruce in
ſinen herten. **V**er o dat bi den doechden ſomis
ghe ſonden ſijn ſo ſellen wi ſeggen dat een ſonde
omleit die abſtinenſie des vleiſches ende datſe oec
beleit dat medeliden des heren. want dit wilde om
leit die ydel glorie die abſtinenſie des vleiſches.
Want als men aenſiet die magerheit in den vley
ſche ende die bleechtet in den aenſichtē ſo prijſtē
die doecht die openbaer wort den iſ. ende alſo
breidet ſi haer te meer va butē. ende ſo ſi nieer wt
comet voer der meſchen oghen bi d bleechtit die
haer tonet. Ende het gheuale diewil dattet dinc
datmen waene datment om gode doet dat men
dat alleine doet om der menschen prijs. Ende dit
beteikent wel die symō die me inden weghe vat
en ons hecen cruce droch ter ſtat ſſtre pīne. Waē
me draget vreemde laſt i duſtede daer me passie
ghe doght als me yet doet bi eerſtlichiden o idel

heit. Wie sijn dan die die bi symon beteikenent sijn
anders dan die abstinenie doen hoeueerdich ver-
waent sijn. die bider abstinenien haer vleische
quelle. mer datse van binne die vrucht d' abstinen-
cien niet en soeken. **Glosa.** **A**bstinenie heetmen
vaste ende derue van lustoche Hier o draget simo-
ons hen cruce ter stat der pinen Wat als me tot
enen goeden werke ghelycht wort niet wt goeden
will. also doot ee sondaer eens gerechticheit me-
schen dinc mer mer sonder vrucht doet hijt Hier
om droech dese selue symon dat cruce mer hy en
staerf niet want die abstinenie doen ende hoghe
dragende sijn si quessen bider abstinenien dat sic
haem mer bider begeerten der glorien leuense de-
ser werlt. ende dicwile om leget ee valsche goed-
tierenheit dat medelidē des ghedachteē datse som-
tijt dat medeliden voert trect dat si den sonden co-
sent gheest als men op die sonden niet en selhebz-
ken medeliden mer to orn **H**uanc men is den me-
schen sculdich mede lidē ende gerechticheit der
sonden. **D**at wi in enen ende den seluen mensche
mynen sellen dat hy gemaect is ende dat si ver-
uolgen sellen dat quade dat hi ghedaen heuet op
dat als wi onbehoedelic die sonden lateyn niet en

seluen dan schinen Bi caritate compassie dat is me
deliden te hebbē. mer dat wi also Bi rukelosicheit
schinen moghen den sonden consent te gheue.

Daer na volget **H**o wie sijn sielse wil behouden hy
sielse oec verliesen. ende die sijn sielse verliest om
mynen wil hy sielse behouden maken. **A**ldus
seitmen den gheloeghe mensche die sijn siel wil be
houden maken hi sielse verliesen. ende die sijn siel
verliest o mynē wille hgi sielse behouden maken
Als of men den ackerman seide houdstu dijn
coern so verliestu. ist dattint saepes so vernyf-
tuue. **W**ant wie en weet niet dat dat coern als
ment saciet vten oghen vaert ende rot in die eer-
de ende dattet in sijn vernywen wasset ende inden
ghemulle sterft. **M**er daer of dattet in die eerde
weter daer of groeiet in sijn vernywen. want om
dat die heilige kerke een ander tijt heeft der ver-
uolgheinghe ende een ander tijt des vredes so on-
derscheidet onse verlosser haer tide in gheboden.
Want inden tiden der veruolgheinghe of der per-
secutie selmen die sielse setten oec voert ghelooue
ende oec inder tijt des vreden selmen breken die
eertiche begheerten. die meerre heerscapie bouen
ons hebben moghen. **H**ier os seitmen nu. **H**ans

Wat profijt doet een mensche of hi al die werelt
winet mer dat hi selue verliest ende dat hem ach
ter deel sijns selues doet. **N**ldus die veruolgtin
ghe der viande gebreket so selmen veel wachterli
ker dat herte behueden. want inden tiden des vre
des om dat men dan leue moet so genoechtet oec
dan goet te gaderen. **M**er dese giericheit bedwint
men wel ist dat me neerstelic merct den staet des
ghens die goet gader. want waer om is hy
eernstich goet te gaderen als hi diet vergaderd
oec niet staen en mach. **H**ier om so merct elc
sine loep en hi selbennē dattet hem ghenoech
mach wese hoe luttel goets dat hi oec heeft. **M**er
machschien ontsiet hy dat hem sijn noettoerft in
de wege des leuēs gebrekē mach. **D**ie corte wech
berispet onse lange begeerden. **T**e vergheefs dra
get me veel last bi is derwert me gaet. **M**er die
wile verwinnen wi die ghiricheit. mer noch. let
het ons dat wi den wech der ghrechtheit mit
mynre hoeden der volmaectheit houdē. want
dicwyl verwynnen wi alle die ghene die ons
smeiken. mer nochtan werden wi noch beslet ou
mids gherwochten van menscherlijker scaemten
dat wi die gerechticheit die wi houden in die ghe

dachten noch niet en moghen tonen in die stemme . Ende also veel vertuelikeloese my gods aen
sichtte ter beschermenisse der gerechticheit als wi
seer ontsien der mēschen aensichtte yeghen die ge
rechticheit . **N**er yeghen dese wondre seitmen na
een tamelike medecijn als onse heire ihesus seit .
Want die sicht mijns scamet ende mijne woerde
des sel hem des menschen sone bescamen als hi co
mē sel in sijnre moghentheit en des vaders en d
heiliger engelen . **V**er siet nu segge die mēsche
bi hem seluen . wi en bescamen nu gode niet noch
sine voer de want wi belien hem mit openbaerde
steme **D**esen antwoerde ic dat sommige onder de
sen kerste volkē sijn die daer om xpm belie wat
si sien dat alle lude kersten sijn **V**at en ware hude
te dage xps name in alse groter even niet . so en
soude die heilige kerke also veel beliers niet heb
ben . **H**ier om en is niet genoech allene die stem
me des beliens der proevinghe vanden gheloue .
om dat den mesche dat ghemeen besien bescherme
van scamenis . Nochtan is ee dinc daer elc hem
selue in vragnen mach . dat hi in cristum beliene
hem seluen gherwaerlic proeue n mach . **I**st dat
hy te hant sijs namen hem niet en scaemt . **I**st

dat hi niet volmaecter doecde der gheachten die
menselike gheachte ouerghedaen heeft. **W**aer :
lic inden tiden der veruolgginghe moechten hem
die ghelouighe lude hebben ghescaemt als men
haer goet nam ende datmense nederwerp van
haerre heerlicheit ende datmense mit slagen quel
de. **W**er want ons inden tiden des vreden dese
veruolgginghe gebreke so is een ander dinc daer
mede dat wi ons sellen werden openbaer **W**i sca
men ons dicwile dat ons onse euē menschen ver
smaden. **W**i veronweerde te drage quade woer
de **E**n ist machschie dat wi twist hebben mit on
sen euen mensche scame wi ons eerst ghenoech te
wen want dat vleischelike herte alsi suet die glo
rie deser werlt so versmader die oetmoedicheit.

Ende dic wyl be geert een mensche dat hi daer
hy mede i twist is dat hi mit hem ghevredet wor
de mer hy scaemt hem eerst te gaen om dien te
vreden te maken. **R**aet ons wegen der waerheit
werlt op dat wi sien mogē waer die werltē on
ser quaethiet legge. **W**at ist dat wi des alre hec
sten hoeft des lede sijn so sijn wi schuldich te volghen
daer wi aen geskruppet sijn **W**ant wat seit paulus
die voerbarige prediker totten exemplel onser le

rynge. **O**m j̄s wiſſijn we ghesendet als dat al
ſo god bi oſ den volke ract. wi bidden v om j̄s
wille werdet mit gode ghevredet. **H**iet wi hebbēn
tusschen ons enre gode ouermids onſen ſonden
twijf ghemaect ende nochtan ſent god eerſt tot
ons ſijn boden dat wi die geſondicheit hebbēn ghe
beden comen ſellen tot gods vrede. **H**ir o ſcamē
hoer die menschelike houerdicheit elc ſcamē hē
dat hi niet ghenoech en dofsinen eue kerſten als
god die verholten is mit onſen ſonden na onſe
ſonden ſendet boden ende bidt dat wi tot ſinen
vrede comen ſellen **D**aer volget na want ic ſeg
ghe v waerlike hier ſijn ſommighe van v staende
die den doot niet gheſmaken en ſellen voer datſe
gods riſke ſien ſelle. **L**ieue Broedere dat riſke godſ
en heetmen altoes in der ſcripturen niet dat riſke
dat hier na comen ſel. mer men heet alſo ſomtijt
die kerſie of dat goedzhuus **H**ier of is gheſeit
Des menschen ſoen ſelſendē ſijn engeleyn ende ſi
ſellen vergaderen alle die ſcanden vā ſinen riſke
want inden riſke en ſelle geen ſcāde ſijn daer geen
quaide menschen ontfange en werde. **E**n bi die
exempel neeme men dat men in diſen ſtat dat ri
ſke godſ deſe kerſie heet ende o dat ſommighe van

sinen iongheren also langhe inden lichame leuen
souden datse sien souden gods kerke ghesticht en
datse opgherechte wese soude ietgen die glorie de
ser werlt. **H**ier om seit men mi mit betrouwend
gheloeften. **H**ier sijn oec sommige staende die de
doot niet smaken en sellen. **M**er als onse here ih
sus yps also veel ghetboden gaf om den doot te do
ghen. wat no de wast dat hi haestelic tot deser be
loefsten quam ende ist dat wi dit subtiliske merke
so bekennen wi mit hoe groter meninghen der
goedertierenheit ment doet. want den viden ion
geren was men oec seuldich yet van desen leuen
te belouen om dat si te vromediker souden moge
duere iden toecomenden leue. **A**ldus beloefde me
den volke van israhel dat men vten lande van egipte
verlosse scude dat lant der beloefsten. **E**n alsmet
wepen woude ten hemelschen gauen wert so riep
men hem mit eertscher ghesloten. **B**aer by dede
men dat. dat was o dat als emich dinc was dat
dit vole van bi ontfange soude dattet dat te vase
geliue mochte dattet van verre soude horre. **B**ac
dit vleischelike volke en ontfanget gee clein dim
ge so en seudent gee grote dinghe geliue. wat die
almachtighe god bi desen eertschen dinghe die hy

gaf niet hi hem ten hemelschen dinghen op dat als
dit volc ontfenc dattet sach soude leuen hope dat
niet en sach. Ende dattet also vele vaster werden
soude vanden onstenlichen dingē alset meer ver-
scheert wert biden sienlichen beloefen ter seker-
heit vander hopen. Hier om is te rechte doer den
psalm dauids gheseyt. Hi gaf hem der heidenen
lantscap en si besaten d' volke arbeide om dat si
sijn gherechticheiden behueden sellē ende sine wit
verhuelen. ¶ Aldus oec in deser stac. doe die
waerheit haren ruden iongeren toe sprac so beloef
de hi hem in deser werlt gods rike te sien om dat
se dat ghetrouweliken gheloouen souden inden he-
melrike te vertrighen. Aldus van desen rike dat
wi nu sien in deser vergaencliker werlt verheue
wesen so sellē wi dat rike hopen dat gelouē te ver-
trigē inde hemel. Wat somige sy die kersten na-
me hebben mer si en hebben kersten ghelooue niet
sy wanen dat allene dese sienlike dinghe sijn en
de si en sueken die onstenlike dingē niet. want
si en wanē niet dat si sijn. ¶ Lieue Broedere wi sijn
hier bider heiliger martelaren lichaem soude dese
hoer vleische hebben gegeuen in die doot of si niet
alte seklerlicker ghemeten en hadde een leuen we-

sen daer si o waren schuldich te steruen. En siet
die aldus gheloefen si lichten ouermits myracu-
len. want die sieke leuendiche lude comen tot ha-
ven doeden lichame ende wer ghenezen Hier come
menedicke lude besittet se ende quellert se. ende die
beseten sijn si comen hier en werden verlost Hoe
leuen si dan daer daer si leuende sijn of si in also
veel miraculen leuen hier daerse doot sij. ¶ Liue
broedere ic segge v een dinc cort van woerden
mer niet cort van verdienten dat ic bekende van
ouden religiosen personen diet mi seiden In got-
hen tiden. Glosa Gothen was eenrehande volc
dat mit sinen cominc dat lant doer voer ende de
de menich rike ende stede onder ende verstoerde
se. ¶ In gothen tiden was een vrouwe die har-
de geestelic was die dicwil tot deser maertelare
kerke plach te comen. en de op enen dach doe sy
hier nae haerre ghewonten gecome was o te ke-
den doe si vter kerken ghinc so vantse staende
twe pelgrims in monincs habite Si waende dat
tet pelgrime waren ende beual dat men yet almis-
sen hem gheuen souden. Mer eer die knape die
hem die almisse gheuen soude hem ghenakende
so stonden si der vrouwen oec naerre ende seide

haer. **D**u vandes ons nu wi sellen di suelken en
vanden in doemsdage ende so wat wi moghen sel
len wi di senen. **E**nde doe se dit geset hadden so
voeren si en wech van haren oghen **D**oe wert se
veruerert ende keerde weder om te beden ende sy
storte haer seluen wt in langen crane. en si wert
hier nae also veel te eerster i bedinge so si sekker
re was i beloestē **V**at of na sinte pauwels woer
dat geloue is der dingē die men hopen sel sonder
proeuinghe van dat me sien mach. so en segge wi
thant niet dat gi gelouē selt dat leue dat toecomē
sel. **V**at siets die in dat leuen leuedē sijn si werde
ghepresentiert sienlike voer der nenschēn oghen
Want dat men siet seitē bet datment weet dan
datment gelouet. **H**ier om woude onse here
dat wi dat toecomē de leue bet weten souden da
gelouē. **D**ie gene die hi onsienslike ontaet ons
oec sienlike tonet datse mit hem. **H**ier om lie
ue Broeds maect dese maertelaren uwē hulpers
i die salte uwes onderuelsēs die gi mittē scerpē
rechter heft. dat gise i den dagē des grote anoytes
ende grote verueringe hebben moet te bescher
erms. **S**ekker soude men morghe een salte die v
waer voer enē groter rechter onderuelsē so sou

datmen al den ganssen gheselen dach van huden
in ghxpense of ghedachte sijn uwer broederlic
heit soude suecke enen hulper ende souden oec mit
grootre bedingē dat hi hem to enen behoeder ende
beschermēr quame voer alfullken rechter. Siet
die scarpe ende strenghe rechter sel comen ende
daer sel ghedaen werden die seer groten anxt des
groten raets der enghelen in die vergaderinghe
vanden psalmen onse salien ondersueke wi nu
niet hulpers die wi tot beschermers hebben mo
ghen. Hier sijn onse beschermers dese heiliche
maertelaers si willen datmen hem bidde. ende dat
ic also segghen mach sy soeken om datmense sue
ken sel. Dese maertelaers suet te huvelre uwer
bedinghe ende beiaughe oec dat gi dese hebben mo
ghet beschermers ende behoeders van uwen son
den want om dat hi die sondaren niet castien en
sel so wil hy ghebe den sijn die ghene die rechte
Hier om so drieghet hi so langhe tijt sijn gram
scap ende nochtan ontleit hi bi ontfermhertie
heit den. ende also moet ons oec sijn ontfermic
heit weder noeden datse ons in gheenre maniere
niesteloes en maken. also sellen ons oec onse so
den verstoren datse ons niet weder en werpen

C Chappij

in wanhopen . Dat ist dat wy al hopende ons
ontsien en ontfiende hope hebbēn so sellēn wi oec
te eer dat ewighe rike vertrighen . Bi onsen herre
ihesum cristum die mit gode den vader ende den
heilighen gheest leuet ende regniert sonder eynde
ewelic ende vimmer meer . Amen .

¶ Van enen confessoer Bisscop .

In dier tijt seide ihesus sine iongeren de
se gelikenisse Eē mā die in pelgrimaed
se voer nēp knechten ende leuerde die
sijn goet . et reliqua Matheus int xv capittel .

¶ Sinte gregorius omelie op dit selue ewageli
um dat hi predicte den volcke te womey in sinte .
Siluesters kerc .

Oijn wtuerdoren also lieftie Broe
dere die lesse des heilighen erwā
gelijc vermaent ons forchouou
desle te merken ende te verstaen
dat wi die schine dat iet meer in
des werke des fage hebbē dā die and vāden scepp .

Sijn dat is die kuns^t der ding^en van buten **M**er
Biden tweeⁿ is betrekken die verstandenis^e ende
dat werken **E**n Biden name vā enen ponde so is
allene die verstandenis^e betrekken. **M**er hi die
vijf poneⁿ ofangen hadde hi wan and viue. **V**at
die sommige die al en cū men se niet innige ende
geestelike ding^es beuaē nochtan om die menige
vanden hemelsche lantscappe so leuen si gerechte
dinge. die se mogen vande van buten die ont
fangen hebbēn en als se hem seluen wachten vā
der ghenoechten hores vleisches ende van groten
eertschē goede te gaderen ende vāder ghenoech
te deser sienlicher ding^e so trecken si oec die and
mit haren vermanen. **E**n hec sijn sommige die als
se mit tweeⁿ ponden rike sijn ende ontfacēn die u^r
standenis^e ende dat werken ende si verstaen sub
tilike ding^es van binnē en werkē wōderlike dīn
gen inden ding^es van buten **E**n als si bi versta
denisse ende werken den anderen predikē so bre
gen si als dubbel gewin van haerre comenscap
Ende men seit wel datter dē enē quam viue en
den anderen ewe ende sijn ghewin. **V**ant als mē
beiden mannen ende wiuen predict so werden
die ponden die men ontfangen heeft als ghetui

uoudieh. **M**er die knecht die een pont onfa-
 gen hadde hi gmc en wech en groeft in die eerde
 ende berch de h̄ns heren geseit. Dat is dat pont in
 die eerde te bergen dat mē den syn dien men ont-
 fanghen heeft veronsledic ic in eertschen dingen
 dat men gheen geestelic gewyn en suect. en de dat
 men dat herte nummermeer op en heeft vanden
 eertschen gepense **W**at sommige s̄n die die gisten
 vander verstandenisse ontfangen hebben mer si
 smakē en gheclouen alleen dat den vleische toe be-
 hoert van diesen is Bidē propheten geseit **H**i s̄n
 wijs om quaet te doen want si en kunnen niet
 wel doen. **M**er onse hē die dat pont gegeue heeft
 hi keert weder om wakeninge te doen. **W**at hi die
 nu goeder tierlic geestelicke gauē heeft hi selinsy-
 nen oerdel scarplicker die verdienste eischē. **W**at
 elk oefangē heuet meret hi en hi weget wat gewi-
 ee breget van dat hi ontfangē heuet. **D**ie knecht
 die dubbelde poede wederbrachte wert vanden
 here gespen en mē leit hem totten ewigē lon. als
 hē die here seide **G**oede knecht en getrouwē wat
 tu bouē luttel getrouwē heues geweest bouē veel
 sel ic di setten. com i dijns herē bliscap. **W**at alle
 die goede vā diesen leue s̄n luttel al schinē veel si

wesen mer dan wert die getrouwne knecht bouē
vele gheheit als hi verwonnen heeft alle moynis
se d' ghebreckelicheit ende verblijt inden hemelscē
setel mit ewiger bliscap **D**a wert die volmaecte
lic ingheleit tot s̄js herē bliscap als hi op gheno
men wort i dat ewige lantscap. en hi also vā bī
nen verblijt vāden gisten also dat dan niet en si
dat vā buten bedroeft vā gebrekkelichidē **M**er
die knecht die niet werke en woude vā sine pon
de hi keert weder tot sinen here mit woerde vā on
sculdigen ende seide. **H**ere ic weet dattu een hart
man biste du maeyes daer du niet en hebste ghe
saeyet en x gaderste daer du oec niet en swieiest
Ende onthende ghinc ic en wech en überch dijn
pont ond die eerde. sich du heues dat dñ is **H**et
is te merke dat die onnütze knecht sine hē hart
hiete dien hi hem veynst om gewin te dienē. En
hi seit dat hi ontsach dat pont wt te geuen i ghe
wynne die hem allene soude hem ontfien dat hy
den niet sonder ghewin den heer weder ghebrocht
en hadde. **V**ant veel lude s̄j binne d' heiliger ker
ke welker ghelykernisse dese knecht hout die hem
ontfien aen te gaen die wege van beteren leuen
ende nochtan en ontfien si hem niet te legghen in

Dit onduchticheit haerre traechheit. Ende sinne per
ter doe hi noch in syre crancheit was hiele deser
lude gedaete wel doe hi die miracule vaden vissche
sach die hi gheuangē hadde seide. **H**ere gant wt
van mi want ic bin een mensche ee sondier. **I**a
oec is dattu merkes di een sondaer te wesen so e
moeststu den here niet va di verdriuen. **M**er
die hier o niet en willen aen gaen die wege van
beteren habite en die hoechheit va rechtewen leue o
dat se hem seluen cranc sien dese belie he als son-
ders te wesen en versteke die here van hem en he
dien si in hem seluen schuldich waren te heilighen
vlien se en als in verstoernisse en hebben se gene-
raet als si sterue ende se dat leuen ontfien. **H**ier
om antwoert men staphantes desen knechte.

Quade knecht en crachte du x iste dat ic maeie
daer ic niet en facie. ende vergader daer ic niet
en stroeie. hier om moeststu myn gelt geuen de
wisselaer ende als ic quame soude ic oec hebben
onsfangen dat my is mit woeker. **D**ese knecht
wert wt sine woerde geuangē als die seit **I**c ma-
eie dat ic niet en facie en ic uigadere daer ic niet en
stroede. **A**ls of hy opēbaerlic seide **O**f ic na die
se tercie dat oec wed cische. dat ic niet ghuuen bor

gij 22
hebben om wt te geue hoe veel meer mach ic vā
eischen dat ic di gaf om wt te geue. **V**ant dat is
datmen dat gelt den wisselare gheest dan te done
die sentencie vā prediken die die sentencie ūmo-
gen te oefenē in woerden en i werke **M**er alsoe
gi onse vrese aēsiet ist dat wi ons hren gelt bou-
den **A**lso lieue Broedere merct eernstelic datmen
vā v bidden eischen sel mit woester dat ghi hoert
wāt inde woester eischen mē oec dat gelt. datmē
niet gegeue en heuet. wāt alsmē dat weder geuet
dat men ontfangen ende men daer bouen gheuet
datmen niet en ontfene so ist woester. **H**ier o
lieue Broedere merct dat gi woester geldeñ sellet
vā diesen ontfae des geldes vā predikē en besor-
get dat gi wt dien dat gi gehoert hebt oec ander
dinge prijnt te pensen die gi niet gehoert en hebt
so als gi die eē vtē anderē ūgaide dat gi oec leert
wt v selue die dīge te doē die ghi niet gehoert en
hebt wt enigē predicarē mōde **P**aet ons hore
mit wat sentencie mē den cragē knecht slact. Ne
niet van hem dat pont ende gheuet hem die vijs
pont heuet **H**et schne seer tamelic dat als men
vanden quade knechte. dat pont neemt datmen
het geue soude. die die twe pont ontfage hadde

Vant men was hem bet sculdich te geue dē genen die myn hadde dā diē die meer hadde. **I**ler als wi voer seit hebben so werdē biden vijf pon den die vijf sinne. dat is die curst der dingē van herten beteikenē en bi twee bewijsmen die werckstaade nisse en dat werkē. **H**ier om hadde hi meer die twe pōde dā dier viue ontfangē hadde. **B**ac bidē vijf pōde verdiēde hi den dienst dē dingē van herten te doen. **H**ier om was hi noch idel vā ghesetzeliker verstandenis. **H**ier o was men hē schul dich te geuen dat een pont daer wi gesetē hebben dat die verstandenis beteikenē hē die dīge vā herten wel diende die hi ontfangē hadde. **E**nde die ster wi alle dagē in die heiliche kerke. **V**ant velen menschen als se wel besleiden die dingē van herten die se ontfanghen hebben so werden se bider gracie die men hem toeseindet ghescreve oec ter ghesetzeliker verstandenis so datse oec claeer werdē vā eniger verstandenis die die dingē vā herten trouweliike besleiden. **O**ec volget hier thāt na die gemene sentencie daer menscē. **V**ant elken die heuet selmen geuen ende hi sel ouer vheven in hē die niet en heeft dat hi schijt te hebben oec de nemē. wat die heeft die gesme en hi sel oewloeten

Want soe wie die caritate heest hi ontfact oec die
and gauen. **S**oe wie die caritate niet en heest hi
verliest oec die and gauen die hi scheen dat hi de
fangen hadde. **M**yne broeds hier om ist noet dat
ghi in alden dinghen die ghi doet wacker sijt die
caritate te behoedē. wat dat is gewarige caritate
den vrient te minnen in gode ende den viant om
gode **E**n soe wie die caritate niet en heest hi verliest
al dat goede werk dat hi heeft hi wort betoest van
den pondē dat hi ontfangen hadde. **E**nde na ons
heren sentencie werpet men hem in die buitenste
donckerheden. wat die sel valken bider pimen in
die buitenste donckerheden. die oumits sine son
den syns dancs viel i die binneste donckerheden
hi doghet daer bi bedwanghe die pimen s wraken
die hier gheerne ghe doghet die donckerheden van
oncuuschen leuen. **N**er men sel weten do t ghen
traech mensche schier en is van desen ontfacē
pondē. wat niemant er is die waerlike seggen
mach. **I**c en heb gheen pont ontfangen. niet en
is daer ic offsel worden ghe dwonghen rekeningē
te doen. want elcken armen mensche sel ecc dat
selue inden name vāden pondē gherelent worden
dat hi ontfangen heeft hoe cleyn dallet is. wat

een ander heeft die verstandenisse ontfanghen en
de hi is vaden wende sculdich den dienst des prez
dikens. **E**en ander heeft dit eertsche goet ontfan
ghen. hi is sculdich van sinen goede te deilen vā
den wende den armen. **E**en ander is die noch die
verstandenisse vā gheesteliken dinghen noch eerte
sche goet ontfanghen heeft. mer nochtan heeft hi
een ambocht gheloert daer hi mede gheuoet wort
dat selue ambocht sel hem gherewent worden in
den ontfanghen eens pondes. **E**en ander en he
uet niet van desen dinghen ghepleghen. mer noch
tan machschien heeft hi vrientscap ghevonden
aen enen riken man. **E**n aldus heeft hi dat pone
der vrientscap ontfanghen.. **I**st dan dat hi niet
en spreket voer die armen. soe sel hi gheordele
worden op dat hi dat pone onthouden heeft. **D**ie
dus die verstandenisse heeft. hi hebbe sorghe dat
hi niet en swighe. **D**ie ouerloeyelic goet heeft. hi
besie dat hi niet en vertraghe van mildicheit der
ontfermheiticheit. **D**ie een ambocht heeft daer hi
mede hem regiert. hi si oec herde eerstich dat hi
die belofte ende die oerbaerlicheit daer of deyle
mit sinen enen mensche. **D**ie stat te spreken heeft
mit enen riken manne hi ontfie hem dat hi uoer

dele werden sel dat hi sijn pont onthout ist dat
hi den riken voer den armen niet en bidt als hijne
doen mach. Want onse dochter die comen sel hy
sel van elken van ons luden also veel eyfschen als
hy gheghueyen heeft. op dat elc dan als onse here
weder comen sel seler sijn moghe vader rekennin
ge sijns pondes so merke hi alle dage mit vresen
wat hi ontfangen heuet. Want siet het is thant
hier bi dat hi weder lieven sel die in pelgrimaed
se gheuaren was. Want hi is als in pelgrimaed se
en wech geuaren is van desen lande daer hi i ge
boren was. Mer waerlike hi steert weder dat hy
rekennige doen sel vanden ponden. Want ist dat
wi van goeden werke vertrage so sel hi ons sre
geliker oer de len vanden gauen die hi ons gege
uen heeft. Hier om laet ons merke wat wi ont
fangen hebbē ende laet ons wachter wesen die di
ge te veilen. Gheen eerliche sorge en belet ons va
de geestelike werke dat is dat me dat pot i die
eerde berget dat die heer vade pōde daer of niet
ubolge en werde. Wat die crage knecht als die
wchter thant die sonden ons soect so heffet hi dae
pont vter eerden. Want het isser also seer veel
die hen trekken van eerlichen begheerten ende

werken als sy te hant bid den sellen onder soekē
des rechtēs getogē werden tē ewigē tormenten
Hier om laet ons wacker wesen eer wi telkenin
ge doen sellē vā onsen ponde op dat als die rech
ter te hant om te slaē comēt. ons dan onsculdige
dat gewin dat wi gedaen hebbēn.

Van enē confessoor ende geen bisscop. ::

In dier tijt seide ihesus sijn iogheren So
wie tot mi coeme en niet en hatet sine vad
en moeder en wijf ende kinder ende broedere en
susteren ende oec sijn siele hi en mach myn iong
niet wesen. Lucas int. viii. capittel. ::

He lieue broedere dat wi merken
wat ende hoe grote die dinge sijn
diemē ons beloest in de hemelso
werden in der gedachten alle din
ghi onduere diemē in eerden he
uet. Wat dit eersche goet tegē die ewige salicheit
gherekent so ist een last ende niet hulpe. Die tijt
like leuen gherekent tegen dit ewighe leue. men
mach die doot bet seggē dan leue. wat dat dagez
licke gebrec vā of nemē wat ist anders daēente
hande ougāc totter doot. Wat wat tonge umach

te seggen of wat verstandenis te beuaen hoe gewo
te die bliscapē sijn vander hogher stat hier bouen
wesen mede in der enghelen choer mitten salighen
gheesten hi te staen ons sceppers glorie an te sien
gods aensichtē tegewoerdich dat onbegrijpelike
licht te besien en ghenen anxt te hebben voer die
doet. en te verbliden vand ghisten d' ewigher ons
ghebreclicheit. Mer alsmen dese dinghe hert soe
uwermet daer die ghedachte inne. en si begheert
chint daer te sijn daer si hoept dat se sond eynde
ubliden soude. Mer ten groten loen en machmen
nz comen sond groten arbeit. Hier om seit paus
lus die voerbarighe predikier. Niemāt en worde
gherwont ten si dat hi wittelike stride. Die groet
heit des loens geeft genoechten ter gedachten. in
die strijt des arbeits en iuare si nz. Hier o seide
die waerheit den genē die tot he comē. so wie tot
mi comē en niet en hatet sijn vad en sijn moed en
wijs en kinderen en broederen en susteren en oec
sijn siel. hi en mach myn iongher nz wesen. in het
betaet os te ondsoeken hoemē ons gebiedet vad
en moed en onse vley schelike naesten te haten. en
men ons oec ghebiet onse viande te minnen. En
seler die waerheit ihesus seit vanden wiue Dac

god vergaet heest die mensche en scheide dat niet
Ende sinte paulus seit **Ghi** manne hebe liefurwe
wiue also cristus die kere ghemint heest. siet die
iongher predict dat een man sijn wif lief hebben
sel. als sijn meister seit. die sijn wif niet en hatec
hi en mach myn ionger n̄ wesen. **E**n gesiet die
rechter een and dinc n̄. en en weert sijn gode een
and dinc n̄. of moghen wi te gad haten en min-
nen **M**er ist dat wi die cracht vāden geboden on
dsoeken. so mogen wi bi ondschedinge beide doe
dat wi die ghene minne mogen die mit ons ghe-
uoecht sijn mitter maechscap vāden vleysche en
die wi weten dat onse naeste sijn. en die gene die
ōs wedstaen en contrari sijn i den wege gods dat
wi hantende en vliende die n̄ kennē en sellen wāt
die mintmen als bi hant die vleyschelike geuoels
en ons quade dinghe in brenghet datmen niet en
hore en om dat onse here tonen soude dat dese ha-
te ten naesten wert n̄ vter begheerlicheit en qua-
me. so dede hi daer toe en seinde. ende oec sijn siele.
Hier om ustaetnē dat die minne de sel sijn naes-
ten hanten die dien also haet als hē selue. wāt dan
hant wi wel onse siele als wi n̄ en cōsenterē toe
horen vleyscheliken begeertē. als wi hore appetijt

dat is haren lust breke ende wi vechten tegē haer
genoechten. die mē dus versmadelde ten betere
state sit die mynt mē als bi hate. al dus selle wi
waerlike doē onse naestē die ondscheideheit vā
haten dat mi i hē minne sellē dat se sij. en dat wy
dat hate daer si os medstaē idē wege gods

TWaerlic doe paulus tot iherusalē wert ginc so
greep. agabus die ppheete sij gordel en hi bantec
ō sine voete en seide. Den mā dies dit gordel is
sellēse dus binde binne ih̄s m. Mer dese die sij
sielē volmaectelic hatet wat seide hi ic bin bereit
ō ihsus wille niet alleē in iherusalē gebonden te
steruen. en ic en malie mij sielē niet costelic dā mi
selue Siet hoe hi sij sielē minne de hate In hate mē
de hi die hi begeerde oī ih̄s wille indē doot te le-
uerē op dat hise ten leuen uwetken soude vand
doot oī sonden. Hier oī sellē wi vand ondscheide-
heit ons selfs haets treckē die vorne des haets
vā onsen naestē. Mē minne elke viant in dieser
werlt mer niet die ons contrarie is inden wege
gods. en dā en selmen oec niet minne den naesten
maech. Want so wie chant die ewighe onuer-
ganclike dinge begeert in ons god's sake die hi
aegaeft so sel hi werdē butē vad en buten moed

Buten sijn wijs ende Buten sijn kinder en oec buten
hem seluen. op dat hi des te waerlijker gode bekende
ne dat hi in sine salte niemant en bekenne. **Quat**
dat is veel dat die vleischelike begeerlichkeit we-
derslaet der gedachten meminge en verdonckert
haer scarpe verstaen. nochtan en gedogē wi die
niet tot onsen scade ist dat wi se ons houde. **Hier**
dō selmen die naesten minnen en men sel alle men
seluen caritate doe en minnen beide den naeste en
den vreeden. ende nochtan en selmen bi caritate
niet of leuen vader minnen gods. **Quat** wi weten
dat doe die arke gods vand philistinē lāde wed
keerde te lande wert vā israhel so was se op enē
wage geset en i den wage waren coeien gespan-
nen die men seit datse caluer drogē ende dō coeie
caluer sloet men te huus en het is gescreue ende
die coeien gminghen rechte al den wech die te Betza
mē wert leit en gingē in enen wech gaede en loe-
gende en si en keerde niet of ter rechtē siden noch
ter luchtē hāt. **Quat** beteikenē dus die coeie an-
ders dā al die gelouige i die kerke die als se mī-
lē die gehodē dō heiliger scripture so dragēse als
dō herē arke op hē geladē. En vā desen coeie sel-
me oec merke datmē seit datse calū drogē. wat

Somige sijn die van binnen geset sijn inden wege
gods en buten sijnse ghebonden mit vleyschelijker
begeerten. in si kerken vaden rechte wege oec niet
wat si dragen i die gedachte gods arke. wat siet
die coepen gaen te betsame wert. en betsame be-
dint dat huus d sonne. en die ppheet seit. en v-
lenden die minne naem onsi sien sel oprieyen die son-
ne d gerechticheit. Ist dat wi dus tiden ter woe-
ringen wert d ewig sonne. so ist wel recht dat wi
d s v d s gods wegen n en kerken d onse vleische
like begeerte. wat men sel mit alre cracht merke
dat die coepen die i gods wagen gespanne ware
gingen en loeyden. si gauen v d binne geloyen en
nochtan en keerden si vaden wege hore gane niet
Aldus waerlike sijn gods predicare. aldus sijn
die gelouige sielen sculdich te sijn binne d heil-
ger kerken dat se medeliden hebben sellen op hoer-
euen menschen in dat se nochtan oumits den me-
lidene niet dolen en sellen vaden weghe gods. En
de hoemen desen seluen haet der sielen doen sel dat
toent die waerheit daer nae segghende. Die sijn
cruce niet en draghet ende comet nae mi. hi en
mach myn iongher niet wesen. Dat cruce is ghe-
seit van tormenten. ende mi draghen in twe ma-

nieren ons heren cruce **O**f als wi ouermits absti-
nencien onse vleysch quellen. of als wi oûmits
medeliden ons euen menschen sine noet voer die
onse rekenen. wât die dwesheit heeft in eens an-
ders noet hi draghet dit cruuis in der ghedachten
Mer men sel weten dat somighe sijn die die absti-
nencie doen inden vleysche n̄ om gode m̄ om ydel
glorie. **E**n het sijn oec somighe die mit horen euen
mēschē medeliden hebben niet gheestelike m̄ vley-
schelike so dat si hē gunstich sijn n̄ ter doget mer
bi ontfermicheiden ter sonden en schinen aldus
dat cruce te draghen. en si en volghen niet onsen
heren. **H**ier om seit te rechte dese selue waerheit.
Die sijn cruce niet en draghet en comet nae mi hi
en mach myn iongher niet wesen. wât dit cruce
te draghen ende na onsen heren te gaen is dat men
die abstinenzie vanden vleysche of dat medeliden
des euen menschen doen sel om die begheerten der
ewigher meninghen. wât soe wie dinghe doet om
die tijlisse meninge hi draget dat cruce m̄ hi one-
siet na onsen heren te gaen. m̄ om dat ons hoge ge-
bode ghegeue sijn so seitmenre chant toe een ghe-
likenisse vā enen hoghen ghestichte te maken als
men seit. wât wie is van v luden die enen wern

stichten wil en en dat hi niet te voren en rekene
die coste die daer moet oestich toe sijn of hi se herte
om mede te volmaken op dat daer nae als hi dat
fondament geleit heeft ende hijt niet volmaken
en mach alle die lude ditz sien die beghinnen te
spotten segghende. want dese man begonste te
stichten ende hi en mochtet niet volmaken. alle
dint dat wi doen sellen wi voerpensen mit eernt
tiger voerpensing mit eerntiger merkige. want
siet nad waerheit moet de hi die enen toorn stich
te hi bereydet te vorē die cost van gestichte **I**st dan
dat we begeren de toorn van oetmoedicheit te stic
hten so sellē wi ons te voeren bereyden mit gedoe
saemkeiden yetgen die wederstoren deser werelt.
Want dit scheelt tuschen dat hemelsche en dat
eertsc̄he ghestichte. dat men een eertsche gestichte
maect mit te gaderen die cost mer dat hemelsche
ghestmen die cost den armēn te delen. **T**ot
ten eertschen ghestichte maken wi die cost als
wi gaderen daer toe dat wi niet en hebben. **E**nde
ten hemelschen gestichte maken wi de cost ist dat
wi laten dat wi hebben. **D**ese cost en mochte die
niemand niet hebben die veel richeiden besat en
de vrechde den meister ende seide goede meister

wat sel ic doen dat ic dat ewige leuen besitte **Eij**
doe hi ho. rde dat ghebot alle dinc te laten so ghinc
hi droeuich en wech. en hi wert daer of benau
wet en bedrouet i shre gedachte daer hi van huz
ten breet of was in besettinge. **Wat o** dat hi in de
sen leuen mynde die cost der houerdicheit. so en
woude hi niet hebben die cost der oetmoedicheit
mede te tiden ten ewige leue wert. **V**en me sel
merken dat men seit **N**u die lude diet sien selfe
si sellen beginnen te spotten. **H**uac na sinne pau
wels woert so sijn wi geworden een aensien der
werlt ende den engelen en de mesche. **S**o dat in
al dat wi doen sellen wi merken altoes onse ver
borgen viade die altoes tot onsen werken sie. en
altoes van onsen ghebraken verblide **D**ie ppheete
die dese aefach hi seide **M**ijn god ic betruwe in
di **I**c en sel mi niet scame noch mie viade en sel
le mi niet bespotte **Wat** als wi i goede werken
eernstich sijn ten si dat wi o die quade geest te
sen en eernstich tegé die waken so doghe wi die
dace bespotte die os de wiet toe brengen quaet te
doe. **V**er om dat enige ghelykenisse gegeuen
is van ene gestichte te makke. so seitmenre na een
ghelykenisse van ene minre werke tot ene meerken

want daer na volget. of wat coninc die sel gaen
studen teghen enen anderen coninc die niet te vo-
ren en pensc of hi mit tien dusent sel die moghen
te ghen gaen die mit xp dusent hem teghen coemt
andē die wile dat hi noch ure is soe sent hi bode
en bit die dingē die den vrede toehore **E**n coninc
comit tegen ee and coninc vā gelsken stide noch
tan dunct hem dat hi d toe n̄ en sel vermoghen.
soe senet hi bode en bit die dingē die den vrede toe
be horen. **H**ier om mit wat tranē sellen wi die ge-
nade hopen die inden angeliken ondsoekten niet
mit ghelyke en comen mit onsen cominghe ten oer-
del als ons onse condicte onse crancheit en onse
salie neder makēt en minre. **M**er machscien heb
ben wi te hant die sonden van quāden wercken
of ghelyke. en wi kerken ons thant van buten van
allen quāde. mer vermoghen wi dan oec rekennit
ghē te gheuen vā onsen ghedachten. wāt men seit
dat hi coemt mit xp dusent teghen den welsken
niet staen en mach desen die mit xp dusent comit.
wāt xp dusent teghen xp dusent is simpel ghetal
tegen dubbelt. wāt al ist dat wi seer profijt doen
soe houden wi cumē onse dingē vā buten i gerech-
ticheden. wāt al heeftmen thant die onsuuerheit

CC xvij

inden vlyysche gheslachten te doen nochtan en isse af
temale u; vter herten udreuen. wat hi die oerde-
len sel hi oerdele beide te gad die binneste en die
buitenste dat is die wercke en die gheschedicheit oer-
dele hi. **A**ldus comt hi mit enen dubbelen heere
tegen een simpel heere die ons nauwe gheweet en
vmt allene inden werken en ons ondsoect te ga-
der vaden werken en den gedachte. **B**roeders wat
staet ons hier om te doen ands als wi sien dat
wi mit enen simpellen heer tegen sijn dubbelen hee-
re niet staen en moghen als hi noch verre is dat
wode senden en bidden die dinghen die den vrede
toebehoren. wat men seit dat hi verre is diemien
noch niet en siet teghenwoerdich ouer mits sine
oerdel. **S**enden wi tot dese bode onse crone. sen-
den wi hem die werken va onsermic heide. **L**aet
ons offeren op sijn outaer offer hande van vrede
en laet ons bekennen dat wi in den oerdel teghen
sijn niet striden en sellen moghen. **A**ensien wi
die cracht sijne sterckheit. ende laet ons bidden
die dinghen die den vrede toe behoren. dat is on-
se bode die wi senden die den cominc die comt vre-
det. **M**erct broeders hoe grote goedertierenheit
dat hi die mit sijne toecomensten ons mach ver-

pletten leide te comen. **G**ende wi toe hem als wi
geset hebben onse boetscap wenende gheuende.
ende die heilige offerhande te offeren. **M**uht son s
derlinge selos hier tot onser onbindinge helpē
die heilige offerhande des outaers gheoffert mie
tranē ende mit sacht moedichit der herten. wāt
hi die in hem selue vander doot vertreke ende nu
nūmer meer en sterft bi desen offerhande s̄js liech
aens so gedoget hi echter voer ons i sine sacra
mente. **V**ant also menich werue als wi offeren
die offerhande s̄jnne passien also menichwerue
verniwen wi ons s̄jn passie tot onser ontbindē
ghe. **L**iene broedere als ic wane so habbe veel
van v luden ghehoert dit dat ic v vertellen de v
weder wil doen gedencken. **M**en seit dat niet
lange voer onse cijt en geuiel dat een man vāde
vianden geuangen wert ende verre en wech ghe
uoert. **E**nde doemē hem lange inden handen ghe
geuanghen en gheboden hielt ende datten s̄jn
wīf vāder geuangenisle niet weder en ontfenc
so waende si der elke welke misse voer doen als
voer enen doden. **E**nde des mans handen wordē
oec in die vangnisse also dien wil ontbonden also
menichwerf als s̄jn wīf dede offerhande v̄oer

Hem op dat sijn sielse verledicht werden soude. wāc
na langer tijt quam die mā weder en mit grue-
ten vertelde li sinen wiue hoe dat op sommige
dage in ellier weghe sine landen ontbonden wor-
den ende sijn wif mercte die daghe ende die vren-
ghen si bekende dat hi doe ontbonde wert datse ge-
dochte dat men misse ou hem dede. Hier om lieue
broedere hier om penset ende merct. mit sekere
aensie hoe grotelike die heilige offerhande des ou-
taers die wi offerē vermach i ons te ontbindē
den kant der herten als sedie van enen anderen
geoffert was vermochte i enē anderen manne
ontbinden die bāde sijns lichaems. Dese van v
lieue broedere kēnede cassium dē bisscop d poere
vā na: rme. Dese man hadde in gewoenten alle
dage die offerhande sijns lichaems te offeren so dat
wel nae ghēē dach sijns leues ou en leet hi en of-
ferde goede ee offerhande vā vreden. En sijn leue
was sere gheoeft dese offerhāde te offeren. wāt
al dat hi hadde gaf hi in aelmissē. En als hi ghe-
comen was ter enē daer hi dese offerhande offerē
soude so vloeide hy al wt in cranen ende offerde
ende de de oec hem selue mit groter bewouwe. ende
duocie van herten. Ende oec des mans leuen

ende sinen doet bekende ic van enen dyaken van
eersame leuen die vader marne opghenoe was
diet mi seide. wat hi seide dat op enen nacht on
se here des bisscops priester bi visionen openbaer
de ende seide. ganc ende segghe den bisscop. Doe
dattu does were dattu wercs. dijn voet en houde
niet op. dijn hand en houde niet op inder apostel
sen gheboerte soe selltu tot mi comen ende ic sel di
dijn loen gheuen. **D**ie priester stont op. mer om
dat die dach d apostelen gheboerte soe na si was.
soe ontsach hi den bisscop te boetscappen dat sijn
sterfdach soe na was. **O**p een and nacht quam
onse heer wed en hi berispede anytelic sijn onghe
hoersamhicit. ende hi voer seide hem echter dese sel
ue woerden die hi hem beuolen hadde. **D**oe stont
die priester op dat hi ten bisscop gaen soude. mer
echter benam hem die crancheit sijnre herten dat
hi den bisscop dit visioen niet en seide. **E**nde ter
and'r vermaninge ons heren soe wort hi verher
det ten bisscop te gaen ende hi verwoesteloe de hem
te segghen dat hi ghesien hadde. **M**er om dat na
groter sachemoedicheit der gracie die men ver
onweert pleghet te volghen meerre gracie ap vā
wrasse. **I**n dese derden visioen openbaerde hem

onse here ende dede tot sinen woerde doe slaghe en
wort also selliken geslagen dat die wonderen sijns
lichaemis bemoede in hem die hercheit sijns her-
ten. Hier om stont hi op die dus gheleert was
mitten slagen hi ginc ten bisscop wert en vanten
staen neuē sante juuinaels graf des martelaers
daer hi gecome was na sijnre ghemoerten om sa-
cificien te offeren en hi eychede hem tot eenre hei-
meliker stat van dien die bi he stonden en hi viel
neder voer sijn voete Ende doe hem die Bisscop i
sine groten gewene cum tot hem ophessen moch-
te so woude hi ymmer wetē die salke van desen tra-
ue. Mer die priester die die ordinacie vaden vi-
sioen seggen soude hi keerde eerst sijn cleder of van
sine scouderen en ondecte die wonderen van sine li-
chaem en dat ic also segge mach so wende hi die
wonde ter oerconde vand waerheit en sijnre mis-
daet hoe selliken die wonderen die hi otfangen had-
de in sinen lichaem mit weffelen ouergaen hadde
Doe die bisscop die wonderen sach so vreesde hi he
en wie hem dusdaen dinc had dorren doen vraelich
de hi mit woerden van groten verwonderen. En
de die priester antwoerden dat hi dit om sinen
willen ghedoght hadde. Sijn verwonderen wies

mit vresen. mer die priester en seide te hant niet
langher mer hi gaf hem te kennen die heymlic
heit van desen visionen en hi seide hem dat heue
len van onsen herre By dien seluen woeerde die hy
ghehoert hadde ende seide hem. Doe dattu doestie
werd dattu wercke. dij voet en houde niet op dij
hant en houde niet op inder apostolen ghehoerte
seltu tot mi comen ende ic sel di dinen loen ghel
den. Doe dit die bisscop hoerde soe viel hy neder
in kebinghe mit groet bewouwenisse sijnre herten.
Ende die doe ter tijt come was om misse te doen
om die grote bedinge daer hi in geduerde so ver
lengede hij totter noene En van die dage voort
soe wessen niet ende meer in he die gewinne va
salicheden. ende hi wert also sterc iden werke te
meer so hi sekere was van der beloften. om dat
hy dien des schuldenaer hi geweest hadde te haet
wt syre beloften begonste te hebbē tot enē schul
denaer. Ende dese bisscop hadde een gewoente al
le iaer inden dage d apostolen gevoerte te woenen
te comen. Ende om dat hi wt diesen uteine waē
de te hant te steruen soe en woude hi te wonen niet
comen als hi plach Ind tijt was hi oec i sorge
ende ten anderien en ten derden iaer oec wachten

De die cijt s̄hr̄ doet ende ten vierden ende tē vijf
ten en tē sexten iaer oec. ende hadde thant mogē
manhopen vander waerheit des vertonēs en had
den die slage den woerde niet geloue gedaē. **H**iet
inden seueneden iaer was die bisscop gesont geblz
uen totte heiligen auont der apostolen geboerte.
En inde auont quam hē een sachte herte aen en
inde dage vāder geboertē so ontsach hi sinē kin
deren dier daer na keide dat hi die feeste vander
missē niet en mochtē doen. **E**nde die lade die oec
waēdē dat hi vā deser werlt uſcheidē soude heb
ben si quamen alle te gad tot hē en verbondē hē
gemeelic en seidē datse op diē dach niet en sou
den late die feeste vand missē doe ten waer dat hi
haer Bisscop voer hē onsen hē selue voert quame
bidden **D**oe wert die Bisscop gedwōgē alle dat
hi in des Bisscops cappelle missē dede. en mit s̄hr̄
hant gaf hi hē alle ons hēn lichaem en den payns.
En doe hi alden diest vand sacrificiē gedaen had
de so ghinc hi weder op s̄h be dde. ende doe hi daer
lachende sach omtraint hem staende s̄hn priestere
ende s̄hn dienres als of hi sic̄ lessien oerlof name
so vermaende hi hem te leuden ende oec toe de ha
gn̄ den hant des vreden ende oec caritaten. Ende

hi predicte hem mit hoe groter eendrachticheit si
seullich waren verenicht te worden. En binne
den woerden van desen heiligen prediken soe nept
hi haestelike mit vreeselike stemme. Het is tijt en
de rechtruort gaf hi selue mit sinen handen den
ghene die bi hem stonden dat linnen laken dat men
na ghewoenden d' gheenre die steruen hem teghen
sijn aensichte spreiden souden. Als dat ghespreit
was so gaf hi sinē geest. aldus wort die heilige
siel van d' gebrechelicheit des vleisches ontcōmert
en qua ten etige bliscapē. wien lieue broede wie
volghede dese man na in sijnre doet ands dan die
shi om gedoecht hadde in sinen leuen. wat doe hi
seide het is tijt doe uſchide hi vten lichame. wat
ihsus oec doe hi alle dingē voldaen had en hi ge
seit had het is volbrocht so hieft hi sijn leeft ned
wert en gaf sinen geest. dat onse here aldus dede
wt sijnre macht dat dede sijn knechte wt sijn roe
pen. siet die dagelyc offerhande en die sendinghe
mit tranen en almoezen. hoe grote vrede van ghe
tien se maket mitten cominc die comt. Hier d' leet
hi alle dingē diet mach. Mer die alle dingē niet
gelacē en mach als die wile dat die cominc noch
verre is. hi seide boden der tranen der almoezen

en die offerhande te offeren. wat hi wil ghesoene worden mit bedinghen die weet dat men hem ver toernet niet draghen en mach. dat hi noch beidet te comen. dat is om dat hi ontbeet boetscap van vrede. want woude hi hi waer te hant ghecomen ende hadde alle sine viande doet gheslaghen. Mer oec he vreselic hi comen sel went hi. en nochtan merret hi te comen. want hi en wil niet vinden sommighe dat hise castie. Hi doet ons wachten die misdaet ons uonweerdens als hi seit aldus. elc van v liden die niet en last al dat hi besittet hi en mach myn iongher niet wesen. ende nochtan gheuet hi ons boete van onser salicheit te hopen. wat diemen niet ghedraghen en mach in sinen toerne hi wil ghesoent worden ouermits boetsappe van vrede dieme eyfcher. hier om lieue Broeds dwart mit cranen of die smetten der sonden ende veghe se mit aelmissen ende mit heilighen hostien suniere se. ende en wilt niet besitten ouermits begheer ten dat ghi noch nie bi gebruiken gheslagen en heb ket. seit uwen hope in onsen verlosser alleine en mit uwen gedachten trekt ouer ten ewighen lane scape. want ist dat ghi niet mit minnen in dese werlt en besittet oec alle dinge besittide habe geijc.

ghesloten. **H**i moet ons verlenen die bliscap die
wi begeren die ons gegeuen haet die remedien
des ewighen vredes ihūs xp̄s onse here die leuet
ende regniert mitten vader in die eenheit des heiligen
geestes god ewelic ende vimmer meer. **A**m

Han abten confessoren. :

In dier tijt seide ihesus sine iongeren. uwe
lenden sellen bouen ghegorde sijn ende ber-
nende lanteernē in uwen handen. **E**c. Lucas. gij

Hinte gregorius omelie op dit selue ewāgeli
dat hi pdicte te woenen den volc in sinte felix kerke

Leue broedere ons is een openbaer less
se des heiligen ewangelis gelezen. **M**er
machtshien om dat enighen dat iustaen
daer of niet hoge dunctē en sel so ouerlope wise
corwelic op dat die bedudinge daer of sel werden
kuldich dē genen diese niet en wetē so datse niet
swaer wese en sel dē genē diese wetē. **D**at den
mānen die oſhuibit seit in dē lende en den wiuen
iden nauel dat oerkōt onse hē die vandē duuel
totte heilige iob sprac. sijn cracht is i sine ledē en
sijn stercheit is iden nauel sijns bukes wat vādē
principalen maectsel so wert ond dē name vādē
lenden die onsuuerheit beteiken. **A**ls onse here

scit twe lenden sellē bouen getgot sijn. **V**āt dan
gorden wi onse lenden bouē als wi die onsuere
heit des vleisches oūmids suuerheit te houden be-
dwingen. **M**er ò datet te cleyn is dat men ghen
quaet en doet ten si dat hem elc pine goede werke
te doen so seitmen te hant na en bernen de lanter-
nen in uwē handen wat wi houden in onsen han-
den bernende lanteerne als wi ouermis goeden
werken onsen euē mēschen tonen eyēpel d' doech-
den. **E**n van diesen werke seit onse he v liche sel-
lichten voer den mensche so dat se sellē sien v goe-
de werke ende danciken sellē uwen vader die in
den hemel is. **V**āt twe dingē sijn die men beueelt
dat is die lenden te gordē en die lanteerne te hou-
den. **S**o dat indē lichaē si die suuerheit des vlei-
sches ende dat liche der waerheit indē werke.
Vānt dat een sonder dat ander en mach onse u-
losser niet genoegen ist dat hy die welsadden doet
ende noch niet en laet die smettinge d' suēhei den
leest hem noch niet en oefent tot goeden werken
Hier om so en is oec die suuerheit des vleisches
oec niet seer groet sonder enige goet wert. noch
dat goede wert en is oec niet sonder die suuer-
heit en de reinheit des vleisches. **M**er ist datmenē

leide te gader doet. soe behoert dien soe wie hi is
dat hi niet hopen opwert creet ten hogē lancchap
pervert. en en gheens sines en sel hi hem om d' we-
rest eer hoeden van sonden. En ist dat yemāc tot
eniger tijt goede werke om eersamheit begint hi
en sel nochtan ind meminge niet dueren of vā si
nen goedē wercken soeken den prijs of die glorie
vā deser werlt m̄ hi sel als sinen hope settēn in die
toecomst sijns ulossers. Hier d' seicmenre thane
na En ghi seit ghelyc wesen den menschen die ho-
ren here onteiden als hi wed comen sel vander
bruost. want onse here is e wech gegaeen ter bru-
ost want opurisende vand doet en opuarende in
den hemel soe herft hi enen myen mēsche mit hem
vergadet. die hoghe menichte vāden engelen die
dan wed comen sel als hi ons ghetwene worden
sel ouermits den oerdel. En men seit wel vanden
knechten die onteiden dat als hi comt en clopt
dat se hem chanc die dore op doen. want onse here
comt als hi ten oerdel wert tijt en hiclopt als hi
bewiset ouermits siechit des lichaems dat die
doet is bi. Ende wi doen hem die dore op ist dat
wi hem mit minnen ontfaren. wāc die en wil den
wecher als hi coemt niet op doen die hem uueert

uten sicht haen te varen en den rechter te sien hem
ontsiet dien hi gedenc dat hi uonweert heeft. in
die van sijnre hopen en van sinen wercken sekere
is hi ondoet hem thants als hi clopt. want hi ont
seit bladeliken den rechter. en als hi bekent die
r̄ht dat he die doet bi is. so ublyc̄t hi vand glorien
die hi te loen otfacen sel. Hier om volchter thant
ria. salich sijn die knechte die die here als hi coet
wakende vint. Die waect die ten anscouwen des
gewarige lichtes die ogen d' gedachte open hout
Die waect die dat hout inden wercken dat hi ge
heest. Die waect die van hem udruct die doncker
heit der traechte en der welkeloessheit. want hier
seit sinte pauwel of **Ontwaect ghi gherichtighen**
ende en wile niet sondighen **Hier of seit hi noch**
het is die vre dat wi chāt vāden slape opstaen. in
laet os horen wat onse here die comt sine wachten
de knechte doet. **Moerwaer seg ic v dat hi hem vo**
uen gorden sel en hi selle doen ten eten fitten ende
voergaende sel hi hem dienen. **Hi sel hem leuen**
gorden wat hi sel hem bereiden te gheden. **hi selle**
doen fitten ten eten. dat is hi selle doen ubladen in
die ewiche ruste. want onse ten eten fitten is inden
rike te rusten. **Hier of seit noch onse here.** si sellen

comen en werckappen mit abrahā ysaae en iacob
Ende voer gaende dient onse he want hi besiet
ons mit beschinen sijns lichtes. **V**ant die ouer
gaē is geseit als hi vādē oerdelē rike wedkert
Of waerlic onse heit gaet ons voer vanden oec
del. **V**ant hy heeft ons op vander formen sijne
mēschheit mit aenscounē der godheit En sij voer
gaen is dat hi ons leit in scouwen sijre claekehiet
als wi hem diē wi inden oerdel sien in sijne mē
schheit naden oerdel sien i die glorie sijne godheit
Vant als hi ten oerdel comen sel so sel hi den mē
sche openbaerē in die forme des knechtes **V**ant
het is gescreuen. **S**i sellen sien in dien diē se doer
nagtdē **M**er daer die quade valē sellē idē toet
ment so sellē die gerechtigen getogē werden ter
glorien sijne claekehiet **A**ls gescreuen is. mē de
dē quaden en wech dat hi gods glorie niet en sie.
Mer wat ist of die knechte i die eerste wakē ruo
kesoes sij. **W**at die eerste wakē is te behoudē vā
der eerster outheit **M**ē en sel dā so niet willehopē
en vā goedē werke ophoudē wat dse he bewise
de die gedoechsaechit sijns lange ūbeidens so seit
hy na ende ist dat hi in die anderwakē coemt en
ist dat hi in die derde wakē coemt ende vijnt hie

Want hiſe also ſo ſijn die knechte ſalich Want die
eerſte walke dat is die eerſte tijt dat is die h̄ijnt
ſchijt. Die anderde tijt der ioget die mē oec ionc
heit heet ende deſe ſijn een alſo die heilige ſcripture
ſeit. Jongelinc verblide di in dijnre ioget. Die
anderde is die outheit die dan niet en woude walke
in die eerſte walke hi walke doch in die ander op
dat hi die uuerloede te bekerē vā ſinen quaet
heiden i ſyre h̄ijntscheide hi ontwalke ten weghe
des leueſ in d tijt ſyre ionchiet. En die in die an
der walke niet en woude walke dat is in die tijt
ſyre ionchiet hi en verliſe niet die boete vander
ander walke op dat hi die i ſyre ionchiet niet en
walkede te wege des leueſ dat hi doch in ſyre ouc
heit tot hē ſeluē come Lieue Broedere merci waer
mede die godlike goedtier heit beslot onſe hert
heit Wat chant en is niet dat die mēſche te oſcul
digen vinten mach men veronweert gode en hi
verbeit hi ſeit dat men uonweert en hi wept we
der hi ontaet dat onta ht vā dat men uonweert
en nochtan den genē die tot emiger tijt weder lie
ren beledft hi lone mer nyemant en vertuileſe
deſe langhe verdrachlichkeit van hem. Want hy
sel oec alſo vrel te nauwer gherichticheit doenym

den oerdel alsoe hi milder ghe doechsamheit voer:
den oerdel ukeent heest **Hier** om seit paulus **En**
en weetstu niet dat gods goedtierenheit di tot pe
nitencien brenghet. nier na dme hertheit ende na
dme bewuwelike herte so gadstu di toern en des
openkaren gerechtes gods oerdel **Hier** of seit die
psalmiste **God** is een gerecht rechter sterc en lan
ghe ukeidende. waer om dat hi segghen soude dat
god langhe ukeidende is so seide hi en te vorē ghe
recht dat dien die du sietste dat hi d misdadigher
sonde lange gedoechsaemlic draget dattu oec we
ten selte dat hi tot enē tiden oec scerpelic oerdeelen
sel **Hier** om is bi enē wisen man geseyt. wat die
alte wjste here is ee gedoechsaem gelder. en men
seit een ghe doechsaem ghelder. wat hi ghe doget d
menschen sonden en gheldetse. wat die hi langhe
verdraghet datse besceren sellen. en besceren si niet
hi verwerdelse herdelikier. **Ende** om die traechteit
onser ghe dachten of te seudden soe brenget hi oec
voert bi gheslaenisse den scaade van buten op dat d
mede die siele uwect worden sel om hoer te wach
ten. want ghi selt weten waert dat die huus he
re wiste in wat vren die dief comen soude soe sou
de hi oec waken ende en laten sijn huus niet doer

grauen. Ende wt deser ghelykenisse die voer ghe
 seit is. soe seitmentre oee na enen rae alsmen seit
Ende ghi selt oec bereit wesen. wat in dier vren
 als ghys niet en vermoet. soe sel des menschen
 soen comen. want als die huus here niet en weet
 soe doergrauet die dief dat huus. want als die
 gheest slapet van hem seluen te hoeden. soe coemt
 die onuerfienighe doet ende breect in die woentin
 ghe des vleyschcs. ende den herte vanden huse dien
 si slapende vindet doetse. want als die gheest
 niet voer en siet die scaden die comen sellen. soe
 trecket die doet desen dat hijs oec niet en weet ten
 tormenten. want waert dat hi wakeden hi sou
 de den dief wederstaen. want hi soude hem ver
 wachten van des rechters coemste die hemeli
 ken die sielen e wech trecket. ende hi soude hem
 te ghemoete comen ouermits penitentien te doen
 dat hi sonder penitentien niet verloren en morde
 want hier om woude oek onse here dat ons on
 se leste vre onkundich wesen soude om dat mense
 altoes soude moghen ontfien. op dat als wi die
 vre niet voersien en mogen dat wi ons daer sen
 d of late altoes toe bereide sellen **H**ier om mij
 broeds vestet die oghen uwer ghegedachten in die

condicā uwer sterflichkeit ende bewie valle daghe
mit gewene ende screyen teghen desen achter die
comen sel. **O**m dat. **W**en menschen die se ker doot
ghijst so en wilt gheen onseker dinge denckē vā
der voersiemelicheit des tijteliken leuens. **W**en ver
sware niet die sorge deser eertscher dinhen ware
mit veel hopen van goude ende vā siluer dat vlos
sche omme gheschaengen wert of mit wat precio
sen steinen dat menē cledet. wat ist ands dan vlos
sche. **H**ier om en wilt niet aensie wat gi hebbe
mer wat ghi sijt aensiet. **W**il di horen wat gi sijt
Die propheete seit. waerlic dat volc is hoy. **O**f
dat volc hoy niet en is waer synse die die vierre
die wi huden oefenen mit v luden ouer een iae
sinte felix geboerte vierden vierden. **O** hoe grote
ende hoe meniger hande dinge si toe doechē van
den voer siene deses leuens mer onder der tijc
haestigher haerre doot so woerden si haestelike ge
uonden inden dingen die si niet voersien en wou
den ende alle dese tijtelike dinge diese te gader vez
gadert hebben ende diese schenien vast houdende
verloren si daer mede. **H**ier om of die menichē
die te voren geweest heeft van menschelike ghe
slachte bi horen ghēerten groeiende inden vlos

sche er de ouermids der doot verdriochde int ghe
 mul so wasse waerlic huywane om dat die vrē
 mit haren wilāen en wech gaen so doe lieue broe
 dere dat ghi ghesouden werdet inden sone vā goe
 den werken. **H**oert wat die wise salomon seit.
So wat dijn hant vermach te doen wert haeste
 lic wāt noch were noch knist noch wijsheit en
 is ter hellen der were dat u tides. **V**ant om dat
 wi die tijt der doot die comen sel niet en weten.
 ende om dat wi nae die doot niet en mogen wer
 ken so hoert ons toe dat wi voer die doot die ti
 de die ons gegeuen sijn aengripen. want aldus
 wert die doot verwonne. Is hi coemt. Ist dat
 wi dit doen van angst so seken wi mitter hulpe d
 barnhertelicit ons heren voer den rechtstoel ypi
 niet om verdoemt te werden mer en ghetrouwent
 te werden salichlike comen. **D**at moet ons geue
 onse heren ihesus cristus den ere ende gloeie is ewe
 lie ende vimmermeer. :. **A**men.

WOp sinte Agnieten dach der mertelaerschen
 ende ioncfrouwe matheus. ;.

In dier tijt seide ihesus sinen iongheren de
 se parabolē ofte gelicnisse dat. **H**emelrijc. p

ioneſtrouwen die hoer lampen naamen ende ghem
ghen wt te ghemoechte den brudegom en der bruue
Et reliqua. **V** Sinte gregorius omelie op die
ſelue ewangelię dat hi predicte den volc te romē
in ſinte agnieten kercke .:.

Dewile vermane ic v lieue Broeders dat
ghi quade werckie vliet en dat ghi ſcuwen
ſelt die besmettinghe deſer werelt. mer ic worde
bidder leſſen des heilighen ewangelijs van deſen
daghen ghedwonghen te ſegghen dat ghi oec die
goede werckie die ghi doet mit groter voerſtemic
heit onſiet. op dat ghi van dien dat ghi gherech
telic van buten doet ghene menschelike gunſt of
gracie en ſoect dat v die begeerte des medelidens
niet en hōne ende datmen van buten toent bin
nen ydel worde van loue. **S**iet ghi hebt ghehoert
bi ons verloſſers monde tien ionefrouwen ende
ſi worden alle ionefrouwen gheſeit. ende noch
tans en worden ſi oek niet alle ontfanghen bin
nen der dore der ſalichheit. want doe ſomimighe
van hem luden oec van buten ſochten die glorie
van datſe ionefrouwen waren. ſoe en wouden ſi
gheen olype hebbēn in horen vaten. **V**Mer eerſt
is ons te vrachten wat dat ryc der hemelen ſi of

waer om ment teghen tien ioncfrouwen rekent
diemen oec seit dat se vwoede ende sotte ioncfrou-
wen waren. want alsmen weet dat int hemelrijc
gheren quaet mensche en comet. waer om seitmen
oec dattet sotten ioncfrouwen gheslike is. Mer
men sel weten dat die heiliche scripture hemelrijc
heet die teghenwoerdiche heiliche kercke. ende
daer of seit onse here op een ander stat. Des men-
schen soen sel sijn enighelen senden. ende si sellen al-
le scande van sinen riske vergaderen. want inden
riske der salicheit daer die hoechste vwoechde is en
machmen gheen scande vinden diemen vergade-
ren mach Ende daer of seit men ester Die breect
een vanden minsten gheboden ende alsoe die men-
schen leert. hi sel die minste int hemelrijc ghesete
worden. mer die doet en leert dese sel groet ghehe-
ten worden in hemelrike Die breect dat ghebot en
leert wanneer yemant mit sinen woerden prediet
dat mit sinen leuen niet en voldoet. Mer hi en
mach niet comen ten riske d ewicher salicheit die
mitten wercke n̄ voldoen en wil dat hi leert. hoe
wort hi dan in hemelrike die minste gheheten die
daer in ghelyke maniere in comen en can. wac-

33

seitmen aldus bi deser sentencie. anders dan dat
deser kerke hemelricc het. In welker kerke die
leeraer diet gebot breet die miste geheten wort
Want des leuen men veronweerde het is recht
dat men sijn predicacie offermoey veronwerde
ge. **Els** mensche heft vijf sinne aen sinen lichaem
ende al men vijf twederue neemt so maectet tien
Ende om dat men beide maetsel dat is van man
nen ende van wiuen die menicheit vanden ghebo
uighen vergadert so seitmen dattet hemelricc tie
ionefrouwen gelijc is. In welker menicheit om
dat die quade menschen mitten goeden. ende die
bosch mitten wtuercorenre ghemenget sijn so seit
men te recht dat dattet gelijc is vroeden ende soet
ten ionefrouwen. **Want** oec seer veel menschen
sijn die i sinnerheiden leue. die hem oec machten
vander lust van buiten ende die oec seer dicwile
begripen die dinghe van binnien sy vermageten
hoer vleisch ende mit alre begerte hanghen se op
wert ten hemelschen vader lande wert. sy beghe
ren ende suetken dat er ighc loen ende en willen
van haren arbeide niet ontfacen die menschelike
prise of prijslichkeit maerlic dese en settet oec haer
glorie en bliscap niet in de meijchen moet. mer si. be.

decken se binne in haerre conscientie. Ende
het isser vele die bi abstinentie haer lichaem quel-
len mer van haerre abstinentien suecken si de z me-
schijn gunst. si dienen der keringe ende geuen veel
den aer men. mer voer waer het sijn dwase ionc-
frouwen. want si soeken allene die loue va desen
verganglichen pris. Ende hier bi seitmen tame-
lic na. **D**ie vijf dwase ioncfrouwen en name
gheen oly mit hem. mer die vroeden namen oly
in haren vaten of lampen. want biden oly is be-
teken dat blenckē der glorie ende die vaten sijn
onse herten daer wi i draghen al daer wi dencken
Mer die vroeden hebben oli in haren vaten. wat
si behouden dat blenckē der glorien binne haer
conciencie. **O**lso sinte pauwels oerconde en seit
Onse glorie is die oerconscap onser conciencien
Mer die dwase ioncfrouwen en nemen gheen oly
mit hem. want si en hebben die glorie niet bin-
ne haer conciencie niet als si die soeken wt haerre
enen menschen monde. **E**nde men sel merken
datse oec alle lampen hebben mer datse alle niet
oly en hebben. **W**ant die wiltonen in hem seluen
oec goede werken die oec quaden mitten goeden
menschen **M**er die comen allene mit oly ten bru-

degom die van dien datse van buten gedaen heb
ben van binne die glorie soeken. **H**ier om is bi
den psalmiste vander wtuercorenre heilicher ker
ken gheseit. **A**lle die glorie d dochter des conincs
is van binne. **M**er doe die brudegom merrede
soe vaecte hem allen en si slapen. wat als die rech
ter leit te comen ten lesten oer del. soe worden die
quaden en die wtuercorenen inder doet slaep sla
pende. want dat slapen is steruen. **M**er voer den
slaep vaec hebben is dat men voer der doet quelt
vander salichet. want bid er borden der quellin
ghecomet men ten slape ter doet. **I**nder midder
nacht wort een gheroep ghemaect siet die brude
gom comt. gaet wt hem te ghemoete **T**er midder
nacht wort een gheroep vand toecomst des rech
ters. wat die domsdach comt soe onsielenlic dat
men niet voersien en mach als hi comt. **H**ier of
is ghescreuen. **O**ns heren dach sel comen als een
dief in nacht. **D**an staen alle die ionfrouwen
op. want dan worden die wtuercoren en die qua
den verweet vanden slape hoerre doet ende vertie
ren hore lampen. want si vertellen mit hem selue
hoer wercken daer si voer ontbeiden te ontfaelen.

die ewiche salicheit. **M**er der dwäser ionefrouwen
sijn lampen worden wt ghedaen. wāt hoer were
ken die den menschen vā buiten schoen dochteren in
des rechtens toecomst wordense van binnien ver-
donckert ende en vindēn van gode gheen loen om
dat si daer of vanden menschen prijs ontfangen
dien si minden. **E**nde wat ist dat si vanden vrou-
den ionefrouwēn olye epsechden ands dan dat si
in des rechtens toecomste als si hem binnien ydel
vinden oercontscap van buiten soeken. ende als
of si vā horen betrouwēn bedroghen waren so seg-
ghense horen euen menschen. wāt om dat ghi ons
sonder werec verdreuen siet. soe segghet van on-
sen werken dat ghi saghet. **M**er die vredē ionefrouwen
atwoerden en segghen **O**p dattet mach-
schien niet ghenoech en is ons ende v wāt indē
daghe op dat ic nochtan sprekē van sommighen
mēschen die rusten indē vredē d' heiligher kerken
elecken cumē genoech sijn sijns selfs oercontscap
ende hoe vese soudet dan te cleyne sijn hem seluen
en sijnen euen menschen. **E**nde staphants seggen
se daer na bi berispinghe. Gaet totten ghene die
ūcopen en coeft v **D**ie ūcopers des olyjs sijn die
smekers. wāt die sommige van die gracie ontfan-

ghen hebben van dusdanē luden ende geuen oec
blicken der glorien of vā bliscapen mit haren iude
len priisen die sijn als of si oli vercoſten. en van
desen oli seit te rechte die psalmiste Des sondare
oli en sel mijn hout niet besaluen. **Van** onse pri
cipalit is dat hout. **Ende** biden name van diesen
hoeſde ſo hertmen die gedachte die bouen die ſiele
geſeit is dat hout **Aldus** besaluet der sondaren
oli dat hout als eens ſmekkers prijs die gedach
te verwechtet. **Hier** doe ſi oli gingen copen ſo qua
die brudegom. want als ſi van haren enen men
ſchen ſoche die oercontſcap haers leuen ſo coet
die rechter die niet alleen een tuich en is der wer
ke mer oec d' herten. **En** die bereit waren gingen
mit hem in ter brulofte en die dore wert gelloten.
O oftet ſmaecte inden gagel des hertē wat uwo
de ren dat dit in heeft dat me seit **Die** brudegom
quam. **Wat** suetheiden dattet in heeft ſi ghanghen
mit hem in ter brulofte. **Inde** wat bitterheidē en
die dore is gelloten **Want** die coemt die in ſijnre
toedemst die elementē bestoten sel **In** wies aē
ſcouwen hemel ende eerde beuet. **Hier** of is doer
den propheete geſeit. **Noch** eenwerf ende ic sel
berueren niet alleen die eerde mer oec den hemel

ende to sien en onder suecke selmen alle menschelike
ghassachte brenghen En hem selfe dienē ter wra
tie der quader ende ten lone der goeder Die enge
len ende archangelen ende thronen die principa
ten ende die dominacionen. Mer lieue Broedere
hoe groten angst in dien daghe wesen selvoer des
machtighen groten rechtens aensichte daer geen
hote wesen en sel inder pinen. Want scaemte sel
dat wesen dien daer sel behoren te scaemien om sy
ne sonden inder vergaderinge also menischen en
de also enghelen. Want angste sele wesen dien voer
nich te sien den welken dat menschelike herte niet
beuaen en mach als hi oec sachtmoedich is En
die propheete die desen dach wel aensach hy seide
Die dach der toernicheit is die dach van tribu
latien ende van vernooye die dach der ellendie
heit ende der onsalicheit die dach van duisternicheit
ende der deemsterheiden die dach van neuel ende
vā bedruisse die dach der basine en der trompe
Mer et Broedere den dach des lesten oerdelts mit
hoe felice scaerpheit die propheet sach diesen dach
bitter werden op der quader menschen herte die
hi niet volmaechelic wt spreken en mach mit al
so veel name En de hoe grote blicap d' tuercore

dan wesen sel die verdienē sellen te verbliden vā
sinen aensichte. vā wies aensicht die elementen
schinē oec bruende wesen als si te gader mit hem
ingaen ter brulost. en̄ die in des brudegom's bru
lost verbliden sellen. wāt inden sāel des ewighen
rikēs soe wort god also in onsen aensicht gheue
ghet dat sijn aensichte van sijns minnes omhelsch
nimmermeer voert en sel worden of ghetoghen.
Dan wort die dore des rikēs bessloten den ghenen
die wenēn die nu alle den ghenen ontdaen wort
die in penitencien leuen. wāt dan sel oec peniten
cie en̄ bewuwenisse wesen. mer si en̄ sel niet vor
deren. wāt dan en̄ sel hi gheue genade vinden die
nu die requiem tijt der ghenaden verliest. want
hier of seit paulus **H**iet nu is die ontfanckelike
tijt. seit nu is die dach der salicheit. **H**ier of seit
die propheet. **S**oect den here alsmen hem vinden
māch aenwoepen als hi bi is. **H**ier om en̄ hoert
onse here dese selue dwase ionestrouwen niet die
hem aenwoepen. wāt als die dore des rikēs besslotē
is. die hi nu bi hadde moghen wesen hi en̄ is dan
niet bi. want daer seitmen nae. **E**nde ten lesten
quamen oec die ander ionestrouwen ende seiden
Here lxxv doet ons op. **E**nde hi antwoerde ende

S. Ide. Woerwaer seg ic v ic en kien v niet. Daer
 en mach een niësche dan vā gode niet üdienen dat
 hi bidt die hier n̄ horen en woude dat hi leual.
 wat wie hier den eijt d̄ bequanieliker penitentien
 verliest hi comet te vergheess mit l. Dinghe voer
 die dore des riktes. Hier om ist dat onse here doer
 salomon seit **I**c riep en ghi uonweerdet **I**c stac
 mijn hant voert en niemāt en was diet aensach
 ghi veronweerdēn alle minen raet ende verwoelte
 loesden alle mine berispinghe. **I**c sel oec in uwen
 verliesen lachen. ende sel veronweerdēn als v an
 comit dat ghi onfaet als in uwen vallen sel haef
 tighe ellendicheit ende aencomit v verderuen als
 een tempeest als op v comien sel tribulacie en ver
 roye dan sellen si nu aenwoepen. ende ic en sellen
 niet horen. **S**i sellen vwoech op staen ende si en sellen
 mi niet vijnden. **H**iet si wepen doe ons op he
 re die dore. Ende mitter droestheit hoers verste
 kens ghedwonghen sce segghen si des heren na
 me twewerf en segghen. here here doet ons op **S**i
 offeren bedinghen. mer men weet van hem niet.
 want dan sel god als die ghene die hi niet en be
 kennet laten die hi nu niet en kenet sijn te wesen
 bider verdienten hoers leuens. Ende daer seit

men tamelic nae een ghemeen vermaninghe als
men seit. **H**ier om waect want ghi en weet tijt
noch vre noch stonde. want o'm dat god naden
sonden die penitencie ontfact waert dat yemant
wist te wat. **D**e hi vā der werlt verschiden sou
de so soude hy mogen den enen tijt oer dimieren
sijnre weel dicheit daer in te gebrusken ende den
anderen tijt ter penitencien. **M**er hi die den ghes
nen die penitencie doet genade beloest. hi en heeft
niet beloest den ghene die sondicht den dach vā
morghen. **H**ier om sellen wi altoes onsen lesten
dach ontfien dien wy niet voersien en moghen
Niet diese selluen dach daer wi nu inspreken heb
ben wi ontfien ten versten der kelierynghe ende
nochtan en wille wi niet bewenē die quade die
wi gedaeē hebben. **N**iet allene en beweren wi niet
dat wi ghedaen hebben. mer oec meerren wi die
sonden die te beweren sijn. ende ist dat ons enig
ghe siechheit castiet. ist dat die teiken der siechheit
bewisen ende beduden dat die doot bi is so soekē
wi versiet selue dat wi onse sonden beweren mo
gen. ende wi bidden daer om mit groter hette vā
begeerte die wy nu ontfanghen hebben ende wy
houden voer niet. **B**roedere ic segghē vee dinc

Ift dat ure caritate neerstelic horen woude te
 merken soz soudi se: r ghesleert werden. **H**et was
 eedel man in die prouintie van valeria die criscus
 us hite dien dat volc mit ruder tale criserius hete
Het was een harde tamelic man. mer also volvā
 sonden als hi volg oedes was. hi was ouermoe
 dich van houerdien ende onderdaen den vulē ge
 noechten sijns vleischs en̄ oec ontsleken mitten
 brande der ghiericheiden om goet te vercrighen.
Oler doe onse here van allen diesen quaethiden
 eynde malcken woude. also ic verstant van enen
 religioen man sijn maech was ende die oec noch
 leuet so wert hy gheslaghen mit siechiden des sic
 haems. **D**ie doe hy tot sinen eynde ghecomē was
 in die selue vre ende stonde dat hy chant vten sic
 haem verscheiden soude so dede hi sijn oghen op en̄
 hy sach voer hem staen selike ende oec alte fier
 swaerte geesten en̄ si ghingen hem anytelic aen
 dat si hem ter hellenwert voeren soude. **H**y begō
 ste te beuen en̄ blerc te uerden te sre eten ende oec
 mit groten gewepe verst te eyse, ij ende mit alre
 ghroten verstormeden toepen te ropen sinen sone
 die sij naem maximus hiete die ic nu gesne heb
 be monie. Ende hy. seide maxim. e lye. ic en̄ dede

di nie yet quaets ontfā mi in dinen ghesoue. En
de maximus quam thant seer verueert. scrupelen/
de ende wenende quam dat gesinde daer toe mer
si en mochten die quade gheesten niet sien die hi
neuen hem staende swaerlic verdroech. mer si sa
ghen dat die daer waren ind vresen en ind bleec/
heit ende inden angte des gheens diese trecken
vanden angte hoerre selikker keelde n. soe keerde hi
hem herwert en derwert int bedde. Hi lach ouer
sijn suster side en hi en mochte hoer aensicht niet
ghedoghen. Hi keerde hem ter want wert ende si
waren daer. Als hi aldus seer verperst wort en
de hi thant wanhoepte daer of verledicht te wor
den soe begonste hi mit groter stemmen te wepen
Werste doch tot morgen vroe verste doch tot mor
ghen vroe. Mer doe hi dit riep soe wort hi inden
wepen geworpen vter woeninghe sijns vleysches
Ende dit is openbaer van hem dat hi dese dinge
sach om ons ende niet om hem. op dat sijn sien
ons profijt doen soude die noch gods ghedoech;
saemheit goedtierlike langhe ontbeit. want wat
vordert hem dat hi die vule gheeste sach ende dat
hi verste eychede. die den verft dien hi eychede
niet en onefene. Wi lieue broeders voerdencken

wi dit mit sorghen dat ons onse tiden niet ydelic
verloren en bliuen. ende dat wi dan soeken te le-
uen om wel te doen als wi thant ghedwonghen
worden vten lichaem te varen. ouerdenet wat die
waerheit seit. Bidde dat v vlien niet gheuallen en
moet inden winter of opten saterdach. want na
dat ghebot vander wet soe en ist niet gheoerlost
opten saterdach verre te gaen. want die winter
is becomert om te gaen. want die traechteit va-
der coude bedwinghet die screden der gheente die
gaen. Hier om seitmen. Bidt dat v vlien niet
gheuallen en moet inden winter of inden saterda-
ghe. Als of hi opelijke seide. Besiet dat ghi dan
niet en soeket v sonden te vlien alsmen thant u
gaen en mach. wat die tijt als men niet vlien en
mach selmen nu pensen als men mach. want al-
toes selmen aensien die vre ons wtuarens. En
desse ons verlossers vermaninghe selmen altoes
voer oghen hebken daer hi mede seit. hier om wa-
ket wat ghi en wetet dach noch vre .:.

Van eenre ioncfrouwen int ghemeen .:.
In dien tiden seide ihesus sinen jongferen.
Dat ryc d hemelen is ghelyc enen scat die

verborgen is in den acker en die welke scat dien
vint verberget den noch bet. ende o die blisc. p
des seats gaet hi en vercoopt al dat hi heeft ende
coopt den acker. cc. Matheus int viij capittel.

Vinte gregorius omelie op dit selue ewage;
sie die hi predicte den volc te wmen in sinte ag-
nieten lierc. ::.

Hemelrijc lieue broedere seitm
hier om ghelyc wese descheere
schen dinghen op dat die ghe-
dachten bi dien datse bekennet
opstaen sel totten dinghen die
se niet en bekennet so dat si by
exempelen deser sienlijker dinge haer seluen op-
trecken sel ten onsienlijken dinghe. Ende op dat
se bi dien dinghen die si bi ghewoenten ghelycert
heeft. als by vrouwen selwerden verwermet dat
se by dien datse weet bekent te mynnen. leue oec
te mynnen datse niet en weet. **N**iet men rekene
hemelrijc ghelyc enen scat meide i ene acker ver-
boegen is welken scat die ne vint verberchten.
ende om die bliscap vanden scatte gaet hi en ver-
coopt al dat hi heeft en coopt den acker. In wel-
ken dir gen sel men oec dit merken datmen den

scat die gevonden is berget op dat men te houde
 sel. Wat die en doen niet ghenoch die die ernstic
 heit der hemelscher begheret ten behuet vanden qua-
 den geesten die dat oec niet en verberget vander
 menschen prisen. Wane in desen leuen sijn wi als
 in eenen wege daer wi door den vaderlande were
 tiden. ende die quade geestie o leggen onsen wech
 als eenrehande wuers. Hier om begeert die be-
 wese te werden die sinen scat openbaerlic inden
 weghe draget. Wat ic en segge die niet op dat dese
 euen menschen niet sijn en sellen onse goede wer-
 ke om dat ghescreuen is si sellen sien v goede wer-
 ke ende louen uren vader die inden hemel is.
 Hier om dat wi van dier; dat wi doen niet en sel-
 len soeken die pris van Buten. want also sel dat
 were sijn ic openbaer dat die meninghe blaeue in-
 hemelic so dat wi oec van onsen goeden werke
 onsen euen mensche exempli geuen ende dat wy
 nochtan bider meninghen daer wi alleen mede
 soeken gode te ghenoecken begeren sellen altoes
 dattet hemelic blaeue Die scat is die hemelsche be-
 gheerte. Ende die acker daer dese scat in verbor-
 ghen is dat is die discipline vander hemelscher
 ernsticheit Ende desen acker coepet een mescze

ende vertoert al sijn goet die of ghet als die ghe-
nochten sijns vleisces en alle sine certeche begeer-
ten verteret bider hueden van hemelscher discipli-
nen so dat thant niet en ghesouue wat den vleische
suet is. ende dat die gheset niet en ontsie dat die
vleischlike leuen pmet. Echter seitmen dat hi
melijsc is ghescht enen coepman die goede mar-
gariete suet. mer hi vindet ene prectiose. ende als
hi die gheuonden heeft so vertoert hi al dat hi
heuet ende coepse. Want so die sueticheit des he-
melschen leuens volmaetelic also vese alst moge-
lic is bekent. hi late gheern al dat hi i dese wer-
lt gheminnet heeft tegen dir margariete te ach-
ten sijn hem alle dingte onduer. Hi laet al dat
hi heeft dat hi heeft vergadert stroet hi sine ghe-
dachten bernē in di hemelsche begeerten hem en
genoeghet niet i deser eerde. en het dunkt hem al
selic so wat dat hem plach te genoeghe vand ghe-
daenten deser eerlescher dinghen. want alleen schi-
net ende blinct in sijn re herten die clauerheit deser
duerbaerre margariete ende van deser mynne is-
te rechte dooz salomon ghesiet. Starc is die min-
ne als die doot. Want ghescht dat die doot dat
sichaem verderuet also doot die minne des ewi-

ghen leuens vander minne deser tijcklier dingē
 want dien die mynne volcomelic beseten heuet
 sy maket als sonder gheuoelen ten eertschen be :
 gheerten van Buten. **V** Want dese heiliche ionc :
 vrouwe wies gheboerte wi huden vieren en had
 de om onse here niet moghen steruen inden lichaē
 en hadde te vorē niet dooc gheweest in haerre hertē
 van eer tschen begheerten. want hoer moet was
 opgherecht in die hoechheit der doecht en de bespoē
 ten die tormente vermaende die lone. **S**i stoc
 voer ghemapende coninghe ende rechters ende
 was vromer dan die ghene diese slogē. en hoger
 dan hi diese verordelē dede **V** Wat segge wi ons
 desen dinghen die manne mitte baerden s̄h cranc
 die sien dat ionc vrouwen gaen te hemelreyc bide
 s̄weerde. die gramscap verwyns ons. die hoeuer
 dicheit uheffet. die uigaderinge des gods ustoort
 ende die onsuiterheit besmet. **E**n de al ist dat wi
 dat hemelreyc niet beiaghen en mogē biden strade
 s̄ veruolginge. so si ons dit doch wel dat wi go :
 de niet volghen en willen bide vrede **S**iet god en
 seit niemant van ons luden toe in deser tijc starf
 om mynen willen. mer alleen dode in di die qua :
 de begeerten. **D**ie dan inder tijc des vreden niet

en wullen onder doen die begeerte des vleisches .
wanneer souden wi inde stude onse lichaam om
onzen he geuen. Echter seit men dat hemelrijc is
ghelyc eenre segen die men in die alle maniere van
visschen vergadert. ende als se geuecht is dat men
se mitrect ten oever. ende men kiest wt die goede
vissche in die vate mer die quade werpt men daer
Buten. **D**ie heiliche kerke ghele men der segghen
want si oec visscheren beuolen is. Ende ouermids
hoer wert oec elc ten ewige riske getogt ut vlo
den deser werlt dat hi niet verdroncken of ver
smoert en werde inder diephit der ewiger doot.
Ende se vergadert van alle manieren van vissche
want si wept ter genaden van sonden. **D**ie wy
sen ende die sotte die vnlude ende oec die dienst
knechte die riske ende die armē die starken ende
die crancke. **H**ier om is tot goede ghelyc bide
psalmisten. **A**lle vlijsche sel tott comen. Welke
segene dan ghemeenslike veruist werden sel als
daer bynnen oec besloten werden sellen int einde
der werlt die somme van alden menscheliken ge
slachte ende die treckien se wt ende die settense ne
uen den ou. Want gelyc dat die zee ofte dat meer
die werlt so oec betrekken dat ouer vander seer

dat oever vander zee dat eynde der werlt. **I**n de
 sen einde selmen die goede visschen wt kiesen in
 die water mer die quaden selme daer buiten wer-
 pen. want elc wtuer corē sel daer ontfange wer-
 den in die ewighe woeinge. **E**nde die quade sel-
 len verliesen dat binnenselc liche en werden geto-
 gen ten vtersten donckierheit. **W**ant nu hout die
 seggen des gelouē ons goeden en quaden gemee-
 lic als te gader ghemengede vissche mer dat ouē
 tonet wat die segen der heiligeer kerken trekt.
 Want die visschen die gevangē sa en mogē niet
 verwandelt werden. **M**er wi werden gewangē
 quaet ende werden oec in goetseiden verwandelt
Hier om laet ons dencken inden vange dat wij
 niet en werden gescheiden inden ouē. **D**iet hoe se-
 re ons bequame is die feest van hu den so dat die
 die nu hier niet en ware in onse vergaderinghe-
 hem des niet luttel beclaghen en soude. **H**ier om
 wat sel hi inden dage mogē seggen die begrepen
 werden sel indes rechters aensichte ende die daer
 gescheiden werde sel vander gheselscap d' wt u to-
 renne die daer verdonckere vaden lichter ende ge-
 tormente werden sel mit ewighen werken ver-
 fernen ende oec. **H**ier nae so verstaert onse here

Die selue gheschiedenisse onder corten woerden ende
seit. **D**ie engelen sellen wtgaen ende verschei-
den die quaden van den middel der goeden ende
wetwisse in gloeyende vuur daer sel gheveen we-
sen ende gecrisel van tanden. **L**iue Broedere dit
is nu meer te ontfien dan te beduden. **V**ant mit
openbierre stemme sijn daer in gheset die tormenten
der geene die sondighen op dat nyemant lo-
pen en soude ter onscout dat hi des niet geweten
en hadde. waere datmen yet donckerlike seide van
den ewigen tormenten **H**ier om seitmenre oec na
Hebdi al dic verstaen. si seiden Ja wi he. **E**n int
eynde seitmen nae. **H**ier om is elc scribe die ghe-
leert is in hemelrijc gelijc ene manne enen huus-
here die voertbrenghet van sinen scatte die ny-
wen ende die ouden. **I**st datmen biden nywen en
biden ouden datmen seit nemē willen beide testa-
mente so en moghen wi niet seggen dat abraham
daer in ghesleert was die al wast dat hi wiste van
den niwen en ouden testamente die werke hi en
voetscapte die woerde daer of niet. **W**i en moghen
oec moises niet rekkenen den ghesleerden huushere
wat al wast dat hi oude testament leerde nochta-
en brochte hi niet voert die woerde vanden ny-

wen testamente. Mer in dien dat die waerheit
 seit. Een pegelic scribe ghesleert in hemelrike is
 ghelyc enen man enen huushere so wilme dat hy
 versta dat hi sprac vā die die in die kerke moch
 ten wesen ende niet van dien die doe waren **Wāc**
 si brengē dan voert die niwe ende die oude als
 si spreken oec mit woerden ende mit seden die pre
 dicacie vā den beiden testamenten. **Eñ** dit mach
 men oec verstaen anders want het was den me
 schelike gheslachte out ter hellen te waren ende
 voer haer sonden die ewige tormenten te doghen
Desen gheslachte quam yet niwers bider toeco
 mst ons middelaren. ist dattet hem oec pīnt hier
 rechtueerdelic te leuen dattet opuaren mach ten
 hemelricc. ende dat die mensche die in die werrele
 geboren is mach steruen van desen gebrekklike
 leuen in hemelricc gheset werden. **Ende** aldus ist
 oec out dat menschelike gheslachte om die son
 de in die ewighe pine verderft te werden. ende u
 nywe dat alſt besleert wert i den rike leue mach
Ende dat oec onse heire int einde sijnre sprake na
 seit dat is oec dat selue dat hi voer seit hy oec
 want hi oec voer seide vander gheslakemisse des
 rīc s dat die scaat gheuoden was ende ene goede

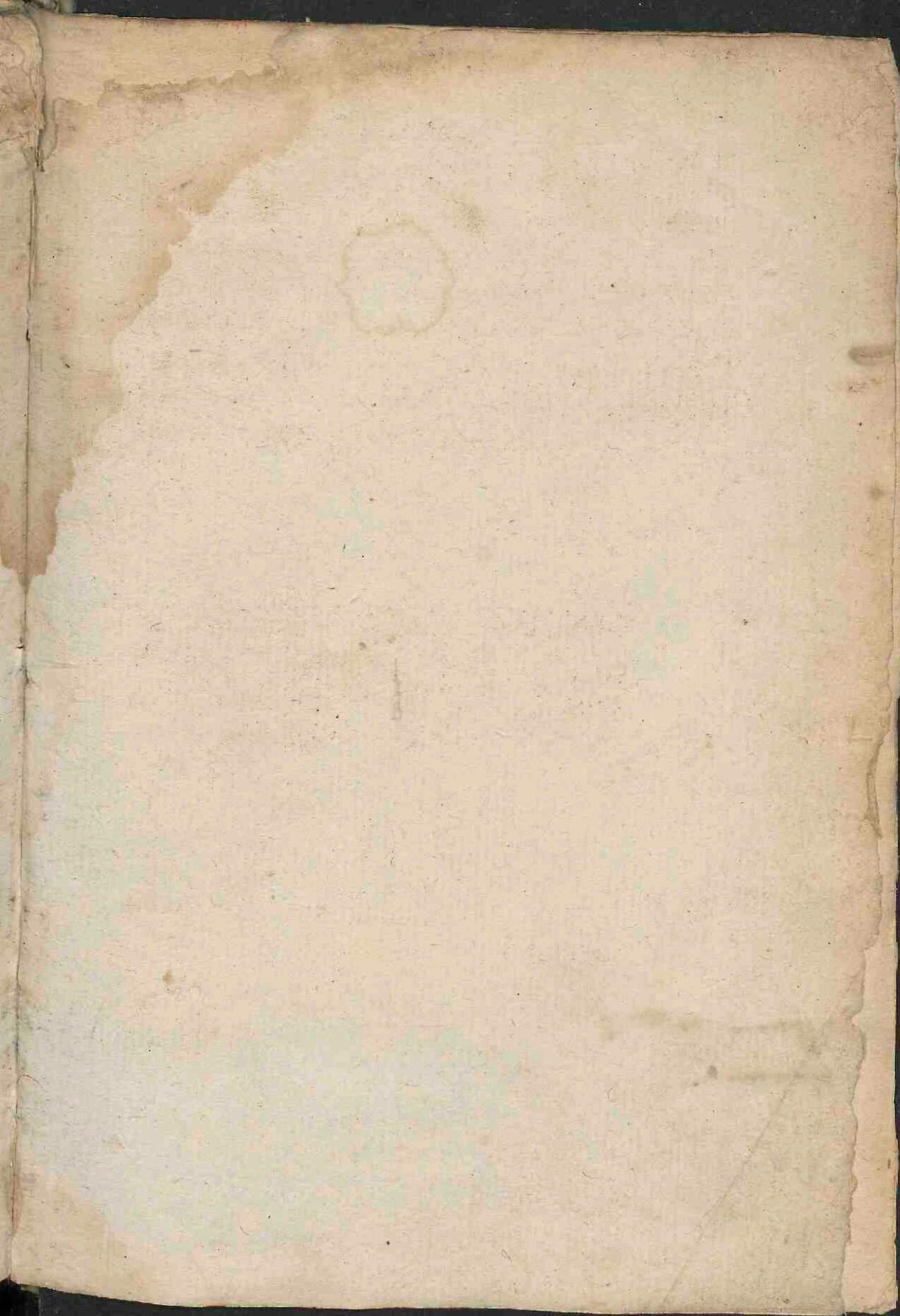
goede margariete. Ende daer na vertelde hy de
pinen der hellen vander verberninge der quader
menschen ende int eynde seide hy daer na. Hier
om een scriþe die ghescreet is i hemelrijc is gelijc
enen man enen huus haer die voerbrenget wt si
nen scatte die nywe en die oude als of me open
lic seide. die is in die heilige kerke ee geseert pdi
ker die nywe dinge vand sueticheit des rikes ka
voerbrengsen ende oude dinge seggen kan va
den angste der tormenten op dat doch die pine u/
waren die gheuen die die lone niet en trecken. Elc
hore vanden rike dat hy mynne hore vanden tor
mente dat den tragen mensche die eerstelic aen
die eerde hanget. ist dat he die mynne en vike
niet en creet dat hem die vrese der wert iage. Dat
siet men seit vander verclaringe d hellen daer sel
sijn gheue en ende crisingh van tanden. Mer d
dat nader bliscapen van deser werlt volgen die
ewighe gheuent. so vliest hier lieue broeder die y/
del bliscap. Ist dat ghi v hier ontset daer te we
nen ende te screpen. want niemand en mach hier
oec verbliden ofte veruoechden mitter werlt
ende daer regieren mie cristo. Hier om bedrim
ghet die die onnuchten deset tijcliker bliscap

ren en bedwingt oec des vleisches weeldeicheiden
So wat onse gedachte van deser werlt smeltet
dat verder bitter biden merke vaden ewige vuur.
So wat in die ghedachte lijnschelike ublyc dat
selbedwinge die scarpheit der ioechdelike disci-
plinen op dat manneer ghi dese tijtlike dinghe
uwes dancs verlier. die ewige bliscap sonder pi-
ne vertragen moet . . . AL MEN.

Dit boek is gheprint int iacer doe
men schref. MCCCC xvij.
op den tweentwintichste dach
in april. deo gratias.;

1825301

c.9608.

→ 100d

